

Biblioteca de la Academia

Van. 8. 2002.

OPERA QVÆ IN SECVNDA
DA HVIVS VOLVMINIS
PARTE CONTINENTVR.

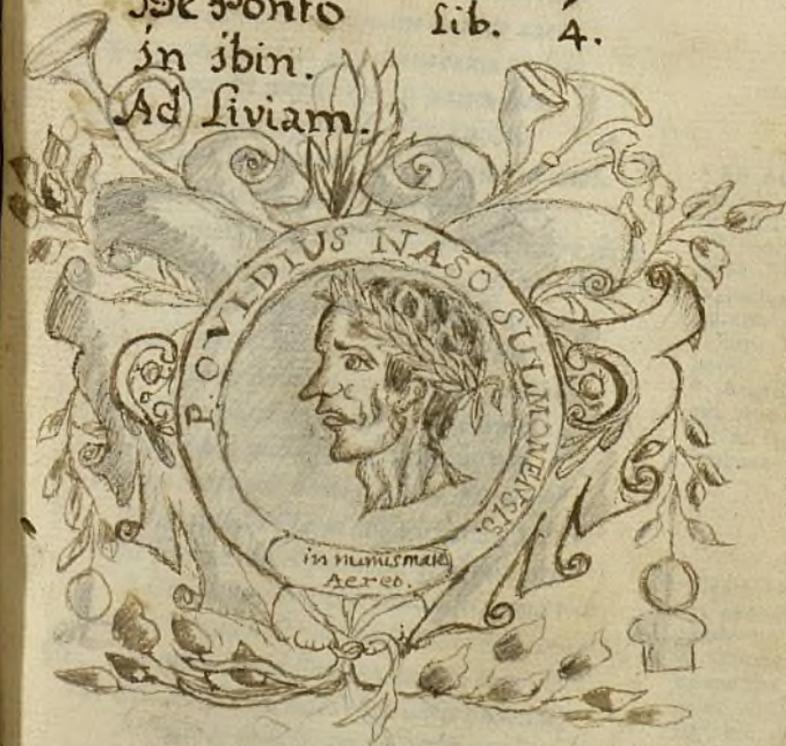
Fastorum Libri 6.

Tristium lib. 5.

De Ponto lib. 4.

in ibin.

Ad Liviã.

OPERA QVE IN SECVS
DA HAEC VOLVMIIS
PARTE CONTINENTVR

Castorum
libri 8
2. lib.
A. lib.
In idem
lib. 10

P. OVIDII NASONIS

FASTORVM LIB. I.

EMPORA cum causis Latium di-
gesta per annum,
Lapsaque sub terras, ortaque signa
canam.

Excipe pacato, Caesar Germanice,

10 Hoc opus: & timidae dirige naus iter: (uultu

Officioq; leuem non auersatus honorem,

Huic tibi deuoto, numine dexter ades.

Sacra recognosces annalibus eruta priscis:

Et quo sit merito quaeq; notata dies.

15 Inuenies illic & festa domestica uobis:

Saepe tibi * pater est, saepe legendus auus.

Quaeq; serunt illi pictos signantia fastos,

Tu quoq; cum * Druso praemia fratre feres.

Caesaris arma canant alij: nos * Caesaris aras,

20 Et quoscumq; sacris addidit ille dies.

Annue conanti per laudes ire tuorum:

Deq; meo pavidos excute corde metus.

Da mihi te placidum: dederis in carmina uires:

Ingenium uultu statq; caditque tuo.

25 Pagina iudicium docti subitura mouetur

Principis, ut Clario missa legenda Deo.

Quae sit enim culti facundia sensimus oris,

* Ciuica pro trepidis cum tulit arma reis.

Scimus &, ad nostras cum se tulit impetus artes,

30 Ingenij currant flumina quanta tui.

Si licet, & fas est, uates rege uatis habenas:

Auspice te felix totus ut annus eat.

* Ab Augu-
sto adopta-
tus est Tibe-
rius, coactus
prius Germa-
nicum ad-
optare.

* Filio Ti-
berij.

* Augusti:
cui uiuenti
adhuc sacri-
ficabant.

* Na & cau-
sas centum
uirales egit,
& Graecas
comedias
inter alia
scripsit.
Suec. in Ca-
lig.

27 **T**empora digereret cū conditor urbis in anno
Constituit menses quinque bis esse suo.

X. menses
Romuli.

Scilicet arma magis, quā sidera, Romule noras:
Curāque finitimos uincere maior erat.

Est tamen & ratio, Caesar, quæ mouerit illum:

*vide in ititū
3. libri. ibi
Ann* erat,
decimū, cū
Luna, &c.

* Errorēq; suum quo tueatur, habet.

Quod satis est, utero matris dum prodeat infans,
Hoc anno statuit temporis esse satis.

Per totidem menses à funere coniugis uxor
Sustinet in uidua tristitia signa domo.

Hæc igitur uidit trabeati cura Quirini:
Cum rudibus populis annua iura daret.

Martis erat primus mensis, Venerisq; secundus:
Hæc generis princeps, ipsius ille pater.

Tertius à * senibus: iuuenum de nomine quartus:

* maiorib⁹.

Quæ sequitur, numero turba notata fuit.

Numa xii.
mensis sta-
tuit.

At Numa nec Ianum, nec * auitas præterit umbras:
Mensibus antiquis præposuitq; duos.

* Februus
Ditis pater,
vel vt Ma-
crob. ipse
Pluto. Varr.
5.

Ne tamen ignores uariorum iura dierum:
Non habet officium lucifer omnis idem.

Variorum
dierū iura.

Ille nefastus erit, per quem * tria uerba silentur:
Fastus erit, per quem lege licebit agi.

* Do Dico,
Addico.
Intercisus
dies.

Nec toto perstare die sua iura putaris:

Comitalis.
Nūdinalis,

Qui iam fastus erit, mane nefastus erat.

Nam simul exta deo data sunt, licet omnia fari:
Verbāq; honoratus libera prætor habet.

Est quoq; quo populum ius est includere septis:
Est quoque qui nono semper ab orbe redit.

Dies postri
die kal. no.
Idus inau-
spicati. Ma-
crob. l. 21.

Vindicat Ausonias Iunonis cura Kalendas:
Idibus alba Ioui grandior agna cadit.

Nonarum tutela deo caret: omnibus istis
(Ne fallare caue) * proximus Ater erit.

Omen ab euentu est: illis nam Roma diebus
 Danna sub aduerso tristia Marte tulit.

Hæc tibi dicta semel, totis hærentia fastis,
 Ne seriem rerum scindere cogar erunt.

5 E Cce tibi faustum, Germanice, nuntiat annum,
 Inque meo primùm carmine Ianus adest.

Iane biceps, anni tacitè labentis origo,
 Solus de superis qui tua terga uides,
 Dexter ades ducibus: quorum secura labore

10 *Otia terra ferax, otia pontus habet.
 Dexter ades, patribusque tuis, populòque Quirini:
 Et *refera nutu *candida templa tuo.

Prospera lux oritur: linguis animisque fauete:
 Nunc dicenda bona sunt bona uerba die.

15 Lite uacent aures, insanàque protenus absint
 Iurgia: differ opus liuida turba tuum.

Cernis odoratis ut luceat ignibus æther?
 Et sonet accensis spica Cilissa focis?

Flamma nitore suo templorum uerberat aurum:

20 Et tremulum summa spargit in æde iubar.

Vestibus *intactis Tarpeias itur in arces:
 Et populus festo concolor ipse suo est.

Iámque noui præeunt fasces: noua purpura fulget:

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

25 Colla rudes operum præbent ferienda iuueni:
 Quos aluit campis herba Falisca *suis.

Iupiter, arce sua cùm totum spectet in orbem,
 Nil nisi Romanum, quod tueatur, habet.

Salue festa dies, meliòrque reuertere semper,
 30 A populo rerum digna potente coli.

Quem tamen esse deum te dicam Iane biformis?
 Nam tibi par nullum Græcia numen habet.

*habet inuultu
 pesuametalis in
 hac charta.*

Kal. Iani.

*vide Florù
 lib. & c. vi.

* præest e-
 nim ianuis
 unde & no-
 men habet.
 *vt tibi, &
 Dijs, quoru
 sunt tēpla,
 sacra fiant.

*nouis, aut
 certè candi-
 dis, quæ bo-
 ni ominis
 erant.

*eo ex agro
 eligebantur
 vel ob hoc
 quod Clitū
 ni aqua po-
 ta candidos
 efficeret.
 Plin. 2. 103.

91 Ede simul caussam, cur de cælestibus unus,
 Sitque quod à tergo sit que quod antè, uides.
 Hæc ego cum sumptis agitare mente tabellis,
 Lucidior uisa est, quam fuit antè, domus.
 Tum sacer ancipiti mirandus imagine Ianus
 Bina repens oculis obtulit ora meis.
 Extimui: sensique metu riguisse capillos:
 Et gelidum subito frigore pectus erat.
 Ille tenens baculum dextra, clauemque sinistra,

Æt. 100. Edidit hos nobis ore priore sonos,
 Disce metu posito uates operose dierum
 Quod petis: & uoces percipe mente meas.

Ianus chaos Me chaos antiqui (nam sum res prisca) uocabant:
 Adspice quam longi temporis acta canam.

Lucidus hic aër, & quæ tria corpora restant,
 Ignis, aqua, tellus, unus aceruus erant.

Vt semel hæc rerum secessit lite suarum,
 Inque nouas abiit massa soluta domos,
 Cælum flamma petit: propior locus aëra cepit:
 Sederunt medio terra, fretumque loco.

Tunc ego, qui fueram globus, & sine imagine moles,
 In faciem redij * membræque digna deo.

* diuinum a liquid præ se ferentia. Nunc quoque, confusæ quoniã nota parua figuræ est,

Iani officium. Ante quod est in me, postque uidetur idem.

* aëra, qui Accipe quæ sitæ quæ caussa sit altera formæ:
 die aperitur, nocte operi Hanc simul ut noris, officiumque meum.

tur, quia aër uideri nequit, rectè ponit id quod ipsi proximum. Quidquid ubique uides, cælum, mare, * nubila, terras:
 Omnia sunt nostra clausa, patèntque manu.

Me penes est unum uasti custodia mundi:
 Et ius uertendi cardinis omne meum est.

Cùm libuit pacem placidis emittere testis,
 Libera perpetuas ambulat illa uias.

Sanguine letifero totus miscabitur orbis:

Ni teneant rigida condita bella serae:

Præsideo foribus cæli cum*mitibus Horis:

Et redit officio Iupiter, itque meo.

5 Inde uocor Ianus, cui cum Cereale sacerdos

Imponit libum, farrâque mixta sale,

Nomina ridet is: modò namque Patulcius idem:

Et modò sacrificio Clusius ore uocor.

Scilicet alterno uoluit rudis illa uetustas

10 Nomine* diuersas significare uices.

Vis mea narrata est, caussam nunc disce figuræ:

Iam tamen hanc aliquas tu quoque parte uides.

Omnis habet geminas hinc atque hinc ianua frötes:

E quibus hæc populum spectat, at illa Larem.

15 Utque sedens primi uester propè limina tecti

Ianitor, egressus, introitusque uidet.

Sic ego prospicio cælestis ianitor aule

Eoas partes, Hesperiasque simul.

Ora uides Hecates in treis uertentia partes:

20 *Seruet ut internas compita secta uias.

Et mihi, ne flexu ceruicis tempora perdam,

Cernere non moto corpore bina licet.

Dixerat: & uultu, si plura requirere uellem,

Difficilem mihi se non fore pactus erat.

25 Sumpsi animum: gratesque Deo non territus egi:

Verbâque sum spectans pauca locutus humum.

Dic age frigoribus quare nouus incipit annus:

Qui melius per Ver incipiendus erat:

Omnia tunc strrent: tunc est noua temporis ætas:

30 Et noua de grauido palmite gemma tumet.

Et modò formatis operitur frondibus arbor:

Prodit & in summum seminis herba solum.

123

*uesperinis
& matutinis, quæ fere
temperatio-
res.

*aperiendi,
claudendi.

Ianus bi-
frons.

*præest e-
nim trinijs,
imo teste Fe-
sto, uis om-
nibus.

Cur media
bruma ini-
tium anni.

155 Et tepidum uolucres concentibus aëra mulcent:
 *nam vnde veniat, quo secedat, ignoratur. Ludit & in pratis, luxuriâtque pecus.
 Tunc blandi soles, *ignotâque prodit hirundo.
 Et luteum celsa sub trabe figit opus.
 Tunc patitur cultus ager: & renouatur aratro. 5
 Hæc anni nouitas iure uocanda fuit.
 Quæsieram multis: non multis ille moratus,
 Contulit in uersus sic sua uerba duos.
 *Sol nouus Bruma *noua prima est, ueterisque nouissima Solis: 10
 propriè 8. Kal. Ianuarij. Seruius. Principium capiunt Phœbus, & annus idem.
 Post ea mirabar, cur non sine litibus esset
 Prima dies: caussam percipe Ianus ait.
 Tempora commisi nascentia rebus agendis,
 Totus ab auspicio ne foret annus iners.
 Quisque *suas artes ob idem delibat agendo: 15
 *idem de agricolis Colum. ii. 2. Nec plus quàm solitum testificatur opus.
 Mox ego: cur, quamuis aliorum numina placem,
 Iane, tibi primùm tura merumque fero.
 Ut possis aditum per me, qui limina seruo,
 Ad *quoscunque uoles, inquit, habere deos. 20
 *sup. & referta nutu candida templatus. Vota & strenz Kal. Ianu. At cur læta tuis dicuntur uerba Kalendis,
 Et damus alternas, accipimusque preces,
 Tum deus incumbens baculo, quem dextra tenebat:
 Omnia principijs, inquit, inesse solent.
 Ad primam uocem timidas aduertitis aures: 25
 Et primùm uisam consulit augur auem.
 Tempora patent, aurès que deum: nec lingua caducas
 Concipit ulla preces: dictaque pondus habent.
 Desierat Ianus: nec longa silentia feci:
 Sed tetigi uerbis ultima uerba meis. 30
 *omnia ficcum genera, quæ sub Ianuarium non nisi arida & rugosa haberi possunt. Quid uult palma sibi, *rugosâque carica, dixi,
 Et data sub niueo condita mella cado,

Omen, ait, caussa est, ut res sapor ille sequatur,
Et peragat ceptum dulcis ut annus iter.

Dulcia cur dentur uideo. Stipis adijce caussam:
Pars mihi de festo ne labet ulla tuo.

5 Risit: & ô quàm te fallunt tua secula, dixit:

* Qui stipe mel sumpta dulcius esse putas.

Vix ego Saturno quenquam regnante uidebam:
Cuius non animo dulcia luera forent.

Tempore creuit amor, qui nunc est summus, habēdi:

10 Vix ultra, quo iam progrediatur, habet.

Pluris opes nunc sunt, quàm prisci temporis annis,

Dum populus pauper, dum noua Roma fuit:

Dum casa Martigenam capiebat parua Quirinum:

Et dabat exiguum fluminis ulua torum.

15 Iupiter angusta uix totus stabat in æde:

Inque Iouis dextra fictile fulmen erat.

Frondebis ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis:

Pascebátque suas ipse senator oues.

20 Nec pudor, in stipula placidam cepisse quietem,

Et scenum capiti supposuisse, fuit.

Iura dabat populis posito modo prætor aratro:

Et leuis* argenti lamina crimen erat.

At postquam Fortuna loci caput extulit huius,

Et tetigit summo uertice Roma* deos,

25 Creuerunt & opes, & opum furiosa cupido:

Et cum possideant plurima, plura petunt.

Querere ut absument, absumpta requirere certant:

Atque ipsæ uitij sunt alimenta uices.

Sic, quibus intumuit suffusa uenter ab unda,

30 Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

In pretio pretium nunc est: dat census honores:

Census amicitias, pauper ubique iacet.

* qui igno-
rans stipem
melle dul-
ciorem mul-
tò uerius o-
mē esse duē
cis successus

perna 200.

* erectus

* Val. Max.
de Fabricio
Lucino 2, 4.
* sidera, cz-
lum.

- 219 Tu tamen auspiciū si sit stipis utile queris:
 *illa enim primū cœpta signati, Aera dabant olim: melius nunc omen in auro est:
 argentum demum cœpit anno ab v.c.474. Victâque concessit prisca moneta nouæ.
 Nos quoque tēpla iuuat, quāuis antiqua probemus,
 Aurea: maiestas conuenit ipsa deo.
 Laudamus ueteres: sed nostris utimur annis.
 Mos tamen est æque dignus uterque coli.
 Finierat monitus. placidis ita rursum, ut antè,
 *Clauigerum uerbis alloquor ipse deum, 10
 Multa quidem didici: sed cur naualis in ære
 Altera signata est, altera forma biceps,
 Noscere me duplici posses in imagine, dixit,
 Ni uetus ipsa dies extenuasset opus.
 Tiberim. Causa ratis superest: *Tuscum rate uenit in amnem 15
 Ante pererrato falcifer orbe deus.
 Hac ego Saturnum memini tellure receptum.
 Cœlitibus regnis à Ioue pulsus erat.
 *etiam vrbi. Virg. Aened 8. Inde diu, genti mansit Saturnia nomen:
 Dicta quoque est Latium terra, latente deo. 20
 At bona posteritas puppim formauit in ære,
 Hospitis aduentum testificata dei.
 Ipse solum colui: cuius placidissima læuum
 Radit arenosi Tibridis unda latus.
 Hic, ubi nunc Roma est, tunc ardua silua uirebat: 25
 *quantanūc est, rerum maxima. *Tantâque res, paucis pascua bobus erat.
 Arx mea collis erat, quam uulgus nomine nostro
 Nuncupat, hæc ætas Ianiculumque uocat.
 Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum
 Esset: & humanis numina mixta locis. 30
 *Astram, Nondum Iustitiam facinus mortale fugarat:
 Vltima de superis illa reliquit humum.

Pròque metu populum sine ui pudor ipse regebat:

Nullus erat, iustis reddere iura, labor.

Nil mihi cum bello: pacem postèsque tuebar:

Et clauem ostendens, hæc, ait, arma gero.

5 Presserat ora deus. tunc sic ego nostra resolui,
Voce mea uoces eliciente dei.

*Cum tot sint Iani, cur stas sacratus in uno,

Hic, ubi iuncta foris templa duobus habes?

Ille manu mulcens propexam ad pectora barbam

10 Protinus Oebalij retulit arma Tati:

Vtque leuis custos armillis capta, Sabinos

Ad summa tacitos duxerit arcis iter.

Inde, uelut nunc est, per quem descenditis, inquit,

*Arduus in ualles per fora cliuius erat.

15 Et iam contigerant portam, Saturnia cuius

Dempserat oppositas inuidiosa seras.

Cum tanto ueritus committere Numine pugnam,

Ipsæ meæ moui callidus artis opus.

Oraque, qua pollens ope sum, fontana reclusi:

20 Sumque repentinas ei aculatus aquas.

Ante tamen madidis subieci sulfura uenis:

Clauderet ut Tatio feruidus humor iter.

Cuius ut utilitas pulsus percepta Sabinis,

Quæ fuerat, tuto reddita forma loco est.

25 Ara mihi posita est paruo coniuncta sacello:

Hæc adolet flammis cum strue farræ suis.

At cur pace lates? motisque recluderis armis?

Nec mora, quæ siti reddita causa mihi est.

Vt populo reditus pateant ad bella profecto,

30 Tota patet dempta ianua nostra sera.

Pace fores obdo, ne quæ discedere possit:

Cæsarcòque diu numine clausus ero.

Sacrū Iani.

*cū tot hic habeas simu lacra & sacella, cur uinum tantum sacrificijs honestatur. *piscario & boario ad infimū Argiletum.

*ad Oebalios. i. Lacones suā originem referunt Sabini Halicar. *Publicius.

*fugato hoste cesserunt aquæ.

Cur templū Iani claudatur & aperiat.

Dixit: & attollens oculos diuersa tuentes,

Adspexit toto quidquid in orbe fuit.

* Tacit. 2. Pax erat: & uestri, * Germanice, caussa triumphi

Str. 7. con-
tigit vero
post mortē
Aug. hic triū
phus.

Tradiderat domitas iam tibi Rhenus aquas.

Iane fac æternos pacem, pacisq; ministros:

Nēue suum præsta deserat auctor opus.

Quod tamen ex ipsis licuit mihi discere fastis:

Sacrauere patres hac duo templa die.

Accepit * Phæbo, nymphâq; Coronide natum

Insula, diuidua quam premit annis aqua.

* De Aescu-
lapio Val.
Max. 1.

Iupiter in parte est: cepit locus unus utrumque:

Iunctâq; sunt magno templa nepotis * auo.

Ioui qui A-
pollinipater
est. Met. 2.

Qvis uetat & stellas, ut quæque oriturq; caditque,

Dicere: propositi pars fuit illa mei.

Felices anima, quibus hæc cognoscere primis,

Inq; domos superas scandere, cura fuit.

Credibile est, illos pariter uicissq; iocisq;

Altius humanis exseruisse caput.

300.

Non Venus, & uinum sublimia pectora fregit,

Officiumq; fori, militiæue labor.

Nec leuis ambitio, perfusaq; gloria furo,

Magnarumq; fames sollicitauit opum.

Admouere oculis distantia sidera nostris:

Aetherâq; ingenio subposuere suo.

Sic petitur celum: non, ut ferat Ossan Olympus,

Summâq; Peliacus sidera tangat apex.

Nos quoq; sub ducibus celum metabimur illis:

Ponemusq; suos ad uaga signa dies.

ERgo ubi nox aderit uenturis tertia Nonis,

Sparsaq; celesti rore madebit humus,

* occasu col-
mico, qui fit
pænè orien-
te Sole.

Ostipedis frustra queruntur brachia Cancris:

Præcops occiduas ille * subibit aquas.

Institerint imbres missi tibi nubibus atris,
None signa dabunt * ex oriente Lyra.

Qvattuor adde dies ductis ex * ordine Nonis:
Ianus Agonali luce piandus erit.

5 **N**ominis esse potest succinctus caussa minister:
Hostia cælitibus quo feriente cadit.

Qui calido strictos tincturus sanguine cultros,
Semper agatne rogat: nec, nisi iussus, agit.

Pars putat hoc festum priscis Agnalia dictum,

10 **V**na sit ut proprio littera dempta loco.

Pars, quia non ueniant pecudes, sed agantur, ab actu

Nomen Agonalem credit habere diem.

An, quia præuisos in * aqua timet hostia cultros,

A pecoris lux est ipsa notata metu?

15 **F**as etiam, fieri solitis ætate priorum

Nomina de ludis Græca tulisse diem.

Et prius antiquus dicebat * Agonia sermo.

Verâq; iudicio est ultima caussa meo.

Vtq; ea non certa est: ita rex placare sacrorum

20 **N**umina lanigeræ * coniuge debet ouis.

Victima, quæ dextra cecidit uictrice, uocatur.

Hostibus à domitis * hostia nomen habet.

Antè, deos homini quod conciliare ualeret,

Far erat, & puri lucida mica salis.

25 **N**ondum pertulerat lacrimatas cortice myrrhas

Acta per æquoreas hospita nauis aquas.

Tura nec Euphrates, nec miserat India costum:

Nec fuerant rubri cognita fila croci.

Ara dabat fumos herbis contenta * Sabinis:

30 **E**t non exiguo laurus adusta sono.

Si quis erat, factis prati de flore coronis,

Qui posset uiolas addere, diues erat.

315

* heliacè,

quò etiam

sagittarius

in ortum

fertur.

* nò nume-

rato retro

gradè.

Agnalia.

* in pelui

aquæ puræ

plena.

* vide Fest.

Agnium.

* ariete. Li-

uius initio

Lij.

* hostia cæ-

fis hostibus

à quolibet

sacerdore:

uictima vi-

ctoris ma-

nu immola-

tur. Agelli

confundun-

tur aliq.

* duplū Sa-

binæ herbæ

idem effice-

re dicitur

cum cinna-

momo.

347 **Componit** Hic, qui nunc aperit percussu uiscera tauri:
 sacrificia In * sacris nullum culter habebat opus.
 noua cum Prima Ceres auidæ gauisa est sanguine porcæ
 veteribus. Vltæ suas merita cæde nocentis opes.
 *nulla enim animata im Nam sata uere nouo teneris lactentia succis 5
 molabatur. Eruta setigeræ comperit ore suis.
 Sus dederat pœnas, exemplo territus huius
 Palmite debueras abstimuisse caper.
 Quem spectans aliquis dentes in uite prementem,
 Talia non tacito uerba dolore dedit: 10
 Rode caper uitem: tamen hinc, cum stabis ad aram,
 In tua quod spargi * cornua possit, erit.
 Verba fides sequitur: noxæ tibi deditus hostis
 Spargitur affuso cornua, Bacche, mero.
 Culpa sui nocuit: nocuit quoq; culpa capellæ: 15
 * Quid bos? quid placidæ commeruistis * oues?
 Flebat Aristæus, quod apes cum stirpe necatas
 Viderat inceptos destituisse fauos.
 Cærulea quem genitrix egrè solata dolentem,
 Addidit hæc diædis ultima uerba suis: 20
 Siste puer lacrimas: Proteus tua damna leuabit:
 Quôq; modo repares quæ periere, dabit.
 Decipiat ne te uersis tamen ille figuris,
 Impediant geminas uincula firma manus.
 Peruenit ad uatem iuuenis: resolutaq; somno 25
 Alligat æquorci brachia capta senis.
 Ille suam faciem transformat, & alterat arte:
 Mox domitus uinclis in sua membra redit.
 Orâq; cærulea tollens rorantia barba,
 Qua, dixit, repares arte requiris apes? 30
 Obrue maclati corpus tellure iuueni:
 Quod petis à nobis, obrutus ille dabit.

*vino enim olim victimarum cornua perfundebantur.

*cùm utriusq; sit maximus usus, vide principium Meta. 25.

Iussa facit pastor. feruent examina putri

De boue, mille animas una necata dedit.

Pauit ouis pratum: uerbenas improba carpsit,

Quas pia Dis ruris ferre solebat anus.

5 Quid tuti superest? animam cum ponat in aris

Lanigerumq; pecus, ruricolæq; boues?

Placat equo Persis radijs * Hyperiona cinctum,

Ne detur celeri uictima tarda deo.

* Solem. vi-
de Fest.

Que semel est triplici pro uirgine cæsa Diane,

10 Nunc quoq; * pro nulla uirgine, cerua cadit.

Extâ canum uidi Truiæ libare Sabæos:

Et quicumq; tuas accolit Hæme niues.

* sed tantum
occasione &
more sacri-
ficij.

Ceditur & rigido custodi ruris asellus.

Causa pudenda quidem est, sed tamen apta deo.

15 Festa corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi:

* Tertia quæ solito tempore bruma refert.

Di quoq; cultores in idem uenere Lycæi:

Et quicumq; loci non alienus erat.

* sunt enim
trietrica
sæu trienna
lia.

Panes, & in Venerem Satyrorum prona iuuentus:

20 Quæq; colunt annes, solaq; rura deæ.

Venerat & senior pando Silenus asello:

Qui rubroq; auidas inguine terret aues. — 400

Dulcia qui dignum nemus in conuiuia nacti

Gramine uestitis accubere toris.

25 Vina dabat Liber: tulerat sibi quisq; coronam.

Miscendas largè riuus agebat aquas.

Naides, effusis aliæ sine pectinis usu,

Pars aderant positis arte, manuq; comis.

Illa super suras tunicam collecta ministrat:

30 Altera * dissuto pectus aperta sinu.

Exferit hæc humerum: * uestes trahit illa per herbas.

— Impediunt teneros uincula nulla pedes.

* ob dissutã
& solutam
pectus re-
gentem.
* lyrina lã-
gæ uestis.

347 *Componit sacrificia noua cum veteribus. *nulla enim animata im molabatur.* Hic, qui nunc aperit percussu viscera tauri:
 In * sacris nullum culter habebat opus.
 Prima Ceres auidæ gauisa est sanguine porcæ
 Vltæ suas merita cæde nocentis opes.
 Nam sata uere nouo teneris lactentia succis
 Eruta setigeræ comperit ore suis.
 Sus dederat poenas, exemplo territus huius
 Palmite debueras abstinuisset caper.
 Quem spectans aliquis dentes in uite prementem,
 Talia non tacito uerba dolore dedit:
 Rode caper uitem: tamen hinc, cum stabis ad aram,
 In tua quod spargi * cornua possit, erit.
 Verba fides sequitur: noxæ tibi deditus hostis
 Spargitur affuso cornua, Bacche, mero.
 Culpa sui nocuit: nocuit quoq; culpa capellæ:
 * Quid bos? quid placidæ commeruistis * oues?
 Flebat Aristæus, quod apes cum stirpe necatas
 Viderat inceptos destituisse fauos.
 Cærulea quem genitrix ægrè solata dolentem,
 Addidit hæc dictis ultima uerba suis:
 Siste puer lacrimas: Proteus tua damna leuabit:
 Quòq; modo repares quæ periere, dabit.
 Decipiat ne te uersis tamen ille figuris,
 Impediant geminas uincula firma manus.
 Peruenit ad uatem iuuenis: resolutaq; somno
 Alligat æquorei brachia capta senis.
 Ille suam faciem transformat, & alterat arte:
 Mox domitus uinclis in sua membra redit.
 Orâq; cærulea tollens rorantia barba,
 Quæ dixit, repares arte requiris apes?
 Obrue mactati corpus tellure iuueni:
 Quod petis à nobis, obrutus ille dabit.

*vino enim olim victimarum cornua perfundebantur.

* cum utriusq; sit maximus usus, vide principium Metæ.
 25.

Iussa facit pastor. feruent examina putri

De boue, mille animas una necata dedit.

Pauit ouis pratum: uerbenas improba carpsit,

Quas pia Dis ruris ferre solebat anus.

5 Quid tuti superest? animam cum ponat in aris

Lanigerumq; pecus, ruricolaq; boues?

Placat equo Persis radijs * Hyperiona cinctum,

Ne detur celeri uictima tarda deo.

Que semel est triplici pro uirgine caesa Dianæ,

10 Nunc quoq; * pro nulla uirgine, cerua cadit.

Extā canum uidi Truiæ libare Sabæos:

Et quicumq; tuas accolit Hæme niues.

Ceditur & rigido custodi ruris asellus.

Caussa pudenda quidem est, sed tamen apta deo.

15 Festa corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi:

* Tertia que solito tempore bruma refert.

Di quoq; cultores in idem uenere Lycæi:

Et quicumq; loci non alienus erat.

Panes, & in Venerem Satyrorum prona iuuentus:

20 Quæq; colunt annes, solaq; rura deæ.

Venerat & senior pando Silenus asello:

Qui rubroq; auidas inguine terret aues. — 400

Dulcia qui dignum nemus in conuiuia nacti

Gramine uestitis accubere toris.

25 Vina dabat Liber: tulerat sibi quisq; coronam.

Miscendas largè riuus agebat aquas.

Naiades, effusis altæ sine pectinis usu,

Pars aderant positis arte, manûq; comis.

Illa super suras tunicam collecta ministrat:

30 Altera * dissuto pectus aperta sinu.

Exserit hæc humerum: * uestes trahit illa per herbas.

— Impediunt teneros uincula nulla pedes.

* Solem. vi-
de Fest.

* sed tantum
occasione &
more sacri-
ficij.

Afinus cur
Priapo vi-
ctima.

* sunt enim
trieterica
seu trienna
lia.

* ob dissutâ
& solutam
pectus re-
gentem.
* syrina lō-
gæ vestis.

411 Hinc aliæ Satyris incendia mitia præbent:

Pars tibi, qui pinu tempora nexa geris.

Te quoq; inextinctæ Silene libidinis, urunt:

* alium te
repræsentat
nequitia at
que ætas.

* Nequitia est, quæ te non finit esse senem.

At ruber hortorum deus, & tutela Priapus

5

Omnibus ex illis Lotidæ captus erat.

Hanc cupit: hanc optat: sola suspirat in illa:

Signaq; dat nutu: sollicitatq; notis.

Fastus inest pulcris: sequiturq; superbia formam.

10

Irrisum uultu despicit illa suo.

Nox erat: & uino somnum faciente, iacebant

Corpora diuersis uicta sopore locis.

Lotis in herbosa sub acernis ultima ramis,

Sicut erat lusu fessa, quieuit humo.

Surgit amans: animamq; tenens, uestigia furtim

15

Suspensio digitis fert taciturna gradu.

Vt tetigit niuæ secreta cubilia nymphæ,

Ipsæ, sui status ne sonet aura, cauet.

Et iam finitima corpus librabat in herba:

20

Illam tamen multi plena soporis erat.

Gaudet, & à pedibus tracto uelamine, uota

Ad sua felici cœperat ire uia.

Ecce rudens rauco Sileni uector asellus

Intempestiuos edidit ore sonos.

Territa consurgit nympe, manibusq; Priapum

25

Reijcit: & fugiens concitat omne nemus.

At deus obscœna nimium quoq; parte paratus

Omnibus ad lunæ lumina, risus erat.

Morte dedit pœnas auctor clamoris, & hæc est

30

Hellepontiaco uictima grata deo.

Intactæ fueratis aues solatia ruris,

Assuctum siluis, innocuumq; genus:

Quæ facitis nidos: & plumis oua fouetis:

Et facili dulces editis ore sonos.

Sed nihil ista iuuant: quia linguæ crimen habetis:

Diq; putant mentes uos aperire suas.

5 Nec tamen hoc falsum, nã dis, ut proxima quæq; est,

Nunc * penna ueras, nunc datis ore notas.

Tuta diu uolucrum proles, tum deniq; cæsa est:

Iuueruntq; deos indicis exta sui.

Ergo sæpe suo coniux abducta marito

10 Vritur in calidis * alba columba focis.

Nec defensa iuuant * Capitolia, quò minus anser

Det iecur in læces Inachi lauta tuas.

Nocte deæ noctis cristatus cæditur ales:

Quòd tepidum uigili prouocet ore diem.

15 * Interea Delphin clarum super æthera sidus

* Tollitur: & patrijs exserit ora uadis.

Postera lux hyemem medio discrimine signat:

Aequaq; præterita, quæ superabit, erit.

Proxima prospiciet Tithono Aurora relicto

20 Archadiæ sacrum pontificale deæ.

Te quoq; lux eadem, Turni soror, æde recepit,

Hic ubi * uirginea campus obitur aqua.

Vnde petam causas horum, morèmq; sacrorum?

Diriget in medio quis mea uela freto?

25 Ipsa mone, quæ nomen habes * à carmine ductum:

Propositòq; fæue, ne tuus erret honor.

Orta prior Luna (de se si creditur ipsi)

A magno tellus Arcadæ nomen habet.

Hinc fuit Euander: qui, quamquam clarus utroq;

30 Nobilior sacræ sanguine matris erat.

Quæ, simul æthereos animo conceperat ignes,

Ore dabat pleno carmina uera dei.

443

* De auib⁹
præpetibus
seu alitib⁹,
& oscinib⁹
vide Fest.

* Veneri &
venusta &
falaci holo
caustum.
* Liu. 5. an-
no 365.

* dum hac
digressione
occupor,
* tollitur,
ipsis festis
Agonalib⁹,
V. Idus Ian.
* heliacè

Carmenta-
lia, tēpli Iu
turnæ dedi
catio.

* cuius ve-
næ militib⁹
aquam quæ
rentibus à
virgine fe-
runtur mō
strata.

* Nicostra-
ta carmine
vaticinata,
eâq; Car-
mentis di-
cta.

- 475 Dixerat hæc nato motus instare, sibiq;
 Multaq; præterea tempore nocta fidem.
 Nam iuuenis, nimium uera cum matre, fugatus
 * Deserit Arcadiam, Parrhasiumq; larem.
 Cui genitrix flenti, Fortuna uiriliter, inquit, 5
 Siste precor lacrimas, ista ferenda tibi est.
 Sic erat in fatis; nec te tua culpa fugauit,
 Sed Deus, * offenso pulsus es urbe Deo.
 Non meriti poenam pateris, sed Numinis iram.
 Est aliquid magnis crimen abesse malis. 10
 Conscia mens, ut cuiq; sua est, ita concipit intra
 Pectora, pro facto spemq; metumq; suo.
 Nec tamen, ut primus, mære malè talia passus,
 Obruit ingentes ista procella uiros.
 Passus idem est, Tyrijs qui quondam pulsus ab oris 15
 Cadmus, in * Aonia constitit exsul humo.
 Passus idem Tydeus: & idem Pagaseus Iason:
 Et quos præterea longa referre mora est.
 Omne solum forti patria est, ut piscibus æquor,
 Ut uolucris, uacuo quidquid in orbe patet. 20
 Nec fera tempestas toto tamen errat in anno:
 Et tibi, crede mihi, tempora ueris erunt.
 Vocibus Euander, & firmus mente parentis,
 Naue secat fluctus, Hispaniamq; tenet.
 * Tiberinū
 * labitur e-
 nim Tiberis
 à Tuscia.
 * dextrum
 latus ubi
 cæpus Mar-
 tius, in quo
 Tarentum,
 uide Fest.
 * furente, vt
 quæ uaticini-
 o spiritu
 repletur.
 Iamq; ratem doctæ monitu Carmentis in * annum 25
 Egerat: & * Tuscis obuius ibat aquis. — 500.
 Fluminis illa latus, * cui sunt uada iuncta Tarenti,
 Aspicit, & solas per loca sola casas.
 Vtq; erat, immisissis puppim stetit ante capillis:
 Continuitq; manum torua regentis iter. 30
 Et procul in dextram tendens sua brachia ripam,
 Pineæ * non sano ter pupæ texta ferit.

Nēue daret saltum properans insistere ripæ;

Vix est Euandri, uixq; retenta manu:

Diq; petitorum, dixit, saluete locorum:

Tuq; * nouos cælo, terra, datura deos: ~~—~~

5 Flumināq; & fontes, quibus utitur hospita tellus:

Et nemorum nymphæ, Naiadumq; chori:

Este bonis auibus uisi natōq; mihiq;

Ripāq; felici tacta sit ista pede:

Fallor? an hi fient ingentia mœnia colles?

10 Iurāq; ab hac terra cetera terra petet?

Montibus his olim totus promittitur orbis:

Quis tantum fâti credet habere locum?

Et iam Dardaniæ tangent hæc litora pinus.

Hic quoq; caussa noui femina Martis erit.

15 Chare nepos, Palla, funesta quid induis arma?

Indue: * non humili uindice cæsus eris.

Victa tamen uinces, euersaq; Troia resurges:

Obruet hostiles * ista ruina domos:

Vrite uictrices Neptunia Pergama flammæ:

20 Nunc minor hic, toto est altior orbe cinis.

Iam plus Aeneas sacra, & sacra altera patrem

Afferret. Iliacos accipe Vesta deos.

Tempus erit, quum uos, orbemq; tuebitur idem:

Et fient ipso sacra colente deo.

25 Et penes Augustos patriæ tutela manebit.

Hanc fas imperij frena tenere domum.

Inde nepos, natūsq; deis, licet ipse * recuset,

Pondera cælesti mente paterna feret.

Vtq; ego perpetuis olim sacrabor in * aris:

30 Sic Augusta nouum Iulia Numen erit.

Talibus ut dictis nostros descendit in annos:

Substitit in medios præscia lingua sonos.

507

* Romulū,
Iulū, Au-
gustum, &c.

Vaticinium
Carmentis.

* Aenea. in
fine Aenei.
12.

* Virg. Aeneid. 1. Cum
domus Assa-
raci, &c. L.
Mumius Co-
rinthū di-
fuit ann. ab
v. c. 608.

* Quomodo
oblatum à
Senatu prin-
cipatū ver-
sūtē recusa-
rit, Suet. in
Tib. 24.

Ara Car-
mēti erecta
sub capito-
lio iuxta
portam Car-
mentalem.
Dionyl.

539 Puppibus egressus Latia stetit exsul in herba:
Euander
Herculem
excipit. Felix, exsilium cui locus ille fuit.

Nec mora longa fuit, stabant noua tecta: nec alter
Montibus Ausonijs Arcade maior erat.

Ecce boues illuc Erytheidas applicat heros

* ex Creta
in Aegyptū,
Libiam, Hi-
spaniam, vn-
de in Italiā.

Emensus * longi clauiger orbis iter.

* Euādria,
à Tegea Ar-
cadie opi-
do.

Dumq; huic hospitium domus est * Tegea: uagantur
Incustoditæ lata per arua boues.

Manè erat: excussus somno Tirynthius hospes

De numero tauros sensit abesse duos.

Nulla uidet quærens taciti uestigia furti.

550 Traxerat auersos Cacus in antra ferox:

Cacus Cacus Auentinæ timor, atq; infamia siluæ,
Non leue finitimis, hospitibusq; malum.

Dira uiro facies: uires pro corpore: corpus

Grande: pater monstri Mulciber huius erat.

Imitatio
mera ex Ae-
neid. 8.

Pròq; domo, longis spelunca recessibus ingens
Abdita, uix ipsis inuenienda feris.

Ora super postes, affixaq; brachia pendent:

Squalidâq; humanis osibus albet humus.

Seruata malè parte bouum Ioue natus abibat.

* Rapti à
Caco & cõ-
clusi boues.

Mugitum rauco * furta dedere sono.

Accipio, reuocamur, ait: uocemq; secutus

Impia per siluas uictor ad antra uenit.

Ille aditum fracti præstruxerat obice montis:

Vix iuga mouissent quinq; bis illud onus.

Nititur hic humeris: cælum quoq; sederat illis:

Et uastum motu collabefactat onus.

Quod simul euersū est, fragor æthera terruit ipsum: 30

Ictâq; subsedit pondere mollis humus.

Prima mouet Cacus collata prælia dextra:

Rémq; ferox saxis, stipitibusq; gerit.

- Quis ubi nil agitur, patrias malè fortis ad artes
 Confugit: & flammæ ore sonante uomit.
 Quas quoties præstat, spirare* Typhœa credas:
 Et rapidum Actneo fulgur ab igne iaci.
 5 Occupat Alcides: adductaq; claua trimodis
 Ter quater aduersi sedit in ore uiri.
 Ille cadit: mixtòsque uomit cum sanguine fumos:
 Et lato moriens pectore plangit humum.
 Immolat ex illis taurum tibi Iupiter unum
 10 Victor: & Euandrum, ruricola sç; uocat.
 Constituitque sibi, quæ Maxima* dicitur, aram,
 Hic ubi pars urbis de* boue nomen habet.
 Nec tacet Euandri mater, prope tempus adesse,
 Hercule quo tellus sit satis usa suo.
 15 At felix uates, ut dis gratissimæ uixit,
 Possidet hunc Iani sic dea mense diem.
 Idibus in magni castus Iouis æde sacerdos
 * Semimaris flammis uiscera libat ouis.
 Redditaq; est omnis populo prouincia nostro:
 20 Et tuus Augusto nomine dictus auus.
 Perlege dispositas cinerosa per atria ceras:
 Contigerant nulli nomina tanta uiro.
 * Africa uictorem de se uocat: alter Isauras,
 Aut Cretum domitas testificatur opes.
 25 Hunc Numidæ faciunt, illum Messana superbum:
 Ille Numantina traxit ab urbe notam.
 Et mortem, & nomen Druso Germania fecit:
 Me miserum, uirtus quam breuis illa fuit.
 Si petat à uictis, tot sumet nomina Caesar,
 30 Quot numero gentes maximus orbis habet. 600.
 Ex* uno quidam celebre s, aut torquis adempti,
 Aut Corui titulos auxiliaris habent.

571

* Metam. 5.
345. & infr.
489.* per ignem
præcipiti sal
tu se iaciens
hominem
corripit.

Virg.

* à magnitu
dine fabri
ca. Fest. Po
titiu.* ab Hercule
ibi immola
to. vel ab æ
neo bo uisfi
mulacro vel
quod ibi uē
derentur di
ctum boar
rium forū.* veruecis:
vel agna læ
tæ, pinguis.Octauius
Augustus.* P. Corn.
Scipio Afri
canus. P. Ser
uilius Isau
ricus, Q. Me
tellus Creti
cus, Cecili
MetellusNumidicus,
Valerius Ma
ximus Mes
sala, ScipioAemilius
Mumætinus* Mælius. T.
Torquatus,
Valeri⁹ Cor
uin⁹, Cn. Pōpei⁹ Magn⁹
Q. Fabius.
Maximus.

603 Magne, tuum nomen rerum est mensura tuarum:
Sed qui te uicit, nomine maior erat.
Nec gradus est Fabios supra cognominis ullus:
Illa domus meritis maxima dicta suis.
Sed tamen humanis celebrantur honoribus omnes: 5

Hic socium summo cum Ioue nomen habet.
Sancta uocant augusta patres: augusta uocantur
Templa, sacerdotum rite dicata manu.
Huius & Augurium dependet origine uerbi:
Et quodcunque sua Iupiter auget ope. 10
Augeat imperium nostri ducis: augeat annos:
Protegat & nostras querna corona fores.
Auspiciibusque deis tanti cognominis hæres
Omne suscipiat, quo pater, urbis onus.

* Carmenti
Arcadicæ.

Respiciet Titan actas ubi tertius idus,
Fient Parrhasiæ sacra relata deæ.
Nam prius Ausonias matres carpenta uehebant:
(Hæc quoque ab Euandri dicta parente reor.)

* Plut. in Ca
mil. & pro-
blem. 56.

* occulto
* vt carpen-
tis ueheren-
tur.

* vide Fest.

Mox honor eripitur: * matronaque destinat omnis
Ingratos nulla prole nouare uiros. 20
Néue daret partus ictu temeraria * cæco
Visceribus crescens excutiebat onus.
Corripuisse patres ausas immitia nuptas,
* Ius tamen ereptum restituisse ferunt. 25
Binæque nunc pariter Tegeææ sacra parenti
Pro pueris fieri, uirginibusque iubent.
Scortea non illi fas est inferre sacello:
Ne uiolent pueros exanimata foco:
Si quis amas ueteres ritus, assiste precantibus
Nomina percipies non tibi nota prius. 30
Porrimum placatur, Postuertaque, siue sorores,
Siue fugæ comites, Mænali diua, tuæ.

Alterâ

Altera, quod * porro fuerat cecinisse, putatur.

Alter a uenturum postmodo quicquid erat.

Candida te niueo posuit lux proxima templo,
Qua fert sublimes alta * Moneta gradus:

5 Nunc bene prospicies Latiam, Concordia, turbam:

Nunc te sacratæ constituere manus.

*Furius antiquam populi superator Etrusci

Vouerat: & uoti soluerat ille fidem.

Caussa, quod à patribus sumptis secesserat armis

10 Vulgus: & ipsa suas Roma timebat opes.

Caussa recens melior. sparsos Germania crines

Porrgit auspicijs, dux ueneraude, tuis.

Inde triumphatæ libasti munera gentis:

Templaque fecisti, quam colis ipse, deæ.

15 Hæc tua constituit * genetrix, & rebus, & ara,

Sola toro magni digna reperta Iouis.

650.

Hæc ubi transferint, Capricorno Phœbe relicto

Per iuuenis currens signa regentis aquas.

Septimus hinc oriens cum se dimiserit undis,

20 Fulgebit toto iam byra nulla polo.

Sidere ab hoc, * ignis, uenienti nocte, Leonis

Qui micat in medio pectore, * mersus erit.

Ter quater euolui signantes tempora fastos:

Nec * sementiua est ulla reperta dies.

25 Cum mihi (sensit enim) lux hæc indicitur, inquit,

Musa, quid à fastis * non stata sacra petis?

Vtq; dies incerta sacris, sic tempore certo

Seminibus iactis est ubi fetus ager.

State coronati plenum ad præsepe iuueni:

30 Cum tepido uestrum uere redibit opus.

Rusticus emeritum palo suspendat aratrum:

Omne reformidat frigore uulnus humus.

*ædes Iuno-
nis Mone-
tæ inf.

* a.v.c. 388.
vide Plut.
Camillum.

* in memo-
riâ cõstatis
cõcordiæ: in
ter ipsam, &
Ostaiam.
Sue. in Aug.

* chronice

* Venus, seu
regia stella.
* occasu cof-
mico

* Feriæ sa-
tionis caus-
sa susceptæ.
Fest.

* ut sunt fe-
riæ conce-
ptiua, impe-
ratiua, nun-
dina. sub ex-
tremumbru-
mæ intracta
bilis imbrè.

667 Villice da requiem terræ, semente peracta:

Da requiem, terram qui coluere, uiris.

Paganalia
& sementi-
næ præces.

Pagus agat festum, pagum lustrate coloni:

Et date paganis annua liba focis.

Placentur frugum matres Tellusque, Ceresque

Farre suo, grauidæ uisceribusque suis.

Officium commune Ceres, & Terra tuentur.

Hæc præbet caussam frugibus, illa locum.

Consortes operum, per quas correcta uetustas,

Quernaque glans uicta est utiliore cibo:

Fructibus immensis auidos satiata colonos:

Vt capiant cultus præmia digna sui.

Vos date perpetuos teneris sementibus auctus:

Nec noua per gelidas uista sit herba niues.

Cum serimus, cælum uentis aperite serenis.

Cum latet ætherca spargite semen aqua.

Nèue graues cultis cerealia dona, caute,

Agrine læsuro depopulentur aues.

Vos quoque subiectis formicæ parcite granis:

Post messem prædæ copia maior erit.

Interea crescat scabræ rubignis expers:

Nec uitio cæli palleat ulla seges.

Et neque deficiat macie: neque pinguior æquo

Diuitijs pereat luxuriosa suis.

Et carant lolij oculos uitiantibus agri:

Nec sterilis culto surgat auena solo.

Triticeos fetus, passuræque farræ bis ignem,

Hordeæque ingenti fenore reddat ager.

Hæc ego pro uobis, hæc uos optate coloni:

Efficiatque ratas utraque diua preces.

Bella diu tenuere uirós: erat aptior ensis

Vomere: cedebat taurus arator equo.

Sarcula cessabant: uersiq; in pila ligones:

Factaque de rastris pondere cassis erat. — 700.

Gratia dis, domuique tuæ: religata catenis

Iam pridem uestro sub pede bella iacent.

5 Sub iuga bos ueniat: sub terras semen aratas:

Pax Cererem nutrit: pacis alumna Ceres.

Atque uenturas præcedit sexta Kalendas:

Hæc sunt Lædis templa dicata deis.

Fratribus illa deis * fratres de gente deorum

10 Circa Iuturnæ composuere lacus.

Ipsum nos carmen deduxit Pacis ad aram:

Hæc erit à mensis fine secunda dies. ~~su~~

Frondebis Actiacis comptos redimita capillos

* Pax ades: & toto mitis in orbe mane.

15 Dum desint hostes, desit quoque caussa triumphii.

Tu ducibus bello gloria maior eris:

Sola gerat miles, quibus arma coërceat, arma:

Canteturque fera, nil nisi * pompa, tuba.

Horreat Aeneadas & primus, & ultimus orbis:

20 Siqua parum Romam terra timebit? amet.

Tura, sacerdotes, * pacalibus addite flammis:

Albæque * perfusa uictima fronte cadat.

Vtque domus, quæ præstat eam, cum pace perennet,

Ad pia propensos uota rogate deos.

25 Sed iam prima mei pars est exacta laboris:

Cumque suo finem mense libellus habet. ~~224~~ 224.

* Tiberius suo & Drusi fratris nomine dedicauit.

* per quam clausus Ianus. Liu. I.

* ludis exhibit.

* aris & ignibus Pacis.

* mero, ut supra, vel ut Seru. ait mo-la.

FASTO=

P. OVIDII NASONIS
FASTORVM LIBER II.

Anus habet finē, cū carmine crescat & an-
Alter ut it mensis, sic liber alter eat. (nus.
Nunc primum uelis, elegi, maioribus itis: 5

Exiguū memini nuper eratis opus.

Ipse ego uos habui faciles in amore ministros,

Cū lusit numeris prima iuuenta suis.

Idem sacra cano, signatāque tempora fastis,

Et quis ad hæc illinc crederet esse uiam? 10

Hæc mea militiæ est: serimus, quæ possumus, arma:

Dextrāque non omni munere nostra uacat.

Si mihi non ualido torquentur pila lacerto,

Nec bellatoris terga premuntur equi,

Nec galea tegimur, nec acuto cingimur ense, 15

(His habilis telis quilibet esse potest.)

At tua prosequimur studioso pectore Cæsar

Nomina: per titulos ingredimurque tuos.

Ergo ades: & placido paulum mea munera uultu

Respice: pacando siquid ab hoste uacas. 20

Februa Romani dixere piamina patres:

Nunc quoque dant uerbo plurima signa fidē.

Pontifices à Rege petunt, & flamine lanas:

Quis ueterum lingua Februa nomen erat.

Quæque capit* licitor domibus purgamina certis, 25

Turbida cum* mica farræ, uocantur idem.

Nomen idem ramo, qui cæsus ab arbore pura,

Casta sacerdotum tempora fronde tegit.

Ipse ego flaminiam poscentem februa uidi:

Februa poscenti pinæ uirga data est. 30

Denique quodcumque est, quo corpora nostra piatur

Hoc apud* intonsos nomen habebat auos.

*in Lupercalibus duo adolefcētes, tinctas cruento cultro frontēs lanis hisce tergebāt. Plur. in Romulo. *flamineus. Fests.

*falis

*Veteres ob seueritatem hirsuti erāt. primus Scipio tonsorē in urbē duxit.

Mensis ab his dictus:secta quia *pelle luperci
 Omne solum lustrant: idque piamentum habent.
 Aut quia, placatis, sunt tempora pura, sepulcris,
 Tunc cum frales praeterire dies.

*loris è cap-
 prillo corio
 ferientes.

5 Omne nefas, omnemque mali purgamine caussam
 Credebant nostri tollere posse senes.

Græcia principium moris dedit, illa nocentes
 Impia lustratos ponere facta putat.

*Astoriden Pelcus, ipsum quoque *Pelea Phoci

10 Cæde per Hæmonias soluit Acastus aquas.

Vectam frenatis per inane draconibus Aegeus

*Credulus, immerita Phasida fouit ope.

Amphiaraides Naupacteo Acheloo

Solue *nefas dixit: soluit & ille nefas.

15 Ah nimium faciles, qui tristia crimina cædis

Fluminea tolli posse putatis aqua.

Sed tamen (antiqui ne nescius ordinis, erres)

Primus, ut est, Iani mensis & *ante fuit.

Qui sequitur Ianum, ueteris fuit *ultimus anni.

20 Tu quoque sacrorum, Termine finis eras. 500.

Primus erat Iani mensis, quia ianua prima est.

Qui sacer est imis manibus, imus erat.

Postmodo creduntur spatio distantia *longo

Tempora bis quini contiuasse uiri.

25 Principio mensis Phrygiæ contermina matri

*Sospita delubris dicitur aucta nouis.

Nunc ubi sint queris, illis sacrata kalendis

Templa Deæ, longa procubere die.

Cetera ne simili caderent labefacta ruina,

30 Cavit sacrati prouida cura Ducis:

Sub *quo delubris sentitur nulla senectus.

Nec satis est homines, obligat ille deos.

* Patroclū,
 cæso per lu-
 sum Astyda
 mantis filio.

*Ouid. Me-
 tam. 11. vers.
 270.

*Sperans Me-
 deæ scelera
 posse aqua.
 elui. Met. 7.

v. 404.

* Alcmaeon
 matrem iuf-
 fu Amphia-
 rai patris oc-
 ciderat. Me.
 9. vers. 410.
 Paul. in Ar-
 cad.

* à Numa
 auctore no-
 ui anni.

* deputatus
 omni inter-
 calationi.

Macrob. 1.
 13.

*decem mē-
 sium inter-
 stitio.

*Sospita, ali-
 ter Sospita
 Inno. Hero.

Venerem
 Sospitam sa-
 cit.

*Suet. in Au-
 gusto 29, &
 30.

63 Templorum positor, templorum sancte repertor:
Sit superis, opto, mutua cura tui.

*cælitum tē
plis.

Dent tibi cælestes, quos tu* cælestibus, annos:
Pròque tua mancant in statione domo.

* templum
Vesta

*ædem Io-
uis Tonan-
tis in capito
lio ab Au-
gusto dica-
tam, Suet.

29.

*opt. max.

Tunc quoque uicini lucus celebratur Auerni,

Qua petit æquoreas aduena Tiberis aquas.

Ad * penetrale Numæ, * capitolinumque * conantē,

Inque Iouis * summi cæditur arce bidens.

Sæpe graues pluuias adopertus nubibus æther

Conctat, aut posita sub niue terra latet.

Proximus Hesperias Titan abiturus in undas,
Gemmea purpureis cum iuga demet equis,

Illa nocte aliquis, tollens ad sidera uultum

Dicet, ubi est hodie, quæ * Lyra fuisit heri,

* chronice Dumque Lyram querit, medijs quoque terga Leonis

In liquidas subito * mersa notabit aquas.

* cosmicè

Quem modò cælatum stellis Delphina uidebas,
Is fugiet uisus nocte sequente tuos.

Seu fuit occultis felix in amoribus * index:

* Lesbida cum domino seu tulit ille lyram.

* qui Neptu
no iuuenit
Amphitritè
& ad nu-
ptias per sua
iuasit.

* Lesbiam,
sc. Arionis è
Methymna
opp. Lesbi.

Quod mare non nouit, quæ nescit Ariona tellus:
Carmine currentes ille tenebat aquas.

Sæpe sequens agnam, lupus est à uoce retentus:

Sæpe auidum fugiens restitit agna lupum:

Sæpe canes, leporesque, una iacuerunt sub umbra:
Et stetit in saxo proxima cerua leæ.

Et, sine lite, loquax, cum Palladis * alite, cornix
Sedit: & accipitri iuncta columba fuit.

Cynthia sæpe tuis, fertur, uocalis Arion,

Tanquam fraternis, obstupuisse modis.

Nomen Arionium Siculas impleuerat urbes:

Captaque, erat lyricis Ausonis ora sonis,

* noctua cur
dissideat cū
cornice ha-
bes Meta-
morph. li. 9.

* Arionis
fab.

Inde domum repetens puppim conscendit Arion: 95.

Atq; ita quæstias arte ferebat opes.

Forſitan, infelix, uentos, undâsq; timebas.

At tibi naue tua tutius æquor erat:

5 Namq; gubernator diſtriçto conſtitit enſe,

Cæterâq; armata conſcia turba manu. ——— 100.

Quid tibi cum gladio? dubiam rege, nauita, puppim.

Non hæc ſunt digitis arma tenenda tuis.

Ille metu pauidus, Mortem non deprecor, inquit:

10 Sed liceat ſumpta pauca referre lyra.

Dant ueniam, ridentq; moram. capit ille coronam,

Quæ poſſit crines, Phœbe, decere tuos:

Induerat Tyrio diſtinctam murice pallam:

Reddidit iſta ſuos pollice chorda ſonos.

15 Flebilibus numeris ueluti, canentia dura

Traiectus * penna tempora, cantat olor.

Protinus in mediâs ornatus deſilit undas.

Spargitur * impulſa cærulea puppis aqua.

Inde (ſide maius) tergo delphina recuruo

20 Se, memorant, oneri ſuppoſuiſſe nouo.

Ille ſedet, citharâmq; tenet; pretiumq; uehendi

Cantat: & æquoreas carmine mulcet aquas.

Diſ pia facta uident, aſtris delphina recepit

Iupiter: & ſtellas iuſſit habere nouem.

25 Nûc mihi mille ſonos, quoq; eſt memoratus Achil-

Vellem, Mæonide, pectus in eſſe tuum.) les)

Dum canimus ſacras alterno pectine Nonas:

Maximus his ſaſtis accumulatur honos.

Deſicit ingenium: maiorâq; uiribus urgent:

30 20 Hæc mihi præcipuo eſt ore canenda dies.

Quid uolui demens elegis imponere tantum

Ponderis? heroi res erat iſta pedis.

* Cygnos ſenſcentes lædi cerebro duritate pænâ frõ tē uelut trā icæz teſta- tur Albert⁹, Iſidorus. ob ſeruauit Marſus Põ- ponius. * ipſo ſaltu Arionis.

Augustus patriæ pater.

** Suet. in Au gust. 38.* Sancte * Pater patriæ, tibi plebs, tibi curia nomen
Hoc dedit: hoc dedimus nos tibi nomen eques.
Res tamen ante dedit: serò quoque uera tulisti

** Suet. in Au gust. 28. 30.
* Linius 1.*

Nominari iam pridem tu pater orbis eras.
Hoc tu per terras, quod in æthere Iupiter alto,
Nomen habes: hominum tu pater, ille Deum.

Romule concedes: facit hic tua magna * tuendo
Mœnia: tu dederas transfilienda Remo.

Te * Tatius, paruiq; Cures, Cæninâq; sensit:
Hoc Duce Romanum est solis utrumque latus.

Tu breue nescio quid uictæ telluris habebas:
Quodcumq; est alto sub Ioue, Cæsar habet.

Tu rapis, hic castas duce se iubet esse maritas.
Tu recipis luco, repulit ille nefas.

** Suet. 53.*

Vis tibi grata fuit: florent sub Cæsare leges.
Tu domini nomen, Principis ille * tenet.

Te Remus incusat: ueniam dedit hostibus ille.
Cælestem fecit te pater, ille, patrem.

** Ganymedes, quæ aquarium facit, q. & orientur & occidit capite prius, quam reliquis mēbris.
* heliacè.*

Iam puer * Idæus media tenuis * cminet aluo:
Et liquidas mixto nectare fundit aquas.
En etiam, si quis boream horrere solebat,

Gaudeat, à zephyris mitior aura uenit.
Quintus ab æquoreis nitidum iubar extulit undis
Lucifer: & primi tempora ueris erunt. 150.

Ne fallare tamen: restant tibi frigora, restant:
Magnâq; discedens signa relinquet hiems.

Tertia nox ueniet: custodem protinus Vrse
Adspicies geminos exseruisse * pedes.
Inter Hamadryadas, iaculatricemq; Dianam
Calisto sacri pars fuit una chori.

** chronicè, sic autē Bootes obliquus situs est, ut pedes prius reliquo corpore ascendant.*

Illæ deæ tangens arcus, Quos tangimus, arcus,
Este meæ testes uirginitatis, ait.

Cynthia laudauit: Promissâq; fœdera serua,
Et comitum princeps tu mihi, dixit, eris.

Fœdera seruasset, si non formosa fuisset.

Cauit mortales, de Ioue crimen habet.

5 Mille feras Phœbe siluis uenata redibat:

Aut plus, aut medium sole tenente diem.

Vt tetigit lucum (densa niger ilice lucus,

In medio gelidæ fons erat altus aquæ)

Hic, ait, in silua, uirgo Tegeæa, lauemur.

10 Erubuit falso uirginis illa sono.

Dixerat & nymphis, nymphæ uelamina ponunt.

Hanc pudet: & tardæ dat mala signa moræ.

Exuerat tunicas: uteri manifesta tumore,

Proditur indicio ponderis ipsa sui.

15 Cui Dea, Virgineos periura Lycaoni coetus

Desere, nec castas pollue, dixit, aquas.

Luna nouum decies implerat cornibus orbem:

Quæ fuerat uirgo credita, mater erat.

Lesa furit Iuno: formam mutatq; puella.

20 Quid facis? inuito est pectore passa Iouem.

Vtque seræ uidit turpes in pellice uultus,

Huius in amplexus Iupiter, inquit, eat.

Vrsa per incultos errabat squalida montes:

Quæ fuerat summo nuper anata Ioui.

25 Iam tria lustra puer furto conceptus agebat:

Cum mater nato est obuia facta suo.

Illa quidem tanquam cognosceret, astitit amens:

Et genuit: gemitus uerba parentis erant.

Hanc puer ignarus iaculo fixisset acuto:

30 Ni foret in superas raptus uterq; domos.

Signa propinqua micant, prior est, quâ dicimus arctō:

Arctophylax formam terga sequentis habet.

191 Sæuit adhuc, canamq; adijt Saturnia Tethyn,
Mænalian tactis ne lauet Arcton aquis.

* dei infer- I dibus agrestis fumant altaria * Fauni
ni & pestilē
tis. Porph.

* pars eius Hic, ubi discretas * insula rumpit aquas.
superior vi
fluminis ex
cipiēs. Liu.

2. ab v. c. Vna domus vires, & onus susceperat urbis:
276. Sumunt gentiles arma * professa manus.

* quæ corā Egreditur castis miles generosus ab isdem,
Senatu testa
ti erant se
suo sumptu
& solos ge-
sturos in Ve
ientes.

De Fabiis
cccvj. histo-
ria. E quis dux fieri quilibet aptus erat. — 200.10
Carmen- tis portæ dextra est uia proxima Iano:
Ire per hanc noli, quisquis es: omen habet.

Illâ fama refert Fabios exisse trecentos:
Porta uacat culpa: sed tamen omen habet.

Vt celeri passu Cremeram tetigere rapacem:
(Turbidus hibernis ille fluebat aquis)

* Tyrrhenum ualido Marte per agmen eunt.
* Veii sunt
in Tuscia,
quæ aliter
Tyrthenia.

Castra loco ponunt: districtis ensibus ipsi
Non aliter, quàm cum Libyca de gente leones
Inuadunt sparsos lata per arua greges.

Diffugiunt hostes: inhonestâq; uulnera tergo
Accipiunt: Thusco sanguine terra rubet.

Sic iterum, sic sæpe cadunt. ubi uincere aperte
Non datur, insidias armâq; tecta parant.

Campus erat: campi claudebant ultima colles:
Siluâq; montanas occulere apta feras.

In medio paucos, armentâq; rara relinquunt.
Cetera uirgultis abdita turba latet.

Ecce uelut torrens undis pluuiabilibus auctus,
Aut niue, quæ zephyro uicta tepente fluit,

Per sata, perq; uias fertur, nec, ut ante solebat,
Riparum clausas marginè finit aquas.

Sic Fabij uallem latis discursibus implent.

Quòdq; uident, sternunt: nec metus alter inest.

Quò ruitis generosa domus? malè creditur hosti:

Simplex nobilitas perfida tela caue.

5 Fraude perit uirtus, in apertos undique campos

Profiliunt hostes: & latus omne tenent.

Quid faciant pauci contra tot millia fortes?

Quidúe, quod in misero tempore restet, adest?

Sicut aper longè siluis latratibus actus,

10 Fulmineo celeres dissipat ore canes,

Mox tamen ipse perit, sic non moriuntur inulti:

Vulneraq; alterna dántq; ferúntq; manu.

Vna dies Fabios ad bellum miserat omnes:

Ad bellum missos perdidit una dies.

15 Vt tamen * Herculeæ superessent semina gentis,

Credibile est ipsos consuluisse deos.

Nam puer impubes, & adhuc non utilis armis

Vnus de Fabia gente relictus erat,

Scilicet ut posses olim, tu Maxime, nasei.

20 Cui res cunctando restituenda foret.

Continuata loco tria sidera, Coruus, & Anguis,

Et medius Crater inter utrunq; latet.

Idibus illa latent: * oriuntur nocte sequenti.

Quæ tibi cur tria sint tam sociata canam.

25 Forte Ioui Phœbus festum solenne parabat:

(Non faciet longas fabula nostra moras)

I mea, dixi, auis: ne quid pia sacra moretur:

Et tenuem uiuis fontibus affer aquam. 250

Coruus inauratum pedibus cratera recuruis

30 Tollit: & aëreum peruolat altus iter.

Stabat adhuc duris ficus densissima pomis.

Tentat eam rostro. non erat apta legi.

* cuius gen-
tis aucto: &
peperit ex
Hercule ho-
spite filia
Euãdri. Sill.

* chronicè.

255 *Immemor imperij sedisse sub arbore fertur:*

Dum fierent tarda dulcisa poma mora.

Iamq; satur, nigris longum rapit unguibus hydrum:

Ad dominumq; redit: fictaq; uerba refert:

Hic mihi caussa moræ uiuarum obsessor aquarum: 5

Hic tenuit fontes, officiumq; meum.

Addis, ait, culpæ mendacia, Phœbus? & audes

Fatidicum uerbis fallere uelle deum?

* Aegrescūt *At tibi dum lactens * hærebit in arbore ficus:*

corui 60. di
es siti maxi
mè antequã
fici coquã-
tur autũno.

Plin. 9. 12.
Lupercaliũ
origo pri-
ma.

* Idem Pan,
Fãnus, Lu-
percus,
Inuus.

De nullo gelidæ fonte bibentur aquæ. 10

Dixit: & antiqui monimenta perennia facti

Anguis, auis, crater, sidera iuncta micant:

Tertia post Idus nudos aurora Lupercos

*Aspicit: & * Fauni sacra bicornis erunt.*

Dicite Pierides sacrorum quæ sit origo: 15

Attigerint Latias unde petita domos.

Pana deum pecoris ueteres coluisse feruntur

Arcades: Arcadijs plurimus ille iugis.

Testis erit Pholoë: testes Stymphalides undæ:

Quiq; citis Ladon in mare currit aquis: 20

Cinctaq; pinetis nemoris iuga Nonagrini,

Altãq; Trœzene, Parrhasiæque niues.

Pan erat armenti, Pan illic numen aquarum:

Munus ob incolumes ille ferebat oues.

Transtulit Euander siluestria numina secum: 25

Hic, ubi nunc urbs est, tunc locus urbis erat. ~~Ø~~

* sacerdos *Inde deum colimus, deuectãque sacra Pelasgis.*

Iouis. vel
qã in Lycæo
Arc. fuerit

Iouis tem-
plũ: vel qã

Pan, secun-
dum quos

dã, Iupiter.

*Flamen ad hæc prisco more * dialis erat.* ~~Ø~~

Cur igitur currant, & cur, si currere mos est,

Nuda ferant posita corpora ueste, rogas? 30

Ipsè Deus uelox discurrere gaudet in altis

Montibus: & subitas concitat ipse fugas.

Ipsè

Ipse deus nudus nudos iubet ire ministros:

Nec satis ad cursus commod a uestis erat. ~~o~~

Ante Iouem genitum terras habuisse feruntur

Arcades: & luna gens prior illa fuit.

Arcadū pri-
scus vitæ
cultus.

5 Vita feris similis nullos agitata per usus:

Artis adhuc expers, & rude uulgus erat. ~~o~~

Pro domibus frondes norant, pro frugibus herbas:

Nectar erat palmis hausta duabus aqua.

Nullus anhelebat sub adunco uomere taurus:

10 Nulla sub imperio terra colentis erat: ~~o~~

Nullus adhuc erat usus equi: se quisque ferebat:

Ibat ouis lana corpus amicta sua.

Sub Ioue durabant, & corpora nuda gerebant

Docta graues imbres & tolerare notos. — 300.

15 Nunc quoque detecti referunt monumenta uetusti

Moris: & antiquas testificantur opes.

Sed, cur præcipue fugiat uelamina Faunus,

Traditur antiqui fabula plena ioci.

Faunus cur
nudus & nu-
da amer.
* Omphale.
Donat. in
Terent. Eu-
nuch. 5. 8.

Forte comes * dominae iuuenis Titynthius ibat.

20 Vidit, ab excelso Faunus utrunq; iugo.

Vidit: & incaluit: montanaq; numina dixit,

Nil mihi uobiscum est: hæc meus ardor erit.

Ibat odoratis humeros perfusa capillis

Mæonis, aurato conspicienda sinu.

25 Aurca pellebant tepidos umbracula soles:

Quæ tamen Herculeæ sustinuerunt manus.

Iam Bacchi nemus, & Tmoli uimeta tenebat:

Hesperus & fusco roscidus ibat equo.

Antra subit tofis laqueata, & pumice uiuo.

30 Garrulus in primo limine riuus erat.

Dumq; parant epulas, potandaq; uina ministri,

Cultibus Alciden induit illa suis.

319 Dat tennes tunicas Getulo murice tinctas:

Dat teretem zonam: qua modò cinctà fuit.

Ventre minor zona est: tunicarum uincla relaxat,

Vt posset magnas exseruisse manus.

Fregerat armillas non illa ad brachia factas:

Scindebant magni uincla parua pedes.

Ipsa capit clauamq; grauem, spoliũmq; leonis:

Conditãq; in pharetra tela minora sua.

Sic epulis functi: sic dant sua corpora somno:

Et positis iuxta secubuere toris.

Causa, repertori uitis quia sacra parabant:

Quæ facerent purè, cum foret orta dies.

Noctis erat mediũ (quid non amor improbus audet?)

Roscida per tenebras Faunus ad antra uenit.

Vtq; uidet comites somno, uinõque solutos,

Spem capit in dominis esse soporis idem.

Intrat: & huc, illuc temerarius errat adulter:

Et præfert cautas, subsequiturque, manus.

Venerat ad strati captata cubilia lecti:

Et felix prima sorte futurus erat.

Vt tetigit sului setis hirsuta leonis

Vellera, pertimuit: sustinuitq; manus:

Attonitusq; metu redijt: ceu sæpe uiator

Turbatum uiso retulit angue pedem.

Inde tori, qui iunctus erat, uelamina tangit

Mollia: mendaci decipiturq; nota.

Ascendit: spondãq; sibi propiore recumbit:

Et tumidum cornu durius inguen erat.

Interea tunicas ora subducit ab ima:

Horrebant densis aspera crura pilis.

Cetera tentantem cubito Tyrinthius heros

Repulit: è summo decidit ille toro.

350.

Fit

Fit sonus, inclamat comites: & lumina poscit
Mæonis, illatis ignibus acta patent.

Ille gemit lecto grauiiter deiectus ab alto:
Membræque de dura uix sua tollit humo.

Ridet & Alcides, & qui uidere iacentem.
Ridet amatorem Lyda puella suum.

Veste deus lusus, fallentes lumina uestes
Non amat: & nudos ad sua sacra uocat.

Adde peregrinis caussas, mea Musa, Latinas:
Inq; suo noster puluere currat equus.

Cornipedi Fauno casa de more capella
Venit ad exiguas turba uocata dapes.

Dumque sacerdotes ueribus transsuta salignis
Extæ parant, medias sole tenent e uias,

Romulus, & frater, pastoralisque inuentus
Solibus, & campo corpora nuda dabant.

Cæstibus, & iaculis, & misso pondere saxi,
Brachia per lusus experienda dabant.

Pastor ab excelfo, per deuia rura iuuenços,
Romule prædones, & Reme, dixit, agunt.

Longum erat armari, diuersis exit: uterque
Partibus, occurſu præda recepta Remi est.

Vt redijt, ueribus stridentia detrahit extæ:
Atque ait, hæc certè non nisi uictor edet.

Dicta facit: Fa biique simul, uenit *irritus illuc
Romulus: & mensas, ossaque nuda uidet,

Risit: & indoluit Fabios potuisse Remum que
Vincere, Quintilios non potuisse suos.

Fama manet facti, posito uelamine currunt.

*Et memorem famam, qui bene gessit, habet.
Forſitan, & quæras cur sit locus ille Luper cal:

Quæ diem tali nomine caussa notet.

caussa secū-
da cur Lu-
perci nudi.

Cæstuum for-
mæ è mar-
moribus de-
ſcritit G. Pa-
bricus in Ae-
neid 5.
*re, ob quæ
ferat, infecta

*currunt nu-
di in memo-
riam rei fe-
liciter à Re-
mogestz.

383 *Silvia Vestalis** caelestia semina partu
 Ediderat,* patruo regna tenente suo.
 * ex Marte. Is iubet auferri paruos: & in anne necari.
 * Amulio, q. Quid facis? ex istis Romulus alter erit.
 Numitorem ftatrem, Sil- Iussa recusantes peragunt lacrimosa ministri: 5
 uiz patrem regno expu- Plent tamen: & geminos in loca iussa ferunt. 5
 lerat. Albula, quem Tiberim mersus Tiberinus in undis
 Reddidit: hibernis fortè tuncbat aquis.
 Hic, ubi nunc fora sunt, lintres errare uideres:
 Quaque iacent ualles, Maxime circe, tuae. 10
 Huc ubi uenerunt (neque enim procedere possunt
 Longius) ex illis unus, & alter ait: 10
 Ah quam sunt similes! ah quam formosus uterque!
 Plus tamen ex istis iste uigoris habet.
 Si genus arguitur uultu, nisi fallit imago, 15
 Nescio quem è nobis suspicor esse deum. 15
 At si quis uestræ deus esset originis auctor:
 In tam præcipiti tempore ferret opem. — *Ado.*
 * Rhea Si- Ferret opem certè, si non ope, * mater, egeret,
 lvia, quæ uin- Quæ facta est uno mater & orba dic. 20
 dâ iusserat Nata simul, moritura simul, simul ite sub undas,
 Amulius al- Corpora: desierat, deposuit quæ sinu.
 feruari. Vagierant ambo pariter, * sensisse putares.
 * quid agere Hi redeunt udis in sua tecta genis. 25
 tur, & quo Sustinet impositos summa cauus alueus unda. 25
 essent in pe- Heu quantum fati * parua tabella tulit.
 riculo. Alueus in limo siluis appulsus opacis
 * cunz siue Sustinet impositos summa cauus alueus unda.
 alueus. Heu quantum fati * parua tabella tulit.
 Alueus in limo siluis appulsus opacis
 Paulatim fluuio deficiente sedet.
 Arbor erat: remanent uestigia. quæque uocatur
 Romula nunc ficus, Rumina ficus erat. 30
 Venit ad expositos (mirum) lupa feta gemellos. 30
 Quis credat pueris non nocuisse feram?

Nō nocuisse parū est: prodest quoq; quos lupa nutrit, ⁴¹⁵
 Perdere cognatæ sustinere manus. ^{*patruī A. mulij.}

Constitit: & cauda teneris blanditur alumnis:

Et fingit lingua corpora bina sua.

5 Marte satos scires: timor absuit: ubera ducunt:

Nec sibi promissa lactis aluntur ope.

Illo loco nomen fecit: locus ille Lupercis.

Magna dati ^{*}nutrix præmia lactis habet.

^{*λυκαία e-}
 nim Latine
 Lupercalia.

Quid uetat Arcadio dictos à monte Lupercos?

10 Faunus in Arcadia templa Lyceus habet.

Nupta quid exspectas, non tu pollentibus herbis,

Nec prece, nec magico carmine mater eris.

Excipe secundæ patienter uerba dextræ:

Iam socer optatum nomen habebit aui.

15 Nam fuit illa dies, dura cum sorte maritæ

Reddebant uteri pignera rara sui.

Fecunda ver
 bere vnde.

Quid mihi, clamabat, prodest rapuisse Sabinas,

{Romulus (^{*}hoc illo sceptrā tenente fuit:)

Si mea non ^{*}uires, sed bellum iniuria fecit:

20 Vtilius fuerat non habuisse nurus.

Monte ^{*}sub Esquilio multis incidiuus annis

^{*}Iunonis magnæ nomine lucus erat.

^{*}ea semina-
 rum sterili-
 tas.

Huc ubi uenerunt: pariter nuptæque, uirique

Suppliciter posito procubere genu.

^{*}si non cor-
 roborare
 imperium

25 Cum subito motæ tremuere cacumina siluæ:

Et Dea per lucos mira locuta suos.

nuruum fe-
 cunditate:
 sed bellum
 excitarit.

Italidas matres, inquit, sacer hircus inito.

Obstupuit dubio territa turba sono.

^{*}ad radices
 vide Varr.

Augur erat: nomen longis intercidit annis:

Nuper ab Etrusca uenerat exsul humo.

^{*}Lucinæ

Ille caprum mactat: iussæ sua terga puellæ

Pellibus ^{*}exfectis percutienda dabant.

^{*}sectis è co-
 rio caprino.

Luna resumebat decimo noua cornua mense:
Virque pater subito, nuptaque mater erat.

Gratia Lucinae: dedit hæc tibi nomina lucus:

Aut quis principium tu Dea* lucis habes. 450.

* sc. huma-
na, id est, na
scendi.

Parce precor grauidis, facilis Lucina, puellis. 5

Maturumque utero molliter aufer onus.

Orta dies fuerit: tu desine credere uentis:

Perdidit illius temporis aura fidem.

Flamina non constant: & sex referata diebus

Carceris Aeolij ianua lata patet. 10

Iam* leuis obliqua subsedit Aquarius urna.

Proximus aethereos excipe, Piscis, equos.

* defunctus
labore vehẽ
di Solis, vel
referẽdũ ad
obliquã vr-
nam.

Te memorant fratremque tuum (nam iuncta micatis

Signa) duos tergo sustinuisse deos.

Terribilem quondam fugiens Typhõna Dione 15

Tunc, cum pro caelo Iupiter arma tulit,

* Boreus &
Norius iun-
ctilinea quã
13. stellã cõ
stituant.

Venit ad Euphratem comitata Cupidine paruo:

Inque* Palestinæ margine sedit aquæ.

* quod Eu-
phrates Pa-
læstinam. i.
Syriam at-
tingat.

Populus, & canne riparum summa tenebant:

Spemque dabant salices hos quoque pesse tegi. 20

Pisces gemi
ni vnde si-
dera,

Dum latet, insonuit uento nemus. illa timore

Pallet: & hostiles credit adesse manus.

* vel potius
ne esuiolet
deos, pisces,

Vtque sinu tenuit natum, Succurrite nymphæ,

Et Dis auxilium ferte duobus, ait. 25

Romulus
vnde Quiri-
nus, & qui
deus.

Nec mora, profiluit: pisces subiere gemelli:

Pro quo nunc, cernis, sidera numen habent.

* a laude bel-
lica, qua &
di uinitatem
& consecu-
tus, & Quiri-
ni nomen.

Inde nefas ducunt genus hoc imponere mensis,

Ne uiolent timidi piscibus ora, Syri.

Proxima lux uacua est. At tertia dicta Quirino,

Qui tenet hoc nomen Romulus ante fuit. 30

Sive quod hasta quiris priscis est dicta Sabinis:

Bellicus* a telo uenit in astra deus.

- Siue suo regi nomen posuere Quirites:
 Seu quia Romanis iunxerat ille Cures.
 Nam Pater armipotens postquam noua moenia uidit,
 Multaque Romulea bella peracta manu,
 5 Iupiter, inquit, habet Romana potentia uires:
 Sanguinis officio non eget illa mei.
 Redde patri natum: quamuis intercidit alter:
 Pro se, próque Remo, qui mihi restat, erit.
 Vnus erit, quem tu tolles in cærula cæli,
 10 Tu mihi dixisti: sint rata dicta Iouis.
 Iupiter annuerat. nutu tremefactus uterque
 Est polus: & cæli pondera mouit Atlas.
 Est locus, antiqui Capræ dixere paludem:
 Forte tuis illic, Romule, iura dabas.
 15 Sol fugit: & remouent subeuntia nubila cælum:
 Et grauis effusis decidit imber aquis.
 Hinc tonat, hinc missis abruptitur ignibus æther:
 Fit fuga: Rex patrijs astra petebat equis.
 Luctus erat: falseque patres, in crimine cædis:
 20 Hæsissetque animis forsitan illa fides.
 Sed procul è Longa ueniebat Iulius Alba:
 Lunaque fulgebat: nec facis usus erat. — 500.
 Cùm subito motu sepes tremuere sinistra:
 Retulit ille gradus: horruerantque comæ.
 25 Pulcher, & *humano maior, trabeaque decorus
 Romulus in media uisus adesse uia:
 Et dixisse simul, Prohibe lugere Quirites:
 Ne uiolent lacrimis numina nostra suis.
 Tura ferent: placéntque nouum pia turba Quirinū:
 30 Et patrias artes militiamque colant.
 Iussit: & in tenues oculis euanuit auras.
 Conuocat hic populos: iussaque uerba refert.

* vnde hic
 dies Popli-
 fugia dictus
 Var. 5.
 *curru Mar-
 tis.

*quàm cùm
 esset morta-
 lis, formazu
 gustior hu-
 mana. Plut.

S I I

* Templum
Quirino in
colle Quiri
nali. Plut. vi
de Fest.
Sultorum
feriæ.

* Græci hor
deum frugū
vetustiss. pu
tarant. Lati
ni far. Dio
nyf.

* ob ignora
tā torrendi
rationem.

* princeps
corū qui cu
rijs & publi
cæ sacrorū
curæ præfe
cti sunt. Var.
4. & 5.

* & non sta
ta fac. f. vide
finem l. i.

Parentalia

* propriè.
debet enim
esse vinū me
rum.
sparsæ.
* propriè ex
piationi.

Templa Deo fiunt: * colles quoque dictus ab illo est:
Et referunt certi sacra paterna dies.
Lux quoque cur eadem stultorum festa uocetur,
Accipe: parua quidem caussa, sed apta subest.
Non habuit doctos tellus antiqua colonos:
Lassabant agiles aspera bella uiros.
Plus erat in gladio, quam curuo laudis aratro:
Neglectus domino pauca ferebat ager.
Farra tamen ueteres iaciebant: farra metebant:
Primitias Cereri * farra resecta dabant.
Vfibus admoniti flammis torrenda dederunt:
Multaque * peccato damna tulere suo.
Nam modò uerrebant nigras pro farre fauillas:
Nunc ipsas ignes corripuere casas.
Facta dea est Fornax: leti Fornace coloni
Orant, ut fruges temperet illa suas.
* Curio legitimis tunc Fornacalia uerbis,
Maximius indicit: * nec stata sacra facit.
Inque foro multa circum pendente tabella,
Signatur certa curia queque nota.
Stultaque pars populi que sit sua curia nescit:
Sed facit extrema sacra relicta die.
Est honor & tumulis animas placare paternas:
Paruaque in exstructas munera ferre pyræ.
Parua petunt manes, pietas pro diuite grata est
Munere, non auidos Styx habet ima deos.
Tegula porrectis satis est uelata coronis:
Et sparsæ fruges, paruaque mica salis:
Inque * mero mollita Ceres: uioleque soluta:
Hæc habeat media testa relicta uia.
Nec maiora ueto: sed & his placabilis umbra est.
Adde preces, positis & * sua uerba focis.

Hunc morem Aeneas pietatis idoneus auctor

Attulit in terras, iuste Latine, tuas.

Ille patris* Genio sollennia dona ferebat:

Hinc populi ritus edidicere novos.

5 At quondam, dum longa gerunt pugnacibus armis

Bella, parentales deseruere dies.

Non impune fuit: nam dicitur omine ab isto

Roma* suburbanis incaluisse rogis.

Vix equidem credo: bustis exisse feruntur,

10 Et tacitæ questi tempore noctis aui.

Pérque uias urbis, latòsque ululasse per agros

Deformes animas uulgus inane ferunt.

Post ea præteriti tumulis redduntur honores:

Prodigissquæ uenit, funeribusque modus.

15 Dum tamen hæc fiunt,* uiduæ cessate puellæ:

Exspectet* puros pinea teda dies.

Nec tibi, quæ cupidæ matura uidebere matri,

Comat uirgineas* hasta recurua comas.

Conde tuas Hymenæe fâces: & ab igitibus atris

20 Aufer, habent alias mæsta sepulcra fâces.

Dì quoque templorum foribus cælentur opertis:

Ture uacent aræ: stætque sine igne foci.

Nunc animæ tenues, & corpora sancta sepulcris

Errant: nunc posito pascitur umbra cibo.

25 Nec tamen hoc ultra, quàm quàm de mense supersunt

Luciferi: quot habent carmina nostra pedes.

Hanc, quia iusta* ferunt, dixere Feralia lucem:

Vltima placandis Manibus illa dies.

Ecce anus in medijs residens annosa puellis,

30 Sacra facit* Tacitæ, nec tamen ipsa tacet.

Et digitis tria tura tribus sub limine ponit:

Qua breuis occultum mus sibi fecit iter.

543

* perfoluit
Anchisæ iu
sta ut est Ae
neid. 5.

SSO.

* interitu
multorum
sublequen-
te, qui in
suburbio v-
rebantur.

*uiduæ nu-
biles.
*nō ferales

*calamistrū.

* Fests.

*Mutæ deæ
sacrum Fe-
ralibus iun-
gebatur.
*Virg. Phar.
numero de
impare gan-
det.

575 Tunc cantata tenet cum fusco licia plumbo:
 Et septem nigras uersat in ore fabas.
 Quóddque pice adstrinxit: quod acu traiecit abena,
 Obsutum menta torret in igne caput:
 Vina quoque instillat. uini quodcunque relictum est,
 Aut ipsa, aut comites, plus tamen ipsa bibit.
 Hostiles linguas, inimicáque uinximus ora,
 Dicit discedens: ebriáque exit anus.

Dea Muta.
 Larium ma-
 ter.

Protinus à nobis, quæ sit dea Muta requires.
 Disce, per antiquos quæ mihi nota senes.

Iupiter immodico Iuturnæ uictus amore
 Multa tulit, tanto non patienda deo.

Illam modo in siluis inter corileta iacebat:
 Nunc in cognatas desiliebat aquas.

* reuera e-
 nim Iutur-
 na fons est.
 eiusque la-
 cus erat iux-
 ta Pallatiū.

Conuocat hic nymphas Latii quæcunque tenebant:
 Et iacit in medio talia uerba choro.

Inuidet ipsa sibi: uitatque quod expedit illi,
 Vestra soror, summo concubuisse deo.

Consulite ambobus, nam quæ mea magna uoluptas,
 Utilitas uestræ magna sororis erit.

Vos illi in prima fugienti obsistite ripa:
 Ne sua fluminea corpora mergat aqua.

Dixerat: annuerant nymphae Tiberinides omnes:

* Anienem,
 in quem pra-
 cipitata. A-
 mor. 2. 5.

* Lalar, clap-
 peye Lalage
 à λάλειν.

Quæque colunt thalamos, lia diua, tuos.
 Fortè fuit Nais Lar nomine: prima sed illi

Dicta* bis antiquum syllaba, nomen erat. — 600.

Ex uitio positum, sepe illi dixerat Almo,
 Nata tene linguam: nec tamen illa tenet.

Quæ, simulac tetigit Iuturnæ stagna sororis,
 Effuge, ait, ripas: dicta refertque Iouis.

Illam etiam Iunonem adiit miseratque nuptas,
 Naida Iuturnam uir tuus, inquit, amat.

Iupiter intumuit quaque est non usa modeste,
Eripit huic linguam: Mercuriumque uocat.

Duc hanc ad manes: locus ille silentibus aptus.

Nympha, sed infernae nympha paludis, erit.

5 Iussa Iouis fiunt, accepit lucus euntes.

Dicitur illa duci tunc placuisse suo.

Vim parat hic, uultu pro uerbis illa precatur:

Et frustra muto nititur ore loqui.

Fit q; grauis: geminosq; parit, qui compita seruant:

10 Et uigilant nostra semper in æde Lares.

PROxima * cognati dixere Charistia cari:

Et uenit ad socios turba propinqua deos.

Scilicet à tumulis, & qui periere propinquis

Protinus ad uiuos ora referre * iuuat:

15 Postq; tot amissos, quidquid de sanguine restat,

Adspicere: & generis dinumerare gradus.

Innocui ueniant: procul hinc procul impius esto

Frater, & in partus mater acerba suos:

Cui pater est * uiuax: qui matris digerit annos:

20 Quæ premit inuisam socrus iniqua nurum.

Tantalidæ fratres absint, & Iasonis uxor,

Et * quæ ruricolis semina tosta dedit:

Et soror, & Progne, Tereüsq; duabus iniquus:

Et quicumq; suas per scelus auget opes.

25 Dis generis date tura boni: concordia fertur

Illæ præcipue mitis adesse die.

Et libate dapes, ut grati pignus amoris:

Nutriet intinctos * missa patella cibos.

Iamq; ubi suadebit placidos nox humida somnos:

30 Larga precaturi sumite uina manu.

Et, bene uos, bene tu patriæ pater optine Cæsar,

Dicite suffuso per sacra uerba meo.

* & Affines.

* recte pietati in mortuos succedit arctior coniunctio uiuorum.

* cui patris uita iusto uideatur longior.

* Atreus, Thyestes.
* Ino, immolare cupiens priuignos. Metam. 4.

* singulis oblata.

639 Nox ubi transferit, solito celebretur honore,
Separat indicio qui deus arua suo.

Termini
sacrum.

Termine, siue lapis, siue es defossus in agro
Stipes, ab antiquis tu quoque nomen habes.

Te duo diuersa domini de parte coronant:

Binâque certa tibi, binâque dona ferunt.

Ara fit: hic ignem curto fert rustica testu,
Sumptum de tepidis ipsa colona focis.

Ligna senex minuit: concisâq; construit altè:
Et solida ramos figere pugnat humo.

Tum sicco primas irritat cortice flammâs:

Stat puer: & manibus lata canistra tenet. 650.

Inde, ubi ter fruges medios immisit in ignes,

Porrigit incisos filia parua fauos.

* iaciuntur Vina tenent alij: libantur singula flammis:

è singulis Spectant & linguis candida turba fauent.

in ignem. Spargitur & cæso communis terminus agno:

* Nec queritur, lactans cum sibi porca datur.

* More eñ Conueniunt, celebrantq; dapes uicinia simplex,

id inoleue- Et cantant laudes, Termine sancte, tuas.

rat contra

Numæ legē.

Tu populos, urbésq; & regna ingentia, finis:

Omnis erit sine te litigiosus ager.

Nulla tibi ambitio est: nullo corrumpere auro:

Legitima seruas credita rura fide.

Si tu signasses olim Thyreatida terram,

Corpora non leto missa trecenta forent:

Nec foret Otriyades congestis tectus in armis.

O quantum patriæ sanguinis ille dedit!

* Vide Se-

tu. in Aenei.

9. capitolii

immob. &

August. de

ciuit. dei. 4.

Quid noua cum fierent Capitolia? nempe * deorum

Cuncta Ioui cessit turba, locumq; dedit.

Terminus (ut memorant ueteres) inuentus in æde

Restitit: & magno cum Ioue templa tenet.

Nunc quoq; se supra nequid nisi sidera cernat,

Exiguum templi tecta * foramen habent.

Termine post illud leuitas tibi libera non est.

Qua positus fueris in statione mane.

5 Nec tu uicino quicquam concede roganti:

Ne uideare hominem praeposuisse Ioui.

Et seu uomeribus, seu tu pulsabere rastris:

Clamato, tuus est hic ager, ille tuus.

Est uia, quae populum Laurentes ducit in agros,

10 Quondam Dardanio regna * petita duci.

Illa lanigeri pecoris tibi, Termine, fibris

Sacra uidet fieri sextus ab urbe lapis.

Gentibus est alijs tellus data limite certo:

Romanæ spatium est urbis & orbis idem.

15 Nunc mihi dicenda est regis fuga. traxit ab illa

Sextus ab extremo nomina mense dies.

Vltima Tarquinius Romanæ gentis habebat

Regna, uir iniustus, fortis ad arma tamen.

Ceperat hic alias, alias euerterat urbes:

20 Et Gabios turpi fecerat arte suos.

Namq; trium minimus proles manifesta superbi

In medios hostes nocte silente uenit.

Nudarant gladios, Occidite, dixit, inermem:

* Hoc cupiunt, fratres, Tarquiniusq; pater.

25 Qui mea crudeli lacerauit uerberere terga.

Dicere ut hoc posset, uerbera passus erat.

Luna fuit, spectant iuuenem, gladiosq; recondunt:

Ter gaq; deducta ueste notata uident.

Flent quoque: & ut secum tueatur bella precantur:

30 Callidus ignaris annuit ille uiris.

Iamq; * potens, misso genitorem appellat amico;

Perdendi Gabios quod sibi monstret iter.

671

* Vide Festum, Terminus.

* Laurenti appulsus est Aeneas. Str.

Regifugis. Fest.

* ex composito & doli causa.

200.

* apud Gabios Ducis imperio fungens.

- 703 Hortus odoratis * suberat cultissimus herbis,
 * subiectus Sectus humum riuo lene sonantis aquæ.
 erat regia. Illic Tarquinius mandata latentia nati
 * Liuius & Accipit: & uirga * lilia summa metit.
 alij papaue Nuntius ut redijt, decussa que lilia dixit,
 ra decussa Filius, agnosco iussa parentis, ait.
 dicunt. Nec mora: principibus cæsis ex urbe Gabina,
 Traduntur ducibus moenia nuda suis.
 Ecce (nefas uisu) medijs altaribus anguis
 Exit: & extinctis ignibus exta rapit.
 Consulitur Phœbus, fors est ita reddita, Matri
 Qui dederit primus oscula, uictor erit.
 Oscula quisque suæ matri properata dederunt,
 Non intellecto credula turba deo.
 Brutus erat stulti sapiens imitator, ut esset
 Tutus ab insidijs, dire Superbe, tuis.
 Ille iacens pronus matri dedit oscula Terræ,
 Creditus offenso procubuisse pede.
 Cingitur interea Romanis Ardea signis:
 Et patitur longas obsidione moras.
 Dum uacat, & metuunt hostes committere pugnam,
 Luditur in castris: otia miles agit.
 * fort. Tar. Tarquinius * iuuenis socios dapibusq; meroq;
 Collatinus Accipit: ex illis rege Creatus ait,
 postea con- Dum nos sollicitos pigro tenet Ardea bello,
 sularu abdi Nec finit ad patrios arma referre deos,
 catus: dissen Ecquid in officio torus est socialis? & ecquid
 tit tamen Li Coniugibus nostris mutua cura sumus?
 uiu. Quisque suam laudat, studijs certamina crescunt:
 Et feruet multo linguæque corque mero.
 Surgit cui dederat clarum Collatia nomen,
 Non opus est uerbis, credite rebus, ait.

Nox superest: tollamur equis: urbemq; petamus.

Dicta placent: frenis impediuntur equi.

Pertulerant dominos: regalia protinus illi

Tecta petunt: custos in fore nullus erat.

5 Ecce nurum regis fufis per colla coronis

Inueniunt posito priuigilare mero.

Inde cito passu petitur Lucretia: cuius

Ante torum calathi, lanæque mollis erat.

Lumen ad exiguum famulæ data pensa trahabant:

10 Inter quas tenui sic ait illa sono,

Mittenda est domino (nunc nunc properate puellæ)

Quam primum nostra facta lacerna manu.

Quid tamen auditis: nam plura audire potestis:

Quantum de bello dicitur esse super?

15 Postmodo uicta cades: * melioribus Ardea restas

Improba: quæ nostros cogis abesse uiros.

Sint tantum reduces: sed enim temerarius ille

Et meus: & stricto qualibet ense ruit.

Mens abit, & morior, quoties pugnantis imago

20 Me subit: & gelidum pectora frigus habet.

Desinit in lacrimis: inceptaq; fila remisit:

In gremio uultum deposuitq; suo.

Hoc ipsum decuit: lacrimæ decuere pudicam:

Et facies animo dignaq; parq; fuit.

25 Pone metum, ueni, coniux ait, illa reuixit:

Deq; uiri collo dulce pependit onus.

Interea iuuenis furiales regius ignes

Concipit: & cæco raptus amore furit.

Forma placet, niueusq; color, flauiq; capilli,

30 Quiq; aderat nulla factus ab arte decor.

Verba placent, & uox, & quod corrumpere non est:

Quoq; minor spes est, hoc magis ille cupit.

* te fortioribus, & qui bus tandem cedes.

750.

767 Iam dederat cantus lucis prænuntius ales,
 Cùm referunt iuuenes in sua castra pedem.
 Carpitur attonitos absentis imagine sensus
 Ille: recordanti plura magisq; placent.
 Sic sedit: sic culta fuit: sic stamina neuit:
 Iniectæ collo sic iacuerè comæ:
 Hos habuit uultus: hæc illi uerba fuerunt:
 Hic color, hæc facies, hic decor oris erat.
 * postquam Vt solet * à magno fluctus languescere flatu,
 desit tepē- Sed tamen à uento, qui fuit, unda tumet:
 flas, languī- Sic, quamuis aberat placitæ præsentia formæ:
 diores sunt quidem flu- Quem dederat præsens forma, manebat amor.
 ctus, diu ta- Ardet: & iniusti stimulis agitatus amoris
 tument. Comparat indigno uimq; metumque toro.
 Exitus in dubio est: audebimus ultima dixit.
 * ipsa Lu- * Viderit: audentes Forsq; Deusq; iuuat.
 cretia. Cepimus audendo Gabios quoque. talia fatus,
 Ense latus cinxit: tergæque præsit equi.
 Accipit ærata iuuenem Collatia porta,
 Condere iam uultus sole parante suos.
 Hostis ut hospes init penetralia Collatini.
 Comiter excipitur: sanguine iunctus erat.
 Quantum animis erroris inest! parat in scia rerum
 Infelix epulas hostibus illa suis.
 Functus erat dapibus: poscunt sua tempora somnum:
 Nox erat: & tota lumina nulla domo.
 Surgit: & aurata uagina liberat ensen:
 Et uenit in thalamos, nupta pudicæ tuos.
 Utq; torum præsit, ferrum Lucretia mecum est,
 Natus, ait, regis, Tarquiniûsq; uocor.
 Illa nihil: neque enim uocem uirêsque loquendi,
 Aut aliquid toto pectore mentis habet:

Sed tremit, ut quondam stabulis deprehensa relictis, 799

Parua sub infesto cum iacet agna lupo. ——— 800

Quid faciat? pugnet? uinctur femina pugnans.

Clamet? at in dextra, qui uetet, ensis erat.

5 Effugiat? positis urgentur pectora palmis:

Tunc primum externa pectora tacta manu.

Instat amans hostis, precibus, pretioq; minisq;.

Nec prece, nec pretio, nec mouet ille minis.

Nil agis, eripiam, dixit, pro crimine uitam:

10 Falsus adulterij testis adulter ero.

Interimam famulum: cum quo deprehensa sereris.

Succubuit famæ uicta puella metu.

Quid uictor gaudes? hæc te uictoria perdet.

Heu quanto regnis nox stetit una tuis!

15 Iamq; erat orta dies: passis sedet illa capillis,

Vt solet ad nati mater itura rogum.

Grandæumq; patrem fido cum coniuge castris

Euocat: & posita uenit uterque mora.

Vtq; uident habitum, quæ luctus causa requirunt:

20 Cui paret exequias: quòque sit icta malo.

Illa diu reticet: pudibundaque celat amictu

Ora: fluunt lacrimæ more perennis aquæ.

Hinc pater, hinc cõiux lacrimas solantur: & orant,

Indicet: & cæco flentque, pauentque metu.

25 Ter conata loqui, ter destitit: ausaque quarto,

Non oculos ideo sustulit illa suos.

Hoc quoque Tarquinio debebimus: eloquar, inquit,

Eloquar infelix dedecus ipsa mecum.

Quæq; potest narrat, restabant ultima: fleuit:

30 Et matronales erubuere genæ.

Dant ueniam genitor facto coniuxq; coactæ.

Quam, dixit, ueniam uos datis, ipsa nego.

Nec mora, cædato fixit sua pectora ferro:
 Et cadit in patrios sanguinolenta pedes.
 Tunc quoq; iam moriēs, ne non procumbat honeste,
 Respicit. hæc etiam cura cadentis erat.
 Ecce super corpus communia damna gementes
 Obliti decoris uirq; paterq; iacent.

* neque enim se animo brutum esse ostēdit, ut nomine.

Brutus adest, tandemq; animo * sua nomina fallit:
 Fixaq; semianimi corpore tela rapit.
 Stillantēq; tenens generoso sanguine cultrum,
 Edidit impavidos ore minante sonos.

Eadem pæne verba apud Liuiū.

Per tibi ego hunc iuro castum fortēq; cruorem:
 Perque tuos manes, qui mihi numen erunt:
 Tarquiniū profuga pœnas cum stirpe daturum.
 Iam satis est uirtus dissimulata diu.

Illa iacens ad uerba oculos sine lumine mouit:
 Visq; concussa dicta probare coma.
 Fertur in exequias animi matrona uirilis:
 Et secum lacrimas, inuidiamq; trahit.

Vulnus inane patet. Brutus clamore Quirites
 Concitat, & regis facta nefanda refert.

Tarquinius cum prole fugit: capit annua consul
 Iura: dies regnis illa suprema fuit.

Allimur? an ueris prænuntia uenit hirundo?

F Et metuit, nequa uersa recurrat hiems?

* lib. 6. Memoriam. 7.

Sæpe tamen, * Progne, nimium properasse quereris:
 Virq; tuo Tereus frigore letus erit.

I Amq; due restant noctes de mense secundo:

Marsq; citos iunctis curribus urget equos:

Ex uero positum permansit * Equiria nomen:

* De ludis hisce uide Fest.

Quæ Deus in campo perspicit ipse suo.

Lure uenis Gradiuc: locum tua tempora poscunt:

Signatusq; tuo nomine mensis adest.

Venimus in portum libro cum mense peracto.

863.

• Nauiget hinc alia iam mihi linter aqua. — 864.

P. OVIDII NASONIS

FASTORVM LIBER III.

5 **B**Ellice depositis clipeo paulisper & hasta
Mars ades: & nitidas casside solue comas.
Forstita ipse roges, quid sit cū Marte poetæ:

A te qui canitur, nomina mensis habet.

Ipse uides manibus peragi fera bella Mineruæ.

S.

10 Non minus ingenuis artibus illa uacat.

Palladis exemplo ponendæ tempora sume

• Cuspide: inuenies & quid inermis agas.

Tunc quoq; inermis eras: cū te Romana sacerdos

Cepit, ut huic urbi semina magna dares.

15 Siluia uestalis (quid enim uetat inde * moueri?)

Sacra lauaturas mane petebat aquas.

Ventum erat ad mollem decliuo tramite ripam:

Ponitur è summa fictilis urna coma.

Fessa resedit humo: uentōsq; accepit aperto

IS.

20 Pectore: turbatas restititq; comas.

Dum sedet, umbrosæ salices, uolucresq; canoræ

• Fecerunt somnos, & leue murmur aquæ.

Blanda quies furtim uictis obrepfit ocellis:

Et * cadit à mento languida facta manus.

20. * expor-
xit sese to-
tā & fudit.
* fecit ut
fallerent, &
laterent.

25 Mars uidet hanc: uisumq; cupit: potiturq; cupita.

Et sua diuina furta * fessellit ope.

Somnus abit: iacet ipsa grauis: iam scilicet intra

Viscera Romanæ conditor urbis erat.

Languida confurgit. nescit cur languida surgat.

25. Iliæ stuprā
& somniū.

30 Et peragit tales arbore nixa sonos.

Vtile sit fastūmq; precor, quod imagine somni

• Vidimus: an somno clarius illud erat?

29 Ignibus Iliacis aderam: cum lapsa capillis
 * vitta pu- **Decidit ante sacros * lancea uitta focos.** 30.
 doris. **Inde duæ pariter (uisu mirabile) palmæ**
 gne, quam **Surgunt: ex illis altera maior erat:**
 ei Mars eri- **Et grauibus ramis totum protexerat orbem:**
 puit. **Contigeratque sua sidera summa coma.**
Ecce meus ferrum patruus molitur in illas: 35.
Terreor admonitur: corq; timore micat.
Martia Picus auis gemino pro stipite pugnant
Et lupa: tuta per hos utraq; palma fuit. 10 10
Dixerat: & plenam non firmis uiribus urnam
Sustulit: implerat, dum sua uisa refert. 40.
Interea crescente Remo, crescente Quirino,
Cælesti tumidus pondere uenter erat.
 * decimus *** Quo minus emeritis exiret cursibus annus,** 5 15
 aderat men- **Restabant nitido iam duo signa Deo.**
 sis. **Silua fit mater: Vestæ simulacra feruntur** 45.
Virgineas oculis opposuisse manus.
Ara deæ certè tremuit, pariente ministra: 10
Et subiit cineres territa flamma suos. 20
Hoc ubi cognouit contemptor Amulius equi:
 * Numitori. **(Nam raptas * fratri uictor habebat opes)** 50.
 sup. 21. **Anne iubet mergi geminos: scelus unda refugit.**
In sicca pueri destituuntur humo 25
Lacte quis infantes nescit creuisse serino?
Et Picum expositis sæpe tulisse cibos?
Non ego te, tantæ nutrix Laurentia gentis, 55.
Nec taceam uestras Faustule pauper opes.
Vester honos ueniet, cum Laurentalia dicam:
Acceptus Senijs illa December habet.
Martia ter senos proles adoleuerat annos:
Et suberat flauæ iam noua barba comæ. 60.
 Omni

Omnibus agricolis, armentorumque magistris,

* Iliadæ fratres iura petita dabant.

61

* ab Iliæ matre quæ & Siluia.

Sæpe domum ueniunt prædonum sanguine læti:

Et redigunt actos in sua iura boues.

5 Vt genus audierant, animos pater editus auget: 65.

Et pudet in paruis nomen habere casis:

Romulæque cadit traiectus Amulius ense:

Regnæque longæ uo restituuntur * auo.

* Numitoris patru Siluia.

Mœnia conduntur: quæ, quamuis parua fuerunt,

10 Non tamen expedit transiisse Remo. 70.

Iam, modò quæ fuerat siluæ, pecorumque recessus,

Vrbs erat: æternæ cum pater urbis ait,

Arbiter armorum, de cuius sanguine natus

Credor: & ut credar * pignora multa dabo:

* comprobabo id fortitudine mea & belli gloria.

15 A te principium Romano dicimus anno,

Primus de patrio nomine mensis erit.

Vox rata fit: patrioque uocat de nomine mensis:

Dicitur hæc pietas grata fuisse Deo.

Et tamen ante omnes Martem coluere priores.

20 Hoc dederat studijs bellica turba suis. 80.

Pallada Cecropide, Minoia Creta Dianam,

Vulcanum tellus * Hyfiphylæa colit:

* Lemnia, ab Hypsipyre Thoantis patris serua trice.

Iunonem Sparte, Pelopeiadæque Mycenæ:

Pinigerum Fauni Manalis ora caput:

25 Mars Latio uenerandus erat, quia præsidet armis: 85.

Arma feræ genti relinquere, decusque dabant.

Quod si forte uacas, * peregrinos inspicere fastos:

aliorum Italia populorum.

30 Mensis in his etiam nomine Martis erit.

* Eundem ordinem tribuerat Martio Albanum, Aricinum & Tusculanum.

Tertius Albanis, quintus fuit ille Faliscis:

* quandiu suos habuerunt fastos.

30 Sextus apud populos, Hernica terra, tuos: 90.

Inter * Aricinos, Albanæque * tempora constat:

Factæque Telegoni mœnia celsa manu:

93 Quintum Lauretes, bis quintum Aequiculus acer,
A tribus hunc primum turba forensis habet.
Et ibi cum proavis miles Peligne Sabinis 95.

* mensis
Mart. Metro
nym.

Annus Ro-
mannus.

Conuenit huic genti quartus utriq; * Deus.
Romulus hos omnes ut uinceret ordine saltem: 5
Sanguinis auctori tempora prima dedit.

Nec totidem ueteres, quot nunc, habuere Kalendas;
Ille minor geminis mensibus annus erat. 100.

Nondum tradiderat uictas uictoribus artes
Græcia, facundum sed male forte genus. 10

Qui bene pugnabat, Romanam nouerat artem:
Mittere qui poterat pila, disertus erat.

Quis tunc aut Hyades, aut Pleiadas Atlanteas 105.
Senserat? aut geminos esse sub axe polos?
Esse duas arctos? quarum Cynosura petatur 1)

* esse item
signa Zoda-
ci.

Sidonijs? Elicen Graia carina notet?
Signaq; quæ longo frater percenseat anno:
Ire per hæc uno mense sororis equos? 110.

Libera currebant, non obseruata per annum
Sidera: constabat sed tamen esse deos. 20

Non illi cælo labentia signa tenebant:
Sed * sua: quæ magnum perdere crimen erat.

* bellica

* se. constab-
bant, ex eo
erant. vide
Plu. Romu.
ubi agit de
eiecto Amu-
lio.

* ð Germa-
nicæ.

* quæ erant
tantū men-
sum 40.

Illam quidem * sceno, sed erat reuerentia sceno 115.
Quantum nunc aquilas cernis habere * tuas.

Pertica suspensos portabat longa maniplos:
Vnde manipularis nomina miles habet.

Ergo animi indociles, & adhuc ratione carentes
Mensibus egerunt lustra * minora decem. 120.

Annus erat, decimum cum luna receperat orbem.
Hic numerus magno tunc in honore fuit.

Seu quia tot digiti, per quos numerare solemus:
Seu quia bis quino femina mense parit. 30

Seu quod adúsq; decem numero crescente uenitur: **126.**

Principium spatij sumitur inde nouis.

Inde patres centum denos secreuit in orbes

Romulus: hastatos instituitq; decem.

Denarius
Romulo ca
rus.

5 Et totidem princeps totidem pilanus habebat

Corpora: legitimo quiq; merebat equo. **130.**

Quin etiam partes totidem Tatiensibus ille,

Quosq; uocant Rannes, Luceribusque dedit.

Assuetos igitur numeros seruauit in anno.

10 Hoc luget spatio femina mæsta uirum.

Neu dubites, primæ fuerint quin ante Kalendæ **135.**

Martis, ad hæc animum signa referre potes.

Laurea flaminibus, quæ toto * perstitit anno,

* appensa
in flaminū
domib.
* regis sa-
crorum.

Tollitur: & frondes sunt in honore nouæ.

15 Ianua tunc * regis posita uiret arbore Phœbi:

Ante tuas itidem curia prisca fores. **140.**

Vesta quoq; ut niteat folio uelata recenti,

Cedit ab * Iliacis laurea * cana focis.

* vetus &
decolor.
* è templo,
cuius sacra
ex Ilio ad-
necta erant.

Adde quod arcana fieri nouus ignis in ede

20 Dicitur: & uires flamma resecta capit.

Nec mihi parua fides annos hinc esse priores: **145.**

Anna quod hoc cœpta est mense Perenna coli.

Hinc etiam ueteres imiti memorantur honores

Ad spatium belli, per fide Pœne, tui.

25 Deniq; quintus ab hoc fuerat quintilis: & inde

Incipit, à numero nomina quisquis habet. **150.**

Primus * oliuiferis Romam deductus ab * aruis

* Sabinis
frequentibus
olea.
* Pythagora.

Pompilius menses sensit abesse duos,

Sive hoc à * Samio doctus, qui posse renasci

30 Nos putat: Egeria siue monente sua.

Sed tamen errabant etiam tunc tempora: donec **155.**

Cæsaris in multis hæc quoq; cura fuit.

Non hæc ille deus, tantæque propagimis auctor
 Credidit officijs esse minora suis.
 Promissumque sibi uoluit prænoscere cælum:
 Nec deus ignotas hospes inire domos. 160.
 Ille moras solis, quibus in sua signa rediret,
 Traditur exactis disposuisse notis.
 Is decies senos tercentum, & quinque diebus
 Iunxit, & è pleno tempora quarta die.
 Hic anni modus est: in lustrum accedere debet, 165.
 Quæ consumatur partibus, una dies.
 Si licet occultos monitus audire deorum
 Vatibus, ut certè fama licere putat:
 Cum sis officijs, Gradiue, uirilibus aptus:
 Dic mihi matronæ cur tua festa colant. 170.
 Sic ego, sic posita dixit mihi casside Maurors:
 Sed tamen in dextra missilis hasta fuit.
 Nunc primum studijs pacis, Deus utilis armis,
 Aduocor: & gressus in noua castra fero.
 Nec piget incepti: iuuat hac quoque parte morari: 175.
 Hoc solam ne se posse Minerua putet.
 Discite Latinorum uates operose dierum
 Quod petis: & memori pectore dicta nota.
 Parua fuit, si prima uelis elementa referre,
 Roma: sed in parua spes tamen huius erat. 180.
 Moenia iam stabant populis angusta futuris
 Credita, sed turbæ tunc nimis ampla suæ.
 Quæ fuerit nostri si queris regia nati,
 Aspice de canna, straminibusque domum.
 In stipula placidi capiebat munera somni:
 Et tamen ex illo uenit in astra toro. 185.
 Iamque loco maius nomen Romanus habebat:
 Nec coniux illi, nec socer ullus erat.

Annus Cæsarianus.

Mars cur à matronis colatur.

Spernebat generos inopes uicinia diues:

Et male credebar sanguinis auctor ego. 190.

In stabulis habitasse, & oues pauisse nocebat:

Iugerq; inculti pauca tenere soli.

5 Cum pare quæque suo coeunt uolucresq; feræq;

Atque aliquam de qua procreet, anguis habet.

Externis dantur connubia gentibus, at, quæ 195.

Romano uellet nubere, nulla fuit.

10 Indolui: * patriamq; dedi tibi, Romule, mentem:

* Tolle preces, dixi: quod petis, arma dabunt.

Festa para Conso: Consus tibi cetera dicet,

Illo festa die cum sua sacra canes. 200.

Intumuere Cures, & quos dolor attigit idem:

Tunc primum * generis intulit arma socer.

15 Iamq; ferè raptæ matrum quoq; nomen habebant:

Tractaque erant longa bella * propinqua mora.

Conueniunt nuptæ * dictam Iunonis in eadem: 205.

Quas inter mea sic est * nurus ausa loqui.

20 O pariter raptæ, quoniam hoc commune tenemus:

Non ultra * lente possumus esse piæ.

Stant acies: sed utra di sint pro parte rogandi,

Eligite, hinc coniux, hinc pater arma tenet. 210.

Querendum est, uidue fieri malitis, an orbæ.

Consilium uobis forte, piùmq; dabo.

25 Consilium dederat: parent: crinesq; resoluunt:

Mæstâq; funerea corpora ueste tegunt.

Iam steterant acies ferro, mortiq; paratæ, 215.

Iam lituus pugne signa daturus erat,

30 Cum raptæ ueniunt inter patresq; uirósque:

Inque sinu natos pignera cara tenent.

Vt medium campi scissis tetigere capillis,

In terram posito procubuerunt genu. 220.

* Mauortiâ,
vt vi para-
res, quod le-
ge non lice-
bat.

* Romanis,
qui ipforû
filiis rapue-
runt.

* inter pro-
pinquos.

* quo se cõ-
uēturas cõ-
stituerant.

* Herfilia.

Liu. r.

* si lentè
agimus, im-
piè agimus.

221

Et quasi sentirent, blando clamore nepotes

Stabant ad auos brachia parua suos.

Qui poterat, clamabat auum tunc deniq; uisum:

* exprimē-
te vagitu
primam aui
literam.

Et qui uix poterat, * posse coactus erat.

Tela uiris, animiq; cadunt: gladijsq; remotis 225.

Dant foceri generis, accipiuntq; manus.

Laudatāsq; tenent natas, scutoq; nepotem

Fert auus: hic scuti * dulcior usus erat.

* supplens
vicem cuna
rum.

Inde diem, primasq; meas celebrare Kalendas

* Sabina.

* Oebaliae matres non leue munus habent. 230.10

quae ad La-
cones refe-
runt origi-
nem.

Aut quia committi strictis mucronibus ausē

Finierant lacrimis Martia bella suis.

Vel quod erat de me feliciter Iliā mater:

Rite colunt matres sacra, diēmq; meum.

235. Quid? quod hiems adoperta gelu tunc deniq; cedit: 15

Et pereunt uicta sole tepente niues.

Arboribus redeunt detonsa frigore frondes:

Viduāq; in grauido palmitē gemma tumet.

Quaeq; diu latuit, nunc qua se tollat in auras,

Fertilis occultas inuenit herba uias. 240.10

Nunc secundus ager: pecoris nunc hora creandi:

Nunc auis in ramo tecta, larēmq; parat.

Tempora iure colunt Latiae secunda parentes:

* quarū mi-
litia & la-
bor, parien-
di cōditio.

Quarum * militiam uotāq; partus habet.

Adde, quod excubias ubi rex Romanus agebat, 245.10

Qui nunc Esquillas nomina collis habet,

Illic in uribus Iunoni templa Latinis

* sacrata e-
coli cōpta.
Fest.

Hac sunt si memini, * publica facta die.

* causa Iu-
nonis ma-
tris meae
colunt
matres.

Quid moror? O uarijs onoro tua pectora causis? 250.10

Eminet ante oculos, quod petis, ecce tuos.

* Mater amat nuptas: matrum me turba frequētat.

Hec uos praecipue tam pia causa decet.

Ferte Deæ flores: gaudet florentibus herbis

Hæc dea: de tenero cingite flore caput.

Dicite, Tu nobis lucem, Lucina, dedisti: 255.

Dicite, Tu uoto parturientis ades.

5 Si qua tamen grauida est, resoluta crine * precetur, * non exspe-
 Vt soluat partus molliter illa suos. ctato partu,
 sed ipsis ka
 lendis.

Q Vis mihi nunc dicet quare cælestia Martis
 Arma ferant Salij? Mamuriūmq; canant? 260.

Nympha mone * nemori, stagnōq; operata Dianæ: * Artemisio.

10 Nympha Numæ coniux ad tua facta ueni.

Vallis Aricinæ silua præcinctus opaca

Est lacus * antiqua religione sacer.

Hic latet Hippolytus loris direptus equorum: 265. * Ara Dia-
 Vnde nemo nullis illud aditur equis. næ Nemo-
 rensis.

15 Licia dependent longas uelantia sepes:

Et posita est merita multa * tabella deæ.

Sæpe potens uoti frontem redimta coronis

Femina lucentes portat ab urbe faces. 270.

Regna tenent manibus fortes, pedibusq; fugaces:

10 Et perit exemplo postmodo quisque suo.

Defluit incerto lapidosus murmure riuus:

Sæpe, sed exiguis haustibus inde bibi.

Egeria est, quæ præbet aquas, dea grata Camenis: 275.

Illa Numæ coniux, consiliūque fuit.

25 Principio nimium promptos ad bella Quirites

Molliri placuit iure, deūque metu.

Inde datæ leges, ne fortior omnia possset:

Cæptaque sunt pure tradita sacra coli. 280.

30 Exuitur feritas: armisque potentius æquum est:

Et cum ciue pudet conscriuisse manus.

Atque aliquis modò trux uisa iam uertitur ara:

Vinæque dat tepidis, farræque salsa focis.

285 Ecce deum genitor rutilus per nubila flammis 288.
Spargit, & effusis æthera siccant aquis.

Non aliàs nisi cecidere frequentius ignes:
Rex paucis: & vulgi pectora terror habet.

Ancilia unde.

Cui dea, ne nimium terrere: piabile fulmen
Est ait: & seui flectitur ira Iouis.

290.

Sed poterunt ritum Picus, Faunusque piandi
Tradere Romani numen uterque soli.

Nec sine vi tradent: adhibe tu vincula captis:
Atque ita, qua possint, edidit, arte capi.

Fabulam eandem scribunt Plut. & Arnob. in initio lib. 5.

Lucus Auentino suberat niger ilicis umbra:
Quo possis uiso dicere, numen inest.

295.

In medio gramen, muscòque adoperta uirenti
Manabat saxo uena perennis aquæ:

Inde ferè soli, Faunus, Picusque bibebant.

Huc uenit, & Fonti rex Numa maculat ouem: 300.

Plenaque odorati disponit pocula Bacchi:

Cumque suis antro conditus ipse latet.

Ad solitos ueniunt siluestria numina fontes:

Et releuant multo pectora sicca mero.

305

Vina quies sequitur: gelido Numa prodit ab antro:

Vinclaque sopitas addit in arcta manus.

Somnus ut abscessit, pugnando uincula tentant
Rumpere: pugnantes fortius illa tenent.

Tunc Numa Di nemorum factis ignoscite nostris: 310.

Si scelus ingenio scitis abesse meo:

Quòq; modo possit fulmen, monstrate, piari.

Sic Numa, sic quatiens cornua Faunus ait.

Magna petis: nec quæ monitu tibi discere nostro

Fas sit, habent fines numina nostra suos.

Di sumus agrestes, & qui dominemur in altis 315.

Montibus, arbitrium est in sua tecta Ioui.

Hunc

Hunc tu non poteris per te deducere cælo:

At poteris nostra forsitan usus ope.

Dixerat hæc Faunus: par est sententia Pici.

Deme tamen nobis uincula Picus ait.

320.

Iupiter huc uenit ualida perductus ab arte.

Nubila promissi Styx mihi testis erit.

Emissi laqueis quid agant, quæ carmina dicant,

Quæque trahant superis sedibus arte Iouem,

Scire nefas homini est, nobis concessa canentur:

325.

Queque pio dici uatis ab ore licet.

Eliciunt cælo te Iupiter: unde minores

Nunc quoque te celebrant, Eliciumque uocant.

Constant Auentinæ tremuisse cacumina siluæ:

Terræque subsedit pondere pressa Iouis.

330.

Corda micant regis: totoque è corpore sanguis

Fugit, & hirsutæ diriguere comæ

Vt redijt animus, Da certa piamina, dixit,

Fulminis, altorum rexque paterque deum:

Si tua contigimus manibus donaria puris,

335.

Hoc quoque, quod petitur, si pia lingua rogat.

Annuit oranti, sed uerum ambage * remota

Abdidit: & dubio terruit ore uirum.

Cæde caput dixit: cui rex, parebimus, inquit:

Cedenda est hortis eruta cepa meis.

340.

Addidit hic, hominis: sumes, ait ille, capillos.

Postulat hic animam: cui numa, piscis, ait.

Risit: * & his, inquit, facito mea tela procures

O uir colloquio non abigendæ deum.

Sed tibi, protuleret cum totum crastinus orbem

345.

Cynthus, imperij pignora certa dabo.

Dixit: & ingenti tonitru super æthera notum

Fertur: adorantem æstituitq; Numam.

* obscura,
ænigmate
feilicet.

* cepa, ca-
pillis, & pi-
scib. seu me-
nidibus.

349 Ille redit letus: memoratque Quiritibus acta,
 Tarda uenit dictis, difficilisque fides. 350.
 At certè credetis, ait, si uerba sequetur
 Exitus: en audi crastina quisquis ades.
 Protulerit terris cum totum Cynthius orbem,
 Iupiter imperij pignora certa dabit.
 Discedunt dubij: promissaque tarda uidentur: 355.
 Dependetque fides adueniente die.
 Mollis erat tellus rorata manè pruina:
 Ante sui populus limina regis adest.
 Prodit: & in folio medius concedit acerno.
 Innumeri circa stantque, silentque uiri. 360.
 Ortus erat summo tantummodo margine Phœbus:
 Sollicitæ mentes spèque, metuque pauent.
 Constitit: atque caput niueo uelatus amictu
 Iam bene dis notas sustulit ille manus.
 Atque ita, Tempus adest promissi muneris: inquit: 365.
 Pollicitam dictis Iupiter adde fidem.
 Dum loquitur totum iam Sol emouerat orbem:
 Et grauis ethereo uenit ab axe fragor.
 Ter tonuit * sine nube deus: tria fulgura misit: 370.
 Credite dicenti: mira, sed acta loquor.
 A media cælum regione dehiscere cœpit:
 Summisere oculos cum duce turba suo.
 Ecce leui scutum uersatum leniter aura
 Decidit, à populo clamor ad astra uenit. 375.
 Tollit humo munus cæsa prius ille iuuenca:
 Quæ dederat nulli colla premenda iugo.
 Atq; ancile uocat, quòd ab omni parte recisum est,
 Quemque notes oculis, angulus omnis abest.
 Tunc, memor imperij sortem consistere in illo,
 Consilium multæ calliditatis inicit. 380.
 Plura

* quod ma-
 gnam opi-
 pionem di-
 ninitatis o-
 stēdit, & cer-
 tā affirmat
 præfagij fi-
 dem. Tur. ad
 32. 19.

Plura iubet fieri simili celata figura,

Error ut ante oculos insidiantis eat:

Mamurius, morum, fabræ ne exactior artis

Difficile est ulli dicere, clausit opus.

De Mamurio Vorurio vide Fest.

5 Cui Numa munificus, Facti pete præmia, dixit: 385.

Si mea nota fides, irrita nulla petes.

Iam dederat Salijs (à saltu nomina ducta)

* Armâq; & ad certos uerba canenda modos.

* super tunica ancã, pectori tegmen, celestiãq; armancilia.sc.

Tum sic Mamurius, Merces mihi gloria detur:

10 Nominãq; extremo carnine nostra sonent. 390.

Inde sacerdotes operi promissa uetusto

Præmia persoluunt: Mamuriũq; uocant.

Nubere si qua uoles, quamuis properabitis ambo,

Differ, habent parue commoda magna mora.

15 Arma mouent pugnam: pugna est aliena maritis: 395.

* Conditã cum fuerint, aptius omen erit:

His etiam coniux apicati sancta dialis

Lucibus, impexas debet habere comas.

* ancilia tẽplo Martis, ubi adseruãtur reddita.

Tertia nox demissa suos ubi mouerit ortus,

20 Conditus è geminis piscibus alter erit.

400.

Nam duo sunt: austris hic est, aquilonibus ille

Proximus: à uento * nomen uterque tenet.

* aquiloni⁹, Austrinus.

Cum croceis rorare genis Tithonia coniux

Cæperit: & quinta tempora lucis aget,

25 Siue est Arctophylax, siue est piger ille Bootes, 405.

* Mergetur: uisus effugietque tuos.

* osmicẽ.

At non effugiet Vindemitor: hoc quoque caussam

Vnde trahat sidus parua docere mora est.

Vindemitor uide sidus.

Ampelon intonsum Satyro nymphãq; creatum,

30 Fertur in Ismarijs Bacchus antasse iugis. 410.

Tradidit huic uitem pendentem frondibus ulmi,

Quæ nunc de pueri nomine nomen habet.

413 Dum legit in ramo pictas temerarius uuas,
Decidit: amissum Liber in astra tulit.

Augustus Pont. max. Sextus ubi è terra cliuosum scandet olympum A18
Phæbus, & alatis æthera carpet equis,
Quisquis ades, castæq; colis penetralia Vestæ,
Gratare: Iliacis turæq; pone focis.

* De Augusto malim intelligere. cui promerenti plures tituli delati sunt, quam sumpserit. Vt de hoc ipso pontificatu liquet ex Suet. * sup. sancta uocant angusta patres.

* inter arcem & capitolium. Agell. 5. 12.

* Melissa, Amalthea Melissi regis Cretensis fil.

Ve iupiter.

* Melissa, Amalthea Melissi regis Cretensis fil.

* Caesaris innumeris, quos maluit ille mereri,
Accessit titulis pontificalis honor. A20.

Ignibus æternis æterni numina præsumt
Caesaris, imperij pignora iuncta uides.

Dum ueteris Troiæ, dignissima præda ferenti:
Qua grauis Aeneas tutus ab hoste fuit.

Ortus ab Aenea tangit cognata sacerdos A25.
Numina cognatum, Vestæ, tuere caput.

Quos * sancta fouet ille manu, bene uiuitis ignes,
Viuite inextincti, flammæq; duxq; precor.

Vna nota est Martis nonis: sacrata quod illis
Templa putant * lucos Veiuuis ante duos. A30.

Romulus ut saxo lucum circundedit alto,
Quilibet huc, dixit, confuge: tutus erit.

O quam de tenui Romanus origine creuit!
Turba uetus quam non inuidiosa fuit!

Ne tamen ignaro nouitas tibi nominis obstet, A35.
Disce quis iste Deus! curue uocetur ita.

Iupiter est iuuenis: iuueniles aspice uultus:
Aspice deinde manu fulmina nulla tenet.

Fulmina post ausos cælum affectare Gigantes
Sumpta Ioui: primo tempore inermis erat. A40.

Ignibus Osa nouis, & Pelion altius Osa
Arsit: & in solida fixus Olympus humo.

Stat quoq; capra simul: nymphæ pauisse feruntur
Cretides: infanti lac dedit illa Ioui.

Nunc uocor ad nomen: uegrandia farræ coloni, **445 445**

Quæ male creuerunt, uescâq; parua uocant.

Vis ea si uerbi est, cur non ego Vcio, uis ædem,

Ædem * non magni suspicer esse Iouis?

* ve pro pa
fillo vteban
tur veteres
Fest. in ve-
scus.

* heliacè

Iamq; ubi cœruleum uariabunt sidera cælum,

Suspice; Gorgonei * colla uidebis equi.

450.

Creditur hic cæsa grauida ceruice Medusæ

Sanguine respersis profiluisse comis.

Pegassus.

Huic supra nubes, & subter sidera lapsa

* Cælum pro terra, pro pede penna fuit.

* aer enim
volantium
solum.

Iamque indignanti noua frena receperat ore, **455.**

Cum leuis * Aonias ungula fodit aquas.

* Hippocre-
nem.

Nunc fruitur cælo, quod pennis ante petebat:

Et nitidus stellis quinque decemq; micat.

15 Protinus * adspicies ueniēti nocte Coronam

* Enofida: Theseo crimine facta dea est.

460.

Iam * bene periuro mutatrat coniuge Bacchum

Quæ dedit ingrato fila regenda uiro.

* ortu chro-
nico.

* Cretesem,
vnde nata
Ariadne.
* Deum ho-
minem.

Sorte tori gaudens, quid flebant rustica, dixit:

20 Ut iliter nobis perfidus ille fuit.

Interea Liber * depexis crimibus Indos

Vincit: & Eo diues ab orbe redit.

465. * promissis.

Inter captiuas facie præstante puellas

Grata nimis Baccho filia regis erat.

25 Flebat amans coniux: spatiatâq; litore curuo

Edidit incultis talia uerba comis:

470.

En iterum, fluctus similes audite querelas:

En iterum lacrimas accipe, arena, meas.

Ariadne.

Dicebam (memini) periure, & perfide Theseu.

30 Ille abiit, eadem crimina Bacchus habet.

Nunc * quoque nulla uiro, clamabo, femina credat: **475.**

Nomine mutato caussa relata mea est.

* Adlusit ad
uerlus Car.
in nuptiis
Pel.

413 Dum legit in ramo pictas temerarius uuas,
Decidit: amissum Liber in astra tulit.

Augustus Pont. max. Sextus ubi è terra cliuosum scandet olympum A18
Phæbus, & alatis æthera carpet equis,

Quisquis ades, castæq; colis penetralia Vestæ,
Gratare: Iliacis turæq; pone focis.

* De Augu * Caesaris innumeris, quos maluit ille mereri,
sto malim intelligere. Accessit titulis pontificalis honor. A20.

cui prome- Ignibus æternis æterni numina præfunt
renti plures Caesaris, imperij pignora iuncta uides. 10

tituli delati sunt, quam Di ueteris Troiæ, dignissima præda ferenti:
sumpserit. Qua grauis Aeneas tutus ab hoste fuit.

Vt de hoc ipso pontificatu liquet ex Suet. Ortus ab Aenea tangit cognata sacerdos A25.
Numina cognatum, Vestæ, tuere caput.

* sup. sancta Quos * sancta fouet ille manu, bene uiuitis ignes, 1
vocat angultra patres. Viuite inextincti, flammæq; duxq; precor.

* inter arcæ & capitolium. Agell. 5. 12.

Vna nota est Martis nonis: sacra quod illis
Templa putant * lucos Veiuuis ante duos. A30.

Romulus ut saxo lucum circundedit alto,
Quilibet huc, dixit, confuge: tutus erit.

O quam de tenui Romanus origine creuit!
Turba uetus quam non inuidiosa fuit!

Ne tamen ignaro nouitas tibi nonnis obstat, A35
Disce quis iste Deus! curue uocetur ita.

Veiuipiter. Iupiter est iuuenis: iuueniles aspice uultus:

Aspice deinde: manu fulmina nulla tenet.
Fulmina post ausos cælum affectare Gigantes

Sumpta Ioui: primo tempore inermis erat. A40.

* Melissa, A-malthea Melissi regis Cretensis fil.

Ignibus Osa nouis, & Pelion altiùs Osa
Arfit: & in solida fixus Olympus humo.

Stat quoq; capra simul: nymphae pauisse feruntur
Cretides: infanti lac dedit illa Ioui.

Nunc uocor ad nomen: uegrandia farræ coloni, **AAS 445**

Quæ male creuerunt, uescâq; parua uocant.

Vis ea si uerbi est, cur non ego Vcio, uis ædem,

Ædem * non magni suspicer esse Iouis?

* ve pro pu
fillo uteban
tur veteres
Fest. in ve-
scus.

Iâmq; ubi cœruleum uariabunt sidera cælum,

Suspice: Gorgonei * colla uidebis equi.

450. * heliacè

Creditur hic cæse grauida ceruice Medusæ

Sanguine resperxis profilijisse comis.

Pegasus.

Huic supra nubes, & subter sidera lapsa

* Cælum pro terra, pro pede penna fuit.

* aer enim
volantium
solum.

Iâmque indignanti noua frena receperat ore, **A55.**

Cum leuis * Aonias ungula fodit aquas.

* Hippocren-
nem.

Nunc fruitur cælo, quod pennis ante petebat:

Et nitidus stellis quinque decemq; micat.

15 Protinus * adspicies uenienti nocte Coronam

* Enosida: Theseo crimine facta dea est.

460.

* ortu chrô
nico.

Iam * bene periuro mutarat coniuge Bacchum

Quæ dedit ingrato fila regenda uiro.

* Cretesem,
vnde nata
Ariadne.

Sorte tori gaudens, quid flebant rustica, dixit:

Ut iliter uobis perfidus ille fuit.

* Deum ho-
minem.

20 Interea Liber * depexis crinibus Indos

Vincit: & Eoo diues ab orbe redit.

465. * promissis

Inter captinas facie præstante puellas

Grata nimis Baccho filia regis erat.

25 Flebat amans coniux: spatiatq; litore curuo

Edidit incultis talia uerba comis:

470.

En iterum, fluctus similes audite querelas:

En iterum lacrimas accipe, arena, meas.

Ariadne.

Dicebam (memini) periure, & perfide Theseu.

30 Ille abiit, eadem crimina Bacchus habet.

Nunc * quoque nulla uiro, clamabo, femina credat: **A76.**

Nomine mutato caussa relata mea est.

* Adhuc ad
uerlus Car.
in nuptiis
Pel.

477 O utinam mea fors, qua primum cœperat, isset:

Iamq; ego præsentì tempore nulla forem.

Quid me in desertis morituram, Liber arenis
Seruabas? potui dedoluisse semel. A80.

Bacche leuis, leuiorq; tuis, quæ tempora cingunt, 5
Frondebis, in lacrimas cognite Bacche meas.

Ausus es ante oculos adducta pellice nostros

Tam bene compositum sollicitare torum.

Heu ubi pacta fides? ubi, quæ iurare solebas? A85.

Catu. non
hæc promissâ,
&c. non
hoc sperare,
&c.

Me miseram, quoties hæc ego * uerba loquor. 10

Thesea culpabas: fallacemq; ipse uocabas,

Iudicio peccas turpius ipse tuo.

Nesciat hoc quisquam: tacitisq; doloribus urar:

Ne toties falli digna fuisse puter. A90.

Præcipue cupiam cælari Thesea: ne te

Consortem culpæ gaudeat esse suæ. 15

At, puto, præposita est fusca mihi candida pellex.

Eueniat nostris hostibus * ille color.

Fuscus, quæ
ironice sibi
tribuerat,
cùm esset In
de pellicis.

Quid tamen hoc refert? uitio tibi gratior ipso est. A95.

Quid facis? amplexus inquinat illa tuos. 20

Bacche fidem præsta: nec præfer amoribus ullam

Coniugis: assueui semper amare uirum.

* Pasiphaë
uxorê Mi-
nois Creten-
sis.

Ceperunt * matrem formosi cornua tauri,

Me tua: sed ledit ille pudendus amor. 25

* Ne noceat quædã amor: nec enim tibi Bacche nocebat, 30

Quod flammæ nobis * fassus es ipse tuas.

* Tu qui po-
tes, fac non
lædat, & per-
cipiam amo-
ris fructum,
ut tu.

Nec quod nos uris, mirum facis ortus in igne

* Diceris, & * patria raptus ab igne manu. 35

* tâquam de
re dubitet.

Illâ ego sum, cui tu solitus promittere cælum. 30

* Metam. 3.
fab. 3.

Hei mihi, pro cælo qualia dona fero.

Dixerat, audierat iam dudum uerba querentis

Liber: ut à tergo forte secutus erat. Occu

Occupat amplexu: lacrimasq; per oscula siccatur.

Et, pariter celi summa petamus ait.

Tu mihi iuncta toro, mihi iuncta uocabula sumes:

Nam tibi mutatae Libera nomen erit.

5 Sintq; tuæ tecum faciam monumenta coronæ,

Vulcanus Veneri quam dedit, * illa tibi.

Dicta facit: gemmasq; nouem transformat in ignes:

Aurea per stellas nunc micat illa nouem.

Sex ubi sustulerit, totidémq; emiserit orbes,

10 Purpureum * rapido qui uehit axe diem,

* Altera gramineo spectabit Equiria * campo:

Quem Tiberis curuis in latus urget aquis. 520.

Qui tamen eiecta si forte tenebitur unda,

* Cælius accipiet puluerulentus equos.

15 Idibus est Annæ festum geniale Perennæ,

Haud procul à ripis, * aduena Tibri, tuis.

Plebs uenit: ac uirides passim deiecta per herbas 525.

Potat: & accumbit cum pare quisque sua.

Sub Ioue pars * durat: pauci tentoria ponunt:

20 Sunt, quibus è ramis frondea facta casa est:

Pars sibi pro rigidis calamos statuere columnis:

Desuper extensas imposuere togas. 530.

Sole tamen, uinóq; calent: annosq; precantur,

Quot sumunt cyathos: ad numerumq; bibunt.

25 Inuenies illic, qui * Nestoris ebibat annos:

Quæ sit per calices facta Sibylla suos.

Illic & cantant, quidquid didicere theatris:

Et iactant faciles ad sua uerba manus:

Et ducunt posito duras crateres choreas:

30 Cultaq; diffusis saltat amica comis.

Cum redeunt, titubant: & sunt spectacula uulgi:

Et fortunatos obuia turba uocat. 540.

509

610.

Ariadne sic Libera.

* fingitur fuisse, ex auro & gemmis, oblata Ariadne nubenti Baccho. 515. Corona.

* cito curru. * propterea, de quibus in fine Feb. * Vide Festum in Martialis campus. * alibi orbe, in Etruria.

* æstum folis perferunt Geniale festum Annæ.

* Hyperbole. quis enim 300. bibat, aut q 1000.

541 Occurrit: nuper uisa est mihi digna relatu
Pompa: senem potum pota traherat anus.

* incertum
est, & va-
rium.

Que tamen hæc dea sit, quoniam rumoribus* errat,
Fabula proposito nulla tegenda meo.

Arserat Aeneæ Dido miserabilis igne: SAS. 9

Anna Dido
nis soror.

Arserat extinctis in sua sacra rogis.

Compositusq; ignis, tumuliq; in marmore carmen
Hoc breue, quod moriens ipsa reliquit, erat.

Ex Heroid.
suis huc tra-
stulit.

Præbuit Aeneas & causam mortis, & enseni:
Ipsa sua Dido conciait usa manu. S50. 10

Protinus inuadunt Numidæ sine uindice regnum:
Et potitur capta Maurus Iarba domo:

Seq; memor spretum, thalamis tamen, inquit, Elise,
En ego, quem toties repulit illa, fruor.

Diffugiunt Tyrij quò quemq; agit error, ut olim S55. 5
Amisso dubiæ rege uagantur apes.

* à morte
Didus.

* suis paleis
exustas, ex-
cussas.

* Tertia* nudatas acceperat area messes:
Inq; cauos ierant tertia musta lacus.

Pellitur Anna domo: lacrimansq; sororia linquit
Mœnia, germanæ iusta dat ante suæ. S60. 10

Mixta bibunt moles lacrimis unguenta fauilla,
Vertice* libatas accipiuntq; comas.

* euulfas.

Térq; uale dixit: cineres ter ad ora relatos
Præsit: & est illis uisa subesse soror.

* cursu feli-
ce, vel quod
pes sit etiã
aquæ. Turn.

Ad. 6. 20.
vel à fune,
quo velum
tenditur, q
etiam pes.
Seru. Sic
Virg. 4. Ae-
quatis velis.

Nacta ratem, comitesq; fuga* pede labitur equo, S65. 5
Mœnia respiciens, dulces sororis opus.

Fertilis est Melite sterili uicina Cosyrræ
Insula: quam Libyci uerberat unda freti.

Hanc petit hospitio regis confisa uctusto:
Hospes opum diues rex ibi Battus erat. S70. 10

Qui postquam didicit casus utriusq; sororis,
Hæc, inquit, tellus quantulacumq; tua est.

Et tamen hospitij seruasset ad ultima munus:

Sed timuit magnas *Pygmalionis opes.

Signa recensebat bis sol sua: tertius ibat 575.

Annus: & exilio terra paranda noua est.

5 Frater adest bellôq; petit: rex arma perosus,

Nos sumus imbelles, tu fuge sopes, ait.

Iussa fugit: uentôq; ratem committit, & undis:

* Asperior quouis æquore frater erat. 580.

Est prope piscosos lapidosi Cratidis * amnes

10 Paruus ager: Cameren incola turba uocat.

Illuc cursus erat, nec longiùs absuit inde,

Quam quantum nouies mittere funda potest.

Vela cadunt primò: & dubia librantur ab aura. 585.

Findite remigio, nauita dixit, aquas.

15 Dumq; parant torto subducere carbasa * lino:

Percutitur rapido puppis adunca noto:

Inque patens æquor frustra pugnante magistro

Fertur: & ex oculis uisa refugit humus. 590.

Asiliunt fluctus: imòq; à gurgite pontus

20 Vertitur: & canas alueus haurit aquas.

Vincitur ars uento: nec iam moderator habenis

Vtitur: at uotis is quoque poscit opem.

Iactatur tumidas exul Phœnissa per undas: 595.

Humidâq; opposita lumina ueste tegit.

25 Tunc primum Dido felix est dicta sorori,

Et quæcunque aliquam corpore pressit humum.

Ducitur ad Laurens ingenti flamine litus

Puppis & expositis omnibus, * hausta perit. 600. ab undis.

Iam pius Aeneas regno, natâq; Latini

30 Ausus erat: populos miscueratque duos.

Litore dotali solo comitatus Achate,

Secretum nudo d um pede carpit iter,

573

* fratris sui,
q Sycheum
Didus mar-
ritu inter-
emerat.

* plus fra-
trem metue
bat vento &
vndis.

* Calabriae
flu. in Thu-
ris. Plin.

* funibus,
quibus sub
ducuntur,
& deducun-
tur.

600 *Aspicit errantem: nec credere sustinet Annam* 600⁵.

Esse: quid in Latios illa ueniret agros?

* *sc. dubitat* Dum secum * Aeneas, Anna est, exclamat Achates.

Ad nomen uultus sustulit illa suos.

Heu fugiat? quid agat? quos terræ querat hiatus? 5

Ante oculos miseræ * fata sororis erant. 61^d.

Sensit, & alloquitur trepidam * Cythereius heros:

* quorum
causa fue-
rat Aeneas:
quem sibi
etiam puta-
bat fugien-
dum.

Flet tamen admonitu mortis, Elisa, tuæ.

Anna per hanc iuro, quam quondam audire solebas

Tellurem fato prosperiore dari,

Pérq; deos comites, hac nuper sede locatos: 10 61⁵.

Sæpe meas illos increpuisse moras.

* ab vrbe
vbi Venus
mater Ae-
neæ colitur
* sibi esse al-
laturam ma-
nus.

Nec timui de morte tamen: * metus absfuit iste.

Hei mihi, credibili * fortior illa fuit.

Ne refer, aspexi non illo corpore digna

Vulnera, tartareas ausus adire domos. 15 62⁰.

* unde etiã
Phœnicib;
dicta est Di-
do, id est,
virago.

At tu, seu ratio te nostris appulit oris,

Siue Deus, regni commoda carpe mei.

Multa tibi memores, nil non debemus Elisæ.

Nomine grata tuo, grata sororis eris.

Talia dicenti (neque enim spes altera restat) 20 62⁵.

Credidit: errores exposuitq; suos.

Vtq; domum intrauit Tyrios induta paratus,

Incipit Aeneas, cetera turba filet:

Hanc tibi cur tradam, pia causa, Launia coniux, 25 63⁰.

Est mihi: consumpsit naufragus huius opes.

Orta Tyro est, regnum Libyca possedit in ora:

Quam precor ut caræ more sororis ames.

Omnia promittit, falsumq; Launia uulnus

* suspicio-
nē de indu-
cã pellicæ.

Mente premit tacita, dissimulatq; * metus.

Donãq; cum uideat præter sua lumina mitti, 30 63⁵.

Multa tamen mitti clam quoque multa putat.

Non habet * exactum quid agat: furialiter odit

Et parat insidias: & cupit ultra mori.

Nox erat: ante torum uisa est adstare sororis

Squalenti Dido sanguinolenta coma. 640.

5 Effuge, ne dubita, mæstum, soror, effuge tectum.

* Sub uerbum * querulas impulit aura fores.

Exsilit: & uelox humili super arua fenestra

Se iacit, audacem fecerat ipse timor.

Cumq; metu rapitur, tunica uelata recincta 645.

10 Currit, ut auditis territa damna lupis.

Corniger hanc tumidis rapuisse Numicius undis

Creditur: & stagnis oculuisse suis.

Sidonis interea magno clamore per agros

Queritur, apparent signa, notæq; pedum. 650.

15 Ventum erat ad ripas, incrant uestigia ripis.

* Sustinuit tacitas conscius annis aquas.

Ipsa loqui uisa est, Placidi sum nympha Numici:

Anne perennè latens, Anna perenna uocor.

Protinus erratis leti uescuntur in agris: 655.

20 Et celebrant largo seq; diemq; mero.

Sunt quibus hæc Luna est, quia mēsisbus impleat an-

Pars Themis, * Inachiã pars putat esse bouē. (nū:

Inuenies, qui te nymphen * Atlantida dicant,

Teq; Ioui primos, Anna, dedisse cibos. 660.

25 Hæc, quoq; quam refram, nostras peruenit ad aures

Fama: nec à ueri disidet illa fide.

Plebs uetus, & nullis etiam nunc tuta * tribunis

Fugit, & in sacri uertice montis erat.

Iam quoq; quem secum tulerant, defecerat illis 665.

30 Victus, & humanis usibus apta Ceres.

Orta * suburbanis quædam fuit Anna Donillis

Pauper, sed multæ sedulitatis anus.

637

* non ex-
quirit & exi-
git secum.

* vna cum
dicto.
* stridulas,
creperas.

* vt tacenti
bus aquis
Anna pos-
set exandiri

* Ifidē. Me-
tam. 1. 13.
* vnã è Ple-
iadib. nutri-
cem Iouis.

* Anno ab
v.c. 260.

* non longè
ab yrbe &
Lauinio si-
tis.

Illa

669 Illa leui mitra canos incincta capillos

Anna Boui-
la.

Fingebat tremula rustica liba manu.

670.

Atque ita per populum fumantia mane solebat

Diuidere, hæc populo copia grata fuit.

Pace domi facta, signum posuere perenne:

Quod sibi * defectis illa ferebat opem.

* egentibus,
destitutis.

In Ibin. so-
lito & dese-
cta fauore.

Obscena
armina in
cesto Anna.
f* extremo
secundo lib.
locum tua
tempora po-
scunt.

Nunc mihi, cur cantent, superest, obscena puella, 675.

Dicere: nam coeunt, certa que probra canunt.

Nuper erat dea facta: uenit Gradius ad Annam:

Et cum seducta talia uerba facit.

Mense meo coleris: iunxi * mea tempora tecum:

Pendet ab officio spes mihi magna tuo.

Armifer armifera correptus amore Mimerue

Vror: & hoc longo tempore uulnus alo.

Effice Di studio similes coeamus in unum.

Conueniunt partes hæ tibi, comis anus.

Dixerat, illa deum promisso ludit inani:

Et * stultam dubia spes * trahit usq; mora.

* quia cer-
tu erat Dea
semper vir-
ginē & pru-
dentis. non
inflexum
iri.

* spem illi
producit &
alit.

Sæpius instanti, Mandata peregrinus, inquit:

Eucta est precibus: uix dedit illa manus.

Credit amans: thalamosque parat, deducitur illuc

Anna tegens uultus, ut noua nupta suos.

Oscula sumpturus subito Mars adspicit Annam.

Nunc pudor elusum, nunc subit ira deum.

Ludis amatorem cara, noua diua, Mimerue,

Nec res hac Veneri gratior ulla fuit.

* ob amato-
ris sui infe-
licia farta.

Inde ioci ueteres obscena que uerba canuntur:

Et iuuat hanc magno uerba dedisse deo.

Julij cædes. Præteriturus eram gladios in principe fixos:

Cum sic à castis Vesta locuta foreis,

* pontifex
max.

Ne dubita meminisse: meus fuit ille * sacerdos:

Sacrilega telis me petiere manus.

700.

15/4

Ipsa uirum rapui: simulacrâq; nuda reliqui,
 Quæ cecidit ferro, Casaris umbra fuit.

Ille quidem cælo positus Iouis * atria uidit:

Et tenet in magno templa dicata foras.

5 At quicumque nefas ausi prohibente decorum 705.

Numine polluerant pontificale caput,

Morte * iacent meriti, testes estote * Philippi,

Et quorum sparsis ossibus albet humus.

Hoc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuerunt

10 Casaris, ulcisci iusta per arma patrem. 710.

Postera cum teneras Aurora refecerit herbas,

* Scorpius à prima parte uidendus erit.

Tertia post Idus lux est celeberrima Baccho.

Bacche faue uati, dum tua festa cano.

15 Nec referam Semelen, ad quam nisi fulmina secum 715.

Iupiter afferret, paruus incernis eras:

* Nec, puer ut posses maturo tempore nasci,

Expletum patrio * corpore matris opus.

Sithonas & Scythicos longum est narrare triumphos:

20 Et domitas gentes turifer Inde tuas. 720.

Tu quoq; Thebanæ mala * præda tacebere matris:

Inq; tuum furijs acte Lycurge genu.

Ecce libet subitos pisces, * Tyrrenâq; monstra

Dicere: sed non est carminis huius opus.

25 Carminis huius opus causas exponere, quare 725.

Vilis anus * populos ad sua liba uocet.

Ante tuos ortus aræ sine honore fuerunt,

Liber:: & in gelidis herba reperta * socis.

Te memorant Gange, totôq; Oriente subacto,

30 Primitias magno seposuisse Ioui. 730.

Cinnama tu primus, captiuâq; tura dedisti:

Dêq; triumphato uiscera tosta boue.

701

* ob stellam
 crinitam, q̄
 exhibitis

ipsi ab Au-
 gusto Ludis,
 apparuit.

* in Mace-
 donia, vbi
 pugna cum
 Cassio &
 Bruto.

* violarant,
 illatis in vn
 bram eius
 manibus.

* nemo o-
 mnium tri-
 nium super
 vixit. Suet.

* chronice
 oritur li-
 bra. Fanens.
 Amer.

Liberalia.

* nec referat.

* infutum
 femori pat.
 * pentheu,
 de quo me-
 tam. 3. 9.

* quod tibi
 præcidisti,
 vites falce
 cæsurus.

Metam. 3. 8.

* aris, vbi
 postea igne
 consecrabâ
 tur hostia.

Nominè

- 733 *Nomine ab auctoris ducunt Libamina nomen,*
 * hinc liba-
 tos crines
 suprà dixit.
 Vnde liba. *Libâq; quòd sanctis * par datur inde focis.*
Liba deo fiunt: succis quia dulcibus idem 735.
Gausâ & à Baccho mella reperta frunt.
- * *Humē Tra*
ciæ, vt & il-
la quæ a Pæ-
gæi monti-
bis fluuat. *Ibat arenoso Satyris comitatus ab * Hebro.* 5
Non habet ingratos fabula nostra iocos.
Iámq; erat ad Rhodopen, Pangæâq; flumina uentū:
Aeriferæ comitum cū crepuere manus. 740.
Ecce nouæ coeunt uolucres tinnitibus actæ:
Quosq; mouent sonitus æra, sequuntur apes. 10
Colligit errantes, & in arbore claudit mani
Libera: & in: nti præmia mellis habet.
Vt Satyri, leuisq; senex tetigere saporem, 745.
Querebant flauos per nemus omne fauos.
Audit in exesa stridorem examinis ulmo: 15
 * *composi-*
 * *tas ad simi-*
 * *litudinē fa-*
 * *ui, sed ina-*
 * *nes.* *Aspicit & * cæras, dissimulatq; senex.*
Vtq; piger pandi tergo residebat asselli:
Applicat hunc ulmo, corticibusq; cauis. 750.
Constitit ipse super, ramoso stipite nixus:
Atque auidè trunco condita mella petit. 20
Millia crabronum coeunt, & uertice nudo
*Spicula defigunt: * oraq; prima notant.*
Ille cadit præceps: & calce feritur aselli: 755.
Inclamatque suos: auxiliūq; rogat.
Concurrunt Satyri: turgentiaq; ora parentis 25
Rident: percusso claudicat ille genu.
 * *Bacchus.* *Ridet & ipse * deus: limūq; inducere monstrat.*
Hic parcat monitis, & limit ora luto. 760.
Melle pater fruitur: liboq; infusa calenti
Iure repertori splendida mella damus. 30
Femina cur præsit, non est rationis operta:
Femineos thyrsos concitat ille chorus.

Cur anas hoc faciat quæris? uinosior ætas

Hæc erat: & grauidæ munera uitis amat.

Cur hedera ciucta est? hedera est gratissima Baccho.

Hoc quoque cur ita sit, dicere nulla morâ est.

765. 765
lib. 3. Met. 3.
dicuntur Ny
feides.

Virilem to-
gam sumunt
adoleſc.

5 Nysiadas Nymphas, puerum quærente nouerca,

Hanc frondem cunis opposuisse ferunt.

Restat, ut inueniam, quare toga libera detur

Luce feris pueris, candidæ Bacche, tua.

Siue, quòd ipse puer semper, iuuenisque uideris,

10 Et media est ætas inter utrunque tibi.

Seu quia tu *pater es, patres sua pignora natos

Commendant curæ, numinibusque tuis.

Siue, quòd es Liber, uestis quoque libera per te

Sumitur, & uitæ liberioris iter.

770.
* siue quidã
propriũ illi
epitheton,
siue quia idẽ
putatur cõ
Mart. Mac.

15 An quia, cum colerent prisca studiosius agros,

Et faceret patrio rure senator *opus,

Et caperet fasces à curuo consul aratro,

Nec crimen duras esset habere manus:

Rusticus ad ludos populus ueniebat in urbem:

20 Sed dis, non studijs ille dabatur honos.

Luce sua ludos uix *commentor habebat:

Quos cum *tædisera nunc habet ille dea.

Ergo ut *tironum celebrare frequentia possit,

Visa dies dandæ non aliena togæ.

25 Mite caput pater huc, placatæque cornua uertas:

Et des ingenio uela secunda meo.

Itur ad Argeos, (qui sint, sua pagina dicet)

Ac, si commemini, præteritæque die.

* Stella * Lycaoniam uergit decliuis ad Arcton

30 Miluius: hæc illa nocte uidenda uenit.

Quid dederit uolucris, si uis cognoscere, cælum,

Saturnus regnis à Ioue pulsus erat.

780.
* verbũ ru-
sticũ Terẽt.
Teaut. 1. 2.
& Eun. 2. 1.

785.
* ingeniosus
reperor.

* Cerere ab
eo quòd re-
da accensa

Proserpinã
suam quæri

790. et.

* adolescen-
tum.

* ad uisam
Lycaonis fi-
liam.

Miluius vn-
de inter a-
stra.

795.

797. *Concitat iratus ualidos Titanas in arma:*
 Quæq; fuit *satis debita, tentat opem.
 Matre satus Terra, monstrum mirabile, taurus
 Patre sui serpens posteriore fuit. 800.

*sortem seu
 fatalem pro
 missionem
 mox subiun
 git.

Hunc triplici muro lucis incluserat atris
 Parcarum monitu Styx uiolenta trium.
 Viscera qui tauri flammis adolenda dedisset,
 Sors erat, æternos uincere posse deos.

806. *Immolat hunc Briareus facta ex adamante securi:*
 Et iam iam flammis exta daturus erat:
 Iupiter alitibus rapere imperat: attulit illi
 Miluius: & meritis uenit in astra suis.

Quinqua-
 trius.

Vna dies media est: & fiunt sacra Minerue:
 Nominaq; à iunctis quinque diebus habent. 810.
 Sanguine prima uacat: nec fas concurrere ferro:

Quibus arti
 bus præsit
 Minerua.
 *stamina.
 elegantissi-
 me texendi
 artem de-
 scribit.

*fullo, na-
 eta.
 *tingendis
 pannis.
 *futor erit
 egregius.
 *arte, ut vo-
 cant, manua-
 ria.

*primo re-
 pertore ar-
 tis, machi-
 nae bellicæ.
 *cuius ope
 accepistis.

Caussa, quod est illa nata Minerua die.
 Altera, trësq; super rafa celebrantur arena:
 Ensisbus exsertis bellica leta, dea est.

Pallada nunc pueri, teneraq; orate puellæ.
 Qui bene placarit Pallada, doctus erit.
 Pallade placata, lanam mollire puellæ

Discant & plenas exonerare colos.
 Illa etiam *stantes radio percurrere telas
 Erudit & rarum prætime denset opus. 820.

Hanc cole, *qui maculas læsis de uestibus aufers:
 Hanc cole, *uelleribus quisquis aëna paras.

Nec quisquam inuita *faciet bene uincula planta
 Pallade, sit Tychio doctior ille licet.

Et licet antiquo *manibus collatus *Epeo
 Sit prior, irata Pallade, mancus erit. 825.

Vos quoq; Phœbea morbos qui pellitis arte,
 Munera de uestris pauca *referte deæ.

Nec uos turba feri sensu fraudata magistri
Spernite: discipulos attrahit illa nouos. 830.

Quiq; moues cælum, tabulamq; coloribus *uris;

Quiq; facis docta *mollia saxa manu.

5 Mille dea est operum: certe dea carminis illa est.

Si mereor, studijs adsit amica meis.

Cælius ex alto qua mons descendit in æquum, 835.

Hic ubi non plena est, sed prope plana uia,

Parua licet uideas captæ delubra Mineruæ;

10 Que dea natali cœpit habere suo.

Nominis in dubio caussa est: capitale uocamus

Ingenium sollers: ingeniosa dea est.

840. Delubrum
Mineruæ C.

An, quia de capitis fertur sine matre paterni

Vertice cum clipeo profuissse suo?

15 An, quia perdomitis ad nos captiua Faliscis

Venit: & hoc signo littera prima docet?

An, quod habet legem, capitis quæ pendere pœnas 845.

Ex illo iubeat furta recepta loco?

A quacunq; trahis ratione uocabula Pallas:

20 Pro duobus nostris Aegida semper habe.

Summa dies è quinque tubas lustrare canoras

Admonet, & forti sacrificare deæ.

850. Arietis si-
gnum.

Nunc potes ad Solem sublato dicere uultu,

Hic here Priuxæ *uellera pressit ouis.

25 Seminibus tostis seclerata fraude *nouerca

Sustulerat nullas, ut solet, herba comas.

* oraculum
Apollinis

Mittitur ad *Tripodas, certa qui sorte reportet, 855.

Quam sterili terræ Delphicus edat openi.

quod ex tri-
pode pronū

Hic quoq; corruptus *cum semine nuntiat Helles

ciabatur.

Et iuuenis Phrixi funera sorte peti.

* ut corrup-
pta ab Ino

Vsq; recusantem * ciues, & tempus, & Ino

era nt femi-
na.

Compulerant regem iussa nefanda pati. 860

* Thebani.

861 Et soror, & Phrixus uelati tempora uittis
Stant simul ante aras: iunctaq; fata gemunt.

* Nephelē Adspicit hos ut forte pependerat aethere * mater:
prior vxor Et serit attonita pectora nuda manu:

Athamātis, Inq; draconigenam nimbis comitantibus * urbem ⁸⁶⁶
dicta sic à Defilit: & natos eripit inde suos:

* Thebas. Vtq; sugam capiant, aries nitidissimus * auro
Metam. 3. 1. Traditur: ille uehit per freta longa duos.

* auro uel- Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra
lere. Femina, cum de se nomina fecit aque. ⁸⁷⁰
* Helleponto.

Pæne simul perijt, dum uult succurrere lapsæ
Fratere: & extensas porrigit usq; manus.

Flebat, ut amissa * gemini consorte pericli,
Cæruleo * iunctam nescius esse Deo. ⁸⁷⁵

* immolationis, & etra nationis marina. Litoribus tactis aries fit sidus: at huius
rina. Peruenit in Colchas aurea lana domos.

* faciã nympham Neptuni: aquo & compressã fabulatur Higini. Aequinoctiũ. Tres ubi luciferos ueniens præmiserit Eos,
Tempora nocturnis, aqua diurna feret.

Inde quater pastor saturos ubi clauserit hædos, ⁸⁸⁰
Canuerint herbæ rore recente quater,

Ianus adorandus cumq; hoc Concordia mitis,
Et Romana salus, araq; Pacis erit.

Luna regit menses, huius quoq; tempora mensis

* Diana. Finit Auentino * Luna colenda iugo. ⁸⁸⁴

P. OVIDII NASONIS

FASTORVM LIBER IIII.

* Ioci & Cupidinis, aut potius, libidinis & pietatis.

LMA fauce, dixi, geminorũ mater * Amorũ

Ad uatem uultus retulit illa suos.

Quid tibi, ait necũ? certe maiora carebat.

Nun uetus in molli pectore uulnus habes?
Scis dea, respondi, de uulnere risit: & aër

Protinus ex illa parte serenus erat.

Saucius, aut sanus, nunquam tua signa reliqui:

Tu mihi propositum, tu mihi semper opus.

Que decuit primis sine crimine lusinus annis:

Nunc teritur nostris * area maior equis.

5 Tempora cum causis annalibus eruta priscis,

Lasaq; sub terras, ortaque signa cano.

Venimus ad quartum, quo tu celeberrima, menssem:

Et natem, & menssem scis Venus esse tuos.

Mota Cytherea leuiter mea tempora * myrto

10 Contigit: & coeptum, perfice, dixit, opus.

Sensimus: & causae subito patuere dicrum.

Dum licet, & spirant flamina, nauis eat.

Si qua tamen pars te de fastis tangere * debet,

Cæsar, in Aprili, quod tuearis, habes.

15 Hic ad te magna descendit origine mensis:

Et fit * adoptiua nobilitate tuus.

Hoc pater * Iliades, cum longum scriberet annum,

Vidit: & auctores retulit ipse suos.

Vtq; sero Marti primam dedit ordine sortem:

20 Quod sibi nascendi proxima causa fuit:

Sic uenerem gradibus multis in gente receptam

Alterius uoluit mensis habere locum:

Principiumq; sui generis, reuolutaq; querens

Sæcula, cognatos uenit ad usq; deos.

25 Dardanon Electra quis nescit Atlantide natum?

Scilicet Electram concubuisse Ioui?

Huius Erichthonius: Tros est generatus ab illo:

Aſaracum creat hic: Aſaracusq; Capyn.

Proximus Anchises, cum quo commune parentis

30 Non dedignata est nomen habere Venus.

Hinc satus Aeneas: pietas spectata per ignes:

Sacra, patremque humeris, altera sacra, tulit.

* versamur
in reb⁹ gra-
uioribus, &
maioribus.

* tanquam
symbolo
promissi fa-
uoris & o-
pis.

* pertineat
ad te.
* Germani-
cc.

* Iulio Au-
gustus, Au-
gusto Tibe-
rius, Tibe-
rio Germa-
nicus ado-
ptati sunt.

* Romulus
Iliæ, siue
Rex filius,
quam Mars
compresser-
at.

* quæ pro-
nata est At-
lante rege
Italo. Seru.
& Aen.

Albani re-
ges.

- 39 Venimus ad felix* aliquando nomen Iuli:
 Vnde domus Teucros Iulia tangit auos.
 Posthumus hinc: * qui, quòd filius est natus in altis,
 Siluius in Latia gente uocatus erat.
 Isq; Latine, tibi pater est: subit* Alba Latinum:
 Proximus est titulis* Epytus, Alba tuis.
 Ille dedit captæ repetita* uocabula Troiæ:
 Et tuus est idem, Calpete factus auus.
 Cùmq; patris regnum post hunc Tiberinus haberet:
 Dicitur in Tuscæ gurgite mersus aquæ:
 Iam tamen Agrippam natum, Remulumq; nepotem
 Viderat: in Remulum fulmina missa ferunt. Sd.
 Venit Auentinus post hos,* locus unde uocatur,
 Mons quoq; post illum tradita regna Procæ:
 Quem sequitur duri Numitor germanus Amuli.
 Ilia cum Lauso de Numitore sati.
 Lib. 3. 21. Ense, cadit patrui Lausus: placet Ilia Marti:
 Teq; parit gemino iuncte Quirine Remo.
 Ille suos semper Venerem, Martemq; parentes
 Dixit: & emeruit uocis habere fidem:
 Nèue secuturi possent nescire nepotes,
 Tempora dis generis continuata dedit.
 Sed Veneris menssem Graio sermone notatum
 Auguror: à spumis est* dea dicta maris.
 Nec tibi sit mirum Græco rem nomine dici:
 *Itala nam tellus Græcia maior erat.
 Venerat Euander plena cum classe suorum:
 Venerat Alcides: Grauius uterque genus.
 Hospes Auentinis armentum paut in herbis
 * Clauiger: & tanto est* Albula pota deo.
 Dux quoq; Naritius: testes Lastrigones extant:
 Et quod adhuc Circes nomina litus habet.

* tandem & longo post tempore.
 * scilicet succedit, nempe Ascanio fratri.
 * Siluius Alba.
 * Dionysius est Calpetus.
 * appellans filium Calpurny, nomine fuit quo Anchises pater.
 * ubi sepultus.

Vnde Aprilis.
 Aprilis quasi Aphroditæ, ab æppide spuma.
 * præfertim Sicilia vicina, ut ipsa Sicilia. Stra.
 5.
 Qui Græci soluerint Italia.
 * à claua, armis Herculi visitatis.
 * proprie. Iōgo enim post tempore diæus Tiberis.

Et iam Telegoni, iam moenia Tiburis udi
Stabant, Argolicæ quæ posuere manus.

Venerat Atridæ fatis agitatus Halesus:

A quo se dictam terra Falisca putat.

5 Adjice Troianæ suasorem * Antenora pacis

Et generum * Aeneiden, Apule Daune, tuum.

Serus ab Iliacis, & post Antenora flammis

Attulit * Aeneas in loca nostra deos.

Huius erat Solemus Phygia comes unus ab Ida:

10 A quo Sulmonis moenia nomen habent,

Sulmonis gelidi patriæ, Germanicæ, nostræ:

* Me miserum, Scythico quàm procul illa solo est!

Ergo age, tam longas sed supprime, Musa, querelas:

Non tibi sunt mæsta sacra canenda lyra.

5 Quò non liuor adit? sunt qui tibi mensis honorem

Eripuisse uelint, inuideantq; Venus.

Nam, quia Ver aperit tunc omnia, densaque cedit

Frigoris asperitas, sataq; terra patet,

Aprilem memorant ab aperto tempore dictum.

20 Quem Venus iniecta uindicat alma manu.

Illa quidem totum dignissima temperat * annum:

Illa tenet nullo regna minora Deo:

Iurâq; dat cælo, terræ, natalibus * undis:

Perq; suos initus continet omne genus.

25 Illa deos omnes (longum est numerare) creauit:

Ille satis causas, arboribusque dedit:

Illa rudes animos hominum contraxit in unum:

Et docuit iungi cum pare quemque sua.

Quid genus omne creat uolucrum nisi blâda uoluptas?

30 Nec coëant pecudes, si leuis absit amor.

Cum * mare trux aries cornu decertat: & idem

Frontem dilectæ lædere parcit ouis.

* conditorẽ
Patauij. Aeneid. i. 247.
* Diomedẽ
f. Tydei, N. Oenei.
* Græcus nõ
genere sed
lingua, quæ
Aeolica e-
rat.

Alterum
Erymon A-
pril.
Veneris lau-
des.
* præst toti
anno, nõ so-
li Aprili.
* quia in vn-
dis progna-
ta.

hoo.
* ariete.

103 Deposita sequitur taurus feritate iuuenam:
 Quem toti saltus, quem nemus omne tremat.
 Vis eadem, lato quòdcunque sub æquore uiuit,
 Seruat: & innumeris piscibus implet aquas.
 Prima feros habitus homini detraxit: ab illa
 Venerunt cultus multaque cura solo.
 Primus amans carmen uigilatum nocte negata,
 Dicitur ad clausas concinuisse fores:
 Eloquiũmque fuit duram exorare puellam:
 Próque sua caussa quisque disertus erat.
 Mille per hanc artes nota: studioque placendi,
 Que latuere prius, multa reperia ferunt.
 Hanc quisquam titulo mensis spoliare secundi
 Audeat? à nobis sit furor iste procul.
 Quid, quòd ubiq; potēs, templisq; frequentibus aucta,
 Vrbe tamen nostra ius dea maius habet?
 Pro Troia, Romane, tua Venus arma ferebat:
 Cum genuit teneram *cuspide læsa manum:
 Cælestesque duas Troiano iudice uicit:
 (Ah, nolim uictas hoc meminisse deas)
 Assaracique *nurus dicta est, ut scilicet olim
 Magnus Iuleos Cæsar haberet auos.
 Nec Veneri tempus, quàm uer, erat aptius ullum.
 Vere *nitent terræ: uere remissus ager.
 Nunc herbæ rupta tellure cacumina tollunt:
 Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.
 Et, formosa Venus formoso tempore digna est:
 Utq; solet, Marti continuata suo est.
 Vere monet curuas *materna per æquora puppes
 Ire: nec hibernas iam timuisse minas.
 Rite deam colitis Latæ matrèsque nurúsq;,
 Et uos, quís uittæ, longaque uestis abest.

* A Diome
 de pugnate
 cum Aenea.
 Virg. Aen.
 11. 277.

* cum Anchi
 se eius frē
 habens.

Ver facrum
 Veneri.

* læta sunt,
 & reudent
 prouentu
 omnium re
 rum.

* modo di
 xit natales
 vnda.

Aurea marmoreo redimicula demite * collo:

Nunc * alij flores, nunc noua danda rosa est.

Vos quoque sub uiridi myrto iubet ipsa lauari:

Causâque cur iubeat, discite, certa subest.

5 Litore siccabat sudantes rore capillos:

Viderunt Satyri turba proterua deam.

Sensit, & apposita textit sua tempora myrto.

Tuta fuit facto: uosque referre iubet.

Discite nunc quare Fortunæ tura uirili

10 Detis * eo, gelida qui locus humet aqua.

Accipit ille locus posito uelamine cunctas:

Et uitium nudi corporis omne uidet.

Vt tegat hoc, caletque uiros, Fortuna uirilis

Præstat: & hoc paruo tiore rogata facit.

15 Nec pigeat tritum niueo cum lacte * papauer

Sumere: & expressis mella liquata fauis. 150.

Cum primum cupido Venus est deducta * marito,

Hoc bibit, ex illo tempore nupta fuit.

Illam supplicibus uerbis placate: sub illa

20 Et forma, & mores, & bona fama manet.

Roma pudicitia prauorum tempore * lapsa est.

* Cum eam, ueteres, consuluistis animum.

Templa iubet fieri Veneri: quibus ordine factis,

Inde Venus uerso nomina corde tenet.

25 Semper ad Aeneadas placido pulcherrima uultu

Respicit: totque tuas diua tuere nurus.

Dum loquor, elatæ metuendus acumine caudæ

Scorpius in uirides * precipitatur aquas.

Nox ubi transierit, calumque rubescere primò

30 Cœperit, & tactæ rore querentur aues.

Semustamq; facem uigilata nocte * uiator

Ponet, & ad solitum rusticus ibit opus,

I 35

* ipsius Veneris.

* non aurei, quales forte in ipsis redimiculis.

Fortunæ uirili sacrum.

* vel ad ripam Tiberis, templo Fortunæ à Seruio Tullio dicto: vel ut Fanens. ad lacum Nemoensem.

* ea enim ad res ueneras non parum faciunt, ueniorunt medici.

* Vulcano.

* degenerauit à maiorum pudicitia, Romanis feminis ardētibus libidine & sine pudore in Venerem ruentibus.

* Sibyllina oracula, & Sibyllæ scelerum Cumæ.

* cosmice occidit libra, quam scorpij chele officiant.

Met. 1. 492.

Ver gilii 6.

267 Pleiades incipient humeros releuare * paternos:
 *dū heliacē occidunt, & cælum Aclā ti patri, suo abitu, reddūt leuius. *Quæ septem dici, sex tamen esse solent.*
Seu quòd in amplexus sex hinc uenere deorum,

Nam Steropen Marti concubuisse ferunt:
Neptuno Halcyonen, & te formosa Celeno:
Maian, & Electram, Taygetamq; Ioui:
Septima mortali Merope tibi, Sisyphæ, nupsit:
Pœnitet: & facti sola pudore latet.

*mater Dar dani. *Siue quòd Electra Troiæ spectare ruinas*
Non tulit: ante oculos opposuitq; manum.

* Exspecta dū tres dies abierint. Megalesia. *Ter * sine perpetuo cælum uersetur in axe:*
Ter iungat Titan, tēque resoluat equos:
Protinus inflexo Berecynthia tibia cornu

Flabit: & Idææ festa parentis erunt.
Ibunt semimares: & inania tympana tudent:

* Gallorum, qui magnæ matris comites. Fest. * ululatu celebrata. Megalesia. *Acraq; tinnitus ære repulsa dabunt.*

Ipsa sedens uolli comitum ceruice feretur*
*Urbis per medias * exululata uias.*

*Scæna sonat: * ludiq; uocant: spectate Quirites:*
Et fora Marte suo litigiosa uacent.

Querere multa libet, sed me sonus æris acuti
*Terret: & horrendo * lotos adunca sono.*

* incurua tibia e loto arbore. * Musa ex Ioue filio. *Da dea quam sciter, doctas Cybeleia * neptes*

Vidit: & has curæ iussit adesse meæ.
Pandite mandati memores, Heliconis alumne,

Gaudeat assiduo cur Dea magna sono.

*Sic ego, sic * Erato, (mensis Cytheræius illi*
Cessit, quòd teneri nomen amoris habet)

Reddita Saturno sors hæc erat: Optime regum
A nato sceptris excutiere tuis.

Ille suam metuens, ut quæque erat edita prolem
Deuorat: immersam uisceribusq; tenet.

Sæpe Rhea quæstæ est toties secunda, nec unquam

199

Mater: & indoluit fertilitate sua.

200.

Iupiter ortus erat: pro magno teste uetustas

Creditur: * acceptam parce mouere fidem.

* creditum
vulgo & re-
ceptum, ne
voca in du-
bium.

5 Vestæ latens saxum cælesti gutture sedit:

Sic genitor fatis decipiendus erat.

Ardua iam dudum resonat tinnitibus Ida,

Tutus ut infanti uagiat ore puer.

* pannis in*
uolutum
quod loco
pueri porre-
ctum Sat. de
uorauit.

Pars manibus clipeos, galeas pars tundit inanes:

10 *Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.

Res latuit patrem: prisciq; imitamina facti

Aera deæ comites, rancæq; *terga mouent,

* eo opere
occupaban-
tur.

Cymbala pro galeis, pro scutis tympana pulsant:

Tibia dat Phrygios, ut dedit antè, modos.

* tergora
seu coria
tympanorū
tonsa.

15 Desierat, cœpi: Cur huic genus acre leonum

Præbent insolitas ad iuga curua iubas?

Desieram, cœpit: Feritas mollita per illam

Creditur: id curru testificata suo est.

At cur turrisera caput est onerata corona?

20 An primis turres urbibus illa dedit?

Annuit: Vnde uenit, dixi, sua membra secandi

Impetus: ut tacui, Pieris orsa loqui,

* Phryx puer in siluis facie spectabilis altis

* Attis. vide
Catull.

Turrigeram casto iunxit amore deam.

25 Hunc sibi seruari uoluit: sua templa tueri:

Et dixit, Semper fac puer esse uelis.

Ille fidem iussis dedit: & si mentiar, inquit,

Vltima, qua fallam, sit Venus illa mihi.

Fallit: & in nympa Sagaritide desinit esse,

* Hamadrya
dum enim
fatū est, na-
sci vna cum
arboribus
& perire.

30 Quod fuit. hinc poenas exigit ira deæ.

Naida * uulneribus succidit in arbore factis:

Illæ perit: fatum Naidos arbor erat.

Hic

231 Hic furit: & credens thalami procumbere tectum.
 * montes Effugit: & cursu * Dindyma summa petit.
 Phrygiæ vn Et modò tolle faces, remoue, modò, uerbera, clamat:
 de Cybele Sæpe Palæstinas iurat adesse deas.
 Dindymene.

Ille etiam saxo corpus laniauit acuto: 5

Longaque in immundo puluere tracta coma est.

Voxq; fuit, Merui, meritas do sanguine poenas:

Ah pereant partes, quæ nocuere mihi.

Ah pereant, dicebat adhuc: onus inguinis aufert: 10

Nullaq; sunt, dubito, signa relicta uiri.

Venit in exemplum furor hic: mollésq; ministri 10

Cædunt iactatis uilia membra comis.

Talibus Aoniæ sacunda uoce Camenæ

Reddita quæsitæ caussa furoris erat.

Hoc quoq; dux operis moneas precor, unde petita 15

Venerit: an nostra semper in urbe fuit?

Cybele vn- de aduecta. Dindymon, & Cybelen, & amœnam fontibus Idam

Semper, & Iliacas Mater amauit opes.

* Aen. 1. Iliû Cum * Troiam Aeneas Italos portaret in agros, 250.

in Italiã por Est dea sacriferas pænè secuta rates.

rans, & Met. Sed nondum fatiis Latio sua numina posci

3. v. 539. Hac Senferat: assuetis substiteratque locis.

Tyron, & c.

Pòst, ut Roma potens opibus iam secula quinque

Viuit, & edomito sustulit orbe caput,

* Sibyllæ Cu Carminis * Euboici fatalia uerba sacerdos

mana. Chal

cidêses em

Euboiz

Cumas con

diderunt.

Inspicit: in speculum tale fuisse ferunt.

Mater abest: matrem iubeo Romane requiras:

Cum ueniet casta est accipienda manu.

Obscuræ sortis patres ambagibus erranti:

Quæue parens absit, quouè petenda loco.

Consultitur Pæan: Diuumq; acersite matrem,

Inquit, in Ideo est inuenienda iugo.

Mittuntur proceres. Phrygiæ tunc septra tenebat 263

Attalus: Ausonijs rem negat ille uiris.

Mira canam, longo tremuit cum murmure tellus:

Et sic est aditis diua locuta suis:

5 Ipsa peti uolui: nec sit mora: *mitte uolentem:

Dignus Roma locus, quò Deus omnis eat.

Ille soni terrore pauens proficiscere, dixit:

* Nostra crisis: in Phrygios Roma refertur auos.

Protinus innumeræ cedunt pineta secures

10 * Illa, quibus fugiens Phryx pius usus erat.

Mille manus coeunt: & picta coloribus ustis

Celestum matrem concava puppis habet.

Ille sui per aquas fertur tutissima *nati:

Longaq; Phrixæ *stagna sororis adit,

15 Rhœteumq; *capax, Sigeaq; litora transit:

Et Tenedum, & ueteres Eetionis opes.

Cyclades excipiunt, Lesbo post terga relictæ:

Quaq; * Carycteis frangitur unda uadis.

Transit & Icarium: lapsas ubi perdidit alas

20 * Icarus, & uastæ nomina fecit aquæ.

Tunc leua Creten, dextra *Pelopeidas undas

Describit: & Veneri sacra Cythera petit.

Hinc mare * Trimacriû, candens ubi tingere ferrum

Brontes, & Steropes, Aemonidésq; solent:

25 Aequorâq; * Afra legit: Sardoâq; regna sinistris

* Respicit à remis: Ausoniâmq; tenet.

Ostia contigerat: qua se Tiberinus in altum

Diuidit: & campo liberiore natat.

Omnis eques, mistaq; grauis cum plebe senatus

30 Obuius ad Tusci fluminis ora uenit.

Procedunt pariter matres, natiq; uirig;

Quæq; * colunt sanctos uirginitate focos.

* siue abire.

* & Frigia non omnino emigrabis, cû Roma suû genus referat ad auos Frygios.

* Idæi montis, unde edificata clasfis Aenæ.

* Neptuni. * Hellepontum.

* ob nauium receptacula

* Caryctus, vrbs Euboeæ saxosa,

angustans maris fauces. Lucan.

5.

* Peloponesum q. Pelopis iniulâ.

* Siculum à tribus Siciliae promont.

* Libiam al

luentitia.

* obuertens nauem in litus Ausonium.

* Vestales.

295 Sed ula sine uiri contento brachia lassant:
 Vix subit aduersas hospita nauis aquas,
 Siccæ diu fuerat tellus: sitis usserat herbas:
 Sedit limoso pressa carina uado.

* quam pro
 virili, quam
 vires suæ fe-
 rant.

Quisquis adest operi, plus quam * pro parte laborat: §
 Adiuuat & fortes uoce sonante manus. 300.

Illa uelut medio stabilis sedet insula ponto.
 Attoniti monstro stantq; pauentq; uiri.

* anno ab
 V. C. 550.
 Linius 3-4

* Claudia Quinta genus Clauso referebat ab alto:
 Nec facies impar nobilitate fuit. 10

Castæ quidem, sed non est credita, rumor iniquus
 Leserat, & falsi criminis acta rea est.
 Cultus, & ornatos uariè prodisse capillos,
 Obsuit, ad rigidos promptaq; lingua sonos.
 Conscia mens recti famæ mendacia ridet:
 Sed nos in uitium credula turba fumus.

Hæc ubi castarum processit ab agmine matrum,
 Et manibus puram fluminis hausit aquam,
 Ter caput irrorat: ter tollit ad æthera palmæ.
 Quicumq; adspiciunt, mente carere putant.
 Summissosq; genu, uultus in imagine diuæ
 Figit: & hos edit crine iacente sonos:
 Supplicis alma tuæ genitrix secunda decorum

Atcipe sub certa conditione preces.
 Casta negor, si tu damnas: meruisse fatebor,
 Morte luam poenas iudice uicta dea.
 Sed si crimen abest, tu nostræ pignora uitæ
 Re dabis: & castas casta sequere manus.

* totius po-
 puli inspe-
 ctu.

Dixit: & exiguo funem conamine traxit:
 (Mira, sed in * scena testificata loquor)
 Mota dea est, sequiturq; ducem: laudatq; sequendo.
 Index lætitiæ fertur ad astra sonus.

Flumin

327

* f. Tiberis,
vbi flectitur
sinistrorsã.

Fluminis ad flexum ueniunt: Tiberina priores
Atria dixerunt, unde* sinister abit.

Nox aderat: querno religant in stipite funem:
Dântq; leui somno corpora functa cibo.

Lux aderat: querno soluunt à stipite funem:
Antè tamen posito tura dedere foco.

Antè coronârunt puppem: sine labe iuuenecam
Mactârunt, operum, coniugijq; rudem.

Est locus, in Tiberim quã lubricus influit Almo,
Et nomen magno perdit in anne minor.

Illi c purpurea canus cum ueste sacerdos
Almonis, dominam, sacrãq; lauit aquis.

Exululant comites: furiosãq; tibia flatur:
Et feriunt molles taurea terga manus.

Claudia præcedit læto celeberrima uultu,
Credita uix tandem teste pudica dea.

Ipsa sedens plaustro porta est inuenta Capena:
Sparguntur iunctæ flore recente boues.

Nasica* accepit: templi non perstitit auctor:
Augustus nunc est: ante Metellus erat.

Substitit hic Erato: mora fit: si cetera quero:
Dic, inquam, parua cur stipe quærat opes?

Contudit æs populus, de quo delubra Metellus
Fecit, ait: danda mos stipis inde manet.

Cur uicibus factis inewit* conuiuia, quero,
Tunc magis, indictas concelebrântq; dapes?

Quod* bene mutarit sedem Berecynthia, dixit,
Captant mutatis sedibus omen idem.

Institeram, quare* primi Megalesta ludi
Vrbe forent nostra: cum dea (sensit enim)

Illam deos, inquit, peperit: cessere parenti:
Principiumque dati mater honoris habet.

* in salum
naue euect⁹
à sacerdoti
bus deã ac-
cepit, ex-
tulitque
in terram.
Liu. 3. 9.

350.

* De sodali-
tatibus his
Cic. in Ca-
tone.
* fausto o-
mine.
* omnium
ludorũ pri-
mo loco
fiant.

358 *Cur igitur Gallos, qui se excidère, uocamus?
Cum tantum à Phrygia Gallica distet humus?*

Inter, ait, uiridem Cybelen, aliàsque Celenas

Annis it insana, nomine Gallus, aqua.

Qui bibit inde, furit, procul hinc discedite, quis est

Cur a bonæ mentis, qui bibit inde, furit.

Non pudet herbosum, dixi, posuisse moretum

In domine mensis? an sua causa subest?

Lacte mero ueteres usi narrantur, & herbis,

** Aurora à Palante Titi-
tane fratre
vel patre.
* onere suo
& labore li-
berarit.*

*Sponte sua si quas terra ferebat, ait.
Candidus elixæ miscetur caseus herbae,*

Cognoscat Priscos ut dea prisca cibos.

*Postera cum celo motis * Pallantias astris*

*Fulserit, & niueos Luna * leuarit equos,*

Qui dicet, Quondam sacra est colle Quirini

Hac Fortuna die Publica, uerus erit.

Tertia lux (memini) ludis erit: hac mihi quidam

Spectanti senior, contiguusque loco,

Hæc, ait, illa dies, Libycis qua Cæsar in oris

*Perfida * magnanimi contudit arma Iuba.*

*Dux * mihi Cæsar erat: sub quo meruisse tribunus*

Glorior: officio præfuit ille meo.

Hanc ego militia sedem, tu pace parasti,

*Inter bis quinos * usus honore uiros.*

Plura locuturi subito subducimur imbre,

** Pendula cælestes * Libra mouebat aquas.*

Antè tamen, quam summa dies spectacula sistat,

Ensifer Orion equore mersus erit.

Proxima uetricem cum Romam inspexerit Eos,

Et dederit Phœbo stella fugata locum,

** Circus erit pompa ceber, numeroque deorum*

*Primæque * uentosis palma petetur equis.*

** Equiria.
* ventorum
instar perni
cibus.*

Hinc Cereris ludi: non est opus indice causæ.

Sponte deæ munus, promeritumq; patet.

Panis erant primis uirides mortalibus herbæ:

Quas tellus nullo sollicitante dabat.

Et modò carpebant uiuax è cespite gramen:

Nunc epulæ tenera fronde cacumen erant.

Postmodo glans nata est, bene erat, iã glande reperta:

Durãq; magnificas quercus habebat opes.

Prima Ceres, homine ad meliora alimenta uocato,

Mutauit glandes utiliore cibo.

400.

Illa iugo tauros collum præbere coëgit:

Tunc primùm soles cruta uidit humus.

Aes erat in pretio, chalybis iam massa placebat:

Heu heu perpetuò debuit illa tegi.

15 Pace Ceres læta est: & uos orate coloni

Perpetuam pacem, pacificumq; ducem.

Farra deæ, * micæq; licet salientis honorem

Detis, & in ueteres turea grana focos.

Et si tura aberunt, unctas accendite tedas:

20 Parua bonæ Cereri, sint modo casta, placent.

A boue succincti cultros remouete niuistri:

* Bos aret: ignauam sacrificate suem.

Apta iugo ceruix non est ferienda securi.

Viuat, & in dura sæpe laboret humo.

25 Exigit ipse locus, raptus ut uirginis edam:

Plura recognosces: * pauca docendus eris.

Terra tribus scopulis uastum procurrit in æquor

* Trinacris, à posito nomen adeptæ loci:

Grata domus Cereri: multas ea possidet urbes:

In quibus est culto fertilis Enna solo.

Frigida cælestum matres Arethusa * uocat at:

Venerat ad sacras & dea * flaua dapes.

* falis, intel-
telligit mo-
lam salfam.

* quod eius
opera perci-
pant mor-
tales Deæ
munus.

* quorū es
ignarus: ple-
raque enim
nouisti vt-
pote vulga-
ta.

Raptus Pro-
serpina, de-
script⁹ etiã
Met. 5.390.

* ad cenam
inuitarat.

* Ceres, à
flauis sege-
tibus.

423 *Filia, consuetis ut erat comitata puellis,*
Errabat nudo per sua prati pede.
Valle sub umbrosa locus est aspergine multa
Vuidus, ex alto desilientis aquæ.
Tot fuerant illic, quot habet natura, colores:
Pictâque dissimili flore nitebat humus.
Quàm simul adspexit, comites accedite, dixit:
Et mecum plenos flore referte sinus.
Præda puellares animos oblectat inanis:
Et non sentitur sedulitate labor.
Hæc implet lento calathos è uimine nexos:
Hæc gremium, laxos degrauat illa sinus.
Illâ legit calthas: huic sunt uiolaria curæ:
Illâ papauereas subsecat ungue comas.
Has hyacinthe tenes, illas Amaranthe moraris:
*Pars thyma, pars * rorem, pars meliloton amat.*
Plurima lecta rosa est: sunt & sine nomine flores:
Ipsa crocos tenues, liliâque alba legit.
Carpendi studio paulatim longius itur:
Et dominam casu nulla secuta comes.
*Hanc uidet: & uisam * patrius uelociter aufert:*
Regnâq; cœruleis in sua portat equis.
Illâ quidem clamat, Io Io carissima mater
*Auferor: ipsa suos * abscideratq; sinus.*
*Panditur interea Diti * uia: namque diurnum*
Lumen inassueti uix patiuntur equi.
At chorus æqualis cumulatae flore ministræ,
Persephone, clamant, ad tua dona ueni. 450.
Vt clamata silet, montes ululatibus implent:
Et feriunt mæsta pectora nuda manu.
Attonita est plangore Ceres: modò uenerat Ennam:
Nec mora, me miseram, filia, clamat, ubi es?

* sc. marinū

* Pluto Ce-
resi frater.* Plenos flo-
ribus. Met.
5:389.* per crate-
18, siue fau-
ces Aetnae,
de quibus
Solin.

Mentis inops rapitur, ut quas audire solemus
Threicias fisis Mænadas ire comis.

Vt uitulo mugit sua mater ab ubere raptò,

Et quærit fetus per menus omne suos,

Sic dea nec retinet gemitus: & concita cursu

Fertur: & è campis incipit Enna tuis.

Inde puellaris naçta est uestigia plantæ:

Et pressam noto pondere uidit humum.

Forfitan illa dies erroris summa fuisse:

Si non turbassent signa reperta fues.

Iámq; Leontinos, Anisenáq; flumina cursu

Præterit: & ripas herbifer Aci tuas.

Præterit & Cyanen, & fontes lenis Anapi:

Et te uorticibus non adeunde Gela.

15 Liquerat * Ortygiam, Megareáq; Pantaginénque:

Quáq; Simethæas accipit æquor aquas:

* Antraq; Cyclopum positis exusta caninis:

Quiq; locus curuæ nomina * falcis habet:

Himeráq; & Didymē, * Agrigentáq; Tauromenóq;:

Sacrariumque Mclam pascua læta boum.

Hinc Cameriman adit, Thapsonq; & Heloria tēpe:

Quaque iacet zephyro semper apertus Eryx.

Iámq; Peloriaden, Lilybeáque, iámque Pachynon

Lustrarat, terræ cornua * prima sue.

25 Quacunque ingreditur, miseris loca cuncta querelis

Implet: ut amissum cum genuit * ales Ityn.

Pérque uices modò Persephone, modò filia clamat,

Clamat: & alternis nomen utrumque ciet.

Sed neque Persephone Cererem, nec filia matrem

Audit: & alternis nomen utrumque perit.

30 Vnâque, pastorem * uidisset, an arua colentem,

Vox erat: Hac gressus ecqua puella tulit?

* insula Syraculis adiacens, Sicilia pòte cò iuncta Virg. Aen. 3. extremo, ubi totum idè iter describitur.

* Aetnam.

Ἀπέραντον.

* Acragas

antè dictū.

Plin. 3. 8.

* præcipua,

q̄ cùm tri-

goni modo

ita sint, in-

sula Trinacria nomen

indiderunt.

* Progne. vi

de penult.

Met. 1. 6.

* si viderat.

487 *Iam color unus inest rebus: tenebrisq; teguntur*

Omnia, iam uigiles conticuere canes:

* supra r. *Alta iacet uasti super* ora Typhoëos Aetna:*

573. & Met. *Cuius anhelatis ignibus ardet humus:*

5.3.45. Hūc *Illic accendit geminas pro lampade pinus:*

Aetnae sub- *Hinc Cereus sacris nunc quoque teda datur.*

sternit Vir.

Est specus exesi structura pumicis asper,

Aen.3.

Non homini facilis, non adeunda fera:

Quò simulac uenit, frenatos curribus angues

Iunxit: & aequoras sicca pererrat aquas.

* proxima *Effugit ad Syrteis: & te * Zanclea Charybdis:*

Messana, q̄
antea à lito
ris obliqui-
tate zancle
dicta.

*Et uos * Nisæi naufraga monstra canes:*

* Scilla Nisi.

Virg. Buc.

6.75.

* positam in
Isthmo, &
cinctâ duo-
bus sinib⁹.

* Eras. ada.

1462.

ἀγίλατος

νήσα.

*Nadriacūmq; patens late, * bimaremq; Corinthum:*

Sic uenit ad potus, Attica terra, tuos. Sōō.

Hic primūm gelido sedit mæstissima saxo:

Illud Cecropidae nunc quoque triste uocant.*

* positam in
Isthmo, &
cinctâ duo-
bus sinib⁹.

Sub Ioue durauit multis immota diebus,

Et lunæ patiens, & pluuiialis aquæ.

* Eras. ada.

1462.

ἀγίλατος

νήσα.

Fors sua cuiq; loco est, qui nunc Cerealis Eleusis

Dicitur, hic Celei rura fuere senis.

Ille domum glandes, excussaq; mora rubetis

Portat, & arsuris arida ligna focis.

Filia parua duas redigebat monte capellas:

Et tener in cunis filius æger erat.

Mater, ait uirgo (mota est dea nomine matris)

Quid facis in solis incommitata locis?

* glandes,
mora, & li-
gna.

Perstitit & senior, quamuis onus urget: & orat*

Tecta sue subeat quantulacunque casa.

Ille negat: simularat anum: mitraq; capillos

Presserat, instanti talia dicta refert:

Sospes eas, semperq; parens: mihi filia rapta est.

Heu melior quanto fors tua sorte mea est!

Dixit: & * ut lacrima (neq; enim lacrimare deorum § 19

Decidit in tepidos lucida gutta sinus.

est) * initar lacrima & eius loco.

Flent pariter molles animis uirgōq; senexq;

E quibus hæc iusti uerba fuere senis:

Sic tibi, quam raptam quæris, sit filia sospes:

Surge: nec exigua despice tecta casa.

Cui dea sic inquit, Scisti, * qua cogere posses:

* cuius mentione & nomine, nempe filia.

Seq; leuat saxo: subsequiturq; senem.

Dux comiti narrat quam sit sibi filius æger:

Nec capiat somnos: inuigiletq; malis.

Illa soporiferum paruos initura penates

Colligit agresti lene papauer humo.

Dum legit, oblito fertur gustasse palato:

Longamq; imprudens exsoluisse famem.

Quæ quia principio posuit ieiunia noctis:

Ieiuniū vsq; ad primam noctem.

Tempus habent mensæ sidera uisa sibi.

Limen ut intrauit, luctus uidet omnia plena:

Iam spes in puero nulla salutis erat.

Matre salutata (mater Menalina uocatur)

Iungere dignata est os puerile suo.

Pallor abit: subitâsque uident in corpores uires:

Tantus cælesti uenit ab ore uigor.

Tota domus læta est, hoc est materq; patérq;

Natâq; tres illi tota fuere domus.

Mox epulas ponunt, liquefacta coagula lacte,

* aurei coloris. Plin. 21. 15.

Pomâq; & in ceris * aurea mella suis.

Abstinet alma Ceres: somnâq; papauera caussas

Dat tibi cum tepido lacte bibenda, puer.

Noctis erat medium, placidâq; silentia somni:

Triptoleimum gremio sustulit illa suo:

Terq; manu permulsit eum: tria carmina dixit,

Carmina mortali non referenda sono:

550.

Inq;

551 Inq; fisco corpus pueri uiuente fauilla

Obruit, humanum purget ut ignis onus.

* pia suo & Excutitur somno stultè * pia mater: & amens,
pueri malo.

Quid facis? exclamat: membrâq; ab igne rapit.

Cui dea, Dum non es dixit, scelerata, fuisti:

Irrita materno sunt mea dona metu.

Iste quidem mortalis erit: sed primus arabit,

Et seret, & culta * præmia tollet humo.

* metet.
* adscendit
currum, cui
iuncti erant
dracones
alati.

Dixit: & egrediens nubem trahit: inque * dracones

Transit: & alifero tollitur axe Ceres.

Sunion * expositum, Piræaque tuta recessu

Linqvit, & in dextrum quæ iacet ora latus.

* proiectû,
exporrectû
in mari
promonto-
rium.

Hinc init Aegæum, quo Cycladas adspicit omnes,

Ioniûmq; capax, Icariumque legit:

Pérque urbes Asiæ longum petit Hellepontum:

Diuersumque locis alta pererrat iter.

Nam modo turilegos Arabas, modo despicit Indos:

* Aethiopia.

Hinc Libs, hinc Meroë, * siccâque terra subest.

Nûc adit Hesperios, Rhenum, Rhodanûq; Padûq;

Tèque future parens Tibri potentis aquæ.

Quò seror: immensum est erratas dicere terras:

Præteritus Cereri nullus in orbe locus.

Errat & in cælo: liquidique immunia ponti

* Arctico.

Alloquitur * gelido proxima signa polo.

Parrhasides stellæ (namque omnia nosse potestis:

Aequoreas nunquam cùm subeatis aquas)

Persephonen natam miseræ monstrate parenti.

Dixerat: huic Helice talia uerba refert,

Crimine nox uacua est. Solem de uirgine rapta

Consule, qui latè facta diurna uidet.

Sol aditus, Quam quæris, ait, ne uana labores,

Nupta Iouis fratri tertia regna tenet.

Quæta diu secum, sic est affata Tonantem:

Maximâque in uultu signa dolentis erant.

Si memor es, * de quo mihi sit Proserpina nata,

Dimidium curæ debet habere tuæ.

5 Orbe pererrato, sola est iniuria facti

Cognita, commissi præmia raptor habet.

At neque Persephone digna est prædone marito:

Nec gener hoc nobis more parandus erat.

Quid grauius uictore * Gyge captiua tulissim,

10 Quam nunc te cæli septra tenente tuli?

Verum impune ferati nos hæc patiemur inultæ:

Reddat, & emendet facta priora nouis.

Iupiter hanc lenit: factumq; excusat amore:

Nec gener est nobis ille pudendus, ait.

15 Non ego nobilior: posita est mihi regia cælo:

Possidet alter aquas: alter inane Chaos.

Sed si fortè tibi non est mutabile pectus,

Statq; semel iuncti rumpere uincla tori,

Hoc quoque tentemus, siquidem ieiunia remansit:

20 Sin minus, Inferni coniugis uxor erit.

Tartara, iussus adit sumptis Caducifer alis:

Speq; redit citius, uisâque certa refert.

Rapta tribus, dixit, soluit ieiunia * granis,

* Punica quæ in lento cortice poma tegunt.

25 Non secus indoluit, quàm si modò rapta fuisset,

Mæsta parens: longa uixque refecta mora est.

Ait, * Ita nec nobis cælum est habitabile, dixit:

Tartarea recipi me quoque ualle iube.

Et factura fuit: pactus nisi Iupiter esset,

30 * Bis tribus ut cælo mensibus illa foret.

Tunc denum uultumq; Ceres, animumq; recepit:

Imposuitq; suæ spicea ferta comæ:

583

* Eadem fe-
rè & latius
Met. 5. 504.

* frater Bria-
rei. intelli-
git ex eo èt
cæteros Gy-
gantes.

600.

* nempe ab
Acalapho.
vnde is a Ce-
rere comu-
tatus in Bu-
bonè. Meta.
5. 523.

* Granata.
Plin.

* si illam cæ-
lo excludis.

* senis quo-
tannis. hoc
fictû, q; luna
æque diu su-
perius & in-
ferius hemi-
sphærium
illulret.

615 Largaq; prouenit cessatis mēsis in aruis:

Et uix congestas area cepit opes.

Alba decent Cererem: uestes Cerealibus albas

Sumite: nunc pulli uelleris usus abest.

Occupat Aprilis Idus cognomine Victor

Iuppiter: hac illi sunt * data templa die.

Hac quoque, ni fallor, populo dignissima nostro

* Atria libertas coepit habere sua.

Luce secutura tutos pete, nauita, portus:

Ventus ab occasu grandine * mixtus erit.

Sit licet, & fuerit, tamen hac * Mutinensia Caesar

Grandine militia contudit arma sua.

Tertia post Veneris cum lux surrexerit Idus:

Pontifices forda sacra litate boue.

Forda * ferens bos est secundaq; dicta ferendo:

Hinc etiam Letus nomen habere putant.

Nūc grauidū pecus est: grauidæ quoq; semine terræ:

Telluri plenæ uictima plena datur.

* pro nume Pars cadit arce Iouis: * terdenas curia uaccas

ro curiarū,
quæ erant
triginta.

Accipit, & largo sparsa cruore madet.

Ast ubi uisceribus uitulos rapuere ministri,

Sectaq; fumosis exta dedere focis,

Ignem cremat uitulos, quæ natu maxima * uirgo est:

* Pallilub^o.

* Luce Palis populos purget ut ille cinis.

Rege Numa, fructu non respondente labori,

Irrita decepti uota colentis erant.

* occupato.
steriles aue
næ domina
bantur.

Nam modò siccus erat gelidis aquilombus annus:

Nunc ager assidua luxuriabat aqua.

* immatu-
ros & per-
niciosos pa-
riēti, ut pro-
priè & tra-
sate sumat-
tur.

Sæpe Ceres primis dominum fallebat in herbis,

Et leuis * obsesso stabat auena solo:

Et pecus ante diem partus edebat * acerbos:

Agnaq; nascendo sæpe necabat ouem.

Silua uetus nullaque diu uiolata securi

Stabat, * Mœnatio sacra relicta Deo.

Ille dabat tacitis animo responsa quieto

650. Noctibus, hic geminas rex Numa mactat oues.

5 Prima cadit Fauno: leni cadit altera Somno.

Sternitur in duro uellus utrunque solo.

Bis caput intonsum fontana spargitur unda:

Bis sua faginea tempora fronde tegit.

Vsus abest Veneris: nec fas, animalia mensis

10 Ponere: nec digitis anulus ullus inest.

Vesper ubi est, tetctum supra noua uellera corpus

Ponit, adorato per * sua uerba deo.

Interea placidam redimita papauere frontem

Nox uenit: & secum somnia nigra trahit.

15 Faunus adest: ouiumque premens pede uellera * duro,

Edidit à dextro talia uerba toro:

Morte bouum tibi, rex, tellus placanda duarum:

Det sacris animas una necata duas.

Excutitur terrore quies: Numa uisa reuoluit:

20 Et secum ambages, cæcæque uisa refert.

Expedit errantem nemori gratissima * coniux:

Et dixit, Grauidæ posceris extra bouis.

Exta bouis grauidæ dantur: secundior annus

Prouenit: & fructum terra pecusque ferunt.

25 Hanc quondam * Cytherea diem properantius ire

Iussit & admissos præcipitauit equos,

Vt titulum imperij quam primum luce sequenti

Augusto iuueni prospera * bella darent.

Sed iam præteritas ubi quartus lucifer Idus

30 Respicit, hac Hyades * Dorida nocte tenent.

Tertia post Hyadas cum lux erit orta remotas,

Carcere partitos circus habebit equos.

947

* Fauno, è
Mœnatio Ar
cadiæ m.e-
rat autè fil-
ua in Auen
tino.

* congrua
ipsi & pro-
pria.

* corneo. est
enim pedi-
bus capri-
nis.

* Egeria. fu.
3. 275.

* Venus, cui
mêsis facer,
quæq; præ-
est Iuliæ fa-
milie.

* in obsidio
ne Mutinen
si mortuo
utroq; cõs.
* Mare, nem-
pe occiden-
tes.
Ludi Circẽ
ses.

679 Cur igitur missæ iunctis ardentia tedis
 Terga ferant uulpes:caussa docenda mihi est.
 Frigida Carseolis nec oliuis apta ferendis
 Terra, sed ad segetes ingeniosus ager.
 Hac ego Pelignos natalia rura petebam
 Parua, sed assiduis humida semper aquis.
 Hospitis antiqui solitas intrauimus ædes:

*defuncti di
 urno labo-
 re.

Dempserat*emeritis iam iugâ Phœbus equis.
 Is mihi multa quidem, sed & hæc narrare solebat,
 Vnde meum præsens instrueretur opus.
 Hoc, ait, in campo (campumque ostendit) habebat
 Rus breue cum duro parca colona uiro.

*percolebat Ille suam*peragebat humum, siue usus aratri,
 Seu curuæ falcis, siue bidentis erat.
 Hæc modò uerrebant stantem tibicine uillam:

Nunc matris plumis oua fouenda dabat.
 Aut uirides maluas, aut fungos colligit albos:
 Aut humilem grato calfacit igne focum.
 Et tamen assiduis exercet brachia telis:

Aduersusque minas frigoris arma parat.
 Filius huius erat primo lasciuus in æuo:

700. Addideratque annos ad duo lustra duos.
 Is capit extremi uulpem coualle salicti:
 Abstulerat multas illa* cohortis aues.

*locus est vil
 la, qui galli
 nas alialque
 cohortales
 aues coër-
 cet. Var. 3-3.

Captiuam stipula, scenoque inuoluit: & ignes
 Admouet: urentes effugit illa manus.

Qua fugit, incendit uestitos messibus agros:
 Damnosis uires ignibus aura dabat.

Factum abiit: monimenta manent: nam dicere certam
 Nunc quoque lex uulpem Carseolana uetat.

Vtque luat pœnas genus hoc, Cerealibus ardet:
 Quoque modo segetes perdidit, ipsa perit.

Proxima cū ueniet terras uisura patentes

*Memnonis in roseis lutea mater equis,

De*duce lanigeri pecoris qui perdidit Hellen

Sol abit:egresso* uictima maior adest.

5 Vacca sit an taurus, non est cognoscere promptum:

Pars prior apparet: posteriora latent.

Seu tamen est taurus, siue hoc est femina signum,

Iunone inuita* munus amoris habet,

Nox abiit: oriturque aurora: Palilia poscor.

10 Non poscor frustra, si fauet alma Pales.

Alma Pales faueas pastoria sacra canenti:

Prosequor officio si tua facta meo.

Certè ego de* uitulo cinerem stipulamq; fabalem

Sæpe tuli plena* februa tosta manu.

15 Certè ego transilij positas ter in ordine flammæ:

Vdæque rorales laurea* misit aquas.

Mota dea est, operique fauet: naualibus exit

Puppis: habent uentos iam mea uela suos.

I, pete uirginea populus suffimen ab ara:

20 Vesta dabit: Veste munere purus eris.

Sanguis e qui suffimen erit, uitulique fauilla:

Tertia res duræ culmen inane fabæ.

Pastor eues saturas ad prima crepuscula lustret:

Vnda prius spargat, uirgæque uerrat humum.

25 Frondibus, & fixis decorentur ouilia ramis:

Et tegat ornatas longa corona fores.

Cœrulei fiant* puro de sulfure sumi:

Tactæque fumanti sulfure balet ouis.

Vre mares oleas, sedamq; *herbasq; Sabinas:

30 Et crepet in medijs laurus adusta focis.

Libaq; de milio* milij fiscella sequatur:

Rustica præcipue est hoc dea leta cibo.

711

* Aurora
* ariete. lib.
3.870.

*taurus. Vir
gi. Georg. 2.
146.

*relata inter
sidera, uel
ob uetã Eu
ropã. in fin.
2. Metã. uel
causã Ius.
in fine 1. Me
tam.

*dies poscit
ut describã
Pal.

*sup. 637.
*piamina l.
2, 19.

* adipsit
me & expia
uit.

Sacra Pali.

* vt omnia
sint pura.

* uiuo. Plin.
35. 12.

* l. 1, 343.

*milio ple
na, sic
mox, fiscina
frondis

Adde

743 Adde dapes in utrumque suas: dapibusque resectis
Siluicolam tepido lacte precare Palem.

Consule, dic, pariter pecori, pecorisque magistris:
Effugiat stabulis noxa repulsa meis.

* iis, quæ e-
nascuntur lo-
co publicè
dedicato.

* vbi mor-
tui combu-
sti sunt & se-
pulti.

* quamdiu
grando ca-
dit, & vsque
eodum se re-
mittat.

* quibus vul-
tum A&æo
nis aqua
perfudit.

Met. 3. 190.
alij vasa in-
telligunt.

* pauciores.

* raptarum
ouium, vel,
velleræ spo-
liata suo fa-
cto, vt Plau-
loquitur.

* Singulis
annis. Sic
ad verbum
singula ver-
ba.

Siue * sacro pau, sed iue sub arbore sacra,
Pabulæque è * bustis inscia carpsit ouis:

Si nemus intraui uctitum, nostrisue fugate
Sunt oculis nymphae, semicaperque deus:

Si mea falx ramo lucum spoliavit opaco,
Vnde data est agræ fiscina frondis oui:

Da ueniam culpæ: nec, dum * de grandinat, obsit
Agresti fano supposuisse pecus.

Ne noceat turbasse lacus: ignoscite nymphae,
Mota quòd obscuras ungula fecit aquas.

Tu dea pro nobis fontes, fontanæque placa
Numina, tu sparsos per nemus omne deos.

Nec Dryadas, nec nos uideamus * labra Dianæ:
Nec Faunum, medio cum premit arua die.

Pelle procul morbos: ualeant hominesque, gregesque:
Et ualeant uigiles, prouida turba, canes.

Néue * minùs multas redigam, quàm mane fuerunt:
Néue gemam referens uellera * rapta lupo.

Ab sit iniqua fames: herbae, frondesque supersint,
Quæque lauent artus, quæque bibantur, aque.

Vbera plena præmam: refrat mihi caseus era:
Dentque uiam liquido uimina rara sero.

Sitq; salax aries: conceptæque femina coniux
Reddat: & in stabulis multa sit agna meis.

Lanæque proueniat nullas læsura puellas
Mollis, & ad teneras quamlibet apta manus.

Que præcor eueniant: & nos faciamus * ad annum
Pastorum dominæ grandia liba Pali.

His dea placanda est: hæc tu conuersus ad ortus

775

Dic quater: & uiuo perluc rore manus.

Dum licet, apposita ueluti craterè camella

* Lac niueum potes, purpureamque saram.

5 Moxq; per ardentès stipulè crepitanis aceros

Traijcias celeri strenua membra pede.

Expositus mos est, moris mihi restat origo.

* Turba facit dubium: cœptaque nostra * tenet.

Omnia purgat edax ignis, uitiūq; metalli

10 Excoquit: idcirco cum duce purgat oues.

An, quia cunctarum contraria semina rerum

Sunt duo, discordes ignis & unda dei,

Iunxerunt elementa patres: aptūq; putarunt

Ignibus, & sparsa tangere corpus aqua.

15 An, quòd in his uitæ causa est, hæc * perdidit exsul:

* His noua fit coniux: hæc duo magna putant.

(Vix equidem credo) sunt qui * Phæthonta referri

Credant, & nimias * Deucalionis aquas.

Pars quoque, cum saxis pastores saxa ferebant,

20 Scintillam subito profiluisse ferunt.

Prima quidem perijt: stipulis excepta secunda est:

Hoc argumentum flamma Palilis habet.

An magis hunc morem pietas Aeneia fecit,

Innocuum uicto cui dedit * ignis iter?

25 Hoc tamen est uero propius: cum condita Roma est,

Transferri iussos in noua tecta lares:

Mutantēque domum tectis agrestibus ignem,

Et * cessaturæ supposuisse casæ:

Per flammās salisse pecus: salisse colonos:

30 Quod fit natali nunc quoque, Roma tuo.

Ipsè * locum uati casus facit, urbis origo

Venit: ades factis magne Quirine tuis.

* Duranicā, id est, rufam potio- nem appel- lat Fest⁹ lac commistum sapa.

Ignis Pali- lis causæ.

* originum multitudine & varietas.

* impedit. sic Met.

* cum ipsi interdicatur aqua & igni.

* hæc offe- runt nouæ nuptæ. vide Festū in A- qua, & in Face.

* Metam. 2. 180.

* Metam. 1. 290.

* Virg. Aen.

632.

800.

* quæ alio- qui deferen- da sit vacua & iuitura.

* occasione describendi originem urbis.

807 Iam luerat poenas * frater Numitoris, & omne
 Pastorum gemino sub duce uulgius erat.
 * lib. 3. 67. Contrahere agrestes, & moenia ponere * utriq;
 * uterque sta Conuenit. ambigitur moenia ponat uter.
 tuit. Nil opus est dixit certamine, Romulus, ullo:
 * augurij Magna fides * auium est: experiamur aues,
 Res placet: alter init nemorosi saxa Palati:
 Alter Auentinum mane cacumen init.
 Ritus condē Sex Remus, hic uolucres bis sex uidet ordine: pacto
 darū urbiū. Statur: & arbitrium Romulus urbis habet. 10
 Apta dies legitur, qua moenia signet aratro.
 * in eandem Sacra Palis * subcrant: inde mouetur opus.
 diem incide Fossa fit * ad solidum: * fruges iaciuntur in ima:
 rant. Et de uicino * terra petita solo.
 * ad terram Fossa repletur humo: plenaque imponitur ara: 15
 usque firmā Et nouus accenso fungitur igne focus.
 & pondere Inde premens stiuam designat moenia sulco:
 non subsidē Alba iugum niueo cum boue uacca tulit:
 tem. * primitias Vox fuit hæc regis, Condenti Iupiter urbem,
 rerum. Plu- Et genitor Mauors, Vestaque mater adesi. 20
 tarch. * vel ad ur- Quosque pium est adhibere deos, aduertite cuncti:
 bis potētiā Auspicibus uobis hoc mihi surgat opus.
 pertinet, vel Longa sit huic ætas, dominaeque potentia terræ:
 ad retinen- Sitque sub hac oriens, occiduusque dies.
 dam patriæ Ille precabatur. tonitru dedit omnia * Leuo 25
 charitatem. Iupiter: & leuo fulmina missa polo.
 * prospero: Augurio leti iaciunt fundamina ciues:
 quod læua Et nouus exiguo tempore murus erat.
 mundi parte ortus sit. Plin. Hoc Celer urget opus: quem Romulus ipse uocarat: 30
 Sintque Celer curæ dixerat ista tue.
 Nēue quis aut muros, aut factam uomere fossam
 Transeat: audentem talia dede neci.

Quod Remus ignorans humiles; contemnere muros

Cœpit: & His populus, dicere, tutus erit?

Nec mora transfili; retro Celer occupat ausum:

Ille premit duram sanguinolentus humum.

5 Hec ubi rex didicit: lacrimas introrsus obortas

Deorat: & clausum pectore uulnus habet.

Flere palam non uult: exemplaque fortia seruat:

Sicque meos muros transeat hostis, ait.

Dat tamen exsequias: nec iam suspendere fletum

10 Sustinet: & pietas dissimulata patet.

Osculâque applicuit posito suprema feretro:

Atque ait, Inuito frater adempte uale.

Arsurôsque artus unxit: fecere quod ille

Faustulus, & mæstas Acca soluta comas.

15 Tunc iuuenes nondum *facti sicuere Quirites:

Vltima plorato subdita flamma rogo est.

Vrbs oritur (quis tunc hoc illi credere posset?)

Victorem terris impositura pedem.

Cuncta regas: & sis sub magno Cesare semper:

Sæpe etiam plures nominis huius habe.

20 Et quoties steteris domito sublimis in orbe,

Omnia sint humeris inferiora tuis

Dicta Pales nobis: idem uinalia dicam:

Vna tamen media est inter utramque dies.

Numina uulgares Veneris celebrate puellæ:

25 Multa professarum quæstibus apta Venus.

Poscite ture dato formam, populique fauorem:

Poscite blanditias, dignâque uerba ioco.

Cumque sua domina date grata sisymbria myrto:

30 Textâque composita iuncea uincla rosa.

Templa frequentari Collinæ proxima portæ

Nunc decet: a * Siculo nomina colle tenet,

850.

* facti demum
cū Tatius p
ceteret fœ-
dus cū Ro-
manis, & ad
populorum
communio-
nem Sabini
ab vrbe sua,
Curib⁹, Qui
ritum nomē
afferrent.

Veneri Ery-
cinæ merce-
trices sacri-
ficant.

* ab Eryce
Siciliæ mon-
te, Veneri fa-
cro.

871 Vtq; Syracusas * Arethufidas abstulit armis!

* à fonte
Arethufa,
de quo Met.
5.v.633.
* Anno v.c.
542.
vinalia.

* Claudius, & bello te quoque cepit, Eryx,
Carmine uiuacis Venus est translata Sibyllæ,
Inq; suæ stirpis maluit urbe coli.

Cur igitur festum Veneris Vinalia dicant,
Queritis: & quare sit Iouis ista dies.

Turnus, an Aeneas Latiae gener esset Amatae
Bellum erat: Etruscas Turnus adorat opes.
Clarus erat, sumptisque ferox Mezentius armis:
Et uel equo magnus, uel pede maior erat.

Quem Retuli Turnusq; suis adsciscere tentant
Partibus. hæc contra dux ita Tuscus ait:
Stat mihi non paruo uirtus mea, uulnera testor,

Armâq; quæ sparsi sanguine sæpe meo.

Qui petis auxilium, non grandia diuide mecum
Præmia de lacubus proxima * musta tuis.

Nulla mora est operæ: uestrû dare: uincere nostrum.

Quàm uelit Aeneas ista negata mihi!

Annuerant Rutuli. Mezentius induit arma.

Induit Aeneas: alloquiturq; Iouem:

Hostica Tyrrheno uota est uindemia regi,

Iupiter è Latio palmite musta feres.

Vota ualent meliora, cadit Mezentius ingens:

* Atque indignanti pectore plangit humum.

Venerat Autumnus calcatis sordidus uuis:

Redduntur merito debita uina Ioui.

Dicta dies hinc est uenalia. Iupiter illa

Vendicat: & festis gaudet inesse suis.

Sed ubi, quæ restent, luces Aprilis habebit,

In medio cursu tempora ueris erunt.

Et frustra * pecudem queres Athamantidos Helles!

Signâq; dant imbres: * exoriturq; * canis.

Mediû ver.
* occidètem
heliacè.
* colmicè.
* q. est pro-
pe Taurun.
Macrol.

Hæc mihi Nomento Romam cum luce redirem,

Obstitit in media candida turba uia.

Flamen in antiquæ lucum Rubiginis ibat,
Extæ * canis flammis, exta daturus ouis.

Protinus accessi, ritus ne nescius essem

Edidit hæc flamen uerba, Quirine, tuus:

Aspera rubigo parcas cerealibus herbis:

Et * tremat in summa lene cacumen humo.

Tu sata sideribus cæli nutrita secundis

Crescere dum fiant falcibus apta, sinas.

Vis tua non leuis est, quæ tu frumenta notasti,

Mæstus in amissis illa colonus habet.

Nec uenti tantum Cereri nocuere, nec imbres,

Nec sic marmoreo pallet adusta gelu,

Quantum, si culmos Titan incalfacit udos:

Tunc locus est iræ diua timenda tuæ.

Parce precor: scabrâsque manus à me sibus aufer:

Nèue noce cultis: posse nocere sat est.

Nec teneras segetes, sed durum amplectere ferrum:

Quòdque potest alios perdere, perde prior.

Vtilius gladios, & tela nocentia carpes.

Nil opus est illis: otia mundus agat.

Sarcula nunc, durûsque bidens, & uomer aduncus

Ruris opes ^{intant} inquinat arma situs.

Conatûsque aliquis uagina ducere ferrum,

Adstrictum longa sentiat esse mora.

At tu ne uiola Cererem: semperque colonus

Absenti possit soluere uota tibi.

Dixerat: à dextra uillis mantile solutis

· Cùmque meri patera turis acerra fuit.

Tura focis, uinumque dedit, fibrâsque bidentis:

Turpiâque obscene uidimus exta canis.

Rubigalia
Rubigo deo
sacrum.

* ad placan
dû canē cæ-
lestē calore
suo noxium
frugibus.

* agitatio
auertit ru-
biginem.

x niteant.

935 Tum mihi, cur detur sacris noua uictima quæris:

(Quæsieram) caussam percipe flamen ait:

Est canis (Icarium dicunt) quo sidere moto

Tosta sitit tellus: præcipitûrque; seges.

Pro cane sidereo canis hic imponitur aræ:

Et, quare fiat, nil, nisi nomen, habet.

* Ita vide-
tur Priamû
nominare.
Floralia.

Cum * Phrygis Assaraci Tithonia fratre relicto

Sustulit immenso ter iubar orbe suum,

Mille uenit uarijs florum dea nexa coronis:

Scena ioci morem liberioris habet.

Exit & in Maias festum florale Kalendas:

* Aug. Sup.
cognatam
Vesta tuere
caput.

Tunc repetam: nunc me grandius urget opus.

In Palatio
postremum
habitaui

Auferet Vesta diem: * cognati Vesta recepta est

Augustus,
vdi templû
Appollinis,
& Vestræ.

Limine: sic iusti constituere patres.

Phœbus habet partem: Vestæ pars altera cecidit:

Quod superest illis, tertius ipse tenet. 950.

Stete Palatinæ laurus: prætextæque quercu

Stet domus: æternos * treis habet una deos. 952.

FAST.

P. OVIDII NASONIS

FASTORVM LIBER V.

Q^ueritis unde putem Maio data nomina mensi:
Non satis est liquidò cognita caussa mihi.

Vt stat, & incertus qua sit sibi nescit eundum,

Cùm uidet ex omni parte uiator iter,

Sic, quia posse datur diuersas reddere caussas:

Quò strar ignoror: copiamq; ipsa nocet.

Dicite quæ fontes * Aganippidos Hippocrenes

10 Grata * Medusæ signa tenetis equi.

Dissensere deæ: quarum Polyhymnia cœpit

Prima: silent aliæ: dictaq; mente notant.

Post chaos, ut primū data sunt * tria corpora mūdo,

Inquæ nouas species omne recessit opus,

15 Pondere terra suo subsedit, & æquora traxit:

At cœlum leuitas in loca summa tulit.

Sol quoque cum stellis nulla grauitate retentus,

Et uos lunares exiluistis equi.

Sed neque terra diu cœlo, neque cetera Phœbo

20 Sidera sedebant: par erat omnis honor.

Sæpe aliquis solio, quod tu Saturne tenebas,

Ausus de media plebe sedere deus.

Et latus Oceano quisquam deus aduena iunxit:

Tethys & extremo sæpe recepta loco est.

25 Donec Honor, placidòq; decens Reuerentia uultu:

Corpora legitimis imposuere toris.

Hinc sata Maestas: quæ mundum temperat omnem:

Quaque die partu est edita, magna fuit.

Nec mora: confedit medio sublimis olympo:

30 Aurea purpureo conspicienda sinu.

Consedere simul pudor & Metus: omne uideres

Numen ad hanc uultus composuisse suos.

Maius à ma
iestate.

* pro genti-
li accipien-
dū, cūm A-
ganippe, &
Hippocre-
ne diuersi
sint fontes
in Helicōe.
* Meta. 4. v.
786.

* tanquam
ignis sit su-
pra mundū:
aut cæli no-
mine aerē,
& ætherem
comprehen-
dit.

Honoris &
Reuerentiæ
cōnubium,
filia Maie-
stas.

31 Protinus intrauit mentes suspectus honorum:

Fit pretium dignis: nec sibi quisque placet.

Hic status in caelo multos permansit in annos:

Dum * senior fatis excidit arce deus.

* Saturnus
regno cie-
tus a filio.

Terra feros partus immania monstra Gigantes

Edidit, aufuros in Iouis ire domum.

Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues:

Atque ait, In magnos arma mouete deos.

Extruere hi montes ad sidera summa parabant,

Et magnum bello * sollicitare Iouem.

* mouendo
eiicere, ex-
flu
lem facere,
citare solo.
Fest.

* montes ad
sidera sum-
ma paratos.

Maiestatis
vfus.

Fulmina de caeli iaculatus Iupiter arce,

Vertit in auctores * pondera uasta suos.

His bene Maiestas armis defensa deorum

Restat: & ex illo tempore culta manet.

Asidet inde Ioui: Iouis est fidiſſima custos:

Et praestat sine ui scepra tenenda Ioui.

Venit & in terras: coluerunt Romulus illam,

Et Numa: mox alij, tempore quisque suo.

Illa patres in honore suo, matresque tuetur:

§. Illa comes pueris, uirginibusque uenit.

Illa datos fasces commendat, eburque curule:

Illa coronatis alta triumphat equis.

Finierat uoces Polyhymnia, dicta probarunt

Clioque, & curue scita Thaleia lyrae.

Excipit Vranie: fecere silentia cunctae:

Et uox audiri nulla, nisi illa, potest.

ii. origo
Maij à ma-
ioribus na-
tu.

Magna fuit quondam capitis reuerentia canit:

Inque suo pretio ruga senilis erat.

Martis opus iuuenes, animosaque bella gerebant:

Et pro dis aderant in statione suis.

Viribus illa minor, nec habendis utilis armis

Consilio patriæ saepe ferebat opem.

Nec nisi post annos patuit tunc curia seros:

Nomen & ætatis mite * senatus habet.

Iura dabat populo senior: finitæque certis

* Legibus est ætas, unde petatur honos.

Et medius iuuenum non indignantibus ipsis

Ibat: & interior, si comes unus erat.

Verba quis auderet coram sene digna rubore

Dicere? censuram longa senectæ dabat.

Romulus hoc uidit: selecta que corpora patres

10 Dixit ad hoc urbis summa relata nouæ est.

Hinc sua maiores tribuisse uocabula Maio

* Tangor, & ætati consuluisse suæ.

Et Numitor dixisse potest, Da Romule menssem

Hunc senibus, nec auum * sustinuisse nepos.

15 Nec leue propositi pignus successit * honoris:

Iunius à iuuenum nomine dictus adest.

Tunc sic neglectos hederæ redimta capillos,

Prima sui coepit Calliopeia chori.

20 Duxerat Oceanus quondam Titanida Tethim:

Qui terram liquidis, quæ patet, ambit aquis.

Hinc sata Pleione cum cœlifero Atlante

Iungitur, ut fama est: Pleyadæque parit.

Quarum Maia suas forma superasse sorores

Traditur, & summo concubuisse Ioui.

25 Hæc enixa iugo cupressiferæ Cyllenes

* Aetherium uolucris qui pede carpit iter.

Arcades hunc, Ladonque rapax, & Menalus ingens

Rite colunt, * luna credita terra prior.

30 Exsul ab Arcadia Latios Euander in agros

Venerat: impositos attuleratque deos.

Hic, ubi nunc Roma est, orbis caput, arbor, & herba,

Et pauca pecudes, & casa rara fuit.

63

* unde &

Græcis

μαία.

* Post Papi-

rij factū an-

te viginti &

quinque an-

nos nemo

ingrediebatur

Senatū.

* Ratione

quadam mo-

uor.

* restitisse il-

li recusando,

sed obiectus esse.

* habiti se-

nioribus.

III. origo à

Maia.

* Mercuriū,

* unde Ar-

cades.

πρωϊλα-

μαία.

95. Quò postquam uentum est, Consistite * præscia ma-
 * Carmen- Nam locus imperij rus erit istud, ait. ter.)
 tis. lib. 1. 5. Et matri, & uati paret Nonacrius heros:

Inque peregrina constitit hospes humo.

Sacrâq; multa quidem, sed Fauni prima bicornis. 8
 Has docuit gentes, * Alipedisq; dei. 100.

Semicaper coleris * cincturis Faune Lupercis:

Cùm lustrant celebres uellera secta uias.

At tu materno donasti nomine mensem,

Inuentor curus, furibus apte, fidas.

Nec pietas hæc prima tua est: septena putaris

Pleiadum numero fila dedisse lyæ.

Hæc quoque desiderat: laudata est uoce fororum.

Quid faciam? turbæ pars habet omnis * idem.

Gratia Pieridum nobis æqualiter adsit:

Nullaq; laudetur plusue, minusue mihi.

Ab Ioue surgat opus: prima mihi nocte uidenda

Stella est in cunis officiosa Iouis.

* heliace. vi * Nascitur * Oleniæ sidus pluuiiale Capelle:

Illa dati cælum præmia lætis habet.

Nais Amalthea, Cretæa nobilis Ida,

Dicitur in siluis oculuisse Iouem.

Hæc fuit hædorum mater formosa duorum

* Inter Dictæos conspicienda greges:

Cornibus æris, atq; in sua terga recuruis:

Vbere, quod nutrix posset habere Iouis.

Lac dabat illa deo: sed fregit in arbore cornu:

Truncaq; dimidia parte decoris erat.

Sustulit hoc nymphe: cœmixitq; decentibus herbis:

Et plenum pomis ad Iouis ora tulit.

Ille ubi res cœli tenuit, solioq; paterno

Sedit, & inuictus nil Ioue maius erat,

vers. 88.

cincturis

* i. succin-
 -dis, quod
 scholiõ pro
 vero alij sub
 stituunt, o-
 pem. thesin
 antiquam
 etiã ab Ho-
 ratio vsita-
 tam non vi-
 dentes.

* cuiq; nar-
 rationi tan-
 tundẽ inest
 lucis & ve-
 ritatis.

* heliace. vi
 de Colum.
 qui hunc
 diem & Au-
 strinũ dicit,
 & adferre
 secum plu-
 uias.
 * ab Oleno
 Achaie op.
 Strab. 8.
 Capella si-
 dus.

Sidera nutricem, nutricis * fertile cornu

Fecit: quæ dominæ nunc quoq; nomen habent.

Præstitibus Matæ Laribus uidere Kalendæ

Aram constitui, paruaq; signa deum.

Vouerat illa quidem Curius: sed longa uetustas

Destruit: & saxo longa senectæ nocet.

Causa tamen positi fuerat cognominis illis:

Quod præstant oculis omnia tuta suis.

Stant quoq; pro nobis: & præsunt mœnibus urbis:

Et sunt præsentæ: auxiliumq; ferunt.

Et canis ante pedes saxo fabricatus eodem

Stabat: quæ standi cum Lare causâ fuit?

Seruat uterq; domum: domino quoq; fidus uterque:

Compita grata deo: compita grata cani.

Exagitant & Lar, & turba * Diana fures:

Peruigilantq; Lares: peruigilantq; canes.

Bina gemellorum quærebam signa deorum,

Viribus annosæ facta caduca moræ:

Mille Lares geniumq; * aucis, qui tradidit illos,

Vrbs * habet, & uici numina * trina colunt.

Quò seror? Augustus mensis mihi carminis huius

Ius habet: interea diua canenda Bona est.

Est moles natua loco: res nomina fecit:

Appellant saxum: pars bona montis ea est. 150.

Huic Remus insliterat frustra: quo tempore sitria

Prima Palatinæ regna dedistis * aues.

Templa patres illic oculos exosa uiriles

Leniter acclini constituere iugo.

Dedicat hæc ueteris Clausorum nominis * hæres,

Virgineo nullum corpore passa uirum.

Liua restituit, ne non imitata maritum

Esset, & ex omni parte secuta uirum.

127

* Cornucopia:

Larib⁹ præstitibus Romæ ara posita.* turba uenatrix, qb² Diana præest.

* Augusti, q Compitales Lares ornari bis in anno instituit, uernis floribus & æstiuis. Suet.

* loco duorum, qui antiquitate perierunt.

* singuli em vici geminos Lares colunt, & Augusti Genium. Bone Deæ templū.

* lib. 4. v. 314. de Claudia, de qua alibi.

h

4

Poster

159 *Postera cum roseam pulsis Hyperionis astris
In matutinis lampada tollet equis,*

* fulmina-
tor, ventus
spirans ab
occasu æsti-
uo.

*Frigidus * Argestes summas mulcebit aristas:
Candidaq; à Calabris uela dabuntur aquis.*

At simul inducent obscura crepuscula noctem,

* heliacè o-
rientur.

** Pars Hyadum toto de grege nulla latet.
Ora micant tauri septem radiantia flammis:*

Nauita quas Hyadas Graius ab imbre uocat.

Pars Bacchum nutrisse putat: pars credidit esse

Hyadum:
origo.

Tethyos has neptes, Oceanique senis.

Nondum stabat Atlas humeros oneratus olympo:

Cum satus est forma conspiciendus Hyas.

* Oceani &
Thetyos fi-
lia, Atlantis
uxor.

*Hunc stirps Oceani maturis nixibus * Aethra*

Edidit, & nymphas: sed prior ortus Hyas.

Dum noua lanugo est, pavidos formidine ceruos

Terret: & est illi præda benigna lepus.

At postquam uirtus annis adoleuit, in apros

Audet, & hirsutas comminus ire leas.

* Meta. 4. v.
662.

Dumq; petit latebras fetæ catulosque lænæ,

Ipse fuit Libyæ præda cruenta lææ.

* Pietas eaus
fa est cur
Hyades re-
latæ sint in
cælum, qui-
bus Hyas
dedit nomē

Mater Hyan, & Hyan mæstæ fleuere sorores,

*Ceruicemq; polo * suppositurus Atlas.*

Victus uterque parens tamen est pietate sororum:

** Illa dedit cælum: nomina fecit Hyas.*

* lib. 4. vers.
943. Florali-
a.

Mater ades florum ludis celebranda iocosis:

*Distulcram partes * mense priore tuas.*

* Aprilis fi-
nem, & ini-
tium Maij
habes.

Incipis Aprili: transis in tempora Maij:

*Alter te * fugiens, cum uenit, alter habet.*

* uerq; ver-
nus & flori-
bus frequēs.

Cum tua sint, cedantq; tibi confinia mensum,

*Conuenit in laud es * ille uel ille tuas.*

* Ludi Flo-
rales in cir-
cis celebra-
ri à fine A-
prilis.

** Circus in hunc exit, clamataq; palma theatris:*

Hoc quoq; cum circi munere carmen eat.

Ipsa doce quæ scis. hominum sententia fallax.

Optima tu proprij nominis auctor eris.

Sic ego. sic nostris respondit diua rogatis:

Dum loquitur, uernas afflat ab ore rosas.

Chloris eram, quæ Flora uocor: corrupta Latino

Nominis est nostri littera Græca sono.

Chloris eram Nymphæ* campi felicitis, ubi audis

Rem fortunatis antè fuisse uiris.

Quæ fuerit mihi forma, graue est narrare modestæ:

10 Sed generum matri repperit illa deum.

Ver erat: errabam: Zephyrus conspexit: abibam:

Insequitur: fugio: fortior ille fuit.

Et dederat fratri Boeras ius omne rapinæ,

Ausus* Erichthea præmia ferre domo.

15 Vim tamen emendat dando mihi nomina nuptæ:

Inque meo non est ulla querela toro.

Vere fruor semper: semper: nitidissimus annus:

Arbor habet frondes, patula semper humus.

Est mihi secundus dotalibus hortus in agris:

20 Aura fouet: liquidæ fonte rigatur aquæ.

Hunc meus impleuit generoso flore maritus:

Atque ait, Arbitrium tu dea floris habe.

Sæpe ego digestos uolui numerare colores:

Nec potui numero copia maior erat.

25 Roscida cum primùm folijs excussa pruina est,

Et uariæ radijs intepuere comæ,

Conueniunt pictis incinctæ uestibus Horæ:

Inq; leues calathos munera nostra legunt.

03 Protinus accedunt Charites: necluntque coronas,

Sertaque caelestes implicitura comas.

Prima per immensas sparsi noua semina gentes:

Vnius tellus ante coloris erat.

De Flora fa
bula.

*fortunata-
rum insula-
rum.

200.

* Orichyia.
Met. 6, v.
701.

223 Prima* Therapneo feci de sanguine florem:

Et manet in folio scripta querela suo.

*Lacedamo
nio nempe
Hyacinthi.
à Therapine
Laconiæ vi
co, Me. 10 v.
206.

Tu quoque nomen habes cultos Narcisse per hortos:
Infelix, quòd non* alter, & alter eras.

Quid* Crocon, aut Acin referam, Cinyràque creatū? 5

De quorum per me sanguine surgit honor.

*met. 3. v.
206. quòd
non fueris
duo, vt ama
res nò teip
fum, sed aliū
tibi similem
& te quasi
alterum.

Mars quoque, si nescis, per nostras editus artes.

Iupiter hoc, ut adhuc, nesciat usque precor.

Sancta Iouem Iuno, nata sine matre Minerva,

Officio doluit non eguisse suo.

Ibat ut Oceano quereretur facta mariti:

Restitit ad nostras fessa Labores fores.

*Met. 4. v.
283. lib. 10.
v. 735.
Martis na
tiuitas.

Quam simul adspexi: Quid te Saturnia, dixi,

Attulit? exponit quem petat illa locum.

Addidit & caussam: uerbis solabar amicis.

Non, inquit, uerbis cura leuanda mea est.

Si pater est factus neglecto coniugis usu

Iupiter, & solus nomen* utrumque tenet,

Cur ego desperem fieri sine coniuge mater,

Et parere intacto, dummodo casta, uiro?

Omnia tentabo latis medicamina terris:

Et freta, Tartareos excutiamq; sinus.

Vox erat in cursu: uultum dubitantis habebam.

Nescio quid nymphe posse uideris, ait.

Ter uolui promittere opem, ter lingua retenta est:

Ira Iouis magni caussa timoris erat.

* Areadia
opp. intelli
ge. pro pter
moly herbã.

Per precor auxilium dixit; cœlabitur auctor:

Et Stygiæ nomen testificabor aquæ.

Quod petis* Olenijs, inquam, mihi missus ab aruis

Flos dabit: test hortis unicus ille meis.

Qui dabat hoc, dixit, Sterilem quoque tange iuicæ:

Mater erit, tetigi: nec mora, mater erat.

- Protinus hærentem decerpſi pollice florem,
Tangitur: & tacto concipit illa ſinu.
- Iámq; grauis Thracen, & læua Propontidos intrat:
Fitque potens uoti: Mârsque creatus erat.
- 5 Qui memor accepti per me natalis, Habeto
Tu quoque Romulea, dixit, in urbe locum.
Forſitan in teneris tantum mea regna coronis
Eſſe putes. tangit numen & arua meum.
- Si bene floruerint ſegetes, erit area diues:
10 Si bene floruerit uinea, Bacchus erit.
Si bene floruerint oleæ, nitidiſſimus annus:
Poma quoque euentum temporis huius habent.
Flore ſemel læſo pereunt uitæque, ſabæque:
Et pereunt lentæ, aduena Nile, tuæ.
- 15 Vina quoque in magnis operoſe condita cællis
Florent: & nebulae *dolia ſumma tegunt.
Mella meum munus: uolueres ego mella daturas
Ad uiolam, & cytifoſ, & thyma cana uoco.
- Nos quoque idem facimus, tunc cùm iuuenilibus annis
20 Luxuriant animi: corporaque ipſa uigent.
Talia dicentem tacitus mirabar. at illa
Ius tibi dicendi eſt, ſiqua requiris, ait.
Dic dea, reſpondi, ludorum quæ ſit origo:
Vix bene deſeram: rettulit illa mihi.
- 25 Cetera luxuriæ nondum instrumenta uigebant:
Aut pecus, aut latam diues habebat humum.
Hinc etiam locuples, hinc ipſa pecunia dicta eſt.
*Sed iam de uetito quiſque parabat opes.
- Venerat in morem populi depaſcere ſaltus:
30 Idque diu licuit: pœnæque nulla fuit.
Vindice ſeruabat nullo *ſua publica uulgus:
Iámque in priuato paſcere inertis erat.

Flora quib⁹
preſtit.

*Plin. lib. 14
v. 21.

Ludorum
Floralium ori
go.

* paſcua, ex
quibus po-
puli erat re-
ditus.

287

Plebis ad ædiles perducta licentia talis
Publicios: animus defuit antè uiris.

Rem populus* recipit: multam subiere nocentes:

* Cùm Publicij ædiles plebis mandatum timidiùs exsequeretur populus coegit nocetes plecti, & multa Floralibus ludis ex parte addicenda soluere

* vindicantibus populo; quæ populi erant. Diui ambitiosi.

* Vindicibus laudi publica cura fuit.

Multa data est ex parte mihi: magnoque favore
Victores ludos instituire nouos.

Parte locant cliui, qui tunc erat ardua rupes:

Vtile nunc iter est: Publiciùmque uocant.

Annua credideram spectacula facta. negauit:

Addidit & dictis altera uerba suis.

Nos quoque tangit honor: festis gaudemus, & aris:

Turbæque cælestes ambitiosa sumus.

Sæpe deos aliquis peccando fecit iniquos:

Et pro delictis bestia blanda fuit.

Sæpe Iouem uidi, cùm iam sua mittere uellet

Fulmina, ture dato sustinuisse manum.

Atsi negligimur, magnis iniuria poenis

Soluitur: & iustum præterit ira modum.

* Meleagrû Althææ F. Thestij N. Met. 8, v. 615.

* quòd Oeneus soli Dianæ nollet sacrificare. Met. 8, v. 278.

* Agamemnonè Atrei. F. Pelopis N. Tantali pronepotè. Met. 12, v. 28.

* ignominia nobis illa, omissione ludorum.

Respice* Thestiadem: flammis absentibus arsit:

Causa est, quòd Phœbes ara* sine igne fuit.

Respice* Tantaliden: eadem dea tela tenebat:

Virgo est: & spretos bis tamen ultra focos.

Hippolyte infelix uelles coluisse Dionen:

Cùm consternatis diripereris equis.

Longa referre mora est collecta obliuia damnis.

Me quoque Romani præteriere patres.

Quid facerem? per quod fierem manifesta doloris?

Exigerent nostræ qualia damna* notæ?

Excidit officium tristi mihi: nulla tuebar

Rura: nec in pretio fertilis hortus erat.

Lilia deciderant: uiolas arere uideres;

Et Filæque punice languida facta croci.

- Sæpe mihi Zephyrus, Dotes corrumpere noli
 Ipsa tuas, dixit: dos mihi uilis erat.
 Florebant oleæ: uenti nocuere proterui:
 Florebant segetes, grandine læsa seges:
 5 In spe uitis erat: cælum nigrescit ab austris,
 Et subita frondes decutiuntur aqua.
 Nec uolui fieri, nec sum crudelis in ira:
 Cura repellendi sed mihi nulla fuit.
 Conuenere patres: & si bene floreat annus,
 10 Numinibus nostris annua festa uouent.
 Annuimus uotis. consul cum consule ludos
 Posthumio Lenas persoluiere mihi.
 Querere conabar quare lasciuia maior
 His foret in ludis, liberiorque iocus:
 15 Sed mihi succurrit numen non esse seuerum,
 Aptaq; delicijs munera ferre deam.
 Tempora sutilibus cinguntur tota coronis:
 Et latet iniecta splendida mensa rosa.
 Ebrius incinctis philyra conuiuia capillis
 20 Saltat: & imprudens utitur arte meri.
 Ebrius ad durum formosæ limen amicæ
 Cantat: habent uinctæ mollia sarta comæ.
 Nulla coronata peraguntur seria fronte:
 Nec liquidæ uinctis flore bibuntur aquæ.
 25 Donec eras mistus nullis Acheloë racemis,
 Gratia sumendæ non erat ulla rosæ.
 Bacchus amat flores: Baccho placuisse coronam
 Ex Ariadnæo sidere nosse potes.
 Scæna leuis decet hanc: non est, mihi credite, non est
 30 Illa cothurnatas inter habenda deas.
 Turba quidem cur hos celebret meretricia ludos,
 Non ex difficili cognita causa fuit.

Ludorum li
 bertas, &
 lasciuia.
 *Polit. Mi-
 scell. 72. &
 Plin. lib. 16.
 c. 14.

LIBROS
 DEL DR.
 L. MARCO

*Docet Or-
 pheus vete-
 res genera-
 liter aquam
 Acheloum
 appellasse,
 Seru. initio
 Georg.

350.

Non

35¹ Non est de tetricis, non est de magna profectis:
 Vult sua plebeio sacra patere choro.
 Et monet ætatis specie, dum floreat, uti:
 Contemnunt spinam cum cecidere rose.
 Cur tamen, ut dantur uestes Cerealibus albæ,
 Sic est hæc cultu uersicolore decens?
 An quia maturis albescit messis aristis?
 Et color & species floribus omnis inest?
 Annuit: & motis flores cecidere capillis,
 Decidere in mensas ut rosa missa solet.
 Lumina restabant: quorum me caussa latebat:
 Cum sic errores abstulit illa meos.
 Vel quia purpureis collucent floribus agri,
 Lumina sunt nostros uisa decere dies:
 Vel quia nec flos est hebeti, nec flamma colore:
 Atque oculos in se splendor uterque trahit:
 Vel quia delicijs nocturna licentia nostris
 Conuenit. à uero tertia caussa uenit.
 Est breue præterea, de quo mihi querere restat,
 Si liceat, dixi: dixit & illa, Licet.
 Cur tibi pro Libycis clauduntur rete lænis
 Imbelles capræ, sollicitusque lepus?
 Non sibi, respondit, siluas celsisse, sed hortos,
 Aruæque pugnaci non adeunda feræ.
 Omnia finerat: tenues secessit in auras:
 Mansit odor, posses scire fuisse decem.
 Floreat ut toto carmen Nasonis in æuo,
 Sparge precor donis pectora nostra tuis.
 Nocte* minus quarta promet sua sidera Chiron
 Semiuir, & flauī corpore mistus equi.
 Pelion Hæmonia mons est obuersus in austros:
 Summa uirent pinu: cetera quercus habet.

Luminum
caussa

Cur in reti
eius lepus,
capræ.

* tertia, id
est, 5 nouas
Centaurus
austrinum
fidus cūscor
pione & fa
gittario ori
tur. Higin.
Arat. Columell.

Phillyrides tenuit: saxo stant antra uetusto:

Quæ iustum memorant incoluisse senem.

Ille* manus olim missuras Hæctora leto,

Creditur in lyricis detinuisse modis.

Venerat Alcides exhausta parte* laborum:

Iustaque restabant ultima pæne uiro.

Stare simul casu Troiæ duo fata uideres:

Hinc puer Aeacides, hinc Ioue natus erat.

Excipit hospitio iuuenem* Philyreius heros:

Et caussam aduentus hic rogat: ille docet.

Respicit interea clauam, spoliūque leonis:

Virque ait his armis, armæque digna uiro.

Nec se, quin horrens auderent tangere setis

Vellus, Achilleæ continuere manus.

15 Dūnque senex tractat squalentia tela uenenis,

Excidit, & leuo fixa sagitta pede est.

Ingemuit Chiron: traxitq; è uulnere ferrum:

Et gemit Alcides, * Hæmoniūque puer.

Ipse tamen lectas Pagasæis collibus herbas

20 Temperat: & uana uulnera mulcet ope.

Virus edax superabat opem: penitūque recepta

Ossibus, & toto corpore pestis erat.

Sanguine Centauri* Lernaæ sanguis Echidnæ

Mistus, ad auxilium tempora nulla dabat.

25 Stabat ut ante patrem lacrimis perfusus Achilles:

Sic flendus Peleus, si moreretur, erat.

Sæpe manus ægras manibus* fingebat amicis:

Morum, quos fecit, præmia doctor habet.

Oscula sæpe dedit: dixit quoque sæpe iacenti,

30 Viue precor: nec me care relinque pater.

Nona dies aderat, cum tu iustissime Chiron

Bis septem stellis corpora cinctus eras.

* Achilles
Chironis
translatio
in cælum.
* quos ipsi
mandarat
Eurystheus.

* à Philyra
matre, vnde
per anadi-
plasiū
etiam Phil-
lyrides.

400.

* Achilles
Thestalus

* Met. 2. v.
635.

* molliter &
blandè tra-
gabatur.

415 Hunc * *lyra curua sequi cuperet: sed idonea nondū*

* chronicē
oritura.

Est uia: nox aptum tertia tempus erit.

Scorpius in celo, cum cras lucefcere nonas

* *Dicimus: à media parte uidendus erit.*

* fustollens
se chronice.

Hinc ubi protulerit formosa ter Hesperus ora,

Ter dederint Phæbo sidera uicta locum.

Lemuria, si-
ue umbris
sacrum.

Ritus erit ueteris nocturna Lemuria sacri,

Inferias tacitis Manibus illa dabunt.

Annus erat breuior: nec adhuc pia februa norant:

Nec tu dux mensum Iane biformis cras.

Iam tamen extincto cineri sua dona ferebant:

Compositique nepos busta piabat aui.

Mensis erat Maius maiorum nomine dictus:

Qui partem prisca nunc quoque moris habet.

Nox ubi iam media est, somnosque silentia præbent,

Et canis, & uariæ conticuiſtis aues,

* *Ille memor ueteris ritus, timidusque deorum*

Surgit: habent gemini uincula nulla pedes:

* quicūque
umbris sa-
crū facurus
est.

Signaque dat digitis medio cum pollice iunctis,

Occurrat tacito ne leuis umbra sibi.

Cumque manus purè fontana perluit unda,

Vertitur: & nigras accipit ore fabas.

Auersusque iacit: sed dum iacit, hæc ego mitto:

His, inquit, redimo meque, meosque fabis.

Hæc nouies dicit, nec respicit, umbra putatur

Colligere: & nullo terga uidente sequi.

* ex Brutio
rum opp. ad
quod fuit
æraria, quā
suo tempo-
re defecisse
scribit Stra-
bi. lib. 6.

*Rursus aquam tangit. * Temeseaque concrepat æra:*

Et rogat ut tectis exeat umbra suis.

Cum dixit nouies, Manes exite paterni:

Respicit: & purè sacra peracta putat.

Dicta sit unde dies, quæ nominis exstet origo:

Me fugit: ex aliquo est inuenienda deo.

Lemurum
origo.

Plejade nate mone uirga uenerande potenti:

Sæpe tibi est Stygij regia uisa Iouis.

Venit adoratus Caducifer: accipe caussam

Nominis: ex ipso est cognita caussa deo.

450.

1) Romulus ut tumulo fraternas condidit umbras:

Et malè ueloci iusta soluta Remo,

Faustulus infelix, & passis Acca capillis

Spargebant lacrimis ossa perusta suis:

Inde domum redeunt sub prima crepuscula mæsti:

10) Utq; erat in duro procubere toro.

Vmbra cruenta Remi uisa est assistere lecto:

Atque hæc exiguo murmure uerba loqui.

En ego dimidium uestri, parsq; * altera uoti,

Cernite sim qualis: qui modò talis eram.

* prior em
pars erat
Romulus.

15) Qui modò, si uolucres habuissem regna iubentes,

In populo potui maximus esse meo:

Nunc sum clapsa rogi flammis, & inanis imago:

Hæc est ex illo forma relicta Remo.

Heu ubi Mars pater est: si uos modo uera locuti,

20) Vberaq; expositis ille serina dedit.

Quem lupa seruauit, manus hunc temeraria ciuis

Perdidit, ô quanto mitior illa fuit.

Seue Celer crudelem animam per uulnera reddat:

Utq; ego, sub terras sanguinolentus eas.

25) Noluit hoc frater: pietas æqualis in illo est:

Quod potuit, lacrimas manibus ille dedit.

Hunc uos per lacrimas, per uestra alimenta rogate,

Vt celebrem nostro signet honore diem.

Mandantem amplecti cupiunt: & brachia tendunt,

30) Lubrica prensantes effugit umbra manus.

Vt secum fugiens somnos abduxit imago:

Ad regem uoces fratris uterq; serunt.

479 Romulus obsequitur: lucemq; Remuria dixit

Illam: qua positis iusta feruntur auis.

Aspera mutata est in lenem tempore longo

Littera quæ toto nomine prima fuit.

Mox etiam lemures animas dicere silentium:

* propria in
Remi paren
ratione.

Hic sensus uerbi, uis * ea uocis erat.

Fana tamen ueteres illis clausere diebus,

Vt nunc ferali tempore operta uides.

Nec uiduæ tedis eadem, nec uirginis apta

Tempora. quæ nupsit, non * diuturna fuit:

Hac quoq; de caussa, si te proverbia tangunt,

Mense malum Maio nubere, uulgus ait.

* longuua,
vt & alibi.

* per triduum
totum sin-
gulis nocti-
bus celebrā-
tur hæc ym-
brarū sacra.
* occidit enī
heliacè.

Sed tamen hæc * tria sunt sub eodem tempore festa,

Inter se nulla continuata die.

Quorum si medijs Boeoton Oriona quæres,

* Falsus eris, signi caussa canenda mihi est.

Iupiter, & lato qui regnat in æquore frater,

Carpebant socias, Mercuriusq; uias.

Orion vnde
signum.

Tempus erat, quo uersa iugore feruntur aratra:

Et pronus saturæ lac bibit agnus ouis.

Forte senex Hyreus angusti cultor agelli

500. Hos uidet, exiguam stabat ut ante casam.

Atque ita, Longa uia est, nec tempora longa superæ

Dixit: & hospitibus ianua nostra patet. (sumt)

* blandum,
& inuitanti
adcommo-
datum.

* suo flami-
ne.

* fomitem
flammæ, li-
gna arida,

& contusa

* contectus.

Addidit & * uultum uerbis: iterumq; rogauit.

Parent promissis: dissimulantq; deos.

Tecta senis subeunt nigro de formia fumo:

Ignis in hesterno stipite paruus erat.

Ipsè genu nixus flammæ excusit * ab aura:

Et promit quassas, comminuitque, * faces.

Stant calices: minor inde fabas, olus alter habebat:

Et spumat testu * pressus uterque suo.

Dumq; mora est, tremula dat uina rubentia dextra, ⁵¹¹

Accipit æquoreus procula prima deus.

Quæ simul exhaustit: Da nunc bibat ordine dixit

Iupiter: audito palluit ille Ioue.

5 Ut redijt animus, cultorem pauperis agri

Immolat, & magno torret in igne bouem:

Quæque puer quondam primis diffuderat amnis,

Pronit fumoso condita uina cado.

Nec mora, flumineam limo cælantibus uluam

10 Sic quoque non altis incubuere toris.

Nunc dape, nunc posito mensæ nituere lyæo:

Terra rubens crater, pocula fagus erant.

Verba fuere Iouis, Siquid fert impetus opta:

Omne feres, placidi uerba fuere senis:

15 Cura fuit coniux prima mihi cara iuuenta

Cognita: nunc ubi sit quæritis? urna tegit.

Huic ego iuratus uobis in uerba uocatis,

Coniugio dixi sola frui meo:

Et dixi: & seruo: sed enim diuersa uoluntas

20 Est mihi: nec coniux, sed pater esse uolo.

Annuerant omnes: omnes ad terga iuenci

Constiterant: pudor est ulteriora loqui.

Tunc super iniecta texere * mandent ia terra:

Iamque decem menses: & puer ortus erat.

25 Hunc Hyrcus, quia sic genitus, uocat Vriona:

Perdidit antiquum littera prima sonum.

Creuerat immensum: comitem sibi Delia sumpsit:

Ille deæ custos, ille satelles erat.

30 Verba mouent iras non circumspecta deorum:

Quam nequeam, dixit, uincere, nulla fera est.

Scorpion immisit tellus: fuit impetus illi.

Curua * gemelliparæ spicula * ferre deæ.

* ex deorū
Iotio quod
ῥυπος Græ-
cis.

* Latonæ,
matri Dia-
næ & appol-
linis.
* inferre.

§ 43 *Obstitit Orion: I. atona nitentibus astris*

Addit: & Meriti prœmia, dixit, habe.

Marti Biful *Sed quid & Orion, & cetera sidera mundo*
tori sacrû.
Cedere si sinant: nœxq; coarctat iter?

Quid solito citius liquido iubar equore tollit

Candida Lucifero prœueniente dies?

550. *Fallor: an arma sonant? non fallimur: arma sonabant.* 55
Mars uenit: & ueniens bellica signa dedit.

Utor ad ipse suos cœlo descendit honores,

Templaq; in Augusto conspicienda foro.

Et deus est ingens, & opus, debeat in urbe

Non aliter nati Mars habitare sui.

* relata vi-
sibus diuersi.
gentibus, &
postibus af-
fixa.

Digna giganteis hæc sunt delubra trophæis:

Hinc fera Graduum bella mouere decet:

* Acrôis du-
eis Caninẽ
suum obrû-
cati & spo-
liati à Ro-
mulo.

Seu quis ab Eoo nos impius orbe laceffet:

Seu quis ob occiduo Sole domandus erit.

Perspicit armipotens operis fastigia summi:

Et probat inuictos illa tenere deos.

* consecran-
tem. sed ad
lusit ad ver-
ba Romuli
apud Liuiũ:
Iupiter fere-
tri, hæc tibi
victor Rom-
ulus rex
regia arma
fero, tem-
plũq; &c.

*Perspicit in foribus diuersæ * tela figuræ:*

Armæque terrarum milite uicta suo.

Hinc uidet Aenean oneratum pondere caro:

Et tot Iulæ nobilitatis auos.

*Hinc uidet Iliaden humeris * ducis arma * ferentem*

Claræq; dispositis acta subesse uiris.

Spectat & Augusto prætextum nomine templum:

Et uisum lecto Cesare maius opus.

* a vindica-
tione auun-
culi auspica-
tus recte est
suum prin-
cipatum.

Vouerat hoc iuuenis tunc, cum pia sustulit arma:

*A * tantis princeps incipiendus erat.*

Ille manus tendens instanti milite iusto,

In coniuatos talia dicta dedit:

* quia pon-
tifex maxi-
mus. Meta-
23. v. 778.

*Si mihi bellandi pater est, * Vestaque sacerdos*

Auctor, & ulcisci nomen utrumq; paro:

Mars ades: & satia scelerato sanguine ferrum:

Stetque fauor caussa pro meliore tuus.

Templa ferēs: & me uictore uocaberis ultor.

Vouerat: & suso letus ab hoste redit.

1) Nec satis est meruisse semel cognomina Martis:

Persequitur Parthi signa retenta manu.

Gens fuit & campis, & equis, & tuta sagittis:

Et circumfusis inuia fluminibus.

Addiderant animos Crassorum funera genti:

10) Cum perijt miles, signaque, duxq; simul.

* Signa decus belli Parthus Romana tenebat:

Romanæq; aquilæ signifer hostis erat.

Isque pudor mansisset adhuc: nisi fortibus armis

Cæsaris Ausoniae protegerentur * opes

15) Ille notas ueteres, & longi dedecus æui

Sustulit: agnorunt signa recepta suos.

Quid tibi nunc solite mitti post terga sagittæ?

Quid loca? quid rapidi profuit usus equi?

Parthe refers aquilas: uictos quoque porrigis arcus:

20) Pignora iam nostri nulla pudoris habes.

Rite deo tempiūq; datum, nomēq; Bisultor:

Emeritus uoti debita soluit honor.

Solennes ludos circi celebrate Quirites:

Non uisa est fortem scena decere deum.

25) Pleiadas adspicias omnes, totūq; sororum

Agmen, ubi ante Idus nox erit una super.

Tunc mihi non dubijs auctoribus incipit æstas:

Et tepidi finem tempora ueris * habent.

Idibus ora prior stellantia tollere taurum

30) Indicat: huic signo fabula nota subest:

* Præbuit, ut taurus, Tyriæ sua terga puellæ

Iupiter, & falsa cornua fronte tulit.

Angusti uo-
tum ante
bella. Mars
Ultor.

* Adempta
M. Crasso,
& M. Anto-
nio.

* coegit em.
Parthos red-
dere Arme-
niam, & si-
gna milita-
ria Iustin.

Mars Bisul-
tor.

600.

* unde Ver-
gilias qui-
dam dici uo-
lunt à fac-
veris.

* Met. 2. v.
851.

- 607 Illa iubam dextra, laua retinebat amictus:
 Et timor ipse noui caussa decoris erat.
 Aura sinus implet: flauos mouet aura capillos:
 Sidoni sic fueras aspicienda Ioui.
 Sepe puellares subduxit ab æquore plantas:
 Et metuit tactus asilientis aque.
 Sepe deus prudens tergum demisit in undas:
 Hæreat ut collo fortius illa suo.
 Litoribus tactis stabat sine cornibus ullis
 Iupiter: inq; deum de boue uersus erat.
 Taurus init cœlum: te Sidoni Iupiter implet:
 Parsq; tuum terra tertia nomen habet.
- * Met. i. v. Hoc alij signum Phariam dixere iuencam:
 611. Quæ * bos ex homine est, ex boue facta dea.
 * sublicio. Tunc quoq; priscorum uirgo simulacra uirorum
 Mittere * roborco scirpea ponte solet.
 Scirpea si-
 mulacra.
 Καίσιπαλάε
 Αδύ ηγετ τῶ
 ωαργί ωίμ-
 ωετὶ φῶτα
 vltimū cū
 priores de
 humanis ca-
 pitibus in-
 telligerent,
 Hercules de
 accensione
 luminū in-
 terpretatus
 est.
 * nam Apol-
 lini apud
 Accium in
 mari Leuca-
 dio huma-
 na hostia sa-
 crificaba-
 tur.
- Fama uetus, tunc cū Saturnia terra uocata est,
 Talia fatidici dicta fuisse senis:
 Falcifero libata seni duo corpora gentes
 * Mittite, quæ Tuscis excipiantur aquis:
 Doncc in hæc uenit Tyrinthius arua, quotannis
 Tristia * Leucadio sacra peracta modo:
 Illum stramineos in aquam misisse Quirites:
 Herculis exemplo corpora falsa iaci.
 Pars putat, ut ferrent iuuenes suffragia soli,
 Pontibus infirmos præcipitasse senes.
 Tibri doce uerum: tua ripa uetustior urbe est:
 Principium ritus tu bene nosse potes.
 Tibris arundiferum medio caput extulit aluco:
 Raurāq; dimouit talibus ora sonis:

- Hæc loca desertas uidi sine moenibus herbas,
 Pascebat sparsas utraq; ripa boues.
 Et, quem nunc gentes Tiberim noruntq; timèntq;
 Tunc etiam pecori despiciendus eram.
- 5 Arcadis Euan dri nomen tibi sæpe refertur:
 Ille meas remis aduena torsit aquas.
 Venit & Alcides turba comitatus Achiuæ:
 Albula, si memini, tunc mihi nomen erat.
 Excipit hospitio iuuenem * Palantius heros:
- 10 Et tandem Caco debita pœna fuit.
 Victor abit: secumq; boues Erythæia prædam
 650. Abstrahit: at comites longius ire negant: 650
 Magnaq; pars horum desertis mansit in agris:
 Montibus his ponunt spemq; larèmq; suum.
- 15 Sæpe tamen patriæ dulci tanguntur amore:
 Atque aliquis moriens hoc breue mandat opus.
 Mitte me in Tiberim, Tiberinis uectus ut undis
 Litus ad * Inachium puluis inanis eam.
- 20 Dissplicet hæredi mandati cura sepulcri:
 Mortuus Ausonia conditur hospes humo.
 Scirpea pro domino Tiberi iactatur imago:
 Ut repetat Graias per freta longa domos.
 Hactenus: & uiuo subiit rorantia saxo
 Antra: leues cursum sustinuitis aque.
- 25 Clare nepos Atlanti ades: quem montibus olim
 Edidit Arcadijs Pleias una Ioui:
 Pacis & armorum superis imisq; deorum
 Arbiter: alato qui pede carpsit iter:
 Lete lyre pulsu, nitida quoq; lete palestra:
 30 Quo didicit cultè lingua docente loqui.
 Tempa tibi posuere patres spectantia circum
 Idibus: ex illo est hæc tibi festa dies.

* ab auo.

*Argium,
à flamine,
vel rege.

671 Te, quicumque suas profitentur uendere merces,
Mercurio sacrum. Ture daro tribuas ut sibi lucra, rogant.

Est aqua Mercurij portæ uicina Capenæ:
Si iuuat expertis credere, numen habet.

Huc uenit incinctus tunica mercator: & urna
Purus suffusa, quam ferat, haurit aquam.

Vda fit hinc laurus: lauro sparguntur ab uda
Omnia, quæ dominos sunt habitura nouos.

Spargit & ipse suos lauro rorante capillos:
Incipit & solita dicere uoce preces.

Abluc præteriti periuria temporis, inquit:
Abluc præterita perfida uerba fide.

Siue ego te feci testem: falsou e citauī,
Non audituri numina uana Iouis:

Siue deum prudens alium, diuamue sefellī:
Abstulerint celeres improba uerba noti.

Et pereant ueniente die periuria nobis:
Nec curent superi, si qua locutus ero.

Da modo lucra mihi: da factō gaudia lucro:
Et face ut emptori uerba dedisse iuuet.

Talia Mercurius poscentes, ridet ab alto,
Se memor * Ortygias surripuisse boues.

At mihi pande precor multo meliora petenti
In geminos ex quo tempore Phœbus eat.

Cum totidem de mense dies superesse uidebis:
Quot sunt Herculei facta laboris, ait.

Dic ego respondi caussam mihi sideris huius.
Caussam facundo reddidit ore deus:

Abstulerant raptas Phœben, * Phœbesq; sororem.
Oebali N. 700. * Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil. 700.

Bella parant, repetuntq; suas & * frater & Idas
Leucippo fieri pactus uterq; gener.

* apollineas
à Delo, quæ
& Ortygia.
Metam. 2. v.
286.

Geminorū
fidus vnde.

* Elairā Leu
cippi Acto-
li F.

* Castor &
Pollux Tyn
dari F.

Comment.

Eurip. in O-
rest.

* Lynceus.

His amor, ut repentant, illis, ut reddere nolint,
Suadet: & ex caussa pugnat uterque pari.

Effugere Oebalidæ cursu potuere sequentes:
Sed uisum est celeri uincere turpe fuga.

9 Liber ab arboribus locus est apta arca pugnae:
Constiterant illo nomina fida loco.

Pectora transiectus Lyceo Castor ab ense,
Non exspectato uulnere presit humum.

Utor adest Pollux: & Lynceæ perforat hasta:

10 Qua ceruix humeros continuata tegit.

Ibat in hunc Idas: uixque est Iouis igne repulsus:

Tela tamen dextræ fulmine raptâ negant.

Iamque tibi Pollux cælum sublime patebat:

Cum mea, dixisti, percipe uerba pater:

15 Quod mihi das uni cælum, partire duobus:

Dimidium toto munere maius erit.

Dixit: & alterna fratrem statione recepit:

Vtile sollicitæ sidus utrumque rati.

Ad Ianum redeat, qui querit Agonia quid sint:

20 Quæ tamen in fastis hoc quoque tempus habent.

Nocte sequente diem canis Brigoneius exit:

Est alio signi reddita caussa loco.

Proxima Vulcani lux est: quam lustria dicunt:

Lustrantur puræ, quas facit ille, tubæ.

25 Quattuor inde notis locus est: quibus ordine lectis

Vel mos sacrorum, uel fuga regis inest.

Nec te prætereo populi Fortuna potentis

Publica: cui templū luce sequente datum est.

Hanc ubi diues aquis acceperit Amphitrite,

30 Grata Ioui fuluæ rostra uidebis auis.

Auferet ex oculis ueniens aurora Booten:

734. Continuâque die sidus Hyantis erit.

* utrimque
fratres.

* morienti
nō excidit
manu ful-
mē. tanta e-
rat hostis, se-
ritas & ro-
bur.

* lib. i. v. 317
* hanc serēnē
sis partem.
* heliacē.

Tubilastri
in atrio fu-
torio.
Q. Rex. e. F.
Varro lib. 5.
è quo hic
Ouid. redar
guitur.

* occidentē
heliacē.
* Hyadū qui
bus frater
nomen de-
dit.

P. OVIDII NASONIS
FASTORVM LIBER VI.

Ic quoq; mēsis habet dubias in nomine caus
Quæ placeāt positis omnib⁹ ipse leges. (sas:
Facta canā: sed erūt: qui me finxisse loquē-
Nullaque mortali numina uisa putent. (tur,

Est deus in nobis: agitante calescimus illo:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.
Fas mihi præcipuē uultus uidisse deorum:
Vel quia sum uates: uel quia sacra cano.
Est nemus arboribus densum, secretus ab omni
Voce locus, si non obstreperetur aquis.
Hic ego quærebam cœpti quæ mensis origo
Esset: & in cura nominis huius eram.
Ecce deas uidi: non quas præceptor arandi
Viderat* A screas cūm sequeretur oues.

* Fingitur enim Hestodus à Musis raptus, & accepisse calamos, de q̄b. Virg. Ecloga 6. Iunius à Iunone.

Nec quas Priamides in aquosa uallibus Idæ
Contulit: ex illis sed tamen una fuit.
Ex illis fuit una, sui germana mariti:
Hæc erat (agnoui) quæ stat in arce Iouis.
Horrucram: tacitoque animum pallore fatebar:
Tunc dea quos fecit, sustulit ipsa metus:
Námque ait ô uates Romani conditor anni,
Ause per exiguos magna referre modos,
Ius tibi fecisti numen cæleste uidendi:
Cūm placuit numeris condere festa tuis.
Ne tamen ignores, uulgi que errore traharis:
Iunius à nostro nomine nomen habet.
Est aliquid nupsisse Iouis: Iouis esse sororem:
Fratre magis dubito glorier, anne uiro.
Si genus adspicitur, Saturnum prima parentem
Feci: Saturni fors ego prima sui.

A patre dicta meo quondam Saturnia Roma est:

Hæc illi à cœlo proxima terra fuit.

Si torus in pretio est, dicor matrona Tonantis:

Iunctaque Tarpeio sunt mea templa Ioui.

An potuit Maio pellex dare nomina mensi?

Hic honor in nobis inuidiosus erit?

Cur igitur regina uocor, princepsque dearum?

Aurca cur dextra sceptrâ dedere meæ?

An facient mensem luces: Lucinâque ab illis

Dicar: & à nullo nomina mense traham?

Tum me peniteat posuisse fideliter iras

In genus* Electræ, Dardaniâque domum.

Causa duplex iræ. raptò Ganymede dolebam.

Forma quoque Ideo iudice uicta mea est.

Peniteat quòd non fovi Karthaginis arces:

Cùm mea sint illo currus & arma loco.

Peniteat Sparten, Argosque, meâsque Mycenâs,

Et ueterem Latio supposuisse Samon.

Alde senem Tatiùm, Iunonicolâsque Faliscos:

Quos ego Romanis succubuisse tuli.

Sed neque peniteat: nec gens mihi carior ulla est:

Hic color, hic teneo cum Ioue templa meo.

Ipse mihi Mauors, Commendo moenia, dixit,

Hæc tibi: tu pollens urbe nepotis eris.

Dicta fides sequitur: centum celebramur in aris:

Nec leuior quouis est mihi mensis honor.

Nec tamen hunc nobis tantummodo præstat honorem

Roma: suburbani dant mihi munus idem.

Inspecte quos habeat nemoralis Aricia fastos,

Et populus Laurens, Lauiniûmque meum:

Est illic mensis Iunonius. adspice Tibur:

Et Prænestinæ moenia sacra deæ:

* Romanos
qui a Troia
nis orti sunt
quorû au-
tò Darda-
n^o Electræ F.

Sol.

63
 *sc. vrbes. ta
 lelocutione
 restitimus
 lib. 4. v. 763.
 Neue min⁹
 multas, &c.
 * Romuli, q
 Martis F. Lu
 nouis nepos
 Alterum Iu
 nij etymon,
 à Iuucta

Iunone leges tempus: nec Romulus* illas
 Condidit. at nostri Roma* nepotis erat.
 Finierat Iuno: respeximus: Hercules uxor
 Stabat: & in uultu signa dolentis erant.
 Non ego, si toto mater me cedere celo
 Iufferit, inuita matre morabor, ait.
 Nunc quoque non luctor de nomine temporis huius:
 Blandior: & partes pene rogantis ago.
 Remque mei iuris malim tenuisse precando:
 Et faucas caussa forsitan ipse meæ.
 Aurea possedit socio capitolia templo
 Mater: & ut debet, cum Ioue summa tenet.
 At decus omne mihi contingit origine mensis:
 Vnicus est, de quo sollicitamur, honor.
 Quid graue, si titulum mensis Romane dedisti
 Hercules uxori, postertiasque memor?
 Hæc quoque terra aliquid debet mihi nomine magni
 Coniugis: huc captas appulit ille boues.
 *lib. 1. v. 571
 vbi tota nar
 ratur histo-
 ria.

Hic malè defensus flammis & dote paterna
 Cacus Auentinam sanguine tinxit humum.
 Ad propiora uocor: populum digessit ab annis
 Romulus: in partes distribuitque duas.
 Hæc dare consilium, pugnare paratior illa est:
 Hæc ætas bellum suadeat: illa gerat.
 Sic statuit: mensesque nota secreuit eadem:
 Iunius est iuuenum: qui fuit ante senum.
 Dixit: & in litem studio certaminis issent:
 Atque ira pietas dissimulata foret:
 Venit Apollinea longas Concordia lauro
 Nexa comas placidi numen, opusque ductis.
 Hæc ubi narrauit Tatium, sortemque Quirinum:
 Binæque cum populis regna coisse suis.

Tertia, à iū-
 gendo.

Et laue communi soceros, generosque receptos:

95

His nomen iunctis Iunius, inquit, habet.

Dista triplex caussa est: at vos ignoscite diuæ:

Res est arbitrio non dirimenda meo.

Ite pares à me, perierunt iudice formæ

lòd. Pergama: plus lædunt, quàm iuuat una, duæ.

100.

Prima dies tibi Carua datur: dea cardinis hæc est:

Numine clausi aperit, claudit aperta suo.

Vnde datæ habeat uires, obscurior æuo

Caruæ festâ

Fama: sed è nostro carmine certus eris.

Adiacet antiquus Tiberino lucus Helerni:

Pontifices illuc nunc quoque sacra ferunt.

Inde sata est Nymphæ, Granen dixere priores,

Nequicquam multis sæpe petita procis.

Rura sequi, iaculisque feras agitare solebat:

Nodosasque caua tendere ualle plagas.

Non habuit pharetram, Phœbi tamen esse sororem

Credebant: nec erat Phœbe pudenda tibi.

Huic aliquis iuuenum dixisset amantia uerba:

Reddebat tales protinus illa sonos:

Hæc loca lucis habent nimis: & cum luce pudoris:

Si secreta magis ducis in antra, sequar.

Credulus antequam frutices hæc noctæ resistit:

Et latet: & nullo est inuenienda modo.

Viderat hanc Ianus, uisæque cupiæine captus,

Ad duram uerbis mollibus usus erat.

Nympha iubet quæri de more remotius antrum:

Vtque comes sequitur: destituitque ducem.

Stulta (uidet Ianus quæ post sua terga gerantur)

Nil agis: & latebras respicit ille tuas.

Nil agis en, dixit: nam te sub rupe latentem

Occupat amplexu: teque potitus ait:

127. Ius pro concubitu nostro tibi Cardinis esto:
Hoc pretium posite uirginitatis habe.

Ianalis vir-
ga ad abigē
das striges.
* Harpyiæ
Phinci regis
mensam for-
dantes.

Sic fatus spinam, qua tristes pellerè posset
A foribus noxas, hæc erat alba, dedit.
Sunt auidæ uolucres, non* quæ Phineia mensis
Guttur a fraudabant: sed genus inde trahunt.
Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinæ,
Canties pennis, unguibus hamus inest.
Nocte uolant: puerosq; petunt nutricis egentes:
Et uitiant cunis corpora rapta suis.

Strigum na-
tura.

Carpere dicuntur lactentia uiscera rostris:
Et plenum potò sanguine guttur habent.
Est illis Strigibus nomen: sed nominis huius
Causa, quòd horrenda stridere nocte solent.
Siue igitur nascuntur aues: seu carmine fiunt:
Neniâque in uolucres falsa figurat anus:
In thalamos uenere Procæ: Procæ natus in illis
Præda recens auium quinque diebus erat:
Pectorâque exsorbent auidis infantia linguis:
At puer infelix uagit, opemque petit.
Territa uoce sui nutritrix accurrit alumni:
Et rigido sectas inuenit ungue genas.

150. Quid faceret? color oris erat, qui frondibus olim
Esse solet seris: quas noua læsit hiems.
Peruenit ad Granen: & rem docet: illa, Timorem
Pone, tuus sospes, dixit, alumnus erit.
Venerat ad cunas: flebant materque, paterq;
Sistite uos lacrimas: ipsa medebor, ait.
Protinus arbutea postes ter in ordine tangit
Fronde: ter arbutea limina fronde notat.
Spargit aquis aditus: & aquæ medicamen habebant:
Extâque de porca cruda* bimestre tenet.

*ut conueni-
ret porca æ-
tati infant-
tis v. 160.

Atque ita, Noctis aues extis puerilibus, inquit,

Parcite: pro paruo uictina parua cadit.

Cor pro corde pretor, pro fibris sumite fibras:

Hanc animam uobis pro meliore damus.

Sic ubi libauit profecta sub aethera ponit:

Quique adsint sacris respicere illa uetat.

Virgaque Ianalis de spina sumitur alba:

*Qua lumen thalamis parua fenestra dabat.

Post illud neque aues cunas uiolasse seruntur:

Et redijt puero, qui fuit ante, color.

Pingua cur illis gustentur larda kalendis,

Mistaque cum calido sit faba farre, rogas,

Prisca dea est, aliturque cibus, quibus ante solebat:

Nec petit adscitas luxuriosa dapes.

Piscis adhuc illi populo sine fraude natabat:

Ostreaque in conchis tuta fuere suis:

Nec Latium norat, *quam praebet Ionia diues:

Nec quae Pygmeo sanguine gaudet auis:

Et praeter pennas nihil in pauone placebat:

Nec tellus captas miserat ante seras.

Sus erat in pretio: caesa suae festa colebant:

Terra fabas tantum, duraque farra dabat.

Quae duo mista simul *sextis quicumque kalendis

Ederit: huic ledi uiscera posse negant.

Arce quoque in summa Iunoni templa Monet:

Ex uoto memorant facta Camille tuo.

Ante domus Manli fuerat: qui Gallica quondam

A Capitolino repulit arma Ioue.

Quam bene, di magni, *pugna cecidisset in illa

Defensor solij Iupiter alte tui.

Vixit, ut occideret damnatus crimine regni:

Hunc illi titulum longa senecta dabat.

*exta, quae
dijs offeren-
da exsecan-
tur.

*sumitur no-
per ianuam
illa enima a-
liter erat

Instrata:
sed per fene-
stram, ut inde
cubiculum

quoque lu-
straretur.
Lardi & fa-
barum esus.

*Attagenē,
& gruem.
Plin. 10. c.
20. & c. 48.

*Iunij, quia
Ianuario
sextus est.

In Sextilis
nominatio-
ne aliter nu-
meramus.

Iunoni Mo-
netae templi.
*qua Gallos
repellebat.

191

Lux eadem Marti festa est: quem prospicit extra
 Appositum dextrae porta Capena uiae.
 Te quoque, Tempestatas, meritam delubra fatemur,
 Cum pene est Corsis obruta classis aquis.
 Haec hominum monumenta patent, si querimus astra:
 Tunc oritur magni praepes adunca Iouis.

*belli Me
 lanch.
 Bellona tē-
 plum

Postera lux Hyadae Taurinae cornua frontis
 *Euocat: & multa terra madescit aqua.

Manē ubi bis fuerit, Phœbusque iterauerit ortus,
 200. — Factaque erit posito rore bis uda seges, — 200.
 Hac sacrata die Tusco Bellona duello

Dicitur: & Latio prospera semper adest.
 Appius est auctor: Pyrrho qui pace negata
 Multum animo uidit, lumine captus erat.
 Prospicit à tergo summum breuis arca circum:
 Est ubi non paruae parua columna notae.

Colūnella,
 quae bellica
 dicebatur,
 superquam
 bastā iacie-
 bant, cū bel-
 lum indice-
 batur. Fest.

Hinc solet hasta manu belli praenuntia mitti:
 In regem & gentes cum placet arma capi.
 Altera pars circi custode sub Hercule tuta est:
 Quod deus Euboico carmine munus habet.
 Muneris est tempus, qui nonas Lucifer ante est.
 Si tulos queris: Sylla probauit opus.

*alij Sanctū
 dici malūt.
 *Liuius lib.
 2. Semonem
 eundē facit
 Sanco. Sca-
 lig.

Querebam nonas* Sancto, Fidiōne referrem,
 An tibi* Semo pater: tunc mihi Sanctus ait:
 Cuicumque ex istis dederis: ego munus habebō:
 Nomina terna fero: sic uoluere Cures.
 Hunc igitur ueteres donarunt aede Sabini:
 Inque Quirinali constituere iugo.

*fit Met. 3.
 473.

Est mihi: sitque precor nostris* diuurnior annis
 Filia: qua felix sospite semper ero.
 Hanc ego cum uellem genero dare, tempora tedis
 Apta requirebam: quaeque cauenda forent.

Tunc mihi post sacras monstratur Iunius Idus
 Vtilis & nuptis, utilis esse uiris.

Primâq; pars huius talamis aliena reperta est:

Nam mihi sic * coniux sancta dialis ait:

Donec ab Iliaca placidus purgamina Vesta

Detulerit flauis in mare Tibris aquis:

Non mihi detonso crimen depectere buxo,

Non unguis ferro subsecuisse licet:

Non tetigisse uirum: quamuis Iouis ille sacerdos:

Quamuis perpetua sit mihi lege datus.

Tu quoque ne propera: melius tua filia nubet,

* Ignea cum pura ueste nitebit humus.

Tertia post Nonas remouere * Lycaona Phoebe

Fertur: & à tergo non habet ursa metum.

Tunc ego me memini ludos in gramine campi

Adspicere: & dici lubrice Tibri * tuos.

Festa dies illis, qui lina madentia ducunt:

Quiq; tegunt paruis æra recurua cibus.

Mens quoq; numen habet: Menti delubra uidemus

Vota metu belli, perfide Pœne, tui.

Pœne rebellabas: & leto consulis omnes

Attoniti Mauras pertinuere manus:

Spem metus expulerat, cum Menti uota Senatus

Suscipit: & melior protinus illa uenit.

Adspicit instantes medijs sex lucibus Idus

illa dies: qua sunt uota soluta deæ.

Vesta faue: tibi nunc * operata resoluimus ora:

Ad tua si nobis sacra uenire licet.

In prece totus eram: cœlestia numina sensi:

Lataq; purpurea luce refulsit humus.

Non equidem uidi (ualeant mendacia uatum)

Te dea: nec fueras adspicienda uiro.

* Flaminica

Vide A. gel.
 lium lib. 10.
 c. 15.

* ædes Ve-
 ste, ubi per-
 petuus i-
 gnis.

* pro Lycao-
 nida, id est,
 Arcophyla-
 cem Calist⁹
 F. Lycaonis
 F.

* Tiberi-
 nos. erant
 autem pesca-
 torij. Festû
 vide.
 Menti tem-
 const.

* facientia
 nûc tibi si-
 ue sacrificâ-
 tia. Vestalia.

250.

255 Sed quæ nescieram: quorumq; errore tenebar:
Cognita sunt nullo præcipiente mihi.

Vestæ ædes Dena quater memorant habuisse Palilia Romam:
Códita à Numæ Cùm flammæ custos æde recepta dea est.
ma anno ab Regis opus placidi: quo non metuentius ullum
v. c. 40. cur Numinis ingenium terra Sabina tulit.
fit rotunda.

Quæ nunc ære nitent, stipula tunc testæ uirebant:
Et paries lento uimine textus erat.

Atrium Vestæ Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ:
fit regia Numæ Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Forma tamen templi, quæ nunc manet, antè fuisse
Dicitur: & formæ caussa probanda subest.

Vestæ eadem est, & terra: subest uigil ignis utriusque.
Significant sedem terra focusque suam.

Vestæ cõgnatio cum terra. * hoc distichon cum duobus proximè sequentibus abest à sex vet. nostris.
Terræ pile similis nullo fulcimine nixa
Aère subiecto tam graue pendet onus.
* Ipsa uolubilitas libratum sustinet orbem:
Quiq; premat partes angulus omnis abest.

* vndiq; ambito circulis caelestibus. Videtur autè huius spheræ Archimedicæ, ut per similitudinè ostendat terræ situm qui assimiladus erat templo Vestæ.
Cùmq; sit in media rerum regione locata,
Et tangant nullum plusue, minusue latus,
Ni conuexa foret: parti uicinior esset:
Nec medium terræ mundus haberet onus.
Arte Syracusia suspensus in aère * clauso
Stat globus, immensi parua figura poli.
Et quantum à summis, tantum secessit ab imis
Terra: quod ut fiat, forma rotunda facit.
Par facies templi: nullus procurrit in illo
Angulus: à pluuio uendicat imbre tholus.
Cur sit uirginibus, quæris, dea culta ministris?
Inueniam caussas hac quoque parte suas.

Virgines Vestæ Ex Ope Iunonem memorant, Cereremque creatas
Semine Sat urni: tertia Vestæ fuit.

Vtriusq;

Vtraq; nupserunt: ambæ peperisse feruntur:

De tribus impatiens restitit una uiri.

Quid mirum, uirgo si uirgine Letæ ministra

Admittit castas in sua sacra manus?

5 Nec tu aliud Vestam quàm uiuã intellige flammam:

Natâque de flamma corpora nulla uides.

Iure igitur uirgo est, quæ semina nulla remittit:

Nec capit: & comites uirginitatis amat.

Quid in Ve
lta templo.

Esse diu stultus Vestæ simulacra putauit

10 Mox didici curuo nulla subesse tholo.

Ignis inextinctus templo calatur in illo:

Effigiem nullam Vestæ, nec ignis habent.

Ethymõ Ve
lta vt iſta
auõ rõ iſta-

Stat ut terra sua: ui stando Vestæ uocatur.

300. Causâq; par * Graij nominis esse potest. 300.

duca-
tur.

15 At focus à flammis, & quod fouet omnia dictus:

Qui tamen in primis ædibus ante fuit.

Hinc quoque uestibulum dici reor: inde precando

Dicimus, ô Vestæ, quæ loca prima tenes,

Ante focos olim scammis considerare longis

20 Mos erat: & * mensæ credere adesse deos.

* quia foei
Vestæ se-
des, & ignis
Vestæ.

Nunc quoque, cum fiunt * antiqua sacra * Vacunæ,

Ante Vacunales stântque, sedentque focos.

* Rectè Ve
tusto: nam
etsi constet
Sabinã deã
esse, incerta
tamen eius
est forma, &
numen. di-
cta videtur
à vocando.
* versaturis
alioquin
molas.

Venit in hos annos aliquid de * more uetusto:

Fert missos Vestæ pura patella cibos.

35 Ecce coronatis panis dependet * asellis:

Et uelant scabras florida ferta molas.

Sola prius furnis torrebant farra coloni:

Et fornacali sunt sua sacra deæ.

Suppositum cineri panem focus ipse parabat:

Stratâque erat tepido tegula quassa solo.

40 Inde focum feruat pistor, dominâmq; focorum:

Et quæ pumiceas uersat asella moias.

319
De Priapo
& vesta fa-
bula.

Praeteream ireseranne tuum rubicunde Priape
Dedecus? est multi fabula plena ioci.
Turrigera frontem Cybele redimita corona,
Conuocat aeternos ad sua festa deos.
Conuocat & Satyros, & rustica numina Nymphas. 5
Silenus, quamuis nemo uocarat, adest.
Nec licet, & longum est, epulas narrare deorum:
In multo nox est per uigilata mero.
Di temere errabant in opace uallibus Idae
Pars iacet: & molli gramine membra leuat: 10
Hi ludunt: hos somnus habet: par brachia nequit:
Et uiridem celeri ter pede pulsat humum.
Vesta iacet: placidamq; capit secura quietem:
Sicut erat positum cespite sulca caput.
At ruber hortorum custos, nymphasq; deasq; 15
Captat: & errantes fertq; refertq; pedes.
Adspicit & Vestam: dubium est, nymphane putarit,
An scierit Vestam: scisse sed ipse negat.
Spem capit obscenam: furtimq; accedere tentat:
Et fert suspensos corde micante gradus. 20
Forte, senex quo uetus erat Silenus, assellum
Liquerat ad ripas lenae sonantis aquae.
Ibat ut inciperet longi Deus Helleponti,
Intempestiuo cum rudit ille sono.
Territa uoce graui surgit dea: conuolat omnis 25
Turba, per infestas effugit ille manus.
Lampfacus hoc animal solita est mactare Priapo:
Hinc asini flammis indicis exta damus:
Quem tu diua memor de pane monilibus ornas:
Cessat opus: uacuae conticuere mole. 30
Nomine, quam pretio celebratio, arce Tonantis

Ara Iouis
Pistoris.

350. Discant Pistoris quid uelit ara Iouis.

350.
Cincta

Cincta præmebantur trucibus Capitolia Gallis:

Fecerat obsidio iam diuturna famem.

Iupiter ad solium superis regale uocatis,

Incipe, ait, Marti: protinus ille refert:

5 Scilicet ignotum est, quæ sit fortuna meorum?

Et dolor hic animi uoce querentis eget?

Si tamen, ut referam breuiter mala iuncta pudori

Exigis: Alpino Roma sub hoste iacet.

Hæc est, cui fuerat promissa potentia rerum:

10 Iupiter hanc terris impositurus eras.

Iamq; suburbanos, Etruscâq; contudit arma:

Spes erat in cursu: nunc Lare pulsa suo est.

Vidimus ornatos ærata per atria picta

Veste triumphales occubuisse senes.

15 Vidimus Iliacæ transferri pignora Vestæ

Sede: putant aliquos scilicet esse deos?

At si respicerent, qua uos habitatis in arce,

Totq; domos uestras obsidione premi:

Nil opis in cura scirent superesse decorum,

20 Et data sollicita tura perire manu.

Atq; utinam pugnae pateat locus: arma capeissent:

Et si non poterunt exsuperare, cadent.

Nunc inopes uictus, ignauâq; fata timentes,

Monte suo clausos barbara turba premit.

25 Tunc Venus, & lituo pulcher, trabeâq; Quirinus:

Vestâq; pro Latio multa locuta suo est.

Publica, respondit, cura est pro mœnibus istis,

Iupiter & pœnas Gallia uicta dabit.

Tu modo, quæ desunt fruges, superesse putentur,

30 Effice: nec sedes desere Vesta tuas.

Quod unq; est solide cercris caua machina frãzat:

Mollitâq; manu duret in igne focus.

383 Iusserat: & fratris uirgo Saturnia iussis

Annuit: & mediæ tempora noctis erant.

Stratagema Iam ducibus somnum dederat labor: increpat illos

Roma. cum
essent ob-
fessi à Gal-
lis.

Iupiter: & sacrosquid uelit, ore docet:

Surgite: & in medios de summis arcibus hostes

Mittite, quam minime tradere uultis opem.

Somnus abit: queruntq; nouis ambagibus acti,

Tradere quam nolint, & iubeantur opem.

Esse Ceres uisa esti: iaciunt Cerealia dona:

Iacta super galeas, scutâque longa sonant.

* vetustum
viz nomen
inter Pala-
tium, & Ca-
pitulum.

Matronæ cur
nudis pedi-
bus adeant
Vestæ tem-
plum.

* maius &
minius, utrū
que à vehē-
do dictum,
quod per
paludes in-
teriectas ad
Auentinam
ex aliis mō-
tibus vehe-
rentur. Var.
lib. 4.

* quianon-
dum auer-
sus erat Ti-
beris, Vertū-
nus, quem
alij Tiberis
Deū faciūt,
nequum ha-
bebat no-
men à ver-
fo fluminis
alueo.

Posse fame uinci spes excidit: hoste repulso

Candida Pistori ponitur ara Ioui.

Forte reuertebar festis Vestalibus illa,

Qua * Noua Romano nunc uia iuncta foro est.

Huc pede matronam nudo descendere uidi:

Obstupui tacitus: sustinuiq; gradum.

Sensit anus uicina loco: iussumq; sedere

Alloquitur quatiens uoce tremente caput: 400.

Hic ubi nunc fora sunt, uide tenuere paludes:

Amne redundatis fossa madebat aquis.

Curtius ille lacus, siccus qui sustinet aras:

Nunc solida est tellus: sed lacus ante fuit.

Qua Velabra solent in circum ducere pompas:

Nil præter salices, crassâque canna fuit.

Sæpe suburbanas rediens conuiuia per undas

Cantat, & ad nautas ebria uerba iacit.

Nondum conueniens diuersis iste figuris

Nomen ab auerso ceperat amne * deus.

Hic quoque locus erat iuncis & arundine densus:

Et pede uelato non adeunda palus.

Stagna recesserunt, & aquas sua ripa coercet:

Siccaq; nunc tellus, mos tamen ille manet.

- Reddiderat caussam: Valeas anus optima, dixi: 415
 Quod superest æui molle sit omne tui.
 Cetera iam pridem didici puerilibus annis:
 Non tamen idcirco prætercunda mihi.
 5 Mœnia Dardanides nuper noua fecerat Ilus:
 Ilus adhuc Asiæ diues habebat opes.
 Creditur armiferae signum cæleste Mineræ,
 Urbis in Iliacæ desiluisse iugo. Palladium
 cura uidere fuit: uidi templumq; locumq;
 Vestæ.
 10 Hoc superest illic: Pallada Roma tenet.
 Consulitur * Smintheus: lucòque obscurus opaco
 Hos non mentito reddidit ore sonos: * Apollo
 Aetheream seruate deam: seruabitis urbem: Meta. 12. v.
 Imperium secum transferet illa loci. 585.
 15 Seruat, & inclusam summa tenet Ilus in arce:
 Curæque ad heredem Laomedonta uenit.
 Sub Priamo seruata parum: sic ipsa uolebas,
 Ex quo * iudicio forma reuicta tua est. * Paridis.
 Seu genus Adraasti, seu furtis aptus Vlysses,
 20 Seu pius Aeneas, eripuisse ferunt. * Diomedes
 Auctor in incerto est: res est Romana: tuctur Delphyles
 Vestæ, quòd asiduo lumine cuncta uidet. F. Adrast. N.
 Heu quantum timuere patres! quo tempore Vestæ
 Arsit: & est tectis obrupta pæne suis!
 25 Flagrabant sancti sceleratis ignibus ignes:
 Mistæque erat flammæ flamma profana piæ.
 Attonitæ flebant demisso crine ministræ:
 Abstulerat uires corporis ipse timor.
 Prouolat in medium: & magna, Succurrite, uoce:
 30 Non est auxilium flere, Metellus ait. Metellus
 Pignora uirginis fatalia tollite palmis: Palladii ex
 Non ea sunt uoto, sed rapienda manu. incendio
 eripit.

447 *Me miserum dubitatis ait: dubitare uidebat,
Et puidas posito procubuisse genu.
Haurit aquas: tollensq; manus, Ignoscite, dixit,
450. Sacra: uir intrabo non adeunda uiro. ASa
Si seclus est, in me commissi poena redundet:
Sit capitis damno Roma soluta mei.
Dixit: & irrupit: factum dea rapta probauit:
Pontificisq; sui munere tuta fuit.
Nunc bene lucretis sacro sub Cesare flammæ:
Ignis in Iliacis nunc erit, estq; focus.
Nullaq; dicetur uittas temerare sacerdos
Hoc duce: nec uiua defodietur humo.
Sic incesta perit: quia quam uiolauit, in illa
Conditur* & tellus, Vestiq; numen idem est.*

Brutus vlt
riorem Hi-
spaniã vin-
cit. Liu. l. 4.

*Tum sibi Callaico Brutus cognomen ab hoste
Fecit: & Hispanam sanguine tinxit humum.
Scilicet interdum miscentur tristia letis:*

*Nec populum toto pectore festa iuuant.
Crassus ad Eufraten aquilas, natumq; suosq;
Perdidit: & leto est ultimus ipse datus.
Parthe quid exultas? dixit dea, signa remittes:
Quiq; necem Crassi iudicet, ultor erit.*

*At simul auritis uiolæ dementur asellis,
Et Cereris fruges * aspera saxa terent,
Nauita puppe sedens Delphina * uidebimus, inquit, 25 Lu
Humida cum pulso nox erit orta die.*

*Iam Phryx à nupta quereris Thitone relinqui.
Et uigil Bois Lucifer exit aquis.*

*Itæ bonæ matres: uestrum Matralia festum:
* Flauaq; * Thebanæ reddite liba deæ.
Pontibus & magno iuncta est celeberrima circo
Arca: * quæ posito de boue nomen habet:
30 Onk
Hac*

Crassus cū
exercitu ex-
sus à Par-
this.

* molz sca-
bræ. v. 312.
* oriri chro-
nicè.

Matralia,
siue Matris
Matutæ fe-
stum.

* testuacea.
Varr.
* Leuco-
thæz. Meta.

4. v. 542.
* Sic lib. 1. v.
581.

- Hac ibi luce ferunt Matutæ sacra parenti
 Sceptraferas Serui templa dedisse manus.
 Quæ dea sit, quare famulas à limine templi
 Arceat (ar cet enim, libaque tosta petit)
- 5 Bacche racemiferos hedera redimite capillos,
 Si domus illa tua est, dirige uatis opus.
 Arserat obsequio Semele Iouis: * accipit Ino
 Te puer, & summa sedula nutrit ope.
 Intumuit Iuno: rapta quòd pelice natum
- 10 Educet: at sanguis ille sororis erat.
 Hinc agitur furijs Athamas sed imagine falsa:
 Tūque cadis patria parue Learche manu.
 Mæsta Learcheas mater tumulauerat umbras:
 Et dederat miseris omnia iusta rogis.
- 15 Hæc quoque, funestos ut erat laniata capillos,
 Profilit: & cunis te Melicerta rapit.
 Est spatium contracta breuit, freta bina repellit:
 Vnâque pulsatur terra duabus aquis.
 Huc uenit insanis natum complexa lacertis:
- 20 Et secum è celfo mittit in alta iugo.
 Excipit illæfos Panope, centumque sorores:
 Sòò. Et placido lapsu per sua regna ferunt.
- Nondum Leucotheæ, nondum puer ille Palæmon,
 Vorticibus densis Tibridis ora tenent.
- 25 Lucus erat: dubium Semele, Stimelene uocetur:
 Menadas Ausonias incoluisse ferunt.
 Querit ab his Ino quæ gens foret: Arcadas esse
 Audit, & Euanðrum sceptrâ tenere loci.
 Disimulata deam Latias Saturnia Bacchas
- 30 Instimulat fictis insidiosa sonis:
 Onimium faciles, ô toto pectore captæ,
 Non uenit hæc uestris hospes amica choris.

* Met. 3. v.
322.

Met. 4. v.
524. &c.
Isthmi A-
chaici peri-
phrasîs.

Sòò.

Iunonis fra-
tris.
* Fabularum
hinc fictam
apparet, quæ
Bacchas Ro-
mæ primùm
instituerit
Iulius

5 II Fraude petit: facrique parat cognoscere ritum:

* q. d. hoc p
vim ei rapi
te. Quo possit pœnas pendere, pignus habet.
Vix bene desierat: complent ululatibus auras

Thyades effusis per sua colla comis:

Inijciuntque manus: puerumque auellere pugnant: 5

Quos ignorat adhuc, inuocat illa deos:

Dique, uiriq; loci miseræ succurrite matri.

Clamor Auentini saxa propinqua ferit.

* Hercules
à monte Oe
ta in quo
mortuus. Appulerat ripæ uaccas* Oetæus Iberas:

Audit, & ad uocem concitus urget iter. 10

Herculis aduentu, quæ uim modò ferre parabant:

Turpia femineæ terga dedere fugæ.

Quid petis hinc (cognorat enim) matertera Bacchi?

An numen quod me, te quoque uexat, ait?

Illa docet partim: partim præsentia nati 15

* prohibet
efferre, vel
suas furias
& maritivel
quod operâ
dederit, ut
matronæ se
renda fru-
menta tor-
reret. v. 556.
* Carmentis
à Tegea Ar-
cadie opp.

* Continet: & furijs in scelus isse pudet.

Rumor, ut est uelox, agitatis peruolat alis.

Estque frequens Ino nomen in ore tuum.

Hospita Carmentis fidos intrasse penates

Diceris: & longam deposuisse fament. 20

Liba sua properata manu* Tegeæa sacerdos

Traditur, & subito cocta dedisse foco.

Nunc quoque liba iuuant festis matralibus: illa

Rustica sedulitas gratior arte fuit.

Nunc, ait, ô uates uenientia fata resigna, 25

Qua licet: hospitij hoc precor adde meis.

Parua mora est: * cælum uates ac numina sumit:

* pro cæleste
numen. en-
diadis.

Fitque sui toto pectore plena dei.

Vix illam subito posses cognoscere: tanto

Sanctior, & tanto, quam modò, maior erat. 30

Lata canam: gaude de juncta laboribus Ino,

Dixit, & huic populo prospera semper ades.

Numen

Numen eris Pelagi: natum quoque pontus habebit: 543

In nostris aliud sumite nomen aquis.

Leucotheæ Graijs, Matuta uocabere nostris:

In portus nato ius erit omne tuo:

5 Quem nos Portunum, sua lingua Palæmona dicet.

Ite precor nostris æquus uterque locis.

Annuerat: promissa fides: posuere labores:

550. Nomina mutarunt: hic Deus, illa Dea est. 560.

Cur uetet ancillas accedere queritis? odit:

10 Principiūmque odij, si sinat illa, canam.

Vna ministrarum solita est, Cadmea, tuarum

Sepe sub amplexus coniugis ire tui.

Improbus hanc Athamas furtim dilexit: ab illa

Comperit agricolis semina tosta dari.

15 Ipsa quidem secisse negat: sed fana recepit:

Hoc est cur odio sit tibi serua manus,

Non tamen hanc* pro stirpe sua pia mater adoret:

Ipsa parum felix uisa fuisse parens.

Alterius prolem melius mandabit illi:

20 Vtilior Baccho quam fuit ipsa suis.

Hanc tibi, Quò properas, memorant, dixisse, Rutili?

Luce mea Marso consul ab hoste cades.

Exitus accessit uerbis: flumenque Theloni

Purpureum mistis sanguine fluxit aquis.

25 Proximus annus erat. Pallantide cæsus eadem

Didius hostiles ingeminauit opes.

Lux eadem, Fortuna, tua est, auctórque, locusque:

Sed super iniectis qui latet iste* togis?

Seruius est (hoc constat enim) sed caussa latendi

30 Discrepat: & dubium me quoque mentis habet.

Dum dea furtiuos timide profitetur amores:

Cælestemque homini concubuisse pudet:

Leucothoë
Matuta fit,
Palæmon
Portunus.

Ancillæ ar-
centur à Ma-
tralibus.

*filijs sed pe-
tius pro ne-
poribus.

Rutilis cæ-
sus à Maris
Apian. de
bello Mar-
fico, & Flo-
rus. Seruius
velatus in
æde Fortu-
næ.

*Hæc toga,
qua simula-
crum Seruij
ipsius conte-
ctum fuit,
vndulata e-
rat, durauit
que in tem-
pora vsque
Varronis.

Plin. l. 8. c.

48.

575 *Arfit enim magno correpta cupidine regis:*

Cæcæque in hoc uno non fuit illa uiro.
Nocte domum parua solita est intrare fenestra:
*Vnde *Fenestellæ nomina porta tenet.*
Nunc pudet: & uultus uelamine cælat amatos:

Oræque sunt multa regia tecta toga.
An magis est uerum, post Tulli funera plebem
Confusam placidi morte fuisse ducis?
Nec modus ullus erat: crescebat imagine luctus:
Donec cum positis occulere togis.

**Tertia caussa mihi spatio maiore canenda est:*
Nos tamen adductos intus agemus equos.

**Tullia coniugio sceleris mercede parato,*
His solita est dictis exstimulare uirum:
Quid iuuat esse pares, te nostræ cæde sororis,
Mæque tuit fratris, si pia uita placet?

Viuere debuerant & uir meus, & tua coniux:
Si nullum ausuri maius eramus opus.
Et caput & regnum factum est dotale parentis:
*Si uires, *mædictas exige dotis opes.*

Regia res scelus est: socero cape regna necato:
Et nostras patrio sanguine tinge manus.
Tallibus instinctus solio priuatus in alto
Sederat: attonitum uulgus ad arma ruit.
Hinc cruor, & cædes: infirmæque uincitur ætas:

600. *Sceptra gener socero rapta superbus habet.*

Ipsæ sub æsquilijs, ubi erat sua regia, cæsus
Concidit in dura sanguinolentus humo.

Filia carpento patrios imitura penates
Ibat per medias alta, ferôxque uias.

Corpus ut adspexit, lacrimis auriga profusis
Restitit: hunc tali corripit illa sono:

*Plutarch⁹
 in quæst. te-
 statur apud
 hanc fuisse
 thalamum
 Fortunæ.

*erimus bre-
 ues, & mox
 redibimus
 ad institutū
 *Ferox Iulij
 filia nupta
 feroci Tar-
 quinio, ex-
 stinctis mi-
 bus suis cō-
 iugibus.

*ad quas vo-
 caris.

Vadis: an exspectas pretium pietatis amarum?

Duc, inquam, inuitas ipsa per ora rotas.

(Certa fides facti) dictus sceleratus ab illa

Vicus: & eterna res ea pressa nota.

5 Post tamen hæc ausa est templum monimēta parentis

Tangere: mira quidem, sed tamen acta loquor.

Signum erat in folio residens sub imagine Tulli:

Dicitur hoc oculis opposuisse manum.

Et vox audita est, Vultus abscondite nostros

10 Ne natæ uideant ora nefanda meæ.

Veste data tegitur: uetat hanc fortuna mouerit:

Et sic è templo est ipsa locuta suo.

Ore reuelato qua primum luce patebit

Seruius: hæc* positi prima pudoris erit.

15 Parcite matronæ uetitas attingere uestes:

Solennes, satis est uoce mouere preces.

Sitque caput semper Romano tectus amictu:

Qui rex in nostra* septimus urbe fuit.

Arserat hoc templum: signo tamen ille pepercit

20 Ignis: opem nato Mulciber ipse tulit.

Namque pater Tulli Vulcanus: Ocrisia mater

Præsignis facie Corniculana, fuit.

Hanc secum Tanaquil, sacris de more peractis,

Iussit in ornatum fundere uina focum.

25 Hic inter cineres obsceni forma uirilis

Aut fuit aut uisita est: sed magis illa fuit.

Iussa foco captiua sedet: conceptus ab illa

Seruius, à cælo semina gentis habet.

30 Signa dedit genitor tunc cum caput igne corrusco

Contigit: inque comis flammeus arsit apex.

Te quoque magna Concordia dedicat æde

Liuiæ: quam caro præstitit illa uiro.

* & emigran
tiz ex vrbe.

* Annumerā
do regibus
Tatiū Sa-
binū, quod
itē Solinus
facit. In quo
dam vet. no
stro. Qui rex
Romana lex
tus in vrbe
be fuit
Seruitij na-
tiuitas.

Concordiz
templum cō
stitutum.

639 Disce tamen ueniens etas, ubi Livia nunc est
 Porticus, immensa tecta fuere domus.
 Urbis opus domus una fuit: spatiumque tenebat:
 Quo breuius muris oppida multa tenent:
 Hæc equata solo est nullo sub crimine regni:
 Sed quia luxuria uisa nocere sua est.
 Sustinuit tantas operum subuertere moles:
 Totque suas heres perdere Cæsar opes.
 Sic agitur censura: & sic exempla parantur.
 Cum iudex, alios quod monet, ipse facit.

Nulla nota est ueniende die, quam dicere possis.

Quinquatr-
 minores. 640 **I** dibus inuicto sunt data templa Ioui.
 Et iam quinquatrus iubeor narrare minores.

Nunc ades o cceptis flaua Minerua meis.
 Cur uagus incedit tota tibicen in urbe?

Quid sibi persona, quid toga longa, uolunt:
 Sic ego: sic posita Tiritoria cuspide dixit:
 Possem utinam doctæ uerba referre deæ.

Tibicinum
 vsus.

Temporibus ueterum tibicinis usus auorum
 Magnus, & in magno semper honore, fuit.

Cantabat fanis, cantabat tibia ludis;

Cantabat mestis tibia fureribus.

Dulcis erat mercede labor: tempusque secutum est,

Quod subito gratæ frangeret artis opes.

Adde quod ædilis, pompa qui funeris irent,

Artifices solos iusserat esse decem.

Exsilio mutant urbem: Tiburque recedunt.

(Exsiliū quodam tempore Tibur erat)

Queritur in scena caua tibia: queritur aris:

Ducit supremos nenia nulla toros.

Serui erat quidam quantolibet ordine dignus

Tibure: sed longo tempore liber erat.

Rure

Rure suo parat ille dapes: turbamque canoram
Conuocat: ad festas conuenit illa dapes.
Nox erat: & uinis oculisque animique natabant:
Cum præcomposito nuntius ore uenit.

9 Atque ita, Quid cessas conuiuas soluere, dixit.
Auctor uindictæ nam uenit ille suæ.

Nec mora: conuiuæ ualido titubantiâ uino
Membra mouent: dubij stantque labantque pedes.

10 At dominus, Discedite, ait: plaustroque morantes
10 Sustulit: in plaustro scirpea lata fuit.

Alliciunt somnos tempus, motusque, merumque:
Potaque se Tibur turba redire putat.

Itaque per Esquilias Romanâ intrauerat urbem:
Et manè in medio plaustra fuere foro.

15 * Callidus ut posset specie numeroque Senatam
Fallere, personis imperat ora tegi:

Admiscetque alios: & ut hunc tibicina coetum
Augeat, in longis uestibus esse iubet.

10 Sic reduces bene posse tegi: ne forte notentur
20 Contra * collegæ iussa redire sui.

Res placuit: cultuque nouo licet Idibus uti:
Et canere ad ueteres uerba iocosa modos.

Hec ubi perdocuit: superest mihi discere, dixi:
Cur sit quinquatrus illa uocata dies.

25 Martius, inquit, habet tali meâ nomine festa:
Estque sub inuentis hæc quoque turba meis.

Prima terebrato per rara foramina buxo,
Ut daret effeci tibia longa sonos,

Vox placuit, faciem liquidis referentibus undis,
30 70. Vidi, & uirgineas intumuisse genas.

Ars mihi non tanti est, ualeas meâ tibia dixi.
Excipit abiectam cespitem ripa suo.

* sc. Appius Claudius cæ sor, pronior ad veniam.

* C. Plautus, qui statuerat in eos animaduertere.

700. Minerva tibia auctor.

Inuen-

703 Inuentam Satyrus primùm miratur: & usum
Nescit: & afflatam sentit habere sonum.

De Marfya
excoriato
Meta. 6. v.
388.

Et modo dimittit digitos: modo concipit auras:
Iamque inter nymphas arte superbus erat.

Prouocat & Phœbum: Phœbo superante pependit: 5

Cæsa recesserunt à cute membra sua.

Sum tamen inuentrix, auctorque ego carminis huius:

Hoc est cur nostros ars colit ista dies.

* postrema
Hyadum ex
qua ceteras
intelligit.

Tertia nox ueniet: qua tu Dodona Thyene

Stabis Agenoreæ fronte uidenda bouis. 10

Hæc est illa dies: qua tu purgamina Vestæ

Tibri per Etruscas in mare mittis aquas.

Siqua fides uentis, zephyro date carbasa nautæ:

Cras ueniet uestris ille secundus aquis.

At pater Heliadum, radios ubi tinxerit undis, 11

Et cinget geminos stella serena polos,

Tollet humo ualidos proles Hyrcæ lacertos.

Continua delphin nocte uidendus erit.

Scilicet hic olim Volsos, AEquosque fugatos

Viderat in campis Algida terra tuis. 12

Dignus vin
dice nodus.

Vnde suburbano clarus Tyburte triumpho,

Vestus es in niueis Posthume uictor equis.

Iam sex, & totidem luces de mense supersunt:

Huic unum numero tu tamen adde diem.

Sol abit è Geminis: & Cancri signa rubescunt: 13

Cœpit Auentina Pallas in arce coli.

Iam tua Laomedon oritur* nurus: ortaq; nocte em

Pellit: & è pratis cana pruina fugit.

* Aurora
Tithoni v-
xor. q. Laom
F.

Reddita, quisquis is est, Summano templa feruntur: 14

Tunc, cum Romanis Pyrrhe timendus eras.

Ophiuchi
ortus & o-
rigo.

Hunc quoque cum patrijs Galatea receperit undis 15

Plenâque securæ terra quietis erit,

Surgit humo iuuenis telis afflatus auitis:

Et gemino nexas porrigit angue manus.

Notus amor Phædræ, nota est iniuria Theſci:

Deuouit natum credulus ille suum.

5 Solliciti terrentur equi: frustra que retenti.

Per scopulos dominum duraque saxa trahunt.

Exciderat curru: lorisq; morantibus artus

Hippolitus lacero corpore raptus erat:

Reddideratq; animam, multum indignante Diana:

10 Nulla * Coronides causa doloris ait.

Namque pio iuueni uitam sine uulnere reddam:

Et cedent arti tristia fata meæ.

Gramina continuo loculis depromit eburnis:

Profuerant Glauci manibus illa prius:

15 Tunc, cum * obseruatas augur descendit in herbas:

20 *So.* *N*us *U* auxilio est anguis ab angue dato. *So.*

Pectora ter tetigit: ter uerba salubria dixit:

Depositum terra sustulit ille caput:

Lucus cum, nemorisq; sui Diſtinna recessu

20 Cælat; Aricino Virbius ille lacu est.

At Lachesis Clothoque dolent sua fila teneri,

Et fieri regni iura minora sui.

Iupiter exemplum ueritus direxit in illum

Fulmina, qui nimie nouerat artis opem.

25 Phoebe que rebarris: deus est: placare parenti:

Propter te, fieri quod uetat, ipse facit.

30 *N*on ego te, quamuis properabis uincere Cæsar,

Si uetat auspicium: signa mouere uelim.

Sunt tibi flamminius, Trasimenaque litora testes,

30 Per uolucres æquos multa mouere deos.

Tempora si ueteris quæris temeraria damni:

Quartus ab extrema mense bis ille dies.

Aesculapi⁹
in uitam re
uocat Hip
polytū, Me.
15.

*cum Aescu
lapius con
clusus a Mi
noe in Glau
ci filij ipsi⁹
sepulero ser
pentem à se
necatum vi
disset ab a
lio serpente
herba qua
dam uita re
stitui, idēq;
in Glaucō
feliciter tē
tasset. Quia
fabula de
Aesculapio
uaria est,
duas agit.

767 **P**ostera lux melior, superat Masanissa Syphacem:
Et cecidit telis Hasdrubal ipse suis.

Tempora labuntur: tacitisq; senescimus annis:
Et fugiunt freno non remorante dies.

Forti Fortu
nae sacrum. **Q**uam cito uenerunt Fortunæ fortis honores:
Post septem lucas Iunius actus erit.

Ite, deam læti fortem celebrate Quirites:
In Tiberis ripa munera regis habet.

Pars pede, pars etiam celeri decurrite cymba:
Nec pudeat potos inde redire domum.

Ferte coronatæ iuuenum conuiuia lintres.

Multaq; per medias uina bibantur aquas.

Plebs colit hanc: quia qui posuit, de plebe fuisse

Fertur: & ex humili sceptrâ tulisse loco.

Conuenit & seruis: serua quia Tullius ortus,

Orionis zo
na in ortu
heliacum
tendit.

* Vbi habi-
tant corol-
larum arti-
fices.

* Aut quia
hoc mense
natus est
Iulius, aut
per similitu-
dinē, q̄ tan-
quam natæ
sint kalēdæ
Iuliz hoc
die.

Herculi &
Musis zdes
commuais
sacrata est à
Martio Phi-
lippo Augu-
sti vitrico.
Suet.

Constituit dubiæ templa propinqua deæ.

Ecce suburbana rediens male sobrius æde,

Ad stellâs aliquis talia uerba iacit:

Zona latet tua nunc: & cras fortasse latebit:

Dehinc erit, Orion, aspicienda mihi.

At si non esset potus: dixisset eadem

Venturum tempus solstitiale die.

Lucifero subeunte, lares delubra tulerunt:

Hic * ubi fit docta multa corona manu.

Tempus idem Statoris erit: quod Romulus olim

Ante Palatini condidit ora iugi.

Tot restant de mense dies, quot nomina parcis

Cum data sunt trabæ templa Quirine tue.

Tempus Iuleis cras est * natale Kalendis:

Pierides ceptis addite summa meis.

Dicite Pierides quis uos * addixerit isti,

Cui dedit inuitas uicta nouerca manus.

Sic ego: sic Clio, clari monumenta Philippi

Aspicis, unde trahit Martia casta genus. 800.

Marcia sacrificio deductum nomen ab Anco:

In qua par facies nobilitate fuit.

5 Par animo quoque forma suo respondit in illa:

Et genus, & facies, ingeniumq; simul.

Nec quod laudamus formam, tu turpe putaris:

Laudamus magnas hac quoque parte deas.

10 Nupta fuit quondam matertera Caesaris illi:

O decus, ô sacra femina digna domo.

Sic cecinit Clio: doctæ assensere sorores:

Annuit Alcides: increpuitq; lyra. 810.

FINIS.

! 2 VA

VARIETAS LECTIONVM

IN LIB. I. FASTORVM EX
EDIT. ALDI MANVTII.

IN LIB. I.

Lapsaq; sub terras, ortaque signa canam.

In nonnullis, cano.

Quos aluit campis herba Phalifca suis.

In nonnullis, terra Falifca.

Et fœnum capiti supposuisse fuit.

in quibusdam, nec fœnũ. vtrumque recte.

Nunc penna ueras, nunc datis ore, notas.

in nonnullis, veritas.

Impia per siluas uictor ad antra uenit.

Melius vetus lectio. vltor ad antra uenit. vt

Virg. etiam Nam maximus vltor

Tergemini nece Geryonis, spoliisque su-
perbus)

Alcides aderat.

Porrimum placatur Postuentaque,

in nonnullis, Postuertaque.

IN LIB. II.

Respice pacando siquid ab hoste uacas.

Rectius quod in nonnullis. pacãdo siquid
ab ore vacat.

Torrída cum mica.

In nonnullis, Turbida.

Primus ut est Iani mensis, & ante fuit.

in nonnullis, ita ante fuit.

Templorum positor, templorum sancte repertor.

Sic in veteribus. sed fortasse rectior prior

lectio. Sancte repostor.

Hæc fuit illa dies, in qua Veientibus aruis.

In aliquibus, armis, nō aruis. recte utrūq;
 Quò ruitis generosa domus? male creditis hosti.
 melius fortasse in nonnullis, male creditur
 hosti.

Pan erat armenti, Pan illic numen aquarum.

Nonnulli, equorum, legunt.

Ascendit, spondaque sibi propiore recumbit
 in nonnullis, recedit.

Occursu præda recepta Remi est.

in nonnullis, Accursu.

Is iubet auferri paruos.

Rectius, quod in quibusdā, auferri pueros.

Pro quo nunc cernis sidera nomen habent.

In nonnullis, Pro quo, quæ cernis.

Sed procul è longa ueniebat Iulius Alba.

Rectius nonnulli authore Liuiο, sed Pro-
 culus longa.

Quæ deus in campo perspicit ipse suo.

Prospicit, in quibusdam.

IN LIB. III.

Palladis exemplo ponendæ tempora sume

Cuspidis in quibusdam, cassidis.

Martia ter senos proles adoleuerat annos,

ter senis annis, nonnulli.

Sæpe domum ueniunt.

In veteribus, sæpe domum redeunt.

Credor, & ut credar, pignora multa dabo.

In nonnullis, pignora certa dabo.

Romani numen utrunque soli.

uterque, in quibusdam.

Iupiter huc ueniet ualida per ductus ab arte.

*In nonnullis, nostra per ductus ab arte.
Addidit hic hominis, sumes, ait ille, capillos.*

*In nonnullis, summos ait ille capillos,
Coniugis: assueui semper amare uirum.*

In nonnullis, Coniugis assuetæ semper amare uirum.

IN LIB. IV.

Mota Cytheræa est: leuiter mea tempora myrto.

Melior fortasse prior lectio. Mota cytheræa leuiter, ut sit myrto cytheræa.

Venerunt cultus, mundâq; cura solo.

Nonnulli, sui, non solo legunt, & fortasse rectius.

Da dea quam sciter: doctas Cybeleia neptes.

Scite, in omnibus. nos sciter legendum putauimus.

Fallit: & in nympha Sangaride desinit esse,

Secunda Sangarij fluuij syllaba breuis est: neq; hic in Sagaride video quomodo produci possit. in veteribus libris legitur Sagaritide, quæ lectio mihi videtur rectior. Video enim Sangarium, & alibi ab Ouidio Sagarim dictum quarto, s. de Ponto, eleg. x Huc Lycus, huc Sagaris, Peniusque, Hypanisque, Cratesque.

Tertia lux (memini) ludis erit.

In nonnullis, erat.

Perpetuam pacem, pacificumq; aucem.

In nonnullis, perpetuumque ducem.

Iamq; Leontinos, Anisenaq; flumina cursu

In nonnullis rectius, Amasenaque flumina.

Amale

Amafenus enim Siciliae fluvius, viderem
 Onidius x v. Met. testatur his versibus,
 Nec non Sicaniis voluens Amafenus arenas,
 Nunc fluit: interdum suppressis fontibus aret.

Hæc modo uerrebatur stantem tibicine uillam:

Vetus hæc, & vera lectio. tibicines autem
 dictæ sunt rectæ in ædificiis trabes, quibus
 recta sustentantur. quo vocabulo & Iuue-
 nalis satyra III. utituro versu Nos vr-
 bem colimus tenui tibicine fultam.

Vre mares oleas

In nonnullis, Vre maris rorem.

Adde dapes in utranque suas.

In nonnullis, in utrunque. Sed rectius for-
 tasse, quod in aliis, mulctramque.

Tunc iuuenes nondum facti fleuere Quirites.

Rectius in quibusdam, iuuenem.

Vrbs oritur (quis tunc hoc illi credere posset.)

Rectius in nonnullis, quis tunc hoc vlli
 credere posset?

Tota sitit tellus.

Testa in quibusdam, non tota.

IN LIB. V.

Et præstat sine ui scepra tenenda Ioui.

Tenere, in quibusdam.

De quorum per me sanguine surgit honor.

Vulnere in nonnullis, non sanguine.

Et stygiæ nomen testificabor aquæ.

In nonnullis, numen.

Vindice seruabat nullo sua publica vulgus.

Nonnulli, pabula, legunt, non publica.

Plebis ad ædiles perducta licentia talis.
nonnulli, delata, malunt.

Excipit hospitio iuuenem Phyllirius heros.

Recte in quibusdam, Phylireius. secunda enim Phylires syllaba nullo pacto produci potest. prima quidem quamuis natura breuis sit, tamẽ producitur duplicato l, vt Phyllirides Chiron. idem fit in phylaca. recte enim dicitur, Conueniunt matres Phylacides, & l duplicato, Phylacides.

Abstulerint celeres improba uerba noti.

In quibusdam, perfida uerba noti.

IN LIB. VI.

Virgæque ianalis de spina sumitur alba.

Ponitur alba, in nonnullis.

Ipsa uolubilitas libratum sustinet orbem.

hic uersus, & sequentes quinque in nullis uetustis exemplaribus reperiuntur.

O nimium faciles, o toto pectore capte.

Captas, in nonnullis, utrunque recte.

Donec cum positis occulere togis.

In quibusdam, donec eam.

Ars mihi non tanti est: ualeas mea tibia dixi.

In nonnullis, ars optima dixi.

Tertia nox ueniet, qua tu dodona Thyene

dodoni, ut in quibusdam, rectius. ait autem Higinius Pherecydem Atheniensem Hædas dixisse Liberi nutrices fuisse, & antea Dodonidas nymphas appellatas. atque ipse Nomina earum ponit: inter quas est & Thyene.

SEX PRIORVM MEN-
SIVM DIGESTIO EX-
SEX OVIDII PASTO-
RVM LIBRIS EX-
CERPTA.

IANVARIVS

A. K. Iqn. Iano Tempa Ioui & Aesculapio conse-
crata in inf. Tyberina.

B. IIN.

C. IIB. Cancer occidit.

D. PV. Lyra oritur, tempestatem significat.

E. NON.

F. VII.

G. VI.

H. VI.

A. V. Agonalia: Delphnius oritur.

B. III. Media hiems.

C. III. Carmentalia: Iuturnæ ædes in campo
Mart. dic.

D. PV.

E. Id. Ioui. Octavius Augustus dictus

F. XIX.

G. XVII. Carmentalia.

H. XVII. Concordiæ templ. ab Fur. Camillo ex
voto positum

A. XVI. Sol in Aquario

B. XV.

C. XIII.

D. XIII.

E. XII.

F. XI.

G. X. Lyra occidit.

H. IX. Leonis quæ est in pectore clara stella occidit.

A. VIII.

B. VII.

C. VI. Castori & Polluci templ. dedic. ad stagnū Iuturnæ.

D. V.

E. IIII.

F. III. Paci.

G. Pr.

XXXI.

FEBRUARIUS.

H. K. Feb. Sospitæ templum constitutum. pluvia, interdum niues.

A. IIII. Lyra, & medius Leo occidunt.

B. III. Delphinus occidit.

C. Pr.

D. NON. Augustus pater patriæ dictus. Aquarius oritur, Zephyrus flare incipit.

E. VII.

F. VI.

G. V.

H. V. Veris initium.

A. IIII.

B. III. Arctophylax oritur.

C. Pr.

D. Id. Ioui Fauno in ins. tyberina. Fabi à Veie tibus interfecti.

E. XVI. Coruus, Crater, & Anguis oriuntur.

F. XV. Lupercalia.

G. XII.

G. XIIII. Venti per sex dies vehementius flant. Sol
in piscibus.

H. XIIII.

A. XII. Quirino templū, & sacra in colle Quir.
constit. stultorum ferix,

B. XI. Feralia deæ mortæ.

C. X. Charistia cognatorum.

D. IX. Terminalia.

E. VIII.

F. VII. Regifugium. hirundinum aduentus.

G. VI.

H. V.

A. IIIII.

B. IIII. Equiria in campo Mart.

C. Pr.

XXVIII.

MARTIVS.

D. K. Mar. Marti. Iunoni Lucinæ ædes, in exquilis
const.

E. VI.

F. V. Alterè piscibus occidit.

G. IIII.

H. IIII. Arctophylax occidit. Vindemiator o-
ritur.

A. Pr. Augustus pontific. max. suscepit.

A. NON. Veioni ad asylum templ. const.
Pegasus oritur.

C. VIII. Corona oritur.

D. VII.

E. VI.

F. V.

G. IIII.

G. I III. *Scorpius medius occidit.*

H. III.

A. Pr. *Ecquiritia in campo Mar.*

B. Id. *Ioui Annæ Perennæ. Iulius Cæsar à cõ-
iuratis interfectus.*

C. XV II. *Scorpius medius occidit.*

D. XVI. *Liberalia. Miluius oritur.*

E. XV. *Sol in Ariete.*

F. XIII II. *Minerux captæ in monte Cœlio.*

Quinquatrus.

G. XIII. *Quinq.*

H. XII. *Quinq.*

A. XI. *Quinq.*

B. X. *Quinq. Tabilustrium.*

C. IX.

D. VIII. *Aequinoctium vernum.*

E. VII.

F. VI.

G. V.

H. IIII. *Iano, Concordiæ, Saluti, Paci.*

A. III. *Lunæ in Auentino.*

B. Pr. *XXXI.*

APRILIS.

C. K. Apr. *Veneri. Fortunæ virili. Scorpius occidit.*

D. IIII. *Pleiades occidunt.*

E. III.

F. Pr.

G. NON. *Megalesia.*

H. VIII. *Fortunæ Publicæ ædem dicatam colle*

Quirinali.

- A. VII. Ludii, quod hoc die imperator Cæsar Iubam regem deuicit. Libra occidit, dies pluuius. Orion occidit.
- B. VI. Cerealia.
- C. V. D. IIII. E. IIII. F. Pr. G. Id. Ioui Victori. Libertati atrium constructum.
- H. XV III. Venti & grando. Augustus ad Mutinam M. Antonium in fugam vertit.
- A. XV II. Fordicidia.
- B. XVI. Augustus ab exercitu imperator appellatus. Hyades occidunt.
- C. XV. D. X IIII. Ludii Circenses.
- E. XIII. Sol in Tauro.
- F. XII. G. XI. Palilia. Roma condita.
- H. X. A. IX. Vinalia Ioui. Veneri Erycinæ ad portam Collinam.
- B. VIII. C. VII. Medium ver. Aries occidit tēpest. signifi. Canis oritur. Rubigalia.
- D. VI. E. V. F. IIII. Floralia. Vestæ in palatio.
- G. III. H. Pr.

xxx.

M A I V S.

- A. K. Maij.** Capella oritur. laribus præstitibus ara
constituta. Bonæ deæ templum po-
situm.
- B. VI.** Argestes flare incipit. Hyades oriuntur.
- C. V.** Centaurus oritur.
- D. IIII.**
- E. III.** Lyra oritur.
- F. Pr.** Scorpius medius occidit.
- G. NON.**
- H. VIII.**
- A. VII.** Lemuria noctu.
- B. VI.**
- C. V.** Lem. n. Orion occidit.
- D. IIII.** Marti Bisultori.
- E. III.** Lem. n. Pleiades oriuntur. Aestatis inci-
tium.
- F. Pr.** Taurus oriuntur. Scirpea Simulachra
è ponte sublicio in Tyberim mittun-
tur.
- G. Id.** Ioui. Mercurio ad circum.
- H. XVII.**
- A. XVI.**
- B. XV.**
- C. XIII.** Sol in Geminis.
- D. XII.**
- E. XI.** Agonalia, Canis oritur.
- F. X.**
- G. X.** Vulcano Tubilustria.
- H. IX.** Q Rex C. F.
- A. VIII.** Fortunæ publicæ templ. positum.
Aquila oritur.

- B. VII. Arctophylax occidit.
 C. VI. Hyades oriuntur.
 D. V.
 E. IIII.
 F. II. e
 G. Pr.

XXXI.

IVNIVS.

- H. K. Iun. Carnæ. Iunoni Monetæ templ. pos.
 Marti extra portam Capenam. Tem-
 pestati templ. constitutum. Aquila
 oritur.
 A. IIII. Hyades oriuntur: dies pluuius.
 B. III. Bellonæ in circo flaminio.
 C. Pr. Herculi custodi in circo flam.
 D. NON. Fidio in colle Quirinali.
 E. VIII.
 F. VII. Arctophylax occidit. Piscatorum feriæ &
 ludi in campo Martio.
 G. VI. Menti templ. const.
 H. V. Vestalia. Brutus vltiorem Hispaniam
 vicit. Crassus à Parthis cum exer-
 citu cæsus.
 A. IIII. Delphin vesperioritur.
 B. III. Marralia. Rutilius à Marfis interfectus,
 & ab iisdem anno sequente Didius
 Fortunæ. Concordiæ templ. à Liuiâ
 positum.
 C. Pr.
 D. Id. Ioui inuncto. Quinquatrus minores.
 E. XVIII.

F. XVII. Hyades oriuntur.

G. XVI. Zephyrus flat. Orion oritur.

H. XV. Delphinus totus apparet. Aequi & Volci à Posthumò fugati.

A. XIII.

B. XII. Sol in Cancro. Palladi in Auentino.

C. XI. Summano. Ophicus oritur.

D. X.

E. IX.

F. IX. Flaminius ad Trasimenum à Pœnis vi-

G. VIII. Cæsus.

H. VII. Syphax à Massanisa superatus.
Hasdrubal cæsus. Forti Fortunæ.

A. VI.

B. V. Orionis zona oritur. Solstitium.

C. IIII. Templarib. constit. Ioui statori.

D. III. Quirino.

E. Prid.

FINIS.

P. OVIDII
N A S O N I S

TRISTIVM

LIB. V.

Ex accuratissimis Andreae Naugerij, &
aliorum doctissim. virorum
castigationibus.

* * *

VIRTVTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

LUGDUNI,
APVD ANTONIVM
GRYPHIVM.

1574

ARGVMENTVM LIBRORVM
SEQUENTI ET QVO TEM-
pore singul' libri videantur.

VI poëta hunc ingeniosissi-
mum eo nomine reprehende-
runt, quod librum hunc, De Tri-
stibus, inscripserit, peruulgato
libratorum mēdo decepti sunt. Tristia enim,
non, De tristibus, vera est epigraphē, vt & li-
bri antiqui, & Grammaticorum scripta testi-
ficantur: neque multo aliter simonides, qui
inter alia scripta, quorum soli prope tituli ad
nos peruenerunt, *θρήνηος* reliquit. Inscriptio-
nis verò ratio manifesta: nihil enim hīc a-
liud quàm de suo exilio, eiusq; incommodis
& miseria conqueritur. id quod facit mira va-
rietate, ac inimitabili felicitate, & quod ma-
ximè admirandum, summa suauitate in me-
dia fortunæ acerbitate. Opus distinxit quin-
que in libros, eòsque in quasdam epistolas,
secundo excepto, in quo tantum vna est ad
Cæsarem Augustum epistola. Dissimulauit
verò in aliis nomina illorum, ad quos scri-
psit, ne, si nomina posuisset, eis apud Augu-
stum, aut eius amicos noceret. Ac aliud ni-
hil differt hoc opus à libris de Ponto, nisi
quod poëta in illis amicorum nomina posuit,
hīc non posuit.

Cùm autē septē annis poëta in Pōto egerit,
vti ex scriptis eiusdem cōiecturā hāc facimus:
intra tres priores annos, ea, quorum titulus

est Tristium, sc. *Tardior quibus autem, illa quæ de Ponto inscribitur, in Tristium libro 3. eleg. 12. sic ait.*

Frigora iam zeptori minus, anniq; peracto Tardior antiquis, credit hiems.

Quibus verbis indicat, iam annum in Põto egisse, istamque tamen exactam hiemem multo longiorem sibi esse visam, quàm præteritas ac veteres, quibus Romæ vixit. Mox eleg. 6. libro quarto.

Vt patria careg, bis frugibus arca trita est: Disiluit nudo pressa bis uua pede.

Hinc eleg. 11. lib. 5. *Vt sumus in Ponto, ter frigore constitit Ister: Facta est Euxini dura ter unda maris.*

Atque hæc in lib. Tristium. In iis autem quos de Ponto appellauit, lib. 1. eleg. 1. ait:

Hic me pugnantem cum frigore, cumq; sagittis, Ciumq; meo fato quarta fatigat hiems.

Vide eodem lib. eleg. 8. Atque hoc anno Tiberij triumphus de Dalmatis, & illyriis actus, cuius ipse meminit eleg. 1. & 11. lib. 11. item libro 3. eleg. 4. & Suetonius in Tiberio, qui illum proximo anno ante obitum Augusti actum indicat. Post hæc lib. 4. eleg. 6. ait:

In Scythia nobis, quinquennis olympias acta est. Iam tempus lustrum transit in alterius.

Quo anno et Augustam obiisse, et Maximû item, quem ipse inter potissimos amicos celebrat, eadem elegia indicat: vt,

Certus eras pro me Fabiæ laus, Maxime, gentis, Numen ad Augustum supplice uoce loqui, &c.

Antamiento de la dno

Hinc eleg. x. eiusdem libri:

Hæc mihi in Euxino bis tertia ducitur ætas

Litore, pellitos inter agenda Getas.

Sic & eleg. xiiij. Neque temporum vltiorum meminit, nisi quatenus de consulatu Pompei Flacci mentionem facit: qui viij. exsulij ipsius anno futurus erat: cui ipse sub principium septimi, dum fratris Græcini consulatum celebrat, quasi diuinans animo se ad id tempus persistitem non futurum, anticipando gratulatur. Quare cum hæc postrema illius hiems fuerit, cuius numerû recenseat, sexta quidem, quam in Ponto egit, septima autem omnino, quàm relegatus fuit (nam primam in itinere transegit) deinde cum neque eorum vlla fiat mentio ab illo, quæ à Germanico iisdem posterioribus hisce annis contra Catos, & Chæruscos gesta sunt, quæ minimè taciturus fuisset, si fama eorum aliquâ ad ipsum adhuc viuum peruenisset, præsertim cum de triumpho ab eo agendo aliquoties velut vaticinâdo meminisset, eidemque & libros Fastorum, dum in exsilio ageret, inscripserit: ex his ergo consensancum est, illum proximo post sextam hanc hiemem anno, id est, intra septimum, aut omnino circa principium octaui decessisse, quod & Eusebij traditio adiuuat.

Vitam ipse auctor suam lib. iij. Tristium, eleg. x. adeò fuse & dilucidè describit, vt non sit opus illuc aliunde plura accersere.

P. OVI

P. OVIDII NASONIS

TRISTIVM

LIBER I.

ELEGIA I.

PARVE (nec inuideo) sine me liber ibis
in urbem;

Hei mihi, quod domino non licet ire

Alloquitur
librum, vt
Romam va
dat, & quid
ei faciendū
sit, admōet.

tuo.

Vade: sed incultus, qualem decet exsulis esse:

Infelix habitum temporis huius habe.

Nec te purpureo uelent uaccinia succo:

Non est conueniens luctibus ille color.

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:

Candida nec nigra cornua fronte geras:

Felices ornent hęc instrumenta libellos:

Fortunę memorem te decet esse meę.

Nec fragili geminę poliantur pumice frontes:

Hirsutus sparsis ut uideare comis.

Neue liturarum pudeat: qui uiderit illas:

De lacrimis factas sentiat esse meis.

Vade liber: uerbisq; meis loca grata saluta:

Contingam certę quo licet illa pede.

Si quis, ut in populo nostri non immemor illo;

Si quis, qui quid agam forte requireret, erit:

Viuerę me dices: saluum tamen esse negabis:

Id quoq; quod uiuam munus habere dei.

Atq; ita tu tacitus quęrenti plura legendum

Ne, quę non opus est, forte loquarę, caue.

Protinus admonitus repetet meę crimina lector:

Et peragarę populi publicis ore reus.

Tu caue defendas, quamuis mordebere distis:
 Caussa patrocini non bona maior erit.
 Inuenies aliquem, qui me suspirat ademptum:
 Carmina nec siccis perlegat ista genis:
 Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet,
 Sit mea lenito Casare, poena leuis.
 Nos quoq; quisquis erit, ne sit miser ipse, precamur,
 Placatos miseris qui uolet esse deos:
 Quaeq; uolet, rata sint: ablataq; principis ira
 Sedibus in patrijs det mihi posse mori.
 Ut peragas mandata liber, culpabere forsant
 Ingenijq; minor laude ferere mei.
 Iudicis officium est: ut res, ita tempora rerum
 Quereret: quæsito tempore tutus eris.
 Carmina proueniunt animo deducta sereno:
 Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
 Carmina secessum scribentis, & otia querunt:
 Me mare, me uenti, me fera iactat hiems.
 Carminibus metus omnis abest: ego perditus ensem
 Hæsurum iugulo iam puto, iamque meo.
 Hec quoque, quæ facio, iudex mirabitur æquus:
 Scriptaque cum uenia qualiacunque leget.
 Da mihi Mæoniden: & tot circumspice casus:
 Ingenium tantis excidet omne malis.
 Denique securus fame liber ire memento:
 Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
 Non ita se nobis præbet fortuna secundam:
 Ut tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
 Donec eram sospes: tituli tangebar amore:
 Querendiq; mihi nominis ardor erat.
 Carmina nunc si non studiumq; quod obsuit, odi,
 Sit satis: ingenio sic fuga parta meo.

I tamen: & pro me tu, cui licet, adspice Romam:

Di facerent, posses non meus esse liber.

Nec te, quòd uenias magnam peregrinus in urbem:

Ignotum populo posse uenire puta.

5 Vt titulo careas: ipso noscère colore:

Disimulare uelis: te liquet esse meum.

Clam tamen intrato: ne te mea carnina lædant:

Non sunt, ut quondam plena fauoris erant.

Si quis crit, qui te, quòd sis meus, esse legendum

10 Non putet: è gremio reijciatque suos:

Inspice, dic titulum: non sum præceptor amoris:

Quas meruit pœnas, iam dedit illud opus.

Forsthan expectes an in alta palatia missum

Scandere te iubeam, Cæsareamq; domum.

15 Ignoscant augusta mihi loca, diq; locorum:

Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.

Esse quidem memini mitissima sedibus illis

Numina: sed timeo qui nocuere deos.

Terretur minimo pennæ stridore columba

20 Vnguibus accipiter saucia facta tuis.

Nec procul à stabulis audet discedere: si quis

Excussa est auidi dentibus agna lupi.

Vitaret cælum Phaëthon, si uiueret: & quos

Optarat stultè, tangere nollet equos.

25 Me quoque quæ sensi fateor Iouis arma timere:

Me reor infesto, cum tonat, igne peti.

Quicumq; Argolica de classe Capharea fugit:

Semper ab Euboicis uela retorquet aquis.

Et mea cymba semel uasta percussa procella,

30 Illum, quo læsa est, horret adire locum.

Ergo caue liber: & timida circumspice mente:

Vt satis à media sit tibi plebe legi.

Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
 Icarus: Icarias nomine fecit aquas.
 Difficile est tamen hic remis utaris & aura,
 Dicere: consilium resq; locusque dabunt.
 Si poteris uacuo tradi: si cuncta uidebis
 Mitia: si uires fregerit ira suas:
 Si quis erit, qui te dubitantem, & adire timentem
 Tradat: & ante tamen pauca loquatur: adi.
 Luce bona dominoque tuo felicior ipso
 Peruenias illuc: & mala nostra leues. 10
 Namque ea, uel nemo, uel qui mihi uulnera fecit,
 Solus Achilleo tollere more potest.
 Tantum ne noceas, dum uis prodesse, uideto:
 Nam spes est animi nostra timore minor.
 Quaeq; quiescebat, ne mota reseruiat ira: 15
 Et poena tu sis altera caussa, caue.
 Cum tamen in nostrum fueris penetrare receptus:
 Contigerisq; tuam scrinia parua domum:
 Adspicies illic positos ex ordine fratres:
 Quos studium cunctos euigilauit idem. 20
 Cetera turba palam titulos ostendit apertos:
 Et sua detecta nomina fronte gerit.
 Tres procul obscura latitantes parte uidebis:
 Hi quoque, quod nemo nescit, amare docent.
 Hos tu uel fugias: uel si satis oris habebis: 25
 Oedipodas facito, Telegonásque uoces.
 Deq; tribus moneo, si qua est tibi cura parentis:
 Ne quemquam, quamuis ipse docebit, ames.
 Sunt quoque mutatae ter quinque uolumina formae,
 Nuper ab exequijs carmina rapta meis: 30
 His mando dicas, inter mutata referrí
 Fortune uultum corpora posse meae.

Namque ea dissimilis subito est effecta prioris

Flendaq; nunc, aliquo tempore leta fuit.

Plura quidem mandare tibi, si queris, habebam:

Sed uereor tarda causa fuisse mora.

5 Et si que subeunt tecum liber omnia ferres:

Sarcina laturus magna futurus eras.

Longa uia est: propera: nobis habitabitur orbis

Vltimus, à terra, terra remota mea.

10

ELEGIA II.

DI maris, & cæli (quid enim nisi uota supersunt)

Soluere quassatae parcite membra ratis:

Nèue precor magni subscribite Cæsaris iræ:

Sæpe premente deo fert deus alter opem.

15 Mulciber in Troiam, pro Troia stabat Apollo:

Aequa Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.

Oderat Aeneam propior Saturnia Turno:

Ille tamen Veneris numine tutus erat.

20 Sæpe ferrox cautum petijt Neptunus Vlyssæm:

Eripuit patruo sæpe Minerva suo.

Et nobis aliquod, quamuis distamus ab illis,

Quis uetat irato numen adesse deos?

Verba miser frustra non proficientia perdo:

Ipsa graues spargunt ora loquentis aque:

25 Terribilisque notus iactat mea uerba: precèsque

Ad quos mittuntur non finit ire deos.

Ergo ijdem uenti, ne causa ledar in una.

Velæque nescio quò, notaq; nostra ferunt.

30 Me miserum, quanti montes uoluuntur aquarum!

Iam iam tacturos sidera summa putes.

Quante diducto subsidunt æquore ualles:

Iam iam tacturas Tartara nigra putes.

Supplicatio
ad Deos, ut
imminenti
naufragio
cum incolu
mè seruent.

Quocunque adspicio, nihil est nisi pontus & aether,
 Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax. 4
 Inter utrumque fremunt immani murmure venti:
 Nescit, cui domino pareat, unda maris.
 Nam modo purpureo uires capit cuius ab ortu: 5
 Nunc zephyrus sero uespere missus adest:
 Nunc gelidus sicca boreas bacchatur ab Arcto:
 Nunc notus aduersa praelia fronte gerit. 7
 Rector in incerto est: nec quid fugiatue, petatue,
 Inuenit: ambiguis ars stupet ipsa malis. 10
 Scilicet occidimus: nec spes est ulla salutis:
 Dumque loquor, uultus obruit unda meos.
 Opprimet hanc animam fluctus: frustra que precanti
 Ore necaturas accipiemus aquas.
 At pia nil aliud, quam me dolet exsule coniux: 15
 Hoc unum nostri scitque, gemitque mali.
 Nescit in immenso iactari corpora ponto:
 Nescit agi uentis, nescit adesse necem.
 O bene, quod non sum mecum conscendere passus:
 Ne mihi mors misero bis patienda foret. 7 10
 At nunc, ut peream: quoniam caret illa periclo:
 Dimidia certe parte superstes ero.
 Hei mihi: quam celeri micuerunt nubila flamma:
 Quantus ab aethereo personat axe fragor.
 Nec leuius laterum tabula feriuntur ab undis: 15
 Quam graue balistae moenia pulsat onus. 7
 Qui uenit hic fluctus, fluctus supereminet omnes:
 Posterior nono est, undecimoque prior.
 Non letum timeo: genus est miserabile leti:
 Demite naufragium: mors mihi munus erit. 10
 Est aliquid fatore suo, ferroque cadentem
 In solida moriens ponere corpus humos:

- Et mandare suis aliqua: & sperare sepulcrum:
 Et non æquoreis piscibus esse cibum. /
- † Fingite me dignum tali nece: non ego solus
 Hic uehor: immeritos cur mea pœna trahit?
- 5 Prò superi, uiridesque dei, quibus æquora curæ:
 Vtraque iam uestras sistite turba minas:
 Quàmque dedit uitam mitissima Cæsaris ira:
 Hanc finite infelix in loca iussa feram.
 Si, quoniam merui pœnam: me perdere uultis:
- 10 Culpa mea est ipso iudice morte minor.
 Mittere me Stygas si iam uoluisset ad undas
 Cæsari: in hoc uestra non eguisset ope.
 Est illi nostri non inuidiosa cruoris
 Copia: quòdque deãit, cum uolet, ipse feret.
- 15 Vos modo, quos certe nullo puto crimine lesi:
 Contenti nostris iam precor este malis.
 Nec tamen, ut cuncti miserum seruare uelitis:
 Quod periit, saluum iam caput esse potest.
 Ut mare subsiãat: uentisque ferentibus utar:
 Ut mihi parcatis: non minus exsul ero.
- 20 Non ego diuitias auidus sine fine parandi
 Latum mutandis mercibus æquor aro:
 Nec peto, quas quondam petij studiosus, Athenas:
 Oppida non Asiæ, non mihi uisa prius:
 Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
- 25 Delitias uideam Nile iocose tuas:
 Quod facile est, opto uentos (quis credere possit?)
 Sarmatis est tellus: quam mea uota petunt.
 Obligor ut tangam læui fera litora ponti:
- 30 Quòdque sit à patria iam fuga tarda queror.
 Nescio quo uideam positos ut in orbe Tomitas:
 Exsilij facio per mea uota uiam.

Seu me diligitis, tantos compefcite fluctus:
 Pronaque sint noſtræ numina ueſtra rati.
 Seu magis odiftis: iuſſæ me aduertite terræ:
 Supplicij pars eſt in regione mori.
 Perte (quid hic facio) rapidi mea corpora uenti: }
 Auſonios fines cur mea uela uident.
 Noluit hoc Ceſar: quid quem fugat ille tenetis?
 Adſpiciat uultus Pontica terra meos.
 Et iubet, & merui: nec quædam nauerit ille
 Crimina, defendi faſue, piûm ue puto. 10
 Si tamen acta deos nunquam mortalia fallunt:
 A culpa facinus ſcitis abeſſe mea.
 Immo ita ſi ſcitis: ſi me meus abſtulit error:
 Stultaque mens nobis, non ſcelerata fuit:
 Quod licet è minimis domui ſi fauimus illi: 15
 Si ſatis Auguſti publica iuſſa mihi:
 Hoc duce ſi dixi felicia ſæcula: proque
 Ceſare tura, pijs Ceſaribusque dedi:
 Si fuit hic animus nobis: ita parcite diui:
 Sin minus: alta cadens obruat unda caput. 20
 Fallor? an incipiunt grauidæ euanefcere nubes?
 Viſtaque mutati frangitur ira maris?
 Non caſu uos, ſed ſub conditione uocati,
 Fallere quos non eſt, hanc mihi fertis opem. 25

ELEGIA III.

Cum ſubit illius triſtiſſima noctis imago:
 Que mihi ſupremum tempus in urbe fuit.
 Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliquit:
 Labitur ex oculis tunc quoque gutta meis. 30
 Iam propè lux aderat: qua me diſcedere Ceſar
 Finibus extreme iuſſerat Auſonia.

ex urbe
 na diſ-
 erit, nec
 coniu-
 & ſuo-
 lacri-
 memo-

- Nec spatium, nec mens fuerat satis apta parandi:
 Torpuerant longa pectora nostra mora.
 Non mihi seruatorum, comites non cura legendi:
 Non aptæ pro fugo uestis, opisque fuit.
 5 Non aliter stupui: quam qui Iouis ignibus iclus,
 Viuit: & est uitæ nescius ipse suæ.
 Ut tamen hanc animi nubem dolor ipse remouit:
 Et tandem sensus conualuere mei:
 Alloquor extremum mæstos abiturus amicos:
 10 Qui modò de multis unus & alter erant.
 Vxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat,
 Imbre per indignas usque cadente genas.
 Nata procul Libycis aberat diuersa sub oris:
 Nec poterat fati certior esse mei.
 15 Quocunque adspiceres, luctus gemitusque sonabant:
 Formaq; non taciti funeris intus erat.
 Femina, uirque, meo pueri quoq; funere mærent:
 Inque domo lacrimas angulus omnis habet.
 Si licet exemplis in paruò grandibus uti:
 20 Hæc facies Troiæ, cum caperetur, erat.
 Iamque quiescebant uoces hominumque, canumque:
 Lunaque nocturnos alta regebat equos.
 Hanc ego suspiciens, & adhuc Capitolia cernens,
 Quæ nostro frustra iuncta fuere laris:
 25 Numina uicinis habitantia sedibus, inquam,
 Iamque oculis nunquam templa uidenda meis,
 Dique relinquendi, quos urbs habet alta Quirini:
 Este salutati tempus in omne mihi:
 Et quamquam sero clypeum post uulnera sumo:
 30 Attamen hanc odijs exonerate fugam:
 Cælestique uiro, quis me deceperit error,
 Dicite: pro culpa ne scelus esse putet.

Ut quæ sentitis, pœna quoque sentiat auctor:
 Placato possim non miser esse deo.
 Hac prece adoravi superos ego: pluribus uxor
 Singultu medios impediende sonos.
 Illa etiam ante lares passis prostrata capillis
 Contigit exstinctos ore tremente focos:
 Multaque in aduersos effudit uerba Penates
 Pro deplorato non ualitura uiro.
 Iamque moræ spatium nox præcipitata negabat:
 Versaque ab axe suo Parrhasis Arctos erat: 10
 Quid facerem? blando patriæ retinebar amore:
 Vltima sed iussu nox erat illa fugæ.
 Ah quoties aliquo dixi properante, quid iurges?
 Vel quò festinas ire, uel unde, uide.
 Ab quibus certam me sum mentitus habere 15
 Horam: propositæ quæ foret apta uis.
 Tæx limen tetigit: sum reuocatus: & ipse
 Indulgens animo pes mihi tardus erat.
 Sæpe uale dicto, rursus sum multa locutus:
 Et quasi discedens oscula summa dedi. 20
 Sæpe eadem mandata dedi: meq; ipse sefelli
 Respiciens oculis pignora cara meis. (inquam:
 Denique quid propero? Scythia est, quò mittimur,
 Roma relinquenda est: utraq; iusta mora est.
 Vxor in æternum uiuo mihi uiua negatur: 25
 Et domus, & fide dulcia membra domus:
 Quosq; ego dilexi fraterno more sodales:
 O mihi Thesæa pectora iuncta fide.
 Dum licet amplectar: nunquam fortasse licebit
 Amplius: in lucro est, quæ datur hora mihi. 30
 Nec mora: sermonis uerba imperfecta relinquo
 Amplectens animo proxima quæque meo.

- Dum loquor, & flemus: cælo nitidissimus alto
 Stella grauis nobis lucifer ortus erat.
 Diuidor haud aliter, quàm si mea membra relinquam:
 Et pars abrumpi corpore uisa sub est.
 Sic doluit ^{misit} tunc cum in contraria uersus
 Vltores habuit proditionis equus.
 Tunc uerò exoritur clamor, gemitusque meorum:
 Et feriunt mæste pectora nuda manus.
 Tunc uerò coniux humeris abeuntis inhaerens
 Miscuit hæc lacrimis tristia dicta meis.
 Non potes auelli: simul hinc simul ibimus ambo: ^{inguit}
 Te sequar: & coniux exsulis exsul ero.
 Et mihi facta uia est, & me capit ultima tellus:
 Accedam profugæ sarcina parua rati.
 Te iubet à patria discedere Cæsaris ira:
 Me pietas: pietas hæc mihi Cæsar erit.
 Talia tentabat: sic & tentauerat ante:
 Vixque dedit uictas utilitate manus.
 Egre dior, siue illud erat sine funere ferri:
 Squalidus immisis hirta per ora comis.
 Illa dolore amens tenebris narratur abortis
 Semianimis media procubuisse domo.
 Utque resurrexit, scædatis puluere turpi
 Crinibus: & gelida membra leuauit humo:
 Se modo, desertos modo deplorasse Penates:
 Nomen & erepti sepe uocasse uiri:
 Nec gemuisse minus: quàm si natæc, meumue
 Vidisset structos corpus habere rogos:
 Et uoluisse mori: moriendo ponere sensus:
 Respectuque tamen non perisse mei.
 Viuat: & absentem, quoniam sic facta tulerunt:
 Viuat: & auxilio subleuet usque suo.

Tingitur oceano custos Erymanthidos Vrſæ:
 Aequoreaſque ſuo fidere turbat aquas.
 Nos tamen Ionium non noſtra ſindimus æquor
 Sponte: ſed audaces cogimur eſſe metu.
 Me miſerum: quantis nigreſcunt æquora uentis:
 Erutâque ex imis ſeruet arena uadis!
 Monte nec inferior proræ puppique recurua
 Inſilit: & pictos uerberat unda deos.
 Pineæ texta ſonant: pulſi ſtridore rudentes:
 Aggemit & noſtris ipſa carina malis. 10
 Nauita conſeſſus gelidum pallore timorem,
 Iam ſequitur uictus, non regit arte ratem.
 Vtque parum ualidus non proficientia rector
 Ceraicis rigida frena remittit equos:
 Sic non quò uoluit ſed quò rapit impetus unda 15
 Aurigam uideo uela dediſſe rati.
 Quod niſi mutatas emiſerit Aeolus auræ:
 In loca iam nobis non adeunda ſeræ.
 Nam procul Illyricis læua de parte relicta
 Interdicta mihi cernitur Italia. 20
 Deſinat in uetitas queſo contendere terras:
 Et mecum magno pareat illa deo.
 Dum loquor: & cupio pariter, timeoque repelli:
 Increpuit quantis uiribus unda latus.
 Parcite cærulei uos ſaltem numina Ponti: 25
 Infeſtūmque mihi ſit ſatis eſſe Iouem.
 Vos animam ſeuæ feſſam ſubducite morti:
 Si modò qui periit non periſſe poteſt. 30

Ad amicū
 qui etiā in
 aduerſis fi-
 dus permā-
 ſerat.

ELEGIA IIII.

O Mihi poſt ullos nunquam numerande ſodales,
 O cui præcipuè ſors mea uifa ſua eſt.

Attonitum qui me, memini carissime, primus
 Ausus es alloquio sustinuisse tuo:
 Qui mihi consilium uiuendi mite dedisti:
 Cum foret in misero pectore mortis amor:
 Scis bene cui dicam positus pro nomine signis:
 Officium nec te fallit amice tuum:
 Hæc mihi semper erunt imis infixæ medullis:
 Perpetuusq; animi debitor huius ero.
 Spiritus & uacuas prius hic tenuandus in auras
 Ibit; & in tepido deseret ossa rogo:
 Quam subeant animo meritorum obliuia nostro:
 Et longa pietas excidat ista die.
 Di tibi sint faciles; & opis nullius egentem
 Fortunam præstent, dissimilemq; meæ.
 Si tamen hæc nauis uento ferretur amico:
 Ignoraretur forsitan ista fides.
 Thesea Pirithous non tam sensisset amicum:
 Si non infernas uiuus adisset aquas.
 Vt foret exemplum ueri Phocæus amoris:
 Fecerunt Furie tristis Oreste tuæ.
 Si non Euryalus Rutulos cecidisset in hostes:
 Hyrtacide Nisi gloria nulla foret.
 Scilicet ut fuluum spectatur in ignibus aurum:
 Tempore sic duro est inspicienda fides.
 Dum iuuat; & uultu ridet fortuna sereno:
 Indelibatæ cuncta sequuntur opes.
 At simul intonuit; fugiunt; nec noscitur ulli,
 Agminibus comitum qui modò cinctus erat.
 Atq; hæc exemplis quondam collecta priorum,
 Nunc mihi sunt propriis cognita uera malis.
 Vix duo, tresue mihi de tot superestis amici:
 Cetera fortunæ, non mea turba fuit.

Quo magis ô pauci rebus succurite læsis;
 Et date naufragio litora tuta meo.
 Nêue metu falso nimium trepidate, timentes,
 Hac offendatur ne pietate deus.
 Sæpe fidem aduersis etiam laudauit in armis:
 Inq; suis amat hanc Cæsar: in hoste probat.
 Causa mea est melior: qui non contraria foui
 Arma: scâ hanc merui simplicitate fugam.
 Inuigiles igitur nostris pro casibus oro:
 Diminui siqua numinis ira potest. 10
 Scire meos casus si quis desiderat omnes:
 Plus, quàm quod fieri res sinit, ille petit.
 Tot mala sum passus: quot in æthere sidera lucent:
 Paruâq; quot siccus corpora puluis habet. 15
 Multâq; credibili tulimus maior aratâq;
 Quamuis acciderint, non habitura fidem.
 Pars etiam quadam mecum moriatur, oportet:
 Mèq; uelim possit, dissimulante tegi.
 Si uox in fragilis, pectus mihi firmitus esset:
 Plurâq; cum linguis pluribus ora forent: 20
 Non tamen iccirco complecterer omnia uerbis,
 Materia uires exsuperante meas.
 Pro duce Naritio docti mala nostra poëta
 Scribite: Naritio nam mala plura tuli.
 Ille breui spatio multis errauit in annis 25
 Inter Dulichias, Iliacasq; domos.
 Nos freta sideribus totis distantia mensos
 Sors tulit in Geticos, Sarmaticosq; sinus.
 Ille habuit fidâq; marum, sociosq; fideles,
 Me profugum comites deseruere mei. 30
 Ille suam lætus patriam, uictorq; petebat.
 A patria fugio uictus & exsul ego.

Nec mihi Dulichium donus est, Ithacæue, Saméue:

Pœna quibus non est grandis abesse locis:

Sed quæ de septem totum circumspicit orbem

Montibus, imperij Roma deùmq; locus.

5 Illi corpus erat durum, patiēsq; laborum:

Inualidæ vires, ingeniūq; mihi.

Ille erat assiduè sæuis agitatus in armis:

Assuetus studijs mollibus ipse sui.

Me deus oppressit nullo mala nostra leuante:

10 Bellatrix illi diua ferebat opem:

Cūq; minor Ioue sit tumidis qui regnat in undis:

Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Adde, quòd illius pars maxima ficta laborum:

Ponitur in nostris fabula nulla malis.

15 Denique quæritos tetigit tamen ille Penates:

Quæq; diu petijt, contigit arua tamen.

At mihi perpetuo patria tellure carendum est:

Ni fuerit læsi mollior ira dei.

ELEGIA V.

10 **N**EC tantum Clario Lyde dilecta poëta:

Nec tantum Coe Battis amata suo est:

Pectoribus quantum tu nostris uxor inheres

Digna minus misero non meliore uiro.

25 Te mea supposita ueluti trabe fulta ruina est:

Siquid adhuc ego sum, muneris omne tui est.

Tu facis, ut spoliū non sim: nec nuder ab illis,

Naufragij tabulas qui petiere mei.

30 Vtq; rapax stimulante fame, cupidusque cruoris

Incustoditum captat ouis: lupus:

Aut ut edax uultur corpus circumspicit ecquod

Sub nulla positum cernere possit humo:

Vxori gra
tes agit de
ipius erga
se fide &
amore.

Sic mea nescio quis male fidus rebus acerbis
In bona uenturus, si paterere, fuit.

Hunc tua per fortes uirtus summonit amicos:
Nulla quibus reddi gratia digna potest.

Ergo quam misero tam uero teste probaris:
Hic aliquod pondus si modò testis habet.

Nec probitate tua prior est aut Hectoris uxor,
Aut comes exstincto Laodameia uiro.

Tu si Mæonium uatem sortita fuisses:
Penelopes esset fama secunda tuae.

Siue tibi hoc debes, nullo pia facta magistro,
Cumque noua mores sunt tibi luce dati:

Femina seu princeps omnes tibi culta per annos
Te docet exemplum coniugis esse bonæ:

Astimilémque sui longa assuetudine fecit:
Grandia si paruis astimilare licet.

Hei mihi nō magnas quòd habēt mea carmina uires,
Nostraque sunt meritis ora minora tuis.

Siquid & in nobis uiui fuit ante uigoris:
Exstinctum longis excidit omne malis.

Prima locum sanctas heroidas inter haberes:
Prima bonis animi conspiciere tui.

Quantumcunque tamen præconia nostra ualebunt:
Carminibus uiues tempus in omne meis.

ELEGIA VI.

Ad ami-
eos, qui ei
imaginē au-
ro inculp-
tā habent.

Siquis habes nostris similes in imagine uultus:
Deme meis ederas Bacchica fersa comis.

Ista decent lætos felicia signa poetæ:

Temporibus non est apta corona meis.

Hæc tibi dissimula, sentis tamen omnia dici,

In digito qui me fersque, resersque tuo.

- Effigiemque meam fuluo complexus in auro
 Cara relegati, quæ potes, ora uides.
 Quæ quoties spectas, subeat tibi dicere forsan:
 Quam procul à nobis Naso sodalis abest.
 Grata tua est pietas: sed carmina maior imago
 Sunt mea: quæ mando qualiacunque legas.
 Carmina mutatas hominum dicentia formas
 Infelix domini quod fuga rupit opus.
 Hæc ego descendens sicut bona multa meorum
 Ipse mea posui mæstus in igne manu.
 Utque cremaſſe suum fertur sub stipite natum
 Thestias, & melior matre fuisse soror,
 Sic ego non meritos mecum peritura libellos
 Imposui rapidis uiscera nostra rogis.
 Vel quòd eram Musas, ut crimina nostra, perosus:
 Vel quòd adhuc crescens, & rude carmen erat.
 Quæ quoniam non sunt penitus sublata, sed exstant:
 Pluribus exemplis scripta fuisse reor.
 Nunc precor ut uiuant: & non ignaua legentem
 Otia delectent: admoneantque mei.
 Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo:
 Nesciat his summam si quis abesse manum.
 Ablatum medijs opus est incudibus illud:
 Desuit & scriptis ultima lima meis.
 Et ueniam pro laude peto: laudatus abunde
 Non fastiditus si tibi lector ero.
 Hos quoque sex uersus in prima fronte libelli,
 Si præponendos esse putabis: habe.
 Orba parente suo quicumque uolumina tangis:
 His saltem uestra detur in urbe locus.
 Quoque magis faueas, non hæc sunt edita ab illo:
 Sed quasi de domini funere rapta sui.

Quidquid in his igitur uitij rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, erat.

ELEGIA VII.

In amicū,
qui pollici
tam fidem
fregerat.

IN caput alta suum labentur ab æquore retro

Flumina: conuersis solq; recurret equis:

Terra feret stellas: cælum findetur aratro:

Vnda dabit flammæ: & dabit ignis aquas:

Omnia naturæ præpostera legibus ibunt:

Partq; suum mundi nulla tenebit iter.

Omnia iam sient, fieri quæ posse negabam:

Et nihil est, de quo non sit habenda fides.

Hæc ego uaticinor, quia sum deceptus ab illo:

Laturum misero quem mihi rebar opem.

Tantânc te fallax cepere obliuia nostri?

Afflictumq; fuit tantus adire timor?

Vt neque respiceres, nec solarere iacentem

Dure? neque exsequias prosequere meas?

Illud amicitie sanctum, & uenerabile nomen

Re tibi pro uili, sub pedibusq; iacet.

Quid fuit ingenti prostratum mole sodalem

Visere? & alloquij parte leuare tui?

Inq; meos si non lacrimas dimittere casus:

Pauca tamen ficto uerba dolore loqui?

Idq; quod ignoti faciunt, uale dicere saltem?

Et uocem populi publicâq; ora sequi?

Denique lugubres uultus, nunquàmq; uidendos

Cernere supremo, dum licetq; die?

Dicendumq; semel toto non amplius æuo

Accipere, & parili reddere uoce, uale?

At fecere alij nullo mihi foedere iuncti.

Et lacrimas animi signa dedere sui.

- Quid, nisi conuictu, caussisq; ualentibus essem,
 Temporis & longi iunctus amore tibi?
 Quid, nisi tot lusus, & tot mea seria nosses?
 Tot nossem lusus, seriâq; ipse tua?
 5 Quid, si duntaxat Romæ mihi cognitus esses?
 Adscitus toties in genus omne iocis?
 Cunctane in æquoreos abierunt irrita uentos?
 Cunctane Lethæis mersa feruntur aquis?
 Non ego te genitum placida reor urbe Quirini:
 10 Vrbe, meo quæ iam non adcunda pede est
 Sed scopulis ponti, quos hæc habet ora, sinistri:
 Inq; feris Scythiæ, Sarmaticisq; iugis.
 Et tua sunt silicis circum præcordia uenæ:
 Et rigidum ferri semina pectus habet:
 15 Quæq; tibi quondam tenero ducenda palato
 Plena dedit nutrix ubera, tigris erat.
 Aut mala nostra minus quam non aliena putares:
 Duritiæq; mihi non agere reus.
 Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoq; damnis:
 20 Ut careant numeris tempora prima suis:
 Effice peccati ne sim memor huius: & illo
 Officium laudem, quo queror, ore tuum.

ELEGIA VIII.

- 25 **D**etur inoffense uitæ tibi tangere metam:
 Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
 Atq; utinam pro te possent mea uota ualere:
 Quæ pro me duros non tetigere deos.
 Donec eris felix, multos numerabis amicos:
 30 Tempora si fuerint nubila, solus eris.
 Adspicis ut ueniant ad candida tecta columbæ?
 Accipiat nullas sordida turris aues?

Ad amicū,
 quod vul-
 gus fortun-
 nam sequi-
 tur.

Horrea formicæ tendunt ad inania numquam:

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Vtq; comes radios per solis euntibus umbra est:

Cum latet hic pressus nubibus, illa fugit:

Mobile sic sequitur fortunæ lumina uulgus:

Quæ simul inducta nube teguntur: abit.

Hæc precor ut possint semper tibi falsa uideri:

Sunt tamen euentu uera fatenda meo.

Dum stetimus, turbæ quantum satis esset, habebat.

Nota quidem, sed non ambitiosa domus.

At simul impulsæ est: omnes timuere ruina:

Cautaq; communi terga dedere fugæ.

Sæua neq; admiror metuunt si fulmina: quorum

Ignibus afflari proxima quæque solent.

Sed tamen in duris remanentem rebus amicum

Quolibet inuiso Cæsar in hoste probat.

Nec solet irasci (nec enim moderatior alter)

Cum quis in aduersis, siquid amauit, amat.

De comite Argolico postquam cognouit Orestem:

Narratur Pyladen ipse probasse Thoas.

Quæ fuit Actoridae cum magno semper Achille:

Laudari solita est Hectoris ore fides.

Quod pius ad Manes Theseus comes iret amico:

Tartareum dicunt indoluisse deum.

Euryali, Nisiq; fide tibi Turne relata,

Credibile est lacrimis immaduuisse genas.

Est etiam miseris pietas: & in hoste probatur:

Hei mihi quam paucos hæc mea dicta mouent.

Hic status, hæc rerum nunc est fortuna mearum:

Debeat ut lacrimis nullus adesse modus.

At meâ sint proprio quamuis mæstissima casu

Tempora: profectu facta serena tuo,

- Hoc tibi uenturum iam tum carissime uidi:
 Ferret adhuc istam cum minus aura ratem.
 Siue aliquod morum, seu uitæ labe carentis
 Est pretium, nemo pluris emendus erat.
- 5 Siue per ingenuas aliquis caput extulit artes:
 Quælibet eloquio fit bona caussa tuo.
 His ego commotus dixi tibi protinus ipsi:
 Scena manet dotes grandis amice tuas.
- Hoc mihi non ouium fibræ, tonitrusue sinistri,
 10 Linguæ seruatæ pennæ dixit auis:
 Augurium ratio est, & coniectura futuri:
 Hac diuinaui, notitiâque tuli.
 Que quoniam uera est: tota mihi mente, tibiq;
 Gratulor ingenium non latuisse tuum.
- 15 At nostrum tenebris utinam latuisset in imis:
 Expediit studiis lumen abesse meis.
 Utq; tibi profunt artes facunde seueræ.
 Dissimiles illis sic nocuere mihi.
 Vita tamen tibi nota mea est: scis artibus illis
- 20 Auctoris mores abstinuisse sui.
 Scis uetus hoc iuueni lusum mihi carmen: & istos
 Ut non laudandos, sic tamen esse iocos.
 Ergo ut defendi nullo mea posse colore,
 Sic excusari crimina posse puto.
- 25 Qua potes excusa, nec amici desere caussam:
 Quo pede cœpisti, sic bene semper eas.

ELEGIA IX.

- 30 **E**st mihi, sitq; precor flauæ tutela Mineruæ
 Nauis: & à picta casside nomen habet.
 Siue opus est uelis: minimam bene currit ad auram:
 Siue opus est, remo, remige carpit iter.

Nauim lau
 dat, quam
 in Corin-
 thiaci sinu
 habuit.

Nec comites uolucris contenta est uincere cursus:
 Occupat egressas quamlibet ante rates.
 Et patitur fluctus: fertq; a silentia longe
 Aequora: nec saeuis uicta madescit aquis.
 Illa Corinthiacis primum mihi cognita Cenchris
 Fida manet trepidae duxq; comesq; fuga.
 Perq; tot euentus, & iniquis concita uentis
 Aequora, Palladio numine tuta fuit.
 Nunc quoque tuta precor uasti secet hostia ponti:
 Quasq; petit, Getici litoris intret aquas. 10
 Quae simul Aëoliae mare me deduxit in Helles:
 Et longum tenui limite fecit iter:
 Fleximus in laeuum cursus & ab Hectoris urbe
 Venimus ad portus Imbria terra tuos.
 Inde leui uento Zerinthia litora nacta 15
 Threiciam tetigit fessa carina Samon.
 Saltus ab hac contra breuis est Tentyra ostentit:
 Hac dominum tenuis est illa secuta suum.
 Nam mihi Bistonios placuit pede carpere campos:
 Hellepontiacas illa reliquit aquas. 20
 Dardaniamq; petit auctoris nomen habentem:
 Et te ruricola Lampface tuta deo.
 Quaq; per angustas male uectae uirginis undas
 Seston Abydena separat urbe fretum.
 Hincq; Propontiacis herentem Cyzicon oris: 25
 Cyzicon Haemoniae nobile gentis opus.
 Quaq; tenent ponti Byzantia litora fauces:
 Hic locus est gemini ianua uasta maris.
 Haec precor euincat: propulsaq; fortibus austris
 Transeat instabiles strenua Cyaneas: 30
 Thymniacosq; sinus: & ab his per Apollinis urbem
 Alta sub Anchiali moenia findat iter:

inde Mescembriacos portus, & Odesson, & arces

Prætereat dictas nomine Bacche tuo:

Et quos Alcathei memorant à mœnibus ortos

Sedibus his profugos constituisse larem:

5 A quibus adueniat Miletida sospes ad urbem:

Offensi quò me contulit ira dei.

Hæc si contigerint, meritæ cadet agna Mineræ:

Non facit ad nostras hostia maior opes.

Vos quoq; Tyndaridæ, quos hæc colit insula, fratres

10 Mite precor duplici numen adeste uia.

Altera namque parat Symplegadas ire per altas:

Sindere Bistonias altera puppis aquas.

Vos facite ut uentos, loca cum diuersa petamus,

Illa suos habeat: nec minus ista suos.

15 ELEGIA X.

Littera quæcunque est toto tibi lecta libello:

Est mihi sollicito tempore facta uia.

Aut hæc me, gelido tremere cum mense decēbri,

20 Scribentem medijs Adria uidit aquis.

Aut, postquam binarem cursu superauimus Isthmō:

Alteraq; est nostræ sumpta carina fugæ:

Quod facerem uersus inter fera murmura ponti:

Cycladas Ægeas obstupuisse puto.

25 Ipse ego nunc miror tantis animiq; marisq;

Fluctibus ingenium non cecidisse meum.

Seu stupor huic studio, siue est insania nomen:

Omnis ab hac cura mens releuata mea est:

Sæpe ego nimboris dubius iactabar ab Hædis:

30 Sæpe minax Steropis fidere pontus erat:

Fuscabátq; diem custos Erymanthidos Vrsæ:

Aut Hyadas seris hauserat auster aquis:

Ad lectore
quoniam itinere
hunc pri-
mū librū
confecerit.

Sæpe maris pars intus erat: tamen ipse trementi
 Carmina ducebam qualiacumque manu.
 Nunc quoque contenti strident aquilone rudentes:
 Inque modum tumuli concava surgit aqua:
 Ipse gubernator tollens ad sidera palmas. 5
 Exposcit uotis immemor artis, opem.
 Quocumque adspexi, nihil est nisi mortis imago:
 Quam dubia timeo mente: timensque precor.
 Attigero portum: portu terrebor ab ipso:
 Plus habet infesta terra timoris aqua. 10
 Nam simul insidijs hominum, pelagique laboro:
 Et faciunt geminos ensis, & unda metus.
 Ille meo uereor ne speret sanguine prædam.
 Hæc titulum nostræ mortis habere uelit.
 Barbara pars leua est auidæ substructa rapinæ? 15
 Quam cruor & cædes bellæque semper habent.
 Cùmque sit hibernis agitatam fluctibus æquor:
 Pectora sunt ipso turbidiora mari.
 Quo magis his debes ignoscere candidelictor,
 Si spe sint, ut sunt, inferiora tua. 20
 Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis:
 Nec consuecte meum lectule corpus habes.
 Iactor in indomito brumali luce profundo:
 Ipsaque cæruleis charta feritur aquis.
 Improba pugnat hiems: indignaturque, quòd ausim 25
 Scribere se rigidas incutiente minas.
 Vincat hiems hominem, sed eodem tempore queso
 Ipse modum statuam carnunis: illa sui.

P. OVI

29

P. OVIDII NASONIS
TRISTIVM LIBER II.

 Vid mihi uobiscum est infelix cura libelli,
Ingenio perij qui miser ipse meo?

Ad augu-
stum Cæsa
rem.

8 Cur modò damnatas repeto mea crimina Musas?
An semel est pœnam commeruisse parum?

Carmina fecerunt, ut me cognoscere uellet
Omine non fausto femina, uirque meo.

Carmina fecerunt, ut me, morésque notaret

10 Iam pridem inuisa Cæsar ab arte meos.

Deme mihi studium: uitæ quoque crimina demes:

Acceptum refero uersibus esse nocens.

Hoc pretium uitæ, uigilatorumque laborum

Cepimus: ingenio est pœna reperta meo.

15 Si saperem, doctas odissem iure sorores,

Numina cultori pernitiosa suo.

At nunc tanta meo comes est insania morbo:

Saxa memor refero rursus ad iccta pedem.

Scilicet ut uictus repetit gladiator arenam:

20 Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.

Forfitan, ut quondam Teuthrantia regna tenenti:

Sic mihi res eadem uulnus, opemque feret:

Musæque quæ mouit, motam quoque leniet iram:

Exorant magnos carmina sæpe deos.

25 Ipse quoque Ausonias Cæsar matrésque, nurusque

Carmina turrigeræ dicere iussit Opi.

Iusserat & Phœbo dici, quo tempore ludos

Fecit: quos ætas adspicit una semel.

His precor exemplis tua nunc mitissime Cæsar

30 Fiat ab ingenio mollior ira meo.

Illâ quidem iusta est: nec me meruisse negabo:

Non adeo nostrò fugit ab ore pudor,

- 30
 31 Sed nisi peccassem, quid tu concedere posses?
 Materiam ueniae fors tibi nostra dedit.
 Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat
 Iupiter: exiguo tempore inermis erit.
 Nunc ubi detonuit, strepituq; exterruit orbem: 5
 Purum discussis aëra reddit aquis.
 Iure igitur genitorq; deum, rectorq; uocatur:
 Iure capax mundus nil Ioue maius habet.
 Tu quoq; cum patriæ rector dicare, paterq;
 Vtere more dei nomen habentis idem. 10
 Idq; facis: nec te quisquam moderatius unquam
 Imperij potuit frena tenere sui.
 Tu ueniam parti superatæ sepe dedisti:
 Non concessurus quam tibi uictor erat.
 Diuitijs etiam multos & honoribus auctos 15
 Vidi: qui tulerant in caput arma tuum.
 Quosq; dies bellum, belli tibi sustulit iram:
 Parsq; simul templis utraque dona tulit.
 Utq; tuus gaudet miles, quod uicerit hostem:
 Sic, cur se uictum gaudeat, hostis habet. 20
 Causa mea est melior: qui, nec contraria dicor
 Arma, nec hostiles esse secutus opes.
 Per mare, per terras, per tertia numina iuro:
 Per te presentem, conspicuumq; deum:
 Hunc animum fuisse tibi uir maxime: meq; 25
 Qua sola potui mente fuisse tuum.
 Optaui peteres cælestia sidera tarde:
 Parsque fui turbæ parua precantis idem.
 Et pia tura dedi pro te: cumq; omnibus unius
 Ipse quoque adiui publica uota meis. 30
 Quid referam libros illos quoque crimina nostra,
 Mille locis plenos nominis esse tui?

- Inspice maius opus, quod adhuc sine fine reliqui,
 In non credendos corpora uersa modos:
 Inuenies ue stri præconia nominis illic:
 Inuenies animi pignora multa mei:
 5 Non tua carminibus maior fit gloria: nec quo
 Ut maior fiat, crescere possit, habet.
 Fama Iouis superest, tamen hunc sua facta referri,
 Et se materiam carminis esse, iuuat:
 Cùmq; Gigantei memorantur prælia belli:
 10 Credibile est lætum laudibus esse suis.
 Te celebrant alij quanto decet ore: tuasq;
 Ingenio laudes uberiore canunt.
 Sed tamen, ut fuso taurorum sanguine centum,
 Sic capitur minimo turis honore deus.
 15 Ah ferus, & nobis nimium crudelior hostis,
 Delicias legit qui tibi cumq; meas:
 Carmina ne nostris sic te uenerantia libris
 Iudicio possint candidiore legi.
 Esse sed irato quis te mihi posset amicus?
 20 Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
 Cum cœpit quassata domus subsidere: partes
 In proclinas omne recumbit onus.
 Cunctaq; fortuna rimam faciente dehiscunt:
 Ipsa suo quædam pondere tracta ruunt.
 25 Ergo hominum quæsitum odiũ mihi carnine: quæq;
 Debuit, est uultus turba secuta tuos:
 At memini u. tamq; meam, morèsq; probabas
 Illo, quem dederas, prætereuntis equo.
 Quod si non prodest: & honesti gloria nulla
 30 Redditur: at nullum crimen adeptus eram.
 Nec male commissa est nobis fortuna reorum,
 Vsq; decem decies inspicienda uiris.

159 Sic tibi, quem semper factis animoq; mereris:
 Reddatur gratæ debitus urbis amor:
 Liuia sic tecum sociales impleat annos:
 Quæ nisi te nullo coniuge digna fuit:
 Quæ si non esset, cælebs te uita deceret:
 Nullaq; cui posses esse maritus, erat:
 Sospite sic te sit natus quoq; sospes: & olim
 Imperium regat hoc cum seniore senex:
 Vt faciuntq; tui sidus iuuenile nepotes,
 Per tua, pèr q; tui facta parentis eant: 10
 Sic assueta tuis semper uictoria castris
 Nunc quoq; se præstet: notaq; signa petat:
 Aufoniumq; ducem solitis circumuolet alis:
 Ponat & in nitida laurea ferta coma:
 Per quem bella geris: cuius nunc corpore pugnas: 15
 Auspicium cui das grande, deosq; tuos:
 Dimidiòq; tui præsens, & respicis urbem:
 Dimidio procul es: sæuàq; bella geris.
 Hic tibi sic redeat superato uictor ab hoste:
 Inq; coronatis fulgeat altus equis: 20
 Parce precor: fulmièq; tuum fera tela reconde:
 Heu nimium misero cognita tela mihi.
 Parce pater patriæ: nec nominis immemor huius
 Olim placandi spem mihi tolle tui.
 Non precor, ut redeam: quamuis maiora petitis 25
 Credibile est magnos sæpe dedisse deos.
 Mitius exsilium si das, propiusq; roganti:
 Pars erit è pœna magna leuata mea.
 Vltima perpetior medios eiectus in hostes:
 Nec quisquam patria longius exsul abest. 30
 Solus ad ingressus missus septemplicis Istri,
 Parrhasiæ gelido uirginis axe premor.

Iazyges, & Colchi, Metereaq; turba, Getaq;

Danubij mediis uix prohibentur aquis,

Cumq; alij tibi sint causa grauiore fugati.

Vltior nulli quam mihi terra data est.

5 Longius hæc nihil est: nisi tantum frigus, & hostis,

Et maris adstricto quæ coit unda gelu.

Hactenus Euxini pars est Romana sinistri:

Proxima Basterne, Sauomataeq; tenent.

Hæc est Ausonio sub iure nouissima: uixq;

10 Hæsit in imperij margine terra tui.

Vnde precor supplex ut nos in tuta releges:

Ne sit cum patria pax quoq; adempta mihi:

Ne timeam gentes, quas non bene summouet Ister:

Næue tuus possim ciuis ab hoste capi.

15 Fas prohibet Latio quemquam de sanguine natum

Cæsaribus saluis barbara uincta pati.

Perdiderint cum me duo crimina, carmē, & error:

Alterius facti culpa silenda mihi.

Nam tanti non sum, renouem ut tua uulnera Cæsari:

20 Quem nimio plus est indoluisse semel.

Altera pars superest: qua turpi crimine lectus

Arguor obscæni doctor adulterij.

Fas ergo est aliqua cælestia pectora falli:

Et sunt notitia multa minora tua:

25 Utq; deos, cælumq; simul sublime tuenti

Non uacat exiguis rebus adesse Ioui:

Ex te pendentem sic dum circumspicis orbem:

Effugiunt curas inferiora tuas.

Scilicet imperij princeps statione relicta

30 Imparibus legeres carmina facta modis.

Non ea te moles Romani nominis urget:

Inq; tuis humeris tam leue fertur onus:

223 Lusibus ut possis advertere numen ineptis:

Excutiásq; oculis otia nostra tuis.

Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda:

Rhetica nunc præbent, Thraciáq; arma metum:

Nunc petit Armenius pacem: nunc porrigit arcus

Parthus eques, timida captáq; signa manu:

Nunc te prole tua iuuenem Germania sentit:

Belláq; pro magno Cæsare Cæsar habet:

Deniq; ut in tanto, quantum non existit unquam:

Corpore, pars nulla est, quæ labet imperij:

Vrbs quoq; te, & legum lassat tutela tuarum:

Et morum: similes quos cupis esse tuis:

Nec tibi contingunt, quæ gentibus otia præstat:

Belláq; cum multis irrequieta geris.

Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum

Vnquam te nostros euoluisse iocos.

At (si quod mallet) uacuus fortasse fuisses:

Nullum legisses crimen in arte mea.

Illam quidem fateor frontis non esse seueræ

Scripta: nec à tanto principe digna legi:

Non tamen iccirco legum contraria iussis

Sunt ea: Romanas erudiuntq; nurus.

Néue quibus scribam possis dubitare libellus

Quattuor hos uersus è tribus unus habet.

Este procul uitæ tenues, insigne pudoris:

Quæq; tegis medios instita longa pedes:

Nil, nisi legitimum, concessa q; furta canemus:

Inq; meo nullum carmine crimen erit.

Ecquid ab hac omnes rigidas summuimus arte:

Quas stola contingi, uittáq; sumpta uetat?

At matrona potest alienis artibus uti:

Quódq; trahat, quamuis non doceatur, habet.

Nil igitur matrona legat: quia carmine ab omni

Ad delinquendum doctior esse potest.

Quodcumq; attigerit (siqua est studiosa sinistri)

Ad uitium mores instruet inde suos.

5 Sumpserit annales (nihil est hirsutius illis)

Facta sit unde parens Iliam nempe leget.

Sumpserit Aeneadem, genitrix ubi prima: requiret

Aeneadam genitrix unde sit alma Venus.

Persequar inferius (modò si licet ordine ferri)

10 Posse nocere animis carminis omne genus.

Non tamen iccirco crimen liber omnis habebit:

Nil prodest, quod non lædere possit idem,

Ignem quid utilius: si quis tamen urere tecta

Comparat: audaces instruit igne manus.

15 Eripit interdum, modò dat medicina salutem:

Quæq; iuuat monstrat, quæq; sit herba nocens.

Et latro, & cautus præcingitur ense uiator:

Ille sed insidias, hic sibi portat opem.

Discitur innocuas ut agat facundia causas:

20 Protegit hæc fontes: immeritòsq; premit.

Sic igitur carmen, recta si mente legatur:

Constabit nulli posse nocere meum.

Et tandem uitium quicumq; hinc concipit: errat:

Et nimium scriptis arrogat ille meis.

25 Ut tamen hoc fatear: ludi quoq; semina præbent

Nequitia: tolli tota theatra iube.

Peccandi causam quam multis sæpe dederunt:

Martia cum durum sternit arena solum.

Tollatur Circus: non tuta licentia Circi est:

30 Hic sedet ignoto iuncta puella uiro.

Cum quædam spatientur in hac: ut amator eodem

Conueniat: quare porticus ulla patet?

287 *Quis locus est templis augustior? hæc quoque uitet,
 In culpam si qua est ingeniosa suam.
 Cùm steterit Iouis æde: Iouis succurret in æde,
 Quàm multas matres fecerit ille deus.
 Proxima adoranti Inuonis templa subibit
 Pellicibus multis indoluisse deam.
 Pallade conspecta, natum de crimine uirgo
 Sustulerit quare quæret Erichthonium.
 Venerit in templum magni tua numina Martis:
 Stat Venus ultori iuncta uiro ante fores. 10
 Isidis æde sedens cur hanc Saturnia quæret
 Egerit Ionio, Bosphorióq; mari.
 In Venerem Anchises, in Lunam Latmius heros,
 In Cererem Iasius, qui referatur, erit. 15
 Omnia peruersus possunt corrumpere mentes:
 Stant tamen illa suis omnia tuta locis.
 Et procul à scripta solis meretricibus arte
 Summouet ingenuas pagina prima manus.
 Quæcumque erumpit, qua non sinit ire sacerdos:
 Protinus hæc uetiti criminis acta rea est. 20
 Nec tamen est facinus uersus euoluere molles:
 Multa licet castæ non facienda legant.
 Sæpe supercilij nudas matrona seueri
 Et Veneris stantes ad genus omne uidet. 25
 Corpora Vestales oculi meretricia cernunt:
 Nec domino poene res ea causa fuit.
 At cur in nostra nimia est lasciuia Musa?
 Cuius meus cuiquam suadet amare liber?
 Nil nisi peccatum, manifestaq; culpa fatenda est:
 Pœnitet ingenij, iudicij; mei. 30
 Cur non Argolicis potius quæ concidit armis:
 Vexata est iterum carmine Troia meo?*

Cur tacui Thebas? & mutua uulnera fratrum?

Et septem portas sub duce quamq; suo?

Non mihi materiam bellatrix Roma negabat:

Et pius est patrie facta referre labor.

5 *Deniq; cum meritis impleueris omnia Caesar:*

Pars mihi de multis una canenda fuit.

Vtq; trahunt oculos radiantia lumina solis:

Traxissent animum sic tua facta meum.

Arguor immerito: tenuis mihi campus aratur.

10 *Illud erat magnæ fertilitatis opus.*

Non ideo debet pelago se credere: si qua

Audet in exiguo ludere cymba lacu.

Forsan & hoc dubitem numeris leuioribus aptus

Sim satis: in paruos sufficiamq; modos.

15 *At si me iubeas domitos Iouis igne Gigantes*

Dicere: conantem debilitabit onus.

Diuitis ingenij est immania Caesaris acta

Condere: materia ne superetur opus.

Et tamen ausus eram: sed detrectare uidebar:

20 *Quodq; nescis, damno uiribus esse tuis.*

Ad leue rursus opus, iuuenilia carmina, ueni:

Et falso moui pectus amore meum:

Non equidem uellem: sed me mea fata trahebant:

Inq; meas poenas ingeniosus eram.

25 *Hei mihi cur didici? cur me docuere parentes:*

Litteraq; est oculos ulla morata meos?

Hec tibi me inuisum lasciui fecit, ob artes,

Quas ratus es uetitos sollicitare toros.

Sed neq; me nuptæ didicerunt furta magistro:

30 *Quodq; parum nouit, nemo docere potest.*

Sic ego delitias, & mollia carmina feci:

Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.

851 Nec quisquam est adeo media de plebe maritus:
 Ut dubius uitio sit pater ille meo.
 Crede mihi distant mores à carmine nostro:
 Vita uerecunda est, Musa iocosa mea.
 Magnâq; pars mendax operum est, & ficta meorū:
 Plus sibi permisit compositore suo.
 Nec liber indicium est animi: sed honesta uoluntas
 Plurima mulcendis auribus apta refert.
 Accius esset atrox: conuiuia Terentius esset:
 Essent pugnaces, qui fera bella canunt. 10
 Deniq; composui teneros non solus amores:
 Composito pœnas solus amore dedi.
 Quid nisi cum multo Venerem confundere uimo
 Præcepit lyrici Teïa Musa senis?
 Lesbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas? 15
 Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
 Nec tibi Battiade nocuit: quòd sæpe legenti
 Delicias uersu fassus es ipse tuas.
 Fabula iucundi nulla est sine amore Menandri:
 Et solet hic pueris, uirginibusq; legi. 20
 Ilias ipsa quid est aliud, nisi adultera? de qua
 Inter amatorem pugna, uirumq; fuit?
 Quid prius est illic flamma Chryseidos? aut quæ
 Fecerit iratos rapta puella duces?
 Aut quid Odyssea est, nisi femina propter amorem, 25
 Dum uir abest, multis una petita uiris?
 Quid nisi Mæonides Venerem, Martemq; ligatos
 Narrat in obscæno corpora prensa toro?
 Vnde, nisi indicio magni sciremus Homeri
 Hospitis igne duas incaluisse deas? 30
 Omne genus scripti grauitate tragœdia uincit:
 Hæc quoq; materiam semper amoris habet.

Nā quid in Hippolyto est nisi cæcæ flāma nouercæ? 383

Nobilis est Canace fratris amore sui.

Quid? non Tantalides agitante Cupidine currus

Pisæan Phrygiis uexit eburnus equis.

5 Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater

Concitus à læso fecit amore dolor.

Fecit amor subitas uolucres cum pellice regem:

Quæq; suum luget nunc quoque mater Itym.

Si non Aëropen frater sceleratus amasset:

10 Auersos solis non legeremus equos.

Impia nec tragicos tetigisset Scylla cothurnos:

Ni patrium crinem defecisset amor.

Qui legis Electran, & egentem mentis Orestem:

Aegypti crimen, Tyndaridósq; legis.

15 Nam quid de tetrico referam domitore Chimææ?

Quem leto fallax hospiti pæne dedit?

Quid loquar Hermionem? quid te Schoeneia uirgo?

Tæq; Mycenæo Phœbas amata duci?

Quid Danaen? Danaïq; nurus? matrémq; Lyæi?

10 Hæmonáq;? & noctes quæ coiere duas?

Quid generum Pelia? quid Thesea? quid duc Pelasgū,

Iliacam tetigit qui rate primus humum?

Huc Iole, Pyrrhiq; parens, huc Hercules uxor,

Huc accedat Hylas, Iliadésq; puer.

25 Tempore deficiat, tragicos si persequar ignes:

Vixq; meus capiet nomina nuda liber.

Est & in obscenos deflexa tragœdia risus:

Multaq; præteriti uerba pudoris habet.

Nec nocet authori, mollem qui fecit Achillem:

30 Infregisse suis fortia facta modis.

Iunxit Aristides Milesia crimina secum:

Pulsus Aristides nec tamen urbe sua est.

415 Nec qui descripsit corrumpi semina matrum,
 Eubius impurae conditor historiae.
 Nec qui composuit nuper Sybaritida fugit:
 Nec qui concubitus non tacuere suos.
 Suntq; ea doctorum monumentis mista uirorum:
 Muneribusq; ducum publica facta patent.
 Neue peregrinis tantum defendar ab armis:
 Et Romanus habet multa iocosa liber.
 Utq; suo Martem cecinit grauis Ennius ore:
 Ennius ingenio maximus, arte rudis:
 Explicat ut causas rapidi Lucretius ignis:
 Causarumq; triplex uaticinatur opus:
 Sic sua lasciuo cantata est saepe Catullo
 Feminatocui falsum Lesbia nomen erat:
 Nec contentus ea, multos uulgauit amores:
 In quibus ipse suum fassus adulterium est.
 Par fuit exigui, similisq; licentia Calui:
 Detexit uariis qui sua facta modis.
 Quid referat Ticide? quid Memi carmen? apud quos
 Rebus adest nomen, nominibusq; pudor?
 Cinna quoq; his comes est: Cinnaq; procacior Anser:
 Et leue Cornifici, parsq; Catonis opus.
 Et quorum libris modo dissimulata per illos
 Nomine nunc legitur dicta Metelle tuo.
 Is quoq; Phasiacas Argon qui duxit in undas:
 Non potuit Veneris furta tacere sua.
 Nec minus Hortensi, nec sunt minus improba Serui
 Carmina: quis dubitet nomina tanta sequi?
 Vertit Aristidem Sisenna: nec obsuit illi
 Historia turpes inseruisse iocos.
 Non fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo:
 Sed linguam nimio non tenuisse mero.

Crede*re* iuranti durum putat esse Tibullus:

Hoc etiam de se quod neget illa uiro.

Fallere custodem demum docuiffi: fatetur:

Sēq; sua miserum nunc ait arte premi.

5 Sape uelut gemmam dominæ signūq; probaret:

Per causam meminit se tetigisse manum.

Vtq; refert, digitis saepe est nutūq; locutus:

Et tacitam mensæ duxit in orbe notam:

Et quibus è succis abeat de corpore lior,

10 Impresso fieri qui solet ore docet.

Deniq; ab incauto nimium petit ille marito:

Se quoq; uti seruet: peccet ut illa minus.

Scit cui latretur, cum solus obambulet ipse:

Cui toties clausas excreet ante fores.

15 Multaq; dat furti talis præcepta docētq;

Qua nuptæ possint fallere ab arte uiros.

Nec fuit hoc illi fraudi: legiturq; Tibullus:

Et placet: Et iam te principe notus erat:

Inuenies eadem blandi præcepta Propertii:

20 Districtus minima nec tamen ille nota est.

His ego successi: quoniam præstantia candor

Nomina uiuorum dissimulare iubet.

Non timui, fateor, ne quæ tot iere carinæ

Naufraga seruatīs omnibus una foret.

25 Sunt aliis scriptæ, quibus alea luditur, artes:

Hæc est ad uestros non leue crimen auos.

Quid ualeant tali: quo possis plurima iactu

Figere: damnosos effugiāsq; canes.

Tessera quos habeat numeros: distante uocato:

30 Mittere quo deceat, quo dare missa modo:

Discolor ut recto crassetur limite mules:

Cum medius gemino calculus hoste perit.

479 Vt mage uelle sequi sciat: & reuocare priorem:
 Nec tutò fugiens incomitatus eat.
 Parma sedet ternis instructa tabella lapillis:
 In qua uicisse est continuasse suos.
 Quiq; alij lusus (neq; enim nunc persequar omnes) 5
 Perdere rem caram tempora nostra solent.
 Ecce canit formas alius, iactusq; pilarum:
 Hic artem nandi præcipit: ille trochi.
 Composita est alijs fuscandi cura coloris:
 Hic epulis leges, hospitioq; dedit. 10
 Alter humum, de qua fingantur pocula, monstrat:
 Quæq; docet liquido testa sit apta mero.
 Talia luduntur fumoso mense decembri.
 Quæ iam non ulli composuisse nocet.
 His ego deceptus non tristia carmina feci: 15
 Sed tristis nostros pœna secuta iocos.
 Deniq; non uideo tot de scribentibus unum,
 Quem sua perdiderit Musa: repertus ego.
 Quid si scripsissem mimos obscena iocantes? 20
 Qui semper iuncti crimen amoris habent.
 In quibus assidue cultus procedit adulter:
 Verbâq; dat stulto callida nupta uiro.
 Nubilis hæc uirgo, matrona q; uir q; puerq;
 Spectat: & ex magna parte Senatus adest. 25
 Nec satis incestis temerari uocibus aures:
 Assuescunt oculi multa pudenda pati.
 Cùmq; fefellit amans aliqua nouitate maritum:
 Plauditur, & magno palma fauore datur.
 Quòdq; minus prodest, pœna est lucrosa poëtæ: 30
 Tantâq; non paruo crimina prætor emit.
 Inspice ludorum sumptus Auguste tuorum:
 Empta tibi magno talia multa leges.

Hæc tu spectasti: spectandâq; sæpe dedisti:
 Maiestas adeo comis ubiq; tua est.

Luminibûsq; tuis, totus quibus utitur orbis:

Scenica uidiſti letus adulteria.

5 Scribere ſi fas eſt imitantes turpia minoros:

mimos.

Materiæ minor eſt debita pœna meæ.

An genus hoc ſcripti faciunt ſua pulpita tutum?

Quôdq; licet minoris, ſcena licere dedit?

Et mea ſunt populo ſaltata pœmata sæpe:

10 Sæpe oculos etiam detinuere tuos.

Scilicet in domibus ueſtris ut priſca uirorum

Artifici fulgent corpora picta manu:

Sic quæ concubitus uarios, Veneriſq; figuræ

Exprimat: eſt aliquo parua tabella loco.

15 Vtq; ſedet uultu ſaſſus Telamonius iram:

Inq; oculis facinus barbara mater habet:

Sic madidos ſiccant digitis Venus uda capilloſos:

Et modò maternis tectâ uidetur aquis.

Bella ſonant alij telis inſtructa cruentis:

20 Parsq; tui generis, pars tua facta canit.

Inuida me ſpatio natura coërcuit arcto.

Ingenio uires exiguaſq; dedit.

Et tamen ille tuæ felix Aeneidos auctor

Contulit in Tyrios arma uirumq; toros:

25 Nec legitur pars ulla magis de corpore toto:

Quam non legitimo fœdere iunctus amor.

Phyllidis hic idem, teneræq; Amaryllidis ignes

Bucolicis iuuenis luſerat antè modis.

Nos quoq; iam pridem ſcripto peccauimus iſto:

30 Supplicium patitur non noua culpa nouum.

Carminâq; edideram: cum te delicta notantem

Praterij toties irrequietus eques.

543 Ergo quæ iuueni mihi non nocitura putavi
 Scripta parum prudens: nunc nocuere seni.
 Sera redundauit uet eris uindicta libelli:
 Distat & à meriti tempore pœna sui.
 Ne tamen omne meum credas opus esse remissum: 5
 Sæpe dedi nostræ grandia uel arati.
 Sex ego Fastorum scripsi, totidemque libellos:
 Cumque suo finem mense uolumen habet.
 Idq; tuo nuper scriptum sub nomine Cæsar
 Et tibi sacratum, sors mea rupit opus. 10
 Et dedimus tragicis scriptum regale cothurnis:
 Quæq; grauis debet uerba cothurnus habet.
 Distatq; sunt nobis, quamuis manus ultima cœpto
 Defuit, in facies corpora uersa nouas.
 Atque utinam reuoces animum paulisper ab ira: 15
 Et uacuo iubeas hinc tibi pauca legi:
 Pauca quibus prima surgens ab origine mundi
 In tua deduxi tempora Cæsar opus:
 Adspiceres quantum dederis mihi pectoris ipse:
 Quôq; fauore animi tæq; tuosq; canam. 20
 Non ego mordaci distinxî carmine, quemquam:
 Nec meus ullius crimina uersus habet.
 Candidus à salibus suffusus felle refugit:
 Nulla uenenato littera mista ioco est.
 Inter tot populi, tot scripti millia nostri 25
 Quem mea Calliope læserit, unus ero.
 Non igitur nostris ullum gaudere Quiritem
 Auguror, at multos indoluisse, malis.
 Nec mihi credibile est quemquam insultare iacenti:
 Gratia candori si qua relata meo est. 30
 His precor, atque alijs possint tua numina flecti
 O pater, ô patriæ cura, salusq; tuæ.

Ipsiitas totum
 duodecim

trapeedia sci
 psit.

metamorphosi

Non ut in Ausouiam redeam: nisi forsitan olim,

Cum longo pœnæ tempore uictus eris:

Tutius exsilium, pauloq; quietius oro:

Vt par delicto sit mea pœna suo.

575

289 distichos.

578 versos.

P. OVIDII NASONIS

TRISTIVM LIBER III.

10 **M**issus i hãc uenio timide liber exsulis urbẽ,

Da placidam fessio lector amice manum.

Neue reformida, ne sim tibi forte pudori,

Nullus in hac charta uersus amare docet.

Nec domini fortuna mei est, ut debeat illam

Infelix ullis dissimulare iocis.

15 Id quoque quod uiridi quondam male lusst in æuo:

Heu nimium serò damnat & odit opus.

Inspice quid portem: nihil hinc nisi triste uidebis:

Carmine temporibus conueniente suis.

20 **C**lauda quòd alterno subsidunt carmina uersu,

Vel pedis hoc ratio, uel uia longa facit.

Quòd neque sum cedro flauus, nec punice leuis:

Erubui domino cultior esse meo.

Littera suffusas quòd habet maculosa lituras:

Læsit opus lacrimis ipse poëta suum.

25 **S**i qua uidebuntur casu non dicta Latine:

In qua scribebat, Barbara terra fuit.

Dicite lectores, si non graue, qua sit eundum:

Quisq; petam sedes hospes in urbe liber.

30 **H**æc ubi sum furtim lingua titubante locutus:

Qui mihi monstraret uix fuit unus iter.

Di tibi dent nostro quod non tribuere poëta,

Molliter in patria uiuere posse tua.

Liber le-
ctorem al-
loquitur.

Duc age: nãm q; sequar: quamuis terrãq; mariq;
 Longinquo referam lassus ab orbe pedem.

Paruit: & ducens hæc sunt fora Cæsaris inquit:

Hæc est à sacris quæ uia nomen habet.

Hic locus est Vestæ: qui Pallada seruat, & ignem: 5

Hæc fuit antiqui regia parua Numæ.

Inde petens dextram, porta est ait ista Palati:

Hic sator: hoc primùm condita Roma loco est,

Singula dum miror: uideo fulgentibus armis

Conspicuos postes, tectãq; digna deo. 10

Et Iouis hæc dixi domus est: quod ut esse putarent,

Augurium menti querna corona dabat.

Cuius ut accepi dominum, non fallimur inquam:

Et magni uerum est hanc Iouis esse domum.

Cur tamen opposita uelatur ianua lauro? 15

Cingit & augustas arbor opaca comas?

An quia perpetuos meruit domus ista triumphos?

An quia Leucadio semper amata deo?

Ipsane quod festa est: an quod facit omnia festa?

Quam tribuit terris, pacis an ista nota est? 20

Utq; uiret semper laurus, nec fronde caduca

Carpitur: æternum sic habet illa decus.

Causa superpositæ scripto testata coronæ

Seruatos ciues indicat huius ope.

Adijce seruatis unum pater optime ciuem: 25

Qui procul extremo pulsus in orbe latet.

In quo pœnarum, quas se meruisse fatetur,

Non facinus causam, sed suus error habet.

Me miserum, uereorq; locum uereorq; potentem: 30

Et quatitur trepido littera nostra metu.

Adspicis exsanguis chartam pallere colore?

Adspicis alternos intrenuisse pedes?

Quandocunq; precor nostro placata parenti
 Isdem sub dominis aspiciare domus.

Inde timore pari gradibus sublimia celsis

Ducor ad intonsi candida templa dei.

5 Signa peregrinis ubi sunt alterna columnis

Belides, & stricto barbarus ense pater:

Quæque uiri docto ueteres fecere, nouiq;

Pectore, lecturis inspicienda patent.

10 Querebam fratres: exceptis scilicet illis:

10 Quos suus optaret non genuisse pater.

Querentem frustra custos è sedibus illis

Præpositus sancto iussit abire loco.

Altera templa peto uicino iuncta theatro:

Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis:

15 Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis

Atria, libertas tangere passa sua est.

In genus auctoris miseri fortuna redundat:

Et patimur nati quam tulit ipse fugam.

Forsthan & nobis olim minus asper, & illi

20 Euietus longo tempore Cæsar erit.

Di precor: atq; adeo (neq; enim mihi turba roganda

Cæsar ades uoto maxime diue meo. [est])

Interea, quoniam statio mihi publica clausa est:

Priuato liceat delituisse loco.

25 Vos quoque, si fas est, confusa pudore repulse

Sumite plebeie carmina nostra manus.

ELEGIA II.

30 E Rgo erat in fatis Scythiam quoq; uisere nostris? Queritur se in exiliū missū.

Quæq; Lycaonio terra sub axe iacet?

Nec uos Pierides, nec stirps Latonia uestro

Docta sacerdoti turba tulistis opem.

Nec mihi quod lusi uero sine crimine prodest:
 Quodq; magis uita Musa iocosa mea est.
 Plurima sed pelago, terraq; pericula passum
 Vstus ab asiduo frigore pontus habet.
 Quiq; fugax rerum, securaq; in otia natus
 Mollis & impatiens ante laboris eram:
 Vltima nunc patior: nec me mare portubus orbem
 Perdere, diuersæ nec potuere uie:
 Suffecitq; malis animus. nam corpus ab illo
 Accepit uires: uixq; ferenda tulit.
 Dum tamen & uentis dubius iactabar & undis:
 Fallebat curas, ægraq; corda labor.
 Ut uia finita est: & opus requieuit eundi:
 Et pœnæ tellus est mihi facta meæ:
 Nil nisi flere libet: nec nostro parciore imber
 Lumine, quàm uerna de niue manat aqua.
 Roma domusq; subit, desideriumq; locorum,
 Quidquid & amissa restat in urbe mei.
 Hei mihi quod toties nostri pulsata sepulcri
 Ianua, sed nullo tempore aperta fuit,
 Cur ego tot gladios fugi: totiesq; minata
 Obruit infelix nulla procella caput?
 Di, quos experior, nimium constanter iniquos:
 Participes iræ quàm deus unus habet.
 Exstimulate precor cessantia fata: mei q;
 Interitus clausas esse uetate fores.

ELEGIA III.

Ad uxore
 quod æger
 fuerit.

HÆc mea si casu miraris epistola quare
 Alterius digitis scripta sit: æger eram.
 Æger in extremis ignoti partibus orbis,
 Incertusq; meæ pæne salutis eram.

- Quem mihi nunc animum dira regione iacenti
 Inter Sauromatas esse, Getasq; putas?
 Nec cælum patior: nec aquis assueuimus istis:
 Terrâq; nescio quo non placet ipsa modo.
 5 Non domus apta satis: non hic cibus utilis egro:
 Nullus Apollinea qui leuet arte malum est.
 Non qui soletur: non qui labentia tarde
 Tempora narrando fallat: amicus adest.
 Lassus in extremis iaceo populisq; locisq;
 10 Et subit affectu nunc mihi quidquid abest.
 Omnia cum subeant: uincis tamen omnia coniux:
 Et plus in nostro pectore parte tenes.
 Te loquor absentem: te uox mea nominat unam:
 Nulla uenit sine te nox mihi: nulla dies.
 15 Quinetiam sic me dicunt aliena locutum:
 Ut foret amentis nomen in ore tuum.
 Si iam deficiam: suppressaq; lingua palato
 Vix instillato restituenda mero:
 Nuntiet huc aliquis dominam uenisse, resurgam
 20 Spēsq; tui nobis caussa uigoris erit.
 Ergo ego sum uitæ dubius: tu forsitan istic
 Iucundum nostri nescia tempus agis.
 Non agis affirmo: liquet hoc carissima nobis,
 Tempus agi sine me non nisi triste tibi.
 25 Si tamen impleuit mea sors quos debuit annos:
 Et mihi uiuendi tam citò finis adest.
 Quantum erat ô magni perituro parcere diui:
 Ut saltem patria contumularer humo.
 Vel pœna in mortis tempus dilata fuisset:
 30 Vel præcepisset mors properata fugam.
 Integer hanc potui nuper bene reddere uitam:
 Exsul ut occiderem, nunc mihi uita data est.

Tam procul ignotis igitur moriemur in oris?

Et fient ipso tristia fata loco?

Nec mea consueto languescunt corpora lecto:

Depositum nec me qui fleat, ullus erit?

Nec dominae lachrimis in nostra cadentibus ora 5

Accedent animae tempora parua mea?

Nec mandata dabo? nec cum clamore supremo

Languentes oculos claudet amica manus?

Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulchri

Indeploratum barbara terra teget? 10

Ecquid, ubi audieris, tota turbare mente?

Et feries pauida pectora fida manu?

Ecquid in has frustra tendens tua brachia partes

Clamabis miseri nomen inane uiri?

Parce tamen lacerare genas: nec scinde capillos: 15

Non tibi nunc primum lux mea raptus ero.

Cum patriam amisi: tunc me periisse putato:

Et prior, & grauior mors fuit illa mihi.

Nunc, si forte potes, sed non potes, optima coniux

Finitis gaude tot mihi morte malis. 20

Quod potes, extenua forti mala corde ferendo:

Ad mala iam pridem non rude pectus habes.

Atque utinam percant animae cum corpore nostrae:

Effugiâtque auidos pars mea nulla rogos.

Nam si morte carens uacuas uolat altus in auras 25

Spiritus: & Samij sunt rata dicta senis:

Inter Sarmaticas Romana uagabitur umbras:

Pérq; feros Manes hospita semper erit.

Ossa tamen facito parua referantur in urna:

Sic ego non etiam mortuus exsul ero. 30

Non uetat hoc quisquã: fratrem Thebana peremptum

Supposuit tumulto rege uetante soror.

Atque

Atque ea cum foliis, & amomi puluere misce:

Inq; suburbano condita pone loco.

Quosq; legat uersus oculo properante uiator,

Grandibus in tumuli marmore cæde notis.

5 Hic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum

Ingenio perij Naso poëta meo.

At tibi, qui transis, ne sit graue, quisquis amasti,

Dicere: Nasonis molliter ossa cubent.

Hoc satis in tumulo est: etenim maiora libelli,

10 Et diuturna magis sunt monumenta mei:

Quos ego confido, quamuis nocuere, daturos

Nomen, & auctori tempora longa suo.

Tu tamen extincto fer alia munera semper,

Dæq; tuis lacrimis humida ferta dato.

15 Quamuis in cinerem corpus mutauerit ignis:

Sentiet officium mæsta fauilla pium.

Scribere plura libet: sed uox mihi fessa loquendo

Dictandi uires siccaq; lingua negat.

Accipe supremo dictum mihi sospitan ore,

20 Quod, tibi qui mittit, non habet ipse uale.

ELEGIA IIII.

O Mihi care quidem semper, sed tempore duro

Cognite: res postquam procubere meæ:

25 Vsbis edocto si quidquam credis amico:

Viue tibi: & longe nomina magna fuge.

Viue tibi: quantumq; potes prælustria uita.

Sæuum prælustri fulmen ab arce uenit.

Nam quanquam soli possunt prodesse potentes:

30 Non prosit potius si quis obesse potest.

Effugit hibernas demissa antenna procellas:

Latæq; plus paruis uela timoris habent.

Ad amicū,
vt magno-
rum viro-
rum con-
suetudinē
fugiat.

Adspicis, ut summa cortex leuis innatat undæ:

Cum graue nexa simul retia mergat onus?

Hæc ego si monitor monitus prius ipse fuissẽm:

In qua debebam, forsitan urbe forem.

Dum tecum uixi: dum me leuis aura ferebat:

Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.

Qui cadit in plano: uix hoc tamen euenit ipsum:

Sic cadit: ut tacta surgere possit humo.

At miser Elpenor tecto delapsus ab alto

Occurrit regi flebilis umbra suo.

Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas?

Icarus immensas nomine signet aquas?

Nempe quod hic alte, demissius ille uolabat:

Nam pennas ambo non habuere suas.

Crede mihi bene qui latuit, bene uixit: & intra

Fortunam debet quisque manere suam.

Non foret Eumedus orbis, si filius eius

Stultus Achilleos non adamasset equos.

Nec natum in flamma uidisset, in arbore natus:

Cepisset genitor si Phaëthonta Merops.

Tu quoque formida nimium sublimia semper:

Propositiq; precor contrahere uela tui.

Nam pede inoffenso spatium decurrere uitæ

Dignus es: & fato candidiore frui.

Quæ prote ut uocam miti pietate mereris,

Hæsurâq; mihi tempus in omne fide.

Vidi, ego te tali uultu mea fata gementem:

Qualem credibile est ore fuisse meo.

Nostra tuas uidi lacrimas super ora cadentes:

Tempore quas uno fidâque uerba bibi.

Nunc quoque summotum studio defendis amicum:

Et mala uix ulla parte leuanda leuas.

Viue sine inuida: mollēsq; inglorius annos

Exige: amicitias & tibi iunge pares.

Nafonisq; tui, quod adhuc non exsulat unum,

Nomen amat: Scythicus cetera pontus habet.

5 Proxima sideribus tellus Erymanthidos Vrſæ

Me tenet, adſtricto terra peruſta gelu.

Bosporus & Tanais ſuperant, Scythiæq; paludes:

Vixq; ſatis noti nomina pauca loci.

Vlterius nihil eſt, niſi non habitabile frigus.

10 Heu quam uicina eſt ultima terra mihi.

At longe patria eſt: longe cariſſima coniuæ:

Quidquid & hæc nobis poſt d. 10 dulce fuit.

Sic tamen hæc abſunt: ut quæ contingere non eſt

Corpore: ſint animo cuncta uidenda meo.

15 Ante oculos errat domus, urbs, & forma locorum:

Succeduntq; ſuis ſingula facta locis.

Coniugis ante oculos, ſicut præſentis imago eſt:

illa meos caſus ingrauat: illa leuat.

Ingrauat hæc, quod abeſt: leuat hæc, quod præſtat a-

20 Impoſitumq; ſibi firma tuetur onus. (morem:

Vos quoq; pectoribus noſtris heretis amici:

Dicere quos cupio nomine quemque ſuo:

Sed timor officium cautus compeſcit: & ipſos

In noſtro poni carmine nolle puto.

25 Ante uolebatis: gratiq; erat inſtar amoris

Verſibus in noſtris nomina ueſtra legi.

Quod quoniã eſt anceps: intra mea pectora quæque

Alloquar: & nulli cauſſa timoris ero.

Nec meus iudicio latitantes uerſus amicos

30 Protrahet: occulte ſi quis amauit, amiet.

Scite tamen, quamuis longa regione remotus,

Abſim: uos animo ſemper adeſſe meo.

Ayuntamiento de Madrid

Et qua quisque potest oro, mala nostra leuate:
 Fidam proiecto neue negate manum.
 Prospera sic uobis maneat fortuna: nec unquam
 Contacti simili sorte rogetis idem.

ELEGIA V.

Ad Carū. **V** Sus amicitia tecum mihi paruus, ut illam
 Non ægre possis dissimulare, fuit:
 Ni me complexus uinctis propioribus esses,
 Naue mea uento forsā eunte suo.
 Ut cecidi, cunctiq; meam fugere ruina:
 Versaq; amicitia terga dedere meæ:
 Ausus es igne Iouis percussum tangere corpus:
 Et deploratæ limen adire domus.
 Idq; recens præstas, nec longo cogitus usu,
 Quod ueterum misero uix duo tresue mihi.
 Vidi ego confusos uultus: uisōs q; notauit.
 Osq; madens fletu, pallidiusq; meo:
 Et lacrimas cernens in singula uerba cadentes,
 Ore meo lacrimas, auribus illa, bibi:
 Brachiaq; excepi mœsto pendentia collo:
 Et singultatis oscula mista sonis.
 Sum quoque Care tuis defensus uiribus absens:
 Scis Carum ueri nominis esse loco.
 Multaq; præterea manifesti signa fauoris,
 Pectoribus teneo non abitura meis.
 Di tibi posse tuos tribuant defendere semper:
 Quos in materia prosperiore iuues.
 Si tamen interea quid in his ego perditus oris,
 Quod te credibile est querere, queris agam.
 Spe trahor exigua: quam tu mihi demere noli:
 Tristitia leniri numina posse dei.

Seu temere exspecto: siue hoc contingere fas est:

Tum mihi quod cupio fas precor esse proba.

Quæq; tibi est linguæ facundia, confer in illud:

Vt doceas uotum posse ualere meum.

5 Quo quisque est maior: magis est placabilis iræ:

Et faciles motus mens generosa capit.

Corpora magnanimo satis est prostrare leonit

Pugna suum finem, cum iacet hostis, habet.

At lupus, & turpes instant morientibus ursi:

10 Et quæcunque minor nobilitate fera est.

Maius apud Troiam forti quid habemus Achille?

Dardanij lacrimas non tulit ille senis.

Quæ ducis Emathij fuerit clementia Pharos,

Præclariq; docent funeris exsequiæ.

15 Nêue hominum referam flexas ad mitius iras:

Iunonis gener est, qui prius hostis erat.

Deniq; non possum nullam sperare salutem:

Cum non sit pœnæ causa cruenta meæ.

Non mihi quærenti pessundare cuncta, petitem

20 Cæsareum caput est: quod caput orbis erat.

Non aliquid dixit, uiolentiq; lingua locuta est:

Lapsæ sunt nimio uerba profana mero.

Inscia quod crimen uiderunt lumina, plector:

Peccatumq; oculos est habuisse meos.

25 Non equidem totam possum defendere culpam:

Sed partem nostri criminis error habet.

Spes igitur superest, facturum ut molliat ipse

Mutati pœnam conditione loci.

Hoc utinam nitidi solis prænuntius ortus

30 Afferat admissio lucifer albus equo.

ELEGIA VI.

Ad amicum, quo familiarissime vsus est.

Foedus amicitiae non uis carissime nostrae,
 Nec, si forte uelis, dissimulare potes:
 Donec enim licuit, nec te mihi carior alter,
 Nec tibi me tota in uictior urbe fuit.
 Isq; erat usque adeo populo testatus, ut esset
 Pene magis quam tu, quamq; ego notus, amor.
 Quiq; est in caris animi tibi candor amicis:
 Cognitus est isti, quem colis ipse, uiro.
 Nil ita celabas, ut non ego conscius essem:
 Pectoribusq; dabas multa tegenda meis.
 Cuiq; ego narrabam secreti quidquid habebam,
 Excepto, quod me perdidit, unius eras.
 Id quoq; si scisses: saluo fruerere sodali:
 Consilioq; forem sospes amice tuo.
 Sed mea me in poenam nimirum fata trahebant:
 Omne bonae claudunt utilitatis iter.
 Siue malum potui tamen hoc uitare cauendo:
 Seu ratio fatum uincere nulla ualet:
 Tu tamen o nobis usu iunctissime longo
 Pars desiderij maxima pene mei:
 Sis memor: & si quas fecit tibi gratia uires:
 Illas pro nobis experiare, rogo.
 Numinis ut laesi fiat mansuetior ira:
 Mutatoq; minor sit mea poena loco.
 Idq; ita: si nullum scelus est in pectore nostro:
 Principiumq; mei criminis error habet.
 Nec breue, nec tutum est, quo sint mea, dicere, casu
 Lumina funesti conscia facta mali:
 Mensque reformidat, ueluti sua uulnera tempus
 Illud: & admonitu fit nouus ipse dolor.

Et quæcunq; adeo possint afferre pudorem:

Illam tegi cæca condita nocte decet.

Nil igitur referam nisi me peccasse: sed illo

Præmia peccato nulla petita mihi:

Stultitiámq; meum crimen debere uocari:

Nomina si factis reddere ueræ uelis.

Quæ si non ita sunt: alium, quod longius absim,

Quære: suburbana hic est mihi terra locus.

ELEGIA VII.

Vade salutatum subito perarata Perhillam

Littera, sermonis fida ministra mei.

Aut illam inuenies dulci cum matre sedentem:

Aut inter libros, Pieridásq; suas.

Quidquid aget, cum te scierit uenisse, relinquet:

Nec mora, quid uenias, quidue requireret agam.

Viure me dices: sed sic, ut uiuere nolim:

Nec mala tam longa nostra leuata mora.

Et tamen ad Musas, quamuis nocuere, reuertit:

Aptáq; in alternos cogere uerba pedes.

Tu quoq; dic studijs communibus ecquid inheres?

Doctáq; non patrio carmina more canis?

Nam tibi cum facie mores natura pudicos,

Et raras dotes, ingeniumq; dedit.

Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas,

Ne male secundæ uena periret aquæ:

Primus id adspexi teneris in uirginis annis:

Vtq; pater natæ duxq; comesq; fui.

Ergo si remanent ignes tibi pectosis ijdem:

Sola tuum uates Lesbia uincet opus.

Sed uereor, ne nunc mea te fortuna retardet,

Póstq; meos casus sit tibi pectus iners.

Mandat
epistolæ ut
Perhillam
adeat.

Dum licuit, tua sæpe mihi, tibi nostra legebam:
Sæpe tui iudex, sæpe magister eram.

Aut ego præbebam factis modò uersibus aures:
Aut, ubi cessaras, caussa ruboris eram.

Forſitan exemplo, quia me læſere libelli:

Tu quoque ſis pœnæ facta ruina meæ.

Pone Perhilla metum: tantummodo femina nulla,

Nèue uir à ſcriptis diſcat amare tuis.

Ergo deſidiæ remoue doctiſſima cauſſas:

Inq; bonas artes, & tua ſacra redi.

Iſta decens facies longis uitabitur annis:

Rugæque in antiqua fronte ſenilis erit:

Inijciẽtque manum formæ damnosa ſenectus:

Quæ ſtrepitum paſſu non faciente uenit:

Cùmque aliquis dicet, fuit hæc formosa, dolebis:

Et ſpeculum mendax eſſe querere tuum.

Sunt & opes modicæ, cùm ſis digniſſima magnis:

Finge ſed immenſis cenſibus eſſe pares.

Nempe dat, & quodcunq; libet fortuna, rapitq;

Irus & eſt ſubito, qui modo Cræſus erat.

Singula ne referam, nil non mortale tenemus

Pectoris exceptis, ingeniũq; bonis.

En ego cùm patria caream, uobisq; domoq;

Raptaq; ſint, adimi quæ potuere, mihi:

Ingenio tamen ipſe meo comitorq; fruorq;

Cæſar in hoc potuit iuris habere nihil.

Qui licet hanc ſeuo uitam mihi finiat enſe:

Me tamen exſtincto fama ſuperſtes erit.

Dumq; ſuis uictrix ſeptem de montibus orbem

Proſpiciet domitum Martia Roma, legar.

Tu quoque, quàm ſtudij maneat felicitior uſus:

Effuge uenturos qua potes uſque rogos.

ELEGIA VIII.

Nunc ego Triptolemi cuperē cōscēdere currus: Patriam &
 Misit in ignotam qui rude semen humum, suos videre
 desiderat.

5 Nunc ego Medæ uellem frenare dracones:
 Quos habuit fugiens arce Corinthe tua.

Nunc ego iactandas optarem sumere pennas:
 Siue tuas Perseū, Dædale siue tuas.

Vt tenera nostris cedente uolatibus aura

10 Adspicerem patriæ dulce repente solum:

Desertæq; domus uultus, memorēsq; sodales,
 Carāq; præcipuæ coniugis ora meæ.

Stulte quid hæc frustra uotis puerilibus optas?
 Quæ non ulla tibi fertq; feretq; dies.

15 Si semel optandum est: Augusti numen adora:
 Et quem sensisti rite precare deum.

Ille tibi pennasq; potest currusq; uolucres.

Tradere: det redditum: protinus ales eris.

Si precer hæc (neq; enim possum maiora precari)

20 Ne mea sint timeo uota modesta parum.

Forsthan hoc olim, cū iam satiauerit iram:

Tunc quoque sollicita mente, rogandus erit.

Quod minus interea est, instar mihi muneris ampli

Ex his me iubeat quolibet ire locis.

25 Nec cælum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ:

Hei mihi perpetuus corpora languor habet.

Seu uitiant artus ægræ contagia mentis:

Siue mei caussa est in regione mali.

Vt tetigi pontum, uexant insomniā: uixq;

30 Ossa tegit macies: nec iuuat ora cibus.

Quiq; per autumnum percussis frigore primo

Est color in foliis, quæ noua læsit hiems:

Is mea membra tenet: nec uiribus alleuor ullis:
 Et nunquam queruli caussa doloris abest.
 Nec melius ualeo quam corpore, mente: sed ægra est
 Vtraque pars æque: binâq; damna fero.
 Heret & ante oculos ueluti spectabile corpus
 Adstans fortunæ forma uidenda meæ.
 Cûnq; locos, morēsq; hominum, cultusq; sonumq;
 Cernimus: & quid sim, quid fuerimq; subit:
 Tantus amor necis est: querar ut de Cæsaris ira:
 Quod non offensas uindictet ense suas.
 At quoniam semel est odio ciuilitèr usus:
 Mutato leuior sit fuga nostro loco.

ELEGIA IX.

Vnde To- **H**ic quoq; sunt igitur Graiæ (quis crederet?) ura¹⁵
 mos dict⁹. **I**nter inhumana nomina Barbariæ? (bes
 Huc quoque Mileto missi uenere coloni?
 Inq; Getis Graias constituere domos?
 Sed uetus huic nomen, positâq; antiquius urbe,
 Constat ab Absyrti cæde fuisse loco.
 Nam rate, quæ cura pugnacis facta Mineruæ
 Per non tentatas prima cucurrit aquas:
 Impia desertum fugiens Medea parentem
 Dicitur his remos applicuisse uadis:
 Quem procul ut uidit tumulo speculator ab alto:
 Hospes ait nosco Colchide uela, uenit.
 Dum trepidant Minyæ: dum soluitur aggere funis:
 Dum sequitur celeres anchora tracta manus:
 Conscia percussit meritorum pectora Colchis
 Ausa atq; ausura multa nefanda manu.
 Et, quamquam superest ingens audacia menti:
 Pallor in attonitæ uirginis ore fuit.

Ergo ubi prospexit uenientia uela: tenemur:

Et pater est aliqua fraude morandus, ait.

Dum quid agat querit: dū uersat in omnia uultus:

Ad fratrem. casu lumina flexa tulit.

5 Cuius ut oblata est presentia: uicimus, inquit:

Hic mihi morte sua caussa salutis erit.

Protinus ignari nec quidquam tale timentis

Innocuum rigido perforat ense latus:

Atque ita diuellit, diuulsq; membra per agros

10 Dissipat, in multis inuenienda locis.

Neu pater ignoret: scopulo proponit in alto

Pallentesq; manus, sanguineumq; caput:

Vt genitor luctuq; nouo tardetur: & artus

Dum legit extinctos: triste retardet iter.

15 Inde Tomos dictus locus hic: quia fertur in illo

Membra soror fratris consecuisse sui.

ELEGIA X.

20 S I quis adhuc istic meminit Nasonis adempti:

Et superest sine me nomen in urbe meum:

Suppositum stellis numquam tangentibus æquor

Me sciat in media uiuere Barbãria.

Sauromatæ cingunt fera gens, Bessiq; Getaq;

Quam non ingenio nomina digna meo.

25 Dum tamen aura tepet, medio defendimur Istro:

Ille suis liquidus bella repellit aquis.

At cum tristis hiems squalentia protulit ora:

Terrãq; marmoreo candida facta gelu:

Dum patet & Boreas, & nix iniecta sub Arcto:

30 Tum patet has gentes axe tremente premi.

Nix iacet: & iactam nec sol, pluuia eue resoluunt:

Indurat Boreas perpetuamq; facit.

Quibus cū
gentibus
uiuat.

Ergo, ubi deliuit nondum prior: altera uenit:
 Et solet in multis bima manere locis:
 Tantâq; commoti uis est aquilonis: ut altas
 Aequet humo turres: tectâque rapta ferat.
 Pellibus, & sutis arcent mala frigora braccis:
 Orâque de toto corpore sola patent.
 Sæpe sonant moti glacie pendente capilli:
 Et nitet inducto candida barba gelu:
 Nudâque consistunt formam seruantia testæ
 Vina: nec hausta meri, sed data frustra bibunt.
 Quid loquar ut cuncti concresecunt frigore riuu?
 Dêq; lacu fragiles effodiuntur aquæ?
 Ipse, papyrisero qui non angustior amne,
 Miscetur uasto multa per ora freto:
 Cæruleos uentis latices durantibus Ister
 Congelat: & tectis in mare serpit aquis:
 Quâq; rates ierant, pedibus nunc itur: & undas
 Frigore concretas ungula pulsat equi:
 Pêrq; novos pontes subter labentibus undis
 Ducunt Sarmatici barbara plaustra boues.
 Vix equidem credar: sed cum sint præmia falsi
 Nulla: ratam debet testis habere fidem.
 Vidimus ingentem glacie consistere pontum:
 Lubricâq; immotus testa premebat aquas.
 Nec uidisse sat est: durum calcauimus æquor:
 Vndâq; non udo sub pede summa fuit.
 Si tibi tale fretum quondam Leandre fuisset:
 Non foret angustæ mers tua crimen aquæ.
 Tum neq; se pandi possunt delphines in aurâs
 Tollere: conantes dura coërcet hiems.
 Et quamuis boreas iactatis insonet alis:
 Fluctus in obseffo gurgite nullus erit.

...; gelu stabunt, ut marmore puppes:

Nec poterit rigidas findere remus aquas:

Vidimus in glacie pisces herere ligatos:

Sed pars ex illis tum quoque uiua fuit.

5 Siue igitur nimij Boreæ uis sæua marinas,

Siue redundatas flumine cogit aquas:

Protinus æquato siccis aquilonibus Istro:

Inuehitur celeri barbarus hostis equo.

Hostis equo pollens, longeq; uolante sagitta

10 Vicinam late depopulatur humum.

Diffugiunt alij: nullisq; tuentibus agros

Incustoditæ diripiuntur opes.

Ruris opes parue, pecus, & stridentia plaustra:

Et quas diuitias incola pauper habet.

15 Pars agitur uinctis post tergum capta lacertis,

Respicens frustra rura, lar emq; suum.

Pars cadit hamatis misere confixa sagittis:

Nam uolucris ferro tinctile uirus inest.

Quæ nequeunt secum ferre, aut abducere, perdunt:

20 Et cremat insontes hostica flamma casas.

Tum quoque, cum pax est, trepidant formidine belli:

Nec quisquam presso uomere sulcat humum.

Aut uidet, aut metuit locus hic, quæ nõ uidet, hoste:

Cessat iners rigido terra relicta situ:

25 Non hic pampinea dulcis latet uua sub umbra:

Nec cumulant altos feruida musta lacus.

Poma negat regio: nec haberet Acontius, in quo

Scriberet hic domine uerba legenda sue.

Adspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos:

30 Heu loca felici non aduenda uiro.

Ergo tam late pateat cum maximus orbis.

Hæc est in pœnas terra reperta meas.

ELEGIA XI.

Inuehitur **S**I quis es: insultes qui casibus improbe nostris:
in maledi- **S** Mequerem dempto sine cruentus agas:
cum. Natus es è scopulis: nutritus lacte ferimo: 5

Et dicam silices pectus habere tuum.

Quis gradus ulterior, quò se tua porrigat ira

Restat: quidue meis cernis abesse malis?

Barbara metellus, & inhospita litora ponti,

Cùmq; suo Borea Mœnalis urfa uidet. 10

Nulla mihi cum gente fera commercialinguae:

Omnia solliciti sunt loca plena metus.

Vtq; fugax auidis ceruus deprensus ab urfis:

Cinctaue montanis ut pauet agna lupis: 15

Sic ego belligeris à gentibus undique septus

Terreor, hoste meum pæne premente latus.

Vtq; sit exiguum poenæ, quod coniuge cara,

Quod patria careo, pignorigibusq; meis: 20

Vt mala nulla feram, nisi nudam Cæsaris iram:

Et tamen est aliquis: qui uulnera cruda retractet: 25

Soluat & in mores ora diserta meos.

In caussa facili quemuis licet esse disertum:

Et minima uires frangere quassa ualent. 30

Subruere est arces, & stantia mœnia uirtus:

Quamlibet ignaui præcipitata premunt. 35

Nō sum, qui fueram: quid inanem proteris umbram?

Quid cinerem saxi bustaq; nostra petis?

Hector erat tunc cùm bello certabat: & idem 40

Tractus ab Hæmonio non erat Hector equo.

Me quoque, quem noras olim, non esse nemento: 45

Ex illo superant hæc simulacra uiro.

Quid

- Quid simulacra ferox dictis incesis amaris?
 Parce precor manes sollicitare meos.
 Omnia uera puta mea crimina: nil sit in illis,
 Quod magis errorem quam scelus esse putes.
 5 Pendimus en profugi (satia tua pectora) poenas
 Exsilioq; graues, exsiliq; loco.
 Carnifici mea flenda potest fortuna uideri
 Te tamen est uno iudice mersa parum.
 Senior es tristi Busiride, senior illo,
 10 Qui falsum lento torruit igne bouem.
 Quiq; bouem Siculo fertur donasse tyranno:
 Et dictis artes conciliasse suas.
 Munere in hoc rex est usus, sed imagine maior:
 Nec sola est operis forma probanda mei.
 15 Adspicis à dextra latus hoc adapertile tauri
 Hac tibi, quem perdes, conijciendus erit.
 Protinus inclusum lentis carbonibus ure:
 Mugiet: & ueri uox erit illa bouis.
 Pro quibus inuentis, ut munus munere penses:
 20 Da precor ingenio premia digna meo.
 Dixerat: at Phalaris, poenae mirande repertor
 Ipse tuum praesens imbue dixit opus.
 Nec mora: monstratis crudeliter ignibus ustus
 Exhibuit geminos ore gemente sonos.
 25 Quid mihi cum Siculis? inter Scythiasq; Getasq;
 Ad te quisquis is es, nostra querela redit.
 Utq; sitim nostro possis explere cruore:
 Quantaq; uis, uido gaudia corde feras.
 Tot mala sum fugiens tellure, tot aequore passus:
 30 Te quoque ut auditis posse dolere putem.
 Crede mihi, si sit nobis collatus Vlysses:
 Neptuniq; minor, quam Iouis ira fuit.

Ergo quicumque es: rescindere crimina noli:
 Deq; graui duras uulnere tolle manus:
 Utq; meæ famam tenuent obliuia culpæ:
 Facta cicatricem ducere nostra sine.
 Humanæq; memor fortis, quæ tollit eosdem, 5
 Et premit: incertas ipse uerere uices.
 Et quoniam, fieri quod numquam posse putauit:
 Est tibi de rebus maxima cura meis:
 Non est quod timeas: fortuna miserrima nostra est:
 Omne trahit secum Casaris ira malum. 10
 Quod magis ut liqueat: neue hoc ego fingere credar:
 Ipse uelut pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

Rogat mi- **F** Rigora iam zephyri minuunt: annôq; peracto: 15
 riorem ex- Longior antiquis uisa Meotis hiems:
 filij locum. Impositamq; sibi qui non bene pertulit Hellen:
 Tempora nocturnis æqua diurna facit:
 Iam uiolas pueriq; legunt, hilarèsq; puellæ, 20
 Rurâq; quæ nullo nata serente ferunt:
 Prataq; pubescunt uariorum flore colorum:
 Indociliq; loquax gutture uernat auis:
 Utq; malè crimen matris deponat hirundo,
 Sub trabibus cunas testâq; parua facit:
 Herbâq; quæ latuit Cerealibus obruta sulcis: 25
 Exserit è tepida molle cacumen humo:
 Quôq; loco est uitis, de palmite gemma mouetur:
 Nam procul à Getico litore uitis abest:
 Quôq; loco est arbor, turgescit in arbore ramus: 30
 Nam procul à Geticis finibus arbor abest.
 Otia nunc isticiunctisq; ex ordine ludis
 Cedunt uerbosi garrula bella fori.

Lusus equo nunc est: leuibus nunc luditur armis:

Nunc pila, nunc celeri uertitur orbe trochus.

Nunc, ubi persusa est oleo labente iuuentus:

Defessos artus uirgine tingit aqua.

5 *S* Scena uiget: studiisq; fauor distantibus ardet:

Cumq; tribus resonant terna theatra foris.

0' quater & quoties non est numerare beatum

Non interdita cui licet urbe frui.

At mihi sentitur nix uerno sole soluta:

10 *Q*uæq; lacu duro non foiantur aquæ:

Nec mare concrescit glacie: nec, ut ante, per Istrum

Stridula Sauromatas plaustra bubulcus agit.

Si tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinæ:

Hospitæq; in ponti litore puppis adest:

15 *S*edulul occurram nauitæ: dictaq; salute

Quid ueniat queram, quisue, quibusue locis.

Ille quidem mirum, nisi de regione propinqua:

Non nisi uicinas tutus araret aquas.

Rarus ab Italia tantum mare nauita transit:

20 *L*itora rarus in hæc portubus orba uenit.

Siue tamen Græca scierit, siue ille Latina

Voce loqui: certe gratior huius erit.

Fas quoque ab ore freti, longeq; Propontidos undis

Huc aliquem certo uela dedisse noto.

25 *Q*uisquis is est: memori rumore uoce referre,

Et fieri famæ parsq; gradusq; potest.

Is precor auditos possit narrare triumphos

Cesaris: & Latio reddita uota Ioui:

30 *T*eq; rebellatrix tandem Germania magni

Triste caput pedibus supposuisse ducis.

Hæc mihi qui referet, quæ non uidisse dolebo:

Ille meæ domui protinus hospes erit.

Hei mihi iamne domus Scythico Nasonis in orbe est?
 Iamq; suum mihi dat pro lare pœna locum?
 Di facite, ut Cæsar non hoc penetrare, domumq;
 Hospitium pœnæ sed uelit esse meæ.

ELEGIA XIII.

In natalē suum. **E**cce superuacuuus (quid enim fuit utile nasci?)
 Ad sua natalis tempora noster adest.

Dure quid ad miseros ueniebas exsulis annos?
 Debueras illis imposuisse modum.

Si tibi cura mei, uel si pudor ullus adesset:
 Non ultra patriam me sequerere meam.

Quoq; loco primum tibi sum male cognitus infans:
 Illo tentasses ultimus esse mihi:

Inq; relinquendo, quod idem fecere sodales:
 Tu quoque dixisses tristis in urbe uale.

Quid tibi cum ponto? num te quoque Cæsaris ira
 Extremam gelidi misit in orbis humum?

Scilicet exspectas solitum tibi moris honorem?
 Pendeat ex humeris uestis ut alba meis?

Fumida cingatur florentibus ara coronis?
 Micâq; solenni turis in igne sonet?

Libâq; dem pro te genitale notantia tempus?
 Concipiâq; bonas ore fauente preces?

Non ita sum positus; nec sunt ea tempora nobis:
 Aduentu possim letus ut esse tuo.

Funeris ara mihi ferali cincta cupressu
 Conuenit: & structis flamma parata rogis.

Nec dare tura libet nil exorantia diuos:
 In tantis subeunt nec bona uerba malis.

Si tamen est aliquid nobis hac luce petendum:
 In loca ne redeas amplius ista precor:

Dum me terrarum pars pæne nouissima ponti
Euxinus falso nomine dictus habet.

ELEGIA XIII.

5 **C**ultor & antistes doctorum sancte uirorum,
Quid facis ingenio semper amice meo?
Ecquid sit incolumem quondam celebrare solebas:
Nunc quoque, ne uidear totus abesse, caues?
10 Suscipis, exceptis ecquid mea carmina solis
Artibus, artifici quæ nocuere suo?
Immo ita fac quæso uatum studiose nouor um:
Quæq; potes retine nomen in urbe meum.
Est fuga dicta mihi: non est fuga dicta libellis:
Qui domini poenam non meruere sui.
15 Sæpe per externas profugus pater exfulat oras:
Urbe tamen natis exfulis esse licet.
Palladis exemplo, de me sine matre creata
Carmina sunt: stirps hæc, progeniesq; mea:
Hanc tibi commendo: quæ quo magis orba parète est:
20 Hoc tibi tatori sarcina maior erit.
Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti:
Cetera fac cure sit tibi turba palam.
Sunt quoque mutata ter quinque uolumina formæ:
Carmina de domini funere rapta sui.
25 Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,
Certius à summa nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi peruenit in ora:
In populi quidquam si tamen ore meum est.
Hoc quoque nescio quid nostris appone libellis:
30 Diuerso missum quod tibi ab orbe uenit:
Quod quicumque leget, si quis leget, æstimet ante
Compositum quo sit tempore, quæq; loco.

Ad amicū,
vt librum
tueatur.

Aequus erit scriptis: quorum cognouerit esse
 Exsilium, tempus, barbariēq; locum.
 Inq; tot aduersis carmen mirabitur illum
 Ducere me tristi sustinuisse manu.
 Ingenium fregere meum mala: cuius & ante 5
 Fons infecundus, paruāq; uena fuit.
 Sed quaecunque fuit, nullo exercente refugit:
 Et longo periit arida facta situ.
 Non hic librorum, per quos inuiter, alār q;
 Copia: pro libris arcus, & arma sonant. 10
 Nullus in hac terra, recitem si carmina, cuius
 Intellecturis auribus utar, adest.
 Nec quò secedam locus est: custodia muri
 Summonet infestos clausāq; porta Getas.
 Sæpe aliquod quero uerbum, nomēq; locūq;: 15
 Nec quisquam est, à quo certior esse queam.
 Dicere sæpe aliquid conanti, turpe fateri,
 Verba mihi desunt: dedidiciq; loqui.
 Thræicio Scythicoq; ferè circumsonor ore:
 Et uideor Geticis scribere posse modis. 20
 Crede mihi, timeo, ne sint immista Latinis,
 Inq; meis scriptis Pontica uerba legas.
 Qualemcunque legas, uenia dignare libellum:
 Sortis & excusa conditione mea.

P. OVIDII NASONIS 2
 TRISTIVM LIBER IIII. 25

ELEGIA I.

Excusat li-
 bros, si qd
 vitij habe-
 ant.

I Qua meis fuerint, ut erūt, uitiosa libellis,
 Excusata suo tempore lector habe. 31
 Exsul erā: requiesq; mihi non fama petita
 Mens intenta suis ne foret usq; malis. (est:
 Hec

Hoc est cur cantet uinctus quoque compede fossor:
 Indocili numero cum graue mollit opus.
 Cantat & imitens limosæ pronus arenæ
 Aduerso tardam qui trahit anneratem.
 5 Quiq; refert pariter lentos ad pectora remos:
 In numerum pulsa brachia uersat aqua.
 Fessus ut incubuit baculo, saxoq; resedit
 Pastor: arundineo carmine mulcet oues.
 Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis
 10 Fallitur ancilla decipiturq; labor.
 Fertur & abducta Briseide tristis Achilles
 Hæmonia curas attenuasse lyra.
 Cum traheret siluas Orpheus, & dura canendo
 Saxa: bis amissa coniuge mæstus erat.
 15 Me quoque Musa leuat Ponti loca iussa petentem:
 Sola comes nostræ perstitit illa fugæ:
 Sola nec insidias inter, nec militis ensem,
 Nec mare, nec uentos, barbariamq; timet.
 Scit quoque, cum perij, quis me deceperit error:
 20 Et culpam in facto, non scelus esse, meo.
 Scilicet hoc ipso nunc æqua quod obsuit ante:
 Cum mecum iuncti criminis acta rea est.
 Non equidem uellem, quoniam nocitura fuerunt:
 Pieridum sacris imposuisse manum.
 25 Sed nunc quid faciam? uis me tenet ipsa sacrorum:
 Et carmen demens carmine læsus amo.
 Sic noua Dulichio lothos gustata palato,
 Illo, quo nocuit, grata sapore fuit.
 Sentit amans sua damna ferè: tamen heret in illis:
 30 Materiam culpæ persequiturq; suæ.
 Nos quoque delectant, quamuis nocuere, libelli:
 Quodq; mihi telum uulnera fecit, amo.

Forsitan hoc studium possit furor esse uideri:
 Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
 Semper in obtutu mentem uetat esse malorum:
 Præsentis casus immemor emq; facit.
 Utq; suum Bacche non sentit saucia uulnus: § §
 Dum stupet Idæis exululata iugis:
 Sic, ubi mota calent sacro mea pectora thyrsos:
 Altior humano spiritus ille malo.
 Ille nec exsilium, Scythici nec litora ponti,
 Ille nec iratos sentit habere deos. 10 10
 Utq; soporiferæ bibere si pocula lethes:
 Temporis aduersi sic mihi sensus abest.
 Iure deas igitur ueneror mala nostra leuantes,
 Sollicitas comites ex Helicone fugæ:
 Et partim pelago, partim uestigia terra, 15 15
 Vel rate dignatas, uel pede nostra sequi.
 Sint precor hæ saltem faciles mihi: namq; deorum
 Cetera cum magno Casare turba facit.
 Mæq; tot aduersis cumulat: quot litus arenas, 20 20
 Quotq; fretum pisces, ouaq; pisces habet.
 Vere prius flores, æstu numerabis aristas:
 Poma per autumnum: frigoribusq; niues:
 Quàm mala, quæ patior toto iactatus in orbe:
 Dum miser Euxini litora sæua peto. 25 25
 Nec tamen, ut ueni, leuior fortuna malorum est:
 Huc quoque sunt nostras fata secuta uias.
 Hic quoque cognosco natalis stamina nostri:
 Stamina de nigro uellere facta mihi.
 Ut q; neque insidias, capitisq; pericula narrem:
 Vera quidem uidi, sed grauiora fide. 30 30
 Viuere quàm miserum est inter Bessicq; Getasq;
 Illum, qui populi semper in ore fuit.

Quàm miserum est: porta uitam muróq; tueri.

Vixq; sui tutum uiribus esse loci.

Aspera militiæ iuuenis certamina fugi:

Nec nisi lusura mouimus arma manu.

5 Nunc senior gladióq; latus, scutóq; sinistram,

Canitiem galeæ subijcióq; meam.

Nam dedit è specula custos ubi signa tumultus:

Induimus trepida protinus arma manu.

Hostis habens arcus imbutaq; tela ueneno,

10 Sæuus anhelanti mœnia lustrat equo.

Vtq; rapax pecudem, quæ se non texit ouili,

Per sata, per siluas, fertq; refertq; lupus:

Sic, si quem nondum portarum sede receptum

Barbarus in campis repperit hostis: habet.

15 Aut sequitur captus: coniectaq; uincula collo

Accipit: aut telo uirus habente perit.

Hic ego sollicitæ iaceo nouus incola sedis:

Heu nimium fâti tempora lenta mei.

Et tamen ad numeros antiquaq; sacra reuerti

20 Sustinet in tantis hospita Musa malis.

Sed neq; cui recitè quisquã est mea carmina: nec qui

Auribus accipiat uerba Latina suis.

Ipse mihi (quid enim faciam?) scribóq; legóq;:

Tutaq; iudicio littera nostra suo est.

25 Sepe tamen dixi, cui nunc hæc cura laborat?

An mea Sauromatæ scripta Getæq; legent?

Sepe etiam lacrimæ sunt me scribente profusa:

Humidãq; est fletu littera facta meo.

Córq; uetusta meum tamquam noua uulnera norit:

30 Inq; sinum mæstæ labitur imber aquæ.

Dum uice mutata qui sim fuerimq; recordor:

Et tulerit me quò casus, & unde subit,

Sæpe manus demens studijs irata sibiq;
 Misit in arsuos carmina nostra focos.
 Atq; ea de multis, quoniam non multa supersunt:
 Cum uenia facito, quisquis es, ista legas.
 Tu quoque non melius, quam sunt mea tēpora carmē
 Interdicta mihi consule Roma boni.

ELEGIA II.

Dolet non
 interesse
 triumpho,
 deuicta
 Germania.

Am fera Cæsaribus Germania, totus ut orbis,
 Victa potest flexo succubuisse genu.
 Altâque uelantur fortasse palatia fertis:
 Turâque in igne sonant, inficiuntque diem:
 Candidâque adducta collum percussa securi
 Victima purpureo sanguine tingit humum:
 Donâque amicorum templis promissa deorum
 Reddere uictores Cæsar uterque parant:
 Et qui Cæsareo iuuenes sub nomine crescunt:
 Perpetuo terras ut regat ista domus:
 Cùmque bonis nuribus pro sospite Liuia nato
 Munera dat meritis sæpe datura deis:
 Et pariter matres, & quæ sine crimine castos
 Perpetua seruant uirginitate focos.
 Plebs pia, cùmque pia letatur plebe Senatus:
 Paruâque cuius eram pars ego nuper, eques.
 Nos procul expulsos communia gaudia fallunt:
 Famâque tam longe non nisi parua uenit.
 Ergo omnis populus poterit spectare triumphos:
 Cùmque ducum titulis oppida capta leget:
 Vimclâque captiua reges ceruice gerentes
 Ante coronatos ire uidebit equos:
 Et cernet uultus alijs pro tempore uersos:
 Terribiles alijs immemorésque sui.

Quorum pars causas, & res, & nomina quæret:

Pars referet quamuis nouerit illa parum.

Hic, qui Sidonio fulget sublimis in ostro:

Dux fuerat belli: proximus ille duci.

5 Hic, qui nunc in humo lumen miserabile fixit:

Non isto uultu, cum tulit arma, fuit:

Ille ferox & adhuc oculis hostilibus ardens

Hortator pugnae consiliūque fuit.

Perfidus hic nostros inclusit fraude locorum:

10 Squalida prolixis qui tegit ora comis.

Illo, qui sequitur, dicunt mactata ministro

Sæpe recusanti corpora capta deo.

Hic lacus, hi montes, hæc tot castella, tot amnes,

Plena feræ cædis, plena cruoris erant.

15 Drusus in his meruit quondam cognomina terris:

Quæ bona progenies digna parente fuit.

Cornibus hic fractis uiridi male tectus ab ulua,

Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.

Crimibus en etiam fertur Germania passis:

20 Et ducis inuicti sub pede mæsta sedet:

Collaque Romanæ præbens animosa securi

Vincula fert illa, qua tulit arma, manu.

Hos super in curru Cæsar uictore ueheris

Purpureus populi rite per ora tui:

25 Quaque ibis manibus circumplaudere tuorum,

Vndique iactato flore tegente uias.

Tempora Phæbea lauro cingentur: ioque

Miles iò magna uoce triumphæ canet.

Ipsi sono plausuq; simul, fremitūque calentes

30 Quadriiugos cernes sæpe resistere equos:

Inde petes arcem, & delubra fauentia uotis:

Et dabitur meritò laurea uota Ioui.

Hæc ego summotus qua possum mente uidebo:
 Erepti nobis ius habet illa loci:
 Illa per immensas spatiatur libera terras:
 In cælum cæleri peruenit illa uia:
 Illa meos oculos mediam deducit in urbem:
 Immunes tanti nec finit esse boni.
 Inuenietq; animus, quâ currus spectet eburnos:
 Sic certe in patria per breue tempus ero.
 Vera tamen capiet populus spectacula felix:
 Letâq; erit præsens cum duce turba suo.
 At mihi fingenti tantum longeq; remoto
 Auribus hic fructus percipiendus erit.
 Atq; procul Latio diuersum missus in orbem
 Qui narret cupido uix erit ista mihi.
 Is quoq; iam serum referet ueteremq; triumphum:
 Quo tamen audiero tempore lætus ero.
 Illa dies ueniet, mea qua ludubria ponam:
 Causâq; priuata publica maior erit.

ELEGIA III.

Alloqui-
 tur vtran-
 que uisam.

Magna minôrq; feræ, quarû regis altera Græcis
 Altera Sidonias utraq; sicca rates:
 Omnia cum summo posite uideatis in axe.
 Et maras occiduis non subeatis aquas:
 Aethereamq; suis cingens amplexibus arcem
 Vester ab intacta circulus exstet humo:
 Adspicite illa precor: quæ non bene mœnia quôdam
 Dicitur Iliadas transfiliisse Remus:
 Inq; meam nitidas dominam conuertite uultus:
 Sitq; memor nostri necne referte mihi.
 Hei mihi cur timuis? quæ sunt manifesta requiro:
 Cur labat ambiguo spes mea mista metu?

Crede quod est, & uis ac desine tuta uereri.

Dēq; fide certa sit tibi, certa fides.

Quòdque polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ:

Non mentitura tu tibi uoce refer:

5 Esse tui memorem, de qua tibi maxima cura est:

Quòdq; potest, secum nomen habere tuum.

Vultibus illa tuis tanquam præsentibus heret:

Tēq; remota procul, si modò uiuit, amat.

Ecquid ubi incubuit iusto mens ægra dolori,

10 Lenis ab admonito pectore somuus abit?

Tunc subeunt curæ, dum te lætūsq; locūsq;

Tangit? & oblitam non finit esse mei?

Et ueniunt æstus & nox immensa uidetur?

Fessaq; iactati corporis ossa dolent?

hum: 15 15 Non equidem dubito, quin hæc & cætera fiant:

Dētq; tuus mæsti signa doloris amor:

Nec cruciere minus: quam cū Thebana peremptum

Hectora Thebalico uidit ab axe rapi.

Quid tamen ipse precer dubito: nec dicere possum,

20 Affectum quem te mentis habere uelim.

Tristis es: indignor, quod sim tibi caussa doloris:

Non es ut amisso coniuge digna, fores.

Tu uero tua damna dole mitissima coniux:

Tempus & à nostris exige triste malis:

25 Flecq; meos casus: est quædam flere uoluptas:

Expletur lacrimis, egeriturq; dolor.

Atq; utinam lugendi tibi non uita sed esset

Mors mea: morte fores sola relicta mea:

Spiritus hic per te patrias exisset in auras:

30 Sparsissent lacrimæ corpora nostra piæ:

Supremòq; die notum spectantia celum

Texissent digiti lumina nostra tui:

Et cinis in tumulo positus iacuiſſet auito:

Tactaq; naſcenti corpus haberet humus:

Denique dum uixi ſine crimine, mortuus eſſem.

Nunc mea ſupplicio uita pudenda ſuo eſt.

Me miſerum, tu ſi cum diceris exſulis uxor,

Auertis uultus: & ſubit ora rubor.

Me miſerum, ſi turpe putas mihi nupta uideri:

Me miſerum, ſi te iam pudet eſſe meam.

Tempus ubi eſt illud, quo te iactare ſolebas

Coniuge? nec nomen diſſimulare uiri?

Tempus ubi eſt, quo te (niſi non uis illa referri)

Et dici memini, iuuit & eſſe meam?

Vtq; proba dignum eſt, omni tibi dote placebam:

Addebat ueris multa fauentis amor.

Nec quem præferres, ita res tibi magna uidebar:

Quemue tuum malles eſſe, uir alter erat.

Nunc quoque ne pudeat, quod ſis mihi nupta: tuusq;

Non debet dolor hinc, debet abeſſe pudor.

Cum cecidit Capaneus ſubito temerarius icſtu:

Non legis Euadnen erubuiſſe uiro.

Nec, quia rex mundi compeſcuit ignibus ignes:

Ipſe ſuis Phaëthon inſiciandus erat.

Nec Semele Cadmo facta eſt aliena parenti:

Quod præcibus perijt ambitioſa ſuis.

Nec tibi, quod sæuis ego ſum Iouis ignibus icſtus:

Purpureus molli fiat in ore rubor:

Sed magis in noſtri curam conſurge tuendi:

Exemplumq; mihi coniugis eſto bonæ:

Materiamq; tuis triſtem uirtutibus imple:

Ardua per præcepta gloria uadit iter.

Hæctora quis noſſet, felix ſi Troia fuiſſet:

Publica uirtutis per mala facta uia eſt.

Ars tua Tiphys iacet si non sit in equore fluctus:
 Si ualeant homines, ars tua Phœbe iacet.
 Quæ latet, inq; bonis cessat non cognita rebus:
 Apparet uirtus, arguiturq; malis.
 Dat tibi nostra locum tituli fortuna: caputq;
 Conspicuum pietas qua tua tollat, habet.
 Vtere temporibus: quorum nunc munere freta es:
 Et patet in laudes area magna tuas.

ELEGIA IIII.

O Qui nominibus cum sis generosus auitis,
 Exsuperas morum nobilitate genus:
 Cuius inest animo patrij candoris imago:
 Non careat neruis candor ut iste suis:
 Cuius in ingenio est patriæ facundia lingue:
 Qua prior in Latio non fuit ulla foro:
 Quod minime uolui, positus pro nomine signis
 Dictus es: ignoscas laudibus ipse tuis.
 Nihil ego peccaui, tua te bona cognita produnt:
 Si, quod es appares: culpa soluta mea est.
 Nec tamen officium nostro tibi carmine factum
 Principe tam iusto posse nocere puto.
 Ipse pater patriæ, quid enim ciuilius illo?
 Sustinet in nostro carmine sæpe legi:
 Nec prohibere potest: quia res est publica Cæsar:
 Et de communi pars quoq; nostra bono est.
 Iupiter ingenijs præbet sua numina uatum:
 Sæq; celebrari quolibet ore sinit.
 Causa tua exemplo superiorum tuta duorum est:
 Quorum hic aspicitur, creditur ille deus.
 Ut non debuerim, tamen hoc ego crimen habebō:
 Non fuit arbitrij littera nostra tui.

Ad amicū,
 cuius no-
 minis si-
 gna ponit.

Nec noua, quòd tecum loquor, est iniuria nostra:

Incolumis cum quo sæpe locutus eram.

Quo uereare minus ne sim tibi crimen amicus:

Inuidiam, si qua est, auctor habere potest.

Nam tuus est primis cultus mihi semper ab annis

(Hoc certè noli dissimulare) pater:

Ingeniumq; meum (potes hoc meminisse) probabat:

Plus etiam quàm me iudice dignus eram.

Dèq; meis illo referebat uersibus ore:

In quo pars altæ nobilitatis erat.

Non igitur tibi nunc, quòd me domus ista recepit:

Sed prius auctori sunt data uerba tuo.

Nec data sunt, mihi crede, tamè: sed in omnibus actis,

Vltima si demas: uita tuenda mea est.

Hanc quoq; qua perij, culpam, scelus esse negabis:

Si tanti series sit tibi nota mali.

Aut timor, aut error, nobis prius obsuit error:

At sine me fati non meminisse mei.

Nèue retractando nondum coëuntia rumpe

Vulnera: uix illis proderit ipsa quies.

Ergo ut iure damus poenas: sic absuit omne

Peccato facinus, consiliùmq; meo.

Idq; deus sentit: pro quo nec lumen ademptum:

Nec mihi detractas possidet alter opes.

Forsthan hanc ipsam, uiuet modò, finiet olim,

Tempore cum fuerit lenior ira, fugam.

Nunc precor hinc aliò iubeat discedere: si non

Nostra uerecundo uota pudore carent.

Mitius exsiliùm paulòq; quietius oro:

Quiq; sit à sæuo longius hoste, locum.

Tantàq; in Augusto clementia: si quis ab illo

Hec peteret pro me: forsthan ille daret.

Frigida me cohibent Euxini litora ponti:

Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.

Nam neq; iactantur moderatis æquora uentis:

Nec placidos portus hospita nauis habet.

5 Sunt circa gentes: quæ prædam sanguine quærunt:

Nec minus infida terra timetur aqua.

10 Illi, quos audis hominum gaudere cruore:

Pæne sub eiusdem frigoris axe iacent.

Nec procul à nobis locus est: Vbi Taurica dira

10 Cæde pharetræ spargitur ara deæ.

Hæc prius, ut memorant, non inuidiosa nefandis,

Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.

Hic pro supposita uirgo Pelopœia cerua

Sacra deæ coluit qualiacunq; suæ.

15 Quò postquam, dubium pius an sceleratus, Orestes

Exactus furijs uenerat ipse suis,

Et comes exemplum ueri Phocæus amoris:

Qui duo corporibus, mentibus unus erant:

Protinus euincti tristem ducuntur ad aram:

20 Quæ stabat geminas ante cruenta fores.

Nec tamen hunc sua mors, nec mors sua terruit illū:

Alter ab alterius funere mæstus erat.

Et iam constiterat stricto mucrone sacerdos:

Cinxerat & Graias barbara uitta comas.

25 Cùm uice sermonis fratrem cognouit: & illi

Pro nece complexus Iphigenia dedit.

Lata deæ signum crudelia sacra perose

Transtulit ex illis in meliora locis.

Hæc igitur regio magni pæne ultima mundi,

30 Quam fugere homines, diq; propinqua mihi est.

Atque meam terram propè sunt funebria sacra:

Si modò Nasonis barbara terra sua est

O utinam uenti, quibus est ablatas Orestes:
Placato referant & mea uela deo.

ELEGIA V.

Ad amicū
cuius no-
men tacet
ne noceat.

O Mihi dilectos inter fors prima sodales,
Vnica fortunis ara reperta meis:
Cuius ab alloquijs anima hæc moribunda reuixit:
Vt uigil infusa Pallade flamma solet:
Qui ueritus non est portus aperire fideles
Fulmine percussæ confugiūq; rati:
Cuius eram sensu non me sensurus egentem:
Si Cæsar patrias eripuisset opes:
Temporis oblitum dum me rapit impetus huius:
Excidit heu nomen quàm mihi pœne tuum.
Tu tamen agnoscis: tactusq; cupidine laudis
Ille ego sum, cuperes dicere posse palam.
Certe ego, si sineres, titulum tibi reddere uellem:
Et raram famæ conciliare fidem.
Ne noceam grato uereor tibi carmine: nèue
Intempestiuus nominis obstet honor.
Quod licet, & tutum est, intra tua pectora gaude:
Meq; tui memorem, tēq; fuisse pium.
Vtq; facis remis ad opem luctare ferendam:
Dum ueniet placido mollior aura deo:
Et tutare caput nulli seruabile: si non
Qui mersit Stygia subleuet illud aqua.
Tēq; quod est rarum, præsta constanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitie.
Sic tua processus habeat fortuna perennes:
Sic ope non egeas ipse, iuuesq; tuos:
Sic æquet tua nupta uirum bonitate perenni,
Incidat & uestro rara querela toro:

Diligat & semper socius te sanguinis illo
 Quo pius affectu Castora frater amat:
 Sic iuuenis, similisq; tibi sit natus: & illum
 Moribus agnoscat quilibet esse tuum:
 Sic faciat socerum teda te nata iugali:
 Nec tardum iuueni det tibi nomen aui.

ELEGIA VI.

Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri:
 Præbet & incuruo colla premenda iugo.
 Tempore paret equus lentis animosus habenis:
 Et placido duros accipit ore lupos.
 Tempore Pœnorum comescitur ira leonum:
 Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.
 Quæq; sui iussis obtemperat Inda magistri
 Bellua, seruitium tempore uicta subit.
 Tempus, ut extentis tumeat facit uua racemis:
 Vixq; merum capiant grana, quod intus habent.
 Tempus & in canas semen perducit aristas:
 Et ne sint tristi poma sapore facit.
 Hoc tenuat dentem terram findentis aratri:
 Hoc rigidos silices, hoc adamanta terit.
 Hoc etiam seuas paulatim mitigat iras:
 Hoc minuit luctus: mæstq; corda leuat.
 Cuncta potest igitur tacito pede lapsa uetustas,
 Præterquam curas attenuare meas.
 Ut patria careo: bis frugibus area trita est:
 Dissiluit nudo pressa bis uua pede.
 Nec quæsitâ tamen spatio patientia longo est:
 Mensq; mali sensum nostra recentis habet.
 Scilicet & ueteres fugiunt iuga sæpe iuueni:
 Et domitus freno sæpe repugnat equus.

Omnia tē-
 pore leniri:
 sua, verò
 mala exa-
 sperari, eo
 ipso, quòd
 diurnita
 te fractus
 non suffice-
 ret iis ferē-
 dis.

Tristior est etiam præsens ærumna priorē:
 Vt sit enim sibi par: creuit, & aucta mora est.
 Nec tam nota mihi, quàm sunt, mala nostra fuerunt:
 Sed magis hoc, quo sunt cognitiora, grauant.
 Est quoque non minimum uires afferre recentes:
 Nec præconsumptum temporis esse malis.
 Fortior in fulua nouus est luctator arena:
 Quàm cui sunt tarda brachia fessa mora.
 Integer est melior nitidis gladiator in armis:
 Quàm cui tela suo sanguine tincta rubent.
 Fert bene præcipites nauis modò facta procellas:
 Quamlibet exiguo soluitur imbre uetus.
 Nos quòq; quæ ferimus tulimus patientius antè:
 Quæ mala sunt longa multiplicata die.
 Credite, deficio: nostròq; à corpore quantum
 Auguror, accedunt tempora parua malis.
 Nam neq; sunt uires, nec qui color esse solebat:
 Vix habeo tenuem quæ tegat ossa cutem.
 Corpore sed mens est ægro magis ægra: maliq;
 In circumspectu stat sine fine sui.
 Urbis abest facies: absunt mea cura sodales:
 Et, qua nulla mihi carior uxor abest.
 Vulgus adest Scythicum, braccatq; turba Getarum.
 Sic mala, quæ uideo, non uideoq; nocent.
 Vna tamen spes est, quæ me solatur in istis:
 Hæc fore morte mea non diuturna mala.

ELEGIA VII.

Accusat a- **B**is me sol adiit gelidam post frigore brumam:
 micum, q̄ Bisq; suum tacto pisce peregit iter.
 ab eo lite- **T**empore tam longo cur non tua dextera uersus
 ras non ac **Q**uamlibet in paucos officiosa fuit?
 ceperit.

Cur tua cessauit pietas, scribentibus illis,

Exiguus nobis cum quibus usus erat?

Cur quoties alicui dum chartæ uincula dempsi:

Illam speraui nomen habere tuum?

5 Di faciant, ut sepe tua sit epistola dextra

Scripta: sed ex multis reddita nulla mihi.

Quod precor esse liquet: credam prius ora Meduse

Gorgonis anguineis cincta fuisse comis:

Esse canes utero sub uirginis, esse Chimæram:

10 A truce quæ flammis separet angue leam:

Quadrupedēsque homines cū pectore pectora iūctos:

Tergeminumque uirum: tergeminumque canem:

Sphingaque, & Harpyas, serpentipedēsque Gigantes:

Centimanumque Gygen: semibouemque uirum:

15 Hæc ego cuncta prius, quam te carissime credam

Mutatam, & curam deposuisse mei.

Innumeri montes inter me teque, uiaque:

Fluminaque, & campi, nec fracta pauca iacent.

Mille potest causis, a te quæ litera sepe

20 Missa sit, in nostras rara uenire manus.

Mille tamen causas scribendo uince frequenter:

Excusem ne te semper amice mihi.

ELEGIA VIII.

25 **I** Am mea cygneas imitantur tempora plumas:

Inscit & nigras alba senecta comas:

Iam subeunt anni fragiles, & inertior ætas:

Iamque parum firmo me mihi ferre graue est.

Nunc erat, ut posito deberem sine laborum

30 Viuere me nullo sollicitante metu:

Quæque meæ semper placuerunt otia menti,

Carpere: & in studijs molliter esse meis.

Queritur
se iam se-
nem exu-
lare.

Et paruam celebrare domum, ueteresq; Penates:
 Et quæ nunc domino rura paterna carent:
 Inquæ sinu dominæ, carisq; nepotibus, inq;
 Securus patria consenuisse mea.
 Hæc mea sic quondam peragi sperauerat ætas:
 Hos ego sic annos ponere dignus eram.
 Non ita dis uisum: qui me terrâq; mariq;
 Actum Sarmaticis exposuere locis.
 In caua ducuntur quassæ noualia puppes:
 Ne temere in medijs dissoluantur aquis.
 Ne cadat: & multas palmas inhonestet adeptas:
 Languidus in pratis gramina carpit equus.
 Miles ubi emeritis non est satis utilis armis:
 Ponit ad antiquos, quæ tulit arma, lares.
 Sic igitur tarda uires minuente senecta
 Me quoque donari iam rude, tempus erat.
 Tempus erat nec me peregrinum ducere cælum:
 Nec siccam Getico fonte leuare sitim.
 Sed modò, quos habui, uacuos secedere in hortos:
 Nunc hominum uisu rursus & urbe frui.
 Sic animo quondam non diuinante futura,
 Optabam placidè uiuere posse senex.
 Fata repugnarunt: quæ, cùm mihi tempora prima
 Mollia præbuerint: posteriora grauant.
 Iamq; decem lustris omni sine labe peractis
 Parte premor uitæ deteriore meæ.
 Nec procul à metis, quas pæne tenere uidebar:
 Curriculo grauis est facta ruina meo.
 Ergo illum demens in me seuire coëgi:
 Mitius immensus quo nihil orbis habet:
 Ipsâq; delictis uicta est clementia nostris:
 Nec tamen errori uita negata meo est.

Vita procul patria peragenda sub axe Boreo est:

Qua maris Euxini terra sinistra iacet.

Hæc mihi si Delphos, Dodonæque diceret ipsa:

Esse uideretur uanus uterque locus.

5 Nil adeo ualidum est, adamas licet alliget illud:

Vt maneat rapido firmitus igne Iouis.

Nil ita sublime est: suprâq; pericula tendit:

Non sit ut inferius, suppositumque deo.

Nam quamquam uitio pars est contracta malorum:

10 Plus tamen exitij numinis ira dedit.

At uos admoniti nostris quoque casibus este

Acquantem superos emeruisse uirum.

ELEGIA IX.

15 **S**ilicet, & pateris, nomen facinusq; tacebo:

Et tua Lethæis acta dabuntur aquis:

Nostrâque uincetur lacrimis clementia seris:

Fac modò te pateat poenituisse tui:

Fac modò te damnes: cupiasq; eradere uitæ

20 Tempora, si possis, Tisiphonæa tue.

Sim minus: & flagrant odio tua pectora nostro:

Induet infelix arma coacta dolor.

Sim licet extremum, sicut sum, missus in orbem:

Nostra suas istuc porriget ira manus.

25 Omnia, si nescis, Cæsar mihi iura reliquit:

Et sola est patria poena carere mea.

Et patriam, modò sit sospes, speramus ab illo.

Sæpe Iouis telo quercus adusta uiret.

Denique uindictæ si sit mihi nulla facultas:

30 Pierides uires & sua tela dabunt.

Quòd Scythicis habitem longè summotus in oris:

Siccâque sint oculis proxima signa meis:

Admonet
quendâ, ne
pergat læ-
dere.

Nostra per immensas ibunt præconia gentes:

Quòdque querar, notum, qua patet orbis, erit.
Ibit ad occasum, quidquid dicemus ab ortu:

Testis & Hesperiae uocis Eous erit.

Trans ego tellurem, trans altis audiar undas:

Et gemitus uox est magna futura mei.

Nec tua te fontem tantummodo sæcula norint:

Perpetuæ crimen posteritatis eris.

Iam feror in pugnas: & nondum cornua sumpsi:

Nec mihi sumendi caussa sit ulla uelim.

Circus adhuc cessat: spargit tamen acer arenam

Taurus: & infesto iam pede pulsat humum.

Hoc quoque, quam uolui, plus est: cane Musa recessus:

Dum licet huic nomen dissimulare suum.

ELEGIA X.

De se ipso
ad posteri
tatem.

Ille ego, qui fueram tenerorum lusor amorum:

Quem legis: ut noris, accipe posteritas.

Sulmo mihi patria est gelidis uberrimus undis:

Millia qui nouies distat ab urbe decem.

Editus hinc ego sum; nec non ut tempora noris:

Cùm cecidit fato consul uterque pari:

Si quid id est, usque à proauis uetus ordinis heres,

Non modò fortunæ munere factus eques.

Nec stirps prima fui, genito sum fratre creatus:

Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.

Lucifer amborum natalibus affuit idem:

Vna celebrata est per duo liba dies.

Hæc est armifera festis de quinque Mineruæ,

Quæ fieri pugna prima cruenta solet.

Protinus excolimur teneri: cur àque parentis

Imus ad insignes urbis ab arte uiros.

Frater ad eloquium uiridi tendebat ab æuo
Fortia uerboſi natus ad arma ſori.

At mihi iam puero cæleſtia ſacra placebant:

Inque ſuum furtim Muſa traherat opus.

5 Sæpe pater dixit, ſtudioſum quid inutile tentas?

Mæonides nullas ipſe reliquit opes.

Motus eram dictis: totoque Helicone relicto

Scribere conabar uerba ſoluta modis.

Sponte ſua carmen numeros ueniebat ad aptos:

10 Et quod tentabam ſcribere: uerſus erat.

Interea tacito paſſu labentibus annis

Liberior fratri ſumpta mihi que toga eſt.

Induiturque humeris cum lato purpura clauo:

Et ſtudioſum nobis quod fuit ante, manet.

15 Iamque decem uitæ frater geminauerat amos:

Cum perit: & cœpi parte carere mei.

Cepimus & teneræ primos ætatis honores:

Deque uiris quondam pars tribus una fui.

Curia reſtabat: clauſi menſura coacta eſt:

20 Maius erat noſtris uiribus illud onus.

Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori:

Sollicitæ que fugax ambitionis eram:

Et petere Aoniæ ſuadebant tuta ſorores

Otia iudicio ſemper amata meo.

25 Temporis illius colui, ſouique poetas:

Quotque aderant uates, rebar adeſſe deos.

Sæpe ſuas uolucres legit mihi grandior æuo,

Quæ que nocet ſerpens, quæ iuuat herba, Macer.

Sæpe ſuos ſolitus recitare Propertius ignes:

30 Iure ſodalitio qui mihi iunctus erat.

Ponticus heros, Battus quoque clarus iambo,

Dulcia conuictus membra ſuere mei.

Et tenuit nostras numerosus Horatius aures:
 Dum ferit Ausonia carmina culta lyra.
 Virgilium uidi tantum: nec auar a Tibullo
 Tempus amicitiae fata dedere meae.
 Successor fuit hic tibi Galle: Propertius illi:
 Quartus ab his serie temporis ipse fui.
 Utque ego maiores, sic me coluere minores:
 Notaque non tarde facta Thaleia mea est.
 Carmina cum primum populo iuuenilia legi:
 Barba resecta mihi bisue, semelue fuit.
 Mouerat ingenium totam cantata per urbem
 Nomine non uero dicta Corinna mihi.
 Multa quidem scripsi: sed quae uitiosa putau
 Emendaturis ignibus ipse dedi.
 Tum quoque cum fugerem, quaedam placitura crematis,
 Iratus studio carminibusque meis.
 Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis
 Cor mihi, quodque leuis caussa moueret, erat:
 Cum tamen hoc essem: minimoque accenderer igne:
 Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
 Pæne mihi puero nec digna, nec utilis uxor
 Est data: quae tempus per breue nupta fuit.
 Illi successit, quamuis sine crimine coniux:
 Non tamen in nostro firma futura toro.
 Ultima, quae mecum seros permansit in annos:
 Sustinuit coniux exsulis esse uiri.
 Filia me mea bis prima secunda iuuenta
 Sed non ex uno coniuge fecit auum.
 Et iam complerat genitor sua fata: nouemque
 Addiderat lustris altera lustra nouem.
 Non aliter fleui, quam me fleturus ademptum
 Ille fuit: matri proxima busta tuli.

Felices ambo tempestiuéque sepulti:

Ante diem pœnæ quòd periere meæ.

Me quoque felicem, quòd non uiuentibus illis

Sum miser: & de me quòd doluere nihil.

Si tamen extinctis aliquid nisi nomina restant:

Et gracilis structos effugit umbra rogos:

Fama parentales si uos mea contigit umbræ:

Et sunt in Stygio crimina nostra foro:

Scite precor caussam (nec uos mihi fallere fas est)

10 Errorem iussæ non scelus esse fugæ.

Manibus hoc satis est: ad uos studiosa reuertor

Pectora: quæ uitæ quæritis acta meæ.

Iam mihi canicies pulsus melioribus annis

Venerat: antiquas miscueratq; comas:

15 Pòstque meos ortus Pisæa uinctus oliua

Abstulerat decies præmia uictor eques:

Cum maris Euxini positos ad læua Tomitas

Querere me læsi principis ira iubet.

Caussa meæ cunctis nimium quoque nota ruinae

20 Indicio non est testificanda meo.

Quid referam comitumq; nefas: famulosq; nocentes?

Ipsæque multa tuli non leuiora fuga.

Indignata malis mens est succumbere: seque

Præstitit inuictam uiribus usa suis.

25 Oblitusque mei ductæq; per otia uitæ,

Insolita cepi temporis arma manu.

Tòtque tuli terra casus pelagóque: quot inter

Occultum stellæ conspicuumque polum.

Tacta mihi tandem longis erroribus acta

30 Iuncta pharetrati Sarmatis ora Getis.

Hic ego, finitimis quamuis circumsonor armis:

Tristia, quo possum, carmine, fata leuo.

Quod quamuis nemo est, cuius referatur ad aures:

Sic tamen absumo, decipioque diem.

Ergo quòd uiuo, durisque laboribus obsto,

Nec me sollicitæ tædia lucis habent:

Gratia Musa tibi: nam tu solatia præbes:

Tu curæ requies, tu medicina uenis:

Tu dux & comes es; tu nos abducis ab Istro:

In mediòque mihi das Helicone locum.

Tu mihi, quod rarum est, uiuo sublime dedisti

Nomen: ab exsequijs, quod dare fama solet:

Nec, qui detractat præsentia liuor, iniquo

Vllum de nostris dente memordit opus.

Nam tulerint magnos cùm sæcula nostra poëtas:

Non fuit ingenio fama maligna meo:

Cùmque ego præponam multos mihi: non minor illis

Dicor: & in toto plurimus orbe legor.

Siquid habent igitur uatum præfagia ueri:

Protinus ut moriar non ero terra tuus.

Siue fauore tuli, siue hanc ego carmine famam:

Iure tibi grates candidè lector ago.

P. OVIDII NASONIS

TRISTIVM LIBER V.

ELEGIA I.

Ad amiciũ
ut & hunc
librũ acci-
piat.

H Vnc quoque de Getico nostri studiose libellum
Litore, præmissis quattuor adde meis.

Hic quoque talis erit, qualis fortuna poëte:

Inuenies toto carmine dulce nihil

Flebilis ut noster status est: ita flebile carmen,

Materiæ scripto conueniente suæ.

Integer & letus, læta & iuuenilia lusi:

Illà tamen nunc me composuisse piget.

Vt cecidi, subiti perago præconia casus:

Súmque argumenti conditor ipse mei.

Vtque iacens ripa deslere Caystrius ales

Dicitur ore suam deficiente necem:

5 Sic ego Sarmaticas longè proiectus in oras:

Efficio tacitum ne mihi finus eat.

Delicias si quis, lasciuaque carmina querit:

Præmoneo nunquam scripta quòd ista legat.

Aptior huic Gallius, blandique Propertius oris,

10 Et plures, quorum nomina magna uigent.

Atque utinam numero nos non essemus in isto:

Hei mihi cur unquam Musa locuta mea est?

Sed dedimus pœnas, Scythicique in finibus Istri

Ille pharetrati lusor amoris adest.

15 Quod superest, socios ad publica carmina flexi:

Et memores iussi nominis esse mei.

Si tamen ex uobis aliquis tam multa requiret,

Vnde dolenda canam: multa dolenda tuli.

Non hæc ingenio, non hæc componimus arte:

20 Mater ia est proprijs ingeniosa malis.

Et quota fortunæ pars est in carmine nostræ:

Felix qui patitur quæ numerare potest.

Quot frutices siluæ, quot flauas Thybris arenas,

Mollia quot Martis gramina campus habet:

25 Tot mala pertulimus: quorum medicina, quiesque

Nulla, nisi in studio est, Pieridumque mora.

Quis tibi Naso modus lacrimosi carminis? inquis:

Idem, fortunæ qui modus huius erit.

Quod querar illa mihi pleno de fonte ministrat:

30 Nec mea sunt, fati uerba sed ista mei,

At mihi si cara patriam cum coniuge reddas:

Sint uultus hilares: simque quod ante fui.

Lenior inuidi si sit mihi Cæsaris ira:
 Carmina letitiæ iam tibi plena dabo.
 Nec tamen ut lusit, rursus mea littera ludet:
 Sit semel illa ioco luxuriata meo.
 Quod probet ipse canam: poenæ modò parte leuata: 5
 Barbariam, rigidos effugiámque Getas.
 Interea nostri quid agant nisi triste libelli?
 Tibi funeribus conuenit ista meis.
 At poteras inquis melius mala ferre silendo:
 Et tacitus casus dissimulare tuos: 10
 Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur:
 Acceptoque graui uulnere flere uetas.
 Ipse Perilleo Phalaris permisit in ære
 Edere mugitus: & bouis ore queri. 15
 Cùm Priami lacrimis offensus non sit Achilles:
 Tum fletus inhibes durior hoste meos?
 Cùm faceret Nioben orbam Latonia proles:
 Non tamen & siccas iussit habere genas.
 Est aliquid fatale malum per uerba leuare: 20
 Hoc querulam Progen, Halcyonénque facit:
 Hoc erat in gelido quare Peantius antro
 Voce fatigaret Lemnia saxa sua.
 Strangulat inclusus dolor: atque exæstuat intus:
 Cogitur & uires multiplicare suas. 25
 Da ueniam potius: uel totos tolle libellos:
 Si mihi quod prodest, hoc tibi lector obest.
 Sed nec obesse potest ulli: nec scripta fuerunt
 Nostra, nisi auctori perniciosa suo.
 At mala sunt, fateor: quis te mala sumere cogit?
 Aut quis deceptum ponere sumpta uetat? 30
 Ipse nec hoc mando: sed ut huc deducta legantur:
 Non sunt illa suo barbariora loco.

Nec me Roma suis debet conferre poetis:

Inter Sauromatas ingeniosus eram.

Deniq; nulla mihi captatur gloria, quæq;

Ingenio stimulos subdere fama solet.

5 Nolumus assiduis animum tabescere curis:

Quæ tamen irrumpunt: quoq; uentantur, eunt.

Cur scribam docui: cur mittam queritis istos:

Vobiscum cupio quolibet esse modo.

ELEGIA II.

10 **E** Cquid ut è Ponto noua uenit epistola, palles?

Et tibi sollicita soluitur illa manu?

Pone metum: ualeo: corpûsq; quod ante laborum

Impatiens nobis inualidumq; fuit:

15 Sufficit: atq; ipso uexatum induruit usu:

An magis infirmo non uacat esse mihi?

Mens tamen ægra iacet: nec tẽpore robora sumpsit:

Affectusq; animi, qui fuit ante, manet.

Quæq; mora, spatioq; suo coitura putauit:

20 10 Vulnera non aliter, quàm modò facta, dolent.

Scilicet exiguis prædest annosa uetustas:

Grandibus accedunt tempore damna malis.

Pene decem totis aluit Pæantius annis

Pestiferum tumido uulnus ab angue datum.

25 Telephus æterna consumptus tabe perisset:

Si non quæ nocuit dextra tulisset opem.

Et mea, si facinus nullum commissimus, opto

Vulnera qui fecit, facta leuare uelit.

Contentusq; mei iam tandem parte doloris,

30 Exiguum pleno de mare demat aquæ.

Detrahat ut multum: multum restabit acerbis:

Parsq; meæ pœnæ totius instar erit.

Ad vxorẽ
ne timeat
rogare Cæ
sarem.

Litora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
 Quotue soporiferum grana papauer habet:
 Silua feras quot alit, quot piscibus unda natatur:
 Quot tenerum pennis aëra pulsat auis:
 Tot premor aduersis: quæ si comprehendere coner:
 Icaria numerum dicere coner aquæ.
 Utq; uicæ casus, ut amara pericula ponti,
 Ut taceam strictas in mea fata manus:
 Barbara me tellus, orbisq; nouissima magni
 Sustinet, & seuo cinctus ab hoste locus.
 Hinc ego traicerer: nec enim mea culpa crueta est:
 Esset, quæ debet, si tibi cura mei.
 Ille deus, bene quo Romana potentia nixa est:
 Sæpe suo uictor lenis in hoste fuit.
 Quid dubitas? & tuta times? accede, rogâq;
 Cæsare nil ingens mitius orbis habet.
 Me miserû: quid agâ? si proxima queq; relinquunt:
 Subtrahis & fracto tu quoq; colla iugo.
 Quò ferar? unde petam lapsis solatia rebus?
 Anchora iam nostram non tenet ulla ratem.
 Viderit: ipse sacram quamuis inuisus ad aram
 Confugiam: nullas summonet ara manus.
 Alloquar in absens absentia numina supplex:
 Si fas est homini cum Ioue posse loqui.
 Arbitrè imperij, quo certum est sospite cunctos
 Ausoniæ curam gentis habere deos:
 O decus, o patriæ per te florentis imago:
 O uir nou ipso, quem regis, orbe minor:
 Sic habites terras, & te desideret æther:
 Sic ad pacta tibi sidera tardus eas:
 Parce precor: minimamq; tuo de fulmine partem
 Dene: satis pœnæ, quod superabit, erit.

Apostro-
 phe ad Cæ
 sarem, ut
 mala vel
 exilij mu-
 tatione mi-
 tiget.

Ira quidem moderata tua est: uitaq; dedisti:

Nec mihi ius ciuis, nec mihi nomen abest.

Nec mea concessa est alijs fortuna: nec exul

Edicti uerbis nominor ipse tuis.

5 Omniaq; hæc timui, quoniam meruisse uidebar:

Sed tua peccato lenior ira meo est.

Arua relegatum iussisti uisere Ponti:

Et Scythicum profuga scindere puppe fretum.

Iussus ad Euxini deformia litora ueni

10 Aequoris. hæc gelido terra sub axe iacet.

Nec me tam cruciat numquam sine frigore cælum:

Glebáq; canenti semper obusta gelu:

Nesciáq; est uocis quòd barbara lingua Latinæ:

Graiáq; quòd Getico uicta loquela sono est:

15 Quàm quòd finitimo cinctus præmor undiq; Marte:

Vixq; breuis tutos murus ab hoste facit.

Pax tamen interdum est, pacis fiducia numquam:

Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.

Hinc ego dum muter, uel me Zanclea Charybdis

20 Deuoret: atq; suis ad Styga mittat aquis:

Vel rapidæ flammis urar patienter in Aetnæ:

Vel freta Leucadij mittar in alta dei.

Quod petimus poena est: neq; enim miser esse recuso:

25 Sed precor, ut possim tutius esse miser.

ELEGIA III.

Illa dies hæc est, qua te celebrare poëtae,

Si modò non fallunt tempora, Bacche solent:

30 Festaq; odoratis innectunt tempora fertis:

Et dicunt laudes ad tua uina tuas.

Inter quos memini, dum me mea facta sinebant:

Non inuisa tibi pars ego saepe fui.

Ad Bac-
chũ, ut pro
se Cæsarẽ
roget.

Quem nunc suppositum stellis Erimanthidos Vrsæ
 Iuncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
 Quisq; prius mollem, uacuamq; laboribus egi
 In studijs uitam, Pieridumq; choro:
 Nunc procul à patria Geticis circumsonor armis,
 Multa prius pelago, multaq; passus humo.
 Siue mihi casus, siue hoc dedit ira deorum:
 Nubila nascenti seu mihi Parca fuit.
 Tu tamen è sacris edere cultoribus unum
 Numine debueras sustinuisse tuo.
 An dominae fati quicquid cecinere sorores:
 Omne sub arbitrio desinit esse Dei?
 Ipse quoque æthereas meritis inuectus es arces:
 Quo non exiguo facta labore uia est:
 Nec patria est habitata tibi: sed ad usq; niuosum
 Strymona uenisti, Marticolamq; Geten,
 Persidamq; & lato spatiantem flumine Gangem,
 Et quascunq; bibit decolor Indus aq uas.
 Scilicet hanc legem nentes fatalia Parca
 Stamina bis genito, bis cecinere tibi.
 Me quoque, si fas est exemplis ire deorum,
 Ferrea fors uitæ difficilisq; premit:
 Illo nec leuius cecidi: quem magna locutum
 Reppulit à Thebis iupiter igne suo.
 Vt tamen audisti percussum fulmine uatem:
 Admonitu matris condoluisse potes.
 Et potes, adspiciens circum tua sacra poetas,
 Nescio quis nostri dicere cultor abest.
 Fer bone Liber opem: sic altera degrauct ulmum
 Vitis: & incluso plena sit uua mero.
 Sic tibi cum Bacchis Satyrorum gnaua iuuentus
 Adsit: & attonito non taccare sono,

Ossa bipennisferi sic sint male pressa Lycurgi:

Impia nec poena Pentheos umbra uacet:

Sic micet aeternum, uicinâq; sidera uincat

Coniugis in caelo clara corona tuae.

5 Huc ades: & casus releues pulcherrime nostros,

Vnum de numero me memor esse tuo.

Sunt dis inter se commercia: flectere tenta

Cesareum numen numine Bacche tuo.

Vos quoq; consortes studij pia turba poëtae

10 Hæc eadem sumpto quisq; rogare mero.

Atq; aliquis uestrum Nasonis nomine dicto

Deponat lacrimis pocula mista suis:

Admonitûsq; mei, cum circumspexerit omnes:

Dicat, ubi est nostri pars modò Naso chori?

15 Idq; ita: si uestrum merui candore fauorem:

Nullâq; iudicio littera lesa meo est:

Si, ueterum dignè ueneror cum scripta uirorum:

Proxima non illis esse minora reor.

Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen:

20 Quod licet inter uos nomen habete meum.

ELEGIA IIII.

Litore ab Euxino Nasonis epistola ueni,

Lasâq; facta mari, lasâq; facta uia.

25 Qui mihi flens dixit, tu, cui licet, adspice Romanam:

Heu quanto melior fors tua sorte mea est.

Flens quoq; me scripsit: nec qua signabar, ad os est

Ante, sed ad madidas gemma relata genas.

Tristitiæ causam si quis cognoscere querit:

30 Ostendi solem postulat ille sibi:

Nec frondem in siluis, nec aperto mollia prato

Gramina, nec pleno flumine cernit aquas.

Loquitur
epistola au-
ctoris in-
commoda.

Quid Priamus doleat mirabitur Hectore raptō:
 Quidue Philoctetes ictus ab angue gemat.
 Di facerent utinam talis status esset in illo:
 Ut non tristitiæ caussa dolenda foret.
 Fert tamen, ut debet, casus patienter amarus:
 More nec indomiti frena recusat equi:
 Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram
 Consciens in culpa non scelus esse sua.
 Sæpe refert, sit quanta dei clementia: cuius
 Se quoq; in exemplis annumerare solet.
 Nam quòd opes teneat patrias, quòd nomina ciuis:
 Deniq; quòd uiuat: munus habere dei.
 Te tamen (ò si quid credis mihi) carius ille
 Omnibus in toto pectore semper habet.
 Téq; Menœtiaden, te qui comitatus Orestem,
 Te uocat Aegiden, Euryalimq; suum.
 Nec patriam magis ille suam desiderat: & quæ
 Plurima cum patria sentit abesse sibi:
 Quàm uultus, oculosq; tuos, ò dulcior illo
 Melle, quod in ceris Attica ponit apis.
 Sæpe etiam mærens tempus reminiscitur illud:
 Quod non præuentum morte fuisse dolet.
 Cùmq; alij fugerent subitæ contagia cladis:
 Nec uellent istæ limen adire domus:
 Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem:
 Si paucos aliquis trësue, duòsue uocat.
 Quamuis attonitus: sensit tamen omnia: nec te
 Se minus aduersis indoluisse suis.
 Verba solet, uultumq; tuum, gemitusq; referre:
 Et te flente suos demaduisse sinus.
 Quam sibi præstiteris, qua consolatus amicum.
 Sis ope: solandus cùm simul ipse fores.

Pro quibus affirmat fore se memorémq; piúmq;:

Sive diem uideat: sive tegatur humo.

Per caput ipse tuum solitis iurare, tuúmq;:

Quod scio non illi uilius esse suo:

Plena tot ac tantis refertur gratia factis:

Nec sine ille tuos litus arare boues.

Fac modò constanter profugum tuare: quod ille,

Qui bene te nouit, non rogat: ipsa rogo.

ELEGIA V.

Annuus assuetum domina natalis honorem

Exigit: ite manus ad pia sacra mea.

Sic quondam festum Laërtius egerat heros

Forsan in extremo coniugis orbe diem.

15 Lingua fauens adsit nostrorum oblita malorum:

Quæ puto dedidicit iam bona uerba loqui:

Quæq; semel toto uestis mihi sumitur anno:

Sumatur fatis discolor alba meis:

Arâq; gramineo uiridis de cespite fiat:

20 Et uelet tepidos nexa corona focos:

Da mihi tura puer pingues facientia flammæ:

Quòq; pio fusum stridat in igne merum.

Optime natalis, quamuis procul absumus, opto

Candidus huc uenias, dissimilisq; meo.

25 Si quod & instabat domina miserabile uulnus:

Sit perfuncta meis tempus in omne malis.

Quæq; graui nuper plus quam cassata procella est:

Quod superest, tutum per mare nauis eat.

Illâ domo, natâq; sua, patriâq; fruatur:

30 Erepta hæc uni sit satis esse mihi.

Quatenus & non est in caro coniuge felix:

Pars uitæ tristi cetera nube uacet.

Celebrat
natalem
uxoris.

Vivat: amētq; uirum, quoniam sic cogitur, absens:
 Consumatq; annos sed diuturna suos.
 Adijcerem & nostros: sed ne contagia fātī
 Corrum pant timeo, quos agit ipsa, mei.
 Nil homini certum est, fieri quis posse putaret:
 Ut facerem in medijs hæc ego sacra Getis?
 Adspice ut aura tamen fumos è ture coortos
 In partes Italas & loca dextra ferat.
 Sensus inest igitur nebulis: quas exigit ignis:
 Consilium sugiunt cetera pæne meum.
 Consilio, commune sacrum cum fiat in ara
 Fratribus, alterna qui periere manu:
 Ipsa sibi discors, tanquam mandetur ab illis,
 Scinditur in partes atra fāuilla duas.
 Hoc memini quomdam fieri non posse loquebar:
 Et me Battiades iudice falsus erat.
 Omnia nunc credo: cum tu non stultus ab arcto
 Terga uapor dederis: Ausoniāq; petas.
 Hæc igitur lux est: quæ si non orta fuisset:
 Nulla fuit misero festa uidenda mihi.
 Edidit hæc mores illis heroibus equos:
 Quis erat Eurytion, Icariusq; pater.
 Nata pudicitia est, mores, probitasq; fidesq;
 At non sunt ista gaudia nata die:
 Sed labor, & cura, fortunāq; moribus impar,
 Iustāque de uiduo pæne querela toro.
 Scilicet aduersis probitas exercita rebus
 Tristi materiam tempore laudis habet.
 Si nihil infesti durus uidisset Vlysses:
 Penelope felix, sed sine laude, foret.
 Victor Echionias si uir penetrasset in arces:
 Forsitan Euadnen uix sua nossset humus.

Cum Pelia genitæ tot sint: cur nobilis una est?

Nempe fuit misero nupta quod una uiro.

Effice ut Iliacas tangat prior alter arenas:

Laodameia nihil, cur referatur erit.

5 Et tua, quod malles, pietas ignota maneret:

Implerent uenti si mea uela sui.

Di tamen, & Casar dis accessure sed olim

Aequarint Pylios cum tua fata dies.

Non mihi, qui poenam fateor meruisse: sed illi

10 Parcite: quæ nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VI.

TV quoque nostrorum quondam fiducia rerum Rogat ami
 Qui mihi confugium, qui mihi portus eras: cū quendā
 ne discedat
 ab officio.

15 Tu quoque suscepti curam dimittis amici?

Officijque pium tam citò ponis onus?

Sarcina sum fateor: quam si tu tempore nostro

Depositorus eras: non subeunda fuit.

Fluctibus in medijs nauem Palinure relinquis:

20 Ne fuge, nèue tua sit minor arte fides.

Nunquid Achilleos inter fera proelia fidi

Deseruit leuitas Automedontis equo?

Quem semel excepit, nunquam Podalirius egro

Promissam medicæ non tulit artis opem.

25 Turpius eijcitur, quàm non admittitur hospes:

Quæ patuit dextræ firma sit ara meæ.

Nil nisi me solum primo tutatus es: at nunc

Me pariter serua: iudiciũque tuum:

Si modò non aliqua est in me noua culpa: tuamque

30 Mutarunt subitò crimina nostra fidem.

Spiritus hic, Scythica quem nõ bene ducimus aura:

Quod cupio, membris exeat ante meis:

Quàm tua delicto stringantur pectora nostrorum
 Et uidear merito uilior esse tibi.
 Non adeò totis fatis urgemur iniquis:
 Ut mea sit longis mens quoque mota malis.
 Finge tamen motam: quoties Agamemnone natum
 Dixisse in Pyladem uerba proterua putas?
 Nec procul à uero est, quod uel pulsarit amicum:
 Mansit in officijs non minus ille suis.
 Hoc est cum miseris solum commune beatiss:
 Ambobus tribui quod solet obsequium.
 Ceditur & cæcis: & quos prætexta uerendos
 Virgâque cum uerbis imperiosa facit.
 Si mihi non parcis: fortunæ parcere debes:
 Non habet in nobis ullius ira locum.
 Elige nostrorum minimum, minimumque laborum:
 Isto, quo quereris, grandius illud erit.
 Quàm multa madidæ celantur arundine fossæ:
 Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
 Quàm multæ gracili terrena sub horrea ferre
 Limite formicæ grana reperta solent:
 Tam me circumstat densorum turba malorum:
 Crede mihi, uero est nostra querela minor.
 His, qui contentus non est: in litus arenas,
 In segetem spicas, in mare fundat aquas.
 Intempestiuos igitur compeſce tumores:
 Vela neque in medio desere nostra mari.

Narrat mi
 seriam suã
 & habitus,
 & mores
 Getarum.

ELEGIA VII.

Quam legis ex illa tibi uenit epistola terra,
 Latus ubi æquoreis iungitur Ister aquis.
 Si tibi contingit cum dulci uita salute:
 Candida fortunæ pars manet una meæ.

Scilicet, ut semper, quid agam carissime queris:

Quamuis hoc uel me scire tacente potes:

Sum miser: hæc breuis est nostrorum summa malorū:

Quisquis & offenso Casare uiuet, erit.

5 Turba Tomitanae quæ sit regionis, & inter

Quos habitem mores: discere cura tibi est.

Mista sit hæc quamuis inter Græcosque, Getasque:

A male pacatis plus trahit ora Getis.

Sarmaticæ maior, Geticæque frequentia gentis

10 Per medias in equis itque, reditque, uias.

In quibus est nemo, qui non coryton, & arcum,

Telaque uipereo lurida felle gerat.

Vox fera: trux uultus: uerissima mortis imago:

Non coma, non ulla barba resecta manu.

15 Dextera non segnis stricto dare uulnera cultro:

Quem uinctum lateri barbarus omnis habet.

Viuit in his heu, non uestrorum oblitus amorum:

Hos uidet, hos uates audit amice tuus.

Atque utinam uiuat, & non moriatur in illis:

20 Absit ab inuisis & tamen umbra locis.

Carmina quod pleno saltari nostra theatro,

Versibus & plaudi scribis amice meis.

Nil equidem feci, tu scis hoc ipse, theatris:

Musa nec in plausus ambitiosa mea est.

25 Non tamen ingratum est quodcunque obliuia nostri

Impedit: & profugi nomen in ora refert.

Quamuis interdum quæ me læsisse recordor

Carmina deuoueo, Pieridesque meas.

Cum bene deuoui: nequeo tamen esse sine illis:

30 Vulneribusque meis tela cruenta sequor.

Quæque modo Euboicis lacerata est fluctibus: audet

Graia Capharea currere puppis aqua.

Nec tamen, ut lauder uigilo: curámq; futuri
 Nominis, utilius quod latuisset, ago.
 Detineo studijs animum: falloq; labores:
 Experior curis & dare uerba meis.
 Quid potius faciam desertis solus in oris?
 Quámue malis aliam quærere coner opem?
 Siue locum spectro: locus est inamabilis: & quo
 Esse nihil toto tristius orbe potest.
 Siue homines, uix sunt homines hoc nomine digni:
 Quámq; lupi, seu plus feritatis habent.
 Non metuunt leges: sed cedit uiribus æquum:
 Victaq; pugnaci iura sub ense iacent.
 Pellibus & laxis arcent male frigora braccis:
 Oráque sunt longis horrida tecta comis.
 In paucis exstant Græcæ uestigia lingue:
 Hæc quoque iam Getico barbara facta sono.
 Vnus in hoc non est populo, qui forte Latine
 Quelibet è medio reddere uerba queat.
 Ipse ego Romanus uates, ignoscite Musæ:
 Sarmatico cogor plurima more loqui.
 Et pudet: & fateor: iam desuetudine longa
 Vix subeunt ipsi uerba Latina mihi.
 Nec dubito, quin sint & in hoc non pauca libello
 Barbaræ: non hominis culpa, sed ista loci.
 Ne tamen Ausoniæ perdam commercia lingue:
 Et fiat patrio uox mea tuta sono,
 Ipse loquor mecum: desuetáq; uerba retracto:
 Et studij repeto signa sinistra mei.
 Sic animum, tempúsque traho: neque ipse reduco:
 A contemplatu semouéoque mali.
 Carminibus quæro miserarum obliuia rerum:
 Præmia si studio consequar ista: sat est.

ELEGIA VIII.

Inuehitur
in quendā
quod se la
cesseret.

Non adeo cecidi, quamuis abiectus: ut infra
Te quoque sim, inferius quo nihil esse potest.

5 **Q**uæ tibi res animos in me fecit improbe? curæ
Casibus insultas, quos potes ipse pati?

Nec mala te reddunt mitem, placidumue iacenti

Nostra? quibus possunt illacrimare fera?

Nec metuis dubio fortunæ stantis in orbe

10 **N**umen? & exosa uerba superba deæ?

Exiget at dignas ultrix Rhamnusia poenas:

Imposito calcas quod me a fatis pede.

Vidi ego naufragiumque, uiros & in aquore mergi:

Et nunquam dixi iustior unda fuit.

15 **V**ilia qui quondam miseris alimenta negarat:

Nunc mendicatio pascitur ille cibo.

Pasibus ambiguis fortuna uolubilis errat:

Et manet in nullo certa, tenaxq; loco:

Sed modò læta manet: uultus modò sumit acerbos:

20 **E**t tantum constans in leuitate sua est.

Nos quoque storuimus: sed flos fuit ille caducus:

Flammæque de stipula nostra breuisq; fuit.

Næue tamen tota capias fera gaudia mente:

Non est placandi spes mihi nulla dei.

25 **V**el quia peccaui citra scelus: utq; pudore

Non caret: inuidia sic mea culpa caret:

Vel quia nil ingens ad finem solis ab ortu

Illo cui paret mitius orbis habet.

Scilicet ut per uim non est superabilis ulli:

30 **M**olle cor ad timidus sic habet ille preces.

Exemploque deum, quibus accessurus & ipse est:

Cum poenæ uenia plura roganda petam.

Si numeres anno soles & nubila toto:
 Inuenies nitidum sæpius isse diem.
 Ergo, ne nimium nostra lætere ruina:
 Restitui quondam me quoque posse puta.
 Posse puta fieri lenito principe uultus,
 Vt uideas media tristis in urbe meos:
 Vtquæ ego te uideam caussa grauiore fugatum:
 Hæc sunt à primis proxima uota meis.

ELEGIA IX.

Cur amici
 cuiusdã no-
 mē non po-
 nat in cer-
 minibus
 suis.

O Tuã si sineres in nostris nomina poni
 Carminibus; postus quàm mihi sæpe fores.
 Te canerem solum meriti memor: inque libellis
 Creuisset sine te pagina nulla meis.
 Quid tibi deberem tota sciretur in urbe:
 Exsul in amissa si tamen urbe legor.
 Te præsens mitem nosses, te serior ætas:
 Scripta uetustatem si modò nostra ferunt.
 Nec tibi cessaret doctus bene dicere lector:
 Hic te seruato uate maneret honor.
 Cæsaris est primum munus, quòd ducimus auras,
 Gratia post magnos est tibi habenda deos.
 Ille dedit uitam: tu, quam dedit ille, tueris:
 Et facis accepto munere posse frui.
 Cùmque perhorreret casus pars maxima nostros:
 Pars etiam credi pertimuisse uelit:
 Naufragiumque meum tumulto spectaret ab alto:
 Nec dederit nanti per freta sæua manum:
 Seminecem Stygia reuocasti solus ab unda.
 Hoc quoque, quòd memores possumus esse: tuū est.
 Di tibi se tribuant cum Cæsare semper amicos:
 Non potuit uotum plenius esse meum.

Hæc meus argutis, si tu paterere, libellis
 Poneret in multa luce uidenda labor.
 Nunc quoque, quamuis est iam iussa quiescere: quin te
 Nominet inuitum uix mea Musa tenet.
 5 Vtque canem pauidæ nactum uestigia ceruæ
 Luctantem frustra copula dura tenet:
 Vtq; fores non dum reserati carceris acer
 Nunc pede, nunc ipsa fronte lacebit equus:
 Sic mea lege data uincta, atque inclusa Thalcia
 10 Per titulum uetiti nominis ire cupit.
 Ne tamen officio memoris lædaris amici:
 Parebo iussis, parce timere, tuis,
 At non parerem: si non meminisse putares:
 Hoc quod non prohibet uox tua, gratus ero.
 15 Dumq; quod ô breue sit, lumen uitale uidebo:
 Seruiet officio spiritus iste tuo.

ELEGIA X.

10 **V**T sumus in Ponto, ter frigore constitit Ister:
 Facta est Euxini dura ter unda maris.
 At mihi iam uideor patria procul esse tot annis:
 Dardana quot Graio Troia sub hoste fuit.
 Stare putes: adeo procedunt tempora tardè:
 Et peragit lentis passibus annus iter.
 25 Nec mihi solstitium quidquam de noctibus aufert:
 Efficit angustos nec mihi bruma dies.
 Scilicet in nobis rerum natura nouata est:
 Cùmq; meis curis omnia longa facit.
 An peragunt solitos communia tempora motus?
 30 Suntq; magis uita tempora dura meæ?
 Quem tenet Euxini mendax cognomine litus,
 Et Scythici uerè terra sinistra freti.

Queritur
 se iam triē
 niū exsula
 re in Pōto.

Innumeras circa gentes fera bella minantur:

Quæ nisi de raptò uiuere turpe putant.

Nil extra tutum est: tumulus defenditur ipse

Moenibus exiguis, ingenioque loci.

Cùm minimè credas, ut auis densissimus hostis

Aduolat: & prædam uix bene uisus agit.

Sæpe intra muros clausis uenientia portis

Per medias legimus noxia tela uias

Estigitur rarus, qui iam colere audeat: isque

Hac arat infelix, hac tenet arma manu.

Sub galea pastor iunctis pice cantat auenis:

Pròque lupo pauida bella uerentur oues.

Vix ope castelli defendimur: & tamen intus

Mista facit Graijs barbara turba metum.

Quippe simul nobis habitat discrimine nullo

Barbarus: & tecti plus quoque parte tenet.

Quos ut non timeas: possis odisse uidendo

Pellibus & longa corpora tecta coma.

Hos quoque, qui geniti Graia creduntur ab urbe:

Pro patrio cultu Persica bracca tegit.

Exercent illi sociæ commercia linguae:

Per gestum res est significanda mihi.

Barbarus hic ego sum: quia non intelligor ulli:

Et rident stolidi uerba Latina Getæ.

Mèque palàm de me tutò mala sæpe loquuntur:

Forsitan obijciunt exsiliùmque mihi.

Vtq; fit, in me aliquid, si quid dicentibus illis

Abnuerim quoties, annuerimque, putant.

Adde, quòd iniustum rigido ius dicitur ense:

Dantur & in medio uulnera sæpe foro.

O duram Lachefin: quæ tam graue sidus habenti

Fila dedit uitæ non breuiora meæ.

Quod patrie uultu, uestróq; caremus amici:

Quod sic in Scythicis gentibus esse queror:

Vtraq; pœna grauis: merui tamen urbe carere:

Non merui tñi forsitan esse loco.

5 Quid loquor ah demens? ipsam quoq; perdere uitam
 5 Cæsaris offenso numine dignus eram.

ELEGIA XI.

10 Quid te nescio quis per iurgia dixerit esse

10 Exfulis uxorem, littera quæstæ tua est.

Indolui: non tam mea quod fortuna male audit:

Qui iam consueui fortiter esse miser:

Quam quod, cui minime uellem, sum caussa pudoris:

Tæq; reor nostris erubuisse malis.

15 Perfer, & obdura: multo grauiora tulisti:

Eripuit cum me principis ira tibi.

Fallitur iste tamen, quo iudice nominor exsul:

Mollior est culpam pœna secuta meam.

Maxima pœna mihi est ipsum offendisse: priusque

20 Venisset malle m funeris hora mihi,

Quassa tamē nostra est, non mersa, nec obruta nauis:

Vtq; caret portu: si tamen exstat aquis.

Nec uitam, nec opes, nec ius mihi ciuis ademit:

Qui merui uitio perdere cuncta meo.

25 Sed quia peccato facinus non adfuit illum:

Nil nisi me patrijs iussit abesse focis.

Vtq; alijs, quorum numerum comprhēdere non est:

Cæsareum numen, sic mihi mite fuit.

Ipsè relegati non exfulis utitur in me

30 Nomine: tuta suo iudice caussa mea est.

Iure igitur laudes Cæsar pro parte uirili

Carmina nostra tuas qualiacunque canunt.

Ad vxorē
 q̄ eam qui
 dam exlu-
 lis vxorē-
 vocasset.

Iure deos, ut adhuc cæli tibi limina claudant:
 Tēq; uelint sine se comprecor esse deum.
 Optat idem populus: sed ut in mare flumina uastum,
 Sic solet exiguæ currere riuus aquæ.
 At tu fortunam, cuius uocor exsul ab ore,
 Nomine mendaci parce grauare meam.

ELEGIA XII.

Ad ami-
 cum, qui
 monebat,
 ut exiliū
 carmini-
 bus oble-
 taret.

Scribis, ut oblectem studio lacrimabile tempus,
 Ne pereant turpi pectora nostra situ:
 Difficile est, quod amice mones: quia carmina letum
 Sunt opus: & pacem mentis habere uolunt.
 Nostra per aduersas agitur fortuna procellas:
 Sorte nec ulla mea tristior esse potest.
 Exigis, ut Priamus natorum funere ludat:
 Et Niobe festos ducat ut orba choros.
 Lucibus, an studio uideor debere teneri
 Solus in extremos iussus abire Getas.
 Des licet inualido pectus mihi robore fultum:
 Fama refert Anyti quale fuisse rei:
 Fracta cadet tantæ sapientia mole ruinae:
 Plus ualet humanis uiribus ira dei.
 Ille senex dictus sapiens ab Apolline, nullum
 Scribere in hoc casu sustinisset opus.
 Ut ueniant patriæ, ueniant obliuia nostri:
 Omnis & amissi sensus abesse queat:
 At timor officio fungi uetat ipse quieto:
 Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.
 Adde, quod ingenium longa rubigine lesum
 Torpet: & est multo, quam fuit ante, minus.
 Fertilis, assiduo si non renouetur aratro:
 Nil, nisi cum spinis gramen habebit ager.

Tempore qui longo steterit, male curret: & inter
 Carceribus missos ultimus ibit equus.

Vertitur in teneram cariem, rimisq; dehiscit:

Si qua diu solitis cymba uacauit aquis.

5 Me quoque despera fuerim cum paruus & ante:
 Illi qui fueram posse redire parem.

Contudit ingenium patientia longa malorum:

Et pars antiqui magna uigoris abest.

Sæpe tamen nobis, ut nunc quoq; sumpta tabella est:

10 Inq; suos uolui cogere uerba pedes:

Carmina scripta mihi sunt nulla: aut qualia cernis,

Digna sui domini tempore, digna loco.

Deniq; non paruas animo dat gloria uires:;

Et secunda facit pectora laudis amor.

15 Nominis, & famæ quondam fulgore trahebam:

Dum tulit antennas aura secunda meas.

Non adeo est bene nunc, ut sit mihi gloria curæ:

Si liceat, nulli cognitus esse uelim.

An quia cesserunt primo bene carmina: suades

20 Scribere successus ut sequar ipse meos?

Pace nouem uestra liceat dixisse sorores:

Vos estis nostræ maximâ caussa fugæ.

Vtq; dedit iustas tauri fabricator aheni:

Sic ego do pœnas artibus ipse meis.

25 Nil mihi debebat cum uersibus amplius esse:

Sed fugerem merito naufragus omne fretum.

At puto, si demens studium fâtale retentem:

Hic mihi prebebit carminis arma locus.

Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem:

30 Verbaq; significant quid mea, norit, adest.

Omnia barbariæ loca sunt, uocisq; ferinæ:

Omnia sunt Getici plena timore soni.

Ipse mihi uideor iam dedidicisse Latine:
 Nam didici Getice, Sarmaticæq; loqui.
 Nec tamen, ut uerum fatear tibi, nostra teneri
 A componendo carmine Musa potest.
 Scribimus: & scriptos absumimus igne libellos:
 Exitus est studij parua famula mei.
 Nec possum, & cupio non ullos ducere uersus:
 Ponitur iccirco noster in igne labor.
 Nec, nisi pars casu flammis erepta, doloue,
 Ad uos ingenij peruenit ulla mei.
 Sic utinam, quæ nil metuentem tale magistrum
 Perdidit, in cineres ars mea uersa foret.

ELEGIA XIII.

Ad amiciũ, **H**anc tuus è Getico mittit tibi Naso salutem: 15
 q̄ nihil li-
 terarũ da-
 ret, cum fa-
 ceret cete-
 ra.

Mittere si quisquam, quo caret ipse, potest.
 Aeger enim traxi contagia corpore mentis:
 Libera tormento pars mihi ne qua uacet:
 Pèrq; dies multos lateris cruciatibus uror:
 Sed quod non modico frigore læsit hiems.
 Si tamen ipse uales: aliqua nos parte ualemus:
 Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.
 Qui mihi cum dederis ingentia pignora: cumq;
 Per numeros omnes hoc tueare caput:
 Quod tua me raro solatur epistola, peccas:
 Rémq; piam præstas: & mihi uerba negas.
 Hoc precor emenda. quod si correxeris uerum:
 Nullus in egregio corpore neuus erit.
 Pluribus accusem: fieri nisi posset, ut ad me
 Littera non ueniat: missa sit illa tamen.
 Di faciant, ut sit tæmeraria nostra querela:
 Tèq; putem falso non meminisse mei.

Quod precor, esse liquet: neq; enim mutabile robur

Credere me fas est pectoris esse tui.

Cana prius gelido desint absynthia ponto:

Et careat dulci Trinacris hybla thymo:

5 Immemorem quam te quisquam conuincat amici!

Non ita sunt fâti stamina nigra mei.

Tu tamen, ut possis falsæ quoq; pellere culpæ

Crimina: quod non es, ne uideare, cau:

10 Utq; solebamus consumere longa loquendo

Tempora sermoni dificiente dic:

Sic ferat, ac referat tacitas nunc littera uoces:

Et peragant linguæ charta, manusq; uices.

Quod fore ne nimium uidear diffidere: sitq;

15 Versibus hoc paucis admonuisse satis:

Accipe, quo semper finitur epistola uerbo:

Atque meis distent ut tua fâta uale.

ELEGIA XIII.

20 **Q**uanta tibi dederim nostris monumenta libellis Ad uxorẽ,

O mihi me coniux carior, ipsa uides. q; suis li-

Detrahat auctori multum fortuna licebit: bris sit æ-

Tu tamen ingenio clara ferere meo. terna.

Dumq; legar, pariter mecum tua fama legetur:

Nec potes in mæstos omnis abire rogos:

25 Cumq; uiri casu possis miseranda uideri:

Inuenies aliquas, quæ quod es, esse uelint:

Que te, nostrorum cum sis in parte malorum,

Felicem dicant: inuideantq; tibi:

Non ego diuitias dando tibi plura dedissem.

30 Nil feret ad manes diuitis umbra suos.

Perpetui fructum donauit nominis: idq;

Quo dare nil potui munere maius, habes.

Adde quod & rerum sola es tutela mearum:

Ad te non parui uenit honoris onus:

Quod numquam uox est de te mea muta: tuiq;

Iudicijs debes esse superba uiri.

Quæ ne quis possit temeraria dicere, persta:

Et pariter serua meq;, piãmq; fidem.

Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit:

Et tantum probitas irreprehensa fuit:

Par ea de nostra non est tibi facta ruina:

Conspicuum uirtus hic tua ponat opus.

Esse bonã facile est: ubi quod uetat esse, remotũ est:

Et nihil officio nupta, quod obstat, habet.

Cum deus intonuit, non se subducere nimbo:

Id demum est pietas: id socialis amor.

Rara quidem uirtus, quam non fortuna gubernet:

Quæ maneat stabili, cum fugit illa, pede:

Si tamen est, pretium cui uirtus ipsa petitur:

Inq; parum lætis ardua rebus adest:

Vt tempus numeres: per sæcula nulla tacetur:

Et loca mirantur, qua patet orbis iter.

Adspicis ut longo teneat laudibilis æuo

Nomen inextinctum Penelopæa fides?

Cernis ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor?

Ausãq; in accensos Hippias ire rogos?

Vt uiuat fama coniux Phylaceia? cuius

Iliacam celeri uir pede pressit humum?

At necesse nil opus est pro me, sed amore, fidẽq;:

Non ex difficili fama petenda tibi est.

Nec te credideris, quia non facis, ista moneri:

Vela damus quamuis remige nauis eat.

Qui monet, ut facias quod iam facis: ille monendo

Laudat: & hortatu comprobat acta suo.

VARIETAS LECTIIONVM IN

LIB. I. TRISTIVM EX EDIT.

ALDI MANVTII.

5 ELEGIA I.

*Hei mihi quod domino non licet ire tuo.**In nonnullis, quo domino, vtrunque recte.**Dij facerent posses non meus esse liber.**quidam legunt, possem nunc meus esse li-*10 *ber, & fortasse rectius.**Vt satis in media sit tibi plebe legi.**In nonnullis. & satis.*

ELEGIA III.

*Hanc ego suspiciens, & adhuc capitolia cernens,*15 *In quibusdam, & ab hac capitolia.**Sic doluit Priamus, tum cum in contraria uersus**Ultiores habuit proditiōnis equus.**Rectior sit fortasse ea lectio, & superioribus**carminibus congruentior, quæ à non-*20 *nullis substituitur.**Sic doluit Metius, tū cū in contraria uersos**Ultiores habuit proditiōnis equos.**Sed nusquam inuenitur, atque ideo ego**ausus non sum immutare, & tamen recte*25 *ij fortasse sentiunt, qui eam probant.*

ELEGIA VII.

*Aut mala nostra minus.**in nonnullis. At mala*

ELEGIA X.

30 *Barbara pars læua est auidæ substructa rapinæ.**Rectius in nonnullis, auidæque instructa**Rapinæ.*

Parcâq; fortunæ sunt tibi uerba meæ.

*Rectius uetus lectio: Sunt ibi uerba meæ.
Solutus ad ingressus missus septemplicis Istri.
in nonnullis, egressus.*

*Quôdq; minus prodest, pœna est lucrosa poëtæ.
in nonnullis, Quôque minus prodest.*

*Quôq; licet minus, scena licere dedit.
Quôdque licet, in nonnullis.*

IN LIB. III.

ELEGIA I.

*Cingit & augustas arbor opaca comas?
fores, non comas, ex veteribus legendum.
Me miserum, uereorq; locum, uereorq; patrem,
in nonnullis, parentem, & fortasse melius.*

ELEGIA II.

*Et pœnæ tellus est mihi facta meæ.
Legendum ex veteribus, tacta meæ.*

ELEGIA III.

*Et subit affectu nunc mihi quicquid abest.
Legendum ex veteribus, affecto nunc mihi.*

ELEGIA IIII.

*Non foret Eumenides orbis,
Eumedes, non Eumenides legendum, qui
Dolonis pater fuit, ut apud Homerum in
Iliados * legitur.*

** εν Αίγισ' εν σρωύσει δόλων' ευμήδιος υἱος.*

ELE

ELEGIA V.

Vt cecidi, cunctique meam fugere ruinam,
In nonnullis, Vt cecidi, cunctique metu fugere
re ruinæ.

Et singultantis oscula mista sonis:

Rectius quod in nonnullis, Et singultatis.

Quæ ducis Aemathij fuerit clementia, pharos
Præclarique docent sinceris exequiæ.

Et prima breui est pharos: nec quid sibi hic
velit scio. rectius in nonnullis Porrus. ac de
Alexandro Macedone intelligendum. Qui
& deuicto Porro non pepercit solùm: sed &
regnam restituit: & defuncto Dario, præcla-
rissimas exequias celebravit.

Peccatumque oculos est habuisse meos.

Meum, in nonnulli rectius.

ELEGIA XIII.

Suscipis exceptis ecquid mea carmina solis
Colligis, in nonnullis.

IN LIB. IIII.

ELEGIA I.

Côrque uetusta meum tanquam noua uulnera norit.
Rectius in quibusdam, sentit.

ELEGIA II.

Auribus hic fructus præcipiendus crit.
Percipiendus, in nonnullis rectius.

IN LIB. V.
ELEGIA II.

*Sic ad pacta tibi sidera tardus eas.
In quibusdam, parta. vtrunque recte.*

ELEGIA III.

*Fer bone Liber opem sic altera degrauct ulmum.
Sic in pluribus, & recte, sunt tamen qui ma-
lint, sic altam degrauct vlmum. q̄ & in nō
nullis legitur.*

ELEGIA VI.

*Non adeo totis fatis urgemur iniquis,
Toti fortasse legendum.
Elige nostrorum minimum minimumq̄; laborum.
In nonnullis minimum de parte laborū, &
fortasse rectius.*

ELEGIA IX.

*Nunc quoque quamuis est iam iussa quiescere, quinte
Legendum ex veteribus, Nunc quoque se,
quamuis est iussa quiescere.*

ELEGIA XI.

*Tēque uelint sine se comprecor esse deum.
Multo rectius vetus lectio, esse diu.*

FINIS.

P. OVIDII NASONIS
DE P O N T O
LIBRI IIII.

E duobus manu scriptis castigatores.

GEORGIUS FABRICIUS *Auctor dā*
LECTORI S. D.

N P. Ouidio præter mirificam na-
turæ vim & ingenij facilitatem, in
est verborum, sententiarum, tracta-
tionis maxima copia & felicissima

varietas. Ideo hi libri in adolescentum mani-
bus vtiliter versantur, quos hæcenus deprava-
tiores, quam multi intellexerunt, veterum co-
dicū duorū collatiōe edimus nō parum corre-
ctiores, vt ex adiūcta lectiōis diuersitate licebit
depræhēdere. Scripserā autē castigatiōes copio-
siores in Metamorphosin, Fastos, Heroides, Ar-
tes, & Remedia, è plurib⁹ exēplarib⁹: sed cū eas
darē amicis inspiciēdas, factū tādē est, vt is li-
ber in man⁹ meas nō redierit, qua iactura sanē
doleo, nō tā mea causa, quā q̄ hominib⁹ studio-
sis erepta sit aliqua commoditas, si mei labo-
res essent cum ipsis communicati. Spero tamē
amicum meū sui officij fore aliquando memo-
rem: qui si librum à me acceptum, redire ad au-
ctorem voluerit, & præmium à me ferat, quod
ipse statuerit, & à studiosis gratiā, vt arbitror,
inibit nō vulgarē: si poëtæ huius ingeniosissi-
mi libros legerint emēdatiores, in quibus mē-
da adhuc plura latent, quàm quisquā facile cre-
diderit. Vale Lector. E ludo illustri Miseno.

P. OVIDII NASONIS

DE PONTO LIBER I.

ELEGIA I.

Ad Brutum.

Naso Tomitane iam nō nouus incola terra,
 Hoc tibi de Getico litore mittit opus. 10
 Si uacat, hospitio peregrinos Brute libellos
 Excipe, dūnque aliquo quolibet abde loco.
 Publica non audent inter monimenta uenire,
 Ne suus hoc illis clauscrit auctor iter.
 Ah quoties dixi, certē nihil turpe docetis, 15
 Ite, patet castis uersibus ille locus.
 Nec tamen accedunt, sed, ut aspicias ipse, latere
 Sub lare priuato tutius esse putant.
 Queris, ubi hoc possis nullo componere lēso, 20
 Quā steterant Artes, pars uacat illa tibi.
 Qui ueniant, nouitate roges fortasse sub ipsa,
 Accipe, quodcunq; est, dummodō non sit amor.
 Inuenies, quamuis sit miserabilis index:
 Non minū hoc illo triste, quod ante dedi.
 Rebus idem titulo differt, & epistola, cui sit 25
 Non occultato nomine missa docet.
 Nec uos hoc uultis, sed non prohibere potestis:
 Musāque ad inuitos officiosa uenit.
 Quicquid est, adiunget meis: nil impedit, ortos
 Exule, seruatis legibus urbe frui. 30
 Quod metuas non est: Antoni scripta leguntur,
 Doctus & in promptu carmina Bruteus habet.

Nec me nominibus furiosus consero tantis:

Sæua Deos contra non tamen arma tuli.

Denique Cæsareo, quod non desiderat ipse,

Non caret è nostris ullus honore liber.

5 Si dubitas de me, laudes admitte Deorum,

Et carmen dempto nomine sume meum.

Adiuuat in bello paccatæ ramus oliuæ,

Proderit auctorem pacis habere nihil?

Cùm foret Aeneæ ceruix subiecta parenti,

10 Dicitur ipsa uiro flamma dedisse uiam.

Fert liber Aeneadem, & non iter omne patebit?

At patriæ pater hic, ipsius ille fuit.

Ecquis ita est audax, ut limine cogat abire

Iactantem Pharia tinnula sinistra manu?

15 Ante Deum matrem cornu tibicen adunco

Cùm canit, exiguæ quis stipis æra neget?

Scimus ab imperio fieri nil tale Dianæ,

Vnde tamen uiuat uaticinator habet.

Ipsa mouent animos superiorum numina nostros,

20 Turpe nec est tali credulitate capi.

En ego pro sistro, Phrygiqûe foramine buxi,

Gentis Iuleæ nomina sancta fero.

Vaticinor moneoque: locum date sacraferenti:

Non mihi, sed magno poscitur ille Deo.

25 Nec quia uel merui, uel sensi principis iram,

A nobis ipsum nolle putate coli.

Vidi ego linigeræ numen uiolasse fatentem

Isidis, Isiacos ante sedere focos.

Alter ob huic similem priuatus lumine culpam,

30 Clamabat media se meruisse uia.

Talia cœlestes fieri præconia gaudent,

Vt sua quid ualeant numina, teste probent.

Sæpe

Sæpe leuant poenas, ereptaque lumina reddunt:

Cùm bene peccati poenituisse uident.

Poenitet ò, si quid miserorum creditur ulli,

Poenitet, & factò torqueor ipse meo.

Cùmque sit exsilium, magis est mihi culpa dolori,

Estque pati poenam, quam meruisse, minus.

Vt mihi dii faueant, quibus est manifestior ipse,

Pœna potest demi, culpa perennis erit.

Mors faciet certè, ne sim, cùm uenerit, exsul

Ne non peccarim, mors quoque non facit

Non igitur mirum est, si mens mea tabida facta,

De niue manantis more liquefcit aquæ.

Estur ut occulta uiciata tereidine nauis,

Aequoreos scopulos ut cauat unda salis.

Roditur ut scabra positum rubigine ferrum,

Conditus ut timeæ carpitur ore liber:

Sic mea perpetuos curarum pectora morsus,

Fine quibus nullo conficiantur, habent.

Nec prùs hi mentem stimuli, quam uita relinquent:

Quique dolet, citiùs, quam dolor ipse, cadet.

Hoc mihi si superi, quorum sumus omnia, credent,

Forsitan exigua dignus habebor ope.

Inq; locum Scythico uacuum mutabor ab arcu,

Plus isto, duri, si precer, oris ero.

ELEGIA II.

Ad Maximum.

Maxime, qui tanti mensuram nominis imple,

Et geminas animi nobilitate genus,

Qui nasci ut posses, quamuis cecidère trecenti.

Non omnes Fabios abstulit una dies.

Forſitan hæc à quo mittatur epiſtola quæras,
 Quiſque loquar tecum, certior eſſe uelis.
 Heu mihi, quid faciam? uereor, ne nomine lecto,
 Durus, & auerſa cetera mente legas.

5 Viderit hæc ſi quis, tibi me ſcripſiſſe fateri
 Audebo, & proprijs ingemuſſe malis.
 Viderit, audebo tibi me ſcripſiſſe fateri,
 Atque modum culpæ notificare meæ.

10 Qui, cum me dignum pœna grauiore fuiſſe
 Conſidero, poſſum uix grauiora pati.
 Hoſtibus in medijs, interque pericula uerſor,
 Tanquam cum patria pax ſit adempta mihi.

Qui mortis ſæuo gement ut uulnere cauſſas,
 Omnia uipereo ſpicula felle linunt:

15 His eques inſtructus perterrita moenia luſtrat,
 More lupi clauſas circumeuntis oues.

At ſemel intentus neruo læuis arcus equino,
 Vincula ſemper habens irreſoluta manet.

Tecta rigent fixis ueluti uallata ſagittis;

20 Portaque uix firma ſummouet arma ſera.
 Adde loci faciẽ, nec fronde, nec arbore tecti,

Et quod iners hiemũ continuatur hiems.

Hic me pugnantem cum frigore, cũque ſagittis,
 Cũque meo fato, quarta fatigat hiems:

25 Fine carent lacrimæ, niſi cum ſtupor obſtitit illis,
 Et ſimilis morti pectora torpor habet.

Felicem Niobem, quamuis tot funera uidit,
 Que poſuit ſenſum ſaxea facta malis.

Vos quoque felices, quarum clamantia fratrem
 30 Cortice uclauit populus ora nouo.

Ille ego ſum, lignum qui non admittor in ullum,
 Ille ego ſum, fruſtra qui lapis eſſe uelim.

Ipsa Medusa oculis ueniat licet obuia nostris,
 Amittet uires ipsa Medusa suas.
 Viuimus, ut nunquam sensu careamus amaro,
 Et grauior longa fit mea pœna mora.
 Sic inconsumptum Tityi, semperque renascens
 Non perit, ut possit sæpe perire, iecur.
 At puto, cum requies medicinæque publica cura,
 Somnus adest, solitis nox uenit orba malis,
 Somnia me terrent ueros imitantia casus,
 Et uigilant sensus in mea damna mei.
 Aut ego Sarmaticas uideor uitare sagittas,
 Aut dare captiuas in fera uincla manus.
 Aut, ubi decipior melioris imagine somni,
 Adspicio patriæ tecta relicta meæ.
 Et modò uobiscum, quos sum ueneratus, amici,
 Et modò cum chara coniuge multa loquor.
 Sic, ubi percepta est breuis & non uera uoluptas,
 Peior ab admonitu fit status ille boni.
 Siue dies igitur caput hoc miserabile cernit,
 Siue pruinosa noctis aguntur equi.
 Sic mea perpetuis liquefiunt pectora curis,
 Ignibus admotis ut noua cera liquet.
 Sæpe precor mortem, mortē quoque deprecor idem,
 Ne mea Sarmaticum contegat ossa solum.
 Cùm subit, Augusti quæ sit clementia, credo
 Mollia naufragijs littora posse dari.
 Cùm uideo quam sint mea fata tenacia, frangor,
 Spēsque leuis magno uicta timore cadit.
 Nec tamen ulterius quicquam sperone, precor ue,
 Quam male mutato posse carere loco.
 Aut hoc, aut nihil est, pro me tentare modestè,
 Gratia quod saluo uestra pudore queat.

ELEGIA III.

Ad Maximum.

- S Vscipe Romane facundia Maxime lingua,
 Difficilis caussæ mite patrocinium.
 5 Est mala (confiteor) sed te bona fiet agente,
 Lenia pro misera fac modò verba fuga.
 Nescit enim Caesar, quamuis Deus omnia norit,
 Vltimus hic qua sit conditione locus.
 Magna tenent illud numen molimina rerum,
 10 Hæc est cœlesti pectore cura minor.
 4 Non uacat, in qua sint positi regione Tomite
 Querere, finitimo uix loca nota Getæ.
 Aut quid Sauromatæ faciant, quid Iazyges acres,
 Cultaq; Orestæ Taurica terra Deæ.
 15 Quæq; aliæ gentes, ubi frigore constitit Ister,
 Dura meant celeri terga per annis equo.
 Maxima pars hominum, nec te pulcherrima curat
 Roma, nec Ausonij militis arma timet.
 Dant illis animos, arcus plenæq; pharetra,
 20 Quamlibet & longis cursibus aptus equus.
 Quodq; sitim didicere diu tolerare, famemq;
 Quodq; sequens nullas hostis habebit aquas.
 Ira uiri mitis non me misisset in istam,
 Si satis hæc illi nota fuisset humus.
 25 Nec me, nec quenquam Romanum, gaudet ab hoste,
 Mæq; minus, uitam cui dedit ipse, capi.
 Noluit, ut poterat, minimo me perdere nutu,
 Nil opus est ullis in mea fata Getis.
 Sed neq; cur morerer, quicquã mihi comperit actû:
 30 Ne minus infestus, quam fuit, esse potest.
 Tunc quoq; nil fecit, nisi quod facere ipse coëgi,
 Pœnæ etiam merito parcior ira meo est.

Dij faciant igitur, quorum iustissimus ipse est,
 Alma nihil maius Cæsare terra ferat,
 Vtq; diu sub eo, sic sit sub Cæsare terra,
 Për q; manas huius traditi gentis eat.
 At tu tam placido, quàm nos quoq; sensimus illum, 5
 Iudice, pro lacrymis ora resolue meis.
 Non petis ut benè sit, sed uti male tutius, utq;
 Exsilium sæuo distet ab hoste meum:
 Quàmq; dedere mihi præsentia numina uitam,
 Non adimat stricto squallidus ense Getes. 10
 Deniq; si moriar, subeam pacatius aruum,
 Ossa nec à Scythica nostra premantur humo.
 Nec malè compositos, ut scilicet exsule dignum est,
 Bistonij cineres unguia pulset equi.
 Et ne, si superest aliquis post funera sensus, 15
 Terreat ut manes Sarmatis umbra meos.
 Cæsaris hæc animum poterant audita mouere
 Maxime, mouissent si tamen antè tuum.
 Vox precor augustas pro me tua molliat aures,
 Auxilio trepidis quæ solet esse reis. 20
 Assuetâq; tibi docte dulcedine lingue,
 Aequandi superis pectora flecte uiri.
 Non tibi Theromedon, crudiusq; rogabitur Atreus,
 Quiq; suis homines pabula fecit equis. 25
 Sed piger ad pœnas princeps, ad premia uelox,
 Quiq; dolet, quoties cogitur esse ferox.
 Qui uincit semper, uictis ut parcere possit,
 Clausit & æterna ciuica bella sera.
 Multa metu pœnæ, pœna qui pauca coërcet, 30
 Et iacit inuita fulmina rara manu.
 Ergo tam placidas orator missus ad aures,
 Vt propior patriæ sit fuga nostra, roga.

Ille ego sum, qui te colui, quem festa solebat

Inter conuiuas mensa uidere tuos.

Ille ego, qui duxi uestros Hymenæon ad ignes,

Et cecini fausto carmina digna thoro.

3 Cuius te solitum, memini laudare libellos,

Exceptis, domino qui nocuere suo.

Cui tua nonnunquam miranti scripta legebas,

Ille ego, de uestra cui data nupta domo est.

Hanc probat, & primo dilectam semper ab euo

10 Est inter comites Martia censa suas.

Inq; suis habuit matertera Cæsaris antè:

Quarum iudicio si qua probata proba est.

15 Ipsa sua melior fama, laudantibus istis,

Claudia diuina non egulisset ope.

15 Nos quoq; præteritos sine labe peregimus annos,

Proxima pars uitæ transilienda meæ est.

Sed de me ut sileam, coniunx mea sarcina uestra est,

Non potes hanc salua dissimulare fide.

20 Confugit hæc ad uos, uestrâsq; amplectitur aras.

20 (Iure uenit cultos ad sibi quisq; Deos.)

Flensq; rogat, precibus lenito Cæsare uestris,

Busta sui fiant ut propiora uiri.

ELEGIA IIII.

Ad Rufinum.

25 **H**anc tibi Naso tuus mittit Rufine salutem,

Qui miser est, ulli si suus esse potest.

Reddita confusæ nuper solatia menti,

Auxilium nostris spemq; tulere malis,

30 Utq; Machaonijs Pæantius artibus heros,

30 Lenito medicam uulnere sensit opem:

Sic ego mente iacens, & acerbo saucius ictu,

Admonitu capi fortior esse tuo.

Et iam deficiens, sic ad tua uerba reuixi,
 Vt solet infuso uena redire mero.
 Nec tamen exhibuit tantas faciundia uires,
 Vt mea sint dictis pectora sana tuis.
 Vt multum demas nostro de pectore cura,
 Non minus exhausto, quod superabit, erit. 5
 Tempore ducetur longo fortasse cicatrix,
 Horrent admotas uulnera cruda manus.
 Non est in medico semper, releuetur ut æger:
 Interdum docta plus ualet arte malum. 10
 Cernis, ut è molli sanguis pulmone remissus,
 At Stygias certo limite ducat aquas?
 Afferat ipse licet sacras Epidaurius herbas,
 Sanabit nulla uulnera cordis ope.
 Tollere nodosam nescit medicina padagram,
 Nec formidatis auxiliatur aquis. 15
 Cura quoq; interdum nulla medicabilis arte:
 Aut si sit, longa est attenuanda mora.
 Cùm bene firmârunt animum præcepta iacentem,
 Sumptaq; sunt nobis pectoris arma tui: 20
 Rursus amor patriæ ratione ualentior omni,
 Quod tua fecerunt scripta, retexit opus.
 Siue pium uis hoc, seu uis muliebri uocari,
 Confiteor misero molle cor esse mihi.
 Non dubia est Ithaci prudentia: sed tamen optat 25
 Fumum de patrijs posse uidere focis.
 Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
 Ducit, & immemores non sinit esse sui.
 Quid melius Roma? Scythico quid frigore peius?
 Huc tamen ex illa barbarus urbe fugit. 30
 Cùm bene sint clausæ cauea Pandione natæ,
 Nititur in siluas quæq; redire suas.

Assuetos tauri saltus, assueta leones
(Nec feritas illos impedit) antra petunt.

Tu tamen exilij morsus è pectore nostro
Fomentis speras cedere posse tuis.

5 Effice, nos ipsi ne tam mihi sitis amandi,
Talibus ut leuius sit caruisse malum.

At puto qua fueram genitus tellure carenti,
In tamen humano contigit esse loco.

Orbis in extremi iaceo desertus arenis,

10 Fert ubi perpetuas obruta terra niues.

Non ager hic pomum, non dulces educat uuas,

Non salices ripa, robora monte uirent:

Néue fretum laudes terra magis, æquora semper

Ventorum rabie solibus orba tument.

15 Quocumq; aspicias, campi cultore carentes,

Vastâq; quæ nemo uendicet, arua iacent.

Hostis adest dextra leuâq; à parte timendus,

Vicinôq; metu terret utrumq; latus.

Altera Bistonias pars est sensura sariissas,

20 Altera Sarmatica spicula missa manu.

In nunc, & ueterum nobis exempla uirorum,

Qui forti casum mente tulère, refer.

Et graue magnanimi robur mirare Retuli,

Non usi reditus conditione dati.

25 Smyrna uirum tenuit, non Pontus, & hostica tellus,

Smyrna minus nullo pœne petenda loco:

Nor doluit patria Cynicus procul esse Sinopeus,

Legit enim sedes Attica terra tuas.

30 Arma Neoclides qui persica contudit armis,

Argolica primam sensit in urbe fugam.

Pulsus Aristides patria, Lacedæmona fugit,

Inter quas dubium, quæ prior esset, erat.

*Cæde puer facta Patroclus Opunta reliquit,
 Theſſalicamq; adiit hoſpes Achillis humum.
 Exul ab Acmonia Pirenida ceſſit ad undam,
 Quo duce trabs Colcha ſacra cucurrit aqua.
 Liquit Agenorides Sidonia mœnia Cadmus, 5
 Poneret ut muros in meliore loco.
 Venit ad Adraſtum Ty deus, Calydone fugatus,
 Et Teucrum Veneri grata recepit humus.
 Quid refram ueteres Romanæ gentis, apud quos 10
 Exulibus tellus ultima Tybur erat?
 Perſequar ut cunctos, nulli datus omnibus æuis
 Tam procul à patria eſt, horridiorue locus.
 Quò magis ignoſcat ſapientia ueſtra dolenti,
 Quæ facit ex dictis non ita multa tuis.
 Nec tamen inficior, ſi poſſent noſtra coire 15
 Vulnèra, præceptis poſſe coire tuis.
 Sed uereor ne me fruſtra ſanare labores,
 Nec iuuer admota perditus æger ope.
 Nec loquor hæc quia ſit maior prudentia nobis,
 Sed ſum, quàm medico notior ipſe mihi. 20
 Vt tamen hoc ita ſit, munus tua grande uoluntas
 Ad me peruenit, conſuluiq; boni.*

ELEGIA V.

Ad vxorem.

Iam mihi deterior canis aſpergitur ætas, 25
 Iamq; meos uultus ruga ſenilis arat.
 Iam uigor, & quaſſo languent in corpore uires,
 Nec iuueni luſus, qui placuère, iuuant.
 Nec me ſi ſubito uideas, agnoſcere poſſis,
 Aetatis facta eſt tanta ruina meæ. 30
 Conſiteor facere hoc annos: ſed & altera caſſa eſt,
 Anxietas animi, continuuſq; labor.

- Nam mea per longos si quis mala digerat annos,
 Crede mihi, Pyllo Nestore maior ero.
 Cernis ut in duris (& quid boue firnius?) aruis
 Fortia taurorum corpora frangat opus?
 5 Quae nunquam uacuo solita est cessare nouali,
 Fructibus asiaticis lasca senescit humus.
 Occidet, ad Circi si quis certamina semper,
 Non intermissis cursibus ibit equus.
 Firma sit illa licet, soluetur in equore nauis,
 10 Quae nunquam liquidis sicca carebit aquis.
 Me quoque debilitat series immensa laborum,
 Ante meum tempus cogit & esse senem.
 Ocia corpus aluit, animus quoque pasceatur illis,
 Immodicus contra carpit utrumque labor.
 15 Aspice in has partes quia uenerit Aesone natus,
 Quam laudem a sera posteritate ferat.
 At labor illius nostro leuiorque, minorque,
 Si modo non uerum nomina magna premunt.
 Ille est in Pontum Pelia mittente profectus:
 20 Qui uix Thesalicae sine timendus erat.
 Caesaris ira mihi nocuit, quem solis ab ortu,
 Solis ad occasus utraque terra tremat.
 Iunctior Aemonia est Ponto, quam Roma sit Istro,
 Et breuius quam nos ille peregit iter.
 25 Ille habuit comites primos telluris Achiuae,
 At nostram cuncti deseruere fugam.
 Nos fragili ligno uastum sulcauimus aequor,
 Quae tulit Aesoniden firma carina fuit.
 Nec mihi Typhis erat rector, nec Amyntore natus
 30 Quas fugerem docuit, quas sequereturque uias.
 Illum tutata est cum Pallade regia Iuno,
 Defendere meum numina nulla caput.

Illum furtiua iuuere Cupidinis artes,
 Quas à me uellem non didicisset amans.
 Ille domum redijt, nos his moriemur in aruis,
 Perstiterit læsi si grauis ira Dei.
 Durius est igitur nostrum fidissima coniunx, 5
 Illo, quod subiit Aesone natus onus.
 Te quoq; quam iuuenem discedens urbe reliqui,
 Credibile est nostris insenuisse malis.
 O ego, dij faciant, talem te cernere possim,
 Charaque mutatis oscula ferre comis, 10
 Amplectiq; meis corpus non pingue lacertis,
 Et gracile, hoc fecit dicere cura mei.
 Et narrare meos flenti flens ipse labores,
 Sperato numquam colloquiôq; frui.
 Thurâq; Caesaribus cum coniuge Cesare digna, 15
 Dijs ueris memori debita ferre manu.
 Memnonis hanc utinam lenito Cesare mater,
 Quam primum roseo prouocet ore diem.

ELEGIA VI.

Ad Maximum. 20

Ille tuos quondam non ultimus inter amicos,
 Ut sua uerba legas Maxime, Naso rogat:
 In quibus ingenium desiste requirere nostrum
 Nescius exilij ne uideare mei.
 Cernis ut ignauum corrumpant ocia corpus? 25
 Ut capiant uicium, ni moueantur aque.
 Sic mihi, si quis erat discenti carminis usus,
 Deficit, estq; minor factus inerte situ.
 Hæc quoq; que legis, si quid mihi Maxime credis,
 Scribimus inuita uixq; mouente manu. 30
 Non libet in tales animum contendere curas,
 Nec uenit in duros. Musa uocata Getas.

Vt tamen ipse uides, luctor deducere uersum,
Sed non fit fato mollior ipse meo.

Cum relego, scripsisse pudet, quia plurima cerno,
Me quoque, qui feci, iudice digna lini.

5 Nec tamen emendo: labor hic quam scribere maior,
Mensque pati durum sustinet ægra nihil.

Scilicet incipiam lima mordacius uti,
Vt sub iudicium singula uerba uocem?

Torquet enim fortuna parum, nisi Lychus in Hebrũ

10 Confluat? & frondes Alpibus addat Athos?
Parcendum est animo miserabile uultus habenti.

Subducunt oneri colla perusta boues.

At puto fructus adest, iustissima caussa laborum,

Et sata cum multo scœnore reddit ager.

15 Tempus ad hoc nobis (repetas licet omnia) nullum
Profuit, atque utinam non nocuisset opus.

Cur igitur scribam nũr aris? miror & ipse,

Et tecum quæro sepè quid inde petam.

An populus uerè sanos neget esse poetas?

20 Sũmque fides huius maxima uocis ego.

Qui sterili toties cum sim deceptus ab aruo,

Damnosa persto condere semen humo.

Scilicet est cupidus studiorum quisque suorum,

Tempus & assueta ponere in arte iuuat.

25 Saucius eiurat pugnam gladiator, & idem

Immemor antiqui uulneris, arma capit.

Nil sibi cum pelagi dicit fore naufragus undis,

Et ducit remos, qua modò nauit aqua:

Sic ego constanter studium non utile seruo,

30 Et repeto nollem quas coluisse Deas.

Quid potiùs faciam? non sum qui segnia ducam

Ocia: mors nobis tempus habetur iners.

Nec iuuat in lucem nimito marcescere uino,
 Nec tenet incertas alea blanda manus.
 Cum dedimus somno, quas corpus postulat, horas,
 Quo ponam uigilans tempora longa modo?
 Moris an oblitus patrij contendere discam. 5
 Sarmaticos arcus, & trahar arte loci?
 Hoc quoque me studium prohibent assumere uires,
 Mensque magis gracili corpore nostra ualet.
 Cum bene quaesieris, quid agam, magis utile nil est.
 Artibus his, quae nil utilitatis habent. 10
 Consequor ex illis casus obliuia nostri,
 Hanc messem satis est si modo reddat ager.
 Gloria uos acuat, uos ut recitata probentur,
 Carmina, Pierijs inuigilate choris.
 Quod uenit ex facili, satis est componere nobis, 15
 Et nimis intenti caussa laboris abest.
 Cur ego sollicita poliam mea carmina cura?
 An uerear ne non approbet illa Getes?
 Forsitan audacter faciam, sed gloriior Istrum
 Ingenio nullum maius habere meo. 20
 Hoc, ubi uiuendum est, satis est si consequor aruo,
 Inter inhumanos esse poeta Getas.
 Quid mihi diuersum fama contendere in orbem?
 Quem fortuna dedit, Roma sit ille locus.
 Hoc mea contenta est infelix Musa theatro, 25
 Sic merui, magni sic uoluerè Dij.
 Nec reor hinc istuc nostris iter esse libellis,
 Quò Boreae penna deficiente uenit.
 Diuidimur caelo, quaeque est procul urbe Quirini,
 Adspicit hirsutos cominus ursa Getas. 30
 Per tantum terrae, tot aquas uix credere possum
 Indicium studij transiluisse mei.

Finge legi, quòdque est mirabile finge placere,
Auctorem certe res iuuat ista nihil.

Quid tibi si calida proffit laudère Syene,
Aut ubi Taprobanèu Indica tingit aqua?

5 Altius ire libet, si te distantia longè
Pleiadum laudent signa, quid inde ferēs?
Sed neque peruenio scriptis melioribus istuc,
Famàque cum domino fugit ab urbe suo.
Vósque, quibus perij, tunc cum mea fama sepulta est,
10 Nunc quoque de nostra morte tacere reor.

ELEGIA VII.

Ad Græcinum.

ECquid ut audisti (nam te diuersa tenebat
Terra) meos casus, cor tibi triste fuit.

15 Dissimules metuásque licet Græcine fateri,
Si bene te noui, triste fuisse liquet.

Non cadit in mores feritas inamabilis istos:
Nec minùs à studijs disidet illa tuis.

Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura est.

20 Pectora mollescunt, asperitúsque fugit.

Nec quisquam meliore fide complectitur illas,

Quà sinit officium, militiæque labor.

Certè ego cum primùm potui sentire, quid essem,

(Nam fuit attonito mens mihi nulla diu)

25 Hanc quoque fortunam sensi, quòd amicus abesses,

Qui mihi præsidium grande futurus eras.

Tecum tunc aberant agræ solatia mentis,

Magnaque pars animi consiliique mei.

At nunc quod superest, ser opem precor eminus unã,

30 Alloquióque iuua pectora nostra tuo.

Quæ (non mendaci si quicquam credis amico)

Stula magis dici, quàm scelerata, decet.

Nec breue, nec tutum est, peccati quæ sit origo
Scribere, tractari uulnera nostra timent.

Qualicumque modo mihi sint ea facta, rogare

Desine, non agites, si qua coire uelis,

Quicquid id est, ut non facinus, sic culpa uocanda est; 5

Omnis an in magnos culpa deos, scelus est?

Spes igitur menti pœnæ Græcine leuandæ,

Non est ex toto nulla relictæ meæ.

Hæc dea, cum fugerent sceleratas numina terras,

In dijs inuisa sola remansit humo. 10

Hæc facit, ut uiuat fossor quoque compede uinctus,

Liberâque à ferro crura futura putet.

Hæc facit, ut, uideat cum terras undique nullas,

Naufragum in medijs brachia iactet aquis.

Sæpe aliquem solers medicorum cura reliquit, 15

Nec spes huic uena deficiente cadit.

Carcere dicuntur clausi sperare salutem,

Atque aliquis pendens in cruce, uota facit.

Hæc dea quam multos laqueo sua colla ligantes

Non est proposita passa perire nece. 20

Me quoque conantem gladio finire dolorem

Arguit, iniecta contulitque manu.

Quidque facis? lacrymis opus est, non sanguine dixit.

Sæpe per has flecti principis ira solet.

Quamuis est igitur meritis indebita nostris: 25

Magna tamen spes est in bonitate Dei.

Qui ne difficilis mihi sit, Græcine, precare,

Confer et in uotum tu quoque uerba me um.

Inq; Tomitana iaceam tumultatus arena,

Si te non nobis ista uouere liquet. 30

Nam prius incipient turres uitare columbæ,

Antra feræ, pecudes granima, mergus aquas:

Quàm malè se præstet ueteri Græcinus amico:
Non ita sunt fatis omnia uersa meis.

ELEGIA VIII.

Ad Messalinum.

- 5 **L**ittera pro uerbis tibi Messaline salutem,
Quàm legis, à sæuis attulit usque Getis.
Indicat auctorem locus: an nisi nomine lecto,
Hæc me Nasonem scribere uerba latet?
Ecquis in extremo positus iacet orbe tuorum,
10 Me tamen excepto, qui precor esse tuus?
Dij procul à cunctis, qui te uenerantur amanti-
que
Huius notitiam gentis abesse uelint.
Nos satis est inter glaciem Scythicâsque sagittas
Viuere, si uita est mortis habenda genus.
15 Nos premat aut bello tellus, aut frigore cælum,
Truxque Getes armis, grandine pugnet hiems:
Nos habeat regio, nec pomis sæta nec uuis,
Et cuius nullum cessat ab hoste latus:
Cetera sit sospes cultorum turba tuorum,
20 In quibus, ut populo, pars ego parua fui.
Me miserum, si tu uerbis offenderis istis,
Nosque negas ulla parte fuisse tuos.
Utq; sit hoc uerum, mentito ignoscere debes,
Nil demit laudi gloria nostra tuæ.
25 Quis se Cæsaribus notum non fingit amicum,
Da ueniam fasso, tu mihi Cæsar eris.
Nec tamen irrumpo, quò non licet ire, satisque est
Atria si nobis non patuisse negas:
Utq; tibi fuerit mecum nihil amplius uno
30 Nempe salutaris, quàm prius, ore minus.
Nec tuus est genitor nos inficiatus amicos,
Hortator studij, caussa que faxque mei.

Cui nos & lacrymas, supremum in funere munus,
 Et dedimus medio scripta canenda foro.
 Adde, quòd est frater tanto mihi iunctus amore,
 Quantus in Atridis, Tyndaridisque fuit.
 Is me nec comitem, nec dedignatus amicum est,
 Si tamen hæc illi non nocitura putas.
 Si minus, hæc quoque me mendacem parte fatebor,
 Clausa mihi potius tota sit illa domus.
 Sed neque claudenda est, & nulla potentia uires
 Præstandi, peccet ne quid amicus, habet. 10
 Et tamen ut cuperem, culpam quoque posse negari,
 Sic facinus nemo nescit abesse mihi.
 Quòd nisi delicti pars excusabilis esset,
 Parua relegari poena futura fuit.
 Ipse sed hoc uidit, qui præuidet omnia, Cæsar, 15
 Stultitiam dici crimina posse mea.
 Quæq; ego permisi, quæq; est res passa, pepercit,
 Vfus & est modicè fulminis igne sui.
 Nec uitam, nec opes, nec ademit posse reuerti,
 Si sua per uestras uicta sit ira preces. 20
 At grauius cecidi: quid enim mirabile, si quis
 A Ioue percussus non leue uulnus habet?
 Ipse suas quamuis uires inhiberet Achilles,
 Missa graues ictus Pelias hasta dabat.
 Iudicium nobis igitur cum uindictis adsit, 25
 Non est cur tua me ianua nosse neget.
 Culta quidem (fateor) citrà quam debuit illa est.
 Sed fuit in fatis hoc quoque (credo) meis.
 Nec tamen officium sensit domus altera nostrum:
 Hic, illic uestro sub lare semper eram, 30
 Quæq; tua est pietas ut te non excolat ipsum,
 Ius aliquod tecum fratris, amicus habet.

Quid? quòd, ut emeritis referenda est gratia semper,
Sic est fortune promeruisse tue.

Quòd si permittis nobis suadere, quod optas,
Ut des, quàm reddas, plura precare Deos.

5 Idq; facis, quantumque licet meminisse, solebas
Officij causa pluribus esse dati.

Quolibet in numero me Messaline repone,
Sim modò pars uestre non aliena domus:

Et mala Nasonem, quoniam meruisse uidetur,

10 Si non ferre doles, at meruisse dole.

ELEGIA IX.

Ad Seuerum.

A Tibi dilecto missam Nafone salutem,
Accipe pars anima magna Seuere mee.

15 Nèue roges quid agam: si persequar omnia, flebis:
Summa satis nostri sit tibi nota mali.

Viuius assiduis expertes pacis in armis,
Dura phartrato bella mouente Geta:

Dèque tot expulsis sum miles in exsule solus,

20 Tuta (neque inuideo) cetera turba latet:

Quòque magis nostros uenia dignere libellos,
Hæc in procinctu carmina facta leges.

Stat uetus urbs, ripæ uicina binominis Istri
Mœnibus & positu uix adeunda loci.

25 Cassius AEGYPSUS, de se si creditur ipsis,
Condidit & proprio nomine dixit opus.

Hanc trux ODYSSEUS inopino Marte peremptis,
Cepit, & in regem sustulit arma Getes.

Ille memormagni generis, uirtute quod auget,

30 Protinus innumero milite cinctus adest.

Nec prius abscessit, merita quàm cæde nocentum

Se nimis ulcisc ens, extitit ipse nocens.

At tibi rex æuo detur fortissime nostros,
 Semper honorata sceptrâ tenere manu.
 Téque, quod & præstat (quid enim tibi plenius optē)
 Martia cum magno Cæsare Roma probet.
 Sed memor unde abij, queror ô iucunde sodalis, 5
 Accedant nostris sæua quod arma malis.
 Ut careo uobis Scythicas detrusus in oras,
 Quattuor autumnos Plëias orta facit.
 Nec tu credideris urbanæ commoda uitæ
 Querere Nasonem, quærit & illa tamen. 10
 Nam modò uos animo dulces reminiscor amici,
 Nunc mihi cum chara coniuge nata subit.
 Atque domo rursus, pulchræ loca uertor ad urbis,
 Cunctâque mens oculis præuidet illa suis.
 Nunc fora, nunc ades, nunc marmore tectâ theatra: 15
 Nunc subit æquata porticus omnis humo.
 Gramina nunc campi pulchros spectantis in hortos,
 Stagnâque & curipi, Virgineusq; liquor.
 At (puto) sic urbis nâsero est erepta uoluptas,
 Quolibet ut saltem rure frui liceat. 20
 Non mens amissos animus desiderat agros,
 Rurâq; Peligno conspicienda solo.
 Nec quos pomiferis positos in montibus hortos,
 Spectat Flaminia Claudia iuncta uia:
 Quos ego nescio cui colui, quibus ipse solebam 25
 Ad sata fontanas (nec pudet) addere aquas.
 Sunt ibi, si uiuunt, nostra quoque consita, quædam,
 Sed non & nostra poma legenda manu.
 Pro quibus amissis, utinam contingere posset,
 Hic saltem profugo gleba colenda mihi. 30
 Ipse ego pendentes (liceat modò) rupe cappellas,
 Ipse uelim baculo pascere nixus oues.

Ipse ego ne solitis insistant pectora curis,
 Ducam ruricolas sub iuga panda boues.
 Et discam Getici quæ norunt uerba iuueni,
 Assuetas illis adijciamq; minas.
 5 Ipse manu capulum pressi moderator aratri,
 Experiar mota spargere semen humo.
 Nec dubitem longis purgare ligonibus arua,
 Et dare quas sitiens iam bibat hortus aquas.
 Vnde sed hoc nobis, minimum quos inter & hostem
 10 Discrimen, murus clausaq; porta facit?
 At tibi nascenti (quod toto pectore letor)
 Nerunt fatales fortia fila deæ.
 Te modò campus habet, deſa modò porticus umbra,
 Nunc, in quo ponis tempora rara, forum.
 15 Umbria te reuocat, nec non Albana petentem,
 Appia feruenti ducit ab urbe rota.
 Forsitan hoc optes, ut iustam supprimat iram
 Cæsar, & hospicium sit tua uilla meum.
 Ah nimium est quod amice petis, moderantiùs opta.
 20 Et uoti (quæſo) contrahere uela tui.
 Terra uelim propior, nulliq; obnoxia bello
 Detur, erit nostris pars bona dempta malis.

ELEGIA X.

Ad Maximum.

25 **Q**uæ mihi de rapto tua uenit epistola Celſo,
 Protinus est lacrimis humida facta meis.
 Quodq; nefas dictu, fieri nec posse putauit,
 Inuitis oculis littera lecta tua est.
 Nec quicquam ad nostras peruenit acerbis aures,
 30 Ut sumus in Ponto, perueniatq; precor.
 Ante meos oculos tanquam præſentis imago
 Hæret, & extinctum uiuere fingit amor.

Sæpe refert animus lusus grauitate carentes,
 Seria cum liquida sæpe peracta fide.
 Nulla tamen subeunt mihi tempora densius istis,
 Quæ uellem uitæ summa fuisse meæ.
 Cum domus ingenti subitò mea lapsa ruina
 Concidit, in domini procubuitq; caput:
 Adfuit ille mihi, cum me pars magna reliquit
 Maxime, fortuna nec fuit ille comes.
 Illum ego non aliter flentem mea funera uidi,
 Ponendus quàm si frater in igne foret.
 Hæsit in amplexu, consulatúsq; tacentem est,
 Cumq; meis lacrimis miscuit usq; suas.
 O quoties uitæ custos inuisus anaræ,
 Continuit promptas in mea fata manus.
 O quoties dixit, placabilis ira Deorum est,
 Viue, nec ignosci tu tibi posse nega.
 Vox tamen illa fuit celeberrima, respice quantum
 Debeat auxilium Maximus esse tibi.
 Maximus incumbet, quâq; est pietate, rogabit,
 Ne sit ad extremum Cæsaris ira tenax.
 Cumq; suis fratris uires adhibebit, & omnem,
 Quo leuius dolcas, experietur opem.
 Hæc mihi uerba male minuerunt tedia uitæ,
 Quæ tu ne fuerint Maxime uana, caue.
 Huc quoq; uenturum mihi se iurare solebat,
 Non nisi te longæ ius sibi dante uie.
 Nam tua non alio coluit penetratia ritu,
 Terrarum dominos quàm colis ipse Deos.
 Crede mihi, multos haberas cum dignus amicos,
 Non fuit è multis quolibet ille minor:
 Si modò non sensus, nec clarum nomen auorum,
 Sed probitas magnos ingeniumq; facit.

Iure igitur lacrimas Celso libamus adempto,

Cum fugerem, uiuo quas dedit ipse mihi.

Carmina iure damus raros testantia mores,

Vt tua uenturi nomina Celse legant.

Hoc est, quod possum Geticis tibi mittere ab aruis:

Hoc solum est istis, quod licet esse meum.

Funera non potui comitare, nec ungere corpus,

Atque tuis toto diuidor orbe rogis.

Quod potuit, quem tu pro numine uiuus habebas,

Præstitit officium Maximus omne tibi.

Ille tibi exequias, et magni funus honoris

Fecit, et in gelidos fudit amoma sinus.

Diluit et lacrimis mærens unguenta profusis,

Ossaque uicina condita texit humo.

Qui quoniam extinctis, quæ debet, præstat amicis,

Et nos extinctis annumerare potest.

ELEGIA XI.

Ad Flaccum.

Naso suo profugus mittit tibi Flacce salutem,

Mittere rem si quis, qua caret ipse, potest.

Longus enim curis uitiatum corpus amaris,

Non patitur uires languor habere suas.

Nec dolor ullus adest, nec febribus uror anhelis,

Sed peragit soliti uena tenoris iter.

Os hebes est, positæque mouent fastidia mensæ,

Et queror inuisi cum uenit hora cibi.

Quod mare, quod tellus, appone, quod educaat aër,

Nil ibi, quod nobis esuriatur, erit.

Nectar et ambrosiam, latices epulæque Deorum:

Det mihi formosa gnaua iuuenta manu:

Non tamen exacuet torpens sapor ille palatum,

Stabit et in stomacho pondus inerte diu.

Hæc ego non ausim, cum sint uerissima, cuiuis
 Scribere, delicias ne mala nostra uocet.
 Scilicet is status est, ea rerum forma mearum,
 Delicijs etiam possit ut esset locus.
 Delicias illi precor has contingere, si quis
 Ne mihi sit leuior Cæsaris ira, timet.
 Is quoq; qui gracili cibus est in corpore somnus,
 Non alit officio corpus inane suo.
 Sed uigilo, uigilantq; mei sine sine dolores,
 Quorum materiam dat locus ipse mihi.
 Vix igitur possis uisos agnoscere uultus,
 Quóq; ierit, quæras, qui fuit antè, color.
 Paruus in exiles succus mihi peruenit artus,
 Membrâq; sunt cera pallidiora noua.
 Non hæc immodico contraxi damna Lyæo,
 Scis, mihi quàm solæ panè bibantur aquæ.
 Non epulis oneror: quarum si tangar amore,
 Est tamen in Geticis copia nulla locis.
 Nec uires adimit Veneris damnosa uoluptas,
 Non solet in mæstos illa uenire thoros.
 Vnda, locusq; nocent, & caussa ualentior istis
 Anxietas animi, quæ mihi semper adest.
 Hanc nisi tu pariter simili cum fratre leuares,
 Vix mens tristitiæ nostra tulisset onus.
 Vos estis fractæ tellus non dura phaselo:
 Quàmq; negant multi, uos mihi fertis opem.
 Ferte precor semper, quia semper egebimus illa,
 Cæsaris offensum dum mihi numen erit.
 Qui meritam nobis minuat, non finiat iram,
 Suppliciter uestros quisq; rogate deos.

P. OVID.

P. OVIDII NASONIS

DE PONTO LIBR. II.

ELEGIA I.

Ad Germanicum.

H^Uic quoq; Casarci peruenit fama triumphæ,
Languida quò fessi uix uenit aura Noti.

Nil fore dulce mihi Scythica Regione putauì,

Iam minus hic odio est, quàm fuit ante, locus.

Tandem aliquid pulsa curarum nube serenum

Vidi, fortunæ uerba dedi; meæ.

Nolit ut illa mihi contingere gaudia Cæsar,

Velle potest cuius est tamen una dari.

Dij quoq; ut à cunctis hilari pietate colantur:

Tristitiam poni per sua festa iubent.

Deniq; quòd certus furor est audere fateri,

Hæc ego letitia, si uetat ipse, fruam.

Iupiter utilibus quoties rigat imbribus agros,

Mixta tenax segeti crescere lappa solet.

Nos quoq; frugiferum sentimus inutilis herba

Numen, & inuita sæpe iuuamur ope.

Gaudia Cæsareæ mentis pro parte uirili

Sunt mea, priuati nihil habet illa domus.

Gratia Fama tibi, per quam spectata triumphæ

Incluso medijs est mihi pompa Getis.

Indice te didici, nuper uisenda coisse

Innumeras gentes ad ducis ora sui.

Quæq; capit uastis immensum mœnibus orbem,

Hospitijs Romam uix habuisse locum.

Tu mihi narraſti, cum multis lucibus antè

Fuderit aſiduas nubilus auster aquas,

Numine cælesti solem fulsisse serenum,
 Cum populi uultu conueniente die.
 Atq; ita uictorem cum magnæ uocis honore,
 Bellica laudatis dona dedisse uiris.
 Clarâq; sumpturum pietas insignia uestes,
 Tura prius sanctis imposuisse focis.
 Iusticiâq; sui castos placasse parentes,
 Illo quo templum pectore semper habet.
 Quâq; ierit, felix adiectum plausibus omen,
 Saxâq; roratis erubuisse rosis.
 Protinus argento ueros imitantia muros,
 Barbara cum uictis oppida lata uiris,
 Fluminâq; & montes, & in altis proflua siluas,
 Armâq; cum telis in strue iuncta suis.
 Dêq; trophæorum quod sol incenderat auro,
 Aurea Romani tecta fuisse fori.
 Totq; tulisse duces captiuis addita collis
 Vincula, pæne hostes quot satis esse fuit.
 Maxima pars horum uitam ueniâmq; tulere,
 In quibus & belli summa caputq; fuit.
 Cur ego posse negem minui mihi Cæsaris iram,
 Cum uideam mites hostibus esse Deos?
 Pertulit hoc idem nobis Germanice rumor,
 Oppida sub titulo nominis isse tui.
 Atq; ea te contra, nec muri mole, nec armis,
 Nec satis ingenio tuta fuisse loci.
 Dij tibi dent annos, à te nam cetera sumes,
 Sint modò uirtuti tempora longa tuæ.
 Quod precor eueniet, sunt quædam oracula uatum,
 Nam Deus optanti prospera signa dedit.
 Te quoq; uictorem Tarpeias scandere in arces,
 Lætâ coronatis Roma uidebit equis,

Maturósq; pater nati spectabit honores,

Gaudia percipiens, quæ dedit ante suis.

Iam nunc hæc à me, iuuenum bellóq; togáq;

Maxime, dicta tibi uaticinante nota.

5 Hunc quoq; carminibus referam fortasse triúphum,

Sufficiat nostris si modò uita malis.

Imbuero Scythicas si non prius ipse sagittas,

Abstuleritq; ferox hoc caput ense Getes:

Quod si me saluo dabitur tua laurea templis,

10 Omnia bis dices uera fuisse mea.

ELEGIA II.

Ad Messalinum.

ILle domus uestræ primis uenerator ab annis,

Pulsus ad Euxini Naso sinistra fretis

15 Mittit ab indomitis hanc Messaline salutem,

Quam solitus præsens est tibi ferre, Getis.

Hei mihi, si lecto uultus tibi nomine non est

Qui fuit, & dubitas cetera perlegeres?

Perlege, nec mecum pariter mea uerba relega,

20 Vrbe licet uestra uersibus esse meis.

Non ego concepi, si Pælion ossa tulisset,

Clara mea tangi sidera posse manu.

Nec nos Enceladi dementia casta secuti:

In rerum dominos mouimus arma Deos.

25 Nec quod Tytidæ temeraria dextera fecit,

Numina sunt telis ulla petita meis.

Est mea culpa grauis, sed quæ me perdere solum

Ausa fit, & nullum maius adorsa nefas.

Nil nisi non sapiens possum timidusq; uocari,

30 Hæc duo sunt animi nomina uera mei.

Esse quidem fateor meritam post Cæsaris iram,

Difficilem precibus te quoq; iure meis.

Quæq; tui est pietas in totum nomen Iuli,
 Te lædi, cum quis læditur inde, putas.
 Sed licet arma feras, & uulnera seuâ mineris,
 Non tamen efficies, ut timeare mihi.
 Puppis Achemeniden Graium Troiana recepit,
 Profuit & Myso Pelias hasta duci.
 Confugit interdum templi uiolator ad aram,
 Nec petere offensi numinis horret opem.
 Dixerit hoc aliquis tutum non esse, fatemur,
 Sed non per placidas it mea nauis aquas.
 Tuta petant alij, fortuna miserrima tuta est,
 Nam timor euentus deterioris abest.
 Qui rapitur fatis, quid præter fata requirit?
 Porrigit ad spinas durâq; saxa manus.
 Accipitrem metuens pennis trepidantibus ales,
 Audet in humanos fessa uenire sinus.
 Nec se uicino dubitat committere tecto
 Quæ fugit infestos territa cerua canes.
 Da precor accessum lacrimis mitissime nostris,
 Nec rigidam timidis uiribus obde forem.
 Verbâq; nostra fauens Romana ad numina perfer,
 Non tibi Tarpeio culta Tonante minus,
 Mandantiq; mei legatus suscipe causam,
 Nulla meo quamuis nomine causa bona est.
 Iam prope depositus, certè iam frigidus æger,
 Seruatus per te, si modò seruor, ero.
 Nunc tua pro rebus nitatur gratia lapsis,
 Principis æterni quam tibi præstet amor.
 Nunc tibi & eloquij nitor ille domesticus adsit,
 Quo poteras trepidis utilis esse reis.
 Viuit enim in uobis facundi lingua parentis,
 Et res hæredem reperit illa suum.

Hanc ego non, ut me defendere tentet, adoro,

Non est confessi causa tuenda rei.

Num tamen excuses erroris origine factum,

An nihil expediat tale monere, uide.

5 Vulneris id genus est, quod cum sanabile non sit,

Non contrectari tutius esse puto.

Lingua sile, non est ultra narrabile quicquam,

Posse uelim cineres obruere ipse meos.

Sic igitur, quasi me nullus deceperit error,

10 Verba face, ut uita, quam dedit ipse, fruatur.

Cumque serenus erit, uultusque remisit illos,

Qui secum terras imperiumque mouent:

Exiguam ne me praedam sinat esse Getarum,

Detque solum miseræ mite, precare, fugæ.

15 Tempus adest aptum precibus, ualet ille, uidetque

Quas fecit uires, Roma ualere tuas.

Incolumis coniux sua puluinaria seruat,

Promouet Ausonium filius imperium.

Præterit ipse suos animo Germanicus annos,

25 Nec uigor est Drusi nobilitate minor.

Adde nurus, neptēsque pias, charosque nepotes,

Ceteraque Augustæ membra ualere domus.

Adde triumphatos modo Pæonas, adde quieti

Subdita, montanæ brachia Dalmatiæ.

30 Nec dedignata est abiectis Illyris armis,

Cæsareum famulo uertice ferre pedem.

Ipse super currum placido spectabilis ore,

Tempora Phœbea uirgine nexa tulit.

Quem pia uobiscum proles comitauit euntem,

35 Digna parente suo, nominibusque datis.

Fratribus a similis, quos proxima templa tenentes,

Diuus ab excelsa Iulius æde uidet:

His Messalinus, quibus omnia cedere debent,
 Primum latitiae non negat esse locum.
 Quicquid ab his superest, uenit in certamen amoris,
 Hac hominum nulli parte secundus erit.
 Hanc colit ante diem, per quam decreta merenti
 Venit honoratis laurea digna comis.
 Felices, quibus hos licuit spectare triumphos,
 Et ducis ore Deos æquiparante frui.
 At mihi Sauromate pro Caesaris ore uidendi,
 Terræque pacis inops, undaque uincta gelu.
 Si tamen hoc audis, & uox mea peruenit isthuc,
 Sit tua mutando gratia blanda loco.
 Hoc pater ille tuus primo mihi cultus ab æuo,
 Siquid habet sensus, umbra diserta petit.
 Hoc petit & frater, quamuis fortasse ueretur
 Seruandi noccat ne tibi cura mei.
 Tota domus rogat hoc, nec tu potes ipse negare,
 Et nos in turbæ parte fuisse tuæ.
 Ingenij certè, quo nos malè sensimus usos,
 Artibus exceptis sæpe probator eras.
 Nec mea, si tantum peccata nouissima demas,
 Esse potest domui uita pudenda tuæ.
 Sic igitur uestræ uigeant penetralia gentis,
 Curæque sit superis Caesaribusque tui.
 Mite, sed iratum meritò mihi, numen adora,
 Eximar ut Scythici de feritate loci.
 Difficile est fateor, sed tendit in ardua uirtus,
 Et talis meriti gratia maior erit.
 Nec tamen Aetneus uasto Polyphemus in antro
 Accipiet uoces Antiphatesque tuas.
 Sed placidus facilisque parens, ueni æquè paratus,
 Et qui fulmineo sæpe sine igne tonat.

Qui cùm triste aliquid statuit, sit tristis & ipse,
 Cuique ferè pœnam sumere, pœna sua est.
 Victa tamen uicio est huius clementia nostro,
 Venit & ad uires ira coacta suas.

Qui quoniam patria toto sumus orbe remoti,
 Non licet ante ipsos procubuisse Deos.
 Quos colis, ad superos perfer mandata sacerdos,
 Adde sed & proprias ad mea uerba preces.
 Sic tamen hæc tenta, si non nocitura putabis:
 Ignoscas, timeo naufragus omne fretum.

ELEGIA III.

Ad Maximum.

Maxime, qui claris nomen uirtutibus æquas,
 Nec finis ingenium nobilitate premi.
 Culte mihi (quid enim status hic à funere differt?)
 Supremum uitæ tempus adusque meæ:
 Rem facis, afflictum non auersatus amicum,
 Qua non est euo rarior ulla tuo.
 Turpe quidem dictu, sed si modò uera fatemur,
 Vulgus amicitias utilitate probat.
 Cura quid expediat prior est, quàm quid sit honestu,
 Et cum fortuna statque caditque fides.
 Nec facile inuenies multis in millibus unum,
 Virtutem pretium, qui putet esse sui.
 Ipse decor recti, facti si præmia defint,
 Non mouet, & gratis pœnitet esse probum.
 Nil, nisi quod prodest, carum est: en detrahe menti
 Spem fructus auidæ, nemo petendus erit.
 At reditus iam quisque suos amat, & sibi quid sit
 Utile, sollicitis computat articulis.
 Illud amicitie quondam uenerabile nomen
 Prostat, & in questu pro meretrice sedet.

Quo magis admiror, non ut torrentibus undis
 Communis uicij te quoque labe trahi.
 Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est:
 Quæ simul intonuit, proxima quæque fugat.
 En ego non paucis quondam munitus amicis,
 Dum flauit uelis aura secunda meis:
 Ut fera nimbofo tumuerunt æquora uento,
 In medijs lacera naue relinquor aquis.
 Cùmque alij nolint, etiam me nosse, fateri,
 Vix duo proiecto trësue tulistis opem.
 Quorû tu princeps: neq; enim comes esse, sed auctor,
 Nec petere exemplum, sed dare dignus eras.
 Te, nihil exacto, nisi nos peccasse fatentem
 Sponte sua probitas officiumque iuuat.
 Iudice te mercede caret, per seque petenda est
 Externis uirtus incommutata bonis.
 Turpe putas abijci, quia sit miserandus, amicum,
 Quòdque sit infelix, desinere esse tuum.
 Mitius est lasso digitum supponere mento,
 Mergere quàm liquidis ora natantis aquis.
 Cerne quid Aeacides post mortem præstet amico,
 Instar & hanc uitam mortis habere puta.
 Pirithoum Theseus Stygias comitauit ad undas,
 A Stygia quantum mors mea distat aqua?
 Adfuit insano iuuenis Phocæus Orestis,
 Et mea non minimum culpa furoris habet.
 Tu quoque magnorum laudes admitte uirorum,
 Utq; facis, lapsò, quam potes, affer opem.
 Si bene te noui, si qui prius esse solebas,
 Nunc quoque es, atque animi non cecidere tui:
 Quò fortuna magis sæuit, magis ipse resistis:
 Utq; de cet, nete uicerit illa, caues.

Et bene uti pugnes, bene pugnans efficit hostis,
Sic eadem prodest caussa, nocetque mihi.

Scilicet indignum iuuenis rarissime ducis

Te fieri comitem stantis in orbe Deæ.

5 Firmus es, & quoniam non sunt hæc qualia uelles,

Vela regis quassæ qualiacunque ratis.

Quæq; ita concussa est, ut iam casura putetur,

Restat adhuc humeris fulta carina tuis.

Ira quidem primò fuerat tua iusta, nec ipso

10 Lenior, offensus qui mihi iure fuit.

Quiq; dolor pectus tetigisset Cæsaris alti,

Illum iurabas protinus esse tuum.

Vt tamen audita est nostræ tibi cladis origo,

Diceris erratis ingemuisse meis.

15 Tunc tua me primum solari littera cœpit,

Et læsum flecti spem dare posse Deum.

Mouit amicitia tum te constantia longæ,

Ante tuos ortus quæ mihi cœpta fuit,

Et quod eras alijs factus, mihi natus amicus,

20 Quodq; tibi in cunis oscula prima dedi.

Quòd cñ uestra domus teneris mihi semper ab annis

Culta sit, esse uetus nunc tibi cogor onus.

Me tuus ille pater (Latia facundia lingue,

Qui non inferior nobilitate fuit)

25 Primus ut auderem committere carmina fama

Impulit, ingenij dux fuit ille mei.

Nec quòd sit primo nobis à tempore cultus,

Contendo fratrem posse referre tuum.

Te tamen ante omnes ita sum complexus, ut unâ

30 Quolibet in casu gratia nostra fores.

Vltima me tecum uidit, mæstisque cadentes

Excepit lacrimas Italis ora genis.

Cum

Cum tibi quærenti, num uerus nuncius esset,
 Attulerat culpæ quem mala fama meæ.
 Inter confessum medius dubiæque negantem
 Hærebam, pauidas dante timore notas:
 Exemploque niuis, quam mollit aquaticus Auster,
 Gutta per attonitas ibat oborta genas.
 Hæc igitur referens, & quod mea crimina primi
 Erroris uenia posse latere uides:
 Respicias antiquum lapsis in rebus amicum,
 Fomentisque iuuas uulnera nostra tuis.
 Pro quibus optandi si nobis copia fiat,
 Tam bene pro merito commoda mille precor.
 Sed si sola mihi dentur tua uota, precabor,
 Ut ibi sit saluo Casare salua parens.
 Hæc ego, cum faceres altaria pinguia ture,
 Te solitum memini prima rogare Deos.

ELEGIA IIII.

Ad Atticum.

Accipe colloquium gelido Nasonis ab Istro,
 Attice, iudicio non dubitate meo.
 Ecquid adhuc remanes memor infelicis amici,
 Deserit an partes languida cura suas?
 Non ita Diij mihi sunt tristes, ut credere possim,
 Falsque putem iam te non memiuisse mei.
 Ante meos oculos præsto est tua semper imago,
 Et uideor uultus mente uidere tuos.
 Seria multa mihi tecum collata recordor,
 Nec data iucundis tempora pauca iocis.
 Sæpe cite longis uisa sermonibus horæ,
 Sæpe fuit breuior, quam mea uerba, dies.
 Sæpe tuas uenit factum modò carmen ad aures,
 Et noua iudicio subdita musa tuo est.

Quod tu laudaras, populo placuisse putabam,

Hoc pretium curæ dulce recentis erat.

Vtque meus limia rarus liber esset amici,

Non semel admonitu facta littura tuo est.

5 Nos fora uiderunt pariter, nos porticus omnis,

Nos uia, nos cunctis curua theatra locis.

Denique tantus amor nobis carissime semper

Quantus in Aeacide, Actorideque fuit.

Non ego, si biberes securæ procula Lethes,

10 Excidere hæc credam pectore posse tuo.

Longa dies citior brumali sidere, noxque

Tardior hiberna solstitialis erit:

Nec Bablyon æstus, nec frigora Pontus habebit,

Calthaque Pæstana uincet odore rosas:

15 Quam tibi nostrarum ueniant obliuia rerum,

Non ita pars fati candida nulla mei est.

Ne tamen hæc dici possit fiducia mendax,

Stultaque credulitas nostra fuisse caue,

Constantique fide ueterem tuare sodalem,

20 Qua licet, et quantum non onerosus ero.

ELEGIA V.

Ad Solanum.

C^Ondita disparibus numeris ego Naso Solano

Præposita misi uerba salute meo.

25 Quæ rata sit cupio, rebusque ut comprobet omnes,

Te precor à saluo possit amice legi.

Candor in hoc æuo res intermortua pene,

Exigit, ut faciam talia uota, tuus.

Nam fuerim quamuis modico tibi iunctus ab usu,

30 Diceris exsilijs ingenuisse meis:

Missaque ab Euxino legeres cum carmina Ponto,

Illa tuus iuuat qualiacunque fauore

Optastique breuem fieri mihi Cæsaris iram,
 Quod tamen optari si sciat ipse, sinat.
 Moribus ista tuis tam mitia uota dedisti,
 Nec minus iccirco sunt ea grata mihi.
 Quoque magis moueare malis doctissime nostris,
 Credibile est fieri conditione loci.
 Vix hac inuenies, totum (mihi crede) per orbem
 Quæ minus augusta pace fruatur humus.
 Tu tamen hic structos inter fera proelia uersus
 Et legis, & lectos ore fauente probas.
 Ingenioque meo, uena quod paupere manat,
 Plaudis, & è riuo flumina magna facis.
 Grata quidem sunt hæc animo suffragia nostro,
 Vix sibi cum miseros posse placere putes.
 Dum tamen in rebus tentamus carmina paruis,
 Materie gracili sufficit ingenium.
 Nuper ut huc magni peruenit fama triumphii,
 Ausus sum tantæ sumere molis onus,
 Obruit audentem rerum grauitasque nitôrque,
 Nec potui coepti pondera ferre mei.
 Illic, quam laudes, erit officiosa uoluntas,
 Cetera materia debilitate iacent.
 Qui si fortè liber uestras peruenit ad aures,
 Tutelam mando sentiat ille tuam.
 Hæc tibi facturo, uel si non ipse rogarem,
 Accedat cumulus gratia nostra leuis.
 Non ego laudandus, sed sunt tua pectora lacte
 Et non calcata candidiora niue:
 Mirarisque alios, cum sis mirabilis ipse,
 Nec lateant artes, eloquiũque tuum.
 Te iuuenum princeps, cui dat Germania nomen,
 Participem studijs Cæsar habere solet.

Tu comes antiquis, tu primis iunctus ab
 Ingenio mores æquiparante places.
 Te dicente prius, sit protinus impetus illi:
 Têq; habet, elicias qui sua uerba tuis.
 Cùm tu desistis, mortaliq; ora quierunt,
 Tectâq; non longa conticuere mora:
 Surgit Iuleo iuuenis cognomine dignus,
 Qualis ab Eois Lucifer ortus aquis.
 Dumq; silent, astat, status est, uultusq; disertus,
 Spemq; docens doctæ uocis amicus habet.
 Mox ubi pulsa mora est, atque os caeleste solutum,
 Hoc superos iures more solere loqui.
 Atq; hæc est dicas facundia principe digna,
 Eloquio tantum nobilitatis inest.
 Huic tu cùm placeas, & uertice sidera tangas,
 Scripta tamen profugi uatis habenda putas.
 Scilicet ingenijs aliqua est concordia iunctis,
 Et seruat studij foedera quisq; sui.
 Rusticus agricolam, miles fera bella gerentem,
 Rectorem dubiæ nauitæ puppis amat.
 Tu quoq; Pieridum studio studiose teneris,
 Ingenioq; faues ingeniose meo.
 Distat opus nostrum, sed fontibus exit ab iisdem,
 Artis & ingenue cultor uterque sumus.
 Thyrsus enim uobis, gestata est laurea nobis,
 Sed tamen ambabus debet inesse calor.
 Utq; meis numeris tua dat facundia neruos,
 Sic uenit à nobis in tua uerba nitor.
 Iure igitur studio consinia carmina uestro,
 Et commilitij sacra tuenda putas.
 Pro quibus ut maneat, de quo censeris, amicus,
 Comprecor ad uitæ tempora summa tuæ,

Succedatq; suis orbis moderator habenis,
 Quod mecum populi uota precantur idem.

E L E G I A VI.

Ad Græcinum.

C Armine Græcinum, quæ præsens uoce solebat, s
 Tristis ab Euxinis Naso salutatur aquis.
 Exsulis hæc uox est, præbet mihi littera linguam,
 Et si non liceat scribere, mutus ero.
 Corripis, ut debet, stulti peccata sodalis,
 Et mala me meritis ferre minora doles.
 Vera facis, sed fera, meæ conuicia culpæ,
 Aspera confesso uerba remitte reo.
 Cum poteram recto transire Ceraunia uelo,
 Ut fera uitarem saxa, monendus eram:
 Nunc mihi naufragio quid prodest dicere facto,
 Qua mea debuerit currere cimba uia?
 Brachia da lassio potius prendenda natanti,
 Nec pigeat mento supposuisse manum.
 Idq; facis, faciâsq; precor: sic mater & uxor,
 Sic tibi sint fratres, totaq; salua domus.
 Quodq; soles animo semper, quod uoce precari,
 Omnia Cæsaribus sic tua facta probes.
 Turpe erit in miseris ueteri tibi rebus amico,
 Auxilium nulla parte tulisse tuum.
 Turpe referre pedem, nec passu stare tenaci,
 Turpe laborantem deseruisse ratem.
 Turpe sequi casum, & fortunæ cedere, amicum
 Et nisi sit felix esse negare suum.
 Non ita uixerunt Strophio atq; Agamemnone natis,
 Non hæc Aegidæ, Pirithoiq; fides.
 Quos prior est mirata, sequens mirabitur ætas,
 In quorum plausus tota theatra sonant.

Tu quoq; per durum seruato tempus amico,
 Dignus est in tantis nomen habere uiris.
 Dignus es, & quoniam laudem pietate mereris,
 Non erit officij gratia surda tui.
 Crede mihi, nostrum si non mortale futurum est
 Carmen, in ore frequens posteritatis eris.
 Fac modò permanens lapsò Græcine fidelis,
 Duret & in longas impetus iste moras.
 Quæ tu cum præstas, remo tamen utar & aura:
 Nil nocet admissò subdere calcas equo.

ELEGIA VII.

Ad Atticum.

Esse salutatum te uult mea littera primum,
 A malè pacatis Attice missa Getis.
 Proxima subsequitur, quid agas audire, uoluntas,
 Et modò (quicquid agas) sit tibi cura mei.
 Nec dubito quin sit: sed me timor ipse malorum
 Sæpe superuacuos cogit habere metus.
 Da ueniam quæso, nimioq; ignosce timori,
 Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
 Qui semel est læsus fallaci piscis ab hamo,
 Omnibus unca cibus æra subesse putat.
 Sæpe canem longè uisum fugit agna, lupumq;
 Credit, & ipsa suam nescia uitat opem.
 Membra reformidant mollem quoq; saucia tactum,
 Vanâq; sollicitis incitat umbra metum.
 Sic ego fortunæ telis confixus iniquis,
 Pectore concipio nil nisi triste meo.
 Iam mihi fata liquet coeptos seruantia cursus
 Per si bi consuetas semper itura uias.
 Obseruare Deos, ne quid mihi cedat amice,
 Verbaq; fortune uix puto posse dari.

Est illi cura me perdere, quæq; solebat
 Esse leuis, constans & bene certa nocet.
 Crede mihi, si sum ueri tibi cognitus oris,
 Nec numerus nostris casibus esse potest.
 Cinyphæ segetis citius numerabis aristas:
 Altâq; quàm multis floreat Hybla thymis:
 Et quot aues motis nitantur in aëra pennis,
 Quodq; natent pisces æquore, certus eris:
 Quàm tibi nostrorum statuatur summa laborum,
 Quos ego sum terra, quos ego passus aqua.
 Nulla Getis toto gens est truculentior orbe,
 Sed tamen hi nostris ingemuere malis.
 Quæ tibi si memori coner perscribere uersu,
 Ilias est fâti longa futura mei.
 Non igitur uereor, quod te rear esse uerendum,
 Cuius amor nobis pignora mille dedit:
 Sed quia res timida est omnis miser, & quia lōgo est
 Tempore Letitiæ ianua clausa meæ:
 Iam dolor in morem uenit meus, utq; caducis
 Percussu crebro saxa cauantur aquis:
 Sic ego continue fortunæ uulneror ictu,
 Vixq; habet in nobis iam noua plaga locum.
 Nec magis assiduo uomer tenuatur ab usu,
 Nec magis à curuis Appia trita rotis:
 Pectora quàm mea sunt serie calcata malorum,
 Et nil inueni, quod mihi ferret opem.
 Artibus ingenuis quæsita est gloria multis:
 Infelix perij dotibus ipse meis.
 Vita prior uicio caret, & sine labe peracta est:
 Auxilij misero nil tulit illa mihi.
 Culpa grauis precibus donatur sepe suorum,
 Omnis pro nobis gratia muta fuit.

Adiuuat in duris aliquos praesentia rebus,

Obruit hoc absens uasta procella caput.

Quem non obrueret taciti quoque Caesaris iras

Addita sunt poenis aspera uerba meis.

5 Fit fuga temporibus leuior, proiectus in aequor

Arcturum subij, Pleiadamque minas.

Saepe solent hiemem placidam sentire carinae,

Non Ithacae puppi saeuior unda fuit.

Recta fides comitum poterat mala nostra leuare,

10 Ditata est spolijs perfida turba meis.

Mitius exilium faciunt loca, tristior ista

Terra, sub ambobus non iacet ulla polis.

Est aliquid patrijs uicinum finibus esse.

Ultima me tellus, ultimus orbis habet.

15 Praestat & exulibus pacem tua laurea Caesar,

Pontica finitimo terra sub hoste iacet.

Tempus in agrorum cultu consumere dulce est,

Non patitur uerti barbarus hostis humum.

Temperie caeli corpusque animusque iuuantur,

20 Frigore perpetuo Sarmatis ora riget.

Est in aqua dulci non inuidiosa uoluptas,

Aequoreo bibitur cum sale mista palus.

Omnia deficiunt, animus tamen omnia uincit,

Ille etiam uires corpus habere facit.

25 Sustineas ut onus, nitendum uertice recto est,

At flecti neruos si patiare, cades.

Spes quoque, posse mora mitescere principis iram,

Viuere ne nolim, deficiamque facit.

Nec uos parua datis paucis solatia nobis,

30 Quorum spectata est per mala nostra fides.

Coepta tene quaeso, nec in aequore desere nauem,

Meque simul serua, iudiciumque tuum.

Ad Cottam.

Reditus est nobis Cæsar cum Cæsare nuper,
 Quos mihi nūfisti maxime Cotta deos.
 Utq; tuum munus numerum, quem debet, haberet,
 Est ibi Cæsaribus Liuia iuncta suis.
 Argentum felix, omniq; beatus auro,
 Quod fuerit pretium, cum rude numen habet?
 Non mihi diuitias dando maiora dedisses,
 Cælitibus missis nostra sub ora tribus.
 Est aliquid spectare deos, & adesse putare,
 Et quasi cum uero numine posse loqui.
 Quantum ad me, redij, nec me tenet ultima tellus,
 Utq; prius media sospes in urbe moror.
 Cæsareos uideo uultus, uelut antè uidebam,
 Vix huius uoti spes fuit ulla mihi.
 Utq; salutabam, numen cæleste saluto,
 Quod reduci tribuas, nil puto maius habes.
 Quid nostris oculis nisi sola pàlatia desunt?
 Qui locus ablato Cæsare, uilis erit.
 Hūc ego cum spectem, uideor mihi cernere Romam,
 Nam patriæ faciem sustinet ille suæ.
 Fallor? an irati mihi sunt in imagine uultus,
 Toruāq; nescio quid forma minantis habet?
 Parce uir immenso maior uirtutibus orbe,
 Iustāq; uindictæ supprime frena tuæ.
 Parce puer seclī decus admirabile nostri,
 Terrarum dominum quem sua cura facit.
 Per patriæ numen, quod te tibi carius ipso est,
 Per nunquam surdos in tua uota Deos.
 Perq; thori sociam, quæ par tibi sola reperta est,
 Et cui maiestas non onerosa tua est.

Perq; tibi similem uirtutis imagine natum,
Moribus agnosci, qui tuus esse, potest.

Perq; tuos, uel auo dignos, uel patre nepotes,
Qui ueniunt magno per tua iussa gradu.

5 Parte leua minima, nostras & contrabe pœnas,
Dâq; locum Scythico qui sit ab hoste procul.

Et tu (si fas est) à Cesare proxima Caesar
Numina sint precibus non inimica meis.

Sic fera quamprimum pauido Germania uultu,
10 Ante triumphales serua feratur equos.

Sic pater in Pylios, Cumæos mater in annos
Viuant, & possis filius esse diu.

Tu quoq; conueniens ingenti nupta marito,
Accipe non dura supplicis aure preces.

15 Sic tibi uir sospes, sic sint cum prole nepotes,
Cùmq; bonis nuribus quas peperere nurus.

Sic, quem dira tibi rapuit Germania, Drusus
Pars fuerit partus sola caduca tui.

Sic tibi maturè fraterni funeris ultor,
20 Purpureus niueis filius instet equis.

Annuite ô timidis mitissima numina uotis,
Præsentes aliquid profit habere Deos.

Cæsaris aduentu tuta gladiator arena
Exit, & auxilium non leue uultus habet:

25 Nos quoq; uestra iuuet quòd, quâ licet, ora uidemus,
Intrata est superis quòd domus una tribus.

Felices illi, qui non simulacras, sed ipsos,
Quiq; deum coram corpora uera, uident.

Quod quoniam nobis inuidit inutile fatum,
30 Quos dedit ars uultus, effigièmq; colo.

Sic homines nouère Deos, quos arduus æther
Occulit, & colitur pro Ioue forma Iouis.

Deniq; quæ mecum est & erit sine fine caute,
Ne sit in inuiso uestra figura loco.

Nam caput è nostra citius ceruice recedet,
Et patiar fossis lumen abire genis.

Quàm caream uobis, ô publica numina, raptis,
Vos eritis nostræ portus & aura fugæ.

Vos ego complectar, Geticis si cingar ab armis,
Utq; meas aquilas, signa ego uestra sequar.

Aut ego me fallo, nimiaq; cupidine ludor,
Aut spes exilij commodioris adest.

Nam minus in minus est facies in imagine tristis,
Visaq; sunt dictis annuere ora meis.

Vera, precor, fiant timida præfagia mentis,
Iustaq; quamuis est, sit minor ira Dei.

ELEGIA IX.

Ad Cotym.

Regia progenies, cui nobilitatis origo
Nomen in Eumolpi peruenit usq; Cotys.

Fama loquax uestras si iam peruenit ad aures,
Me tibi finitimi parte iacere soli:

Supplicis exaudi iuuenum mitissime uocem,
Quàmq; potes profugo (nam potes) affer opem.

Me fortuna tibi (de qua, quod non queror, hoc est)
Tradidit, hoc uno non inimica mihi.

Excipe naufragium non duro litore nostrum,
Ne fuerit terra tutior unda tua.

Regia (crede mihi) res est, succurrere lapsis,
Conuenit & tanto, quantus es ipse, uiro.

Fortunam decet hoc istam, quæ maxima cum sit,
Esse potest animo uix tamen æqua tuo.

Conspicitur numquam meliore potentia caussa,
Quàm quoties uanas non finit esse preces.

Hoc nitor iste tui generis desiderat, hoc est

A superis ortæ nobilitatis opus.

Hoc tibi & Eumolpus generis clarissimus auctor,

E: prior Eumolpo suadet Erichthonius.

5 Hoc tecum commune dijs quòd uterque rogati

Supplicibus uestris ferre soletis opem.

Nam quid erit, quare solito dignemur honore

Numina, si demas uelle iuuare Deos?

Iupiter oranti surdas si prebeat aures,

10 10 Victima pro templo cur cadat ista Iouis?

Si pacem nullam pontus mihi præstet eunti,

Irrita Neptuno cur ego dona feram?

Vana laborantis si fallant uota coloni,

Accipiet grauidæ cur suis exta Ceres?

15 15 Nec dabit intonso iugulum caper hostia Baccho,

Musta sub inducto si pede nulla fluant.

Cæsar ut imperij moderetur frena precamur,

Tam bene, quàm patriæ consulit ipse sue.

Vtilitas igitur magnos hominesque Deosq;

20 20 Efficit auxilijs quoque fauente suis.

Tu quoque fac prosis intra tua castra iacenti,

O Coty, progenies digna parente tuo.

Conueniens homini est, hominem seruare uoluptas,

Et melius nulla queritur arte fauor.

25 25 Quis non Antiphaten, Læstrygona deuouet? aut quis

Munifici mores improbat Alcinoi?

Non tibi Cassandrus pater est, durusue Caphareus,

Quiue repertorem torruit arte sua.

Sed quàm Marte ferox, & uinci nescius armis,

30 30 Tam numquam facta pace, cruoris amans.

Adde quòd ingenuas didicisse fideliter artes,

Emollit mores, nec finit esse feros.

Nec regum quisquam magis est instructus ab illis,
 Mitibus aut studijs tempora plura dedit.
 Carmina testantur, quæ si tua nomina demas:
 Threicium iuuenem composuisse negem.
 Nèue sub hoc tractu uates foret unicus Orpheus,
 Bistonis ingenio terra superba tuo est.
 Utque tibi est animus, cum res ita postulat, arma
 Sumere, & hostili tingere cæde manum:
 Atque ut excusso iaculum torquere lacerto,
 Collaque uelocis flectere doctus equi.
 Tempora sic studijs data sunt ubi iusta paternis,
 Atque tuis humeris forte quicuit opus:
 Ne tua marcescant per inertes ocia somnos,
 Lucida Pieria tendis in astra uia.
 Hæc quoque res aliquid tecum mihi fœderis affert,
 Eiusdem sacri cultor uterque sumus.
 Ad uatem uates orantia brachia tendo,
 Terra sit exsilijs ut tua fida meis.
 Non ego cæde nocens in Ponti litora ueni,
 Mistæue sunt nostra dira uenena manu.
 Non mea subiecta conuicta est gemma tabella,
 Mendacem ceris imposuisse notam.
 Nec quicquam, quod lege uictor committere, feci:
 Est tamen his grauior noxa fatenda mihi.
 Nèue roges quæ sit, stultam quam scripsimus artem,
 Innocuas nobis hæc uetat esse manus.
 Et quid præterea peccarim, querere noli,
 Ut pateat sola culpa sub arte mea.
 Quidquid id est, habuit moderatam uindictis iram,
 Qui nisi natalem nil mihi dempsit humum.
 Hac quoniam careo, tua nunc uicinia præstet,
 Inuiso possim tutus ut esse loco.

ELEGIA X.

Ad Mactum.

E Cquid ab impressæ cognoscis imagine ceræ,
 Hæc tibi Nasonem scribere uerba Macer?
 5 Auctorisque sui si non est annulus index,
 Cognitane est nostra littera fecta manu?
 An tibi notitiam mora temporis eripit horum?
 Nec repetunt oculi signa uetusta tui?
 10 Sis licet oblitus pariter gemmæque manûsque,
 Exciderit tantum ne tibi cura mei.
 Quam tu uel longi debes conuictibus æui,
 Vel mea quòd coniux non aliena tibi est.
 Vel studijs, quibus es quàm nos sapientiùs usus,
 Utque decet nulla factus es arte nocens.
 15 Tu canis æterno quidquid restabat Homero,
 Ne careant summa Troica bella manu.
 Naso parum prudens, artem dum tradit amandi,
 Doctrinæ pretium triste magister habet.
 20 Sunt tamen inter se communia sacra poëtis,
 Diuersum quamuis quisque sequamur iter.
 Quorum te memorem (quanquã procul absumus) esse
 Suspikor, & casus uelle leuare meos.
 Te duce magnificas Asiæ perreximus urbes,
 Trinacris est oculis te duce uisa meis.
 25 Vidimus Aetnæa cælum splendescere flamma,
 Suppositus monti quam uomit ore gigas:
 Aetnæosque lacus, & olentia stagna Palici,
 Quaque suis Cyanen miscet Anapus aquis.
 Nec procul hinc Nymphæ, quæ dũ fugit Elidis amnẽ,
 30 Testa sub æquorea nunc quoque currit aqua.
 Hic mihi labentis pars anni magna peracta est,
 Heu quantum dispar est locus ille Getis.

Et quota pars hæc sunt rerum, quas uidimus ambo,
 Te mihi iucundas efficiente uias.
 Seu rate cæruleas picta sulcauimus undas,
 Effeda nos agili siue tulere rota,
 Sæpe breuis nobis uicibus uia uisa loquendi est,
 Plurâque si numeres, uerba fuere gradu.
 Sæpe dies sermone minor fuit, inque loquendo
 Tarda per æstiuos desuit hora dies.
 Est aliquid casus pariter timuisse marinos,
 Iunctâque ad æquoreos uota tulisse Deos.
 Et modò res egisse simul, modò rursus ab illis,
 Quorum non pudeat posse referre iocos.
 Hæc tibi si subeant, hic sim licet omnibus annis,
 Ante tuos oculos, ut modò uisus ero.
 Ipse quidem certè cum sim sub cardine mundi
 Qui semper liquidis altior exstat aquis:
 Te tamen intueor, quo solo pectore possum,
 Et tecum gelido sæpe sub axe loquor.
 Hic es, & ignoras, sed ades celeberrimus absens,
 Inque Getas media missus ab urbe uenis.
 Redde uicem, & quoniam regio felicioꝝ ista est,
 Istic me memori pectore semper habe.

ELEGIA XI.

Ad Rufum.

Hoc tibi Rufe breui properatũ tempore mittit,
 Naso parum fauste conditor artis, opus.
 Ut quamquam longè toto sumus orbe remoti,
 Scire tamen possis nos meminisse tui.
 Nominis antè mei uenient obliuia nobis,
 Pectore quàm pietas sit tua pulsa meo.
 Et prius hanc animam uacuas reddemus in auras,
 Quàm meriti fiat gratia uana tui.

Grande uoco meritum lacrimas, quibus ora rigabas,
 Cum mea concreto sicca dolore forent.
 Grande uoco meritum, maestæ solatia mentis,
 Cum pariter nobis illa tibi que dares.
 Sponte quidem, per se que mea est laudabilis uxor,
 Admonitu melior sit tamen illa tuo.
 Namque quod Hermione Castor fuit, Hector Iulo,
 Hoc ego te lætor coniugis esse meæ.
 Quæne dissimilis tibi sit præbitare, laborat,
 Sequæ tui uita sanguinis esse probat.
 Ergo quod fuerat stimulis factura sine ullis,
 Plenius auctorem te quoque nacta facit.
 Acer & ad palmæ per se cursurus honores,
 Si tamen horteris, fortius ibit equus.
 Adde quod absentis cura mandata fideli
 Perficis, & nullum ferre grauaris onus.
 Referant grates, quoniam non possumus ipsi,
 Dij tibi: qui referent, si pia facta uident.
 Sufficiatque diu corpus quoque moribus istis,
 Maxima Fundani gloria Ruse soli.

P. OVIDII NASONIS

DE PONTO LIB. III.

ELEGIA I.

Ad Coniugem.

Equor Iasonio pulsatum remige primum,
 Quæque nec hoste fero, nec niue terra cares:
 Ecquod erit tempus, quo uos ego Naso relinquam,
 In minus hostili iussus abesse loco?
 An mihi Barbaria uiuendum est semper in ista?
 Inque Tomitana condar oportet humo?

Pace tua ~~si~~ pax ulla est tua, Pontica tellus,
 Finitimus rapido quam terit hostis equo.
 Pace tua dixisse uelim, tu pessima duro
 Pars es in exilio, tu mala nostra grauas.
 Tu neque uer sentis cinctum fiorente corona,
 Tu neque messorum corpora nuda uides.
 Nec tibi pampineas autumnus porrigit uuas,
 Cuncta sed inmodicum tempora frigus habent,
 Tu glacie freta uincta tenes, & in aequore piscis
 Inclusus tecta sæpè natauit aqua.
 Nec tibi sunt fontes, laticis nisi penè marinis
 Qui potius dubium est, sistat a lātne sitim.
 Rara, nec hæc felix in apertis eminet aruis
 Arbor, & in terra est altera forma maris.
 Non auis obloquitur: nisi siluis si qua remotis
 Aequoreas rauco gutture potat aquas.
 Tristia per uacuos horrent absinthia campos,
 Conueniensque suo messis amara loco est.
 Adde metus, & quòd murus pulsatur ab hoste,
 Tinctaque mortifera tabe sagitta madet.
 Quàm procul hæc regio est, & ab omni deuia cursu,
 Nec pede quò quisquam, nec rate tutus eat.
 Non igitur mirum, sinem querentibus horum,
 Altera si nobis usque rogatur humus.
 Te magis est mirum non hoc euincere coniux,
 Inque meis lacrimas posse tenere malis.
 Quid facias, quæris, quæras hoc scilicet ipsum:
 Inuenies uerè, si reperire uoles.
 Velle parum est, cupias ut re potiarius oportet,
 Et faciat somnos hæc tibi cura breues.
 Velle reor multos, quis enim mihi tam sit iniquus,
 Optet ut ex silium pace carere meum?

Pectore te toto, cunctisque incumbere nervis,

Et niti pro me nocte dieque decet.

Vtque iuuent alij, tu debes vincere amicos

Vxor, & ad partes prima uenire tuas.

5 Magna tibi imposita est nostris persona libellis,

Coniugis exemplum diceris esse bonæ.

Huic caue degeneres, & sint præconia nostra

Vera uide, famæ, quo tuearis opus.

10 Vt nihil se querat, tacito me fama queretur,

Quæ debet, fuerit ni tibi cura mei.

Exposuit memet populis fortuna uidendum,

Et plus notitiæ quàm fuit antè, deit.

Notior est factus Capaneus de fulminis ictu,

Notus humo mersis Amphiaræus equis.

15 Si minùs errasset, notus minùs esset Ulysses,

Magna Philoctetæ uulnere fama suo est.

Si locus est aliquis tanta inter nomina paruis,

Nos quoque conspicuos nostra ruina facit.

20 Nec te nesciri patitur mea pagina, quæ non

Inferiùs Coa Battide nomen habes.

Quicquid ages igitur, scena spectabere magna,

Et pia non paruis testibus uxor eris.

Crede mihi, quoties laudaris carmine nostro,

Qui legit has laudes, an merere rogat.

25 Vtque fauce reor plures uirtutibus istis.

Sic tua non pauca carpere facta uolent.

Quarum tu præsta, ne liuor dicere possit,

Hæc est pro miseri lenta salute uiri.

Cumque ego deficiam, nec possim ducere currum,

30 Fac tu sustineas debile sola iugum.

Ad medicum specto uenis fugientibus æger,

Ultima pars animæ dum mihi restat, ades.

Quodquæ ego præstarem, si te magis ipse ualerem,
 Id mihi cum ualeas fortius ipsa, refer.
 Exigit hoc socialis anor, fœdusque maritum,
 Moribus hoc coniux exigit ipsa tuis.
 Hoc domui debes, de qua censeris, ut illam
 Non minus officijs, quam probitate colas.
 Cuncta licet facias, nisi eris laudabilis uxor,
 Non poterit credi Martia culta tibi.
 Nec sumus indigni, nec si uis uera fateri,
 Debetur meritis gratia nulla meis.
 Redditur illa quidem grandi cum scœnore nobis,
 Nec te, si cupiat ledere, rumor habet.
 Sed tamen hoc factis adiunget prioribus unum,
 Pro nostris ut sis ambitiosa malis.
 Ut minus infesta iaceam regione, labora,
 Clauda nec officij pars erit ulla tui.
 Magna peto, sed non tamen inuidiosa roganti,
 Utq; ea non teneas, tuta repulsa tua est.
 Nec mihi succense, toties si carmine nostro,
 Quod facis ut facias, teque imitère, rogo.
 Fortibus assuevit tubicen prodesse, suoque
 Dux bene pugnantem incitat ore uiros.
 Nota tua est probitas, testatâque tempus in omne,
 Sit uirtus etiam non probitate minor.
 Nec tibi Amazonia est pro me sumenda securis,
 Aut excisa leui pelta gerenda manu:
 Numen adorandum est non ut mihi fiat amicum,
 Sed sit ut iratum, quam fuit ante, minus.
 Gratia si nulla est, lacrimæ tibi gratia fiant,
 Hac potes aut nulla parte mouere Deos.
 Quæ tibi ne desint, bene per mala nostra cauetur,
 Dêque uiro flendi copia diues adest.

Vtq; meæ res sunt, omni puto tempore flevis.

Has fortuna tibi nostra ministrat opes.

Si mea mors redimenda tua (quod abominor) esset,

Admeti coniux, quam sequereris, erat.

Aemula Penelopes fieres, si fraude pudica

Instantes uelles fallere nupta procos.

Si comes extincti manes sequerere mariti,

Esset dux facti Laodamia tui.

Iphias ante oculos tibi erit ponenda, uolenti

Corpus in accensos mittere forte rogos.

Morte nil opus est, nil Icarotide tela,

Cæsaris at coniux ore precanda tuo est:

Quæ præstat uirtute sua, ne prisca uetustas

Laude pudicitie secula nostra premat.

Quæ Veneris formam, mores Iunonis habendo,

Sola est cælesti digna reperta thoro.

Quid trepidas? Et adire times? non impia Progne,

Filiæ uocæ mouenda tua est.

Nec nurus Aegysti, nec sæua Agamemnonis uxor,

Scyllaq; quæ Siculas inguine terret aquas.

Telegoniæ parens uertendis nata figuris,

Nexaq; nodosæ angue Medusa comas.

Femina sed princeps, in qua fortuna uidere

Se probat, et cæcæ crimina falsa tulit.

Qua nihil in terris, ad finem solis ab ortu

Clarius, excepto Cæsare, mundus habet.

Eligito tempus captatum sæpè roganti,

Exeat aduersa ne tua nauis aqua.

Non semper sacras reddunt oracula sortes,

Ipsaq; non omni tempore, sana patent.

Cùm status urbis erit, qualem nunc auguror esse,

Et nullus populi contrahet ora dolor:

M

Cùm

LIBROS
DEL DR.
L. MARCO

Cū dōmūs Augusti, Capitolī more colēda,
 Lēta (quod est, & sit) plēnāq; pacis erit:
 Tum tibi Dīj faciānt adēūdi copīa fiat,
 Profectura aliquid cū tua uerba putes.
 Si quid aget maius, differ tua cōcepta, caueq;
 Spem festinādo prācipitare meam.
 Nec rursus iubeo, dum sit uacūissīma quēras,
 Corporis ad cultum uix uacat illa sui.
 Curia cū fuerit patribus stipata uerēdis,
 Per patrum turbam tu quoq; oportet eas.
 Cū tibi contigerit uultum Iunonis adire,
 Fac sis personæ, quam tuere, memor.
 Nec factum defende meum (mala causā silēda est)
 Nec nisi sollicitæ sint tua uerba preces.
 Tunc lacrimis demēda mora est, summissāq; terræ,
 Ad non mortales brachia tende pedes.
 Tu pete nil aliud, nisi sēuo ut ab hoste recedam,
 Hostem fortunam sit satis esse mihi.
 Plura quidem subeunt, sed tu turbata timore
 Hæc quoq; uix poteris uoce tremēte loqui.
 Suspīcor hæc damno tibi non fore, sentiet illa
 Te maiestatem pertimuisse suam.
 Nec tua si fletu scindentur uerba, nocebit:
 Interdum lacrimæ pondera uocis habent.
 Lux etiā facito cōceptis bona talibus adsit,
 Horaq; conueniens, auspiciūq; fauens.
 Sed prius imposito sanctis altaribus igni,
 Thura ser ad magnos, uināq; pura Deos.
 Equibus ante omnes Augusti numen adora,
 Progeniēmq; piā, participēmq; thori.
 Sint utinā mītes solito tibi more, tuasq;
 Non duris lacrimas uultibus aspiciant.

ELEGIA II.

Ad Cortam.

Quam legis à nobis missam tibi Cotta salutem,
 Missa sit ut uerè, perueniatq; precor.

5 Namq; meis sospes multum cruciatibus aufers,

Atq; sit ut nobis pars bona salua, facis.

Cumq; labent alij, iactatq; uela relinquunt,

Tu lacerae remanes anchora sola rati.

Grata tua est igitur pietas, ignoscimus illis,

10 Qui cum fortuna terga dedere fuge.

Cum feriant unum, non unum fulmina terrent,

Iunctaq; percusso turba pauere solet.

Cumq; dedit paries uenturae signa ruinae,

Sollicito uacuus fit locus ille metu.

15 Quis non è timidis aegri contagia uitat,

Vicinum metuens ne trahat inde malum?

Me quoq; amicorum nimio terrore metuq;

Non odio quidam destituere mei.

Non illis pietas, non officiosa uoluntas

20 Desuit, aduersos extimuere Deos:

Vtq; magis cauti possunt timidiq; uocari,

Sic appellari non meruere mali.

At meus excusat charos ita candor amicos,

Vtq; habeant de me crimina nulla facit.

25 Sint hi contenti uenia signentq; licebit,

Purgari factum me quoq; teste suum.

Pars estis pauci melior, qui rebus in arctis

Ferre mihi nullam turpe putatis opem.

Tunc igitur meriti morietur gratia uestri,

30 Cum cinis absumpto corpore factus ero.

Fallor & illa meae superabit tempora uita.

Si tamen à memori posteritate legar.

Corpora debentur maestis exanguia bustis,
 Effugiunt structos nomen honorq; rogos.
 Occidit & Theseus, & qui comitauit Orestem,
 Sed tamen in laudes uiuit uterq; suas.
 Vos etiam feri laudabunt saepe nepotes,
 Claraq; erit scriptis gloria uestra meis.
 Hic quoq; Sauromatae iam uos nouere, Getaeq;
 Et tales animos barbara turba probat.
 Cumq; ego de uestra nuper probitate referrem,
 Nam didici Getice, Sarmaticaeq; loqui:
 Fortè senex quidam, coetu cum staret in illo,
 Reddidit ad nostros talia uerba sonos:
 Nos quoq; amicitiae nomen bene nouimus hospes,
 Quos procul à uobis alter & orbis habet.
 Est locus in Scythia, Tauros dixere priores,
 Qui Getica longè non ita distat humo.
 Hac ego sum terra, patriae nec paenitet ortus,
 Consortem Phoebi gens colit illa Deam.
 Tempa manent hodie uastis innixa columnis,
 Perq; quater denos itur in illa gradus.
 Fama refert illic signum caeleste fuisse,
 Quoq; minus dubites, stat basis orba Dea.
 Araq; quae fuerat natura candida saxi,
 Decolor affuso tincta cruore rubet.
 Femina sacra facit teda non nota iugali,
 Quae superat Scythicas nobilitate nurus.
 Sacrifici genus est (sic instituere parentes)
 Aduena uirgineo caesus ut ense cadat.
 Regna Thoas habuit Maotide clarus in ora,
 Nec fuit in Euxinis notior alter aquis.
 Sceptra tenente illo, liquidas fecisse per auras,
 Nescio quam dicunt Iphigencian iter.

Quam leuibus uentis sub nube per aëra uectam
 Creditur his Phœbe deposuisse locis.
 Præfuerat templo multos ea rite per annos,
 Inuita peragens tristitia sacra manu;
 Cum duo uelifera iuuenes uenêre carina,
 Presseruntq; suo littora nostra pede.
 Par fuit his etas, & amor: quorum alter Orestes,
 Alter erat Pylades, nomina fama tenet.
 Protinus immitem Triuicæ ducuntur ad aram,
 Euincti geminas ad sua terga manus.
 Sparsit aqua captos lustrali Graia sacerdos,
 Ambiat ut fuluas insula longa comas.
 Dumq; parat sacrum, dum uelat tempora uittis,
 Dum tardæ caussas inuenit ipsa moræ:
 Non ego crudelis, iuuenes ignoscite, dixit,
 Sacra suo facio barbariora loco.
 Ritus is est gentis, qua uos tamen urbe uenistis?
 Quôdne parum fausta puppe petistis iter?
 Dixit & audito patriæ pia nomine uirgo,
 Consortes urbis comperit esse suæ.
 Alter ut è uobis, inquit, cadat hostia sacris,
 Ad patrias sedes nuncius alter eat.
 Ire iubet Pylades charum periturus Orestem,
 Hic negat, inq; uicem pugnat uterq; mori.
 Extitit hoc unum, quod non conuenerat illis,
 Cetera pars concors & sine lite fuit.
 Dum peragunt iuuenes pulchri certamen amoris,
 Ad fratrem scriptas exarat illa notas.
 Ad fratrem mandata dabat, cuiq; illa dabantur,
 (Humanos casus aspice) frater erat.
 Nec mora, de templo rapiunt simulacra Dianæ,
 Clamq; per immensas puppe feruntur aquas.

Mirus amor iuuenum, quamuis abiçre tot anni,
 In Scythia magnum nunc quoq; nomen habent.
 Fabula narrata est postquam uulgaris ab illo,
 Laudarunt omnes facta, piàmq; fidem:
 Scilicet hic etiam, qua nulla ferocior ora est,
 Nomen amicitiae barbara corda mouet.
 Quid facere Ausonia geniti debetis in urbe:
 Cùm tangant diros talia facta. Getas?
 Adæ quòd est animus semper tibi mitis, & altæ
 Indicium mores nobilitatis habent.
 Quos Volesus patrij cognoscat nominis auctor,
 Quos Numa maternus non neget esse suos,
 Adiectiq; probent genitiua agnomina Cottæ
 Si tu non esses, interitura domus.
 Digne uir hac serie, lapsò succurrere amico
 Conueniens istis moribus esse puta.

ELEGIA III.

Ad Maximum.

S I uacat exiguum profugo dare tempus amico:
 O fidus Fabiæ Maxime gentis ades.
 Dum tibi quæ uidi refro, seu corporis umbra est,
 Seu ueri species, seu fuit ille sapor.
 Nox erat, & bifores intrabat luna fenestras,
 Mense ferè medio quanta nitere solet.
 Publica me requies curarum somnus habebat,
 Fusâq; erant toto languida membra thoro,
 Cùm subitò pennis agitatus inhorruit aër,
 Et genuit paruo mota fenestra sono.
 Territus in cubitum releuo mea membra sinistrum,
 Pulsus & è trepido pectore somnus ab it
 Stabat amor uultu, non quo prius esse solebat,
 Sceptra tenens læua tristis acerna manu.

Non torquem collo, nec habens crinale capillo,
 Nec bene dispositas comptus, ut antè, comas.
 Horrida pendebant molles super ora capilli,
 Et uisa est oculis horrida penna meis.
 Qualis in aëriæ tergo solet esse columbæ,
 Tractatam multæ quam tetigère manus.
 Hunc simul agnouit (neq; enim mihi notior alter)
 Talibus effata est libera lingua sonis:
 O puer, exilij decepto causa magistro,
 Quem fuit utilius non docuisse mihi.
 Huc quoque uenisti pax est ubi tempore nullo,
 Et coit adstrictis barbarus Ister aquis?
 Quæ tibi causa uiæ? nisi uti mala nostra uideres?
 Quæ sunt, si nescis, inuidiosa tibi.
 Tu mihi dictasti iuuenilia carmina primum,
 Apposui senis te duce quinq; pedes.
 Nec me Mæonio consurgere carmine, nec me
 Dicere magnorum passus es acta ducum.
 Forsitan exiguas, aliquas tamen, arcus & ignis
 Ingenij uires comminuère mei.
 Nanq; ego dum canto tua regna, tuæq; parentis,
 In nullum mea mens grande uacauit opus.
 Nec satis hoc fuerat, stultus quoq; carmina feci,
 Artibus ut posses non rudis esse meis.
 Pro quibus exilium misero mihi reddita merces,
 Id quoq; in extremis: & sine pace locis.
 At non Chionides Eumolpus in orphea talis,
 In Phryga nec Satyrum talis Olympus erat.
 Præmia nec Chiron ab Achille talia cepit,
 Pythagoræq; ferunt non nocuisse Numam.
 Nomina neu referam longum collecta per æuum,
 Discipulo perij solus ab ipse meo.

Dum dāmus arma tibi, dum te lasciua docemus,
 Hæc te discipulo dona magister habet.
 Scis tamen, & liquidò iuratus dicere posses,
 Non me legitimos sollicitasse thoros.
 Scripsimus hæc illis, quarum nec uitta pudicos
 Contingit crimes, nec stola longa pedes.
 Dic precor, ecquando didicisti fallere nuptas,
 Et facere incertum per mea iussa genus?
 An sit ab his omnis rigidè sumnota libellis,
 Quam lex furtiuos arcet haberet uiros?
 Quid tamen hoc prodest, uetiti si lege seuera
 Credor adulterij composuisse notas?
 At tu sic habeas ferientes cuncta sagittas,
 Sic nunquam rapido lampades igne uacent.
 Sic regat imperium, terrâsq; coërceat omnes
 Cæsar, ab Aenea est qui tibi fratre nepos.
 Effice sit nobis non implacabilis ira,
 Mèq; loco plecti commodiore uelit.
 Hæc ego uisus eram puero dixisse uolucris,
 Hos uisus nobis ille dedisse sonos.
 Per mea tela faces, & per mea tela sagittas,
 Per matrem iuro, Cæsareumq; caput,
 Nil, nisi concessum nos te didicisse magistro,
 Artibus & nullum crimen inesse tuis.
 Utq; hoc, sic utinam defendere cetera posses,
 Scis aliud quod te læserit, esse magis.
 Quicquid id est (neque enim debet dolor ille referri)
 Non potes à culpa dicere abesse tua.
 Tu licet erroris sub imagine crimen obumbres,
 Non grauior merito uindictis ira fuit.
 Ut tamen dispicerem, consolarèrq; iacentem,
 Lapsa per immensas est mea penna uias.

Hæc loca tum primùm uidi, cum matre rogante,
Phasias est telis fixa puella meis.

Quæ nunc cur iterum post secula longa reuisam,
Tu facis ô castris miles amice meis.

Pone metus igitur, mitescet Cæsaris ira,
Et ueniet uotis mollior hora tuis.

Nêue moram timeas, tempus quod querimus, instat,
Cunctâque lætitiæ plena, triumphus habet.

Dum domus, & nati, dum mater Liuia gaudet,

Dum gaudes patriæ magne ducisque pater:

Dum sibi gratatur populus, totânque per urbem

Omnis odoratis ignibus ara calet:

Dum præbet faciles aditus uenerabile templum,

Sperandum est nostras posse ualere preces.

Dixit, & aut ille est tenues dilapsus in auras,

Cæperunt sensus aut uigilare mei.

Si dubitem, fauceas quin his ô Maxime dictis,

Memmonio cygnos esse colore putem.

Sed neque mutatur nigra pice lacteus humor,

Nec quod erat candens fit terebinthus ebur.

Conueniens animo genus est tibi nobile, nanque

Pectus & Herculeæ simplicitatis habes.

Liuor iners uicium mores non exit in istos,

Vtquæ latens ima uipera serpit humo.

Mens tua sublimis supra genus eminet ipsum,

Grandius ingenio nec tibi nomen inest.

Ergo alij noceant miseris, optentque timeri,

Tinctâque mordaci spicula felle gerant:

At tua supplicibus domus est assueta iuuantis,

In quorum numero me precor esse uelis.

DE P. ONTO
ELEGIA IIII.
Ad Rufinum.

HAEC tibi non uanam portantia uerba salutem,
 Naso Tomitana mittit ab urbe tuus.
 Utque suo faueas mandant Rufine triumpho,
 In uestras uenit si tamen ille manus.
 Est opus exiguum, uestrisque paratibus impar:
 Quale tamen cunque est, ut tueâre rogo.
 Firma ualent per se, nullumque Machaona querunt:
 Ad medicam dubius confugit æger opem.
 Non opus est magnis placido lectore poetis:
 Quemlibet inuitum difficilémque tenent.
 Nos, quibus ingenium longi minuere labores,
 Aut etiam nullum forsitan antè fuit:
 Viribus infirmi, uestro candore ualemus,
 Quem mihi si demas, omnia rapta putem.
 Cunctaque cum mea sunt propenso nixa fauore,
 Precipuum ueniæ ius habet iste liber.
 Spectatum uates alij scripsere triumphum,
 Est aliquid memori uisa notare manu.
 Nos ea uix auidam uulgi captata per aurem
 Vidimus atque oculi fama fuere mei.
 Scilicet affectus similes, aut impetus idem,
 Rebus ab auditis conspicuisque uenit?
 Nec nitor argenti, quem uos uidistis, & auri
 Quod mihi defuerit, purpuræque illa, queror:
 Seu loca, uel gentes formatae mille figuris,
 Nutrissent carmen, præliaque ipsa mecum.
 Et regum uultus certissima pignora mentis,
 Iuuisent aliquâ forsitan illud opus.
 Plausibus ex ipsis populi, lætæque fauore
 Ingenium quoduis incaluisse potest,

Tàmque ego sumpsissem tali clamore uigorem,
 Quàm rudis audita miles ad arma tuba.
 Pectora sint nobis niuibus glacièque licebit,
 Atque hoc, quem patior, frigidiora loco,
 5 Illa ducis facies in curru stantis eburno,
 Excuteret frigus sensibus omne meis.
 His ego defectus, dubijsq; auctoribus usus,
 Ad uestri uenio iure fauoris opem.
 Nec mihi nota ducum, nec sunt mihi nota locorum
 10 Nomina, materiam non habuere manus.
 Pars quota de tantis rebus quam fama refert,
 Aut aliquis nobis scribere posset, erat.
 Quò magis ô lector debes ignoscere, si quid
 15 Erratum est illic, præteritumue mihi.
 Adde quòd assiduo domini meditata querelam,
 Ad letum carmen uix mea Musa uenit.
 Vix bona post tantò querenti uerba subibant.
 Et gaudere aliquid, res mihi uisa noua est.
 20 Utque reformidant insuetum lumina solem,
 Sic ad lætitiã mens mea segnis erat.
 Est quoque cunctarum nouitas gratissima rerum,
 Gratiãque officio, quod mora tardat abest.
 Cetera certatim de magno scripta triumpho
 25 Iam pridem populi suspicor ore legi.
 Illa bibit sitiens lector, mea pocula plenus:
 Illa recens pota est, nostra tepebit aqua.
 Non ego cessauì, nec fecit inertia serum,
 Vltima me uasti sustinet ora freti.
 Dum uenit huc rumor, properatãque carmina fiunt,
 30 Factãque eunt ad uos, annus abisse potest.
 Nec minimum refert, intacta rosaria primus,
 An sera carpas pœnè relicta manu.

Quid mirum lectis exhausto floribus horto,
 Si duce non facta est digna corona suo?
 Deprecor hæc, uatum contra sua carmina ne quis
 Dicta putet, pro se Musa locuta mea est.
 Sunt mihi uobiscum communia sacra poëtae,
 In uestro miseris si licet esse choro.
 Magnaque pars animi mecum uixistis amici,
 Hac ego uos absens nunc quoque parte colo.
 Sint igitur uestro mea commendata fauore
 Carmina, non possum pro quibus ipse loqui.
 Scripta placent à morte ferè, quia ledere uiuos
 Liuor & iniusto carpere dente solet.
 Si genus est mortis malè uiuere, terra moratur,
 Et desunt fati sola sepulcra meis.
 Denique opus nostræ culpetur ut undique curæ,
 Officium nemo qui reprehendat, erit.
 Ut desint uires, tamen est laudanda uoluntas,
 Hac ego contentos auguror esse Deos.
 Hæc facit ut ueniat pauper quoque gratus ad aras,
 Et placeat cæso non minus agna boue.
 Res quoque tanta fuit, quantæ subsistere summo
 Aeneidos uati grande fuisset onus.
 Ferre etiam molles elegi tam uasta triumphi
 Pondera, disparibus non potuère rotis
 Quo pede nunc utar, dubia est sententia nobis,
 Alter enim de te Rhene triumphus adest.
 Irrita uerorum non sunt præfagia uatum,
 Danda Ioui laurus, dum prior illa uiret.
 Nec mea uerba legis, qui sum summotus ad Istrum,
 Non benè paccatis flumina pota Getis.
 Ista Dei uox est, Deus est in pectore nostro,
 Hoc duce prædico uaticinorque Deo.

Quid cessas currum pompamque parare triumphis
 Liuita? dant nullas iam tibi bella moras.

Perfida damnatas Germania proicit hastas,
 Iam pondus dicis omen habere meum.

Crede, breuique fides aderit, geminabit honorem
 Filius, & iunctis, ut prius, ibit equis,

Prome quod iniicias humeris uictoribus, ostrum,
 Ipsa potest solitum nosse corona caput.

Scuta sed & galeæ gemmis radientur & auro,
 Stentque super uictos trunca trophæa uiros.

Oppida turritis cingantur eburnea muris,
 Fictaque res uero more putetur agi.

Squallidus immittat fracta sub arundine crimes
 Rhenus, & infectas sanguine potet aquas.

Barbara iam capti ponent insignia reges,
 Textaque fortuna diuitiora sua.

Et quæ præterea uirtus inuicta tuorum
 Sæpe parata tibi, sæpe paranda facit.

Dij quorum monitu sumus euentura locuti,
 Verba precor celeri nostra probate fide.

ELEGIA V.

Ad Cottam.

Quam legis, unde tibi mittatur epistola, queris
 Hinc, ubi cœruleis iungitur Ister aquis.

Vt regio dicta est, succurrere debet & auctor,
 Læsus ab ingenio Naso poeta suo.

Qui tibi, quam mallet præsens afferre salutem,
 Mittit ab hirsutis, maxime Cotta, Getis.

Legimus ô iuuenis patrij non degener oris,

Dicta tibi pleno uerba diserta foro.

Quæ, quæquã lingua mihi sunt properante per horas
 Lecta satis multas, pauca fuisse queror.

Plura

Plurā sed hæc feci relegendo sæpè, nec unquam
 Hæc mihi, quàm primo grata fuere minus.
 Cùmque sua toties nihil è dulcedine perdant,
 Viribus illa suis non nouitate placent.
 Felices quibus hæc ipso cognoscere in actu,
 Et tam facundo contigit ore frui.
 Nam quanquam sapor est ablata dulcis in unda,
 Graties ex ipso fonte bibuntur aquæ.
 Et magis abducto pomum decerperè ramo,
 Quàm de cælata sumere lance iuuat.
 At nisi peccassem, nisi me mea Musa fugasset,
 Quod legi, tua uox exhibuisset opus
 Vtq; sui solitus, sedissem forsitan unius
 De centum iudex in tua uerba uiris.
 Maior, & impleisset præcordia nostra uoluptas,
 Dum traherer dictis, annueremque tuis.
 Quem quoniam fatum, patria uobisque relictis,
 Inter inhumanos maluit esse Getas,
 Quod licet, ut uidear tecum magis esse legendo,
 Sæpe precor studij pignora mitte tui.
 Exemploque meo, nisi dedignaris id ipsum,
 Vtere, quod nobis rectius ipse dares.
 Nanque ego, qui perij iam pridem Maxime uobis,
 Ingenio nitor non perijsse meo.
 Redde uicem, nec rara tui monumenta laboris
 Accipiant nostræ grata futura manus.
 Dic tamen ô iuuenis studiorum plene meorum,
 Ecquid ab his ipsis admonere mei?
 Ecquibus aut recitas factum modò carmen amicis?
 Aut, quòd sæpè soles, exigis ut recitent?
 Interdum queritur tua mens oblita quid absit,
 Nescio quid certe sensit abesse tui.

Vtq; loqui multum de me presente solebas,

Nunc quoque Nasonis nomen in ore tuo est.

Ipsè quidem Getico perream uiolatus ab arcu,

(Et sit periuri quàm propè pœna uides.)

5 5 Te nisi momentis uideo pœne omnibus absens,

Gratia Dijs, menti quolibet ire licet.

Hac ubi perueni, nulli cernendus in urbem,

Sæpè loquor tecum, tæque loquente fruor.

Tunc mihi difficile est, quàm sit benedicere, quàmque

10 10 Candida iudicijs illa sit hora meis.

Tunc me, si qua fides, cælesti sede receptum,

Cum fortunatis suspicor esse Deis.

Rursus ubi hunc redij, cælum superosque relinquo,

A Styge nec longè Pontica distat humus.

15 15 Vnde ego si fato nitor prohibente reuerti,

Spem sine profectu Maxime tolle mihi.

ELEGIA VI.

Ad Sodalem.

20 20 **N**aso suo posuit nomen cui pænè, sodali,

Mittit ab Euxinis hoc breue carmen aquis.

At si cauta parum scripsisset dextra quis esses,

Forsthan officio parta querela foret.

Cur tamen hoc alijs tutum credentibus, unus

Appellent ne te carmina nostra rogas?

25 25 Quanta sit in media clementia Cæsaris ira,

Si nescis, ex me certior esse potes.

Huic ego quam patior nil possem demere pœnæ,

Si iudex meriti cogerer esse mei.

Non uetat ille sui quenquam meminisse sodalis,

30 30 Nec prohibet tibi me scribere, tæque mihi.

Nec scelus admittas, si consoleris amicum,

Mollibus & uerbis aspera fata leues.

Cur

Cur dum tuta times, facis ut reuerentia talis
 Fiat in Augustos inuidiosa Deos?
 Fulminis afflatus interdum uiuere telis
 Vidimus, & refici non prohibente Ioue.
 Nec quia Neptunus nauem lacerârat Vlyſſis,
 Leucothoë nanti ferre negauit opem.
 Crede mihi, miſeris cæleſtia numina parant,
 Nec ſemper læſos & ſine fine premunt.
 Principe nec noſtro Deus eſt moderatior ullus,
 Iuſtitia uires temperat ille ſuas.
 Nuper eam Cæſar factò de marmore templo,
 Iam pridem poſuit mentis in æde ſuæ.
 Iupiter in multos temeraria fulmina torquet,
 Qui pœnam culpa non meruere pati.
 Obruerit cum tot ſæuis Deus æquoris undis,
 Ex illis mergi pars quorũ digna fuit?
 Cum pereant acie fortiſſima quæque, uel ipſo
 Iudice, delectus Martis iniquus erit.
 At ſi fortè uelis in nos inquirere, nemo eſt
 Qui ſe quod patitur, commeruiſſe neget.
 Adde quòd extinctos uel aqua, uel Marte, uel igni,
 Nulla poteſt iterum reſtituiſſe dies.
 Reſtituit multos, aut pœnæ parte leuauit
 Cæſar, & in multis me uelit eſſe precor.
 An tu, cum tali populus ſub principe ſimus,
 Alloquio proſugi credis ineſſe metum?
 Forſitan hæc domino Buſiride iure timeres,
 Aut ſolito clauſos urere in ære uiros.
 Deſine mitem animum uano inſanare timore,
 Sæua quid in placidis ſaxa uereris aquis?
 Ipſe ego quod ſcripſi primo ſine nomine uobis,
 Vix excuſari poſſe mihi uideor.

Sed pavor attonito rationis ademerat usum,

Cesserat omne nouis consiliūmq; malis.

Fortunāmq; meam metuens, non uindictis iram,

Terrebar titulo nominis ipse mei.

Hactenus admonitus memori concede poëte,

Ponat ut in chartis nomina chara suis.

Turpe erit ambobus, longo mihi proximus usu,

Si nulla libri parte legare mei.

Ne tamen iste metus somnos tibi rumpere possit,

Non ultra quam uis, officiosus ero.

Tecū tegam qui sis, nisi cum permiseris ipse,

Cogetur nemo nunus habere meum.

Tu quoq; quem poteras uel apertè tutus amare,

Si res est anceps illa, latenter ama.

ELEGIA VII.

Ad amicos.

Verba mihi desunt eadem tam sæpè roganti,

Iamq; pudet uanas sine carere preces.

Tædia consimili, fieri de carmine uobis,

Quidq; petam, cunctos edidicisse reor.

Nostra quid apporet iam nostis epistola, quamuis

Charta sit à uinclis non labefacta suis.

Ergo mutetur scripti sententia nostri,

Ne toties contra, quam rapit annis, eam.

Quod benè de uobis speraui, ignoscite amici,

Talia peccandi iam mihi finis erit.

Ne grauis uxori dicat, quæ scilicet in me

Quam proba, tam timida est, experiensq; parum.

Hoc quoque Naso feres: etenim peiora tulisti,

Iam tibi sentiri sarcina nulla potest.

Ductus ab armento taurus detrectet aratrum,

Subtrahat & duro colla nouella iugo:

Nos, quibus assuevit fatum crudeliter uti,
 Ad mala iam pridem non sumus ulla rudes.
 Venimus in Geticos fines, moriamur in illis,
 Parcâq; ad extremum, quâ mea cœpit, eat.
 Spem iuuat amplecti, quæ non iuuat irrita semper:
 Et fieri cupias, si qua futura putes.
 Proximus huic gradus est, bene desperare salutem,
 Sêq; semel uera scisse perisse fide.
 Curando fieri quædam maiora uidemus
 Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.
 Mitius ille perit, subita qui mergitur unda,
 Quàm sua qui liquidis brachia lassat aquis.
 Cur ego concepi Scythicis me posse carere
 Finibus, & terra prosperiore frui?
 Cur aliquid de me sperari lenius unquam?
 An fortuna mihi sic mea nota fuit?
 Torqueor en grauius: repetitâq; forma locorum
 Exsilium renouat triste, recensq; facit.
 Est tamen utiliùs studium cessare meorum,
 Quàm, quas admôrint, non ualuisse preces.
 Magna quidem res est, quam non audetis amici:
 Sed si quis peteret, qui dare uellet, erat.
 Dum modò non nobis hoc Cæsaris ira negârit.
 Fortiter Exinis immoremur aquis.

ELEGIA VIII.

Ad Maximum.

Quæ tibi quærebam memorem testantia curam,
 Dona Tomitanus mittere posset ager.
 Dignus es argento, fuluo quoq; dignior auro;
 Sed te, cum donas, ista iuuare solent.
 Nec tamen hæc loca sunt ullo preciosa metallo,
 Hostis ab apricola uix finit illa fodi.

Purpura sepè tuos fulgens protexit amictus,
Sed non Sarmatico tingitur illa mari.

Vellera dura ferunt pecudes, & Palladis uti
Arte Tomitanæ non didicere nurus.

Fœmina pro lana Cercalia munera frangit,
Suppositòq; grauem uertice portat aquam.

Non hic Pampineis amictur uitibus ulmus,
Nulla premunt ramos pondere poma suos.

Tristia deformes pariunt absinthia campi,
Terrâq; de fructu quàm sit amara docet.

Nil igitur tota Ponti regione sinistri,
Quod mea sedulitas mittere posset, erat.

Clausa tamen nisi Scythica tibi tela Pharetra,
Hoste precor fiant illa cruenta tuo.

Hos habet hæc calamos, hos hæc habet ora libellos,
Hæc uiget in nostris Maxime Musa locis.

Que quanquam misisse pudet, quia parua uidentur,
Tu tamen hæc, queso, consule missa boni.

ELEGIA IX.

Ad Brutum.

Quod sit in his eadem sententia Brute libellis,
Carmina, nescio quem, carpere nostra refers:

Nil nisi me terra fruar ut propiore, rogare,
Et quam sim denso cinctus ab hoste, loqui.

O quàm de multis uicium reprehenditur unum,
Hoc peccat solum si mea Musa, bene est.

Ipse ego librorum uideo delicta meorum,
Cum sua plus iusto carmina quisq; probet.

Auctor opus laudat, sic forsitan Accius olim
Thersiten facie dixerat esse bona.

Iudicium tamen hic nostrum non decipit error,
Nec quidquid genui, protinùs illud amo.

Cur igitur si me uideo delinquere, peccem?
 Et patiar scripto crimen inesse, rogas?
 Non eadem ratio est sentire, & demere morbos.
 Sensus inest cunctis, tollitur arte malum.
 Sæpe aliquod uerbum cupiens mutare relinquo,
 Iudicium uires distituuntq; meum.
 Sæpe piget (quid enim dubitem tibi uera fateri?)
 Corrigere & longi ferre laboris onus:
 Scribentem iuuat ipse fauor, minuitq; laborem,
 Cùmq; suo crescens pectore seruet opus.
 Corrigere at res est tanto magis ardua, quanto
 Magnus Aristarcho maior Homerus erat.
 Sic animum lento curarum frigore ledit,
 Ut cupidi cursus frena retentat equi.
 Atq; ita Dij mites minuunt mihi Cæsaris iram,
 Osq; pacata nostra tegantur humo.
 Ut mihi conanti nonnunquam intendere curas,
 Fortunæ species obstat acerba meæ.
 Vixq; mihi uideor, faciam quod carmina, sanus,
 Inq; feris curem corrigere illa Getis.
 Nil tamen est scriptis magis excusabile nostris:
 Quàm sensus cunctis pænè quod unus inest.
 Læta ferè lætus cecini, cano tristia tristis:
 Conueniens operi tempus utrumq; suo est.
 Quid, nisi de uicio scribam regionis amara?
 Utq; loco moriar commodiore, precer?
 Cùm toties eadem dicam, uix audior ulli,
 Verbq; profectu dissimulata carent.
 Et tamen hæc eadem cùm sint, non scribimus iisdem,
 Vnaq; per plures uox mea tentat opem.
 Anne bis sensum lector reperiret eundem,
 Vnus amicorum Brute rogandus erat?

Non fuit hoc tanti, confesso ignoscite docti,
 Vilior est operis fama salute mea.
 Deniq; materia, quam quis sibi finxerit ipse,
 Arbitrio uariat multa poëta suo.
 Musa mea est iudex nimium quoq; uera malorum,
 Atq; incorrupti pondera testis habet.
 Non libet ut fieret, sed uti sua cuiq; daretur
 Littera, propositum curaq; nostra fuit.
 Post modò collectas utcunq; sine ordine, iunxi,
 Hoc opus electum ne mihi fortè putes.
 Da ueniam scriptis, quorum non gloria nobis
 Causa, sed utilitas officiumq; fuit.

P. OVIDII NASONIS
 DE P O N T O
 LIBR IIII.

ELEGIA I.

Ad Sex. Pompeium.

Ccipe Pompei deductum carmen ab illo
 Debitor est uitæ qui tibi Sexte sue.
 Qui si non prohibes à me tua nomina poni

Accedet meritis hæc quoque summa tuis.

Siue trahis uultus, equidem peccasse fatebor,
 Delicti tamen est causa probanda mei.

Non potuit mea mens, esset quin grata, teneri,
 Sit, precor, officio non grauis ira pio.

○ quoties ego sum libris mihi uisus in istis

Impius, in nullo, quod legerè loco.

○ quoties, alij uellem cum scribere, nomen

Rettulit in seras inscia dextra tuum.

Ipse mihi placuit mendis in talibus error,
 Et uix inuita est facta litura manu.
 Viderit ad summum, dixi, licet ipse queratur,
 Ab pudet offensam non meruisse prius.
 Da mihi, si quid ea est, hebetantem pectora Lethen,
 Oblitus potero non tamen esse tui.
 Idq; sinas oro, nec fastidita repellas
 Verba, nec officio crimen inesse putes.
 Et leuis hæc meritis referatur gratia tantis:
 Si minus, inuito te quoq; gratus ero.
 Nunquam pigra fuit nostris tua gratia rebus,
 Nec mihi munificas arca negauit opes.
 Nunc quoq; nil subitis clementia territa fatis,
 Auxilium uitæ fertq; refertq; meæ.
 Vndè rogas forsân fiducia tanta futuri
 Sit mihi, quod fecit quisq; tuetur opus.
 Vt Venus artificis labor est & gloria Coi,
 Aequoreo madidas quæ premit imbre comas:
 Arcis ut Actææ uel eburna uel ærea custos,
 Bellica Phidiaca stat Dea facta manu:
 Vendicat ut Calamus laudem, quos fecit, equorum,
 Vt similis ueræ uacca Myronis opus:
 Sic ego sum rerum non ultima Sexte tuarum,
 Tutelæq; seror munus opusq; tuæ.

ELEGIA II.

Ad Seuerum.

Quod legis ô uates magnorum maxime uatum,
 Venit ab insonsis usq; Seuere Getis.
 Cuius adhuc nomen nostros tacuisse libellos,
 Si modò permittis dicere uera, pudet.
 Orba tamen numeris cessauit epistola nunquam
 Ire per alternas officiosa uices.

Carmina sola tibi, memorem testantia curam,

Non data sunt: quid enim, quæ facis ipse, darem?

Quis mel Aristæo, quis Baccho uina Falerna,

Triptolemo fruges, poma det Alcinoos?

5 *Fertile pectus habes, interq; Heliconæ colentes*

Vberius nulli prouenit ista seges.

Mittere ad hunc carmen, frondes erat addere siluis,

Hæc mihi cunctandi causa Seuere fuit.

Nec tamen ingenium nobis respondet, ut antè,

10 *Sed siccum sterili uomere littus aro.*

Scilicet ut limus uenas excæcat in undis,

Læsâq; suppresso fonte resistit aqua:

Pectora sic mea sunt limo uiciata malorum,

Et carmen uena pauperiore fluit.

15 *Si quis in hac ipsum terra posuisset Homerum,*

Esset, crede mihi, factus & ille Getes.

Da ueniam fasso, studijs quoque frena remisi,

Ducitur & digitis littera rara meis.

Impetus ille sacer, qui uatum pectora nutrit,

20 *Qui prius in nobis esse solebat, abest.*

Vix uenit ad partes, uix sumptæ Musa tabellæ

Imponit pigras pœnè coacta manus.

Paruâq; ne dicam scribendi nulla, uoluptas

Est mihi, nec numeris nectere uerba iuuat.

25 *Siue quod hinc fructus adeò non cepimus ullos,*

Principium nostri res sit ut ista mali.

Siue quod in tenebris numerosos ponere gestus,

Quòdq; legas nulli, scribere carmen idem est.

Excitat auditor studium, laudatâq; uirtus

30 *Crescit & immensum gloria calcar habet.*

Hic mea cui recitem, nisi flauis scripta Corallis?

Quâsq; alias gentes barbarus Ister habet.

Sed quid solus agam? quâq; infelicia perdam
 Ocia materia, surripiamq; diem?
 Nam neq; me uinum, nec me tenet alea fallax,
 Per quæ clâm tacitum tempus abire solet.
 Nec me, quod cuperem, si per fera bella liceret,
 Oblectat cultus terra nouata suo.
 Quid, nisi Pierides, solatia frigida restant,
 Non bene de nobis quæ meruere, Deæ?
 At tu, cui bibitur felicius Aonius fons,
 Utilliter studium quod tibi cedit, amat
 Sacràq; Musarum meritò cole, quòdq; legamus
 Huc aliquod curæ mitte recentis opus.

ELEGIA III.

Ad amicum instabilem.

Conquer ar? aut taceã? ponã sine nomine crimẽ?
 An notum qui sis omnibus esse uelim?
 Nomine non utar, ne commendere querela,
 Queraturq; tibi carmine fama meo.
 Dum mea puppis erat ualida fundata carina,
 Qui mecum uelles currere, primus eras.
 Nunc, quia contraxit uultum fortuna, recedis,
 Auxilio postquàm scis opus esse tuo.
 Dissimulas etiam, nec me uis nosse uideri,
 Quisq; sit, audito nomine, Naso rogas.
 Ille ego sum, quanquam non uis audire, uetusta
 Pænè puer puero iunctus amicitia.
 Ille ego qui primus tua seria nosse solebam,
 Qui tibi iucundis primus adesse iocis.
 Ille ego conuictor, densq; domesticus usu,
 Ille ego iudiciis unica Musa tuis.
 Ille ego sum, qui nunc an uiuam, perfide nescis,
 Cura tibi de quo querere nulla fuit.

Sive fui nunquam carus, simulasse fateris:

Seu non fingebas, inuenière leuis.

Aut age dic aliquam quæ te mutauerit iram:

Nam nisi iusta tua est, iusta querela mea est.

5 Quod te nunc crimen similem uetat esse prioris?

An crimen, coepi quòd miser esse, uocas?

Si mihi rebus opem nullam factisque ferebas,

Venisset uerbis charta notata tribus.

Vix equidem credo, sed & insultare iacenti

10 Te mihi, nec uerbis parcere, fama refert.

Quid facis ah demens? cur si fortuna recedat,

Naufragio lacrimas eripis ipse tuo.

Hæc dea non stabili quàm sit leuis orbe fatetur,

Quæ summum dubio sub pede semper habet.

15 Quolibet est folio, quamuis incertior aura,

Par illi leuitas improbe sola tua est:

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,

Et subito casu, quæ ualuere, ruunt.

Diuitis audita est cui non opulentia Cræsi?

20 Nempe tamen uitam captus ab hoste tulit.

Ille Syracosia modò formidatus in urbe,

Vix humili duram reppulit arte famem.

Quid fuerat Magno maius? tamen ipse rogauit

Summissa fugiens uoce clientis opem.

25 Cuique uiro totus terrarum paruit orbis,

Indigus effectus omnibus ipse magis.

Ille Iugurthino clarus, Cimbroque triumpho,

Quo uictrix toties Consule Roma fuit,

In cæno Marius iacuit, cannâq; palustri,

30 Pertulit & tanto multa pudenda uiro.

Ludit in humanis diuina potentia rebus,

Et certam præsens uix habet hora fidem.

Littus ad Euxinum si quis mihi diceret, ibis,
 Et metues arcu ne feriâre Getæ:
 I, bibe, dixissem, purgantes pectora succos,
 Quicquid & in tota nascitur Anticyra.
 Sum tamen hæc passus, nec si mortalia possem,
 Et summi poteram tela cauere Dei.
 Tu quoque fac timeas, & que tibi læta uidentur,
 Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

ELEGIA IIII.

Ad Sex. Pompeium.

Nulla dies adeò est australibus humida nymbis
 Non internūsis ut fluat imber aquis.
 Nec sterilis locus ullus ita est, ut non sit in illo
 Mista ferè duris utilis herba rubis.
 Nil adeò fortuna grauis miserabile fecit,
 Ut minuant nulla gaudia parte malum.
 Ecce domo, patriæque carens, oculisq; meorum,
 Naufragas in Getici litoris actus aquas.
 Qua tamen inueni uultum diffundere caussa
 Possim, fortunæ nec meminisse meæ.
 Nam mihi cum fulua tristis spaciarer arena,
 Visa est à tergo penna dedisse sonum.
 Respicio, nec corpus erat, quod cernere possem,
 Verba tamen sunt hæc aure recepta mea.
 En ego letarum uenio tibi nuncia rerum,
 Fama per immensas aëre lapsa uias.
 Consule Pompeio, quo non tibi charior alter,
 Candidus & felix proximus annus erit.
 Dixit, & ut læto Pontum rumore repleuit,
 Ad gentes alias hinc Dea uertit iter.
 At mihi dilapsis inter noua gaudia curis,
 Excidit asperitas huius iniqua loci.

Ergo ubi Iane biceps longum reseraueris annum,
 Pulsus & à sacro mense december erit,
 Purpura Pompei um summi uelabit honoris,
 Ne titulis quicquam debeat ille suis.

5 Cernere iam uideo rumpi poenè atria turba,
 Et populum lædi deficiente loco.

Templaque Tarpeie primùm tibi sedis adiri,
 Et fieri faciles in tua uota Deos.

Colla boues niueos certæ præbere securi,

10 Quos aluit campis herba Falisca suis.

Cùmque Deos omnes, tum quos impensius æquos
 Esse tibi cupias, cum Ioue Cæsar erit.

Curia te excipiet, patrèsque ex more uocati,
 Intendent aures ad tua uerba suas.

15 Hos ubi facundo tua uox hilarauerit ore,
 Utq; solet, tulerit prospera uerba dies:

Egeris & meritas superis cum Cæsare grates,
 Qui caussam, facias cur ita sepe, dabit.

Inde domum repetes toto comitante Senatu,

20 Officium populi uix capiente domo.

Me miserum, turba quòd non ego cernor in illa,
 Nec poterunt istis lumina nostra frui.

Quod licet, absentem qua possum mente uidebo.

Adspiciet uultus Consulis illa sui.

25 Dij faciant, aliquo subeat tibi tempore nostrum

Nomen, & heu, dicas, quid miser ille facit?

Hæc tua protulerit si quis mihi uerba, fatebor

Protinus exsilium mitius esse meum,

ELEGIA V.

Ad eundem iam Cos.

30 Te leues Elegi doctas ad Consulis aures,

Verbaque honorato ferte legenda uiro.

Longa uia est, nec uos pedibus proceditis æquis,
 Testa q̄; brumali sub niue terra latet.
 Cùm gelidum Thracen, & opertum nubibus AEmũ,
 Et maris Ionij transieritis aquas,
 Luce minus decima dominam uenietis in urbem,
 Ut festinatum non faciatis iter.
 Protinus inde domus uobis Pompeia petatur,
 Non est Augusto iunctior ulla foro.
 Si quis, ut in populo, qui sitis, & unde, requirat,
 Nomina decepta quælibet aure ferat.
 Ut sit enim tutum, sicut reor esse fateri:
 Verba minus certè ficta timoris habent.
 Copia nec uobis ullo prohibente uidendi
 Consulis, ut limen contigeritis, erit.
 Aut reget ille suos dicendo iura Quirites,
 Conspicuum signis cùm premet altus ebur.
 Aut populi reditus positam componet ad hastam,
 Et minui magnæ non sinet urbis opes.
 Aut ut erunt patres in Iulia templa uocati,
 De tanto dignis consule rebus aget.
 Aut feret Augusto solitam, natòque salutem,
 Dèque parum noto consulet officio.
 Tempus ab his uacuum Cæsar Germanicus omne
 Aufret, à magnis hunc colit ipse deis.
 Cùm tamen à turba rerum requieuerit harum,
 Ad uos, mansuetas porriget ille manus.
 Quidque parens ego uester agam, fortasse requiret,
 Talia uos illi reddere uerba uolo.
 Viuit adhuc, uitam q̄; tibi debere fatetur,
 Quod prius à mīti Cæsare munus habet.
 Te sibi, cùm fugeret, memori solet ore referre,
 Barbaria tutas exhibuisse uias.

Sanguine Bistonium quòd non tepefecerit ensẽ,
Effectum cura pectoris esse sui.

Addita præterea vitæ quoque multa tuendæ
Munera, ne proprias attenuaret opes.

Pro quibus ut meritis referatur gratia, iurat,
Se fore mancipium tempus in omne tuum.

Nam prius umbrosa carituros arbore montes,
Et freta ueliuolas non habitura rates:

Fluminâque in fontes cursu reditura supino,
Gratia quàm meriti possit abire tui.

Hæc ubi dixeritis, seruet sua dona, rogate,
Sic fuerit uestræ causâ peracta uic.

ELEGIA VI.

Ad Brutum.

Qvam legis, ex illis tibi uenit epistola Brute,
Nasonem nolles in quibus esse locis.

Sed quod tu nolles, uoluit miserabile fatum:
Heu mihi plus illud, quàm tua uota, ualet.

In Scythia nobis quinquennis Olympias acta est,
Iam tempus lustris transit in alterius.

Perstat enim fortuna, tenax, uotisque malignum
Opponit nostris insidiosa pedem.

Certus eras pro me, Fabiæ laus maxima gentis,
Numen ad Augustum supplice uoce loqui.

Occidis ante preces, causâque ego Maxime mortis,
Nec fucram tanti, me reor esse tuæ.

Iam timeo nostram cuiquam mandare salutem,
Ipsam morte tua concidit auxilium.

Cæperat Augustus deceptæ ignoscere culpæ,
Spem nostram terras deseruitque simul.

Quale tamen potui de cœlitate Brute recenti
Vestra procul positus carmen in ora dedi.

Quæ proſit pietas utinam mihi, ſitq; malorum
 Iam modus, & ſacræ mitior ira domus.
 Te quoque idem, liquidò poſſum iurare, precari,
 O mihi non dubia cognite Brute fide.
 Nam cùm præſtiteris uerum mihi ſemper amorem,
 Hic tamen aduerſo tempore creuit amor:
 Quiq; tuas pariter lacrimas noſtrâſque uideret,
 Paſſuros poenam, crederet eſſe duos.
 Lenem te miſeris genuit natura, nec ulli
 Mitius ingenium, quàm tibi, Brute dedit.
 Ut qui, quid ualeas: ignoret Marte forenſi,
 Poſſe tuo peragi uix patet ore reos.
 Scilicet eiſdem eſt, quamuis pugnare uidetur,
 Supplicibus facilis, fontibus eſſe trucem.
 Cùm tibi ſuſcepta eſt legis uindicta ſeuera,
 Verba uelut tinctum ſingula uirus habent.
 Hoſtibus eueniat, quàm ſis uiolentus in armis
 Sentire, & lingue tela ſubire tuæ.
 Quæ tibi tam tenui cura limantur, ut omnes
 Iſtius ingenium corporis eſſe negent.
 At ſi quem lædi fortuna cernis iniqua,
 Mollior eſt animo ſcœmina nulla tuo.
 Hoc ego præcipue ſenſi, cùm magna meorum
 Notitiam pars eſt inſiciata mei.
 Immemor illorum, ueſtri non immemor unquam,
 Qui mala ſollicitè noſtra leuatis, ero.
 Et priùs hic nobis nimium conterminus Iſter,
 In caput Euxino de mare uertet iter.
 Viq; Thyſteæ redeant ſi tempora menſæ,
 Solis ad Eoas currus agetur aquas,
 Quàm quiſquam ueſtrum, qui me doluiſtis ademptũ,
 Arguat ingratum non meminiffe ſui.

ELEGIA VII.

Ad Vestalem.

Missus es Euxinas quoniam Vestalis ad oras,
 Vt positis reddas iura sub axe locis.

Adspicis ea præsens quali iaceamus in aruo,

Nec me, testis eris, falsa solere queri.

Accedet uoci per te non irrita nostræ

Alpinis iuuenis regibus orte, fides.

Ipse uides certè glacie concreescere pontum,

Ipse uides rigido stantia uina gelu.

Ipse uides onerata ferox ut ducat Iaxis,

Per medias Isiri plaustra bubulcus aquas.

Adspicis & mitti sub adunco toxica ferro,

Ac telum caussas mortis habere duas.

Atque utinam pars hæc tantum spectata fuisset,

Non etiam proprio cognita Marte tibi.

Tenditis ad primum per densa pericula pilum,

Contigit ex merito qui tibi nuper honor.

Sit licet hic titulus plenis tibi fructibus ingens,

Ipsa tamen uirtus ordine maior erit.

Non negat hoc Ister, cuius tua dextera quondam

Puniceam Getico sanguine fecit aquam.

Non negat AEGYPSOS, quæ te subeunte recepta,

Sensit in ingenio nil opis esse loci.

Nam dubium est positu melius defensa maniuæ,

Vrbs erat in summo nubibus æqua iugo.

Sithonio regi ferus interceperat illam

Hostis, & ereptas uictor habebat opes:

Donec fluminea deuicta Vitellius unda,

Intulit exposito milite signa Getis.

At tibi progenies alti fortissima Donni,

Venit in aduersos impetus ire uiros.

Nec mora, conspicuus longè fulgentibus armis,
 Fortia ne possint facta latère, caue.
 Ingentique gradu contra ferrumque, locumque,
 Saxaque brumali grandine plura subis.
 Nec te missa super iaculorum turba moratur:
 Nec quæ uipereo tela cruore madent.
 Spicula cum pictis hærent in casside pennis,
 Parsque ferè scuti uulnere nulla uacat.
 Nec corpus cunctos feliciter effugit ictus,
 Sed minor est acri laudis amore dolor.
 Talis apud Troiam Dauais pro nauibus Aiax
 Dicitur Hectoreas sustinuisse faces.
 Ut propius uentum est, admotaque dextera dextre,
 Resque fero potuit cominùs ense geri:
 Dicere difficile est, quid Mars tuus egerit illic,
 Quotquæ neci dederis, quosque, quibusque modis.
 Ense tuo factos calcabas uictor acruos,
 Impositoque Getes sub pede multus erat.
 Pugnat ad exemplum primi minor ordine pili,
 Multaque fert miles uulnera, multa facit.
 Sed tantum uirtus alios tua præterit omnes,
 Ante citos quantum Pegasus ibat equos.
 Vincitur Aegypsos, testataque tempus in omne
 Sunt tua Vestalis carmine facta meo.

ELEGIA VIII.

Ad Suillum.

Littera sera quidem, studijs exculte Suilli,
 Huc tua perueit, sed mihi grata tamen.
 Qua, pia si posset superos lenire rogando
 Gratia, laturum te mihi dicis opem.
 Ut iam nil præstes, animi sum factus amici
 Debitor, & meritum, uelle iuuare, uoco.

Impetus iste tuus longum modò duret in æuum,
 Nèue malis pietas sit tua lassa meis.
 Ius aliquod faciunt affinia uincula nobis,
 Quæ semper maneat illabefacta precor.
 Nam tibi quæ coniux, eadem mihi filia pene est:
 Et quæ te generum, me uocat illa uirum.
 Hei mihi si lectis uultum tu uersibus istis
 Ducis, & affinem te pudet esse meum,
 At nihil hîc dignum poteris reperire pudore,
 Præter fortunam, quæ mihi cæca fuit.
 Seu genus excutias, equites ab origine prima,
 Vsq; per innumeros inuenimur auos.
 Siue uelis, mores qui sint inquirere nostri,
 Errorem misero detrahe, labe carent.
 Tu modò, si quid agi sperabis posse precando,
 Quos colis exora supplice uoce Deos.
 Dîj tibi sunt, Cæsar iuuenis, tua numina placæ,
 Hac certè nulla est notior ara tibi.
 Non finit illa sui uanas antistitis unquam
 Esse preces, nostris hinc pete rebus opem.
 Quamlibet exigua si nos ea iuuerit aura,
 Obruta de medijs cymba resurget aquis.
 Tunc ego tura feram rapidis solennia flammis,
 Et quantum ualeant numina, testis ero.
 Nec tibi de Pario statuam Germanice templum
 Marmore, carpsit opes illa ruina meas.
 Templâ domus facient uobis, urbèsq; beatæ,
 Naso suis opibus carmine gratus erit.
 Parua quidem fateor pro magnis munera reddi,
 Cùm pro concessa uerba salute damus:
 Sed qui, quàm potuit, dat maxima, gratus abudè est,
 Et finem pietas contigit illa suum.

Nec quæ de parua pauper Dijs libat accerra,
 Tura minus grandi quàm data lance, ualent.
 Agnâq; tam lactens, quàm granine pasta Falisco,
 Victima Tarpeios inficit icta focos.
 Nec tamen officio uatum per carmina factò,
 Principibus res est aptior ulla uiris.
 Carmina uestrarum peragunt præconia laudum,
 Nèue sit actorum fama caduca cauent.
 Carmine fit uiuax uirtus, expèrsq; sepulchri,
 Notitiam seræ posteritatis habet.
 Tabida consumit ferrum lapidèmq; uetustas,
 Nullâq; res maius tempore robur habet.
 Scripta ferunt annos: scriptis Agamemnona nosti,
 Et quisquis contra, uel simul arma tulit.
 Quis Thebas, septèmq; duces sine carmine nosset?
 Et quicquid post hæc, quicquid & ante fuit?
 Dij quoque carminibus (si fās est dicere) fiunt,
 Tantâq; maiestas ore canentis eget.
 Sic chaos ex illa naturæ mole prioris,
 Digestum partes scimus habere suas.
 Sic affectantes cælestia regna gigantes,
 Ad Styga nubifero uindictis igne datos,
 Sic uictor laudem superatis Liber ab Indis,
 Alcides capta traxit ab Oechalia.
 Et modò Cæsar auum, quem uirtus addidit astris,
 Sacrarunt aliqua carmina parte tuum.
 Si quid adhuc igitur uiui Germanice nostro
 Restat in ingenio, seruiet omne tibi.
 Non potes officium uatis contemnere uates,
 Iudicio precium res habet ista tuo.
 Quod nisi te nomen tantum ad maiora uocasset,
 Gloria Picridum summa futurus eras.

Sed dare materiam nobis, quàm carmina, mauiis,
 Nec tamen ex toto deserere illa potes.
 Nam modò bella geris, numeris modò bella coèrces,
 Quòq; alijs opus est, hoc tibi lusus erit.
 Vtq; nec ad Citharã, nec ad arcũ segnis Apollo est,
 Sed uenit ad sacras neruus uterq; manus:
 Sic tibi nec docti desunt, nec principis artes,
 Mistã sed est animo cum Ioue Musa tuo.
 Quæ quoniam nec nos unda submouit ab illa,
 Vngula Gorgonei quam caua fecit equi.
 Profit, opemq; ferat communia sacra tueri,
 Atq; ijsdem studijs imposuisse manum.
 Lit tera pellitis nimium subiecta Corallis,
 Vt tandem seuos effugiãq; Getas.
 Clausãq; si misero patria est, ut ponar in illo,
 Qui minus Ausonia distet ab urbe, loco.
 Vnde tuas possim laudes celebrare recentes,
 Magnãq; quàm minima facta referre mora.
 Tangat ut hoc uotum cælestia care Suilli,
 Numina pro socro pene precare tuo.

ELEGIA IX.

Ad Græcinum.

Vnde licet, non unde iuuat, Grecine salutem
 Mittit ab Euxinis hanc tibi Naso uadis,
 Misãq; Dij faciant auroram occurrat ad illam,
 Bis senos fasces quæ tibi prima dabit.
 Et quoniam sine me tanges Capitolia Consul,
 Et siam turbæ pars ego nulla tue:
 In domini subeat partes, & præstet amici
 Officium iusso littera nostra die.
 Atq; ego si satis genitus melioribus essem,
 Et mea syncero curreret axe rota;

Quo nunc nostra manus per scriptum fungitur, esset
 Lingua salutandi munere functa tui,
 Gratatufq; darem cum dulcibus oscula uerbis,
 Nec minus ille meus, quam tuus esset honor.
 Illa (confiteor) sic essem luce superbus,
 Vt caperet fastus uix domus ulla meos.
 Dumq; latus sancti cinget tibi turba Senatus,
 Consulis ante pedes ire iuberor eques.
 Et quanquam cuperem semper tibi proximus esse,
 Gauderem lateris non habuisse locum.
 Nec querulus turba quamuis eliderer, essem,
 Sed foret à populo tum mihi dulce premi.
 Prospicerem gaudens, quantus foret agminis ordo,
 Densaq; quam longum turba teneret iter.
 Quòq; magis noris quam me uulgaria tangant,
 Spectarem qualis purpura te tegeret.
 Signa quoq; in sella nossem formata curuli,
 Et totum Numidæ sculptile dentis opus.
 At cum Tarpeias esses deductus in arces,
 Dum caderet iussu uictima sacra tuo:
 Me quoque secretò grates sibi magnus agentem
 Audisset media qui sedet æde Deus.
 Turaq; mente magis, plena quam lance dedissem,
 Ter quater imperij letus honore tui.
 Hic ego præsentem inter numerarer amicos,
 Mitia ius urbis si modò fata darent.
 Quæq; mihi sola capitur nunc mente uoluptas,
 Tunc oculis etiam percipienda foret.
 Non ita cælitibus uisum est, & forsitan æquis,
 Nam qui me poenæ caussa negata iuuert?
 Mente tamen, que sola loco non exulat, utar:
 Prætextam, fascès aspiciamq; tuos.

Hæc modò te populo reddentem iura uidebit,

Et se secretis finget adesse tuis.

Nunc longi reditus hæcæ supponere lustris

Credet, & exacta cuncta locare fide.

5 Nunc facere in medio facundum uerba Senatu,

Publica quærentem quid petat utilitas.

Nunc pro Cæsaribus superis decernere grates,

Albæu opimorum colla ferire boum.

Atq; utinam, cum iam fueris potiora precatus,

10 Ut mihi placetur principis ira, roges.

Surgat ad hanc uocem plena pius ignis ab ara,

Dætq; bonum uoto lucidus omen apex.

Interea qua parte licet, ne cuncta queramur,

Hic quoq; te festum Consule tempus agam.

15 Altera lætitia est, nec cedens cæussa priori,

Successor tanti fratris honoris erit.

Nam tibi finitum summo Græcine Decembri,

Imperium Iani suscipit ille die.

Quæq; est in uobis pietas, alterna feretis

20 Gaudia: tu fratris fascibus, ille tuis.

Sic tu bis fueris Consul, bis Consul & ille,

Inq; domo binus conspicietur honor.

Qui quanquã est ingens, & nullum Martia summo

Altius imperium Consule Roma uidet:

25 Multiplicat tamen hunc grauitas auctoris honorem,

Et maiestatem res data dantis habet.

Iuâcijs igitur liceat Flaccòq; tibiq;

Talibus Augusti tempus in omne frui.

Cum tamen à rerum cura propiore uacabit,

30 Vota precor uotis addite uestra meis.

Et si quã dabit aura sinum, iactate rudentes,

Exeat è Stygijs ut mea nauis aquis.

Præfuit his Græcine locis modò Flaccus, & illo
 Ripa ferox Istri sub duce tuta fuit.
 Hic tenuit Mysas gentes in pace fideli,
 Hic arcu fisos terruit ense Getas.
 Hic raptam Trœzen celeri uirtute recepit,
 Infecitq; fero sanguine Danubium.
 Quere loci faciem, Scythiciq; incommoda celi,
 Et quàm uicino terrear hoste, roga.
 Sintne litæ tenues serpentis felle sagittæ,
 Fiat an humanum uictima dira caput.
 Mentiar, an coëat duratus frigore Pontus,
 Et teneat glacies iugera multa freti.
 Hæc ubi narrarit, quæ sit mea fama, require,
 Quòq; modo peragam tempora dura, roga.
 Non sumus hic odio, nec scilicet esse meremur,
 Nec cum fortuna mens quoq; uersa mea est.
 Illa quies animi est, quam tu laudare solebas,
 Ille uetus solito perstat in ore pudor.
 Sic ego sum longè, sic hic, ubi barbarus hostis,
 Ut fera plus ualeant legibus arma, facit.
 Rem queat ut nullam tot iam Græcine per annos
 Femina de nobis uirue, puérue queri.
 Hoc facit, ut misero faueant, adsintq; Tomitæ,
 Hæc quoniam tellus testificanda mihi est.
 Illi, me qui uelle uident, discedere malunt,
 Respectu cupiunt hic tamen esse sui.
 Nec mihi credideris, exstant decreta, quibus nos
 Laudat, & immunes publica cera facit.
 Conueniens miseris, & quamquam gloria non est,
 Proxima dant nobis oppida munus idem.
 Nec pietas ignota mea est, uidet hospita terra
 In nostra sacrum Cæsaris esse domo.

Stant pariter natúsq; pius,coniúxq; sacerdos,

Numina iam factio non leuiora Deo.

Neu desit pars ulla domus,stat uterq; nepotum,

Hic auie lateri proximus, ille patris.

His ego do toties cum ture precantia uerba,

Eoo quoties surgit ab orbe dies.

Tota, licet quæras, hoc me non fingere dicet,

Officij testis Pontica terra mei.

Pontica me tellus quantis hac possumus ora,

Natalem ludis, scit celebrare Dei.

Nec minus hospitibus pietas est cognita talis,

Misit in has si quos longa Propontis aquas.

Is quoq; quo leuius fuerat sub præside Pontus,

Audierit frater forsitan ista tuus.

Fortuna est impar animo, taliq; libenter

Exiguas carpo munere pauper opes.

Nec uestris damus hæc oculis, procul urbe remoti,

Contenti tacita sed pietate sumus.

Et tamen hæc tangent aliquando Cæsaris aures,

Nil illum toto quod fit in orbe latet.

Tu certè scis hæc superis adscite, uidésq;

Cæsar, & est oculis subdita terra tuis.

Tu nostras audis inter conuexa locatus.

Sidera, sollicito quas damus ore preces.

Peruenient istuc & carmina forsitan illa,

Quæ de te nisi celite facta nouo.

Auguror his igitur flecti tua numina, nec tu

Immeritò nomen mite parentis habes.

ELEGIA X.

Ad Albinouanum.

HAec mihi Cimmerico bis tertiã ducitur æstas.

Litore, pellitos inter agenda Getas.

Et quos tu silices, & quod carissime ferrum,
 Duricie confers Albinouane meæ?
 Gutta cauat lapidem, consumitur annulus usu,
 Et teritur pressa uomer aduncus humo.
 Tempus edax igitur, præter nos, omnia perdit,
 Cessat duricia mors quoq; uicta mea.
 Exemplum est animi nimium patientis Vlysses,
 Iactatus dubio per duo lustra mari.
 Tempora solliciti sed non tamen omnia fati
 Pertulit, & placidæ sæpè fuere moræ.
 An graue sex annis pulcram fouisse Calypso?
 Aequorea q; fuit concubuisse Deæ?
 Excipit Hippotades, qui dat pro munere uentos,
 Curuet ut impulsos utilis aura sinus.
 Nec bene cantantes labor est audire puellas,
 Nec degustanti lotos amara fuit.
 Hos ego qui patriæ faciant obliuia succos
 Parte meæ uitæ, si modò dentur, emam.
 Nec tu contuleris urbes Læstrigonis unquam
 Gentibus, obliqua quas obit Ister aqua.
 Nec uincet Cyclops seuum feritate Phycem,
 Qui quota terroris pars solet esse mei?
 Scylla feris trunco cùm latret ab inguine monstis,
 Heniochæ nobis plus nocuere rates.
 Nec potes infestis conferre Charybdin Achæis,
 Ter licet epotet, ter uomat illa fretum.
 Qui quamquam dextra regione licentiùs errant,
 Securum latus hoc non tamen esse sinunt.
 Hic ager infrondis, hic spicula tecta uenenis,
 Hic freta uel pediti peruia reddit hiems.
 Ut quæ remus iter pulsus modò fecerat undis,
 Siccus contempta naue uiator eat.

Qui ueniunt istinc, uix uos ea credere dicunt:

Quàm miser est, qui fert asperiora fides

Crede tamen, nec te causas nescire sinemus,

Horrida Sarmaticum cur mare duret hiems.

5 Proxima sunt nobis plaustrum præbentia formam,

Et quæ præcipuum sidera frigus habent.

Hinc eritur Boreas, oræq; domesticus huic est,

Et sumit uires à propiore loco.

At notus aduerso tepidus qui spirat ab axe,

10 Est procul & rarus, languidiôrque uenit.

Adde quòd hîc clauso miscentur flumina Ponto,

Vimque fretum multo perdit ab anne suam.

Huc Lycus, huc Sagaris, Peniûsq; Hispanûsq; Ora=

Influit, & crebro uortice tortus Halys, (tesque

15 Partheniûsque rapax, & uoluens saxa Cynapes

Labitur, & nullo tardior anne Tyras.

Et tu femineæ Thermodon cognite turmæ,

Et quondam Graijs Phasi petite uiris.

Cùmque Borysthenio liquidissimus anne Dyraspes,

20 Et tacitè peragens lene Melanthus iter.

Quique duas terras, Asiam, Cadmique sororem

Separat, & cursus inter utramque facit.

Innumerique alij, quos inter maximus omnes

Cedere Danubius se tibi Nile negat.

25 Copia tot laticum, quas auget, adulterat undas.

Nec patitur uires æquor habere suas.

Quin etiam stagno similis, pigræque paludi

Ceruleus uix est, diluiturque color.

Innatat unda freto dulcis, leuiorque marina est,

30 Quæ proprium misto de sale pondus habet.

Si roget hæc aliquis, cur sint narrata Pedoni,

Quidûc loqui certis iuuerit ista modis:

Detinui, dicam, curas, tempusque fefelli,
 Hunc fructum præsens attulit hora mihi.
 Absumus solito dum scribimus ista dolori,
 In medijs nec nos sensimus esse Getis.
 At tu non dubito, cum Thesea carmine laudes,
 Materię titulos quin tuare tuæ.
 Quemque refers, imitère uirum, uetat ille profecto
 Tranquilli comitem temporis esse fidem.
 Qui quanquam est factis ingens, & conditus à te,
 Vix tanto, quantus debuit, ore cani;
 Est tamen ex illo nobis imitabile quiddam,
 Inq; fide Theseus quilibet esse potest.
 Non tibi sunt hostes ferro, clauaq; domandi,
 Per quos uix illi peruius Isthmos erat.
 Sed præstandus amor, res non operosa uolenti,
 Quis labor est puram non temerasse fidem?
 Hæc tibi qui perstas indeclinatus amico,
 Non est quod lingua dicta querente putes.

ELEGIA XI.

Ad Gallionem.

Gallio crimen erit uix excusabile nobis,
 Carmine te nomen non habuisse meo.
 Tu quoque enim (memini) cælesti cuspide facta,
 Fouisti lacrimis uulnera nostra tuis.
 Atque utinam rapti iactura læsus amici
 Sensisses ultra, quod quererere, nihil.
 Non ita Dijs placuit, qui te spoliare pudica
 Coniuge crudeles non habuere nefas.
 Nuncia nam luctus mihi nuper epistola uenit,
 Lectaq; cum lacrimis sunt tua damna meis.
 Sed neq; solari prudentem stultior ausim,
 Verbâq; doctorum nota referre tibi.

Finitumque tuum si non ratione dolorem,

Ipsa iam pridem suspicor esse mora.

Dum tua peruenit, dum littera nostra recurrens

Tot maria & terras permeat, annus abit.

5 Temporis officium est solatia dicere certi,

Dum dolor in cursu est, dum petit æger opem.

At cum longa dies sedauit uulnera mentis,

Intempestiuè qui monet, illa mouet.

Atque quod, atque utinam uerum tibi uenerit omen,

10 Coniugio felix iam potes esse nouo.

ELEGIA XII.

Ad Tuticanum.

QVO minus in nostris ponaris amice libellis,

Nominis efficitur conditione tui.

15 Ast ego non alium prius hoc dignarer honore,

Est aliquis nostrum si modo carmen honor.

Lex pedis officio, fortunæque nominis obstat,

Quaque meos adeas est uia nulla modos.

Nam pudet in geminos ita nomen scindere uersus,

20 Desinat ut prior hoc, incipiâtque minor.

Et pudeat, si te qua syllaba parte moretur,

Arctius appellem, Tuticanumque uocem.

Et potes in uersum Tuticani more uenire,

Fiat ut è longa syllaba prima breuis.

25 Aut ut ducatur, quæ nunc correptius exit,

Et sit porrecta longa secunda mora.

His ego si uicij ausim corrumpere nomen,

Ridear, & meritò peccus habere neger.

Hæc mihi caussa fuit dilati muneris huius,

30 Quod meus adiecto scenore reddet ager.

Tæque canam quacunque nota, tibi carmina mittam

Pæne mihi pucro cognite pæne puer

Pérque tot annorum seriem, quot habemus uterque,
 Non mihi quàm fratri frater amate minus.
 Tu bonus hortator, tu duxque, comèsque fuisti,
 Cùm regerem tenera frena nouella manu.
 Sæpe ego correxi sub te censore libellos,
 Sæpe tibi admonitu facta litura meo est.
 Dignum Mæonijs Phæacida condere chartis,
 Cùm te Pierides perdocuere Deæ.
 Hic tenor, hæc uiridi concordia cœpta iuuenta
 Venit ad albentes illabefacta comas.
 Quæ nisi te moueant, duro tibi pectora ferro
 Esse, uel inuicto clausa adamante putem.
 Sed prius huic desint & bellum & frigora terræ,
 Inuisus nobis quæ duo Pontus habet:
 Et tepidus boreas, & sit præfrigidus auster,
 Et possit fatum mollius esse meum:
 Quàm tuæ sint lapsò præcordia dura sodali,
 Hic cumulus nostris absit, abestque malis.
 Tu modò per superos, quorum certissimus ille est,
 Quo tuus assidue principe creuit honor,
 Effice constanti profugum pietate tuendo,
 Ne sperata meam deserat aura ratem.
 Quid mandem, quæris? peream, nisi dicere uix est,
 Si modò, qui perijt, ille perire potest.
 Nec quid agam inuenio, nec quid nolimue uelimue,
 Nec satis utilitas est mea nota mihi.
 Crede mihi, miseris prudentia prima relinquit,
 Et sensus cum re consiliùmque fugit.
 Ipse precor quæras, qua sim tibi parte iuuandus,
 Quo ue uiam facias ad mea uota uado.

ELEGIA XIII.

Ad Carum.

O Mihi non dubios inter memorande sodales,
 Qui quòd es, id uerè Care uocaris, aue.
 Vnde saluteris, color hic tibi protinus index,
 Et structura mei carminis esse potest.
 Non quia mirifica est, sed quòd non publica certè:
 Qualis enim cunque est, non latet esse meam.
 Ipse quoque ut chartæ titulum de fronte reuellas,
 Quod sit opus uideor dicere posse tuum.
 Quamlibet in multis positus noscère libellis,
 Pèrque obseruatas inuenière notas.
 Prodent auctorem uires, quas Hercule dignas
 Nouimus: atque illi, quem canis ipse pares.
 Et mea Musa potest proprio deprensa colore,
 Insignis uicijs forsitan esse suis.
 Tam mala Thersiten prohibebat forma latèrè,
 Quàm pulcra Nireus conspiciendus erat.
 Mec te mirari, si sunt uiciosas, decebit
 Carmina, quæ faciam pæne poëta Getes.
 Ah pudet, & Getico scripsi sermone libellum.
 Structa quæ sunt nostris barbara uerba modis.
 Et placui, gratare mihi, coëpi quæ poëtæ
 Inter inhumanos nomen habere Getas.
 Materiam quæris? laudes de Cæsare dixi,
 Adiuta est nouitas numine nostra Dei.
 Nam patris Augusti docui mortale fuisse
 Corpus, in ætherias numen abisse domos.
 Esse parem uirtute patri, qui frena rogatus
 Sæpe recusati ceperit imperij.
 Esse pudicarum te Vestam Liuia matrum,
 Ambiguum nato dignior, ànne uiro.

Esse duos iuuenes firma adiumenta parentis,
 Qui dederint animi pignora certa sui.
 Hæc ubi non patria perlegi scripta Camœna,
 Venit & ad digitos ultima charta meos:
 Et caput, & plenas omnes mouère pharetras,
 Et longum Getico murmur in ore fuit.
 Atque aliquis, scribas hæc cùm de Cæsare, dixit,
 Cæsaris imperio restituendus eras.
 Ille quidem dixit, sed me iam Care niuali
 Sexta relegatum bruma sub axe uidet.
 Carmina nil profunt, nocuerunt carmina quondam,
 Primæque tam miseræ caussa fuère fugæ.
 At tu per studij communia foedera sacri,
 Per non uile tibi nomen amicitiae:
 Sic capto Latij Germanicus hoste cathenis,
 Materiam uestris præbeat ingenijs.
 Sic ualeant pueri, uotum commune duorum,
 Quos laus formandos est tibi magna datos.
 Quanta potes præbe nostræ monumenta saluti,
 Quæ nisi mutato nulla futura loco est.

ELEGIA XIII.

Ad Tuticanum.

HÆC tibi mittuntur, quæ sum modò carmine que
 Nō aptum numeris nomē habere meis. (Stus
 In quibus, excepto quòd adhuc utcunque ualemus,
 Nil me præterea, quod iuuet, inuenies.
 Ipsa quoque est inuisa salus, suntque ultima uota,
 Quolibet ex istis scilicet ire locis.
 Nulla mihi cura est, terra quòd mittar ab ista.
 Hac quia, quam uideo, gratior omnis erit.
 In medias Syrtes, mediam mea uela Charybdim
 Mitte, præsentem dum careamus humo.

Styx quoque, si quid ea est, bene cōmutabimus Istro
 Si quid & inferiūs, quā Styga, mundus habet.
 Gramina cultus ager, frigus minūs odit hirundo,
 Proxima Marticolis quā loca Naso Getis.
 Talia succensent propter mihi uerba Tomitæ,
 Iræque carminibus publica mota meis.
 Ergo ego cessabo nunquam per carmina lædi?
 Plectar & incauto semper ab ingenio?
 Ergo ego ne scribam, digitos incidere cunctor?
 Telæque adhuc demens, quæ nocuere, sequor?
 Ad ueteres scopulos iterum diuertor, & illas,
 In quibus offendit naufraga pupis, aquas.
 Sed nihil admisi, nulla est mea culpa Tomitæ,
 Quos ego, cū loca sim uestra perosus, amo.
 Quilibet excutiat nostri monumenta laboris,
 Littera de uobis est mea quæstæ nihil.
 Frigus & incurfus omni de parte timendos,
 Et quod pulsctur murus ab hoste queror.
 In loca, non homines, uerissima crimina dixi,
 Culpatis uestrum uos quoque sæpe solum.
 Esset perpetuò sua quā uitabilis Ascra,
 Ausa est agricolæ Musa docere senis.
 Et fuerat terra genitus, qui scripsit, in illa,
 Intumuit uati non tamen Ascra suo.
 Quis patriam sollerte magis dilexit Vlysses?
 Hoc tamen asperitas indice dicta loci est.
 Non loca, sed mores scriptis uexauit amaris
 Sextius Ausonios, actaq; Roma rea est.
 Falsa tamen passa est æqua conuicia mente,
 Obsuit auctori nec fera lingua suo.
 At malus interpres populi mihi concitat iram,
 Inq; nouum crimen carmina nostra uocat.

Tam felix utinam, quàm pectore candidus essem,
 Exstat adhuc nemo saucius ore meo.
 Adde, quòd Illyrica si iam pice nigrior essem,
 Non mordenda mihi turba fidelis erat.
 Molliter à uobis mea sors excepta Tomite,
 Tam mites Graios indicat esse uiros.
 Gens mea Peligni, regioq; domestica Sulmo,
 Non potuit nostris lenior esse malis.
 Quem uix incolumi cuiquam saluoq; daretis,
 Is datus à uobis est mihi nuper honor.
 Solus adhuc ego sum uestris immunis in oris,
 Exceptis, si qui munera legis habent.
 Tempora sacrata mea sunt uelata corona,
 Publicus inuito quam fauor imposuit.
 Quàm grata est igitur Latonæ Delia tellus,
 Erranti tutum quæ dedit una locum:
 Tam mihi cara Tomus, patria quæ sede fugatis,
 Tempus ad hoc nobis hospita fida manet.
 Dij modò fecissent placidæ spem possset habere
 Pacis, & à gelido longius axe foret.

ELEGIA XV.

Ad Sex. Pompeium.

SI quis adhuc usquam nostri non inmemor exstat,
 Quiduè relegatus Naso requirat, agam,
 Cesaribus uitam, Sexto debere salutem
 Me sciat, à superis hic mihi primus erit.
 Tempora nam misere complectar ut omnia uitæ,
 A meritis eius pars mihi nulla uacat.
 Quæ numero tot sunt, quot in horto fertilis arui
 Punica sub lento cortice grana rubent.
 A frica quot segetes, quot Tmolia terra racemos,
 Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos.

Confiteor,

Confiteor, testere licet, signatq; Quirifes,
 Nil opus est legum uiribus, ipse loquor.
 Inter opes, & me, rem paruam pone paternas,
 Pars ego sum census quantulacunq; tui.
 Quam tua Trinacria est, regnatq; terra Philippo,
 Quam domus Augusto continuata foro.
 Quam tua rus oculis domini Campania gratum,
 Quaeque relicta tibi Sexte, uel empta tenes:
 Tam tuus en ego sum, cuius te munere tristi,
 Non potes in Ponto dicere habere nihil.
 Atq; utinam possis, ut detur amicus aruum,
 Remq; tuam ponas in meliore loco.
 Quod quoniam in dijs est, tenta lenire precando
 Numina, perpetua quae pietate colis.
 Erroris nam tu, uix est decernere nostri
 Sis argumentum maius, an auxilium.
 Nec dubitans oro, sed flumine saepe secundo
 Augetur remis cursus euntis aquae.
 Et pudet, & metuo semperq; eademq; precari,
 Ne subeant animo tædia iusta tuo.
 Verum quid faciam? res immoderata cupido est,
 Da ueniam uicio mitis amice meo.
 Scribere saepe aliud cupiens, delabor eodem,
 Ipsa locum per se littera nostra rogat.
 Seu tamen effectus habitura est gratias, seu me
 Dura iubet gelido Parca sub axe mori:
 Semper inoblita repetam tua munera mente,
 Et mea me tellus audiet esse tuum.
 Audiet & caelo posita est quaecunq; sub ullo,
 Transit nostra feros si modo Musa Getas.
 Teq; meae caussam seruatoremq; salutis,
 Meq; tuum libra norit, & ere minus.

Ad Inuidum.

INuide quid laceras Nasonis carmina rapti?
 Non solet ingenijs summa nocere dies.
 Famâque post cineres maior uenit, & mihi nomen
 Tunc quoque, cum uiuis annumerarer, erat.
 Cum foret & Marsus, magnique Rabirius oris,
 Iliacûsque Macer, sidereusque Pedo.
 Et qui Iunonem lesisset in Hercule, Carus,
 Iunonis si iam non gener ille foret.
 Quiq; dedit Latio carmen regale Scuerus,
 Et cum subtili priscus uterque Numa.
 Quiq; uel imparibus numeris Montane uel æquis,
 Sufficis, & gemino carmine nomen habes.
 Et qui Penelope rescribere iussit Vlysses,
 Errantem seuo per duo lustra mari.
 Quiq; suam Trœzen, imperfectumque dierum
 Deseruit celeri morte Sabinus opus.
 Ingenijq; sui dictus cognomine Largus,
 Gallica qui Phrygium ducit in arua senem.
 Quiq; canit domito Camerinus ab Hectore Troiam,
 Quiq; sua nomen Phyllide Thuscus habet.
 Veliuoliq; maris uates, cui credere posses
 Carmina cœruleos composuisse Deos.
 Quiq; acies Libycas, Romanâque prælia dixit,
 Et Marius scripti dexter in omne genus.
 Trinacriusque suæ Perseidos auctor & actor,
 Tantalidæ reducis Tyndaridôsque Lupus.
 Et qui Mæonidæ Phæacida uertit, & una
 Pindaricæ fidicen tu quoque Ruse lyra.
 Musâque Turani Tragicis inmixta cothurnis:
 Et tua cum foeto Musa Melisse leuis.

Cum Varus Graccusque darent fera dicta tyranni
 Callimachi Proculus molle teneret iter.
 Tityrus antiquas & erat qui pasceret herbas,
 Aptaq; uenanti Gratius arma dar et.
 Naidas a Satyris caneret Fontanus amatas,
 Clauderet imparibus uerba Capella modis.
 Cumque forent alij, quorum mihi cuncta referre
 Nomina longa mora est, carmina uulgus habet.
 Essent & iuuenes, quorum quod inedita caussa est,
 Appellandorum nil mihi iuris adest.
 Te tamen in turba non ausim Cotta silere,
 Pieridum lumen, praesidiumque fori.
 Maternos Cottas cui, Messalásq; paternos
 Maxima nobilitas ingeminata dedit.
 Dicere si fas est, claro mea nomine Musa,
 Atq; inter tantos, quae legeretur, erat.
 Ergo summotum patria proscindere liuor
 Desine, neu cineres sparge cruenta meos.
 Omnia perdidimus, tantummodo uita relicta est,
 Praebeat ut sensum, materiamque malis.
 Quid iuuat exstinctos ferrum demittere in artus?
 Non habet in nobis iam noua plaga locum.

P 2

FINIS.

VARIETAS LECTIO.

NUM IN LIB. IIII.

DE PON. EX EMEND.

GEORG. FABRICII.

austrii Vindob. op. permiss.

LIBER I. ELEGIA I.

Atet castis Versibus ille locus] Ille, non iste, probamus ex Aldinis & manuſc. differentiam vtriuſque intelligunt eruditi. Eadem permutatio aliis locis facta eſt: quam ſemel annotaſſe, ſatis eſſe iudicamus.

Quid Veniant] propter quid veniant: verum hoc, vt puto, non vult dicere, ſed vt in duobus manuſcriptis legitur, Qui veniant, id eſt, quales, laſciui an ſeueri. nec aliter Merula. Manuſcriptum autem vnum, quo plerumque nitimur, & quod antiquiſſimum eſt, Patavij naſti ſumus: alterum mihi à fratre Blaſio, qui nunc in Alſatia Buſuilerae docet bonas literas, communicatum eſt.

Vidi ego limigera] Aliqui ſcribunt, Niligena, contra vetera & recentia exemplaria. Iſis enim ortu non fuit Aegyptia, ſed Argiua: vnde lectio quoque falſa eſt lib. I. de Arte.

Neu fuge Niligena Memphitica ſacra iuvenca. Iſis autem limigera, vel à veſtitu ſacerdotum, vel à ſtatu ſuae amictu appellatur, Niligena appellari non poteſt.

Eſtur Et occulta ſititata putredine nauis] Liber Patavinus, vitata teredine, nam in mari tantum teredines ſentiuntur, nec aliam putant proprie teredinem dici, vt auctor eſt in XVI. Plinius.

ELEGIA II.

Amittet Vires ipſa Meduſa ſuas] Vulgata, protinus ipſa ſuas. Sed illam repetitionem habent manuſcripta.

Sic mea perpetuis liqueſcunt pectora curis] Nempe quod ſciam, vidit verſum claudicare, vt teſtatur

Ayuntamiento de Madrid.

quod

quotquot sunt impressi codices. Legendum verò hoc distichon è Patauino,

Sic mea perpetuis liquefunt pectora curis,

Ignibus admotis vt noua cera liquet.

Nam qui in postremo, Solet, scripsit pro Liquet, putauit primam in verbo liquefcunt, esse productam.

ELEGIA III.

Quamque libet longis cursibus aptus equus] In manuscripto, *Quamlibet & longis. Si legitur, Qualibet, magis Ouidianum est.*

Quorum mitissimus ille est] In manuscriptis, item in Aldino, quorum iustissimus ipse est. quod cur mutatum sit, non assequor.

Non tibi Theromedon] Alij legunt, Therodamas, quæ nonnulli Numidiæ, aliqui Scythiæ regem fuisse scribunt, notæ immanitatis, hominum enim cruore leones paut, vt equos suos Diomedes in Thraciâ, canes in Ponto Mithridates. Atreum autem crudum, quasi cruentem nominat, quia Thyestem fratrem fugauit, & fratrem alterum Chrylippum suffocauit, vxorem in mare præcipitauit, & fratri filios vorâdos apposuit: cantata multis tragicis scelera.

Multa metu pœna, pœna qui pauca coërcet] Aliam lectionem annotat Merula, sed vt arbitror repetitu indignam.

Ille ego qui dixit Vestros Hymenæon] Magis poeticum, Ille ego qui duxi, vt in Patauino; quasi diceret, adduxi voto & gratulationibus. Carmen nuptiale ad Fabium Maximum cuius hîc meminit; alterum item carmen de eiusdem obitu; cuius infra libro quarto, temporum iniuria intercederunt. Vt & aliud de obitu patris Messalini, de quo huius libri elegia octaua.

ELEGIA IIII.

Cum bene sint clausæ cauea Pandione nata] Aldinû;
Cum bene sit clausæ cauea Pandione nata: vnde dicitur
inat Micyllus legendum esse; Cum bene sit, clausæ
cauea;

P 3

cauea, Pardonone natæ, Sed vulgata lectio sequenti-
bus magis conuenit. Sensus est, Quamuis commo-
dè uiuant in cauea hospita lusciniæ, tamen liberta-
tem filuarum quæuis magis experit.

Altera Bistonias pars est sensura sagittas] Manuser.
nescio quàm bene, sensura sarissas. Est autem sarissa,
hasta perlonga, vt Liu. de bello Maced. Ouid. xij. Met.

Qui clypeo gladioque Macedoniæque sarissa.
Thracæ sarissis vsq; esse non legi.

Sed sem quam medico] Aldinũ rectius, sed sum, quã
medico notior ipse, mihi. cum quo facit manuser.

ELEGIA V.

Nec si me subito] E manuscripto, Nec me, si subito
videas, agnoscere possis.

Solis ad occasus & traque terra timet] In antiquis, tre-
mit, quod verbum maiorẽ efficaciam habere videtur.

Nec Amyntore natus] Quis iste sit ipse explicat O-
uid. viij. Met.

Æcretus Amyntore Phœnix.

Naugerius legit, nec Agenore natus, vt intelligatur
Phineus, è sententia Apollonij & Flacci. Merula scri-
bit alios legere, nec Apolline natus, vt intelligatur
Mopsus vates. Idem nescio quam aliam fingit lectio-
nem. In tanta diuersitate ad magis eruditos reiicio
sententiam. Naugerij lectionem Micyllus compro-
bat.

Illo quod subiit Aesone natus opus] Melius in manu-
scripto, Quod subiit Aesone natus onus.

ELEGIA VI.

Scribimus inuita vixque coacta] Libri manuscripti,
Inuita vixque mouente manu.

Saucius euitat pugnas gladiator] In Patauino, Sau-
cius eiurat pugnam id est, se non repetiturum sanctè
confirmat, bellis serio renunciat.

Hanc messem satis est, si mea reddit humus] Aliter in
veterustis: nempe, si modò reddat ager. Tanta varietas

orta est, quòd in antiq. cod. oblitterata interdum verba fuerunt, quæ impleuerunt de suo ingenio librarij.

ELEGIA VII.

Quàm finit officium] Merula & Naugerius legunt; Cum finit. sed legendum est, Quæ finit, id est, quousque permittit, quatenus cõcedit. Ita sequente elegia,

Quaque ego permisi, quaque est res passa.

Omnis an in magnos culpa Deos, scelus est?] Qualitatem sui facti tractat loco definitionis, quia quod factò nomen imponat, nondum certus est. Igitur occupatio illa per interrogationem melior est, quàm ea lectio, quæ antehac in libris fuit.

Arcuit, iniectam continuitque manum] Ita legit Merula contra vetustos codices: quorum hæc est veritas; Arguit, iniecta continuitque manu. id est me reprehendit, & sua vi seruauit. Iniectio enim manus ab aliis profisciscitur, ius sibi suum vendicantibus, vt,

Clamabo meus est, iniectamque manus.

ELEGIA VIII.

Quaque ego permisi, quaque est res passa] Ita in libris vetustioribus. Quæ, pro quantum, bene interpretatur Merula.

ELEGIA IX.

Hanc ferus Odrysis] Non ferus, Sed trux in antiquis: eodem sensu, diuerso sono.

Atque domo rursus pulchra loca Vertor ad Urbis] Sententia exigit, Aque domo, ita infra;

Aque tuis toto diuidor orbe rogis:
Urbem pulchram, intelligit Romam, quam post incendium quatuordecim regionum, quod ab V. C. anno D. CC. acciderat, in nouam pulchritudinem restituit Cæsar Augustus.

Spectet Flaminia Claudia iuncta Via] Quam viam intelligat per Claudiam, est obscurum: nam Appia intelligi nequit, quæ etiam eodem nomine Claudia dicitur. Duplicem igitur Claudiam fuisse, vt dupli-

P + cent

tem Aemiliam, ex hoc loco constat: alteram Flaminiam, alteram Appiam contiguam.

Albana petentem Appia feruenti ducit in arua rota] In Aldino, feruenti ducit ab vrbe rota. Seuerus poëta Albanum suum petiturus, per viam Appiam vrbe exiit, quæ ab vno latere Tusculum, ab altero Albam strata erat: vnde Tusculana & Albana cum nominantur, eadem via Appia intelligitur.

ELEGIA X.

In gelidos vertit aroma sinus.] Verius est, fudit aroma. Solebant enim vnguenta in rogos & tumulos defunctorum spargere, & ipsa cadauera iis perfundere.

ELEGIA XI.

Et peragit soliti] In aliis, sed peragit.

Gnaua iuuenta manu] Hæc sincera lectio, in aliis, pulchra: in aliis, grata. Iuuentas dea est, iuuentus, ipsa ætas, seu iuuenes: iuuenta ætatis tempus.

Paruus in exiles succus mihi peruenit artus] Qui pro peruenit, scripserunt permanet, numerorum sunt oblii.

LIBER II. ELEGIA I.

Armdque cum telis in strue inneta suis] Alij, in strue mista. Talis strues est in hunc diem in monte Esquilino, cui imposita C. Marij trophæa: talis effecta cernitur in nummo quodam Augusti Cæsaris.

Dæque triumphorum] In recentissimis mutata lectio est, cum in omnibus paulo antiquioribus legatur, Dæque trophæorum: quod agnoscit interpretes.

Captiuis addita collis Vincula] Ita Patauinum, & probat Naugerius.

Sub titulo nominis esse tui] Ille, incessisse, in triumpho prælata fuisse. Interpretatio Merulæ minus conueniens, qui deceptus libris corruptis fuit.

ELEGIA II.

Fortuna miserima nostra est] Melius, tuta est. Contra illud, Perfiant altissima venti.

Non contrectari tutius esse puto] Ita in Aldino, & melioribus.

Fratribus assimilis, quos proxima templa tenentes] Hoc loco dubiè dicit, & nihil dicit Merula: non enim Caij & Lucij basilicam, quæ alia in parte vrbs existit: neque Cupidinum simulacra intelligit: sed Castoris & Pollucis templum, quod proximum templo Iulij Cæsaris fuit. Id autem in foro fuisse, è Plauto, Catullo, Ouidio, præterea è Suetonio & Minutio potest intelligi.

ELEGIA III.

Vt tamen audita est nostræ quoque cladis origo] Alij, nostræ tibi cladis origo. Tibi audita, id est, à te audita, vt,

Diuitis audita est cui non opulencia Cræsi?

ELEGIA IIII.

Non ita dij mihi sunt testes] Praua lectio, nulla sententia. Igitur emendandum est è Patauino, Non ita dij mihi sunt tristes, id est, ita auersi atque irati.

Quod tu laudabas, populo placuisse putabam.

Hoc precium curæ dulce momentis erat] Hoc distichon ita scribe è Patauino, vt habeat aptam sententiam,

Quod tu laudaras, populo placuisse putabam,

Hoc precium curæ dulce recentis erat.

Curam recentem appellat carmen nuper factum. Ita lib. IIII.

Huc aliquid curæ mitte recentis opus. & lib. IIII.

Denique opus nostræ culpetur vt indique curæ. Vt autem sua carmina Ouidius curas, ita Horatius suos versiculos honores appellat. I. Carm. Nil sine te mei Possunt honores. Pindarus odas suas *νόμον καὶ τιμὰς*, cum singuli ad sua respiciant argumentorum genera.

Quantus in Aeacide Actoridæque fuit] Lectionem Merulæ omitto, vt ineptam. In manuscr. est, Quan-

tus in *Æacide* Thestoridæque fuit. Sed inter Achillem & Calchantem nulla fuit amicitia tanta, quanta inter Achillem & Patroclum, Æaci & Actoris nepotes. Numerat autem præter hos duos alia amicorum in his libris paria, vt Agamemnonem & Menelaum, Castorem & Pollucem, Pirithoum & Thesea, Pyladem & Orestem.

Longa dies citior brumali sidere] Ita in Aldino & antiquis in nostris, brumali tempore, quod è glossa videtur insertum.

ELEGIA V.

Huic cum tu placeas] Siquitatis & grauitatis causa lego, Huic tu cum placeas, è manuscripto.

Iure igitur studio] Hi versus tres ab interprete primum, deinde à librariis fuerunt corrupti: sed vt nunc leguntur, ita recti sunt, è consensu Aldi, Micylli, codicum veterum. Ordo & sensus est, Iure putas tuenda carmina studio vestro, hoc est, oratorio confiniat & sacra commilitij tuenda putas, quibus sacris quasi commilitones dediti ambo sumus. Pro quibus, studiis videlicet & sacris mutuis, comprecor, vt ad extrema vsque vitæ tempora maneat tibi amicus Germanicus, de quo censeris, hoc est, de cuius fauore pendet æstimatio tua & dignitas. Ita lib. iij.

Hoc domui debes, de qua censeris.

ELEGIA VI.

Nitendum est Vertice recto] Patauinum, Nitendum vertice recto est, quod est numerosius.

ELEGIA VII.

Participem studijs Caesar habere solet] More antiquo, dandi casus loco gignentis. Ita vij. Met.

Tuque triplex Hecate, cœptis quæ conscia nostris, pro, conscia cœptorum. nec aliter Virg. xi.

Consiliis habitus non futilis auctor.

IBIDEM.

Dumque silens astat, siatus est Vultusque disertus] Ora

vorum est ante orationis exordium tacitum ac meditandum stare : quod nunc de Cæsare Germanico dicitur, & de Vlysse. xiiij. Met. Laërtius heros

Astitit, atque oculos paulum tellure moratos

Sustulit. Hoc dicendum fuit, quia in aliquibus libris legitur, Dumque silent. vt ad auditores, nō ad dicentem referatur.

ELEGIA VIII.

Quod fuerit precium, cum rude numen habet? Alia apud alios distinctio, sed hæc propter comparationem aptior, tali videlicet sententia, Nummus argenteus Cæsarium imaginibus insignis; quanti esse precij debet, cum argentum nondum signatum adeo preciosum sit, vt à plurimis pro numine habeatur? unde ille in Tragœdia,

ὁ νόμος ἀνθρώπων τοῖς σφαιρῶν δῖος.

Cæsaris aduentu] Hi duo versus sic rectè leguntur,

Cæsaris aduentu tuta gladiator harena

Exit, & auxilium non leue vultus habet.

Tuta harena, pro, ipse gladiator tutus. vt, iussas præbuit ille manus.

id est, ille iussus, nota poëtis metathesi. Vultus autem, id est, præsentia & fauor, vel (vt in quibusdam legitur) numen Cæsaris.

Facta quod est superis iam domus vna tribus] In manuscriptoris, Intrata est superis quod domus vna tribus. Intelligit nummum argenteum à Corta nobili poeta sibi missum, in quo exsculpi erant Augusti, Tiberij & Liuiæ effigies: quas ita alloquitur simplex, quasi cum præsentibus verba faceret. Erant autem nummi alij vñrati, quibus vtēbantur e mentes & vendentes: alij honoris causa facti, quibus donabant amicos, è quorum genere hunc nummum fuisse existimandum est.

ELEGIA IX.

Quod vtriq; rogati] In aliis, Quod vtrq; rogat⁹. In aliis

aliis, *Quod vterque rogati. Postremum hoc rectius.*
frivta Neptuno cur ego thura feram?] Malim pro thura legere, dona, ut est in Patauino. Per dona vel tauros intelligit, qui ei mactabatur vel testes, quæ ab iis, qui mare euaserant, suspendebantur.

Vana laborantis si fiant vota coloni] In Patauino, Si fallant vota.

Conueniens hominum est] Scripsi, Conueniens homini est. nec aliter citatum inueni.

Quidquid id est, habuit moderatam principis iram] Magis ad sententiam facit, quod in antiquo est, Moderatam vindicis iram.

ELEGIA X.

Diuersum quamuis quisque sequatur iter] In aliis, Quisque sequamur, ut,

Quisque suos patimur manes.

Hoc nomen ad omnes personas referri, pueris etiam notum est.

Magnificas Asia perspeximus Urbes] Patauinum, perreximus.

Trinacis aeterno quidquid restabat Homero] Ita Tibul.

Aeterno propior non alter Homero.

Res Troianas scripserunt Romani Varius, teste Horatio: Valgius, teste Tibullo: Macer & Camerinus, teste Ouidio.

Trinacris est oculis te duce visa meis] Alij, Trinacria est oculis te duce nota meis.

Et olentia stagna Palicæ] Legendum, Palici, è Macrobio. olentia autem Itagna, ὄλις φέρειται ἀπὸ ἀνθρώπων ἐμπροσθεν αὐτῶν, ut Polemon ait libro de admirandis Siciliae fontibus.

Eheu quàm dissar] Manuscr. Heu quantum dispat.

ELEGIA XI.

O referant grates] pro, utinam referant. In Aldino & Heruigiano, Ore ferant, sed perperam. quod ideo antea

annotaui, ne locus rursus corrumpetur.

LIBER III. ELEGIA I.

siluis nisi siquar motis Aequorea rauce gutture potet aquas] Scribendum est, potat, modo indicatiuo. nam illud, nisi si, apud Ouidium semper cum hoc modo iungi solet.

Hac ne degeneres] Aldinum, Ne caue degeneres. Heruagianum, Hanc ne degeneres. Legendum superiorem vestigiis manuscripti, Huic caue degeneres, id est, ab hoc. Propert. lib. IIII. eodem ἀρχαίον.

Dij mihi sunt testes, non degenerasse propinquis. *Populo fortuna videndum*] Plenius est, populis, nam & ciues suos intelligit & externos.

Magna inter nomina] Alias, tanta inter nomina.

Clausa nec officij] Rectius est, Clauda nec officij.

Aut excussa leui pelta gerenda manu] Excisa, pro excussa in libris emendatioribus.

Nec nurus Aegypti] Aegypti filius Alethes fuit: sed vxor Alethis, Aegypti videlicet nurus quæ fuerit, quodque scelus, cur cum sceleratis commemoratur, commiserit: nondum me legerè memini. Orestes autem vtrumque & patrum Aegyptum, & patrualem Alethen in vltionem matris obtruncavit. In quibusdam legitur, Nec nurus Aegypti, id est, aliqua Danaidum, quæ maritos interfecerunt, vt in margine Pataquini legitur. Vnde quicumque illud annotauit, non Aegypti legit, vt est in contextu: sed Aegypti. quod pleraque exemplaria habent.

Formam Iunonis adire] In aliis, Vultum Iunonis adire, pro, in conspectum Iunonis venire vel vultum Iunonis, pro, ipsam Iunonem adire. intelligit Liuiam Augusti coniugem, quam Iunoni comparat.

Hæc quoque vix poteris ore tremente loqui] In manuscriptoris, voce tremente.

ELEGIA II.

Effugiunt structos nomen honisque rogos] Malim, nomen

mea honorque, propter sonum. Quod sequitur, Occidit & Theleus, prouerbiale est, vt apud Horatium i. Carm. Occidit & Pelopis genitor. Ita Alcæus, *κἀθανε μύροισι.* & Homerus, *κἀθανε ἡγεῖ κἀτρικλος.*

Tæda non nata iugali] Sunt qui legant, sed malè, tæda non nata iugali, id est, nuptiis nata non legitimis. Sunt iterum, qui probent, Tæda non nupta iugali, sed manuscripta sequor, quæ & Aldus secutus est.

sic instituire priores] Manuscripta, parentes.

sub nube per aquora vectam] In iisdem, per aëra vectam.

ELEGIA III.

Et sonuit paruo mota fenestra sono] In Patauino, Et gemit paruo. Gemitus etiam rebus non animatis tribuitur. vt,

gemit sub pondere cymba.

Nec bene compositas] In eodem, dispositas.

Pro quibus exsilium durum mihi reddita mercet] In manuscripto, Pro quibus exsilium misero mihi: quod magis affectuosum.

Hæc de discipulo dona magister habet] Multò grauius est, si legatur, Hæc te discipulo. Alij discipuli magistris non tam nocuerunt: quantum tu ô Amor mihi nocuisti.

ELEGIA IIII.

Fuissent aliqua forsitan illud ope] Præfero quod in vulgatis est, aliqua forsitan illud opus. Aliqua, pro aliqua parte. vt,

Si non aliqua nocuisses.

In primo versu, Vultus, certissima pignora mentis, legitur in manuscriptis.

Adde, quod assiduus domini meditata querebas] Vultus liber, assiduò domini meditata querelam.

Ad latum carmen Vix mea Versa lyra est] Quid lyrae cum triumpho? quid eidem cum carmine elegiaco? Igitur emendo è manuscriptis, Vix mea Musa

venit. Talis error, vt suprâ, quem fugientibus oculos
litteris, expleuerunt librarij, quod in hoc auctore sæ-
pe factum esse deprehendimus.

Liior & iniusto carpere dente solet] In iisdem manu-
scriptis, iniusto: nec aliter citant hunc locum gnomo-
logi.

Dij quorum monitu sumus euentura locuti] Hęc vera
lectio & distinctio est, si quid veri in libris antiquis
est. Ita Tibull. Euentura precor.

ELEGIA VI.

*Sed pavor attonito rationis ademerat & sum,
Cesserat omne nouis consiliumque malis*] Primi ver-
sus lectio, vt proposita est, legitur in Aldino, altera in
Parauino: vtraque præferenda communi.

ELEGIA VII.

Nostraq; quid portet] In manuscripto, Nostra
quid apportet, id aptius esse existimo.

Vera scisse perisse fide] Durius quidem est concur-
sus in fine, sed retinent manuscripta.

Quam sua qui liquidis brachia lassat aquis] Manu-
scripta, tumidis: sed lectio vsitata magis conuenit sen-
tentię. Melius est subito perire, quam diu ductando,
nihil saluti suę consulere.

ELEGIA VIII.

Hos habet hæc calamos, hos hæc habet ora libellos] A-
lius in nonnullis ordo, Hos calamos habet hæc: sed ni-
hilominus iste *Αουνοπος* asperior est: quem non af-
fectasse poetam, sed ei accidisse suo ingenio indulgen-
ti, verisimile est.

ELEGIA IX.

*Sic forsitan Accius olim Therpsiten facie dixerat esse bo-
na*] Dixerat, non dixerit, habent manuscr. Therpsiten
Accij tragediam alibi citatam non inuenio.

Cur igitur si me video delinquere, peccem?] Hęc sa-
pientia lectio, in tempore præsentis, vt & illa Virgiliana:

Ante pudor quam te violo.

LIBER IIII. ELEGIA I.

Alijs Vellem cum scribere] In manuscripto, Alij, vellem cum scribere.

Ipse quidem placuit] Rursus, Ipse mihi placuit.

Hanc pudet offensam] Patauinum. Ha pudet, nec aliter Heruagianum. quæ nota doloris huic loco pulchrè conuenit.

Quod fecit, quisque tuetur opus] In nonnullis, quod finxit. Sententia de Aristotelis Ethicis sumpta.

ELEGIA III.

Quolibet est folio. Et quavis] Particula connectendi suauius omittitur.

ELEGIA IIII.

Nec possunt istis lumina nostra frui] In veteribus, poterunt.

ELEGIA V.

Non est Augusto iunctior Vlla foro] In alijs, Augusto. sed & infra,

Quam domus Augusto cõtinuata foro. & v. Fast.
Templaque in Augusto conspicienda foro.

Augusti forum tanto splendore fuit, vt inter orbis miracula numeretur à Plinio. loquitur enim in hoc loco non de ea domo, quæ ad Circum fuit, in quam Pompeius Magnus migravit: sed de auita Pompeiorum domo, quæ vna parte Carinas, altera forum Augusti attingit. Hic Sex. Pompeius, cum Sex. Appuleio Consul fuit, quo anno Cæsar Augustus vita functus est.

ELEGIA VI.

Perstat enim fortuna tenax] Contrarium illi,
Et manet in nullo certa tenaxque loco.
Vulgaris enim lectio minus placet.

ELEGIA VII.

Accedet Voci nostra non irrita per te] Conuenientior verborum ordo, Accedet voci per te non irrita nostræ.

ELEGIA VIII.

Haccerte non est notior ara tibi] Plenius, quod in antiquis, Hac certè nulla est.

Magnaque quam minima facta referre mora] In antiquis, Magnaque per minimam facta referre moram. de quo iudicet lector.

ELEGIA IX.

Si fatis essem melioribus ortus] Vetus, si fatis genitus melioribus essem. quod ideo profero, quia magis tribuo vetustis.

Si tu bis fueris Consul] C. Pomponius Flaccus, Græcini frater, cum C. Cælio Rufo Consul fuit: Græcinum fuisse cōsulem, nemo tradit præter Ovidium: nam eius nulla mentio aut in monumentis antiquis, aut in aliis auctoribus. Itaque vt Micyllus annotauit, aut ei humanitus aliquid accidit, antequam consulatum iniret: aut alterutri eorū, qui Flaccum & Rufum antecesserunt, Græcini cognomentum fuit: aut quod relinqui necesse est, poeta in errore versatus est. Hoc dicere quasi censor non ausim: nec Tauro aut Liboni tale cognomentum fuit: igitur Græcinum obiisse ante initum consulatum vero simile est.

Is quoque, quo laeuis fuerat sub præside pontus] Ita Patauinum & Aldinum. Læuis pontus, id est, læua pars ponti: Flaccum enim præfectum Misæ fuisse, è poeta nostro certum est.

ELEGIA X.

Hac mihi Euxino] Ambo manuscripta, Hæc mihi Cimmerico bis tertia ducitur ætas Littore. Mela lib. 1. vbi de mari Mediterraneo loquitur, Vbi iterū se confundit (inquit) pontus Euxinus: qua paludi committitur Cimmericus Bosporus. Cimmerico autem littore dixit pro Euxino, quod est Cimmerico oppositum, vt remotioris loci mentione, magis amplificaret exilij sui miseriam.

Se num feritate Phycem] Ayuntamiento de Madrid
In Patauino, Phareten:

in vetustissimo codice Romæ (vt ait Merula) Piachen.
Sed nomē barbarum corruptum esse, nihil mirum est.

Heniocha nobis plus nocuere rates] Ita in Patauino.
Heniochæ pro Endochiæ: & nobis, pro nautis. Mela,
Super Amozonas & Hyperboreos, Cimmericij, Scy-
thæ, Henioch, Georgi. Tragicus in Thyeste.

Caucasi rupem asperam

Heniochus habitans.

Scribit nonnulla quæ huc pertinent Herodotus
in Melpomene.

Absumus solito, dum scripsimus ista dolori] Ve-
tustum in præfenti, dum scribimus.

ELEGIA XI.

Temporis officium est solatia dicere certi] Hic ordo
ex antiquis mihi placet.

Intempestiue qui monet, illa nouat] Ita in Aldino,
Illa nouat, id est, mentis sanatæ vulnera renouat. In
Patauino alia lectio, nempe hæc.

Intempestiuè qui monet, illa mouet.

quæ agnominatio & elegans est, nec minus lepida
sententia. *Qui monet intempestiuè*, ille mouet vul-
nera antè sedata. nam mouet opponit, verbo sedauit.
Legit eodem modo Merula, nam ita interpretatur,
Mouet, id est, tempore non suo agit & attrectat.

ELEGIA XIII.

Color hic tibi proximus index.] Legendum, vt le-
gerunt omnes eruditi, Proximus, non proximus. Co-
lorem sui carminis etiam mox nominat.

Et mea Musa potest proprio deprehensa colore.

Ambiguum est nato dignior, anne viro] Manuscrip-
ti lectio sine verbo substantiuo, nescio quomodo
alacrior.

Quis laus formandis est tibi magna datus] In Pata-
uino, Quos laus formandos est tibi magna datus.
Carus poëta filium Germanici, Caii imperatore[m],

postea dictum Caligulam, & Drusum instituit.

243

ELEGIA XV.

Quot Tmolia terra racemos] In manuscriptis, Cnossia terra, priore lectione, Lydia regio, altera Creta insula intelligitur: vtraque terra vini optimi feracissima. Videntur tamen vineta Tmoli montis, Cnossiacis esse magis celebria.

sed flumine saepe secundo] In manuscriptis verius, sed flumine saepe secundo. Simili modò Virgilius, Rumore secundo, dixit, cùm de flumine loqueretur:

ELEGIA XVI.

In hac vltima Elegia sui temporis poëtas enumerat: sed quinam ille

Qui Lybicas acies, Romanáque prælia dicit,

Quique Trinacrius Perseidos auctor & actor,
nondum explicatum inueni,

F I N I S.

Q₂ PVB.

PVB. OVIDII NASONIS
IN QVENDAM QVEM VO-
CAT IBIN, LIBER.
ARGVMENTVM.

ANnum agēs Naso quinquagesimum,
ab Augusto Imperatore Pontū relega-
tus est. Cuius quidē exilij caussa nō fa-
cilē deprehendi potest, cū & ipse multis in
locis quodam carminis innolucro diuersam
interpretibus cōiecturam afferat. Satis tamen
constat duas fuisse caussas, quarum alteram
vbique fatetur: alteram verò, ne Augustum
offensiozem reddat, semper subticet. Sic enim
ait in secundo de Tristibus:

*Perdiderint cū me duo crimina, carmē, & error:
Alterius facti caussa silenda mihi.*

Persape itaque libros de Arte amandi com-
posuisse doler: quòd propterea Augusto odio
esse cœperit, & aliquid vidisse per errorem: vt
ob id in Scythiam propulsus fuerit. Sic enim
scribit in 2. de Ponto.

Nēue roges quæ sit, stultam quam scripsimus artem.

Innocuas nobis hæc uetat esse manus.

Et quid præterea peccaui, querere noli,

*Vt pateat sola culpa sub arte mea. Et paulò pôst
Naso parum prudens artem dum scribit amandi,*

Doctrinæ pretium triste magister habet.

Hoc idem ait in 3. ad Amorem, & in 4. ad Ca-
rum. Item. Tristium:

Cur aliquid uidi? cur noxia lumina feci?

*Cur imprudenti cognita caussa mihi est?
Inscius Actæon uidit sine ueste Dianam,*

Præda suis canibus non minus ille fuit.

Verùm si q̄s hæc curiosius scire affectat, eius & Tristium & de Ponto libros legat, Dum autē exularat, inter reliqua sua opera inuēctiuā in quendā edidit, quem proprio nomine suppressio, Ibin appellat. Sicut Callimachus, qui etiā sub hoc nomine Apollonium Rhodium eius discipulū diris imprecationib. deuouit. De Ibi aue ita scribit Plin. lib. 8. cap. 32. Simile quiddā & volucris in eadem Agypto monstrauit, quæ vocatur Ibis, rostri aduncitate per eam partē se proluēs, qua reddi ciborū onera maximè salubre est. Herodotus verò duplicē esse dicit, alteram nigram, alterā ciconiæ non absimilē, sed tamē diuersam. De hac etiā Cic. lib. 2. de Natur. Deorum sic ait: Velut Ibes maximā vim serpentium cōficiunt, cū sint aues excelsæ, rigidis cruribus, corneo, proceroq; rostro, auertunt pestē ab Agypto, cū volucres angues ex vastitate Libyæ vento Africo inuectas interficiunt, atque cōsumunt: ex quo fit, vt illę viuę nec morū noceāt, nec odore mortuæ. Hæc ille. Cum itaque tanta sit huius auis spurcitas, vt proprio ore ventrem purget, Callimachus aduersarium tāquam fœdissimum, vt hominē nullius decoris & commēdationis significet, hoc nomine vocitauit: ad cuius imitationē Ouidius inimicum quoq; suū Ibin nominauit. Causa autē huiusce maledicētiæ hanc fuisse ipsemet aperit: sollicitabat poetæ vxorē, & linguę venena Augusti auribus susurrabat, vt diutius illum in exiliū remoraretur.

PVB. OVIDII NASONIS

IN IBIN EX EDITIONE

Andræ Naugerij.

TEMPVS ad hoc lustris mihi iã bis quinq; pactis
 Omne fuit Musæ carmen in erme meæ:
 Nullaq; quæ possit scriptis tot millibus, exstat,
 Littera Nasonis sanguinolenta legi:
 Nec quemquam nostri, nisi me, læsere libelli:
 Artificis periit cum caput arte sua.
 Vnus, (& hoc ipsum est iniuria magna,) perennem
 Candoris titulum non finit esse mei.
 Quisquis is est (nam nomen adhuc utcunq; tacebo)
 Cogit in assuetas sumere tela manus.
 Ille relegatum gelidos aquilonis ad ortus,
 Non finit exilio delituisse meo:
 Vulneraq; immittis requiem quærentia uexat:
 Iactat & in toto nomina nostra foro:
 Perpetuòq; mihi sociatam scædere lecti,
 Non patitur miseri funera flere uiri.
 Cùmq; ego cassa meæ complectar membra carinæ:
 Naufragij tabulas pugnat habere mei.
 Et qui debuerat subitas extinguere flammæ:
 Hic prædam medio raptor ab igne petit:
 Nititur ut profugæ desint alimenta senectæ.
 Heu quanto est nostris dignior ille malis.
 Di melius: quorum longe mihi maximus ille est:
 Qui nostras inopes noluit esse uias.
 Huic igitur meritas grates, ubicunq; licebit,
 Pro tam mansueto pectore semper agam.
 Audiet hoc pontus: faciet quoque forsitan idem,
 Terra sit ut propior testificanda mihi.

At tibi, calcasti qui me uolente iacentem:

Quam licet & misero debitus hostis ero.

Desinet esse prius contrarius ignibus humor:

Iunctaq; cum luna lumina solis erunt:

5 Pársq; eadem cæli zephyros emittet & euros:

Et tepidus gelido flabit ab axe notus:

* Et noua fraterno ueniet concordia fumo:

Quam uetus accensa separat ira pyra:

Et uer autumnus, brumæ miscebitur ætas:

10 Atq; eadem regio uesper, & ortus erit:

Quam mihi sit tecum positus, quæ sumpsimus, armis

Gratia commissis improbe rupta tuis.

Pax erit hæc nobis: donec mihi uita manebit:

Cum pecore infirmo quæ solet esse lupis.

15 Prima quidem cæpto committam prælia uersu:

Non soleant quamuis hoc pede bella geri.

Vtquæ petit primo plenum flauentis arenæ

Nondum calfacti uelitis hasta solum:

Sic ego te nondum ferro iaculabor acuto:

20 Protinus inuisum nec petet hasta caput.

Et neq; nomen in hoc, nec dicam facta libello

Téq; breui qui sis, dissimulare sinam.

Postmodo si perges, in te mihi liber iambus,

* Tincta Lycambeo sanguine tela dabit.

25 * Nunc quo Battiaades inimicum deuouet Ibin,

Hoc ego deuoueo téq; tuésq; modo:

Vtquæ ille, historijs inuoluam carmina cæcis:

Non soleam quamuis hoc genus ipse sequi.

Illius ambages imitatus in Ibide, dicar

30 Oblitus moris, iudicijquæ mei.

Et, quoniam, qui sis, nondum quærentibus edo:

Ibidis interea tu quoque nomen habe.

* Eteoclen,
& Polynicé
Oedipi re-
gis Theba-
rum filios
intelligit.

* Archilo-
chus Lycā-
ben ob filiā
Neobolē si-
bi denegatā
ad laqueum
cōpulis. Bar-
tiaades Calli
machus à
Batto gen^o
trahens.

Vtq; mei uersus aliquantum noctis habebunt:

Sic uitæ series tota sit atra tue.

Hæc tibi natali facito, Ianiq; Kalendis,

Non mentituro quilibet ore legat.

Di maris, & terræ, quiq; his meliora tenetis

Inter diuersos cum Ioue regna polos:

Huc precor, huc uestras omnes aduertite mentes:

Et finite optatis pondus inesse meis:

Ipsaq; tu Tellus, ipsum cum fluctibus æquor,

Ipse meas æther accipe summe preces:

Sideraque, & radijs circumdata solis imago.

Lunâq; quæ nunquam, quo prius orbe micat:

Nóxq; tenebrarum specie reuerenda tuarum:

Quæque ratum triplici pollice netis opus:

Quiq; per infernas horrendo murmure ualles,

Imperiuratae laberis annis aquæ:

Quasq; ferunt torto uittatis angue capillis

Carceris obscuras ante sedere fores:

Vos quoq; plebs superum, Fauni, Satyriq; laræsq;

Fluminâque, & Nymphæ, semideumq; genus.

Denique ab antiquo diui ueteresq; nouique,

In nostrum cuncti tempus, adest Chao:

Carmina dum capiti malefido dira canuntur:

Et peragunt partes ira, dolorque suas:

Annuite optatis omnes ex ordine nostris:

Et sit pars uoti nulla caduca mei.

Quæque precor, fiant: ut non mea dicta: sed ille

Pasiphaës generi uerba fuisse putet.

Quasq; ego transiero pœnas, patiatur & illas:

Plenius ingenio sit miser ille meo.

Néue minus noceant fictum execrantia nomen

Vota, minus magnos commoucântue deos:

Theseû si-
gnificat, qui
à Nepruno
petiit, vt
Hyppolitû
interime-
ret.

Illum ego deuoueo, quem mens intelligit, Ibin:

Qui scit se factis has meruisse preces.

Nulla mora est in me: peragam rata uota sacerdos:

Quisquis ades sacris ore fauete meis.

Quisquis ades saris, lugubria dicite uerba:

Et fletu madidis Ibin adite genis:

Ominibusque malis, pedibusque occurrite lauis:

Et nigra uestes corpora uestra tegant.

Tu quoque, quid dubitas ferales sumere uittas?

Iam stat, ut ipse uides, funeris ara tui.

Pompa parata tibi est: uotis mora tristibus absit:

Da iugulum cultris hostia dira meis.

Terra tibi fruges, amnis tibi deneget undas:

Deneget afflatus uentus, et aura suos.

Nec tibi sol clarus, nec sit tibi lucida Phœbe:

Destituant oculos sidera clara tuos.

Nec se Vulcanus, nec se tibi præbeat aër:

Nec tibi det tellus, nec tibi pontus iter.

Exsul, inops, erres: alienaque limina lustres:

Exiguūque petas ore tremente cibum.

Nec corpus querulo, nec mens uacet ægra dolore:

Noxque die grauior sit tibi: nocte dies.

Sisque miser semper: nec sis miserabilis ulli:

Gaudeat aduersis femina, uirque tuis.

Accedat lacrimis odium: dignusque puteris,

Qui mala cum tuleris plurima, plura feras.

Sitque quod est rarum, solito defecta fauore

Fortunæ facies inuidiosa tuæ.

Causaque non desit, desit tibi copia mortis:

Optatam fugiat uita coacta, necem.

Luctatusque diu cruciatos spiritus artus

Deserat: et longa torqueat ante mora.

Euenient: dedit ipse mihi modo signa futuri
 Phœbus: & à leua mœsta uolauit auis.
 Certe ego quæ uoueo, superos motura putabo:
 Spèquæ tuæ mortis perfide semper alar.
 Finiet illa dies, quæ te mihi subtrahet olim:
 Finiet illa dies, quæ mihi tarda uenit.
 Et prius hanc animam nimium tibi sæpe petitam
 Auferet illa dies, quæ mihi sera uenit:
 Quàm dolor hic unquam spatio euanescere possit:
 Leniat aut odium tempus, & hora meum.
 Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iazyges arcu:
 Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit.
 Robora dum montes, dum pabula mollia campi,
 Dum Tyberis liquidas Tuscus habebit aquas.
 Bella geram tecum: nec mors mihi finiet iras:
 Sæua sed in Manes manibus arma dabo.
 Tunc quoque cum fuerò uacuis dilapsus in auras:
 Exanimis mores oderit umbra tuos.
 Tunc quoque factorum ueniã memor umbra tuorum:
 Insequar & uultus offsea forma tuos.
 Siue ego, quod nollem, longis consumptus ab annis,
 Siue manu facta morte solutus ero:
 Siue per immensas iactabor naufragus undas:
 Nostrâque longinquus uiscera piscis edet:
 Siue peregrinæ carpent mea membra uolucres:
 Siue meo tingent sanguine rostra lupi:
 Siue aliquis dignatus erit supponere terræ:
 Et dare plebeio corpus inane rogo:
 Quidquid ero, stygijs erumpere nitar ab oris:
 Et tendam gelidas ultor in ora manus.
 Me uigilans cernes: tacitis ego noctis in umbris
 Executiam somnos uisus adesse tuos.

Denique quidquid ages, ante os, oculosque uolabo:
 Et querar: & nulla sede quietus eris.
 Verbera sæua dabunt sonitum: nexæque colubris
 Conscia fumabunt semper ad ora fæces.
 His uiuus furijs agitabere, mortuus ijsdem:
 Et breuior pœna uita futur a tua est.
 Nec tibi continget funus, lacrymæque tuorum:
 Indeploratum proijciere caput.
 Carnificisque manu populo plaudente traheris:
 10 Infixusque tuis osibus uncus erit.
 Ipse te fugient, quæ carpunt omnia, flammæ:
 Respuet inuisum iusta cadauer humus.
 Unguibus, & rostro tardus trahet ilia uultur:
 Et scindent auidi perfida corda canes.
 15 Dæque tuo fiet (licet hac sis laude superbus)
 Insatiabilibus corpora rixa lupis:
 In loca ab Elysijs diuersa fugabere campis:
 Quasque tenet sedes noxia turbas coles.
 Sisyphus est illic saxum uoluensque petensque:
 20 Quique agitur rapidæ uinctus ab orbe rotæ:
 Quæque gerunt humeris perituras Belides undas,
 Exulis Aegypti turba cruenta natus.
 Pomâ pater Pelopis præsentia quærit: & idem
 Semper eget liquidis, semper abundat aquis.
 25 Iugeribusque nouem, qui summus distat ab imo:
 Visceræque assidue debita præbet aui.
 Hic tibi de furijs scindet latus una flagello:
 Vt sceleris numeros confiteare tui.
 Altera Tartareis sectos dabit unguibus artus:
 30 Tertia fumantes incoquet igne genas.
 Noxia mille modis lacerabitur umbra: tuasque
 Aæcus in pœnas ingeniosus erit.

In te transcribet ueterum tormenta uirorum:

Manibus antiquis caussa quietis eris.

Sisyphæ cui tradas reuolubile pondus habebis:

Versabunt celeres nunc noua membra rotæ.

Hic erit & ramos frustra qui captet & undas:

Hic inconsumpto uiscere pascet aues.

Nec mortis poenæ mors altera finiet huius:

Horæque erit tantis ultima nulla malis.

Inde ego pauca canam: frondes ut si quis in Ida,

Et summan Libyco de mare carpat aquam.

Nam neque quot flores Sicula nascantur in Hybla:

Quotue ferat dicam terra Cilissa crocos:

Nec cum tristis hiems aquilonis inhorruit alis:

Quam multa fiat grandine canus Athos.

Nec mala uoce mea poterunt tua cuncta referri:

Ora licet tribuas multiplicatamihî.

Tot tibi uæ misero ueniant, talesque ruinae:

Vt cogi in lacrimas me quoque posse putem.

Ille me lacrimæ facient sine fine beatum:

Dulcior hic risu tunc mihi fletus erit.

Natus es infelix (ita di uoluere) nec ulla

Commoda nascenti stella, leuisue fuit.

Non Venus affulsit, non illa Iupiter hora,

Lunæque non apto solue fuere loco.

Nec satis utiliter positos tibi præbuit ignes,

Quem peperit magno lucida Maia Ioui.

Te fera nec quicquam placidum spondentia Martis

Sidera presserunt, falciferique senis.

Lux quoque natalis, ne quid, nisi triste, uideres,

Turpis, & inductis nubibus atra fuit.

Hæc est in fastis cui dat grauis Allia nomen:

Quæque dies Ibiin publica damna tulit.

Qui simul impuræ matris prolapsus ab aluo,
Cynipheam sædo corpore pressit humum:
Sedit in aduerso nocturnus culmine bubo:
Funereoque graues edidit ore sonos.

Protinus Euménides lauere palustribus undis:
Quæ caua de Stygijs fluxerat unda uadis:
Pectoraque unxerunt Erebeæ felle colubræ:
Térque cruentatas increpuere manus:

*Gutturaque imbuerunt infantia lacte canino:

Hic primus pueri uenit in ora ci bus.
Ebibit inde suæ rabiem nutricis alumnus:
Latrat & in toto uerba canina foro.
Membraque uinxerunt tinctis ferrugine pannis:
A male deserto quos rapuere rogo:

Et ne non fultum nuda tellure iaceret:
Molle super silices imposuere caput.

Iámque recessuræ, uiridi de stipite factas
Admorunt oculis usque sub ora faces.

Flebat, ut est infans fumis contactus amaris:

De tribus est cum sic una locuta soror,
Tempus in immensum lacrimas tibi mouimus istas:

Quæ semper caussa sufficiente cadent.

Dixerat: & Clotho iussit promissa ualere:

Neuit & infesta stamina pulla manu.

Et ne longa suæ præfagia diceret horæ:

Fata canet uates qui tua, dixit, erit.

Ille ego sum uates: ex me tua uulnera disces.

Dent modò di uires in mea uerba suas:

Carminibusque meis accedant pondera rerum:

Quæ rata per luctus experiere tuos.

Néue sine exemplis æui cruciere prioris:

Sint tua Troianis non leuiora malis.

Chrysiippus
disputabat,
mores infan-
tis formari
à lacte nutri-
cis, & ob hoc
cēsebat nu-
tricē doctā
esse dādam
infanti futu-
ro oratori.

Quantaque clauigeri Pæantius Hercules heres,
Tanta uenenato uulnera crure geras.

Nec leuius doleas, quàm qui bibit ubera ceruæ
Armatusque tulit uulnus inermis potens.

Quique ab equo præceps alienis decidit aruis:
Exitio facies cui sua pœne fuit.

Id, quod Amynthorides uideas: trepidumq; ministro
Prætentis baculo luminis orbis iter.

Nec plus adspicias, quàm quem sua filia rexit:
Expertus scelus est cuius uterque parens.

Qualis erat, postquam est iudex de lite iocosa
Sumptus, Apollinea clarus in arte senex.

Qualis & ipse fuit, quo præcipiente columba
Est data Palladiæ præuia, duxque rati.

Quique oculis caruit, per quos male uiderat aurum:
Inferias nato quos dedit orba parens.

† Pastor ut Aetneus, cui casus ante futuros
Telemus Eurymedes uaticinatus erat.

‡ Ut duo Phineidæ, quibus idem lumen ademit,
§ Qui dedit: & Thamyra, Demodocique caput.

¶ Sic aliquis tua membra secet: Saturnus ut illas
Subsecuit partes, unde creatus erat.

Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in undis:
‡ Quàm, cui sunt subitæ frater, & uxor aues.

Sollertique uiro, laceræ quem fracta tenentem
§ Membra ratis Semeles est miserata soror.

Vel tua, ne pœnæ genus hoc cognouerit unus:
¶ Viscera diuersis scissa ferantur equis.

‡ Vel quæ, qui redimi Romano turpe putauit,
A duce Punico pertulit, ipse feras.

§ Nec tibi subsidio præsens sit numen: ut illi,
Cui nihil Hercei profuit ara Iouis.

a Telemus
vates Poly-
phemo præ-
dixit, aliquã
do futurũ,
vt ab Vlyſſe
cæcicaretur.
b Crambes
& Orthes à
patre Phy-
neo cæcati.
c Thamy-
ris à Muſis
creatus.
Demodocus
cæcus ab Ho-
mero cãtor
inducitur.
d Aleyone
Ceyx, Dæda-
lion.
e Ino Vlyſ-
ſis nauſra-
gium miſer-
ta, velũ de-
dit, quò tu-
tius enata-
uit.
f M. Atilius
Regulus.
g Priamum
dicit.

^aUtque dedit saltus è summa Thessalus Ossa,

Tu quoque saxoso præcipitere iugo.

Aut uelut Euryali, qui sceptrum cepit ab illo:

Sint artus auidis anguibus esca tui.

^bVel tua maturet, sicut Minoia fata,

Per caput infuse feruidus humor aquæ.

Utque parum mitis, sed non impune Prometheus,

Aërias uelucres sanguine fixus alas.

Ac uelut Etracides magno ter ab Hercule quinctus

¹⁰ Cæsus in immensum proijciare fretum.

^cAut ut Amyntiadem turpi dilectus amore

Oderit, & sæuo uulneret ense puer.

^dNec tibi fida magis misceri pocula possint:

Quàm qui cornigero de Ioue natus erat.

¹⁵ ^eMore uel intereas capti suspensus Achæi:

Qui miser aurifera triste pependit aqua.

^fAut ut Achilleiden cognato nomine clarum,

Opprimat hostili tegula iacta manu.

Nec tua quàm Pyrrhi, felicius ossa quiescant:

²⁰ ^gSparsa per Ambracias quæ iacuerè uias.

^hNatâque ut Aeacidæ iaculis moriaris adactis:

Non licet hoc Cereri dissimulare nefas.

ⁱUtque nepos dicti nostro modò carmine regis:

^kCantharidum succos dante parente bibas:

²⁵ Aut pia te cæso dicatur adultera: sicut

Qua cecidit Leucon uindice, dicta pia est.

Inq; pyram tecum carissima corpora mittas:

Quem finem uitæ Sardanapalus habet.

^mUtque Iouis Libyci templum uiolare parantes,

³⁰ Acta noto uultus condant arena tuos.

ⁿUtque necatorum Daræi fraude secundi,

Sic tua succendens deuoret ora cinis.

^a Euryalus ad uena Thessalû præcipitauit.

^b Minos in thermis Cocili regis Sicilia extinctus est, dum Dædalû insequeretur.

^c Sarillus Amâtij filius à Celmo puero occisus.

^d Alexander q. Iouis Hâmōnis fili⁹ haberi uoluit, ab Iola pincerna ueno iterempus.

^e Achæ⁹ Lydiæ rex, auaritiæ cat⁹, in Pactoli aquis pepedit. f Pyrrus rex Epirotarum.

^g Ambracia vrbs in Epiro.

^h Peribæa Pyrrhi filia.

ⁱ Magnetes Gelonis & Neriidos filius.

^k Cantharides vermes terrestres, de quib⁹ uide Plin. in. 11 & 27.

^l Oxylochus Leuci frater.

^m Cæbyfes rex Persarum ad tēplū Iouis misit exercitum, qui arena obrut⁹ est.

ⁿ Dare⁹ Persarū rex, ciues in congeriē cinerū obruebat.

* Neocles à
Sicyone vr-
be Achaiz
obcrudelita
tem pulsus.
b Gerymas
Acarni fili^o
c Alexander
Pheræus.
d Milo Pifa
nus à suis, p
iectus in Al
pheûfluuiû.
e Adimant^o
Deorum cõ
temptor.
f Dionysius
Leuzus pul
sus à Mithri
date aufugit
in Achill.
Dromon, lo
cum quem
cursum Ac-
chill. vocât
vbi à suis de
reliq^o perijt
g Hector.
h Hippome
neia in adul
terio depre
hensa, ab e-
quis absor-
pta, & eius
adulter la-
ceratus.
i Atax Oi-
leus.

k Marfias ab
Apolline ex
coriatus.
l Lycurgus
Dryantis fi-
lius volens
putare vites
icidit crura.
m Hercules
Oetæus.

*Aut ut oliuifera quondam Sicyone profecto,
Sit frigus mortis caussa, famésque tuæ.*

*Aut ut Acharnides in futus pelle iuueni,
Turpiter ad dominum præda ferare tuum.*

*Inquæ tuo thalamo ritu ingulere Pheræi:
Qui datus est leto coniugis ense suæ.*

*Quosque putas fidos, ut Larissæus Alebas,
Vulnere non fidos experiare tuo.*

*Vtque Milo, sub quo cruciata est Pisa tyranno:
Viuus in occultas præcipiteris aquas.*

*Quæque in Adimantum Philefia regna tenentem
A Ioue uenerunt, te quoque tela petant.*

*Aut ut Amastriacis quondam Lenæus ab oris.
Nudus Achillea destituaris humo.*

*Vtquæ uel Eurydamas ter circum busta Thrasilli
Est Larissæis raptus ab hoste rotis:*

*Vel qui quæ fuerat tutatus moenia sæpe:
Corpore lustrauit non diuturna suo:*

*Vtquæ nouum passa genus Hippomeneide poenæ:
Tractus in Actæa fertur adulter humo:*

*Sic, ubi uita tuos inuisa reliquerit artus:
Vltiores rapiant turpe cadauer equi.*

*Viscera sic aliquis scopulis tua figat: ut olim
Fixa sub Euboico Graia fuere sinu.*

*Vtquæ ferox perijt & fulmine, & equore raptor:
Sic te mersuras adiuet ignis aquas.*

*Mens quoque sic Furijs uecors agitetur: ut illi,
Vnum qui toto corpore uulnus habet.*

*Vtquæ Dryantiade Rhodopœia regna tenenti,
In gemino dispar cui pede cultus erat:*

*Vt fuit Oetæo quondam, generoque draconum,
Thesimanique patri, Calligonesque uiro.*

Nec tibi contingat matrona pudicior illa:
 a Qua potuit Tydeus erubuisse nuru.
 Quæq; sui Venerem iunxit cum fratre mariti,
 Locris in ancillæ disimulata necem.
 b Tam quoque di faciant possis gaudere fideli
 Coniuge, quàm Talai, Tyndareiq; gener.
 Quæq; parare suis letum patruelibus aufe
 Belides assidua colla premuntur aqua.
 Byblidos, & Canaces sicut facis ardeat igne:
 c Nec nisi per crimen, sit tibi fida soror.
 c Filia si fuerit, sit quod Pelopæa Thyesti:
 Myrrha suo patri, Nyctimeneq; suo:
 d Neue magis pia sit, capitiq; parentis amica,
 Quàm tua uel Pterela uel tibi Nise fuit:
 e Infamemq; locum scelebris quæ nomine fecit:
 Presit & inductis membra paterna rotis.
 Ut iuuenes pereas, proiecti cadauera quorum,
 Orâq; Piseæ sustinueres fores.
 f Ut qui perfusam miserorum cæde procorum,
 Ipse suo melius sanguine tinxit humum.
 Proditor ut seui perijt auriga tyranni:
 Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.
 g Ut qui uelocem frustra petiere puellam:
 Dum facta est pomis tardior illa tribus.
 h Ut qui tecta noui formam cælantia monstri
 h Intrarunt cæcæ non redeunda domus.
 i Ut quorum Aeacides misit uiolentus in altum.
 Corpora cum senis altera sena rogam.
 k Ut quos obscuris uictor ambagibus oris,
 Legimus infandæ Sphynge dedisse neci.
 l Ut qui Bistonie templo cecidere Mineruæ:
 Propter quod facies nunc quoq; torta deæ est.

a Athamas
 Cadmi ge-
 ner.

b Hyperma-
 nestra vt se
 adulteri jho-
 stem ostend-
 deret, Lo-
 cri occidit.
 c Pelopeia
 cum patre
 Thyeste in-
 scio concu-
 buit, vt Myr-
 rha cum Cy-
 nra, & Ny-
 ctimene cū
 Necteo.

d Polydice
 Pterelâ pa-
 trem prodi-
 dit sicut
 Scylla Nisū
 e Tullia Tar-
 quiniū Pri-
 scū patrē oc-
 cidit à quo
 sceclere, vic-
 tū dicitur est
 Sceleratus.
 f Hippoda-
 mia procos
 occidit.

g Oenoma-
 Mytylus,
 Atalanta.
 h Labyrin-
 thum dicit.
 i Achilles i
 rogū Patro-
 cli xij. Tro-
 ianos inie-
 cit.

k Sphingis
 monstri eni-
 gma.

l Lemniaci
 Sparte de-
 prehēsi, ex le-
 ge occide-
 bantur.

- Ut qui Threicij quondam praeſepia regis
 Fecerunt dapibus ſanguinolenta ſuis.
 a Theroda- a Therodamanteos ut qui ſenſere leones:
 mas ſangu- b Quiq; Thoanteæ Taurica ſacra deæ.
 ne humano
 leones ale- Ut quos Scylla uorax, Scyllæq; aduerſa Charybdis ſ
 bat. Dulichie pauidos eripuerunt rati.
 b Antipha-
 tes Laſtri- Ut quos demisit uaſtam Polyphemus in aluum:
 gonũ rex. Aut Laſtrygonias qui ſubiectæ manus.
 c Carthagi- c Ut quos dux Pœnus merſit putealibus undis:
 nẽſes. ducẽ Et iactò canas puluere fecit aquas. 10
 Amilcare A Et uelut Icaridos famule periere, prociq;
 charanorũ Inq; caput domini qui dabat arma prociſ.
 ſenatiũ per Et iacet Aonio luſtator ab hospite fuſus:
 inducias fi- Qui (mirum) uictor, cum cecidiſſet, erat.
 dentem pu- Ut quos Antæi fortes preſſere lacerti. 15
 teis immer- Quosq; ſeræ morti Lemnia turba dedit.
 ſerunt, atq; d Ut qui poſt longum ſacri monſtrator iniqui
 faxis obrue- Elicuit pluuias uictima caſus aquas.
 runt, ut ait Frater ut Antæi quo ſanguine debuit, aras
 App. Pygm- Tinxit: & exemplis occidit ipſe ſuis. 20
 d Thraſyl. c Ut qui terribiles pro gramen habentibus herbis
 Buſiridẽ do- Impius humano uiſcere pauit equos.
 cuit necehu- Ut duo diuerſis ſub eodem iudice caſi
 mana plu- Temporibus Neſſus, f Diſſimaniq; gener.
 uias impe- g Ut pronepos Saturne tuus: quem reddere uitam 25
 trari poſſe Ipſe Coronides uidit ab urbe ſua.
 à Ioue, ſed h Ut Scinis, i & Sciron, & cũ Polyphemone natus,
 primus oc- Quiq; homo parte ſui, parte iuuenus erat.
 ciſus eſt. Quiq; trabes preſſas ab humo mittebat in aras,
 e Diome- Aequoris adſpiciens huius, & huius aquas. 30
 des. Quæq; Ceres uidit leto percuntia uultu
 f Eurytus Corpora Theſea Cercionea manu.
 Diſſimani
 gener.
 g Hyppoly-
 tus.
 h Aœſcula-
 pius.
 i Procuſtes
 Scirõ in Iſt-
 mo habi-
 tans.

Hæc tibi, quem precibus iustis mea deuouet ira,
Eueniant: aut his non leuiora malis.

Qualis ^a Achæmenides Sicula desertus in Aetna
Troica cum uidit uela uenire, fuit.

Qualis erat necnon fortuna binominis ^b Iri,
Quique ^c tenet pontem, qui tibi maior erit.

^d Filius & Cereris frustra tibi semper ametur:
Destituâtque tuas usque petitus opes.

Vtq; per alternos unda labente recursus

¹⁰ Subtrahitur presso mollis arena pedes:

Sic tua nescio qua semper fortuna liquecat:

Lapsâque per medias effluat usque manus.

^e Utque pater solite uarias mutare figuras
Plenus inextincta conficiare fame.

¹⁵ Nec dapis humane tibi erunt fastidia: quâque
Parte potes, ^f Tydeus temporis huius eris.

Atque aliquid facias, à nescere solis ad ortus

Cur exsternati rursus agantur equi.

Fœda Lycaoniæ repetes conuiuia mensæ:

²⁰ Tentabisque cibi fallere fraude Iouem.

Tēque aliquis posito, * tentet uim numinis opto:

^g Tantalides tu sis, tu Terei; puer.

Et tua sic latos spargantur membra per agros:

^h Tanquam, que patrias detinuere uias.

²⁵ ⁱ Aere Perilleo ueros imitère iuencos,

Ad formam tauri conueniente sono:

^k Utq; ferox Phalaris, lingua prius ense resecta

More bouis, Paphio clausus in are gemas.

Dūmq; redire uoles cui melioris in annos:

³⁰ ^l Ut uetus Admeti decipiare socer.

^m Atque eques in medijs mergare uoragine cœni:

Dum modò sint facti nomina nulla tui.

a Achæmenides ab Vlyssæ detelictus opẽ Aeneas in Siciliam uentis implorauit.

b Irus olim Arneus est uocatus.

c Mædici ad pontes permancbant.

d Plutonẽ intelligit, quẽ qui adibat, diues efficiebatur.

e Erisichto fame cõpulsus filiam Dryopeida sub varijs figuris uendit.

f Tydeus Menalippi caput corripit.

* teneat.

g Pelopen & Itin dicit.

h Abfyrus Medæ frater.

i Perilius Atheniensis.

k Phalaris Agrigentinus.

l Pelias.

m Curtius Romanus.

* Cadmus Sidonius.
 a Callymachus Cyrenæus quædam Appollonium imprecatur est.
 b Cybeles concubitu fugiens genitalia sibi amputauit.
 c Atalâta & Hyppomene in leões versi sunt, quorû in adulterio deprehensa à patre equis laceranda traditur.
 d Cassandri Macedoni in suos nimis sauiens, viuis defoditur.
 e Perseus nepos Abantis.
 f Thelephus Lynesio præfuit ab Arfacide occisus.
 g Abdera vrbs Tracia, vbi post diras imprecationes solebant homines lapidibus obrueri.
 * Hippomene.

Atq; utinam pereas, ueluti de dentibus orti
 * Sidonia iactis Graia per arua manu.
 a Et quæ Penthides fecit, fraterq; Medusæ:
 Eueniant capiti uota sinistra tuo.
 Et quibus exiguo uolucris deuota libello est,
 Corpora proiecta quæ sua purgat aqua.
 Vulnera totq; seras, quot dicitur ille tulisse:
 Cuius ab inferijs culter abesse solet.
 b Attonitusq; seces, ut quos Cybelcia mater
 Incitat, ad Phrygios uilia membra modos.
 10
 Deq; uiro fias nec uir nec femina, ut Atys:
 Et quæ tias molli tympana rauca manu.
 c Inq; pecus magnæ subito uertare parentis:
 Victor ut est celeri uictaq; uersa pede.
 15
 Solaq; Limone poenam ne senserit illam:
 Et tua dente sero uiscera carpat equus.
 d Aut, ut Cassandri dominus, non mitior illo
 Saucius ingesta contumuleris humo.
 e Aut, ut Abantiades, f aut ut Lynesius heros,
 Cæsus in æquoreas præcipiteris aquas.
 20
 Victima uel Phœbo sacras maisteris ad aras:
 Quam tulit à seuo Teudotus hoste necem.
 g Aut te deuocat certis Abdera diebus:
 Saxaq; deuotum grandine plura petant.
 25
 Aut Iouis infesti telo feriare trifulco:
 Ut satus * Hipponoo, Desithoësque pater.
 Ut soror Autonocës, ut cui matertera Maia est:
 Ut temere optatos qui male rexerit equos.
 Ut ferus Acolides, ut sanguine natus eodem,
 Quo genita est liquidis quæ caret arctos aquis.
 30
 Ut Macedo rapidis icta est cum coniuge flammis:
 Sic precor ætheri uindictis igne cadas.

Prædâq; sis illis, quibus est Latonia Delos,
Ante diem raptò non adeunda Thraso.

Quiq; uerecundæ specularum labra Dianæ:

^a Quiq; Crotopiaden diripuerè Linum.

5 Neue uenenato lenius feriaris ab angue,

^b Quàm senis Oeagri, Calliopésq; nurus:

Quàm puer Hysipyles: quam qui caua primus acuta
Cuspide suspecti robora fixit equi.

^c Neue gradus ad eas Elpenore cautius altos:

10 Vinq; seras uini, quo tulit ille modo.

Támq; cadas domitus, quã quisquis ad arma uocãt
Iuuit inhumanum Thiodomanta Dryops.

Quàm ferus ipse suo perijt mactatus in antro
Proditus incluse Cacus ab ore bouis.

15 Quàm qui dona tulit Lerneo tincta ueneno:
Euboicâsq; suo sanguine tinxit aquas.

^d Vel de precipiti uenias in tartara saxo,

Vt qui Socraticum de nece legit opus.

Vt qui Thesæ fallacia uela carinae

20 Vidit: ut Iliaca missus ab arce puer.

Vt teneri nutrix, eadem matertera Bacchi:

^e Vt cui causa necis ferra reperta fuit.

^f Lydia se scopulis ut uirgo misit ab altis,

Dixerat inuito que mala uerba deo.

25 Feta tibi occurrat patrio popularis in aruo,

8 Sitq; Paphagæ caussa Leena necis.

Quiq; Lycurgiden * letauit, & arbore natum,

Idmonâq; audacem, te quoque rumpat aper.

Isq; uel exanimis faciat tibi uulnus: ut illi

30 Ora super fixi quem cecidere suis.

^h Atq; idem simili pinus quem morte peremit

Venator Phygias, sisq; Berentiades.

a Linus Cro-

topi nepos.

b Eurydice

uxor Or-

phæi filij

Oeagri &

Calliopes,

serpentis

morfu in-

terit.

c Elpenor

Vlyssis fo-

cus apud

Circê madi-

cus scalaru

casu occu-

bit.

d Theom-

brotus le-

ctoPlatonis

opere de im-

mortalitate

animæ: se in

mare præci-

pitauit.

e Dedalus

Perdicæ ne-

potem eò qd

ferram in-

uenisset, in

audiosè præ-

cipitauit.

f Mars Ili-

cæ Lydi fi-

liu amauit.

g Paphagi^{us}

Ambraciæ

rex.

* letauit.

h Cretesès

in vltionem

Minois Cor-

cyraos siue

Sicilienses

occidebat.

Si tua contigerit Minoas puppis arenas:

Te Corcyraeum Cresia turba putet.

* Alcidiðe Alebæ filiã cū viro Lycoride eadẽ domus oppressit.

a Euryalus filius Hyrtaci.

b Brotheus q̄ & Erichthonius, Minerva & Vulcã filij.

c Chærilus gestorũ Alexanderi malus scriptor d Archilochus.

e Aristophanes.

f Alter Aristophanes.

g Medilla Eupolis vxor.

h Pentheus ab Agaue matre disceptus.

i Dyrce Lycij vxorẽ agresti tauro ligatã filij Antiopen lanauerũt.

k Myrrha patrem fugiens in arborem versa est.

* *Lapsurãque domum subeas, ut sanguis Alebæ, Stella Lycoridæ cū fuit æqua uiro.*

Vtq̄; uel Euenus torrenti flumine merfus, Nonina des rapidæ uel Tiberinus, aquæ.

a *Hyrtaciæq̄; modo defixa cadauera trunco: Digna feris hominis sit caput esca tuum.*

b *Quodq̄; ferunt Brotean fecisse cupidine mortis: De tua succensæ membra cremanda pyræ.*

c *Inclususque necem cauea patiaris, ut ille Non profecturæ conditor historiæ.*

d *Vtq̄; repertori nocuit pugnacis iambi: Sic sit in exitium lingua proterua tuum.*

Vtq̄; parum stabili qui carnine læsit Athenas, Inuisus pereas deficiente cibo.

e *Vtque liræ uates fertur perijsse seueræ: Causa sit exitij dextera læsa tui.*

f *Vtq̄; Agamemnonio uultus dedit anguis Orestis: Tu quoque de morsu uirus habente cadas.*

Sit tibi coniugij nox prima nouissima uitæ: Eupolis hoc perijs, & noua nupta modo.

Vtque cothurnatum perijsse Lycophrana narrant: Hereat in fibris fixa sagitta tuis.

h *Aut lacer in siluis manibus spargare tuorum: Sparsus ut est Thebis angue creatus auo.*

i *Percq̄; feros montes tauro rapiente traharis: Ut tracta est coniux imperiosa Lyci.*

Quodq̄; suæ passa est pellex inuita sorori Excidat ante pedes lingua resecta tuos.

k *Cognitor ut tarde læsus cognomine Myrrhae Orbis in innumeris inueniãre locis.*

Inque tuis opifex, uati quod fecit Achæo:

Noxia luminibus spicula condat apis.

Fixus & in duris carparis uiscera saxis:

Vt cui Pyrrha sui filia fratris erat.

^aEt puer Harpagidæ referas exempla Thyestæ,

Inque tui casus uiscera patris eas.

Trunca geras seuo mutilatis partibus ense:

Qualia Mycerni membra fuisse ferunt.

Vt uic Syracusio præstricta fauce poetæ:

¹⁰ Sic animæ laqueo sit uia clausa tuæ:

Nudâq; direpta pateant tua uiscera pelle:

Vt Phrygium cuius nomina flumen habet.

^bSaxificæ uideas infelix ora Medusæ:

Cephenum multos quæ dedit una neci.

¹⁵ ^cPomium morsus subeas, ut Glaucus, equarum:

Inque maris salias, Glaucus ut alter, aquas.

Vtque duobus idem dictis modò nomen habenti

Præfocent animæ noxia mella uiam.

Sollicitoque bibas, aniti doctissimus olim

²⁰ Imperturbato quod bibit ore, reus.

^dNec tibi siquid amas, felicius Hæmone cedat:

Vtque sua Macareus, tu potiare tua.

Vel uideas, quod iam, cum flammæ cuncta tenerent:

Hæctoreus patria uidit ab urbe puer.

²⁵ ^eSanguine probra luas, ut auo genitore creatus,

Per facinus soror est, cui sua facta parens.

^fOssibus inque tuis teli genus hereat illud,

Traditur Icarij quo cecidisse gener.

Vtque loquax in equo est elisus guttura acerno,

³⁰ Sic tibi claudatur pollice uocis iter.

^gAut ut Anaxarchus pila minuaris in altis

Lactâq; pro solitis frugibus, ossa sonent.

^a Astyages

Medorû rex

Harpagi fi-

lium pro e-

pulis patri

apposuit,

quod prius

Thyestæ cõ-

tigerat.

^b Persens

ostenso Mæ-

dusæ capit

Cephenum

populos in

laxa verti-

^c Primum

Glaucus e-

Potnea citi-

tate. Secun-

dus Deus

marinus.

Tertius Cre-

tentis uene-

nato melle

extinctus.

^d Hæmo cû

filiam Rho-

dopen tur-

piler ama-

ret, uterque

in montem

sui nominis

obduruit.

^e Myrrha ex

patris Ciny-

ræ concubi-

tu Adonim

perperit.

^f Vlystem

dicit a Te-

legono fi-

lio interem-

ptum.

^g Anaxar-

chus à suis

colonis oc-

cius.

Vtque patrem Psamatis condat te Phœbus in ima
Tartara: quod notæ fecerat ille suæ.

Inq; tuos ea pestis cat: quam dextra Chorcæbi
Vicit, opem miseris, Argolicisque tulit.

Vtq; nepos Aethræ Veneris moriturus ob iram
Exul ab attonitis excutiaris equis.

^a Propter opes magnas ut perdidit hospes alumnū:
Perdat ob exiguas te tuus hospes opes.

^b Vtq; ferunt fratres sex cum Damasichthone casos:
Intereat tecum sic genus omne tuum.

Addidit ut fidicen miseris sua funera natis:
Sic tibi sint vitæ tædia iusta tuæ.

Vtue soror Pelopis saxo dureris oborto:

^c Et læsus lingua Battus ab ipse sua.

Aëra si misso uacuum iaculabere disco:

^d Quo puer Oebalides ictus ab orbe cadas.

Si qua per alternos pulsabitur unda lacertos:
Omnis Abydena sit tibi peior aqua.

Comicus ut medijs perijt, dum nabat, in undis:
Et tua sic Stygius strangulet ora liquor.

Aut ubi uentosum superaris naufragus æquor:

^e Contracta pereas, ut Palinurus, humo.

Vtque cothurnatum uatem tutela Dianæ,

Dilaniet uigilum te quoque turba canum.

^f Aut ut Trimacrius salias super ora Gigantis:
Plurima qua flammis Sicanis Aetna uonūt.

Diripiántque tuos insanis unguibus artus
Strymonie matres Orpheon esse rate.

Natus ut Althææ flammis absentibus arsit:

Sic tuus ardescat stipitis igne rogas.

Vt noua Phasiaca comprehensa est nupta corona:

Vtq; pater nuptæ, cumque parente donus.

a Polydorū
dicit.

b Damasi-
chthon Am-
phionis mu-
fici & Nio-
bes fili⁹ ab
Apolline cū
septē fratri-
bus & foro-
ribus inter-
fectus.

c Battus fur-
tum Mercu-
rij prodidit.

d Hyacin-
thus Oeba-
li filius a
Phæbo dile-
ctus & per
impruden-
tiam ab eo-
dem i ludo
occisus.

e Palinurus
Aeneæ nau-
is magis-
ter, cū tri-
duo enata-
set, a Veliē-
sibus in lit-
tore occis⁹
est.

f Empedo-
cles Agrigē-
tin⁹ cupiēs
immortali-
tate poti-
ri, in Aetnā
se præcipita-
uit.

Vt cruor Herculeos abijt diffusus in artus:
 Corpora pestiferum sic tua virus erat.
^aQua sua Pentheiden proles est ulta. Lyncurgum:
 Hæc maneat teli te quoque plaga noui.
^bVtque Milo robur deducere fissile tentes:
 Nec possis captas inde referre manus.
 Muneribusque tuis lædaris, ut Icarus: in quem
 Intulit armatas ebria turba manus.
 Quodque dolore necis patriæ pia filia fecit:
 Vincula per laquei fac tibi guttur eat.
 Obstrictusque famem patiaris limine tecti:
 Ut legem pœnæ cui dedit ipsa parens.
 Illius exemplo uioles simulacra Mineruæ:
 Aulidis à portu qui leue uertit iter,
^bNaupliadæque modo ficto pro crimine pœnas
 Morte luas: nec te non meruisse iuuet.
^cEthalon ut uita spoliavit Isidius hospes:
 Quem memor à sacris nunc quoque pellit Io.
^dVtq; Melantheum tenebris à cæde latentem
 Prodidit officio luminis ipsa parens.
 Sic tua coniectis fodiuntur corpora telis.
 Sic precor auxilijs impediare tuis.
 Qualis equos pacto, quos fortis agebat Achilles:
 Acta Phrygi timido est, nox tibi talis eat.
^eNec tu quàm Rhesus somno meliore quiescas:
 Quàm comites Rhesi tum necis, ante uia:
 Quàm quos cum Rutulo morti Rhamnete dederunt
 Impiger Hyrtacides Hyrtacidæque comes.
 Cliniadæque modo circumdatus ignibus artris
^fMembra seras Stygiæ semicremata neci.
 Vtq; Remo muros auso transire recentes:
 Noxia sint capiti rustica tela tuo.

a Butes Lycurgi filius & Pentheidenepos Bacchi sacerdos in patris vindictâ occidit.

b Palamedes Nauplij filius.

c Ethalusab Isidis sacerdote hospite est necatus: quare uentum est, ne quis ex eafamilia sacerdotium ini-
 ret.
 d Melanthe⁹ homicidij reus, matre rei inscia querentibus est manifestatus.

e Nifus Hyrtaci filius & Euryalus in Rutulorum castra Rhamnetem & multos alios occiderunt.

Denique Sarmaticas inter, Geticasq; sagittas,
His precor ut uiuas, & moriare locis.

Hæc tibi tantisper subito sunt missa libello:
Immemores ne nos esse querare tui.

Pauca quidem, fateor, sed di dent plura rogatis:
Multiplicentque suo uota favore mea.

Postmodo plura leges, & nomen habentia uerum:
Histichor 322. Et pede quo debent acria bella geri.

FINIS

VARIETAS LECTIO- num in Ibin ex editione Aldina.

Quã licet & misero debitus hostis ero. in nõnullis,
& licet et misero. in alijs, & licet hei misero.

Quam uetus accensa separat ira pyra. In veteribus
quem uetus.

Altera tartareis sectos dabit unguibus artus. Angui-
bus non vnguibus in veteribus.

Et ne longa sue præfagia diceret horæ, Rectius in
veteribus, suo præfagia diceret ore.

Quiq; ab equo præceps alienis decidit aruis. Nõnul-
li ex Homero legunt, in aleis decidit aruis.
mihi et prior videtur recta.

Tesimaniq; patri, Calligonésque uiro. Quidam,
Tisamenique patri, Callithoesq; viro. ac
de Alcmeone intelligunt.

Vtq; ferox Phalaris lingua prius ense resecta: Ore
resecta, in veteribus.

Vt satus Hippomeo, Quidam, Hipponoo.
Et puer har pagide, Vi puer, in nonnullis.

Vtq; Milo robur deducere fissile tenentes. Deducere
re legendum.

P. OVIDII NASONIS
 CONSOLATIO AD LIA-
 VIAM. EX EDIT. AN-
 drea Naugerij.

ISA diu felix mater modò dicta Neronū,
 Iam tibi dimidium nominis huius adest:
 Iā legis in Drusum miserabile Liuia carmē

De morte
 Drusi Nero-
 nis, filij eius
 qui in Ger-
 mania mor-
 bo periit.

Vnum, qui di cat iam tibi mater, habes:

Nec tua te pietas distendit amore duorum:

Nec posito filij nomine, dicis, uter?

Et quisquam leges audet tibi dicere flendi?

Et quisquam lacrimas temperat ore tuas?

Hei mihi: quā facile est, quāuis hoc cōtigit, omnes

Alterius luctu fortia uerba loqui.

15 Scilicet exiguo percussa es fulminis ictu:

Fortior ut possis cladibus esse tuis.

Occidit exemplum iuuenis uenerabile morum:

Maximus ille armis, maximus ille toga.

Ille modò eripuit latebrosas hostibus Alpes:

20 Et titulum belli dux duce fratre tulit.

Ille genus Sueuos acre, indomitósque Sicambros

Contudit; inque fugam barbara terga dedit:

Ignotumque tibi meruit Romane triumphum:

Protulit in terras imperiūque nouas.

25 Soluere, uota Ioui fatorum ignara tuorum

Mater, & armifera soluere uota deæ.

Gradiūque patrem donis implere parabas:

Et quoscunque coli est, iusque, piūque deos.

Maternaque sacros agitabas mente triumphos:

30 Forsitan & curæ iam tibi currus erat.

Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis:

Et tumulus Drusum pro Iouis arce manet.

Fingebas reducem: perceptaque mente fouebas

Gaudia: & ante oculos iam tibi uictor erat.

Iam ueniet: iam me gratantem turba uidebit:

Iam mihi pro Druso dona stremda meo.

Obuia progredior: felixque per oppida dicar:

Collaque & os oculosque illius ore premam.

Talis erit: sic occurret: sic oscula iunget:

Hoc mihi narrabit: sic prior ipsa loquar.

Gaudia magna foues: spem pone miserrima falsam:

Desine de Druso leta referre tuo.

Cæsaris illud opus ueluti pars altera uestri

Occidit: indignas Liuia solue comas.

Quid tibi nunc mores profunt? actumque pudice

Omne euum? & tanto iam placuisse uiro?

Quidque pudicitia tantum inuiolata bonorum?

Vltima sit laudes inter ut illa tuas?

Quid tenuisse animum contra sua secula rectum?

Altius & uitijs exeruisse caput?

Nec nocuisse ulli? & fortunam habuisse nocendi?

Nec quemquam neruos extimuisse tuos:

Nec uires errasse tuas campoque, foroque?

Quamque licet citra constituisse domum?

Nempe per hos etiam fortunæ iniuria mores

Regnat: & incerta est hic quoque nixa rota.

Hic quoque sentitur, nequid non improba carpat:

Sæuit, & iniustum ius sibi ubique facit.

Scilicet immunis si luctus una fuisse

Liuia: fortunæ regna minima forent.

Quid si non habitu sic se gessisset in omni?

Vt sua non essent inuidiosa bona?

Cæsaris adde domum: quæ certe funeris expers

Debit humanis altior esse malis.

Ille uigil summa sacer ipse locatus in arce
 Res hominum ex tuto cernere dignus erat:
 Nec fleri ipse suis: nec quemquam flere suorum:
 Nec quæ nos patimur uulgi, & ipse pati.
 Vidimus erepta merentem stirpe sororis:
 Luctus ut in Druso publicus ille fuit.
 Condidit Agrippam, quo te Marcelle sepulcro:
 Et cepit generos iam locus ille duos.
 Vix posito Agrippa tumuli bene ianua clausa est:
 Perficit officium funeris ecce soror.
 Ecce ter ante datis iactura nouissima Drusus
 A magno lacrimas Cæsare quartus habet.
 Claudite iam Parca nimium reserata sepulcra:
 Claudite: plus iusto iam domus ista patet.
 Cedis: & incassum tua nomina Druse leuantur:
 Vltima sit fati hæc summa querela tui.
 Iste potest implere dolor uel sæcula tota:
 Et magni luctus obtinuisse locum.
 Multi in te amissi: nec tu tot uerba bonorum
 Omnis cui uirtus contigit, unus eras.
 Nec genitrice tua secundior ulla parentum:
 Tot bona per partus quæ dedit una duos.
 Heu par illud ubi est totidem uirtutibus æquum?
 Et concurs pietas? nec dubitatus amor?
 Vidimus attonitum fraterna morte Neronem
 Pallida promissa flere per ora coma
 Dissimulæmque sui uultu proficiente dolorem:
 Hei mihi quàm toto luctus in orbe fuit.
 Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
 Vidisti: lacrimas uidit & ille tuas.
 Affigique suis moriens tua pectora sensit:
 Et tenuit uultu lumina fixa tuo:

Lūmina cærulea iam iamq; natantia morte,
 Lūmina fraternas iam subitura manus.
 At miseranda parens suprema neque oscula fixit:
 Frigida nec mouit membra tremente sinu:
 Non animam appposito fugientem exceptit hiatu:
 Nec traxit cæcas per tua membra comas.
 Raptus es absenti, dum te fera bella morantur,
 Vtilior patriæ quàm tibi Druse tuæ.
 Liquitur, ut quondam zephyris, & solibus istæ
 Soluuntur teneræ uere tepente niues.
 Te queritur, casusque malos, irrisaque tales:
 Accusâtque annos, ut diuturna, suos.
 Talis in umbrosis mitis nunc denique siluis
 Deslet Threïcium Daulias ales Ityn.
 Halcyonum tales uentosa per æquora questus
 Ad surdas tenui uoce sonantur aquas.
 Sic plumosa nouis plangentes pectora pennis
 Oeniden subitæ concinuisistis aues.
 Sic fleuit Clymene sic & Clymeneides altæ:
 Cum iuuenis patrijs excidit ictus equis.
 Congelat interdum lacrimas durâtque tenetque:
 Suspensasq; oculis fortior ictus agit.
 Erumpunt, iterumque grauant gemitumque, sinusque
 Effuse grauidis, uberibusque genis.
 In uires abiit flendi mora: plenior unda
 Desluit, exigua si qua retenta morâ.
 Tandem ibi per lacrimas licuit, sed flebilis orsa est,
 Singultu medios impediante sonos.
 Nate breuis fructus, duplicis fors altera partus,
 Gloria confectæ nate parentis, ubi es?
 Sed neque iam duplicis, nec iam fors altera partus,
 Gloria confectæ nunc quoque matris, ubi es?

Heu modò tantus ubi es? tumulo portaris, & igni:
 Hec sunt in reditus dona paranda tuos?
 Siccine dignus eras oculis occurrere matris?
 Sic ego te reducem digna uidere fui?
 5) Caesaris uxori si talia dicere fas est:
 Iam dubito magnos an rear esse deos?
 Nam quid ego admisi? quæ non ego numina cultu,
 Quos ego non potui demeruisse deos?
 Hic pietatis honos? artus amplector inaneis:
 10) Et uocat hos ipsos flamma, rogusque suos.
 Tene ego sustineo positum scelerata uidere?
 Tene meæ poterunt angere nate manus?
 Nunc ego te infelix summum tencoque tuorque?
 Affigoque manus? oraque ad ora fero?
 15) Nunc primum adspiceris consul uictorque parentis
 Sic mihi, sic miseræ nomina tanta refers?
 Quò primum uidi fasces, in funere uidi:
 Et uidi euersos, iudiciumque mali.
 Quis credat? matri lux hæc carissima uenit:
 20) Qua natum in summo uidit honore suum.
 Iamne ego non felix? iam pars mihi rapta Neronum
 Materni celebrer nomine Drusus aui?
 Iamne meus non est? nec me facit ille parentem?
 Iamne fui Drusi mater? & ipse fuit?
 25) Nec cum uictorem referatur adesse Neronem:
 Dicere iam potero maior, an alter, adest?
 Vltima contigimus: ius matris habemus ab uno:
 Vnius est munus quoa tamen orba negor.
 Me miseram extimui: frigusq; per ossa cucurrit:
 30) Nil ego iam possum certa uocare meum.
 Hic meus ecce fuit: iubet hic de fratre uereri:
 Omnia iam metuo: fortior ante fui.

Sospitete saltem moriar Nero: tu mea condas
 Lumina: & excipias hanc animam ore pio.
 Atque utinam Drusi manus altera, & altera fratris
 Formarent oculos: comprimerentque meos.
 Quod licet hoc certe tumulo ponemur in uno
 Druse: neque ad ueteres conditus ibis auos.
 Miscebor cinerique cinis, atque ossibus ossa:
 Hanc lucem celeri turbine parca neat.
 Hæc & plura refert: lacrimæ sua uerba sequuntur:
 Oræque nequicquam per modò quæstæ fluunt.
 Quin etiam corpus: matri uix uixque remissum
 Exsequijs caruit Liuia penè suis.
 Quippe ducem arsuris exercitus omnis in armis
 Inter quæque ruit ponere certus erat.
 Abstulit inuitis corpus uenerabile frater:
 Et Drusum prunæ, quod licuitque dedit.
 Funera ducuntur Romana per oppida Drusi,
 Heu facimus per quæ uictor iturus erat:
 Per quæ deletis Rhetorum uenerat armis:
 Hei mihi quam dispar huic fuit illud iter:
 Consuluit fractis mærentem fascibus urbem:
 Quid faceret uictus, sic ubi uictor init?
 Mæsta domus plangore sonat: cui figere lætus
 Parta sua dominus uouerat arma manu.
 Vrbs gemit: & uultum miserabilis induit unum:
 Gentibus aduersis forma sit illa precor.
 Incerti clauduntque domos, strepitantque per urbem:
 Hic illic pauidi clâmque, palâmque dolent.
 Iura silent: mûtaque tacent sine uindice leges:
 Adspicitur toto purpura nulla foro.
 Dique latent templis: neque iniqua ad funera uultus
 Præbent: nec poscunt tura ferenda rogo.

Obscuros delubra tenent: pudet ora colentum

Adspicere, inuidiæ quam meruere metu.

Atq; aliquis de plebe pius pro paupere nato

Sustulerat timidæ sidera ad alta manus.

5 Iamq; precaturus, quid ego iam credulus, inquit,

Suscipiam in nullos irrita uota deos?

Liuiæ non illos pro Druso Liuiæ mouit:

Nos erimus magno maxima cura Iouis

Dixit & iratus uota insuscepta reliquit:

10 Durauitq; animum: destituitq; preces.

Obuia turba ruit: lacrimisq; rigantibus ora

Coniulis erepti publica damna refert.

Omnibus ijdem oculi: par est concordia flendi:

Funeris exequijs adsumus omnis eques:

15 Omnis adest ætas: merent iuuenesq; senesq;

Aufoniæ matres, Aufoniæq; nurus.

Actorisq; sui præfertur imagine mæsta,

Quæ uictrix templis debita laurus erat.

Certat onus luctu generosa subire iuuentus;

20 Et studet officio sedula colla dare.

Et uoce & lacrimis laudasti Cæsar alumnum:

Tristia cum mediis rumperet orsa dolor.

Tu letum optasti, dis aduersantibus omen,

Par tibi: si sinerent te tua fata mori.

25 Sed tibi debetur cælum: te fulmine pollens

Accipiet cupidi regia magna Iouis.

Quid petijt? uult ille tibi ut sua facta placerent:

Magnaq; laudatus præmia mortis habet.

Armataq; rogum celebrant de more cohortes:

30 Ast pedes exequias reddit, equesq; duci.

Te clamore uocant iterumq; iterumq; supremo:

At uox aduersis collibus ista redit.

Ipse pater flauis Tiberinus adhorruit undis:
 Sustulit è medio nubilus amne caput.
 Tum salice implexum muscòq; & arūidine crinem,
 Cæruleum magna legit ab ore manu:
 Vberibusq; oculis lacrimarum flumina misit:
 Vix capit adiectas alueus altus aquas.
 Iámq; rogi flammæ extinguere fluminis ictu,
 Corpus & intactum tollere, certus erat.
 Sustentabat aquas: cursusq; inhibebat equorum:
 Vt posset toto proluere amne rogam.
 Sed Mauors templo uicinus, & accolla campi,
 Tot dixit siccis uerba neq; ipse genis.
 Quamquã amnes decet ira: tamē Tiberine quiescat:
 Non tibi, non ullis uincere fata datur.
 Iste meus perijt: perijtq; arma inter & enses:
 Et dux pro patria: funere caussa latet.
 Quod potui tribuisse, dedi: uictoria parta est:
 Auctor abit operis, sed tamen extat opus.
 Quondam ego tentauit Clotòq; duásq; sorores:
 Pollice quæ certo pensa seuera trahunt.
 Vt Remus Iliades, & frater conditor urbis
 Effugerent aliqua stagna profunda uia.
 De tribus una mihi partē accipe, quæ datur, inquit,
 Muneris: ex istis quod petis, alter erit.
 Hic tibi: mox Veneri Cæsar promissus uterq;
 Hos debet solos Martia Roma deos.
 Sic cecinere deæ, nec tu Tiberine repugna:
 Irrita nec flammæ amne morare tuo.
 Nec iuuenis positi supremos destrue honores.
 Vade age: & immisissis labere pronus aquis.
 Pareat: & in longum spatiosas explicat undas:
 Strictaq; pendenti pumice tecta subit.

Flamma diu cunctata caput contingere sanctum,

Erravit posito lenta sub usq; toro.

Tandem ubi complexa est silvas: alimentaq; sumpsit:

Aethera subiectis lambit & astra comis.

5 Qualis in Herculeæ collusit collibus Oeta:

Cum sunt imposito membra cremata deo.

Vritur heu decor ille uiri, generosaq; forma:

Et facilis uultus uritur ille uigor:

Victricesq; manus, facundaq; principis ora,

10 Pectoraq; ingenij magna capaxq; domus.

Spes quoq; multorum flammis uruntur in isdem:

Iste rogas miseræ uiscera matris habet.

Facta ducis uiuent: operosaq; gloria rerum:

Hæc manet: hæc auidos effugit una rogos.

15 Pars erit historia: totoq; legetur in æuo:

Seq; opus ingenijs, carminibusq; dabit.

Stabis & in rostris tituli speciosus honore:

Causaq; dicemur nos tibi Druse necis.

At tibi ius ueniæ superest Germania nullum:

20 Postmodo tu pœnas barbære morte dabis.

Aspiciam regum liuentia colla catenis:

Durq; per seuas uincula nexa manus:

Et tandem trepidos uultus: inq; illa ferocum

Inuitis lacrimas decidere ora genis.

25 Spiritus ille minax, & Drusi morte superbus

Carnifici in mœsto carcere dandus erit.

Consistam letisq; oculis: letisq; uidebo

Strata per obscenas corpora nuda uias.

Hunc Aurora diem spectacula tanta ferentem

30 Quam primum croceis roscida portet equis.

Adjice Ledeos concordia sidera fratres,

Templaq; Romano conspicienda foro.

Imposuit te alto fortuna: locumq; teneri
 Iussit honoratum: Liuia perfer onus.
 Ad te oculos, auresq; trahis: tua facta notamus:
 Nec uox missa potest principis ore tegi.
 Alta mane: supraq; tuos exurge dolores:
 Infragilemq; animum, quo potes, usq; tene.
 An melius per te uirtutum exempla petemus?
 Quàm si Romanæ principis ædis opus?
 Fata manent omneis: omneis expectat auarus
 Poritor: & turbæ uix satis una ratis. 10
 Tendimus huc omnes: metam properamus ad unam:
 Omnia sub leges mors uocat atra suas.
 Ecce necem intentam cælo, terræq; fretoq;
 Casurum triplex uaticinatur opus.
 In nunc, & rebus tanta impendente ruina,
 In te solam oculos, & tua damna refer. 15
 Maximus ille quidem: iuuenum spes publica uixit:
 Et qua natus erat gloria summa domus.
 Sed mortalis erat: nec tu secura fuisti
 Fortia progenie bella gerente tua. 20
 Vita dat est utenda: data est sine scœnore nobis
 Mutua: nec certa persoluenda die.
 Fortuna arbitrijs tempus dispensat ubique:
 Illa rapit iuuenes: sustulit illa senes.
 Quaq; ruit, furibunda ruit: totumq; per orbem 25
 Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.
 Regna deæ immitis parce irritare querendos:
 Sollicitare animos parce potentis heræ.
 Quæ tamen hoc uno tristis tibi tempore uenit:
 Sæpe eadem rebus fauit amica tuis. 30
 Nata quòd es alte: quòd foetibus aucta duobus:
 Quodq; etiam magno consociata Ioui:

Quod semper domito redijt tibi Cæsar ab orbe:
Gestat & inuicta prospera bella manu.

Quod spes implerunt maternaque uota Neronis:

Quod pulsus toties hostis utroque duce:

5 Rhenus, & Alpinae ualles, & sanguine nigro
Decolor infecta testis Itargus aqua:

Danubiúsque capax, & Dacius orbe remoto

Apulus huic hosti per breue Pontus iter,

Armeniúsque fugax, & tandem Dalmata supplex,

10 Summaque dispersi per iuga Pannonij:

Et modo Germani Romanis cognitus orbis,

Adspice quam meritis culpa sit una minor:

Adde quod est absens fetus: nec cernere nati

Semineces oculos sustinuere tibi.

15 Qui dolor & menti lenissimus influit egræ:

Acciperes luctus aure coacta tuos.

Præuertitque metus per longa pericula luctum

Tu qui bus auditis anxia mentis eras.

Non ex præcipiti dolor in tua pectora uenit:

20 Sed per mollitos ante timore gradus.

Iupiter ante dedit fati male signa cruenti:

Flammifera petijt cum tria templa manu:

Iunonisque graui nocte, imp auideq; Minerue,

Sanctaq; & immensi Cæsaris iccta manus.

25 Sidera quin etiam cælo fugisse feruntur:

Lucifer & solitas destituisse uias.

Lucifer in toto nulli comparuit orbe:

Et uenit stella non præeunte dies.

Sideris hoc obitus terris instare monebat:

30 Et mergi Stygia nobile numen aqua.

At tu, qui superes mæstæ solatia matris:

Comprecor illi ipsi conspiciare senex.

Pérque annos diuturnus eas fratrisque, tuósque,
 Et uiuat nato cum sene mater anus.
 Euentura precor: deus excusare priora
 Dum uolet: à Druso cetera leta dabit.
 Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori: 5
 Longius ut nolis, heu male fortis, ali.
 Vix etiam fueras paucas uitalis in horas:
 Obtulit inuitæ cum tibi Cæsar opem.
 Admouitque preces: & ius immiscuit illis:
 Aridâque affusa guttura tinxit aqua. 10
 Nec minor est nato seruandæ cura parentis:
 Hic adhibet blandas nec sine iure preces.
 Coniugis & nati meritum peruenit ad omnes:
 Coniugis & nati l iuia sospes ope es.
 Supprime iam lacrimas: non est reuocabilis istis: 15
 Quem semel umbrifera nauita lintre tulit.
 Hæctora tot fratres, tot defleuere sorores,
 Et pater, & coniux, Astyanâxque puer:
 Et longa parens: tamen ille redemptus ad ignes,
 Nullâque per Stygias umbra renauit aquas. 20
 Contigit hæc etiam Thetidi: populator Achilles
 Illiaca ambustis ossibus arua premit.
 Illi cæruleum Panope matertera crinem
 Soluit: & immensas fletibus auxit aquas.
 Consortesque Deæ centum, longæuâque magni 25
 Oceani coniux, Oceanûsque pater.
 Et Thetis ante omnes: sed nec Thetis ipsa, neque o=
 Mutarunt auidi tristia iura dei. (mnes
 Prisca quid huc repeto? Marcellum Octauiâ fleuit:
 Et fleuit populo Cæsar utrumque palâm. 30
 Sed rigidum ius, est & ineuitabile mortis:
 Stant rata non ulla fila tenenda manu.

Ipse tibi emissus nebulosum littus Auerni,
Si liceat, forti uerba tot ore sonet.

Quid numeras annos? uixi maturior annis:

Acta senem faciunt: hæc numeranda tibi.

5 His æuum fuit implendum, non segnibus annis,
Hostibus eueniat longa senectæ metu.

Hoc atavi monuere mei, proauiq; Nerones:

Fregerunt ambo Punica bella duces.

Hoc domus ista docet per te mea Caesaris alti:

10 Exitus hic mater debuit esse meus.

Nec meritis quicquam illa iuuant: magis affuit illis

Mater honos: titulis nomina plena uides.

Consul & ignoti uictor Germanicus orbis,

Qui fuit heu mortis publica causa: legor.

15 Cingor Apollinea uictricia tempora lauro:

Et sensi exsequias funeris ipse mei.

Decursusque uirum notos mihi, donaque regum,

Cunctaque per titulos oppida lecta suos.

Et quo me officio portauerit illa iuuentus:

20 Quæ fuit ante meum tam generosa torum.

Deniq; laudari sacrato Caesaris ore

Et merui: lacrimas elicuiq; deo.

Et cuiquam miserandus ero: iam comprime fletus:

Hoc ego, qui flendi sum tibi causa, rogo.

25 Hæc sentit Drusus, si quid modò sentit, in umbræ

Nec tu de tanto crede minora uiro.

Est tibi, sitq; precor, multorum filius instar:

Parsq; tui partus sit tibi salua prior.

Est coniux tutela hominum: quo sospite uestram

30 Liuiæ funestam dedecet esse domum.

FINIS.

Ayuntamiento de Madrid

Comisión de Historia y Monumentos

IN EPISTOLAM AD
LIVIAM.

Erumpunt, iterumque grauant, gemitumq; sinúsq;
Gremiúque, sinúsque ex veteribus legédú.
Tandem ubi per lacrimas licuit sed flebilis orsa est.
in veteribus rectius, Sic flebilis orsa est.

Inter quæque ruit ponere certus erat.

Rectior vetus lectio, inter quæque ruens,
Et Drusum prunæ, quod licuitq; dedit
Legendum, vt in veteribus, Et Drusum pa-
triæ.

Consuluit fractis moerentem fascibus urbem.

Legendum ex veteri, Consul init fractis.
Certat onus luctu generosa subire iuuentus,
Legendum, onus lecti.

Quid petijt uult ille, tibi ut sua facta placerent.

Legendum, quod petijt, tulit ille.
Ast pedes exequias reddat, equesque duci.
Legendum, Et pedes.

Ipse pater flauis Tiberinus adhorruit undis.

Inhorruit, ex veteribus legendum.

Sustulit è medio nubibus anne caput.

Sustulit & medio, puto legendum.

Sustentabat aquas, cursúsque inhibebat equorum.

In nonnullis, aquarum.

Irrita nec flammæ anne morare tuo.

Irrite nec flammæ, in veteribus.

Stricta q; pendenti pumice saxa subit.

Stricta que pendenti, legendum ex veterib.

Nec sua præ templi nomina fronte leget.

Pro templi, ex veteribus legendum.

Sæpe Nero in lacrimas summissa uoce loquetur.

Legendum, Sæpe Nero illacrimans.

Inuenit in tota mæror in urbe locum.

Legendum, Inuenit tota.

Quod solum domito uictor ab hoste tulit.

Solus, in veteribus.

Illa rapit iuuenes: sustulit ista senes.

In veteribus, sustinet illa senes.

Nata quòd es alte:

in veteribus, Nata quòd ex alto.

Semineces oculos sustinuere tibi.

tui, legendum puto.

Sanctaque & immensi Caesaris icta manus.

Domus, in ueteribus, non, manus.

Et merui lacrimas, elicuiq; deo.

Emerui, in veteribus.

FINIS.

*Aguest Ouidi al da Jo
Corruy Gill vasa*

PVB.
OVIDII NA
SONIS OPERA
sive fragmenta

quædam, partim pro:
pia, partim ei falsè attribu
ta, ideoq; in hoc volumina
et cæteris operibus separata sũt.

PARS TER
TIA.

Ayuntamiento de Madrid

HEC TERTIA PARS
CONTINET QVAE SEQVNTur.

Elegia de Nuce.

De Medicamine faciei.

Fragmenta ex epigram.

Carmen ad Pisonem.

Halicutica.

HEC TERTIAPARS
CONTINET QVA SIQVNT

Legion de Madri
De Medicamine facul
Tractatus ex experientia
Carmen ad Pisonem
Hortulus

Ni
A
T
S
P
Q
A
V
N
C
N
V
N
R
C

DE NVCE ELEGIA.

VX ego iuncta uia, cum sim sine crimine uita,

A' populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,

Publica cum lentam non capit ira moram.

Nil ego peccaui: nisi si peccare fatemur

*uidetur.

Annuua cultori poma referre suo.

At prius arboribus tunc, cum meliora fuerunt

Tempora, certamen fertilitatis erat.

Tunc domini memores fertis ornare solebant

Agricolæ fructu præueniente, Deos.

*proue.

Sæpe tuas igitur Liber miratus es uuas,

Mirata est oleas sæpe Minerua suas.

Pomaq; læsissent matrem, nisi subdita ramo

Longa laboranti furca tulisset opem.

Quinetiam exemplo pariebat fœmina nostro,

Nullaq; non illo tempore mater erat.

At postquam platanis sterilem præbentibus umbram,

Verior quauis arbore uenit honor,

Nos quoq; fructiferæ (si nux modò ponor in illis)

Cœpimus in patulas luxuriare comas.

Nunc neq; continuos nascuntur poma per annos,

Uuaq; læsa domum, læsaq; bacca uenit.

Nunc uterus uitio est, quæ uult formosa uideri,

Raraq; in hoc æuo est, quæ uelit esse parens.

Certè ego si nunquam peperissem, tutior essem,

Ista

I sta Clytemnestra digna querela fuit.
 S i sciat hoc uitis, nascentes supprimet uuas,
 O rbaq; si sciat hoc, Palladis arbor erit.
 H oc in noticiam ueniat maloq;, pyroq;
 D estituent syluas utraq; poma suas.
 Q uaq; sibi uario distinguit poma colore,
 A udiat hoc cerasus, stipēs inanis erit.
 N on equidem inuideo, nunquam tamen ulla feritur,
 Q uae sterilis sola est conspicienda coma.
 C ernite synceros omnes ex ordine truncos,
 Q ui modò nil quare percutiantur habent.
 A t mihi seua nocent mutilatis uulnera ramis,
 N udaq; detecto cortice ligna patent.
 N on odium facit hoc, sed spes inducta rapinae,
 S ustineant aliae poma, querentur idem
 S ic reus ille ferè est, de quo uictoria lucro
 E sse potest, inopis uindice facta carent.
 S ic timet insidias, qui se scit ferre uiator
 Q uod timeat, tutum carpit inanis iter.
 S ic ego sola petor, soli quia causa petendi est,
 F rondibus intactis caetera turba uiret.
 *nostris. N am quòd habent frutices aliquando proxima *nobis
 F ragmina, quòd leso uimine multa iacent,
 N on istis sua facta nocent: uicinia damno est,
 E xcipiunt ictu saxa repulsa meo.
 I dq; fide careat, si non, quae longius absunt,
 N atiuum retinent inuiolata decus.
 E rgo, si sapiant, & mentem uerba sequantur,
 D euoucant umbras proxima quaeq; meas.

Quam

Quàm miserum est odium damnis accedere nostris,
Meq; ream nimiae proximitatis agi.

Sed puto magna mei est operoso cura colono:
I nueniat, dederit quid mihi, præter humum.

S ponte mea facilis contempto nascor in agro,
P arsq; loci, quo sto, publica penè uia est.

Me, sata ne lædant, quoniam sata lædere dicor,
I mus in extremo margine fundus habet.

Non mihi falx nimias* Saturni deputat umbras,
Duratam renouat non mihi fossor humum.

*Saturnia.

S ole licet, siccaq; siti peritura laborem,
I rriguæ dabitur non mihi sulcus aquæ.

At cum maturas fisso noua cortice rimas
N ux agit, ad partes pertica sæua uenit.

Pertica dat plenis immitia uulnera ramis,
N e possim lapidum uerbera sola queri.

Poma cadunt mensis non interdicta secundis,
E t condit lectas parca colona nuces.

Has puer aut* certo lectas diuerberat ictu,
A ut pronas digito bis ue semel ue petit.

*rectus.

Quattuor in nucibus non amplius alea tota est,
C um sibi suppositis additur una tribus.

P er tabule cliuum labi iubet alter, & optat
T angat ut è multis quælibet una suam.

E st etiam, par sit numerus, qui dicat, an impar,
V t diuinatas auferat augur opes.

F it quoq; de creta, qualem cœleste* figura
S ydus, & in Græcis littera quarta gerit.

*figiram.

H æc ubi distincta est gradibus, quæ constitit intus,

Quot

Quot tetigit uirga, tot capit inde nuces.
 V as quoq; sepe cauum spatio distante locatur,
 I n quod missa leui nux cadat una manu.
 F elix secreto quæ nata est arbor in agro,
 E t soli domino ferre tributa potest.
 N on hominum strepitus audit, non illa rotarum,
 N on à uicina puluerulenta uia est.
 I lla suo, quæcunq; tulit, dare dona colono,
 E t plenos fructus annumerare potest.
 A t mihi maturos nunquam licet edere foetus,
 A nte diemq; meæ percutiuntur opes.
 L amina mollis adhuc, tenero est in lacte, quod intra est,
 N ec mala sunt ulli nostra futura bono.
 E t tamen inuenio, qui me iaculetur, & istu
 P ræfestinato munus inane petat.
 S i fiat rapti, fiat mensura relictæ,
 M aiores domini parte uiator habet.
 S æpe aliquis folijs ubi nuda cacumina uidit,
 E sse putat Boreæ triste furentis opus.
 A estibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
 E st quoq; qui crimen grandinis esse putet.
 *damno. A t mihi nec grando duris inuisa colonis,
 N ec uentus *fraudi, sol'ue, gelu'ue fuit.
 F ructus obest, peperisse nocet, nocet esse feracem,
 Q uæq; fuit multis, hæc mihi præda malo.
 P ræda malo Polydore fuit tibi, præda nefanda
 C oniugis Aonium misit in arma uirum.
 Hesperij regis pomaria tuta fuissent,
 V na sed immensas arbor habebat opes.

At

A t rubus, & sentes tantummodo ledere natae,

S pinaq; uindicta cetera tuta sua est.

Me, quia non noceo, nec aduncis uindictor hamis,

Missa petunt auida saxa proterua manu.

Quid, si non aptas solem imitantibus umbras,

F inditur Icario cum cane terra, darem?

Quid, nisi suffugium nimbos uitantibus essem,

N on expectata cum uenit humber aqua?

O mnia cum faciam, cum praestem sedula cunctis

O fficium, saxis officiosa petor.

H ac mihi perpeffa, domini patienda querela est,

C aufabor, quare sit lapidosus ager.

D umq; repurgat humum, collectaq; saxa remittit,

S emper habent in me tela parata uia.

E rgo inuisa alijs, uni mihi frigora profunt,

I llo me tutam tempore praestat hyems.

N uda quidem tunc sum, nudam tamen expedit esse,

N ec spoliium de me, quod petat hostis habet.

A t simul induimus nostris sua uellera ramis:

S axa novos fructus grandine plura petunt.

F orsitam hic aliquis dicat, quae publica tangunt,

C arpere concessum est, hoc uia iuris habet.

S i licet hoc, oleas distringite, caedite messes:

I mprobe uicinum carpe uiator olus.

I ntret & urbanas eadem petulantia portas,

S itq; tuis muris Romule iuris idem.

Quilibet argentum prima de fronte taberne

T ollat, & ad gemmas quilibet alter eat.

A uferat hic aurum, peregrinos ille lapillos,

* fugietibus.

* munera.

Et

*tangere.

E t quascunq; potest* tollere, tollat opes.
S ed neq; tolluntur, nec, dum regit omnia Caesar,
I ncolumis tanto præsidi raptor erit.

*tantum.

A t non ille deus pacem intra mœnia* finit,
A uxilium toto sparsit in orbe suum.
Q uid tamen hoc prodest, media si luce, palamq;
V erberor, & tutæ non licet esse nuci?

E rgo nec nidos folijs hæere, nec ullam
S edibus in nostris stare uidetis auem.

A t lapis, in ramo sedit quicumq; bifurco,
H æret, & ut capta uictor in arce manet.

C ætera sæpe tamen potuere admissa negari,
E t crimen uox est inficiata suum.

N ostræ notat fusco digitos iniuria succo,
C ortice contactas inficiente manus.

I lle cruor meus est, illo maculata cruore
N on profectura dextra lauatur aqua.

O' ego cum longæ uenerunt tædia uitæ,
O ptaui quoties arida facta mori.

O ptaui quoties aut cæco turbine uerti,
A ut ualido missi fulminis igne peti.

A tq; utinam subitæ raperent mea poma procellæ,
V el possem fructus excutere ipsa meos.

S ic, ubi detracta est à te tibi causa pericli,
Q uod superest tutum Pontice Castor habes.

Q uid mihi tunc animi est, cum sumit tela uiator,
A tq; oculis plagæ destinat ante locum?

*uerbera.

N ec uitare licet moto fera* uulnera trunco,
Q uem sub humo radix, uinclaq; curua tenent.

Corpora

Corpora præbemus plagis, ut sæpe sagittis,
 Cum populus manicas deposuisse uetat:
 Vt tæue grauem *pauida est ubi tolli uacca securim,

A ut stringi cultros in sua colla uidet.

*patiens.

Sæpe meas frondes uento tremuisse putastis,

Sed metus in nobis causa tremoris erat.

Si merui, uideorq; nocens, excidite ferro,

N ostraq; fumosis urite membra focis.

Si merui, uideorq; nocens, imponite flammæ,

Et liceat miseræ dedecus esse semel.

Si nec cur urar, nec cur excidar habetis,

P arcite, sic coeptum perficiatis iter.

FINIS.

DE MEDICAMINE FACIEI
 ELEGIA.

Is cite quæ faciẽ cõmendet cura puellæ,

Et quo sit uobis cura tuenda modo.

Cultus humum quondam Cerealia pen-
 dere iussit

Munera, mordaces interiere rubi.

Cultus & in pomis succos emendat acerbos,

Fissaq; adoptiuas accipit arbor opes.

Culta placent, auro sublimia tecta linuntur.

Nigra sub imposito marmore terra latet.

Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur abeno,

Sectile delitijs India præbet ebur.

Forstian antiquæ Tatio sub rege Sabine

Maluerint, quàm se, rura paterna coli.

CC

Cum

Cùm matrona premens altum rubicunda sedile,
 A siduo durum pollice nebat opus.
 I p̄saq; claudebat, quos filia pauerat, agnos,
 *foco. I p̄sa dabat uirgas, cæsaq; ligna *focis.
 A t uestræ teneras matres peperere puellas,
 V ultis inaurata corpora ueste tegi.
 *odoratos. V ultis *adornatos positu uariare capillos,
 C onspicias gemmis uultis habere manus.
 I nduitis collo lapides oriente petitos,
 E t quantos onus est aure tulisse duos.
 N ec tamen indignum si uobis cura placendi,
 C ùm comptos habeant secula nostra uiros.
 F æminea uestri potiuntur lege mariti,
 E t uix ad cultus nupta, quod addat, habet
 P er se quæq; paret, & quos uenetur amores
 R efert, nunditia crimina nulla meret.
 R ure latent, finguntq; comas, licet arduus illas
 C elet Athos, cultas altus habebit Athos.
 E st etiam placuisse sibi quæcunq; uoluptas,
 V irginibus cordi, grataq; forma sua est.
 L audatas homini uolucris Iunonia pennas
 E xplicat, & forma multa superbit auis.
 S ic potius nos urget amor, quàm fortibus herbis,
 Q uas maga terribili subsecat arte manus.
 N ec uos graminibus, nec misto credite succo,
 N ec tentate nocens uirus amantis equæ.
 N ec mediæ Marsis finduntur cantibus angues,
 N ec redit in fontes unda supina suos.
 E t quamuis aliquis Temesæa remouerit æra,
 N unquàm Luna suis excutietur equis.

- P**rima sit in uobis morum tutela puellæ:
Ingenio facile conciliante placent.
Certus amor morum est, formam populabitur ætas,
Et placidus rugis uultus aratus erit.
Tempus erit, quo uos speculum uidisse pigebit,
Et ueniet rugis altera causa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in æuum,
Perq; suos annos hinc bene pendet amor.
Discite, cum teneros somnus dimiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Ordea, quæ Libyci ratibus misere coloni,
Exue de palea, tegminibusq; suis.
Par erui mensura, decem made fiat ab ouis,
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi uentosas fuerint siccata per auras,
Lenti iube scabra frangat asella mola.
Et quæ prima cadent uiuaci cornua ceruo
Contere, in hac solida sexta face asis eat.
Namq; ubi pulueræ fuerint confusa farinæ,
Protinus in numeris omnia cerne suis.
Adijce narcissi bis sex sine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat.
Sextantemq; *terat gummi cum semine Thusco,
Et nouies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcumq; afficiet tali medicamine uulium,
Fulgebit speculo leuior ipsa suo.
Nec tu pallentes dubita *præbere lupinos.
Et simul instantis corpora finge seræ.
Vtraq; sex habeant æquo discrimine libras,

CC 2

Vtraq;

*trahat.

*uudare.

Vtraq; da nigris comminuenda molis.
 Nec cerusa tibi nec nitri spuma rubentis
 Desit, & Illyrica quæ uenit Iris humo.
 Da pariter iuuenum ualidis subigenda lacertis,
 Sed iustum tritis uncia pondus erit.
 Addita da querulo uolucrum medicamina nido,
 Ore fugant maculas, Halcyonea uocant.
 Pondere si queris quo sim contentus in illis,
 Quos trahit in partes uncia sexta duas.
 Ut coëant, apteq; lini per corpora possint,
 Adijce de flauis Attica mella fauis.
 Quamuis tura deos, irataq; numina placent,
 Non tamen accensis omnia danda focis.
corpora. Tus ubi miscueris radenti tubera nitro
 Ponderibus iustis fac sit utrunq; trahens.
 Parte minus quarta direptum cortice gummi,
 Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum.
 Hæc ubi contrieris, per densa foramina cerne:
 Puluis ab infuso melle premendus erit.
 Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis,
 Quinq; parent marathi scrupula, myrrha nouem.
 Arentisq; rosæ quantum manus una prehendat,
 Cumq; amoniaco mascula tura sale.
 Ordea quem faciunt illis infunde cremorem,
 Aequent expensas cum sale tura rosas.
 Tempore sit paruo mulier licet illita uultum,
 Hærebit toto nullus in ore color.
 Vidi quæ gelida madefacta papauera lympha
 Contereret, teneris illineretq; genis.

FINIS.

DE PVLICE ELEGIA, QVAM

satis constat non esse Ouidij, nec cuiusquam eruditioris.

Parus pulex, & amara lues, inimica puellis,
 Carmine quo fungar in tua facta ferox?
Tulaceras corpus tenerum dirissime morsu.
 Cuius cum fuerit plene cruore cutis,
Emittis maculas nigro de corpore fuscas,
 Leca membra quibus commaculata rigent.
Cumq; tuum lateri rostrum defigis acutum,
 Cogitur è somno surgere uirgo graui.
Perq; stans erras: tibi peruia cætera membra:
 Is quocumq; placet, nil tibi saue latet.
Ah piger, & dicam, cum strata puella recumbit,
 Tu fenur euellis, cruraq; aperta subis.
Ausus es interdum per membra libidinis ire,
 Et turbare locis gaudia nata suis.
Dispercam, nisi iam cupiam fieri meus hostis,
 Promptior ut fieret ad mea uota uia.
Si sineret natura mihi, quo uerterer in te,
 Et quod sum natus, posse redire daret:
Vel si carminibus possem mutarier ullis,
 Carminibus fierem ad mea uota pulex.
Aut medicaminibus, si plus medicamina possunt,
 Vellem naturæ iura nouare meæ.
Carmina Medæ, uel quid medicamina Circes
 Contulerint, res est notificata satis.
His ego mutatus, si sic mutabilis essem,

CC 3

Hererent

Hærerem in tunica margine uirginæ,
 Inde means per crura meæ sub ueste puellæ,
 Ad loca, quæ uellem, me citò surriperem.
 Cumq; illa dudum lædens nil ipse cubarem,
 Donec de pulice rursus homo fierem.
 Sed si fortè nouis uirgo perterrita monstris
 Exciret famulos ad me, uincla suos,
 Aut tentata meis precibus succumberet illa,
 Aut mox ex homine uenterer in pulicem,
 Rursus mutatus, fundensq; precamina mille,
 Afferrem cunctos in mea uota Deos.

Dum bona * Illam dum precibus, uel ui superator haberem,
 el precibus, Et iam nil mallet, quàm sibi me socium.
 el ui, spera=
 * tenerem.

FINIS.

DE PHILOMELA ELE
 GIA. NEC EA QUI
 DEM OVIDII.

Dulcis amica ueni noctis solatia præstans,
 Inter aues etenim nulla tibi similis.
 Tu Philomela potes uocum discrimina mille,
 Mille potes uarios ipsa referre modos.
 Nam, quamuis aliæ uolucres modulamina tentent,
 Nulla potest modulis æquivalere tuis.
 Insuper est autum spatijs garrire diurnis,
 Tu cantare simul nocte, dieq; potes.
 Paruus enim quamuis per noctem tinninet omnem,
 At sua uox nulli iure placere potest.
 Dulcè Palara sonat, quam dicunt nomine Drostan,
 Sed fugiente die nempe quæta silet.

Et Mer

E t Merulus modulans tam pulchris concinit odis,

N octe ruente tamen carmina nulla canit.

Vere calente nouos componit Acredula cantus

Matutinali tempore tunc mitilans.

Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc pisstat ore,

Sed quod mane canunt uespere non recolunt.

Cacabat hinc perdix, hinc gratitat improbus anser,

Et castus turtur, atq; columba goniunt.

Plausitat arborea clamans de fronde palumbes,

In fluuijsq; natans sorte tetrinit anas.

Grus gruit, inq; glomis cygni prope flumina drensant,

Accipiter pipat, miluus hiansq; sipit.

Cucurrere solet gallus, gallina gracillat:

Pupillat pavo, trinit hirundo uaga.

Dum clangunt aquila, uultur pulpate probatur,

Et croccitat coruus, graculus at frigulat.

Glotorat immenso daturre ciconia rostro,

Pesimus at passer tristia flendo* rapit.

*pipit.

Pittacus humanas depromit uoce loquelas,

Atq; suo domino χαῖρε, ualeq; sonat.

Pica loquax uarias modulatur gutture uoces,

Scurriliter strepitu quicquid & audit, ait.

Et cuculi cuculant, fritinit rauca cicada,

Bombilat ore legens munera mellis apes.

Bubulat horrendum ferali carmine bubo,

Humano generi tristia fata ferens.

Satrix nocturna sonans, & uespertilio stridunt,

Noctua lucifuga cucubat in tenebris.

Asululant ululae lugubri uoce canentes.

CC * Inq;

I nq; paludiferis butio bubit aquis.
 R egulus, atq; Merops, & rubro pectore Progne
 C onsimili modulo zinzilulare sciunt.
 S cribere me uoces auium Philomela coëgit,
 Q ua cantu cunctas exuperat uolucres.
 S ed iam quadrupedum fari discrimina uocum
 N emine cogente nunc ego sponte sequar.
 T igrides indomitæ rancant, ruguntq; leones,
 P anther caurit amans: pardus hiando felit.
 D um Lynces orcando fremunt, ursus ferus uncat,
 A st lupus ipse ululat, frendet agrestis aper.
 E t barrus barrit, cerui glocitant, & onagri,
 A st taurus mugit, & celer hinnit equus.
 Q uirritat uerres, tartus rudit, oncat asellus.
 B lacterat hinc aries, & pia balat ouis.
 S ordida sus pascens ruris per gramina grunnit.
 A t mutire capris hincæ petulce soles.
 R ite canis latrat, fallax uulpecula gannit,
 G laucitat & catulus, at lepores uagiunt.
 M us auidus mûtrat, uelox mustellaq; dintrit,
 E t grillus grillat, desitcat inde sorex.
 E cce uenenosus serpendo sibilat anguis,
 G arrula limosis rana coaxat aquis.
 H as uolucrum uoces descripsi, quadrupedumq;
 Q uas natura illis grata parens tribuit.
 S ed cunctas species animantium nemo notauit,
 A tq; sonos, ideo dicere quis poterit?
 C uncta suo domino depromunt munera laudum,
 S eu semper fileant, siue sonare queant.

FINIS.

FRAGMENTVM OVIDII
 NASONIS REPERTVM
 NVPER IN VETVSTIS
 SIMO CODICE EX
 EPIGRAMMATIS.

Nox erat, & somnus lassos submitit ocellos,
 Terruerant animum talia uisa meum.
 Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus
 S tabat, & in ramis multa latebat auis.
 Area gramineo suberat uiridissima prato,
 Humida de guttis lenè sonantis aquæ.
 Ipse sub arboreis uitabam frondibus æstum,
 Fronde sub arborea sed tamen æstus erat.
 Ecce petens uarijs immistas floribus herbas,
 Constitit ante oculos candida uacca meos.
 Candidior niuibus, tunc cum cecidere recentes,
 In liquidas nondum quas mora uertit aquas.
 Candidior quod adhuc spumis stridentibus albet,
 Et modò siccata lacte relinquit ouem.
 Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus
 Cumq; sua teneram coniuge pressit humum.
 Dum iacet, & lentè reuocatas ruminat herbas,
 Atq; iterum pasto pascitur antè cibo,
 Visus erat somno uires adimente ferendi
 Cornigerum terra deposuisse caput.
 Huc leuibus cornix pennis delapsa per auras
 Venit, & in uiridi garrula sedit humo.
 Terq; bouis niuæ petulanti pectora rostro
 Fodit, & albentes abstulit ore notas.

- I**lla locum, taurumq; diu cunctata reliquit,
 Sed niger in uacca pectore liuor erat.
Vtq; procul uidit carpentes pabula tauros
 (Carpebant tauri pabula lata procul)
Illuc se rapuit, gregibusq; immiscuit illis,
 Et petijt herbæ fertilioris opem.
Dic age nocturnæ quicumq; es imaginis augur,
 Siquid habent ueri, uisa quid ista ferant.
Sic ego. Nocturnæ sic dixit imaginis augur,
 Excudens animo singula dicta suo:
Quem tu mobilibus folijs uitare solebas,
 Sed malè uitabas, æstus amoris erat.
Vacca puella tua est, aptus color ille puellæ,
 Tu uir, & in uacca compare taurus eras.
Pectora quòd rostra cornix fodiebat acuto,
 Ingenium dominæ læua mouebat anus.
Quòd cunctata diu taurum sua uacca reliquit,
 F rigidus in uiduo destituère toro.
Liuor, & aduerso maculæ sub pectore nigra,
 Pectus adulterij labe carere negant.
Dixerat interpres, gelido mihi sanguis ab ore
 Fugit, & ante oculos nox stetit alta meos.

EIVSDEM

EIVSDEM EX EPIGRAMM
M A T I S .

Quantum Vergilius magno concessit Homero,
Tantum ego Vergilio Naso poeta meo.
Nec me prelatum cupio tibi ferre poetam,
Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum prima notavi,
Errorem ignarus nequis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine uersus,
Aeneidos totum corpus ut esse putent.
Affirmans gravitate mea, me carmine, nullo
Liore* titulum preposuisse tibi.

*hunc ti.

Vir magnus bello, nulli pietate secundus,
Aeneas odio Iunonis pressus iniquo.
Italiam quærens Siculis errabat in undis,
Naufragus et tandem Libycas dimissus ad oras,
Ignarusque loci fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognouit Elyssæ.
Quinetiam nebula septus peruenit ad urbem.
Abreptos undis socios cum classe recepit,
Hospitioque usus* Didonis per cuncta benignæ
Excidium Troiæ iussus narrare parabat.

*Didis.

F I N I S .

AD PISONEM, AD QVEM
EXTAT ET HORA=
TII ARS POE=
TICA.

NDE prius cœpti surgat mihi carmi-
nis ordo,

Quos'ue canam titulos, dubius feror:
hinc tua Piso

Nobilitas, ueterisq; citât sublimia Calpi

N omna, Romanas inter fulgentia gentes.

Hinc tua me uirtus rapit, & miranda per omnes

Vita modos, quæ si deesset tibi fortè creato

Nobilitas, eadem pro nobilitate fuisset.

Nam quid imaginibus, quid auitis fulsa triumphis

Atria, quid pleni numerofo consule fasti,

Profuerint, si uita labat: perit omnis in illo

Gentis honos, cuius laus est in origine sola.

At tu qui tantis animum natalibus æquas,

Et partem tituli non summam ponis in illis,

I pse canendus eris: nam quid memorare necesse est,

Vt domus à Calpo nomen Calphurnia ducat?

Claraq; Pisonis tulerit cognomina prima

Humida callosa cum pinseret hordea dextra?

Nec si cuncta uelim, breuiter decurrere possim,

Et prius æthereas molles circumuaga flammæ

Annua bisfenis reuocabit mensibus astra,

Quàm mihi priscorum titulos, operosaq; bella

Contigerit memorare, manus sed bellica patrum

Armorumq; labor, ueteres docuere Quirites,

Atq;

Atque illos cecinere sub percarmina vates.
 Nos quoque pacatos Pisonem laude nitentem,
 exequamur avis, nec enim si bella quiesunt,
 occidit est virtus, licet exercere togata
 munera militiae, licet et sint sanguinis haustu
 militia legitimo sub iudice bella movere.
 Hic quoque servati continget gloriae civis,
 altaeque victrices intessunt limina palmae.
 Quin age maiorum invenis faunde horum,
 scande super titulos, et avite laudis honores,
 armorumq; decus precede forensibus actis.
 Sic etiam magno iam tunc Cicerone vigente
 laureae faundis cesserunt arma togatis.
 Sedque Pisonum claros visura triumphos
 Olim turbae vias impleverat agmine denso,
 Ardua nunc eadem stipat fora, cum ^{trās} _{maiores}
 defensura reos vocem faundia mittit.

Seu trepidos ad iura decem citat hasta virorum
 Et firmare iubet centeno iudice causas,
 Sex capitale nefas operosa diluis arte,
 Laudibus ipsa tuis resonant fora dura Pio.
 Iudicis affectum, possessaq; pectora sentas,
 Vichus, sponte sua sequitur quoquaq; vocasti.
 Flet si flere libet, gaudet gaudere coalit,
 Et te dante capit iudex, si non habet, iram.
 Sic auriga solet ferventia Thesalus ora
 Mobilibus frenis in aperto flectere campo:
 Qui modo non solum rapido permittit habenas
 quadrupedi, sed calce citat, modo torquet in aurum
 flectibiles vichus, et nunc cervice rotata
 incipit effusos in gyrum carpere cursus.
 Quis non attonitus iudex tua respicit ora?
 Quis regit ipse suam, nisi per tua pondera,
 Nam haec sive libet pariter cum grandine ^{montis} _{montis}

densaque vibrata iaculatrix fulmina lingua,
 seu iubet astrictas in nodum cogere voces,
 Et dare subtili vivacia verba catena
 vim Laertiade, brevitatem Quinæ Atridae.
 Dulci seu mavis, siquid op? fluentia cursum
 verba, nec incluso sed aperto pingere flore,
 inclita Nestorei cedit tibi gratia mellis.
 Nec te Piso tamen populo sub indice sola
 mirantur fora sed numerosa laude senatus
 excipit, et meritas reddit tibi luxia voces.
 Quis digna referat, qualis tibi luce sub illa
 gloria contigerit, qua te retinente senatus?
 Cum tua bisenos numeraret purpura faces,
 Casareum grato lecinisti pectore numerus?
 Quod si tam valide mihi robur mentis inesset,
 Et solidus primos impletet spiritus annos,
 Auderem voces per carmina nostra referre.

Pisonas, sed fessa labat mihi pondere cervix,
 et tremefacta cadunt succino poplite membra:
 Sic nec Storinos audeat Pandionis ales
 parva referre sonos; nec si velit improbas, possit.
 Sic et Aedonia superantur voce cicade,
 Stridula cum rapido faciunt convicia soli.
 Quare age Calliope posita gravitate foreni,
 limina Pisonij mecum pete, plura supersunt
 que laudare velis, inventa penatibus ipis.
 Huc etiam tota concurrat ab urbe iuventus
 Auditura viram; si quando iudice festo
 turbidas prolatis tacuerunt iungia rebus.
 Tunc etiam levibus belusti prodidit in armis,
 Compositusque suaj exercet litibus artes;
 quin etiam facilis Romano perfluit ore
 Grecia, Cecropiaque sonat gravis emulus urbi.
 Testis Acidalia que condidit alite muros,
 Euboea

Lubicam referens fecunda Neapolis arcem.
 Qualis sò Superi, qualis nitor oris amoenis
 Votibus: hinc solido fulgore micantia verba
 Implevere locos, hinc exornata figuris
 Adoblat excusio velox sententia toro.
 Magna quidem virtus erat, et si sola fuisset,
 Eloquio sanctum modo perfulsire senatum,
 Exonerare pios modo, nunc onerare nocentes,
 Sed super isto, movet plenus gravitate crena
 Vultus, et insigni praestingit imagine visus.
 Talis inest habitus, qualem nec dicere maestum,
 nec studium, lata sed tetricitate decorum
 possumus: ingenite stat nobilitatis in illo
 pulcher honos, et digna suis natalibus oras.
 Additur huc est iusta fides, et plena pudoris
 libertas, animumq³ nulla ferrugine purus,
 ipsaque posse mens est opulentior auro. ✕

Quis tua cultorum tuveris sicunde tuorum
 limina pauper adit, quem non animos ablati
 excipit, et subito iuvat indulgentia Censu?
 Quodq; magis dono fuerit preciorum omni,
 Diligit ex equo, ne te fortuna colentum.
 Nuptalesve movent: probitas spectatur in illis.
 Nulla superborum patiuntur dicta iocorum,
 Nullius subitos adfert iniuria risus.
 Unus amicitie sumos tenor ambit, et imos.
 Prava domus tenuem non aspernatur amicum
 Paraque non humilem calcant fastosa Clientem,
 Illic casta licet mens, et sine crimine contu-
 bita tamen probitas cum pauperate iacebit.
 Sed lateri nullus Comitem circumdare querit,
 quem dat purus Amor, sed quem tulit impia
 Nec quisquam vero precium largitur amico,
 quem regat ex aequo, vicibusq; rogatur ab illis.
 Sed

Sed miserum parva stipe foecilat, ut pudibundus
 expecere sales inter convivia possit.

Ipsae procul livor, procul haec fortuna refugit

Piso tuam venerande domum tu mitis, et acri

asperitate carens, positoque per omnia factus;

inter ut aequales unus numeraris amicos,

obsequiumque doces, et amorem queris amando, }^o

Cuncta domus varia cultorum personat arte,

Cuncta movet studium: nec enim tibi dura Clientum

turba rudiive placet, miseroque freta labore,

Nil nisi summo novit procedere bulgo.

Sed virtus numerosa iuvat, tu pronus in omne

pectora ducis opus, seu te graviora vocarunt,

seu leviora iuvant: nec enim facundia semper

abducta cum fronte placet, non semper in armis

bellica turba manet, nec tota Clavii horror

nocte dieque gemit, non semper Enosius arcus

destinat,

destinat, exempto sed laxat cornua nervo.
 Et galeas miles agut, et latius ense resolvit.

Ipsa vices natura subit, variataque cursu
 ordinat, invernis et frondibus explicat annum.

Non semper fluidis adopertus nubibus æther
 aurea terrificis obæcat sidera nymbis.

Cessat hiems, madidus et siccat vere capillus,
 Ver fugit æstate, æthæron longa læcinit
 pomifer autumnus, nebulis cesuruset ondi.

Ignæ quin etiam superum Pater arma recusat
 Et Ganymedea repetens Convivia mensæ,
 pocula sumit e aqua ~~agit~~ fulmina, dextera.

Temporibus servire decet: quæ tempora ~~conter~~
 ponderibus pensavit, eum si bella vocabunt,
 Miles erit: si pax, positis togæ gestiet armis.
 hunc foras ~~pacatum~~, bellantem castra docebunt.

Fœlix illa dies, totumq; lænenda per ævum,
 que tibi

que tibi vitales cum primam traderet auram,
 Contulit innumeras intra tua pectora votes.
Mira subest gravitas inter fora, mirum omnia
 paulisper gravitate lepos, si carmina forte
 Nectere ludenti iuvit fluit antlia verum,
 Adniam facilis deducit pagina Carmen,
 Sive Chelyn digitis, et eburno verberare pulsas,
 Dulcius Apollinea sequitur festidine cantus:
 Et te Credibile est Phœbo didicisse magistro. $D\frac{2}{3}$
 Nec pudeat pepulivæ Lyram, cum pace serena
 publicas securis exultent ocia ferris.
 Nec pudeat Phœbea Chelys, si creditur illi
 pulvari manibus, quibus et contenditur arcus.
 Sic morisse fides Sævi narratur Achilley,
 quamvis mille ratis Priameiur Ureret heros,
 et gravis obstreperet modulatis buccina nervij.
 Illo dulce melos Nereij exudit heros
 pollice,

pollice, terribilis quo Pelias ibat in hostem.
 Arma hinc etiam si forte rotare faceris,
 inique gradum clausis libuit consistere membris,
 et vitare simul, simul et captare petentem,
 mobilitate pedum celeres super orbibus orbes
 flectis, et obliquis fugientem cursibus urges.
 Nunc quoque divaci scrutatoris pectora dextra,
 nunc latus adversum necopino percussis ictu,
 nec tibi mobilitas minor est si forte volantem
 aut geminare pilam iuvat, aut revocare cadentem.
 Et non sperato fugientem, reddere gestu.
 Haeret in hac populus spectacula, totaque sudor
 turba repente. suos iam sudabunda relinquit.
 Te si forte iuvat studiorum pondere fessum
 non sanguere fumen, suusq; movere per artem,
 Callidior modo tabula variatur aperta
 Calculus, et vitreo peraguntur milite bellas.

Ut nitetur

Ut niveus niger, nunc et niger alliget albos.

Sed tibi qui non tergas dedit? quis te duce cessit?

Calculus: aut quis non periturus perdidit hostem?

Nullo modo acies tua dimicat, ille petentem

Dum fugit, ipse rapit, longo venit ille recessu.

Qui stetit in speculis, hic se committere rixa

Audet, et in prædam venientem decipit hostem.

Ancipites subit ille moras, similesque ligato

Obligat ipse suos, hic ad maiora movetur,

Ut citus est fracta prorumpat in agmina manda,

Clavaque deiecto populentur mania ballo.

Interea sectis, quamvis acerima surgant

prælia, militibus: plena tamen igne phalange,

Aut etiam paucis spoliata milite vincis.

Ut tibi captivas resonat manus utraq; turba.

Sed prius emenso Titan verretur Olympo,

quam mea tot laudes decurrere carmina possint

felix,

felix, et longa iuvenis dignissime vita
 eximiumq; tuae gentis decus accipe nostri
 Certus, ut hoc veri complectere pignus amoris,
 Quid si digna tua minus est mea pagina laude,
 At voluisse salt est, animum, non carmina iacto.

Tu modo laetus ades, forsan meliora canemus:
et vires dabit ipse favor, dabit ipsa feracem

Spes animum: dignare tuos aperire penates.
 Hoc solum petimus: nec enim divitis auri
 imperiosa famae, et habendi saeva libido
 impulserant, sed laudis amor iuvat optime teum
 degere, cumque tuis virtutibus omne per orbem
 Carminibus certare meum: sublimior ibo,
 si fama mihi pandis iter, si detrahis umbram.
~~X~~ Abdita quid prodest generosa venae metalli,
 si cultore caret? Quid inerti condita portu,
 si ductoris eget, raris efficit, omnia quamvis

Armen.

Armentata gerat, teretique fluentis malo.
 ponit et excusso dimittere vela ruente?
 Ipse per Ausonias Alveia Carmina gentes
 qui sonat ingenti qui nomine pulsat Olympum,
 Neoniungue senem Romano provocat ore,
 forsitan illius nemoris latuisset in umbra
 quod carit, et sterili tantum lantaret avenas,
 ignibus populis, si me canate careret:
 Qui tamen fraud vni patefecit limina valli,
 nec sua Virgilio permittit numina soli.
 Mecenas tragico qualientem pulpita *Cestu
 erexit Varrum, Mecenas alto Tonantij ^{*gestu}
 eruit et populis ostendit nomina Graijs.
 Carmina Romanijs etiam Resonantia Chordis,
 Ausoniamq; Chelyre gracilis patefecit Arati.
 O Decus intotum merito venerabilis ævum,
 Pierii tutela Chori, quo pre side futi
 Non

non unquam vales inopi limuere senecta
 Quod si quis nostris precibus locus, et mea vota
 Si mentem subiere tuam, memorabilis
 tu mihi Mecœnæ tereti Cantabere verum
 Possumus æternæ nomen committere famæ
 Si tamen hoc vlli, ^{de} promittere fas est.

* auctor

Ut Deus vltor abest, superest animosa voluntas,
 ipsoque nepos quid mens excellentiæ audeat.
 Tonanti protende manum, tu Piso latentem
 exere, nos humilis domus, et sincera parentis
 sed tenuis fortuna sua Callipine cellat.
 Possumus imponit caput exonerare tenebris,
 et lucem spectare novam, siquid modo latet
 Annis, et nostris subscribis candide vultis.
 Est mihi, Crede, meis animus constantior annis,
 quamvis nunc iuvenile decus mihi pingere mæ
 Cœperit, et nondum vicesima venerit ætas.
 Finis.

* æstas.

327.
P V B O V I D I I

N A S O N I S H A L I =
E V T I C A .

*

*

Ccepit mundus legem, dedit arma per
omnes:

Admonuitq; sui. uitulus sic namq; mi-
naci

Qui nondum gerit in tenera iam cor-
nua fronte,

S ic damæ fugiunt. pugnant uirtute leones,

E t morsu canis, & caudæ sic scorpius ictu:

C oncussisq; leuis pinnis sic euolat ales.

O mnibus ignotæ mortis timor, omnibus hostem

P residuumq; datum sentire, & noscere teli

V imq; modumq; sui. sic & Scarus arte sub undis

S in

*

D ecidit, assumptamq; dolo tandem pauet escam:

N on audet radijs obnixa occurrere fronte,

A uersus crebro ueniens sub uerbere caudæ,

L axans subsequitur, tutumq; euadit in æquor.

* Quin etiam si fortè aliquis Dampus nataret

Mitis luctantem Scarus hunc in uimine uidit,

A uersi caudam morsu tenet atq; *

* nato quem textiq; resultat *

S æpia tarda fugæ, tenui cum fortè sub unda

D eprehensa est, iamiamq; manus timet illa rapaceis,

I nficiens æquor nigrum uomit illa cruorem,

c

Auertitq;

A uertitq; uices, oculos frustrata sequentes.
 C lausus rete lupus quamuis immanis, & acer
 *Dimotis cauda submissus sedet armis in Austri
 E micat, atq; dolos saltu diludit inultus.
 E t murena ferox teretis sibi conscia tergi,
 A d laxata magis conuersa foramina retis,
 T andem permultos euadit lubrica flexus,
 E xemploq; nocet, cunctis interuenit una.
 A t contra scopulis crinali corpore segnis
 P olypus hæret, & hac eludit retia fraude,
 E t sub lege loci sumit mutatq; colorem,
 S emper ei similis, quem contigit. atq; ubi prædam
 P endentem retis audius rapit, hic quoq; fallit
 E lato calamo, cum demum emerfus in auras
 B rachia dissoluit, populatumq; expuit hanum.
 A t mugil cauda pendentem euerberat escam,
 E xcussanq; legit. lupus acri concitus ira,
 D iskursu fertur uario, fluctusq; ferentes
 P rosequitur, quassatq; caput, dum uulnere seuus
 L axato cadat hamus, & ora patentia linquat.
 N ec proprias uires nescit murena nocendi:
 A uxilioq; sibi, morsu nec eo minus acri
 D escit, aut animos ponit captiua minaceis.
 A nthias his tergo, quæ non uidet, utitur armis,
 V im spinæ nouitq; suæ, uersôq; supinus
 C orpore lina secat, fixumq; intercipit hanum.
 C ætera quæ densas, habitant animalia syluas,
 A ut uani quatiunt semper lymphata timores,
 A ut trahit in præceps non sana ferocia mentis.

Ipsa sequi natura monet, uel comminus ire.
Impiger & telo uenantum sternere pergit
Agmina, & aduersis infert sua pectora telis.
Quoq; uenit, fidens magis, & sublatis ardet,
Concusitq; toros, & uiribus addidit iram:
Prodidit, atq; suo properat sibi robore letum.
Fædus Lucanis prouoluitur ursus ab antris.
Quid nisi pondus iners, stolidaq; ferocia mentis?
Actus aper setis iram denuntiat hirtis:
Et ruit, oppositi nitens in uulnera ferri,
Pressus & emisso moritur per uiscera telo.
Altera pars fidens pedibus, dat terga sequenti,
Vt pauidi lepores, ut fuluo ter gore dame,
Et capto fugiens ceruus sine fine timore.
Ipsa sequi natura docet, uel comminus ire.
Hic generosus honos, & gloria maior equorum:
Nam capiunt animis palmam, gaudentq; triumpho,
Seu septem spatijs circo meruere coronam,
Non ne uides uictor quanto sublimius altum
At tollat caput, & uulgi se uenditet auræ?
Celsæ ue cum casu decoratur terga leone,
Quam tumidus, quantoq; uenit spectabilis actu
***Com**pescatq; solum generoso concita pulsu
Vngula sub spolijs grauiiter redeuntis opimis.
Quæ laus prima canum, quibus est audacia præceps,
Venandiq; sagax uirtus, uiresq; sequendi.
Quæ nunc elatis rimantur naribus auras,
Et nunc demisso querunt uestigia rostro,
Et produnt clamore feram: dominumq; uocando,

Deerant non admodum multa in eo exemplari consumpta penitus uetustate.

Plinius libro xxxii.

cap. ultimo.

His adijciemus apud Ouidium posita nomina, quae apud neminem alium reperiuntur, sed fortassis in Ponto nascuntur, ubi id uolumen supremis suis temporibus inchoauit.

Idem libro xxxii.

cap. ii.

Mihi uidentur mira & quae Ouidius prodidit piscium ingenia in eo uolumine, quod Halienticon inscribitur.

ID 1200038140

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

